

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200672

UNIVERSAL
LIBRARY

MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES

Published under the authority
of the
Government of Madras

General Editor :
T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.,
*Curator, Govt. Oriental Manuscripts
Library, Madras*

No. XXIX

ವಿವಿಧ ವೈದ್ಯ ವಿಷಯಗಳು

VIVIDHA VAIDYA VIṢAYAGAḸU

CRITICALLY EDITED WITH INTRODUCTION

BY

CAPTAIN. VAIDYARATNA
DR. G. SRINIVASA MURTI, B. A., B. L., M. B. & C. M.,

AND

N. RAMACHANDRA BHAT

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY,
MADRAS

1950

Price Rs. 6—14—0

INTRODUCTION

The Government of Madras took up for consideration the question of publication of the various manuscripts in different languages on subjects like Philosophy, Medicine, Science, etc., early in May 1948. Important manuscript libraries in the Madras Presidency were requested to send a list of unpublished manuscripts with them for favour of being considered by the Government for publication. The Honorary Secretary of the Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvathi Mahal Library, Tanjore, alone complied with this request. This list as well as a similar list of unpublished manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, were carefully examined and a tentative selection of manuscripts suitable for publication was made. The Government in their Memorandum No. 34913/48-10. Education, dated 4-4-1949, constituted an Expert Committee with the Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the Secretary, for the final selection of manuscripts suitable for printing and for estimating the cost of publication.

The following are members of the Committee:—

1. Sri T. M. Narayanaswami Pillai, M.A., B.L.,
2. „ R. P. Sethu Pillai, B.A., B.L.,
3. „ C. M. Ramachandra Chettiar, B.A., B.L.,
4. „ R. Krishnamoorthy, (Kalki)
5. Dr. N. Venkataramanayya, M.A., Ph.D.,
6. Sri M. Ramanuja Rao Naidu, M.A., L.T.,
7. „ V. Prabhakara Sastri.
8. „ N. Venkata Rao, M. A.,
9. „ H. Sesha Ayyangar.
10. „ Masthi Venkatesa Ayyangar, M.A.,

11. Sri M. Mariappa Bhat, M.A., L.T.,
12. Dr. C. Achyuta Menon, B.A., Ph.D.,
13. „ C. Kunhan Raja, M.A., D. Phil.,
14. „ A. Sankaran, M.A., Ph.D., L.T.,
15. Sri P. S. Rama Sastri,
16. „ S. K. Ramanatha Sastri,
17. Dr. M. Abdul Haq, M.A., D.Phil. (Oxon),
18. Afzul-ul-Ulama Hakim Khader Ahamed,
19. Sri P. D. Joshi.
20. „ S. Gopalan, B.A., B.L.,
21. „ T. Chandrasekharan, M.A., L.T.,

The members of the Committee formed into Sub-Committees for the various languages, Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Mahrathi and Islamic Languages. They met during the month of May, 1949, at Madras and Tanjore to examine the manuscripts and make a selection. The recommendations of the Committee were accepted by the Government in G. O. No. Mis. 2745 Education, dated 31-8-1949 and they decided to call these publications as the "MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES," and appointed the Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the General Editor of the publications.

The following manuscripts have been taken up for publication during the current year :

"A" FROM THE GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS.

TAMIL

1. Kappal Śāttiram.
2. Anubhava Vaidya Murai
3. Attānakōlāhalam
4. Upadēśa Kāṇḍam
5. Cōlan Purva Paṭṭayam

6. Koṅga Dēśa Rājākka!
7. Sivajñāna Dīpam
8. Sadāśiva Rūpam, with commentary.

TELUGU

1. Saṅgītaratnākaramu
2. Auśadha Yōgamulu
3. Vaidya Nighaṇṭuvu
4. Dhanurvedyā Vilāsamu
5. Yōga Darśana Viśayamu
6. Khadga Lakṣaṇa Śīrōmaṇi

SANSKRIT

1. Viśanārāyaṇīyam
2. Bhārgava Nāḍikā
3. Hariharacaturaṅgam
4. Brahmasūtravṛtti—Mitākṣarā
5. Nyāyasiddhānta Tattvāmṛtam

MALAYALAM

1. Garbha Cikitsā
2. a. Vāstulakṣaṇam
- b. Śilpaśāstram
- c. Śilpaviśayam.
3. Mahāsāram
4. Kaṇakkusāram
5. Kriyākramam

KANNADA

1. Lōkōpakāra
2. Raṭṭamata
3. Aśvaśāstram
4. a. Auśadhagaḷu
- b. Vaidyaviśaya
5. Saṅgītaratnākara
6. Supaśāstra.

ISLAMIC LANGUAGES

1. Jamil-Al-Ashya
 2. Tibb-E-Faridi
 3. Tahqiq-Al-Buhran
 4. Safinat-Al-Najat
-

“ B ” FROM THE TANJORE MAHARAJA SERFOJI'S
SARASVATHI MAHAL LIBRARY, TANJORE

TAMIL

1. Sarabhēndravaidya Murai (Diabetes)
2. Do (E.N.T.)
3. Agastiyar 2000
4. Koṅkaṇarśarakku Vaippu
5. Tirucciṟṟambalakkōvaiyār with Padavurai
6. Kālacakrām
7. Tālasamudram
8. Bharatanāṭyam
9. a. Pāṇḍikōli Vilāsa Nāṭakam
b. Pūrurava Cakravarti Nāṭakam
c. Madana Sundara Vilāsa Nāṭakam
d. Percy Macqueen's Collection in the Madras
University Library on Folklore.
10. Rāmaiyān Ammānai
11. Tamil Pāṭalkaḷ including Paṭṭiṇattār Veṇbā
and Vaṇṇaṅkal

TELUGU

1. KāmandakanĪtisāramu
2. Tāḷadaśāprānapradīpikā
3. a. Raghunātha Nāyakābhyaḍayamu
b. Rājagōpāla Vilāsamu
4. Rāmāyaṇamu by Kaṭṭa Varadarāju

MAHRATHI

1. Nāṭyaśāstrasaṅgraha
2. a. Book of Knowledge
b. Folk Songs.
c. Dārā Darun Vēṇi Paddhati
d. Aśvāsa Catula Dumaṇi
3. a. Pratāpasimhendra Vijaya rabandha
b. Śarabhēndra Tirthāvaḷi
c. Lāvaṇi
4. Dēvēndra Kuravañji
5. Bhakta Vilāsa
6. Slōka Baddha Rāmāyaṇa

SANSKRIT

1. Aśvaśāstra with Tricolour Illustrations
2. Rājamṛgāṅka
3. Cikitsāmṛtasāgara
4. Āyurvedamahodadhi
5. Gīta Govinda Abhinaya
6. a. Colacampu
b. Sāhendra Vilāsa
7. Dharmākūṭam - Sundara Kāṇḍa
8. Jātakasāra
9. Viṣṇutattvanirṇaya Vyākhyā
10. Saṅgīta Darpaṇa
11. Bījapallava

It is hoped that the publication of most of the important manuscripts will be completed within the next four years.

Some of the manuscripts taken up for publication are represented by single copies in the Library and consequently the mistakes that are found in them could not be corrected by comparing them with other copies. The editors have, however, tried their best to suggest correct readings. The wrong readings are given in round brackets and correct readings have been suggest-

ed in square brackets. When different readings are found, they have been given in the foot-notes except in the case of a few books, in which the correct readings have been given in the foot-note or incorporated in the text itself.

The present edition is based on the following Palm-leaf and Paper manuscripts of the Government Oriental Mss. Library, Madras. Some of these manuscripts are in damaged condition and this accounts for the lacunae found in this edition

D. 1349. Substance, Paper. Size, $10\frac{7}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 2. Lines, 20 on a page. Extent, 22 grs. Character Kannada. Condition, good. Appearance new. Mode of writing, good.

D. 1350. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Pages, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 22 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1351. Substance, Palm-leaf. Size, $9\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 5. Lines, 4-5 on a page. Extent, 18 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1352. Substance, Palm-leaf. Size, $9\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 7. Lines, 4-6 on a page. Extent, 32 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance old. Mode of writing, fair.

D. 1353. Substance, Palm-leaf. Size, $13\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 4. Lines 5, on a page. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1357. Substance, Śrītāla. Size, $8 \times 1\frac{1}{4}$ inches. Page 1. Lines, 3. Extent, $2\frac{1}{2}$ grs. Character, Kannada. Condition, fair. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1358. Substance, Palm-leaf. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 16 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1359. Substance, Palm-leaf. Size, $12\frac{3}{4} \times 1\frac{5}{16}$ inches. Pages, 142. Lines, 4-7 on a page. Extent, 800 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1360. Substance, Palm-leaf. Size, $13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 2. Lines, 12 on a page. Extent, 16 grs. Character, Kannads. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1361. Substance, Palm-leaf. Size, $13 \times 1\frac{5}{16}$ inches. Pages, 66. Lines, 5 on a page. Extent, 550 grs. Character, Kannada. Condition, very much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1362. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{16}$ inches. Pages, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 30 grs. Character, Kannada. Condition, very much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1363. Substance, Kadjan. Size, $10\frac{5}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Pages, 15. Lines, 17-20 on a page. Extent, 35 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, not bad.

D. 1364. Substance, Paper. Size, $10\frac{3}{8} \times 9\frac{7}{16}$ inches. Page 1. Lines, 13. Extent, 9 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1366. Substance, Paper. Size, $10\frac{7}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 55. Lines, 20 on a page. Extent, 550 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance, new. Mode of writing, good.

D. 1367. Substance, Palm-leaf. Size, $8\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 2. Lines, 4 on a page. Extent, 6 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1368. Substance, Palm-leaf. Size, $8\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 7 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1369. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 16 grs. Character, Kannada. Condition, slightly injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1370. Substance, Palm-leaf. Size, $12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 13. Lines, 5 on a page. Extent, 80 grs. Character, Kannada. Condition, slightly injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1371. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{5}{8} \times \frac{7}{8}$ inches. Pages, 138. Lines, 5 on a page. Extent, 700 grs. Character, Kannada. Condition, very much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1372. Substance, Palm-leaf. Size, $6\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 214. Lines, 4-6 on a page. Extent, 1130 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1373. Substance, Paper. Size, $10\frac{3}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 82. Lines, 20 on a page. Extent, 1130 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance new. Mode of writing, good.

D. 1374. Substance, Paper. Size, $10\frac{7}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 56. Lines, 20 on a page. Extent, 700 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance, new. Mode of writing, good.

D. 1375 Substance, Palm-leaf. Size, $7\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 158. Lines, 4 on a page. Extent, 350 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1376 Substance, Paper. Size, $10\frac{7}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 30. Lines, 20 on a page. Extent, 350 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance, new. Mode of writing, good.

D. 1386. Substance Palm-leaf, Size, $6\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Page 1. Lines, 5 Extent, 4 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, new. Mode of writing, fair.

D. 1388. Substance, Palm-leaf. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 2. Lines, 4 on a Page. Extent, 10 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, fair.

D. 1389. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{1}{2} \times 5\frac{5}{8}$ inches. Pages, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 26 grs. Character, Kannada. Condition, very much injured. Appearance, old. Mode of writing fair.

D. 1391. Substance, Paper. Size, $10\frac{7}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 25. Lines, 20 on a page. Extent, 330 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance, new. Mode of writing, good.

D. 1392. Substance Palm-leaf. Size, $6\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 37. Lines, 8-9 on a page. Extent, 330 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1393. Substance. Paper. Size, $10\frac{7}{8} \times 9\frac{7}{8}$ inches. Pages, 13. Lines, 20 on a page. Extent, 160 grs. Character, Kannada. Condition, good. Appearance, new. Mode of writing, good.

D. 1394. Substance, Palm-leaf. Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 190 grs. Character, Kannada. Condition, very much injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1395. Substance, Śrītāla. Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 30 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1396. Substance, Palm-leaf. Size, $6\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$, inches. Pages, 24. Lines, 6—8 on a page. Extent 869 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1397. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 24. Lines, 6—8 on a page. Extent, 50 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

D. 1398. Substance, Paper. Size, $10\frac{7}{16} \times 9\frac{7}{16}$ inches. Pages, 9. Lines, 20 on a page. Extent, 60 grs. Character, Kannada. Condition, good, Appearance, new. Mode of writing, good.

D. 1399. Substance, Śrītāla. Size, $8\frac{1}{16} \times 8\frac{1}{8}$ inches. Pages, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 50 grs. Character, Kannada. Condition, injured. Appearance old. Mode of writing, good.

D. 1400. Substance, Palm-leaf. Size, $11\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{16}$ inches. Pages, 18. Lines, 3—6 on a page. Extent, 150 grs. Character, Kannada. Condition, much injured. Appearance, old. Mode of writing, good.

All the above as 37 Mss. deposited in the Govt. Oriental Mss. Library, Madras, under various names like "Vaidyaviṣaya", "Auśadhagalu," "Auśadhayogagalu," are brought together in this book which is named *Vividhavaidyaviṣayagalu*. The book will be found useful especially by all who speak Kannada as

a Hand-book of Remedies; but, since in content the work is not entirely medical, it may not be proper to call it *Vaidyasaṅgraha* or by any other synonym.

The entire book has been divided into four sections, *Dravyagūṇa*, *Aṣadhayogagalu*, *Cikitsagalu*, and *Prakirṇaprakaraṇa*, and the subject-matter of the 37 Mss. has been arranged to come under these heads. The items are given in alphabetical order in the first two chapters and the number of the Ms. from which they are taken noted against them. The items are given in the same order as they were found in the Mss. in the third chapter. The fourth section is mainly composed of those items which could not be brought under the first three. Two Indices, one General and the other of Diseases, are appended at the end. *Aṣṭāṅgaḥṛdaya* mentioned in the Notes is that published by the Nirnayasagara Press, Bombay, in 1912. The reference to *Yogarātnākara* mentioned in the Notes is based on the Telugu edition with the commentary, *Amṛtakara*, published by Y. Srinivasa-charya at Nellore, 1939-1940.

Since the present work is an assemblage of a number of small works, it is impossible to speak of its date as a whole. Its components have to be examined individually. Portions of Ms. D. 1371 and D. 1374 appear to be identical with some portions of the *Vaidyāmṛta* of Śrīdharadeva, described in the *Karṇāṭaka Kavīcarite* (Vol. II. pp. 166-67). The compiler, the late R. Narasimhacharya of revered memory, speaks of Śrīdharadeva as having lived in A. D. 1500 and composed the *Vaidyāmṛta* of 24 chapters in prose and verse. But it is difficult to say which Library at present has a Ms. of this work. Ms. D 1393 frequently gives quotations from a *Gommaṭeśa*. A poet Gommaṭārya (15th cent.) is known to have composed the *Ardhendumaulisataka*; but it is difficult to say whether the two refer to the same individual or not.

A number of Mss. cite verses from *Pūjyapāda* who is probably the same as the old Kannada writer of the same name. The late R. Narasimhacharya had no evidence to say whether this early writer wrote any medical work in Kannada (*Kavicarite*, I. pp. 4-7). It seems possible now to say that Pūjyapada either wrote such a work in Kannada or that his work was in a mixed language, Sanskrit and Kannada.

In the last part of the *Kavicarite*, three Kannada works on Medicine, two named *Vaidyaśāstra* and the other called *Vaidyasāra* are mentioned. Judging from the standpoint of language, the first of these books is placed in A. D. 1300, the second in A.D. 1500 and the last in A. D. 1700. From the same standpoint the components of the present work may be assigned to A. D. 1500 to A. D. 1700.

Nor can we be certain concerning the community of the author or authors. Mss. like D. 1359 show their author to be Jain, while those like D. 1361 show that their author cannot be a Jain.

The Government of Madras have to be thanked for financing the entire scheme of publication although there is a drive for economy in all the departments. My thanks are due to the members of the Expert Committee who spared no pains in selecting the manuscripts for publication. I have also to thank the various editors, who are experts in their own field, for readily consenting to edit the manuscripts and see them through the press. The various presses that have co-operated in printing the manuscripts in the best manner possible also deserve my thanks for the patience exhibited by them in carrying out the corrections made in the proofs.

Govt. Oriental Manuscripts Library, } Madras,	T. CHANDRASEKHARAN, General Editor.
---	--

ಮುನ್ನುಡಿ

ಗ್ರಂಥನಾಮ :—ದ್ರವ್ಯಾಭಿಧಾನ, ರೋಗನಿಶ್ಚಯ, ಶರೀರಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಭೂತ ನಿಗ್ರಹ, ವಿಷಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಬಾಲಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಶಾಲಾಕೃತ್ಯ ಎಂದರೆ ಉದ್ಭಾಸಂಗಗಳಿಗೆ ನಸ್ಯವರ್ತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ರಸಾಯನ, ವಾಜೀಕರಣ, ಎಂಬವು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಹತ್ತು ಅಂಗಗಳೆಂದು ವೈದ್ಯಕಶಬ್ದಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿ “ವೈದ್ಯಕ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. “ವೈದ್ಯ ವಿಷಯ” “ಔಷಧಗಳು” “ಔಷಧಯೋಗಗಳು” ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಾಚೀನಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೂವತ್ತೇಳು ತಾಲಪತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಸಮಗ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವಾಲೋಚಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ “ವಿವಿಧವೈದ್ಯವಿಷಯಗಳು” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ದ್ರವ್ಯಗುಣ, ಔಷಧಯೋಗಗಳು, ಆನೇಕವಿಧರೋಗಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು, ನಾಡೀ ಸಂರಕ್ಷೆ, ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿ, ವಶ್ಯಾರ್ಕರ್ಷಣಸ್ತಂಭನ, ಇಂದ್ರಜಾಲ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಸಮಂಜಸವಾಗಲಾರದು. “ವೈದ್ಯಕ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ದರಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಮೊದಲಾದ ವೈದ್ಯಕಕ್ಕೆ ಸೇರದ ವಿಷಯಗಳು ಇಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ವೈದ್ಯಸಂಗ್ರಹ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ.

ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರ :—ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದ 37 ತಾಲಪತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾಕಾರ್ಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ D-1361 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ಪ್ರತಿ D-1366 ನಂಬರಿನ ಕೋಶವು D-1371 ರ ಪ್ರತಿ D-1374. D-1372 ರ ಪ್ರತಿ D-1373. D-1375 ರ ಪ್ರತಿ D-1376. D-1396 ರ ಪ್ರತಿ D-1392. D-1397 ರ ಪ್ರತಿ D-1398. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೆರಡು ಕೋಶಗಳ ನಂಬರುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. D-1362 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ವಿಷಯಗಳೂ D-1397 ಮತ್ತು D-1398 ಕೋಶಗಳ ವಿಷಯಗಳೂ ತುಲ್ಯವಾಗಿವೆ. D-1364 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ಮತ್ತು D-1399 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ವಿಷಯಗಳೂ ತುಲ್ಯವಾಗಿವೆ. D-1392 ಮತ್ತು D-1396 ನಂಬರಿನ ಕೋಶಗಳ ವಿಷಯಗಳೂ D-1391 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ವಿಷಯಗಳೂ ತುಲ್ಯವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಸ್ವರ ಹೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. D-1362, D-1364, D-1392 ಮತ್ತು D-1396 ಕೋಶಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಂದ D-1398, D-1399, D-1391 ಕೋಶಗಳ ವಿಷಯಗಳು ಗತಾರ್ಥವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನಂಬರುಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಾರದಿರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. D-1398 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ D-1362 ನಂಬರಿನ ಕೋಶಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇದ್ದ ಈಶ್ವರಿಯ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆ ನಂಬರಿನ ಕೆಳಗೆ 3-ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. D-1392 ನಂಬರಿನ ಕೋಶಕ್ಕಿಂತ D-1396 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅಧಿಕವಾದ ಭಾಗವು ಈ ನಂಬರಿನ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣ ದೋಷದಿಂದ ನಂಬರುಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಜಾಯಿಪತ್ರಿ, ಕಟುಕ, ಶುದ್ಧರಸ, ಯಲವದಹಗಿನು,
ಅಪಿನಿ ೩ ತೂಕ ಬನ್ನಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಡಲೆಯ ಗಾತ್ರದ ಗುಳಿಗೆ (ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೆ)
ಸರ್ವಾತಿಸಾರವು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಸಧ್ಯ ಮೊಸರು ಅನ್ನ.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—..... ೪ ತೂಕ, ತವಕ್ಷೀರ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಇವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ ಮಾಣ್ಣುಂ. ಸಧ್ಯ ಹಾಲುಅನ್ನ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಪಾದರಸ, ಗಂಧಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಇವು ಎಲ್ಲಾ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿರೆದು
ಒಂದು ಜಾವ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭಳಿಜ್ವರ ವಾತಪಿತ್ತ(ಜ್ವರಗಳು ಮಾಣುವವು).

ಶೂಲೆಗೆ :—ವತ್ಸನಾಭಿ, ಗಂಧಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಜೇಪಾಳದ
ಬೀಜ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾನಂಗಳೊಂಡು ಗುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಜಾವ ಅಟ್ಟಿ ಗುಂಜಾ
ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಶುಂಠಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಣುಂ.
ಸಧ್ಯ ಹಾಲು ಅನ್ನ.

ರಸ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸ್ತಂಧವಲನಣವ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ
ಮಾಡಿ ಆ ರಸವ ತುಂಬಿ ಸ್ತಂಧವಲನಣದ ಕಣಿಕೆಯ ಮುಚ್ಚಿ ಎರಡು ಪುಟವಿಕ್ಕಲು
ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದರೆ ಅದು ಸಿದ್ಧರಸವಹುದು. ಆ ಸಿದ್ಧರಸವ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ
ವೀಳೆಯದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ರೂಲೆ ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಸರ್ವರೋಗಕ್ಕೆ :—ಶುದ್ಧರಸ, ಬಿಳುಗುರ, ಗಂಧಕ, ಸೂದ, ಸಾಂಬೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ,
ತ್ರಿಫಲೆ, ತಾಳೀಸ, ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜ, ಇಷ್ಟು ಸಮಾನ ಚಗಚೆಯ ಕುಡಿಯ ರಸ
ದಲ್ಲಿ ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ, ಗುಂಜಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಶುಂಠಿ,
ಸ್ತಂಧವದಿ ಕೊಡಲು ಸರ್ವರೋಗ ಹರ. ಲೋಕ್ಕಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಶೀತಜ್ವರ, ಚಾತು
ರ್ಧಿಕಜ್ವರ ಮಾಣುವುದು. ಗಾಂಧಾರಿಯಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಹುಂಡಿಕೊಂಡು ಎಳ್ಳ ಎಣ್ಣೆಯ
ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯ ಸರ್ವರೋಗ ಹರ. ...ಳಿಯ ಬಂದದ್ದೂ ಮಾಣುವುದು. ಸಧ್ಯ
ಹಾಲು ಅನ್ನ, ಬೆಣ್ಣೆಯ ಅನ್ನ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಕೊಡುಬೇಣಿಯ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯ ಮಾಡಿಟೆಸಿಕೆ.....
ಅಳಿ ಉಪ್ಪು ಕಲಸಿ ಊಟಮಾಡಿ.....ಕಿ ಮೈಪ್ರಾಸೆ ಅಷ್ಟಾದಶ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣುವುದು.

ಸುಬುದ್ಧಿಗೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯಿ ತೂಕ ೯, ಶುಂಠಿಯ.....ದು ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳಲು ಸುಬುದ್ಧಿಯಕ್ಕು. ಹಾಲು ಅನ್ನ ಸಧ್ಯ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಗಜ್ಜಗದ ತಿರುಳು ಸಾಸಿನೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು.....
ಸಮುದ್ರಲನಣ, ಸಂವತ್ಸರಲನಣ, ಸ್ತಂಧವಲನಣ, ಯವಕ್ಷಾರ.....ಲನ ಬೇರು,
ಇಂಗಲೀಕ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಸಮಾನ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಊಟದಲ್ಲಿಯ.....

.....ವಾತ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಪ್ರಮೇಹ, ಕೈಕಾಲುಹತ್ತಿದ ವಾತ, ಕಾಮಾಲೆ, ಪಾಂಡು ರೋಗ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವವು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ನಾಭಿ ೭ ಭಾಗ, ಗಂಧಕ ೬ ಭಾಗ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ ೪ ಭಾಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ.....ಲಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಸರುಗಾತ್ರದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಾಹಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹಾಲನ್ನ.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ, ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಲವಂಗ ೧ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ ೧ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಮೂರು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹಾಲನ್ನ.

D 1362

ವೀರೈವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ಉಗನಿಯ ಹಂಚಿನ ಕೊನರು, ಬೆಲ್ಲದಲವಲೂ, ವೀರೈವರ್ಧನ.

ಲೇಸಕ್ಕೆ :—ಗಜ್ಜು ಗದ ಬೇರಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸುವುದು.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ :—ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದರೆ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ, ಕೈಮಸಕಿಗೆ, ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಔಷಧ. ಕೈಮಸಕಿಗೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ದಿನ ಅಂಕೋಲೆಯ ಬೇರನ್ನು ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯ ವಾಂತಿ ಎರಡು ಬಾರಿಯಹುದು. ಮರುದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ವಾಂತಿಯಹುದು. ಮೂರು ದಿನ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ವಾಂತಿಯಹುದು. ವಾಂತಿಯಾದ ನಂತರ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮೂರು ದಿನ ಸರ್ಯಂತರ ಇವನ್ನೀವುದು.

ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ಹೊಮ್ಮುಗುಳು, ಸಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ, ಗೋರೋಚನ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಎಕ್ಕೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಲೇಸ ಮಾಡುವುದು. ಸುತ್ತನೆಂಬ ತಾವರೆಯ ಬೀಜವನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೇದು ನಾಭಿಗೆ ಲೇಸವ ಮಾಡೆ ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ.ಬೇರಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಎದೆಯ ಪೂಸೆ ಶುಕ್ಲ ಸ್ತಂಭನ.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ :—ಕಹಿಸೋರೆಯ ನಾಲ್ಕು ತಂದು ಇರಿಸಿ ಮಂಡೆ ಸಣ್ಣನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗೆಡಿ ನಿರಣಿ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಿಸಿ ಅರ್ಧವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಬೇಲ, ಇವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೊಳಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುವೈರಳು ಪ್ರಮಾಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮುವೈತ್ತು ತೆರೆದ ಕೈಮಸಕು ಮಾಡುಂ.

ಕಣ್ಣುಬೇನೆಗೆ :—ಬೇವಿನ ಬೀಜವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲರೆದು ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣುಬೇನೆ ಮಾಡುಂ. ಹುಲಿಗಿಲಬೀಜಮಂ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಇರುಳು ಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ.

ಮುಂತಾದ ಸದಗಳಿಂದ ಗುಮ್ಮಟೀಶ ಎಂಬ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ವೈದ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿ ಸು. 1500 ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧೇಂದುಮೊಳಿತಕವನ್ನು ಬರೆದುಬಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆ, ಭಾಗ II, ಪುಟ 169-170 ರಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿದೆ. ಆ ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯನೂ ಈ ಗುಮ್ಮಟೀಶನೂ ಒಬ್ಬನೆಯೇ ಅಥವಾ ಭಿನ್ನರೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಾಂತ್ಯದ ನಾಮದಿಂದ ಅವನ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೋಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪೂಜ್ಯವಾದರಚಿತ ವಾದವುಗಳೆಂದು ಶ್ಲೋಕಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯವಾದರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಬಸವರಾಜೇಯಾದಿ ಇತರ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ “ಪೂಜ್ಯವಾದಿಯೇ” ಎಂಬುದರ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಊಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾದರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರ ಬಹುದೆಂದೂ ಅದು ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಆ ಉದಾಹರಣಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆ, ಭಾಗ I, ಪುಟ 4—7 ರಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಪೂಜ್ಯವಾದರ ಕುರಿತು ತಿಳಿದು ಬರುವ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ “ಈತನು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು” ಎಂದು ಸಾಧಾರಣ ವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ “ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಗ್ರಂಥದ 191-192 ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ D-196 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪೂಜ್ಯವಾದರು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಸಂಸ್ಕೃತಮಿಶ್ರವಾದ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆ, ಭಾಗ III ರಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಪುಟ 263), ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಪುಟ 270-271) ವೈದ್ಯಸಾರ (ಪುಟ 311) ಎಂಬ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿತ ವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಕರ್ತೃನಿರ್ದೇಶವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮೊದಲಿನದಕ್ಕೆ ಸು 1300 ಕಾಲವನ್ನೂ ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಸು. 1500 ಕಾಲವನ್ನೂ ಮೂರ ನೆಯದಕ್ಕೆ ಸು. 1700 ಕಾಲವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೋಶಗಳ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸು. 1500 ರಿಂದ ಸು. 1700 ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಉಪ್ಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಇದ್ದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೆಸರಾದರೂ ತಿಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಕೋಶಗಳು ಇಂತಹ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಗಗಳೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸದವಕಾಶವು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೇವೆಗಾಗಿಯೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೋಶಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನಾಡು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅಡಿಯಾರು,
ಮದ್ರಾಸು.

}

ಜಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ.
ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟ.

CONTENTS

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

Introduction of the General Editor ...		i
ಮುನ್ನುಡಿ		xiii
ವಿಷಯ	ಪ್ರಕರಣ	ಪುಟ
ದ್ರವ್ಯಗುಣ	...	೧ 1—8
ಔಷಧ ಯೋಗಗಳು	...	೨ 8—58
ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	...	೩ 59—203
ಪ್ರಕೀರ್ಣ ವಿಷಯ	...	೪ 204—220
ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಕಾರಾದಿಸೂಚಿ	...	1—24
ರೋಗಗಳ ಅಕಾರಾದಿಸೂಚಿ	...	25—42
ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧ ಸತ್ರಿಕೆ	...	43—45

ಕುಭಮಸ್ತು

ವಿವಿಧವೈದ್ಯವಿಷಯಗಳು

ಒಂದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

ದ್ರವ್ಯ ಗುಣ

D 1369

ಅಂಕೋಲೆ :—ಅಂಕೋಲೆಯ ಬೇರಂ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಹೂವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಬೀಜದ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳಂ ಅರೆದು ಶ್ರೀಗಂಧದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿ ಅವರೇತೋವರನ್ನು ನುಂಗಲು ಭಳಿ ತಾಸ ಜ್ವರ ಸಹ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಬೇರಿನ ತಿಗುಡಂ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ತಿಮಿರಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಅಂತರದಾವರೆ :—ಈ ಎಲೆಯ ರಸವಂ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಷ್ಟೇಂ ದ್ರಿಯ ಗುಣ.

ಅತ್ತಿ :—ಈ ಕಾಯ ರಸವಂ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಅದರ ಕೆನೆಗಳು ಯಕ್ಷಿನುಧುಕರಸ ಹಾಕಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಅರಳಿ :—ಇದರ ಮುಗುಳಂ ಹಾಲಲ್ಲರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯಲು ಮೊಲೆಹಾಲು ಬರುವುದು. ಈ ಹಣ್ಣಿನಿಂ ಕರಕು ಮಾಡಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನುಂಗಿಸಲು ಮಕ್ಕಳ ನಾಂತಿ ಗುಣ.

ಅರುವಾಳ :—ಈ ಬೀಜ ಮೆಣಸು ಸಹ ನಿಂಬೇ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಸನ್ನಿ ಪಾತ ಹರ.

ಅಡುಸೋಗೆ :—ಈ ಚಿಗುರಂ ಸೈಂಧವಲವಣ ಸಹ ಅರೆದು ನುಂಗಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಕಳೆದು ಬೀಳುವುದು. ಕೆಮ್ಮು ಸಹ ಗುಣ.

ಅದಿತ್ಯಭಕ್ತ :—ಈ ಸಮಾಲವನ್ನು ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಹೊಟ್ಟೆಗಟ್ಟು ಮಾಣ್ಣಂ.

అవరికే :—ఈ చిగురం అరేదు మూరు గుళిగేయం ఎమ్మేమోసరినల్లి మూరు దిన తేగేదుకూళ్ళ నష్టేంద్రియగుణ. వధ్య మజ్జ గేఅన్న. అదం అరేదు ఎమ్మేమోస రల్లి తేగేదుకూళ్ళ బహుమాత్ర గుణ. వధ్య మోసరకూలే నీరుమజ్జ గే. ఈ బేరిన తిగుడం పుడినాడి కదిన్నేదు దిన తేగేదుకూళ్ళలు కేమ్మగుణ.

అషాడి :—ఈ బేరిం హాలినల్ల కదడి కుడియే నోలెహాలు బరువుదు.

ఇంగుళ :—ఇంగుళమేణవం నింబేహుళయల్లి అరేదు పూసలు సకలవిధవాద వ్రణ మాణ్గం.

ఇలివాల :—ఈ సోనేయం కణ్ణ గే కజ్జలు సకల రోగదల్లి కుట్టదంధా కణ్ణ హువు మాణ్గం.

D 1397

ఈర్వరి :—ఈర్వరియ కల్పమం వేళ్ళే. ఈర్వరియ బేరిం పుష్కార్క దల్లి.....బృహత్పూ.....ఆ బేరి.....“ఓం మామ రక్ష” ఎందు ఇరిసలు సర్వజనవర్త్య. ఆ మంత్రవననన్నత బాయల్లి.....కగే కళుమంత్ర బాయల్లిట్టు పూగే విచారం గేల్గం. అదర ఎలయం ఒణగలిక్కి బేవహం నాడి లాభ.....కసియ హాలొన్నకుడియే వియ్యవధనమక్కుం. గృహదోళు ఆ బేరిం తందు మనేయ.....హువు బేళు హోగువుదు. ఈర్వరియ పుష్కార్క దోళానుం.....ఆ బల్లియ బేళిసి నిరనేరేదు గంధధూసవక్కి నాల్కు కళసదల్లొ నిరం తివి నాల్కు దిక్కినల్లొ.....లామం కేట్టు “ఓం హ్రం హ్రీం దా రక్షణాయ స్వాహా.” (ఎంబ) మంత్ర మంత్రిసి సమూలమం గొ.....ట్టు కేండు.....బరలక్కు. గోరొణిచనదిం తిలకవిడే తన్న నోడిదవళ వర్త్య.సమానగొండలేదు తన్నమ్యేయ్యం పూసలు తాకిదవర్లెరం వర్త్య. అదం సణ్ణ నాగరేదు.....శుద్ధవాగి అట్టు మ్యేయం పూసే సోంకిదవర వర్త్య. ఆ బేరిం గోరొణిచనదిం విష్ణు శ్రాంతి సకదేవియ బేళు ఇవం.....ఆ మంత్రిసి ముఖమం పూసే లోణకవర్త్య. భవరక్కి తిలకవిడే గేలుగుం. పయణక్కి తలయల్లి ఇట్టుసలు ఎల్లా దోణి తిగుం. అదం దనద తున్నదలి...కుడియే ఎల్లా విష.....ఆ.....ఆ పుడి ౬౪ భాగ జేనుతున్న ౩౩ భాగ, తున్న ౩౩ భాగ ఇవెల్లి కుడికి కాసిద.....య కాలను క.....తేలవ జతయగా లుణ్ణత్త బరలు నవ నాగసకప్రబలవక్కు. అదం మేల.....ఆ బేరిం మోలెహాలల్లి నశ్యం గ్యేయలు గర్భమక్కుం. అల్పమాగి కేండులు ప్రశూతియక్కు. ఈర్వరియ కల్ప సమాప్త.

R 1398

ಈಶ್ವರಿಯ ಕಲ್ಪಮಂ ಪೇಳ್ವೆ. ಈಶ್ವರಿಯ ಬೇರಂ ಪುಷ್ಕಾರ್ಕ...“ಓಂ ಮಾಮ್ ರಕ್ಷ ” ಎಂದು ಇಡಲು ಸರ್ವಜನವಶ್ಯ. ಈ ಮಂತ್ರವನೋ.....ಳಗೆ.....ಳೆ ಮಂತ್ರ ಬಾಯಲಿಟ್ಟು ಪೋಗೆ ವಿಚಾರಂ ಗೆಲ್ಲಂ. ಅದರ ಎಲೆಯಂ ಆ ಕೋಲ ತಿಕ್ಕಲು ಬೇವ ಪರಂ ಮಾಡಿ ಲಾಭ...ಹಸಿಯ ಹಾಲೊಪ್ಪ ಕಡಿಯೆ ವೀರ್ಯವರ್ಧನಮಕ್ಕು. ಗ್ರಹದೋಷ ಆ ಬೇರಂ.....ಹಾವು ಚೇಳು ಹೋಗುವುವು.

D 1369

ಉಗನಿ :—ಈ ಬೇರಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಿವಿಗೆ ಬಿಡಲು ಕಿವಿಬೇನೆ ಗುಣ. ಇದರ ಹಾಲನ್ನು ಬೆಂದ ಹುಣ್ಣಿನ ಬಿಳಿದಿಗೆ ತೊಡೆದರೆ ಬಿಳಿದುಹೋಗಿ ಚೆನ್ನಾ ಗುವದು.

ಉಮ್ಮತ್ತ :—ಈ ಬೇರಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ಕಿಬ್ಬಸುರಂ ಪೂಸಲು ಮೂತ್ರ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡುವುದು. ಈ ಎಲೆರಸವಂ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ರಕ್ತಾತಿಸಾರ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಎಕ್ಕೆ :—ಎಕ್ಕೆಹೂವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಸರ್ವ ವಿಷಹರ. ಈ ಬೀಜ ೩ ತೂಕ ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಅರೆದು ಮೆಲ್ಲಲು ಅಗಲೇ ಋತುಸುಗುವಳು. ಘನವಾದರೆ ಅನರಿಕೆ ಚಿಗುರ ಅರೆದು ಕುಡಿಸುವುದು.

ಎತ್ತನಾಲಿಗೆ :—ಈ ಸೊಪ್ಪಂ ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟುಕುಟ್ಟಿ ಸವೆರೊಟ್ಟಿತ್ತಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪ ದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಆ ಸೊಪ್ಪಂ ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಜ್ಜಾಯವಿಟ್ಟು ತಪ್ಪದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಗುಣ. ಈ ಬೇರಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಬಸಿರು ಇಳಿದ ದೋಷಹರ.

ಎಲಿಚಿ :—ಈ ಎಲೆಯಂ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಎಸಗೆ :—ಈ ಹಣ್ಣಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಿವಿಚಿ ಹಿಂಡಲು ಕಜ್ಜಿ ಅಡುವುದು.

ಕಕ್ಕೆ :—ಈ ಕುಡಿಯಂ ನಿಂಬೇ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೂರು ಗುಳಿಗೆ ಗಜ್ಜುಗದ ಗಾತ್ರ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ವೀರೇಕಮಕ್ಕು. ಸಫ್ಯ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಅನ್ನ. ಈ ಕುಡಿಯನ್ನು ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಹಣ ತೂಕವನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಿ ನವುಂಸಕನಿಗೆ ವಿಷಯವುಂಟಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಫ್ಯ ಬೇಕೆಡೆಸರು. ನಿಂಬೇಹುಳಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಹಿಂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಕಗ್ಗೊರಲಿ :—ಈ ಎಲೆಯಂ ಹಸುವಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಸಂಗಡ ಅಟ್ಟು ಹನ್ನೆ ರಡು ದಿನ ಉಣ್ಣಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಗುಣ.

ಕತ್ತಿಗಾಲ :— ಈ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ವಾಂತಿ ಆಗುವುದು. ಒಂದುಪಾವು ಕುಡಿಯುವುದು. ಬಹು ಕೆಟ್ಟುದು. ಒಳ್ಳೆತಲ್ಲ.

ಕಂಡಸಿ :—ಕಂಡಸಿಸೊಪ್ಪಂ ಅರೆದು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮೋಹ ಗುಣ.

ಕಾಸರಕ :— ಈ ಬೀಜವಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಮೂರು ದಿನ ನುಂಗಲು ಮಹೋದರವ್ಯಾಧಿ ಗುಣ. ಈ ಬೇರಂ ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಲು ಕಹಿ ಹೋಗುವುದು.

ಕೆಂಪಿನ ಅಗಸೆ :—ಈ ಹೂವಿನ ರಸವನ್ನು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಒತ್ತಿ ನೀರನೆರೆದರೆ ಘೋರವ್ಯಾಧಿ, ನೇತ್ರರೋಗ ಗುಣ. ಸಧ್ಯ ಹುಳಶಲಧಿ ವರ್ಜ್ಯ. ಈ ಹೂವಂ ಅರೆದು ಕುಡಿಯ ಕೈಮಸಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಕಿರುನೆಲ್ಲಿ :—ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯಂ ಸಮೂಲವಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮಂಡಿಗೆ ಒತ್ತಲು ಕಣ್ಣು ಉರಿ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಈ ಬೇರಂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಜಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗಾಯವಾಗದು.

ಗಣಿಕೆ :—ಗಣಿಕೆಯಂ ಸಮೂಲವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನೆತ್ತಿಗೆ ಒತ್ತಲು ಮೈಯ ಪೂಸಲು ಜಲಗದ ಶೋಫ ವಾತ ಗುಣ. ಈ ರಸವನ್ನು ನೆತ್ತಿಗೆ ಒತ್ತಲು ನಿದ್ರೆ ಬಾರದ ವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದು.

ಚಿಟ್ಟಾಕಡಲ :—ಈ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ವಾತೋದರ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಚಿತ್ರಮೂಲ :—ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಬೇರು ಸೊಪ್ಪು ಸಹ ಅರೆದು ಸಳದ್ಯ ಕಾಸಿ ಉಣ್ಣಲು ದೀಪನಮಕ್ಕುಂ. ಈ ಬೇರಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ತೊಡೆಯಲು ೩ ದಿನಕ್ಕೆ ತೊಡೆ ವಾಳ ಗುಣ.

ಚುಚಲ :—ಈ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿರೆದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ವಾಂತಿ ಆಗಿ ಪೈತ್ಯಕರ.

ಜೂಜಕ್ಕಿ :—ಜೂಜಕ್ಕಿ ಸಮೂಲವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಬಿಳಿದು ಹೋಗುವುದು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಸಧ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಅನ್ನ.

ತುಗುವೆ :—ಈ ಬೇರಂ ನರಮೂತ್ರದಿಂದ ಅರೆದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಬಾಣಂತಿ ಸನ್ನಿಹನ. ಈ ಬೇರಂ ಕುಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಎರಡು ಜಾವ ಹಾಲು ಕಾಸಲು ಗಟ್ಟಿ ಆಗುವುದು. ಇದೇ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕಾಸುತ್ತ ತೊಳಸಲು ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಆಗುವುದು. ಈ ಎಲೆಯಂ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗೋಧಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿ ತುಪ್ಪವ ಕಾಸಿ ಕಜ್ಜಾಯವಿಟ್ಟರೆ ಇದರ ಒಳಗಣ ಬೆಣ್ಣೆ ಕರಗದೆ ಇರುವುದು. ಸುರಸುಂಕೆ ಬೇರೂಗೂ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆಗುವುದು.

ತೊಂಡೆಯಹೂವು :—ತೊಂಡೆಯಹೂವಂ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಸಿಡಿಬನ್ನಲ್ಲಿ ಹೋದ ಕಣ್ಣು ಹೂವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಎಲೆರಸ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಸಿತ್ತ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಬೇರಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಕೃಮಿ ಬೀಳುಂ.

ತುಳಸಿ :—ಈ ಎಲೆಯ ರಸ, ಮೆಣಸು ೫, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ೫ ಸಹ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಭಳ ಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ರಸ ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಕುಡಿಯೆ ಜಲ ಬಿಡುವುದು.

ದವನ :—ದವನವನ್ನು ಆಕಳ ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಪ್ರಮೇಹ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಬೀಳುವುದು.

ದಾಳಂಬ :—ಈ ಎಲೆಯಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮೈಲೆರೋಗ ಗುಣ.

ನಂದ್ಯಾವರ್ತ :—ಈ ಹಾಲಂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಹೂವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಹೂವಂ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಲು ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಈ ಮುಗುಳಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ 7 ದಿನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ.

ನೀರುಳ್ಳಿ :—ನೀರುಳ್ಳಿ ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಮೆಲ್ಲಲು ಉರಿಮೂತ್ರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ನುಗ್ಗಿ :—ಈ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯ ಗುಣ. ಪಥ್ಯ ಹಾಲು, ಅನ್ನ.

ನೆಗ್ಗಿಲು :—ಈ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯ ಗುಣ. ಅಮುಳ್ಳಂ ಚೂರ್ಣವಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಸಿಕ್ಕು ಮೂತ್ರ ಗುಣ.

D 1397

ನೆಳದಾಳ :—ನೆಲದಾಳ ಕಲ್ಪಮಂ ಪೇಳ್ವೆ. ಅಬೇರಂ ಶುಭದಿನದಲಿ ತಂದು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು.....ರಸಾಯನ ಮಾಡಿ.....ಉಣ್ಣಲು ಲೇಸು. ಗೋಮೂತ್ರದಿಂ ಪೂಸೆ ತೊನ್ನು ತೀರ್ಗುಂ. ಹಾಲ ಕುಡಿಯೆ ಚೇವನವಂ ಹಾವಿನವನಂ ತೀರ್ಗುಂ. ಅಕ್ಕಿ ಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಒಚ್ಚರಂ ಪೋಕು. ತುಪ್ಪದಿಂ ಕುಡಿಯೆ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಣಂ. ಹಾಲು ತುಪ್ಪದಿಂ ಕುಡಿಯೆ ನರೆ ಜರೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಗಾಸಿ ಪೋಕುಂ. ಗೋಮೂತ್ರದಿಂ ನಸ್ಯಮಾಡೆ..... (ಅಪೂರ್ಣ)

D 1369

ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು :—ಇದಂ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹರಿಯುವುದು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಈ ಬೀಜವಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಣ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಪಾದರಿ :—ಪಾದರಿಯ ಬಡಗು ಹರಿದ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಬಂಜೆಗೆ ಅದರ ಮೂರುಮಾಸಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ.

ಪಾವಟಿ :—ಈಕಾಯಿ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಅರೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೂರು ಅದಿತ್ಯವಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಗುಣ.

D 1370

ಬಿದಿರು :—ಹೊಗೆಹತ್ತಿದ ಬಿದಿರಂ ಗೀಚಿ ಅದಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮಲ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು.

D 1369

ಬೂದಿಕುಂಬಳ :—ಈ ಬೀಜವಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಕುಡಿಯಲು ಋತು ವಾಗುವಳು.

ಬೇಕೊಂಡಿ :—ಬೇಕೊಂಡಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಹಳೇ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಬಿಡಲು ಕೆಂಬ ರವು ಮಾಡುಂ.

ಬೋಳಕರಗ :—ಈ ಸೊಪ್ಪು ಮೆಣಸು ಸಹ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡುಂ.

ಮಯೂರಸಿಲಿ :—ಮಯೂರಸಿಲಿಯಂ ಒಂದೇ ವರ್ಣದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ.

ಮರಳುಮುತ್ತ :—ಈ ಸೊಪ್ಪಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬೆರಳಂ ಸೇವಿಸಲು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಗಡ್ಡೆ ಗುಣ.

ಮಾದಳ :—ಈ ಬೀಜವಂ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ.

ಮಿಟಲಿ :—ಈ ಬೇರಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಪೂಸಲು ತೊಡೆವಾಳ ಮಾಡುಂ. ಇದರ ಕುಡಿ ಸೊನೆಯನ್ನು, ಇದರ ಹಾಲನ್ನು ಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಿದ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಲು ವಿಷಕರ.

ಮುತ್ತಗ :—ಈ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭ ಕಳೆದು ಬೀಳುವುದು. ಆ ಬೀಜವಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಡುಂ. ಈ ಕುಡಿಯ ಸೊನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು, ಕಣ್ಣಿನ ಪತ್ರ ಹಂಯುವುದು. ಆ ಬೀಜವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ.

ಲಕ್ಕೆ :—ಈ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಹರಳ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಮಹೋದರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ವಳ್ಳಿಯೋಗ :—ಆ ಕಾಯಂ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ನಸ್ಯಂ ಗೈಯ್ಯಲು ಸರ್ವ ವಿಷಹರ.

ಶ್ರೀಗಂಧ :—ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ತೇದು ಕುಡಿಯೆ ಓಕರಿಕೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಅದಂ ಆದಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದ. ಕುಡಿಯೆ ರಕ್ತವ ಕಾರುವುದು ಮಾಣ್ಣಂ. ತಲೆ ಭಳ ಬಿಡುವುದು.

1370

ಸಂಬಾರವಳ್ಳಿ :—ಸಂಬಾರವಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯಲು ನಾನಾಬಗೆಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣ.

D 1369

ಸಣಬು :—ಈ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬೀಳ್ಕುಂ.

ಸಗುತ್ತಿತ್ತೆ ಮರಗಡ :—ಇದರ ಬೇರಂ ಅದಿವಾರ ತಂದು ಕರಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಕಾಳಗದ ತಗುನ ಕೊಂಬಿಗೆ ತೊಡೆಯೆ ತಗರು ಗೆಲುವುದು. ಆ ಸೊಪ್ಪು ಮೆಣಸು ಸಹ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಗುಣ. ಆ ಸೊಪ್ಪಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಗಜ್ಜುಗದ ತರಹ ಮೂರು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಎಮ್ಮೆಮೊಸರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ನಪ್ಪೇಂದ್ರಿಯ ಮಾಣ್ಣಂ. ಪಥ್ಯ - ಮಜ್ಜಿಗೆ ಅನ್ನ. ಈ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ತುಪ್ಪ ಸಹ ಸೇವಿಸಲು ಮಾಧವನ ವ್ಯಾಧಿ, ನೇತ್ರ ರೋಗ ಗುಣ. ಪಥ್ಯ ಸಪ್ಪೆ ಹಾಲನ್ನ.

ಸೊಗದೆ :—ಈ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅಡಿಕೆ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಿ ದಿನ 15 ಕ್ಕೆ ಸ್ತನ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ಸೌತೆಕಾಯಿಬೀಜದ ಗುಣ :—ಮೂತ್ರ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ, ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಗೆ, ವಿರೇಕಕ್ಕೆ, ವಿಷಯ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ, ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರಕ್ಕೆ, ಸೌತೆಯ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರ ನಿರೋಧ ಮಾಣ್ಣಂ. ಆ ಬೀಜವಂ ಸುಣ್ಣದ ತಿಳ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಾಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ನಿರುದ್ಧವಾದ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು.

ಹಂಜಕ :—ಈ ಸೊಪ್ಪಂ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಬಿಕ್ಕುಲು ಕೆಮ್ಮು ಬರುವುದು ಮಾಣ್ಣಂ. ಹರಳ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ ಮೈಗೆ ಪೂಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಕೆಂಬರವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಸೊಪ್ಪಂ 7 ತಿಂಗಳು ಅಲ್ಲನೀರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಕೆಂಬರವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹರಿವಾಣ :—ಈ ಬಿತ್ತ ಮೂರನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಯತುವಾಗುವಳು. ಈ ಚಿಕೈರಸ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಮ್ಮು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹಲಸು :—ಈ ಬೀಜವನ್ನು ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹುಣಸೆ :—ಈ ಹಣ್ಣು ಸುಣ್ಣು ಸಹ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಕೆಮ್ಮು ಗುಣ. ಈ ಎಲೆಯನ್ನು ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಬಸುರಿಯರಿಗಾದ ರಕ್ತದ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಹಳೇ ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಕುಡಿಯೆ ಉರಿಮೂತ್ರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಚೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆದ್ದು ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೇರಳೆ :—ಈ ಚೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಎಮ್ಮೆಕಟ್ಟುಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ಅತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೊಮ್ಮುಗಳು :—ಇದಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ತೊಡೆಯಲು ಬಾಯ ಬಸಲೆ (?) ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆ :—ಈ ಬೇರಂ ೮ ದಿನ ಆಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರ ನಿರೋಧನ ಮಾಣ್ಣಂ. ಪ್ರಮೇಹ ಸಹ ಮಾಣ್ಣಂ. ಅದಂ ಸಳದ್ಯವ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯಲು ಮೂತ್ರನಿರೋಧನಮಕ್ಕು. ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆ ಸಂಗಡ ಆವರಿಕೆ ಮುಗುಳಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿ ಸಹ ಗುಣ.

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

ಔಷಧಯೋಗಗಳು

D 1359

ಅಗ್ನಿಕುಮಾರ :—ರಸ ೧ ಭಾಗ, ಭಸ್ಮ ೧ ಭಾಗ, ನಾಭಿ ೨ ಭಾಗ, ಗಂಧಕ ೮ ಭಾಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ ೩ ಭಾಗ, ತ್ರಿಫಲೆ ೩ ಭಾಗ, ಲೋಕ್ಕಿರಸ, ಚಿತ್ರಮೂಲದರಸ, ನುಗ್ಗೆರಸ, ಉತ್ತರಣಿ ರಸ, ಎರಡು ಗುಳ್ಳದ ರಸ, ಕೇದಗೆಯ ಮೊಲೆಯ ರಸ, 'ಹಾವುಮೊಕ್ಕೆಬೇರಿನ ರಸ, ಇದಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೨೧ ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಹದ ಮಾಡುವುದು. ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಲೋಕ್ಕಿರಸದಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ ಸನ್ನಿಪಾತ ತ್ರಿದೋಷ ಕಂಠಗತಶ್ಲೇಷ್ಮ ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಮಾಣ್ಣಂ.

D 1372 & R 1373

ಅಗ್ನಿಕುಮಾರ ರಸ:—ರಸ ಭಸ್ಮ¹ ಗ ೨ ತೂಕ, ವಂಗ ಭಸ್ಮ ಗ ೩ ತೂಕ, ತಾಮ್ರ ಭಸ್ಮ ೪ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೪ ತೂಕ, ಇವಂ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿರು ಮಣ್ಣುಗೊಂಡು ಪುಟವನಿಕ್ಕಿದ ಭಸ್ಮವಂ ಹಳುವಿನ ಹಾಲು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೨ ಹಣ ತೂಕ ಕೊಂಬುದು. ನಾತ ಹರ. ಜೇನು ತುಪ್ಪದಿಂ ಕೊಂಬುದು ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರ. ಇದು ಅಗ್ನಿಕುಮಾರ ರಸ.

D 1400

ಅಗ್ನಿಕುಮಾರರಸಯೋಗ :—ರಸಭಸ್ಮ ಗ ೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕಂ....² ತೂಕ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪರಿ, ಅಣಿಲಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಇವು ಒಂದೊಂದು ವರಾಹ ತೂಕ, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ರಸ, ಕೇದಗೆಮೊಳೆರಸ, ಹಾವು (ಮೆ)ಕ್ಕೆ ಬೇರಿನ ರಸ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಸಮಗೊಂಡು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಡುವುದು. ಈ ದೀಪಧವನ್ನು ಹಾಗ ತೂಕ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ನುಗ್ಗಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ (ಯಾಗಲೀ) ಕೊಡುವುದು. ತ್ರಿದೋಷ ಸನ್ನಿವಾತ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಅಗ್ನಿಕುಮಾರ ರಸ.

D 1372 & R 1373

ಅಗ್ನಿಮುಖಕ್ಷಾರ :—ಎಲಕಣಿಕೆ, ಉತ್ತರಣಿಯ ಕಣಿಕೆ, ಆಡುಸೋಗೆಯ ಕಣಿಕೆ, ಮೊಕ್ಕದಮರ, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಕಣಿಕೆ, ಕಳ್ಳಿ, ಇವಂ ಸಮೂಲಗಳಂ ತಂದು ಸರಿ ಗೂಡಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಂ ಮಡಕೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಉದಕದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಊರಲಿಟ್ಟು ಗುಳಿಯನ ಗೆದು ಗಡಿಗೆಯಂ ಹೂಳಿ ಆ ಗಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಸೈಂಧವನಿಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ೨೦ ದಿನ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ೨೧ ಪುಟವಂ ಹಾಕಿ ಅದರ ಹಾಗೆ ಕೊಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಮೊಳೆಗಳಿಗೆ, ಭಗಂದರಕ್ಕೆ, ಇಸುಬಿನ ಹುಡ್ಡೆಗೆ, ಸರ್ವ ವ್ರಣಹುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಪೂಸಲು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯವಾದಾ ಶ್ರಯಿಗಳು ಪೇಳ್ವ ದಿವ್ಯಯೋಗ. ಇದು ಅಗ್ನಿಮುಖಕ್ಷಾರವೆಂಬುದು.

ಅಗ್ನಿಮುಖ :—ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪರಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಬಿಳಿಯ ಲೊಕ್ಕಿ, ಕಪ್ಪನಿಯ ತಿಗುಡು, ಹುರಿಗಲು, ಅಣಿಲಕಾಯಿ ಎಂಬವಂ ಸಮಾನಂಗೆಂಡು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಲಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಅಗ್ನಿಮುಖವಾಗುವುದು. ವಡವಾಗ್ನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಯೋಗವಿದು.

¹ ಗ = ಗದ್ಯಾಣ. ² ಗ ೨.

D 1371 & D 1374

ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದೂರ :—ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ : ಬಿಂಗವನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಅರುವೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಬಿಂಗವ ಹಾಕಿ ಅಂಗಾಲಲ್ಲಿ ನೀರು ಆರುವ ಸರ್ಯಂತರ ಉಜ್ಜಿದರೆ ಆಗ ಒಳಸಿಪ್ಪೆ ಒಳಸಿಪ್ಪೆ ಅದ್ದಿ ತೇದುದಂ ಕಾದ ಬಿಸಿಲಿನ ಒಳಗೆ ಒಣಗಿಸಿ ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕುಕ್ಕುಟ ಪುಟಗಳು ೧೦ ಪುಟಗಳು ಕೊಡು. ಅಲದಮುಗಳ ರಸದಲ್ಲಿ ೧೦ ಪುಟವನು ಕೊಡು. ೧೦ ಪುಟ ವನಕ್ಕಿದರೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದೂರವಹುದು.

D 1372 & R 1373

ಅಭ್ಯಾಸಾದಿಚೂರ್ಣ :—ಶುದ್ಧವಾದ ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕ ಗ ಪಲ ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯ ರಸವಂ ಹಾಕಿ ಹುರಿಯುವುದು. ಅಂಜನದ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಆರಿದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಅದರ ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇರುಳು ಭೋಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು.

D 1371 & D 1374

ಅಮೃತಕೇಸರೀ ರಸಂ :—

ನಿಷ್ಕದ್ವಯಂ ವತ್ಸನಾಭಂ ಮರೀಚಂ ಸಪ್ತ ನಿಷ್ಕಕಮ್ ।

ಗಂಧಕಂ ಚ ತ್ರಯಂ ನಿಷ್ಕಂ ಏಕನಿಷ್ಕರಸಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥

ಅರ್ಕಸ್ಯ ಪತ್ರ ನಿರ್ಯಾಸೇ ಮರ್ದಯೇದ್ವಿನಮಾತ್ರಕಮ್ ।

ಆದ್ರಕಸ್ಯ ರಸೇ ಯುಕ್ತಂ ವಿಷಮಜ್ವರನಾಶಕಮ್ ॥

ಚಾತುರ್ಥಿಕಂ ಜ್ವರಂ ಹಂತಿ ಸನ್ನಿವಾತಂ ಸುದಾರುಣಮ್ ।

ಅಮೃತಕೇಸರೀ ನಾಮ ರಸಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸನ್ನಿವಾತಘ್ನಃ ॥

ಟೀಕೆ :—ನಾಭಿ ಗ ೨, ಮೆಣಸು ಗ ೨, ಗಂಧಕ ಗ ೨, ಪಾದರಸ ಗ ೧, ಇವಿಷ್ಟನ್ನು ಎಕ್ಕಿ ಎಲಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಮೂರು ದಿನ ಕೊಡುವುದು. ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ವಿಷಮ ಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ.

D 1359

ಅಮೃತಸಂಜೀವಿನೀ ರಸ :—ಶುದ್ಧರಸ ಗ ತೂ, ಶುದ್ಧನಾಭಿ ಗ ತೂ, ಶುದ್ಧಗಂಧಕ ಗ ತೂ, ಶುದ್ಧ ಇಂಗಲೀಕ ಗ ತೂ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಗ ತೂ, ಇವಂ ಗುರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ¹.....(ಅಪೂರ್ಣ)

D 1372 & R 1373

ಅಮೃತಾದಿಯೋಗ :—ಶುಂಠಿಯಂ ಸ್ವೈಂಧವದುಸ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರಂ ಕೂಡಿಸಿ ತುಪ್ಪವಂ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಅಡುಸೋಗೆ, ನೆಲಗುಳ್ಳಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಮವುದಂ ಕುಡಿಯಲು ಪೂರ್ಣಜ್ವರ, ಹಲವು ಕಾಲದ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮ, ಶೂಲೆ, ಉರ್ಧ್ವಾತ್ಮಜೆ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಗ್ರಹಣೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಈ ವ್ಯಾಧಿಗಳೊಳು ಹಿತಮವುದು.

ಅಡುಸೋಗೆ, ಕರಿಯದ ಕೆಚ್ಚು, ಕಹಿಪಡುವಲ, ಬೇವಿನೆಲೆ, ಲವಂಗ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ, ಎಂಬಿವುಗಳಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಮುನ್ನಿನ ಹಾಗೆ ಮರಳಿಸಿದ ಕಷಾಯ ದೊಳು ಕಲಿಸಿ ಹೊಸ ತುಪ್ಪವಂ ಎರೆದು ಇದಂ ಬೇಗ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅಣಗೈಯುವುದು. ವಿಸರ್ಪಕಮಂ, ಮದಮೂರ್ಛೆಯಂ, ನೆತ್ತರಿಂದಾದ ತೊನ್ನಂ, ಪಂಚಗುಲ್ಮಂಗಳಂ ಕೆಡಿ ಸುಗುಂ. ಇದು ಅಮೃತಾದಿ ಎಂಬ ಅದಿಯೋಗ.

ಅಮೃತಾದಿಯೋಗ :—ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಕಹಿಪಡುವಲ, ಬೇವಿನತಿಗಡು, ದವನಿ, ಭೈರನಂ, ಅಳಲೆಯಕಾಯಿ, ತಾರೆಯಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿಗಳಂ, ಹುರಿಗಿಲು, ಅಡುಸೋಗೆ ಎಂಬಿವಂ, ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಮುನ್ನಿನ ಹಾಗೆ ಚತುರ್ಥಾವಶೇಷವಾದ ಕಷಾಯದೊಳು ಕಲ್ಪವಾರಿಭಿಃ ಅಂದರೆ ಕಲ್ಪವಂ ಕಲಿಸಿದ ನೀರಿಂದ ಹಸುತುಪ್ಪವಂ ಹಾಕಿ ಪಾಕದಿಂದ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ವೈದ್ಯರಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕುಡಿಗಿ. ಇದನ್ನು ಅಮೃತಾದಿ ಎನ್ನುವರು.

D 1371 & D 1374

ಅಮೃತಾಮಲಕಚೂರ್ಣ :—ಅಮೃತಾಮಲಕಚೂರ್ಣವನಪ್ಪ ಹೇಳುವೆನು. ನೆಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟಿನ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಬೆರಸಿ, ತುಪ್ಪವ ಕಲಿಸಿ ವೆಲ್ಲಲು ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ಹರ. ಇದರ ಹೆಸರು ಅಮೃತಾಮಲಕನೆಂಬುದು.

D 1372 & R 1373

ಅಯೋಮೇಳಕಾದಿವಟಕ :—ಶುದ್ಧವಾದ ಕಿಟ್ಟಿಚೂರ್ಣ ಗ ೨೦ ತೂಕ, ಇದಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಅಳಲೆಯಕಾಯಿ ಚೂರ್ಣ, ಶುದ್ಧವಾದ ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕ ಚೂರ್ಣ ೧೦ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೂಜಿಕಲ್ಲಿನ ಚೂರ್ಣ ಗ ೧೦ ತೂಕ, ಮರದರಸಿನ, ಅವರೆಯ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಈ ಎರಡು ಟೀಷಧಿಗಳಂ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ತೂಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಆ ಗುಳಿಗೆಯ ಸಮ ಅವರೆಯ ಬಿತ್ತದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿಕೊಂಬುದು.

D 1359

ಅಶ್ವಗಂಧಿಘೃತ :—ಹಿರಿಮದ್ದು, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಅಸಡಿ, ಸರದಾಳಿ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಕಷಾಯಕಲ್ಪ. ಚಂದನ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಮತ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಗಸಗಸೆ, ಅರಸಿನ,

ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ತವಕ್ಷೀರ, ತಾವರಗೆಡ್ಡೆ, ಮುಸ್ತೆ, ಬಳ್ಳಿದುರುಚನ ಬೇರು, ಕರ್ಕಟಶೃಂಗಿ, ಗಂಟು ಭಾಂಗಿ, ಕೊಮ್ಮೆಬೇರು, ಸಜ್ಜರಸ, ಅತಿಒಜೆ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಲಾಳಶುಂಠಿ, ಕಾಡು ಹೆಸರು, ಕಾಡುದ್ದು, ಕಚೋರ, ಇವು ಸಮಾನ. ಒಂದುಮಾನ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಒಂದು¹.....

(ಅಪೂರ್ಣ)

ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಚೂರ್ಣ :—ಹಿರಿಮದ್ದು, ಬಜೆ, ಕೊಮ್ಮೆಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮರದಂಸಿನ, ಕರ್ಕಟಶೃಂಗಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಗಂಡುಸೋಗೆಬೇರು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಶುಂಠಿ, ಬಳ್ಳಿದುರುಚನ ಬೇರು, ನಾಗಕೇಸರ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಪಂಚವೃಕ್ಷದ ತೊಕ್ಕು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ತವಕ್ಷೀರ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಹಿಟ್ಟಿನಸಮೂಲ, ರೇಣುಕ, ದಾಳಿಂಬದ ಓಟಿ, ಸಮಾನ ಹಾಲಾಗಲೀ, ತುಪ್ಪವಾಗಲೀ, ಜೇನುತುಪ್ಪವಾಗಲೀ.

ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಲೇಹ್ಯ :—ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಹಲ ೧, ಕಳ್ಳಗಡಲೆ ಹಲ ೪, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೇರು ಹಲ ೩, ನಾಲ್ಕು ಬಳ್ಳಿನೀರನ್ನೆರೆದು ಒಳ್ಳವಾಗಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಬೆಲ್ಲಂ ಹಲವ ಹಾಕಿ, ತುಪ್ಪ ೨ ಹಲ, ತಾಳಸೆ ಸತ್ರಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಲವಂಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಚವ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತೂಕ ೧೨. ಇದು ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಲೇಹ್ಯ.

D 1372 & R 1373

ಅಯೋಮೇಳಕಾದಿವಟಕ :—ಶುದ್ಧವಾದ ಕಿಟ್ಟಿಚೂರ್ಣ ೨೦ ತೂಕ, ಇದಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಅಳಲೇರಾಯಿ ಚೂರ್ಣ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೂಜೀಕಲ್ಲಿನ ಚೂರ್ಣ ೧೦೦ ತೂಕ, ಮರದಂಸಿನ, ಅವರೇಬೇರನ ತಿಗುಡು. ಈ ಎರಡು ಔಷಧಿಗಳಂ ಕೂಡಿ ೧೧ ತೂಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಆ ಗುಳಿಗೆಯ ಸಮ ಅವರೆಯ ಬೀಜದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿಕೊಂಬುದು.

D 1351 & D 1366

ಅಪ್ಪಚೂರ್ಣ :—ಶ್ರೀಕಟುಕ, ಜೀರಿಗೆ, ಓಮ, ಸೈಂಧವ, ಸಹದೇವಿ, ಕರಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಇವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದಿಯೆ ಎಂತಪ್ಪ ಹೊಟ್ಟಿ ಬೇನೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಸಧ್ಯ ಎಣ್ಣೆಯೋಗರ.

D 1370

ಅಪ್ಪಚೂರ್ಣ :—

ಶ್ರೀಕಟುಕಮಜನೋದಂ ಸೈಂಧವಂ ಜೀರಕೇ ದ್ವೇ
ಸಮಧರಣಧೃತಾನಾಮಿ೦ಗುಳ೦ ಚಾಪ್ಪಭಾಗಮ್ ।
ಸೃಧಮಕಬಲಭುಕ್ತಂ ಸರ್ಪಿಷಾ ಚೈವ ಯುಕ್ತಂ
ಜನಯತಿ ಜಠರಾಗ್ನಿಂ ಕುಕ್ಷಿದೋಗಂ ನಿಹನ್ತಿ ।

¹ ಮಾನ ಹಾಲು.

D 1372 & R 1373

ಅಷ್ಟಚೂರ್ಣ :—ಶುಂಠಿ ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಓನು, ಸೈಂಧವ, ಕರಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಬಿಳಿಯಜೀರಿಗೆ, ಇಂಗು, ಇಷ್ಟನ್ನು ಕೂಡಿ ಹುರಿದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು.

D 1359

ಅನಂದನಾಯಕರಸ :—ವತ್ಸನಾಭಿಯಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮಂಡೆಗೊಂಬಿನ ಅರಿಸಿನಮಂ ಮೇಲಿನ ಹುರಕು ತೆಗದು ಒಳಗಣ ತಿರುಳಂ ನಿಂಬೇ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಅಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ನಾಭಿಯಂ ಏಳು ದಿನ ಸಂಯಂತ್ರ ನೆನೆಯಕ್ಕಿ ಇರಿಸಿ ಎಂಟನೆಯ ದಿನ ಆ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಸಾಸಿವೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಾ ರಿಸಿ ರಾಸೈ, ಕಾರಗೇಣಸಿನ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ವಾತಜ್ವರ ಹರ. ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಕಷಾಯದಿಂದ ಪಿತ್ತಜ್ವರ ಹರ. ಶುಂಠಿಯ ಕಷಾಯದಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ ಹರ. ಲೊಕ್ಕಿ ರಸ, ಕಾರಗೇಣಸಿನ ರಸದಿಂದ ಸನ್ನಿಪಾತ ಜ್ವರಹರ.

D 1370

ಅನಂದಭೈರವಿ :—ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟು ತೂಕ ೨, ಕಸ್ತೂರಿ ತೂಕ ೨, ಕುಂಕುಮದ ಹೂವು ೬ ತೂ, ಜಾಯಿಸತ್ರೆ ತೂ ೬, ಅರಿಸಿನ ೧೬ ತೂ, ಸಕ್ಕರೆ ೧ ತೂ, ಗಸಗಸ ತೂ ೧, ಲವಂಗ ತೂ ೮, ಸಮುದ್ರತೊರೆ ಬೀಜ ತೂಕ ೮, ಕಾಡನುಗ್ಗೆ ಬೀಜ ತೂ ೮, ಬಿಳಿಕೊಮ್ಮೆ ಸೊಪ್ಪು ತೂ ೮, ಕೊಳವಳಿಕೆ ಬೀಜ ತೂಕ ೮, ಇಷ್ಟನ್ನು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ, ಮೇಕೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಈ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಬವರಿ ಬೀಜ ಪ್ರಮಾಣ ವಟಕ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಇರುವುದು.

ಆಹಿತ ಜ್ವರಗಳಿಗೆ, ವಾತದ ನೂನಾಜ್ವರಗಳಿಗೆ, ಶೋಧಿಸಿದ ರಸ ೧, ನಾಭಿ ೧, ಗಂಧಕ ೧ ಈ ಮೂರರ ರಸವನು ದುತ್ತೂರದ ಬೀಜ, ಇದರ ಇಮ್ಮಡಿ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿ ತರಹ ಗುಳಿಗೆ. ಅಲ್ಲದ ರಸ ಅನುಪಾನ.

ಅನಂದಭೈರವಿಯ ಮಾತೆ :—ಇಂಗಲೀಕ, ನಾಭಿ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಗಂಧಕ, ಟಂಕಣ, ಕಾರ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ಗುಂಜಾ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ತ್ರಿಬೋಷಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲದ ರುದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಗ್ರಹಣೆಗೆ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅಜೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಮಂದಾಂಗಿಗೆ ಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಕೇದಂಡಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಬೆವರರೆ ಎಕ್ಕೆ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ಲೇಸಮಾಡುವುದು. ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು. ಎಕ್ಕೆ ಹಾಲಿಂದ ತೇದು ಲೇಸಮಾಡಿದರೆ ಏಕ ಹರ.

D 1372 & R 1373

ಆಯಸಾದಿಚಾರ್ಣ :—ಕಬ್ಬಿಣದ ಚಾರ್ಣ ೧೬ ಪಲವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರೆದು ಹುರಿದು ಆ ಚಾರ್ಣವಂ ಇರಿಸುವುದು. ಗಂಧಕ, ಹರಿದಾಳ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಇವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು. ಶುದ್ಧವಾದ ಆಯಃಕಾಂತ, ಶುದ್ಧವಾದ ಪಾದರಸ, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗ ೫ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಹುರಿದ ಲೋಹ ಚಾರ್ಣ ೧೬ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೂಡಿ ಕಂಚಿನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲೂ ಅರೆದು ಇರಿಸಿ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ 3 ದಿನಗಳು ಅರೆದು ಇರಿಸಿ ಶ್ರಾವೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಮೇಲೊಂದು ಶ್ರಾವೆಯಂ ಮುಚ್ಚಿ ಹಿಂಸೆ ಹೇಳಿದ ಒಗರಾದ ಅಳಲೆ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಕ್ಕೆ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಹೆಡಿಗೆ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವನಿಕ್ಕುವುದು. ಅದು ಆರಲಾಗಿ ತೆಗೆದು ಚಾರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಚಾರ್ಣದಲ್ಲಿ ಗ ೧ ತೂಕ, ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮಂದಾಧಿಕವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಬಹುಮೂತ್ರದವರಿಗೆ ಕೊಡುವುದು.

ಆಯಸಾದಿವಟಕ :—ಶುದ್ಧವಾದ ಪಾದರಸ ೨ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಗಂಧಕ ಗ ೪ ತೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಲೋಹಚಾರ್ಣ ಗ ೮ ತೂ, ಬಿಳಿಯ ಹರುನೆಯ ಎಲೆ ಆರೆಪಲ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಲೋಳಿಸರದ ನೀರಲ್ಲರೆದು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಅರೆದು ಗ ೧ ತೂಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು.

ಆವಾಹನವರ್ತಿಯೋಗಂ :—ಕೋಷ್ಠ, ಬಿಳಿಯಸಾಸಿವೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಿಡುಲವಣ, ಇಲ್ಲಣ, ಎಂಬವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚಾರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಗೋಮೂತ್ರದೊಳು ಕಲಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂ ಕೂಡಿ ಬತ್ತಿಯಂ ಗೈಯ್ಯೆ ಅಂಗುಷ್ಠೋಪಾಧಿಯ ತೋರಮಪ್ಪುದಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಪೂಸಿ ಗುದದೊಳು ಇರಿಸುವುದು. ಆಸನದೊಳಗಿನ ವ್ಯಾಧಿಗಳಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಇದು ಆವಾಹನವರ್ತಿಯೋಗಂ.

D 1376 & D 1376.

ಇಂಗುಲಿಕ ಔಷಧ :—ಇಂಗುಲಿಕ ದುಡ್ಡು ೧ ತೂಕ, ಅರಿದಳ ದು ೧ ತೂಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ ದು ೧ ತೂಕ, ತಾಳಕ ದು ೧ ತೂಕ, ಮಸ್ತಕ ದು ೨ ತೂಕ, ಮೈಲಿತುತ್ತು ದು ೨ ತೂಕ, ಇದರ ಒಳಗೆ ಬಿಸಿ ಮಾಡುವುದು. ಮೈಲಿತುತ್ತು, ಇಂಗುಲಿಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಒಳಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಇರಿಸಿ ಅರಿಕಟ್ಟಿ ಹಂಚಿನ ಒಳಗೆ ಹೊಯ್ದು ಅರಿಸಿ ಇರಿಸುವುದು.

D 1359.

ವಿಲಾದಿಚಾರ್ಣ :—ವಿಲಕ್ಕೆ ೧, ಲವಂಗ ೨, ತಮಾಲವತ್ರಿ ೨, ನಾಗಕೇಸರ ೪, ಮೆಣಸು ೫, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೬, ಶುಂಠಿ ೭, ಸುಂದರುಷ್ಠ ೮, ಕರ್ಣಲ ೯, ಜಾಯಿಫಳ ೧೦, ಇವಂ

ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಕ್ಷಯಹರ. ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಪೋಕು. ಏಲಕ್ಕಿ ೧, ಲವಂಗ ೨, ಚಿತ್ರಕ ೩, ನಾಗಕೇಸರ ೪, ಮೆಣಸು ೫, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೬, ಶುಂಠಿ ೭, ಇಂತಿವಂ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಕ್ಷಯ, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ಪೋಕುಂ.

D 1370.

ಕಿರಿವಲಾದಿ ಚೂರ್ಣ :—ಏಲಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಯಕ್ಷ್ಮಿಮಧುಕ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಶುಂಠಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಗಚ್ಚು ಸಕ್ಕರೆಯಿಂ ಕೊಳ್ಳಲು ವಾತಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ. ನಾಂತಿಯಹುದು. ಅರೋಚಕ, ಬಳಲಿಕೆ ತೀರ್ಗುಂ. ದೀಪನವಹುದು.

D 1371 & D 1374.

ಕಿರಿವಲಾದಿ :—ಏಲಕ್ಕಿ ೧, ಲವಂಗಂ ೨, ತಮಾಲಪತ್ರಿ ೩, ನಾಗಕೇಸರ ೪, ಮೆಣಸು ೫, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೬, ಶುಂಠಿ ೭, ತಿಗಡೆ ೮ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತ್ರಿಯಂಗುಳಿ ಪ್ರಮಾಣವಂ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಲು ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕ್ಷಯ. ಅರೋಚಕ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಕಿರಿ ವಲಾದಿ ಎಂಬುವುದು.

D 1359.

ಹಿರಿವಲಾದಿ ಚೂರ್ಣ :—ಏಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ಪದ್ಮಕ, ತ್ರೀಗಂಧ, ಲವಂಗ, ಲವಂಗತೊಕ್ಕು, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಆಷಾಢಿ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ದೇನ ದಾರು, ಲಾಮಂಚ, ಮಡಿವಾಳ, ತಾಳೀಸ ಪತ್ರಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಕುಂಕುಮ, ರಸ ೧ ತೂಕ, ಅಭ್ರಕ ೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ ೩ ತೂಕ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ೪ ತೂಕ, ಶಂಖಭಸ್ಮ ೮ ತೂಕ, ಕಾದಬೆರಣೀಭಸ್ಮ ೧೬ ತೂಕ, ನಾಭಿ ೪ ತೂಕ, ಲೋಕ್ಕಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಚೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು ಸಕಲಸನ್ನಿಪಾತ ಮಾಣ್ಕುಂ.

D 1372 & R 1373.

ಕನಕಸುಂದರರಸ :—ರಸ ೨ ಪಲ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ತುತ್ತ, ಮಾಕ್ಷಿಕ, ತಾಳಕ, ಸುವರ್ಣ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಎಕ್ಕದ ಹಾಲ್ಪಲ್ಲೂ, ಎಲವದ ಬೇರಿನ ರಸ, ಗರುಗದ ರಸ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಅಗ ಸೆಯ ಬೇರಿನ ರಸ, ಪರ್ಪಾಟಕ, ಗೊರಂಟಿ, ನಾಂಗರಿಕೆ, ಉಮ್ಮತ್ತ, ಆಯರಾಣಿ, ಉತ್ತರ ಣಿಯ ರಸ, ನುಗ್ಗೆ, ಮಂಗರವಳ್ಳಿ, ಕೀರಕಸಲೆ, ಗಣಜಿಲೆ, ಇವುಗಳ ರಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೭ ಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ¹... ಬೋನಗಾರೆಯ ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಗಾಜಿನ

¹ ಮರ್ದಿಸಿ.

ಕುಪ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಆರಿಸಿ ಸಂಫಿಲೇಸನಂ ಮಾಡಿ ಏಳು ಸಿರಿ ಮಣ್ಣುಗೊಂಡು ಲವಣಯಂತ್ರದಲ್ಲೂ, ಏಳು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ೧೨ ಜಾವ ಅಡಲು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದು, ಮುನ್ನಿನ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ೭ ಬಾರಿ ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ೧ ಹಣ ತೂಕವನ್ನು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲೂ ಕೊಡಲು ಸರ್ವವಿಷಮ ಜ್ವರ, ಏಕಾಹಿಕ, ದ್ವಾಹಿಕ, ತ್ರಾಹಿಕ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ, ಸನ್ನಿಪಾತ, ಧಾತುಗತ ಶ್ವಾಸಹರಂ, ಅಣಿಲೆ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲೂ (ಕೊಡಲು) ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಮಾಣ್ಣಂ. ಶೋಷ ಹರ. ತುಪ್ಪಜಾಪಾಳದಲ್ಲೂ (ಕೊಡಲು) ಗುಲ್ಮ ಕಾಮಾಲೆ ಹರ. ಬಾಗುರ, ಅಲ್ಲ, ತ್ರಿಕಟುಕದಲ್ಲೂ (ಕೊಡಲು) ೧೨ ತರದ ಕುಷ್ಠ ಹರ. ಚಿಲಯಿಕ, ಅಲ್ಲದರಸದಲ್ಲೂ (ಕೊಡಲು) ತ್ರಿದೋಷ ಜ್ವರಹರ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿಲಯಿಕ, ಅಲ್ಲದರಸ, ಚಿತ್ರಮೂಲದರಸದಲ್ಲೂ, (ಕೊಡಲು) ೧೩ ಪ್ರಕಾರದ ಸನ್ನಿಪಾತ ಹರ. ಸಧ್ಯ ಮಧುರಾಹಾರ. ಇದು ಕನಕಂಧರ ರಸ.

D 1392

ಕಪಿತಥಲೇಪ :—

ಕಪಿತಥನಿಯಾಸಸಫೇನಯುಕ್ತಂ

ಸಂಮದ್ಯ ಕಲ್ಪೇ ವಿಜಯಾ ಸಮಾಂಶಮ್ ।

ಅಜಾಜಿಜಾತೀಫಲಸಂಯುತಂ ಚ

ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣಂ ಗ್ರಹಣೀಗದಸ್ಯ ॥

ಶತಮೂಲಾರ್ಕಮೂಲಾ ಚ ವಚಾ ಮರಿಚಸರ್ಪವಮ್ ।

ಗೋಮೂತ್ರೇ ವೇಷಿತಂ ಲೇಪಂ ಕೊಷ್ಠಂ ಸರ್ವಜ್ವರಾಪಹಮ್ ।

ಸಹದೇವೀವಚಾದಾರುಣಾತ್ರಿಭಿಃ ಸಂಪ್ಲುತಂ ಸಮಮ್ ।

ಲೇಪನೋದ್ವರ್ತನಂ ಕುರ್ಯಾದೇಭಿಃ ಸರ್ವಜ್ವರಾಪಹಮ್ ॥

D 1372 & R 1373

ಕರುಣಾಕರ ರಸ :—ತಾಮ್ರ ಭಸ್ಮ ೧೨, ಗಂಧಕ ಗ ೨ ತೂಕ, ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ ೨ ತೂಕ, ರಸ ೫ ತೂಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ತಾರೇಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ಯವಜರಗ ೪ ತೂಕ, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ ಗ ೪ ತೂಕ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಮಾದಲದಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ, ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೫ ಹಣ ತೂಕದಲ್ಲಿ ೪೮ ದಿನ ಕೊಡಲು ಸರ್ವ ರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿಡುವುದು. ಇದು ಕರುಣಾಕರ ರಸ.

D 1391 & D 1396

ಕಲ್ಯಾಣ ಅಂಜನ:—ಚಿನ್ನ, ತಾಮ್ರ, ಹವಳ, ಮುತ್ತು, ಬೆಳ್ಳಿ, ಶಂಖ, ಇವು ಆರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ೧ ತೂಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಇಂಗಲೀಕ, ಅರಿದಳ, ಮಾಕ್ಷಿಕ, ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾ

ಧಾತು, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ನೀಲಾಂಜನ, ಪಚ್ಚೈತುತ್ಥ, ಸೈಂಧವ, ಗೋರೋಚನ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಪಚ್ಚೈಕಪೂರ್, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮ, ಕವ್ವಲಿ, ಕಲ್ಲನಾಯ, ಪನ್ನೀರು, ಸಾರಂಗದ ಕೋಡು, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ೨ ತೂಕ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಎರಡು ಜೀರಿಗೆ, ಲವಂಗ, ಬೇಲದ ಬೀಜ, ಬೊಬ್ಬಲಿ ಹಗಿನು, ಬೇವಿನ ಹಗಿನು, ಇಂಗುಳದ ಹಗಿನು, ಗಂಡುಸೀಗೆಯಕಾಯಿ, ಸಮುದ್ರ ಫಲ, ಜಾಯಿಫಲ, ತ್ರಿಫಲ, ಗಂಡರಿಸಿನ, ಬಜೆ, ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಸಮೂಲ, ಬಿಳಿಯ ಕೊಮ್ಮೆಯ ಬೇರು, ಒಂದೆಲೆದಾವರೆ, ಬಾಡುಬಾಕನ ಕೊನರು, ಈ ೨೨ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ೩ ತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಗರುಗದ ರಸ, ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು, ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನರಸ, ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆಯ ರಸ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸ, ಹುಣಸೆ ಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ಇವುಗಳ ರಸದಿಂ ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ, ಆ ಕಲ್ಪವಂ ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತಿ ಗೆರಹರಳ ಹೊಗೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು, ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ತರಹ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ ಸಂಜೆಗಣ್ಣಿಗೆ ಮೊಲೆವಾಲಂ, ತಿಮಿರಕ್ಕೆ, ರಕ್ತಕ್ಕೆ, ಅಮಕ್ಕೆ ನಿಂಬೆ ಹುಳಿಯಂ, ಪಟಲಕ್ಕೆ. ಕಣ್ಣುಹೂವಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂ, ಉಷ್ಣಕ್ಕೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸದಿಂ, ಹೂವಿಗೆ ನಂದ್ಯಾವರ್ತದ ರಸದಿಂ, ಕಾಚಕ್ಕೆ ಗರುಗದ ರಸದಿಂ, ಅರಿಗೆ ಇಪ್ಪುರಸದಿಂ, ಅತ್ಯುಷ್ಣಕ್ಕೆ ಪನ್ನೀರಿಂ, ಹೊಗೆಗಣ್ಣಿಗೆ ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆಯ ರಸದಿಂ, ಮಹಾದುಷ್ಪರೋಗಕ್ಕೆ ಪುಳ್ಳ ಪುಣಸೆಯ ರಸದಿಂ, ವಿಕಾರವಾದ ಹೂವಿಗೆ ಜಾಜಿಯ ಹೂವಿನ ರಸದಿಂ ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ರೋಗ ಮಾಣ್ಕಂ.

D 1372 & R 1373

ಕಲ್ಯಾಣಲವಣ :—ಕೊಳುಗುಳಿಕೆಯಂ, ಕೊಡುಗಿಯಂ, ಎಕ್ಕೆಯಂ, ನುಗ್ಗೆಯಂ, ನೆಲಗುಳ್ಳವಂ, ಎಲೆಕಳ್ಳಿಯಂ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತಮಂ, ಗೋರಗೊಟ್ಟಿಯಂ, ಬರಿವಡಣಿಯಂ, ಮುಳ್ಳುಮುತ್ತಗವಂ, ಪಾರಿವಾಣಮಂ, ಹುರಿಗಲಂ, ಉತ್ತರಾಣಿಯಂ, ಚಿತ್ರಮೂಲಮಂ, ಅಡುಸೋಗೆ, ಚಂಗಣೆಗೆಲೆ, ಕೋಷ್ಠ, ಹಂಗರೆ ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಭಾಗಂಗೊಂಡು ಕೂಡಿದುದಂ ಪಂಚಲವಣವೆಂಬರು. ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೊಡದೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ಕೊಡದ ಬಾಯಂ ಸೆಗಣೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಭಸ್ಮಮಾಗೆ ಪುಟಂಗೊಟ್ಟಿ ಬಳಕ, ಆ ಬೂದಿಯಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ನೀರಂ ಹೊಯ್ದು ಕಲಸಿ ಊರಲಿಟ್ಟು ಆ ನೀರಂ ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡುದನ್ನು ಸಾಕಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಅಟ್ಟು ಇಂಗ್ವಾದಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಪ್ರತಿಸಾಕವಿಕ್ಕಿ ಸೇವಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಿಸಿನೀರೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯುವುದುಚಿತಂ. ಗುಲ್ಮೋದರ, ಜಲೋದರ ಅಷ್ಟಪ್ರತ್ಯಷ್ಟ ಎಂಬ ವ್ಯಾಧಿಗಳಂ ಇದು (ಕೆಡಿಸುಗುಂ). ಅರೋಚಕಂ, ವಾತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದು ಕಲ್ಯಾಣಲವಣವೆಂಬುದು.

ಕಷಾಯಗಳು :—ಸುರಸುರಿಕೆಯ ಸಮೂಲವನ್ನು ತಂದು ಅಷ್ಟಾವಶೇಷವಾಗಿ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹಸಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಒಂದಾಗಿ ಕಾಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕೊಂಬುದು. ವಿರೇಕವಹುದು. ಪಿತ್ತ ಸಮಾನವಾಗಿ ಜ್ವರವು ಬಿಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಪಥ್ಯ ಹಾಲು ಓಗರ. ಆ ಜ್ವರವು ಪ್ರಕೋಪಿಸಿದರೆ ನೀರುಜನ್ನಿಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ಆ ರಸಮಂ ಹಿಂಡಿ

ಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ನೊಲೆ ಹಾಲು, ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿ, ಔಡಲದ ಎಣ್ಣೆ, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಾಲಿಸಿ ಒಡಲಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮೈಕ್ಕೆಗೆ ಒತ್ತುವುದು.

ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಬಿಳಿಯದುರುಚಿ, ಶುಂಠಿ, ಈ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯುವುದು. ವಾತಜ್ವರ, ಪಿತ್ತಜ್ವರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ ಇವು ಹರವಹುದು.

ಬಿಳಿಯದುರುಚಿ, ಸರ್ಪಾಟಿಕ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ನೆಲಬೇವು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕೊಳ್ಳಲು ಜ್ವರ ಹರ.

ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಬಿಳಿಯದುರುಚಿ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕೊಳ್ಳಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಹರ.

ಹಿಡುಕೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಸಡವಲ, ನೆಲಬೇವು, ಇವುಗಳು ಕೂಡಿದ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಕೊಡಲು ವಾತಜ್ವರಹರ. ಪಿತ್ತಜ್ವರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ ದೀಪನ.

ಸಂಚದ್ರವಕ್ಕೆ—ಬಿಳಿದು ನೆಲಗುಳ್ಳಿ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಗಣಿಗಿಲ, ಕೋಷ್ಠ ಎಂಬಿವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮವಾತವಂ ಕೂಡಿ ನೆಗ್ಗಳವಾದ ಜ್ವರ, ಕಾಸ, ಕೆಮ್ಮ, ಅರೋಚಕ, ಇವಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಕಷಾಯಕ್ಕೆ :—ಕಕ್ಕೆಯ ಹಣ್ಣು, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಭದ್ರ ಮುಸ್ತೆ, ಆಳಲೇಕಾಯಿ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಕಷಾಯವಂ ಕುಡಿಯಲು ಶೂಲೆ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಾತದಿಂ ಕೂಡಿದ ಜ್ವರ ದೀಪನವಹುದು. ಕಕ್ಕೆಹಣ್ಣು, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಸರ್ಪಾಷ್ಟಕ, ಭದ್ರ ಮುಸ್ತೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಎಂಬಿವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಕಕ್ಕೆಯ ಹಣ್ಣುಂ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಸಲು ಚಳುಕುಹರ. ಮೂರ್ಛೆ, ಮರನೆ, ಭ್ರಾಂತಿ, ದಾಹ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ ಹರ.

ನೆಲಗುಳ್ಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಯಿಸಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಚೂರ್ಣದೊಳು ಕೂಡಿದುದಂ ಕುಡಿಯಲು ಅಜೀರ್ಣಜ್ವರ, ಹೆಳೆಯ ಜ್ವರ, ಅರೋಚಕ ಎಂಬಿವಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಸರ್ಪಾಷ್ಟಕ, ಲಾಮಂಚ, ಚಂದನ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಮುಡಿವಾಳ ಎಂಬಿ ವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿದ ನೀರಂ ಅರಿಸಿ ಕುಡಿಯಲು ನೀರಡಿಕೆ, ಕಾರುವುದು, ಭ್ರಮೆಗಳು, ಜ್ವರಂ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಮರದರಿಸಿನ, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆ, ಭದ್ರ ಮುಸ್ತೆ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಯಿಸಿ ಮರಳಿಸಿದ ನೀರಂ ಅರಿಸಿನದ ಪುಡಿಯಂ ಕಲಸಿ

ಕುಡಿಯಲು, ಕಷಾಯವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿದುದು ಕುಡಿಯಲು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹಂಗಳು ಮಾಣುವುವು.

ಕೊಡಸಿಗೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದಕಾಯಿ, ಮುಡಿವಾಳ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯಲು ನೆತ್ತರು, ಹಲವುಕಾಲದ ಅತಿಸಾರ, ಎಲ್ಲಾ ಬಸಿರುಸೂತಕಂಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ನೀರಿಂದ ಮರಳಿಸಿದವನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಕುಡಿಯುವುದು. ಹಸಿವಲ್ಲದಿದಕುಂ, ಗ್ರಹಣಿಗುಂ, ಉಂಡುಂಡ ಹಾಗೆ ತೋರ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನಗುಂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಬಿಳಿಯದುರುಚಿ, ಪರ್ಪಾಪ್ಪಕ, ನೆಲಬೇವು, ಅಡುಸೋಗಿ, ಕಟುಕರೋಹಣಿ, ಎಂಬಿವುಗಳು ಮರಳಿಸಿದ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಯಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯಲು ರಕ್ತ ಬೆರೆಸಿದ ಪಿತ್ತಹರ.

ಮೆಣಸು, ಜೀರಿಗೆ, ಓಮ, ಎಲವದ ಅಗಿಲು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಲವಂಗ, ಧಾತಕೀ ಕುಸುಮ, ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ನೇರಳೆಯ ಬೀಜ, ಇಷ್ಟಾ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ದಾಳಿಂ ಬದ ಕಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪುಟವನಿಕ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಅರೆದುದಂ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೊಸರಿನ ನೀರಿಂದ ಅರೆದು ಗಟ್ಟಿಮೊಸರೊಳಗೆ ಕೊಂಬುದು. ಪಥ್ಯ ಮೊಸರೋಗರ, ತೊಗರೀಬೇಳೆ, ಅಜಾಮೋದವಾಗಲೀ, ಓಮವಾಗಲೀ, ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಎಲವದ ಅಗಿಲು, ಶುಂಠಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯೊಳಗೆರೆದು ಕೊಂಬುದು. ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವ ಅತಿಸಾರ ತೀರ್ಗುಂ.

ಗಣಜಲಿಯ ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ ಎಂಬಿವಂ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿದುದಂ ಗುಗ್ಗುಳ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯಲು ದುಶ್ಚರ್ಮ, ಮಹೋದರ, ಪಾಂಡು ರೋಗ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುವುದು, ಉದರಶೋಷೆ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಣುವುವು.

ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಬಿಳಿಯಹರುನೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ದೇವದಾರು, ನುಗ್ಗೆಯ ಬೇರು, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಮರಳಿಸಿದ ನೀರಿಂ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಅವಯೊಳಗೆ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಸಾಕ ನಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯಲು ಕೀಳುಶೋಧನೆ, ಮೇಲುಶೋಧನೆ, ಹಲವುಕಾಲ ನಡೆದಂತಹ ರೋಗಗಳು ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವುದು.

ಕರಿಯದ ಬೇರು, ಕೊಡಸಿಗೆಬೀಜ, ಬೇವು, ಬಜೆ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಣಲೇಕಾಯಿ, ತಿಗಡೆ, ಎಂಬಿವುಗಳೊಳು ಮಾಡಿದುದಂ ಆಡಿನ ಮೂತ್ರದೊಳು ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು ಏಳು ದಿನಗಳು ಕುಡಿಯಿ ಕ್ರಿಮಿಶತಸಹಸ್ರಕೋಟಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು.

ಎಲಕ್ಕಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ಪಾಷಾಣದಬೇಡಿ, ರೇಣುಕ, ನೆಗ್ಗಿಲುಬೇರು, ಅಡುಸೋಗಿ, ಔಡಲಿಕೆಯ ಬೇರು, ಎಂಬಿವುಗಳಂ ಮರಳಿಸಿದ ನೀರಂ ಕಲ್ಲಲ್ಲರೆದುಪ್ರತಿಪಾಕ ವಿಕೃತ ಕುಡಿಯುವುದು. ಮರಳುವರೆಸಿದ ಅಚಕಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಲಕಟ್ಟಂ ಕಿಂದುಕಿರಿದಾಗಿ ತಡೆದು ಬೀಳುವ ಮೂತ್ರದ ಉಪದ್ರಂ ಮೊದಲಾದುದು ಗುಣವಹುದು.

ಅಳಲೆಯ ಕಾಯಂ, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರಂ, ಕಕ್ಕೆಯ ಹಣ್ಣಂ, ಪಾಷಾಣಭೇದಿಯಂ, ಬಿಳಿಯದುರುಚಿ ಎಂಬಿವಂ ಕಾಸಿದ ನೀರಂ ಜೇನುತುಪ್ಪನರೆಸಿದುದಂ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರ ಸಿಕ್ಕು, ಉದರದೊಳು ಸೂಡಿಗಳಂ, ಬೇನೆಗಳೊದಗಿ ವರ್ತಿಪುದರೊಳಂ, ಮೂತ್ರಹೋಗದಿರು ವುದರೊಳಂ, ಅಂತು ಈ ನಾಲ್ಕು ದೊಷಂಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೆಡಸುಗುಂ.

ಎಲಕ್ಕಿ, ಪಾಷಾಣಭೇದಿಯಂ, ಕಲ್ಲ ಅಗಿಲು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಪುಡಿಗಳಂ, ಅಕ್ಕಿಯ ಗಚ್ಚಿನಿಂದ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಅಂದರೆ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಕೂಡಿ ಇರುವುದಂ ಕುಡಿಯೆ.....ಪಡು ತ್ತಿದರ್ಫ ಸಮೀಪಸ್ಥವಾದ ಮೃತ್ಯುವಾದೊಡಂ ಬದುಕುಗುಂ. ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕು ಬಹಮೂತ್ರ ಸಂಕಟದೊಳು ಲೇಹ್ಯವಂ ಮಾಡುಗೆ. ಉಪಶಮನವಕ್ಕುಂ.

ಅಡುಸೋಗಿ ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಕಕ್ಕೆಯ ಹಣ್ಣು, ಎಂಬಿವುಗಳಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಔಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಪ್ರತಿಪಾಕವನರೆದು ಕಷಾಯವಂ ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಕುಡಿಯುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಮೈಅಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಉಳಿವಿಲ್ಲದೆ ಗೆಲ್ಲುಂ. ನೆತ್ತರು ಮೊದಲಾದುದು, ವಾತದೊಳಾದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಧಿಗಳಂ ಕೆಡಿವುದು. ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ..... ಮರದಪಾಲಿಂದ ಅರೆದು ಭಾಗೋತ್ತರಂಗೊಂಡು ಕೊಡಲು ಮಾಣುವುವು. ನೆತ್ತರು ಅರಿದುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ದುದನ್ನೂ ಮದನೊಕ್ಕಿದ ಪೇರಾನೆಯು ಅಂಕುಶದಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಸಮಂ ಜಸವಂ ಮಾಡುವುದು.

ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೇರಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಒಡಗೂಡಿ, ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನ ನೀರಿಂ ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲಾ ತರದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ನೆತ್ತರಂ ಕೆಡಿಸುವುದು.

ಮೇಲುಬ್ಬಸವಂ ನಿಲ್ಲಿಸೆ ಗಂಟುಭಾರಂಗಿಯನ್ನು ಶುಂಠಿಯೊಡನೆ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಶ್ವಾಸಕಾಸಂಗಳಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

ಗಂಟುಭಾರಂಗಿಯಂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದನ್ನು ಎಲಚಿಯ ಹಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಂ ಆ ಭಾರಂಗಿಯ ಸಮಾನವಹಂಥಾ ಶುಂಠಿಪುಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ಕುಡಿಯಿಸಿದರೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕಾಸಕ್ಕೆ ಹಿತ ವಹುದು.

ಔಡಲಿಕೆಯಂ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣಂ, ಎರಡು ಪಡಿಯುಗಳವಂ, ಮಾದಲದ ಬೇರು, ಹಿಟ್ಟುಳಿಕೆಯ ಬೇರು, (ಇದಂ ಕೆಲವರು ಮೊರವಾಡಿನ ಕಾಲೆಂಬರು) ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು,

ಹಿಪ್ಪಲಿ ಎಂಬಿವುಗಳಿಂದ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ಅಡಲು ಅಷ್ಟಕಕಷಾಯವು. ಸದ್ಯಕ್ಷೀರ, ಯವಕ್ಷೀರ, ಬೆರಸಿದ ಇಂಗು, ಕಾಚುಲವಣ, ಬಿಡುಲವಣ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಸೈಂಧವ ಲವಣ, ಪಂಚಲವಣ, ತೈಲದೆಣ್ಣೆ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಕೂಡಿ ಬೆರಸಿದುದಂ, ಊರು, ತೊಡೆ, ಎದೆ, ಮೊಲೆ ಎಂಬಿವುಗಳ ಬೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

ಇಂಗು, ಬಜೆ, ಬಿಡುಲವಣ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಅಳಲೆಯಕಾಯಿ, ಚೆಂಗಣಿಗಿಲೆ, ಕೋಷ್ಠ ಎಂಬವಂ ಭಾಗೋತ್ತರಂಗೊಂಡು ಅವುಡಿ ಮಾಡಿ ಇದು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಾದುದಂ, ಗುಲ್ಮ, ಜಲೋದರ, ಅಜೀರ್ಣ, ವಿಮೂಚಿ, ಕಾಸ, ನಿರುಕ್ತೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಕಳೆಯುವುದು, ಇವುಗಳೊಳು, ಆ ಚೂರ್ಣವಂ ಬಿಸಿನೀರಂ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯ, ಚೂರ್ಣವುಡಿಮಾಡಿದುದಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಇಂಗು, ಶುಂಠಿ, ಎಂಬೀ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಶುಂಠಿಯ ಕಷಾಯದ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕುಡಿಯ ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೇನೆಗಳೊಳು, ಎದೆ ನೋವು, ಬೆನ್ನು ಬಿಸಿರುಗಳ ಅರ್ತಿ ಬೇನೆಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಂ ಕೆಡುವುವು. ಬದ್ಧ ಮಲ ಬಿಡುವುದು.

ತವಸದ ಎಲೆ, ಅನೆನೆಗ್ಗಿಲು, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆ, ಚವ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಎಂಬಿವುಗಳಂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಇದರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಸ್ಪಂ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು ಆ ಬೂದಿಯಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ಮೊಸರಿನ ಮೇಲಿನ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿ ಸಲು ಗುಲ್ಮಕ್ಕುಂ, ಬಸುರಿಗುಂ, ಉತ್ತಮಂ. ಪಾಂಡು, ಮೈಬೆಳ್ಳವು, ಗುದದೊಳ್ಳುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಬಿಸಿನೀರೊಳು ಕುಡಿಯುವುದು.

ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿಯಂ ಅಳಲೆಯಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿಗಳಂ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ನೆಲಗುಳ್ಳೆ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಜಟಾಮಾಂಸಿಯಂ, ಕಾಚುಲವಣ, ಬಿಡುಲವಣ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಸೈಂಧವ, ಸಮುದ್ರ ಎಂಬೀ ಪಂಚಲವಣಗಳು, ಎಂಬಿವಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕುಡಿಯ ಬಿಕ್ಕಲು, ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸ, ವಾತ, ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗೆಡಿ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಹರ.

ಕಾಂತಾದಿವಟಕ :—ಜೊಬ್ಬಳಿ, ನೇರಿಳೆ, ಬೇವು, ಮತ್ತಿ, ಮಾಕ್ಷಿ, ಇವುಗಳ ತಿಗಡು ಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ನೀರನೆರೆದು ನೆನೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ವಾದ ಲೋಹಚೂರ್ಣ, ಶುದ್ಧವಾದ ಅಯಃಕಾಂತಚೂರ್ಣ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಈ ಕಷಾಯದ ಉದಕದಲ್ಲೂ ಅರೆದು, (ಅಂದರೆ ಏಳು ದಿನಗಳು ಅರೆಯು ವುದು) ಆ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಗ ೩ ತೂಕ, ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಹೊಸಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಇರಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡು ವುದು.

ಕೂಷ್ಮಾಂಡಘೃತ :—ಕುಷ್ಮಾಂಡಘೃತವು ಕುಂಬಳಕಾಯಿಭಾಗಂಗಳು ಅದ ಅನಂತರ ದಲ್ಲಿ ಸಚನವಿಧಿ ಅಡುವ ತೆರನೆಂತೆಂದರೆ ಕುಂಬಳಹಣ್ಣು ಗಾಯಂಗೊಂಡು ಅದರೊಳ

ಗಿರುವ ಬೆಂಡಂ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ತಿಗುಡಂ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ನಡುವಣ ತಿರುಳಂ ಕಿರಿಯಭಾಗಂ ಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹರವಿಯೊಳು ಹೊಯ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಣಗಿಸಿ ಜಜ್ಜಿ ತುಪ್ಪವನರೆದು ಕಲ್ಪವನ್ನಿಕ್ಕಿ ತುಪ್ಪದ ಮೇಲಿಕ್ಕಿದಾಗಲೂ ಸೀಯಲೀಯದೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇಡುಗೆ. ಮುನ್ನು ತುಪ್ಪ ಉಂಡ ಮಡಕೆಯೊಳು ಆ ಕುಂಬಳದ ಕಾಯಿಯ ಭಾಗಗಳು ಬೆಂದೊಡೆ ಆ ಭಾಗ ಒಪ್ಪಲ ದೊಳಗೆ ಒಪ್ಪಲ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಒಪ್ಪಲ ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ಹೊಯ್ದು ಅದರೊಳಗೆ ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಒಂದು ಮಾನ ಪುಡಿಯಂ ಹೊಯ್ದು ಶ್ರೀಗಂಧ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಪುಡಿಯಂ ಕಲಸಿ ಇಪ್ಪಲ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವಂ ಹೊಯ್ದು ಕಲಸಿ ಮಡಗುವುದು. ಕಪ್ಪಲಿ ೫ ತೂಕ, ತ್ರಿಕಟುಕ ೧೫ ತೂಕ, ತ್ರಿಫಲ ೧೫ ತೂಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಬೋಳದರಗು ಇವಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಳ್ಳಿ ನೀರಂ ಹೊಯ್ದು ಇಮ್ಮಾನವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಯಿಸಿ, ಆ ಔಷಧಮಂ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಮೂರು ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು, ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು, ಅದರೊಳಗೆ ವತ್ಸನಾಭಿ ಎರಡು ತೂಕವಂ ಕೂಡಿ, ಸೂರ್ಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ಕರಡಿಗಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಇರಿಸುವುದು. ದೀಪನಕಟ್ಟಿವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಾದೀತು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಣ ತೂಕ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ, ಮೂರು ಹಣ ತೂಕವಂ ಕೊಡುತ್ತ ಬರುವುದು. ಇದು ಅಗ್ನಿಕುಮಾರಂ. ವಾತಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ೧೨ ಪಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ ೭ ತೂಕ, ಇಂಗು ೨ ತೂಕ, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ ೨ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಮೂಲ ೨ ತೂಕ, ಜೀರಿಗೆ ೨ ತೂಕ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ ೨ ತೂಕ, ಸಬಗ್ಗೆ ೨ ತೂಕ, ಕೊತ್ತಂಬಿಯ ಬೀಜ ೨ ತೂಕ, ಪಂಚಲವಣಂ ೧೦ ತೂಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ೨ ತೂಕ, ಹಿಮ ೨ ತೂಕ, ಎಳ್ಳು ೮ ತೂಕ, ಸಾಸುವೆ ೮ ತೂಕ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳಿಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಉಳ್ಳಿಯನರೆದು ಕಲಸಿ ತುಪ್ಪದ ಗಡಿಗೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಿರಿಸಿ ಶೋಧಿಸಿ ಅತ್ತಿಯ ಕಾಯಂ ೮ ದಿವಸಂ ಸೇವಿಸುಗೆ. ಮುನ್ನು ತುಪ್ಪ ಮರಳಿಸಿದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವುದು. ಅಂದರೆ ಲೇಹ್ಯವಂ ನಕ್ಕಲು ಬಾಲಕ ಕಿರುಕೂಸುಗಳಿಗೆ ವೃದ್ಧ ಮುದುಕರಿಗೆ ಸಹ ಅವಿರಳವಾತದಿಂದಂ ರಕ್ತದಿಂದಂ ಕೃಶ=ಅಂದರೆ ಬಡವಾದವರಿಗೆ, ತೃಷ್ಣೆ, ಅಶಕ್ತ, ಅತಿರಾಮಿಗಳಿಗೆ, ಕ್ಷತಾನಾಂ ಚ=ಗಾಯ ಪಡೆದವರಿಗೆ, ತೃಷ್ಣಾ=ನೀರಡಿಕೆಯಂ, ಕೆಮ್ಮು, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತಮಂ, ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸಮಂ, ಮೂಲ ವ್ಯಾಧಿ, ಬಿಡದೆ ಕರೆದವರಿಗಂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದು ಕೂಷ್ಮಾಂಡಘೃತವೆಂಬ ಯೋಗಾಮೃತ. ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಳು ಕುಡಿದೊಡೆ ಓಹುಮೂತ್ರ, ಮಗ್ಗಾರೆಯ ಹುಣ್ಣು ಮಾಣುವುದು.

D 1359

ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕ ಭಸ್ಮ :- ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕವನ್ನು ಧಾನ್ಯಾಭ್ರಕವ ಮಾಡಿ ಎಕ್ಕೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚತುಷ್ಟುಶಃ ಟಂಕಣವನ್ನಾಗಲೀ ಪುಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಹಾಕಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗಜಪುಟವನ್ನು ೨೦ ಕೊಟ್ಟರೆ ಭಸ್ಮವಹುದು. ಬಳಿಕ ಒಳಗಿನ ತಿಗಡು, ಮಂಜಿಷ್ಠಿ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದಿಂದ ಪುಟ ೨೩ ಮಾಡಿದರೆ ಭಸ್ಮವಹುದು. ಅಭ್ರಕವನ್ನು ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ, ಅಂಬಿಲ, ಗೋಮೂತ್ರ, ತ್ರಿಫಲಕಷಾಯ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಸಿ ಮೂರುಬಾರಿ

ಅದ್ವಿ ಬಳಿಕ ಧಾನ್ಯಾಭ್ರಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ೩೦ ಪುಟವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಒಂದುವರೆ ಹಸ್ತದುದ್ದ ಒಂದು ಹಸ್ತದಗಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿಯ ತೆಗೆದು, ಆ ಕುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಬೆರಣೆಯ ಅರ್ಧವ ತುಂಬಿ ಆ ಮೇಲೆ ಅಭ್ರಕ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಪುಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ೩೦ ಪುಟವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಂಗರವಳ್ಳೀ ರಸ, ಕಳ್ಳಿರಸ, ಎಲಕುರಿ, ಈ ಮೂರು ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಷೋಡಶಾಂಶ ಶೋಧಿಸಿದ ಗಂಧಕವನ್ನಿಕ್ಕಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕೇ ಪುಟ ಐದು ಕೊಟ್ಟು, ಬೀಳಿನ ಆಲದ ಬಿಳಿದ ಕಷಾಯದಿಂದ ಪುಟ ೧೦, ಅತ್ತಿರಸ ದಿಂದ ೧೦ ಪುಟ, ಮುಸ್ತಾರಸದಿಂದ ೧೦ ಪುಟ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಶುದ್ಧ ಭಸ್ಮವಹುದು.

D 1372 & R 1373

ಗಂಧಕಗುಟಿಕೆ :—ರಸ, ಗಂಧಕ ಈ ೨ ನ್ನು ಭದ್ರಮುಸ್ತೆರಸದಲ್ಲೂ ಚಿತ್ರಮೂಲದ ರಸದಲ್ಲೂ ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ.....ವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಯ ಸಮಾನ ಗುಳಿಗೆಯೂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು.....ಕುಷ್ಮ, ಗುಲ್ಮ, ಉದರರೋಗಗಳು, ಶೂತೆ, ಪ್ರಮೇಹಗಳು, ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವಂಥಾ ರೋಗಗಳು ಮಾಣುವುವು ಸುವರ್ಣಕಾಯಕಾಂತಿ, ಅರೋಗ್ಯ, ಸತ್ಯ, ರೂಪು ಅಹುದು.

D 1363

ಗಂಧಕಕೈಲ :—ಗಂಧಕವನ್ನು ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೊಸುಕನ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣು ಮೊಗೆ ತುಂಬಿ ಗಾಜಿನ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಮೊಗೆ ಮಡಗಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಎಸ್ಪತ್ತು ದಿನ ಇರಿಸಲು ಮೊಗೆಯಿಂದ ಕನಿಗೆ ಸಾರಲದು ಗಾಜಿನ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದು.

D 1359

ಗಂಗಾಧರಚೂರ್ಣ :—(ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ)—ನೇರಿಳಕೊಟ್ಟಿ, ಮಾವಿನ ಕೊಟ್ಟಿ, ಬೆಲ್ಲ ವತ್ತದಕಾಯಿ, ಶುಂಠಿ, ಕೊಡಸಿಗ, ಅತಿಬಜೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಆಲದಮುಗಳು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಉತ್ತರಣಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಜೀರಿಗೆ, ಗೇರು, ದಾಸಾಳಹೂವು, ದಾಳಿಂಬ, ರಸಾಂಜನ, ಎಲಮುಗಿಲು, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುರುಟಿ, ಹಂಪಾದಿಬೇರು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಲಾವಂಜ, ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಸಮಾನ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ನೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಗಂಜಿಯಿಂದ ಕೊಡಲು ಸಮಸ್ತ ನೆತ್ತರು, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ಶಾಂತ. ಇದು ಗಂಗಾಧರಚೂರ್ಣ.

ಗಂಡಭೇರುಂಡರಸ :—ಇಂಗಲಿಕ ೨ ತೂಕ, ನಾಭಿ ೪ ತೂಕ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ೪ ತೂಕ, ಇವಂ ಶುದ್ಧವ ಮಾಡಿ ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಸ್ತಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯೂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹೆಜ್ಜುರಕ್ಕೆ ಶುಂಠೀರಸ, ತಾಪಜ್ವರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಜೀರಿಗೆ, ಯಕ್ಷಿಮಧುಕ, ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ ೨ ಜೀರಿಗೆ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಬಿಳಿಗಾರ ವರೆದು (ಕೊಡುವುದು.) ಇದು ಗಂಡಭೇರುಂಡ ರಸ.

D 1400

ಗಜಕೇಸರೀಯೋಗ -— (ಶೀತಜ್ವರ ಗುಲ್ಮ ಶೂಲೆಗಳಿಗೆ) — ರಸ ೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧ ತೂಕ, ಇಂಗುಲಿಕ ಗ ೧, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಮತ್ಸ್ಯಪಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯ ಮಾಡಿ ೨ ಗುಂಜಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

D 1372 & R 1373

ಗುಗ್ಗುಳವಂ ಶುದ್ಧಿಯ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ :— ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವದು. ಮರು ದಿನ ಕಹಿಸಡವಲದಲ್ಲೂ ಒಂದು ದಿನ ಅಮರದ ವಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂ ಒಂದು ದಿನ ಆಡು ಸೋಗೆಯ ರಸದಲ್ಲೂ ಒಂದು ದಿನ ನೆಲಗುಳ್ಳದ ರಸದಲ್ಲೂ ಇಂತು ಐದೈದು ಎರಡೆರಡು ಕುದಿ ಬರಲಾಗಿ ಇಳುಹಿ ಆರಿಸಿ ಶುದ್ಧವ ಮಾಡಿ ಆ ಆರಿದ ಗುಗ್ಗುಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ವರಾಹ ತೂಕ ಗುಗ್ಗುಳಕ್ಕೆ ವಿಳಂಗ, ತುಪ್ಪ, ದೇವದಾರಿನ ಚಕ್ಕೆ, ಕಾಡುಸೀಗೆಯಚಕ್ಕೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಅಡು ಸೋಗೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಳ ತೂಕವಂ ಕೂಡಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಗುಗ್ಗುಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇಡುವದು. ಆ ತುಪ್ಪ ೩ ತೂಕವಂ ದಿನಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಟ್ಟೆ, ಮತ್ತು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಡುವುವು. ಒಂದು ಮಂಡಲ ಕೊಂಬುದು. ಸಿತಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವದು. ಸಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗುಳುಶುಂಠಿ, ಅಗಿಲು ಇವು ಸಮಾನವಾಗಿ ಗ ೧೨ ತೂಕವನ್ನು ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಬಾಯಿಯ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವ ಮೂತ್ರವು ಮೇಹನೆಂಬುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತ್ರಿಫಲೆ, ಕಕ್ಕೆಯ ತಿಗಡು ಗ ೧೨ ತೂಕವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಗ ೩ ತೂಕವಂ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1370

ಗುಟಿಕೆ :— (ಕ್ರಿಮಿ ದೋಷಕ್ಕೆ.)

ತಿಂತ್ರಿಣೀಪತ್ರನಿರ್ಯಾಸತಾಲತಾಮ್ರರಸಾನ್ವಿತಮ್ ।

ಮರ್ದಯೇತ್ ಪಾರದಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ರಸಬದ್ಧೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

ತೋಯಮಥೈ ವಿನಿಕ್ಷಿಸ್ಯ ಗುಟಿಕಾ ವಜ್ರವದ್ಭವೇತ್, ।

ಶಾಖವೃಕ್ಷಸ್ಯ ದೇನೇಶಿ ನಿಷ್ಪೀಡ್ಯ ರಸಮುತ್ತಮಮ್ ॥

ರಕ್ತಚಂದನಸಂಯುಕ್ತಂ ತಾರಮಾಯಾದಿಕಾಂಚನಮ್ ।

ಶಾಖವೃಕ್ಷಸ್ಯ ನಿರ್ಯಾಸಂ ಯತ್ನತಃ ಪರಿಗಾಳಯೇತ್ ।

ಜ್ವರೋ ವಿವರ್ಣತಾ ಶೂಲಂ ಹ್ರದ್ರೋಗಸದನಭ್ರಮಾಃ ।

ಭುಕ್ತಿರ್ದ್ವೇಷೋತಿಸಾರಶ್ಚ ಸಂಜಾತಃ ಕೃಮಿಲಕ್ಷಣಮ್ ॥

ಖದಿರಃ ಕುಟಿಜಃ ಸೀಮಾ ಚ ವಚಾ

ತ್ರಿಕಟುತ್ರಿಫಲತ್ರಿವೃತಾ ಸಹಿತಮ್ ।

ಸಶುಮೂತ್ರಯುತಂ ಮಜನುಸ್ಯ ಪಿಬೇತ್

ಕೃಮಿಕೋಟಿಶತಾಂಶ್ಚ ವಿನಾಶಯತೀದಮ್ ॥

ಕೃಮಿಗೆ ವಿಳಂಗಚೂರ್ಣ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟಿಗೆ ಎಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಬೂದಿ ಕಲಸಿ ಬಾಳೇಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ, ನಾಂತಿಗೆ ಎಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಕಲ್ಲುವು ಹಾಕಿ ಒಣಗಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

D 1372 & 1373

ಗಾಂಧೇರರಸ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ಇವಂ ಕಷ್ಟಳಿಯಂ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೆಯ ರಸದಿಂ ಮೂರು ದಿನಂಗಳು ಮರ್ದಿಸಿ ನಾರುಬೇಳೆಗಳ ರಸದಿಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೨೧ ಸಲ ಮರ್ದಿಸಿ ಗಂ ತೂಕವನ್ನು ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ಅತಿಸಾರ, ಗ್ರಹಣಿಗಳು ಮಾಣುವುವು.

D 1370

ಗ್ರಂಥಿಶೂಲೇಚೂರ್ಣ :—ಮಾಂಸಭೇದಿ ಅಜಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ, ಗಂಧಕ, ಮೇಕೆಹಾಲು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಈ ಎರಡುಂ ಅಜಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ತ್ರಿಫಲೆವುಡಿ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1359

ಗ್ರಹಣೀಗಜಕೇಸರೀರಸ :—ರಸ, ಲೋಹ, ಇಂಗಲೀಕ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ, ಬಿಳು ಗಾರ, ಅಪಿನಿ, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೀಜ, ಗಂಧಕ, ಓಮ, ಭಂಗಿ, ಲವಂಗ, ಅತಿಬಜೆ, ಅಭ್ರಕ, ಇವೆಲ್ಲವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಾನ ತೂಕ ಉಮ್ಮತ್ತದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರ್ದನೆ, ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾವನೆ.

D 1370

ಗ್ರಹಣಿಗೆ ಭೂತಾಸ್ತಿವಟಕ :—ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ಬೂರುಗದ ಬಂಕೆ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಓಟಿ, ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ಓಟಿ, ದಾಳಂಬದ ಓಟಿ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಕೊಡಸಿಗಬೀಜ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಅತಿಬಜೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಸಮಭಾಗ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ, ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಚೆಚೆಕ್ಕೆ, ಅತ್ತಿಚೆಕ್ಕೆ, ಮಾವಿನ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕೋಲುಮುಕ್ಕಿನ ಚೆಕ್ಕೆ, ದಾಳಂಬದ ಓಟಿ, ತಾರೇಬೇರು, ಹುಲಿಬೇರು, ಹುಣಸೇಬೀಜ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಭಾಗ ಹುಡಿನಾಡಿ ಹಾಕಿ, ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ ಎಲಚೆಹಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣ ವಟಕ, ಜೇನು ಮೊಸರು ಅನುಪಾನ. ಅಶೀತವಾಯು, ಅರುಚಿ, ಅಮಶೂಲೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಅಮಗ್ರಹಣೆ, ರಕ್ತಅರ್ಶಸ್ಸು ಸಹ ಗುಣ,

D 1372 & 1373

ಗ್ರಹಣೀಕವಾಟರಸ :—ಇಂಗಲೀಕವನ್ನೂ, ಪಾತ್ರದ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೆಗದ ಪಾದ ರಸ ೧, ಲೋಹ ಭಸ್ಮ ೧, ಗಂಧಕ ೧, ಟಂಕಣ ೧, ಅಭ್ರಕ ೧, ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜ ೧, ಇವಂ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಕಜ್ಜಲಿಯಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಲೋಹಪಾತ್ರೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿ ಲೇಸಾಗಿ ಸಮರಸವಾಗುವ ತನಕ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಗೆದು ಗ ೧ ವರಾಹ ತೂಕವನ್ನು ಜೀರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಜ್ವರ ಹರ, ಗುಲ್ಮವ್ಯಾಧಿ ಹರ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ.

D 1373 & 1374

ಘೋಡಾಬೋಳರಸ :—ಕೆಂಪುಹಾಕಲ, ಘೋಡಾಬೋಳೆಯ ರಸ, ಪಾದರಸ ೧, ನಾಭಿ ೧, ತ್ರಿಕಟುಕ ೩, ಮಣಿತಿಲೆ ೧, ತಾಳಕ ೧, ಜಾಪಾಳ ೧, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಗೊಂಡು ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಲ ಭಾವಿಸಿ ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿಮಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ವೈತ್ಯಜ್ವರಕ್ಕೆ ಜೀರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ತಾಪಜ್ವರಕ್ಕೆ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಇದರಿಂದ ತಾಪಜ್ವರ ಶೀತ ಜ್ವರ ವೈತ್ಯಜ್ವರಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಹರ.

D 1359

ಚಂಡಭಾನು :—ರಸ ೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೩ ತೂಕ, ನಾಭಿ ೪ ತೂಕ, ಹಿಮ ೩ ತೂಕ, ತಾಮ್ರ ೨ ತೂಕ, ಅಭ್ರಕ ೪ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೧೭ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚಿತ್ರ ಮೂಲದ ಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಮರಿಚಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆ.

D 1399

ಚಂದನಾದಿಚೂರ್ಣ :—ತೃಷೆಗೆ—ಶ್ರೀಗಂಧ, ಚಂಗಲಕೊಪ್ಪ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಲವಂಗ, ಮುಡಿವಾಳ, ಲಾಮಂಜ, ಭದ್ರಮುಸ್ತಿ, ಖರ್ಜೂರ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಎಲಕ್ಕಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು ಇವನ್ನು ಸಮಾನತೂಕದಿಂದ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಸಹ ಮೆಲ್ಲಲು ತೃಷೆ, ಭರ್ದಿ, ಬಿಕ್ಕುಳು, ಸಿತ್ತ, ಭ್ರಮೆ, ಅರೋಚಕ, ಇವು ಗುಣ. ಮತ್ತು ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

D 1372 & R 1373

ಚತುರನಾನಾರಸ :—ರಸ, ಗಂಧಕಂ, ಇವಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಜ್ಜಲಿಯ ಮಾಡಿ, ಲೋಹ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ತಾರೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿಟ್ಟು ಸಮರಸವಾಗಲಾಗಿ ಆ ರಸವಂ ತೆಗೆದು ಬಾಳೆಎಲೆಗೆ ತುಪ್ಪವಂ ತೊಡೆದು ಆ ಎಲೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿ ವಂಗಭಸ್ಮ, ಲೋಹ ಭಸ್ಮಂಗಳನ್ನಿಕ್ಕಿ, ಅನ್ನೆಲ್ಲವುಗಳ ಸರಿ ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಬನ್ನಿಯ ರಸದಿಂ ೨೧

ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಮರ್ದಿಸಿ ೨ ವರಾಹ ತೂಕವನ್ನು ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ಜ್ವರ ಅತಿಸಾರ ಮಾಣುವುವು. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಅಲ್ಲದ ರಸ, ತುಪ್ಪ, ಸೈಂಧವದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಗ್ರಹಣೀ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಚತುರನಾನಾರಸ.

D 1359

ಚಂದ್ರಕಲೆ :—ರಸ ೩, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ ೩, ಗಂಧಕ ೬, ಇವಂ ಕೂಡಿ ಶುಷ್ಕಮರ್ದನೆಯ ಮಾಡಿ ಭದ್ರಮುಸೈ ಕಷಾಯ, ದಾಳಿಂಬದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಕೇದಗೆಮೊಲೆರಸ, ಸಹಾ ದೇವರಸ, ಬಿಳಿಗರುಕೆಯ ರಸ, ಲೋಳಿಸರದ ರಸ, ಪರ್ಪಾಟಕದ ರಸ, ನೆಲಬೇವಿನ ರಸ, ಆಷಾಢೀರಸ, ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದು ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು, ಕಟುಕ ರೋಹಿಣಿ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಪರ್ಪಾಟಕ, ರಾಮಚದ ಚೂರ್ಣ, ಅಮ್ರಗಂಟಿಯ ಹಾಲು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಸುಗಂಧಿಯ ಬೇರು, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದು ತೂಕ, ಇವಂ ಮಾಡಲಔಷಧವಂ ಮಾಡಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಏಳು ದಿನ ಮರ್ದನೆ ಭಾವನೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಚಣಕವ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಛಾಯಾಶುಷ್ಕಂ ಗೈದು, ಕಾದಾರಿದ ನೀರು ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಕೊಡಲು, ಸಕಲಕ್ಷಯವ್ಯಾಧಿ, ಮಹೇಶ್ವರವ್ಯಾಧಿ, ಮಹೇಶ್ವರಜ್ವರ ಹರ.

D 1395

ಚಂದ್ರಕಲೆ :—

ನಾಗಂ ಪಾರದಮುಭ್ರಕಾಂತರಜತಂ ಮಾರ್ತಂಡವಂಗಾಯಸಂ
ವೈಕ್ರಾಂತಂ ಚ ಶಿಲಾಜಪಿಪ್ಪಲಿತಾಭಾಸ್ವಾಂಸ್ತಥಾಕ್ಷಂ ಸಮಮ್ |
ಖಲ್ವೇತಚ್ಚ ಶತಾವೇಕ್ಷುಕನಕಂ ಮೇಣಾದಿಬೀಜಂ ವರಂ
ದ್ರಾಕ್ಷಾದಾಡಿಮದೂರ್ವಗೋಕ್ಷುರಶಿಲಾಭೇಧಂ ಚ ವಾಲದ್ವಯಮ್ ||
ಕ್ಷ್ವಾಘೈರ್ಭಾವಿತಮಿಂದುಚಾರಶತಸತ್ಯಾಂಭಃ ಪ್ರದದ್ಯಾದಮೋ
ದ್ಯುಕ್ಕ್ಷುದ್ರಾಕ್ಷಿರೋರ್ತಿವಲ್ಕುಕುಳಿತಂ ಮೇಷಂ ಚ ಕೃಘ್ರಾಮಯಮ್ |
ತೃಷ್ಣಾ ದಾಹಮಸೃಗ್ಧರಾನ್ನಹಿಮಜಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಯಂ
ರಕ್ತಂ ಪಿತ್ತಶಿರೋರುಜಾಕ್ಷಯಹರಂ ಪಾಂಡ್ಯಾಮಯಧ್ವಂಸಕೃತ್ ||
ನಸ್ಯಂ ಸರ್ವ ವಿಷಾಸಹಂ ಜ್ವರಹರಂ ದೃಷ್ಟಂ ಚ ಹಿಕ್ಕಾಪಹಂ
ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಂದ್ರಕಲಾಧರೋ ರಸವರೋ ನಿಃಶೇಷರೋಗಾಸಹಃ |
ಅಶ್ವತ್ಥಚತುರಂ ತುಲ್ಯನ್ಯಗೋದಾದಿಸಲತ್ರಯಮ್
ವಿಷಃ ಕಷಾಯಃ ಸತ್ಪಾದ್ರ್ಯಂ ಪಿಬೇದನುಸುಖಾವಹಮ್ ||

(ಹಸ್ತಿಗತಕ್ಕೆ) ಚೂರ್ಣ :— ಲವಂಗ ೨ ತೂಕ, ನಾಗಕೇಸರಿ ೨ ತೂಕ, ಏಲಕ್ಕಿ ಅರೆತೂಕ, ಮೆಣಸು ೮ ವರಹ ತೂಕ, ಹೀಕ.....ಅಮೂಡಿಗ ೧೬ ವರಹ ತೂಕ,

ಸೊಂಟಿಗ ೩೨ ವರಹ ತೂಕ, ಪನ್ನೇರುಗಡಗ ೬೪ ವರಹ ತೂಕ, ಇಷ್ಟು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಭಾಗ ರಾಯಪುರಿಸಕ್ಕರೆ, ಇದು ಸಮ ಭಾಗಮಾಡಿ ಉಷ್ಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ರೋಗ ಮಾಣ್ತು.

D 1400

ಚೂರ್ಣರಾಜ :- ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಮ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇಂಗು, ಗಂಟು ಭಾರಂಗಿ, ಬಿಡುಲವಣ, ಚವ್ಯ, ಸೈಂಧವ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಶೂಲೆ ಮಾಣ್ತು.

D 1359

ಚೋಡಸಿದ್ಧಿ ರಸ :- ನಾಭಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ ಗೌರೀಪಾಷಾಣಂ, ದೊಡ್ಡ ಪಾಷಾಣಂ, ಹರಿದಳ, ಮೈಲುತುತ್ತಿ, ಸುಣ್ಣ, ಜಾಪಾಳ, ಇಷ್ಟರ ಸಮಾನ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆಪಾನಕ ಹಾಕಿ, ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಕೊಡಲು ಶೀತಜ್ವರ ಗಳು ಮಾಣುವುವು.

D 1312 & R 1373

ಜಂಬಾಬಿಗುಳಿಗೆ:- ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ — ನೇರಳೆತಿಗಡು, ಅತ್ತಿ, ಮತ್ತಿ ಕಡವ, ಅವರೆ, ಬೊಬ್ಬಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಅರಳಿ, ಇವುಗಳ ತಿಗಡುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧೭ ಸಲವನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಕಡಿದು, ಒಣಗಿಸಿ, ಇಡಿದು, ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ೨೦ ಸಲ ಉದಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಆ ಮೇಲೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಎಳು ದಿನಗಳು ಅಹೋರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಉಳಿವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ, ಇರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಾಕವಾಗಿ ಹಾಕುವ ಔಷಧಿ — ಬೊಬ್ಬಳಿಯ ಅಗಿಲು, ತೊಂಡೆಯ ಬೇರು, ಚಲ್ಲದಬೇರಿನ ತಿಗಡು ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಲ ಐದು; ಅವರೇ ಅಗಿಲು, ವಿಳಂಗ, ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ಸೂಜಿಕಲ್ಲು, ನೆಲದಾಳ ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧೦ ಸಲ; ಅವರೆಯ ಬೀಜ ೧೬ ಸಲ; ಶುದ್ಧವಾದ ಹಿಪ್ಪಲಿಗಟ್ಟಿಯ ಚೂರ್ಣ ೮ ಫಲ; ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುರುಟಿನ ಹೊವು, ಅವರೆಯ ಹೊವು, ಅವರೇಎಲೆ, ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ಸಲ; ಸಾಸಿವೆಯಗಡದ ಅಗಿಲು, ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗಂಜಿ, ವಾಗುಂಜಿಯ ಬೀಜ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೪ ತೂಕ; ಅವರೆಯ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ನಾಯಿಹೊ, ಆಲದ ಕೊನರು ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೭ ಸಲ; ಬಿದಿರೆಲೆ, ಗಂಧಕ ಚೂರ್ಣ ಗ ೨೭ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಲೋಹಚೂರ್ಣ ೨೫ ಸಲ; ತಿಗುಡೆ, ಶೋಧಿಸಿದ ಅಂಜನ, ಮಣಿಶಿಲೆ ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ಸಲ; ಹಿಮಕ, ಕೋಷ್ಠ, ಅರೆಸಲ; ಇವೆಲ್ಲವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ೩ ತೂಕ ಪ್ರಮಾಣದ ವಟಕವಂ ಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿ ಹೊಸಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಇರಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1400

ಜನಾರ್ದನರಸಯೋಗ :—ರಸ ೧ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೨ ತೂಕ, ಜೇಪಾಳ ಗ ೩ ತೂಕ, ಇವನ್ನು ದಂತಿಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆಯ ಮಾಡಿ ಗುಂಜಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿ ಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ೨ ಜಾವಕ್ಕೆ ಜ್ವರ ಬಿಡುವುದು.

ಜನಾರ್ದನರಸಯೋಗ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ಜಾಪಾಳದ ಬೀಜ, ಈ ನಾಲ್ಕರ ಕ್ರಮ ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಇವನ್ನು ಬಂದದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಅನುಪಾನ ಸಕ್ಕರೆ. ಸಧ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

D 1359

ಜಾತ್ಯಾದಿಚೂರ್ಣ .—ಜಾಯಿಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂ, ಭಂಗಿ ಗ ೧ ತೂ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಹಸಿ ಬಿಸಿಯ ಮಾಡಿ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಚೂರ್ಣಂಗೈದು ದಾಳಿಂಬದ ಕಾಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ಕಾಯಿ ಕಪ್ಪಾ ಗದ ಹಾಗೆ ಪುಟವ ಹಾಕಿ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಇಡಿದು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಜಾತ್ಯಾದಿ ಚೂರ್ಣ.

D 1370

ಜಾತ್ಯಾದಿಚೂರ್ಣ :—ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಸತ್ರೆ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚೆಟ್ಟು, ಲವಂಗ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಲವಂಗಸತ್ರೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಖರ್ಜೂರಹಣ್ಣು, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಚೆಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಮುಡಿ ವಾಳ, ಲಾಮಂಚ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ತಕ್ಕೋಲ ಎಂದರೆ ಕೋಲುಮುಕ್ಕನ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಇವೈಹೂವು, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿರಿಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ತವಕ್ಷೇರ, ತಾಳೀಸಸತ್ರೆ, ರಾಸೈ, ಕೊಡನಾರಿ ಗೆಡ್ಡೆ, ಬಿತ್ತದ ಹರಳು, ಹತ್ತಿಹರಳ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಕುಟ್ಟಿದ ಚೂರ್ಣ, ಇಷ್ಟು ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು.

D 1359

ಜ್ವರಮುರಾರಿ :—ಎಲೆಗಪ್ಪಲಿ ೩ ತೂಕವನ್ನು ನುಚ್ಚಲಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೫ ವೇಳೆ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು, ಅರಿಸಿ, ದಿನ ೫ ಕ್ಕೆ ೨೫ ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು, ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ, ಜೀರಿಗೆಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿರಿಸಿ, ವಾತಜ್ವರಕ್ಕೆ ತ್ರಿಕಟುಕದಲ್ಲಿ, ಪಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಜೀರಿಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಕೊತ್ತಂ ಬರಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ರಾಸೈ, ಬಿಳುಗಾರ, ದಲವರೆನಲ್ಲಿ, ಹಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಣಂತಿಯೇರಿಗೆ, ಗರ್ಭಿಣಿಗೂ, ಮುಪ್ಪಿನವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಇದು ತರುಣ ಜ್ವರಮುರಾರಿ ಎಂಬ ಗುಳಿಗೆ.

ಎಲೆಗಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ೨೧ ಬಾರಿ ಅರೆದು ಒಣಗಿಸಿ ಇದಂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಹಸು

ವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ, ಮೂರು ಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟು, ಸೊಲ್ಲಗೆ ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯ ಕೊಡಲು ತಾಪ ಜ್ವರಹರ. ಸದ್ಯಃ ಸರ್ವಂಗೂ ಗುಣ ಕೊಡಬಹುದು.

ಜ್ವರಶಾಲೆಹರಸ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ತಾಳಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಶುದ್ಧ ಜಾಪಾಳ ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು, ಕಂಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಛಾಯಾಶುಷ್ಕಂ ಗೈದು ಮೆಣಸಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಜ್ವರಶಾಲೆಹರ. ಕ್ಷೀರಾನ್ನ ವಧ್ಯ.

ಜ್ವರಾಂಕುಶ :—ಗಂಧಕ ೧ ತೂಕ, ನಾಭಿ ೧ ತೂಕ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ ೩ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೮ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೮ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೮ ತೂಕ, ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆ.

ಜ್ವರಾಂಕುಶಕಲ್ಪ :—೨ ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಯಕ್ಷಿಮಧುಕ, ಪುತ್ರಜೀವಿಮಣಿ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಣತೂಕವನ್ನು ತೂಗಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿ, ಸರ್ವಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಪಿಸಿ, ಭಂಗಿ, ಲವಂಗ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಸಮುದ್ರಶೋಭೇಬೀಜ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ತಂಭನ.

D 1372 & R 1373

ತವರಸಿಂದುರವಂ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ :—ತವರವನ್ನು.....ಯಲ್ಲು ಮೂರು ದಿನ ನೆನೆಯಲಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಆ ತವರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಪಾದರಸವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಟ್ಟಲೊಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಆ ತವರದ ಸರಿಯಾಗಿ ಕವಡೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೂರ್ಣಂ ಮೊಳಕ್ಕೆ ಯುದ್ದದ ಪಾರಿವಾಣಕಡ್ಡಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುವ ಸರ್ಯಂತರ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ತೋಳಸುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಾಲೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ, ಓಡಿನೊಳಗಿರಿಸಿ ತೆಂಪುಪುಟ್ಟಿಸಿ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪುಟವನಿಕ್ಕೆ ಆ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಐದುಹಣತೂಕ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರುಹಣತೂಕ ಸರ್ಯಂತರ ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡುವುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ನುಂಗಿಸುವುದು.

ತಾರೆಯ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರ :—ಬೇಲದ ಅಗಿಲು, ತಾರೆಯ ಅಗಿಲು, ಬೊಬ್ಬಳಿಯ ಅಗಿಲು, ಬೇಲದ ಅಗಿಲು, ಗೊಟ್ಟಿ, ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗಂಜಿ, ಅರಸಿನ, ಶೋಧಿಸಿದ ಸೂಜಿಕಲ್ಲು ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧೦ ತೂಕ, ಎಳ್ಳುಹಿಂಡಿಯ ಚೂರ್ಣ ಇವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಇರಿಸಿ ೧ ೨೦ ತೂಕ ನೀಸ.....ಹೊಯ್ದು.....ಪತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ

.....ಆ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಅರೆದು ಶುದ್ಧ ಸೆಕೆವನ್ನು ಗ ೨೦ ತೂಕವನ್ನು ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪಾದರಸ ಗ.....ತೂಕವನ್ನು ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿರೆದು ನಂದ್ಯಾವರ್ತದ ಹೂವಿನ ರಸದಲ್ಲೂ ಪಾದರಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ನಂದ್ಯಾವರ್ತದ ಬೇರಿನ ರಸವುಂ ಕೂಡಿ ಆ ಹೂವಿನ ರಸದಲ್ಲೂ ಅರೆದು ಶ್ರಾವಣೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಅಳಲೆಯಕಾಯನ್ನು ಒಗರವನ್ನೂ ಅರೆದು ಪೂಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ಕುಕ್ಕುಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಅದಂ ಆರ ಲಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು.....ಅರೆದು ೪೦ ಗುಳಿಗೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಸಮಾನ.....ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕೂಡಿ ಈ ಎರಡು ಚೂರ್ಣ ಗಳನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1370

ತಾಳೀಸಚೂರ್ಣ :- ತಾಳೀಸಪತ್ರೆ ೩ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೬ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೯ ತೂಕ, ಹಿವ್ವಲಿ ೧೨ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ ೧೮ ತೂಕ, ಲವಂಗಪತ್ರೆ ೧೮ ತೂಕ, ಲವಂಗಚಕ್ಕೆ ೧೮ ತೂಕ, ಅಂತು ಗ ೩೪ ತೂಕವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಾಗಲೀ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ತಾಳೀಸಚೂರ್ಣ :-

ತಾಳೀಸಂ ತಿಂತ್ರಣೀಕಂ ಚ ಚಾತುರ್ಜಾತಂ ಕಟುತ್ರಯಂ ।
ತವಕ್ಷೀರಂ ಚ ತಗರಂ ಖರ್ಜೂರಂ ಚೈವ ದಾಡಿಮಂ ।
ಜಾತೀಫಲಂ ಕಟುಶೃಂಗೀ ಉಭಯಂ ಜೀರಕದ್ವಯಂ ।
ಹ್ರೀಬೇರಂ ದೇವಕುಸುಮಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ ।
ಏತತ್ ಸರ್ವಾಣಿ ದ್ರವ್ಯಾಣಿ ತಾವಚ್ಛೂರ್ಣಂ ಸಿತಾಸಮಂ ।
ಅಮ್ಲಪೈತ್ಯಂ ನಿಹನ್ತ್ಯಾಶು ಮೂರ್ಛಾಭದ್ವಿಜ್ವರಭ್ರಮಮ್ ।
ರಕ್ತಪಿತ್ತಕ್ಷಯೇ ದಾಹೇ ಅತ್ತಿನೀದೇವನಿರ್ಮಿತಮ್ ।
ಜಾತೀಫಲಂ ತ್ರಿಕಟುಕಂ ತ್ರಿಫಲಂ ತ್ರಿಜಾತಂ
ಖರ್ಜೂರದ್ರಾಕ್ಷರುಚಿಪಾಠಕಚಂದನಾನಿ ।
ತಕ್ಕೋಲಧಾನ್ಯಮಧುಜೀರಕಮಶ್ವಗಂಧಂ
ಚೂರ್ಣಂ ಸಮಂ ಸಮಸಿತಂ ಗುಟಿಕಾಂ ಪ್ರದದ್ಯಾತ್ ।
ನಿತ್ಯಂ ತು ಭಕ್ಷ್ಯನ್ ಜ್ವರಸಿತ್ತನಾಶಂ
ನಿಶ್ವಾಸಕಾಸಂ ಕ್ಷಯಪಾಂಡುಮೇಹಮ್ ।
ಜೀರ್ಣಜ್ವರಂ ಸತತಸಂತತಕಂಸನಾನಿ
ಏತಾನಿ ಹಂತಿ ಸಕಲಾನಿ ಚ ಪೂಜ್ಯಪಾದ್ಯೈಃ ।

ಲಾಮಂಚ - ಮುಡಿವಾಳ ; ತಕ್ಕೋಲನೆಂದರೆ ಕೋಲುಮುಕ್ಕು.

ಸಚಿತ್ರಚಿತ್ರಂ ಯದಿ ವಜ್ರವಲ್ಲಿಃ ಸಶರ್ಕರಂ ಗೋಪಯಸಾ ಯುತಂ ಚ |

ಮಾಸೇನ ಸೇವ್ಯಂ ಬಹುರೋಗವೈದ್ಯಂ ಮಾಸತ್ರಯಂ ಯೇ ತು

ಸಮಾತ್ರಯಂತೆ |

D 1400

ತಾಳೀಸಚೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ :—ತಾಳೀಸಪತ್ರ ಗ ೨ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೪ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೬ ತೂಕ, ಹಿವ್ವಲಿ ೮ ತೂಕ, ಯವಕ್ಕಾರ ೧೦ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕು ಗ ೧ ತೂಕ, ಲವಂಗ ಚಿಕ್ಕು ಗ ೧ ತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಡಿ ಸಕ್ಕು ರೆಯಂ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವು. ವೈದ್ಯವಾಯು ಮಾಣ್ಣಂ.

D 1370

ತಾಳೀಸವಟಿಕ :—ತಾಳೀಸಪತ್ರ ದುಡ್ಡು ೩ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ದುಡ್ಡು ೩ ತೂಕ, ಚನೇ ದು ೩ ತೂಕ, ಹಿವ್ವಲಿ ೬ ದುಡ್ಡು ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ದುಡ್ಡು ೯ ತೂಕ, ಲವಂಗಚಿಕ್ಕು, ಲವಂಗಪತ್ರೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಲಾಮಂಚ ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ವರಾಹ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಇಡಿದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಈ ಚೂರ್ಣ ಸರಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪಾಕವ ಕಾಸಿ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಉಂಡೆಯ ಮಾಡಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಸಕಲವ್ಯಾಧಿಯೂ ಗುಣ.

ತಾಳೀಸವಟಿಕ :—

ತಾಳೀಸಪತ್ರಂ ಮರಿಚಂ ಚವ್ಯಕಾನಂ ಪಲಂ ಪಲಮ್ |

ಕೃಷ್ಣ ತನ್ನೂಲಯೋದ್ವೇದ್ವೇ ಸಲೇ ಶುಂಠಿಸಲತ್ರಯಮ್ |

ಚಾತುರ್ಜಾತಮುಶೀರಂ ಚ ಕಲುಷಾಂ ಶಿಕ್ಷಚೂರ್ಣತಮ್ |

ಗುಡೇನ ವಟಿಕಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ತ್ರಿಗುಡೇನ ಸದಾ ಭವೇತ್ ||

ಮಾಂದ್ಯ ಉಷ್ಣ ಸಮೀರಿಷು ಮಸ್ತಕೇ ವಾ ಸುಖಪ್ರದಃ |

ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ರುಚಿಭೇದಿಗ್ರಹಣೀಪಾರ್ಶ್ವಹೃದ್ರವಾನ್ ||

D 1359

ತಾಳಿಕೇಶ್ವರೀರಸ :—ತಾಳಕ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಒಂದು ಮಾನ ಸುಣ್ಣದ ನಡುವೆ ತಾಳ ಕವ ಪಾವಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಇರಿಸಿ ಆ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಬೇಯಿಸೋಣ. ಅದ ಬಳಿಕ ಆ ತಾಳಕದ ಗಂಟು ತೆಗೆದು ಚಿಲಕೀರಸಮೂಲದ ಕಷಾಯ ಕಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ತಾಳಕದ ಗಂಟನ್ನು ಯಂತ್ರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಅದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಗುಳಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಅರೆದು ಮತ್ತೆ ದ್ರವ್ಯ—ಹಿವ್ವಲಿ ಗ ೩ ತೂಕ, ಹಿವ್ವಲಿಮೂಲ ೩ ಗದ್ಯಾಣ ತೂಕ, ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಗುಳಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ತಾಳಕದೊಂದಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಅಡಕೆಯ ಗಾತ್ರ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಸುಣ್ಣದ ನೀರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಮದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಅರಿಸಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅನುಪಾನ—ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ ವೀಳ್ಯದಿಲೆ

ರಸ. ವಾತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲದ ಕಲ್ಲು. ಸನ್ನಿಪಾತಕ್ಕೆ ತ್ರಿಕಟುಕ ಚೂರ್ಣ. ಇದು ತಾಳಕೇಶ್ವರರಸ.

D 1372 & R 1373

ತಾಳಕೇಶ್ವರರಸ :—ಶೋಧಿಸಿದ ರಸ ೧೨ ತೂಕ, ತಾಳಕ ೨ ತೂಕ, ಬಿಳುಗಾರ ೫ ತೂಕ, ಬಿಳಿಯ ಇಲಿಪಾಷಾಣ ೧೦ ತೂಕ, ಇವಂ ಕಲ್ಪಿಹಾಲಲ್ಲೂ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲಲ್ಲೂ ನಯವಾಗಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬಾಯೊಳು ಗುಳಿಗೆಯನಿಕ್ಕಲು ಅರುಚಿ, ಮೂಗಿನ ವ್ಯಾಧಿ, ದಂತಶೂಲೆ ಇನೆಲ್ಲಾ ಕೆಡುವುವು.

E 1372 & 1373

ತೇರಣದ ತೈಲ :—ತೇರಣದ ಬೀಜವಂ ಮೊಸರನೀರಿಂದ ತೇದು ತಣುಗೆಗೆ ಮೆತ್ತಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲು ತೈಲಂ ಬರುವುದು. ಆ ತೈಲವಂ ಪೂಸಿಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುಷ್ಟಿಕೀಲು ಕಳೆವುದು. ಆ ತೈಲದಿಂ ಕೈಯಂ ಪೂಸಿ ವಾರಿವಾಣದಕಾಯಂ ಒತ್ತಲು ಒಡೆಯುವುದು.

D 1358

ತ್ವೈಲೋಕ್ಯತಾಪಹರರಸ :—ನವಜ್ವರಕ್ಕೆ—ತಿಗಡೆ, ರಸ, ಗಂಧಕ, ತವರ, ಕಟುಕ ರೋಹಿಣಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಂಚಿ ಏಲದ ಬೀಜ, ಇನೆಲ್ಲ ೧೯, ಸಮ ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜ, ಇವಂ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಲ್ಲೂ ಎರಡು ಜಾವ ಮದಿಸಿ ರಸಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎರಡು ಗುಂಜಿಯ ತೂಕವನ್ನು ಅಲ್ಲದ ರಸ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು ನವಜ್ವರ ಹರ.

D 1359

ದಾಳಿಂಬಾದಿಚೂರ್ಣ :—ದಾಳಿಂಬದ ಎಳಗಾಯಿ, ಬೇಲದ ಎಳಗಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಎಳಗಾಯಿ, ಮಾವಿನ ತಿರುಳು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಎಲವದ ಹೆಗ್ಗಿನು, ಅತಿಬಜೆ, ಅಜಮೋದ, ತೀಬನು, ಕೊಡಸಿಗನ ತಿಗಡು, ಆ ಬೀಜ, ಅನಂಗಿತಿಗಡು, ಲವಂಗ, ಲೋಧ್ರಕಾಚು, ನೇರಳೆ ತಿಗಡು, ಸಾಸಿವೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಎರಡು ಜೀರಿಗೆ, ಹುಣಸೇಬೀಜದ ಓಡು, ಅಗುಳು ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಗದುಗಿನ ತಿರುಳು, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವಾಗಲೀ, ಅಡಿನಮೂತ್ರ ವಾಗಲೀ, ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರಾಗಲೀ, ಜೇನುತುಪ್ಪವಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಇದರಿಂದ ದೇಹದ ಬಲ ವರಿತು ಕೊಡುವುದು. ಅತಿಸಾರಕ್ಕಂತ. ಇದು ದಾಳಿಂಬಾದಿ ಚೂರ್ಣ.

ದಾಳಿಂಬಾದಿಚೂರ್ಣ :—ದಾಳಿಂಬದ ಓಟಿ, ಹೂವಿನ ಹೀಚು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಬೇಲದಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು, ಲೋಧ್ರ, ಹುಣಸೇಬೀಜದ ಓಡು, ಕೊಡಸಿಗೆ, ಅಜಮೋದ, ಅತಿಬಜೆ, ಶುಂಠಿ, ಎಲವದ ಹೆಗ್ಗಿನು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣಿನ ತಿಗಡು, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಹೇಮ ರದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೀಜ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಲವಂಗ, ಸೈಂಧವ ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು

ನಸುಬಿಸಿಯಂ ಮಾಡಿ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ನೋಸಗೊಳು ಸೇವಿಸಲು ಅತಿಸಾರ, ಅಮರಕ್ತ, ಗ್ರಹಣಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ದಾಳಿಂಬದ ಓಟಿ, ಹೋವಿನ ಹೀಚು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಧಾತಕೇಕುಸುಮ, ಅಜಮೋದ, ಅತಿಬಜೆ, ಕೊಡಸಿಗನ ತೊಕ್ಕು, ಶುಂಠಿ, ಹೇಮರದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಓಮ, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೀಜ, ಎರಡು ಜೀರಿಗೆ, ಸಾಸಿವೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ನಸುಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಎಮ್ಮೆಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಸಮಸ್ತಾತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಣಂ.

D 1364

ಧಾತುಮಾಕ್ಷಿಕಚೂರ್ಣಂ :—ಕಬ್ಬಿಣದ ಪುಡಿ, ಎಳ್ಳು, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಯೇರದಹೂವುಡಿ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಕೊಂಡು ಇನ್ನೆಲ್ಲರ ಸಮಾನ ಧಾತುಮಾಕ್ಷಿಕ ಚೂರ್ಣಂ. ಇದಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಳು ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬಳಕ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಹಲವುಕಾಲದಿಂ ಕೂಡಿಬಂದ ಪಾಂಡುರೋಗ ಹರನೆಂದು ಸೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

D 1400

ದಿವ್ಯರಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ :—ಜೇಪಾಳ ೮ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೩ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೮ ತೂಕ, ಬಿಳುಗಾರ ೧ ತೂಕ ಇವುನ್ನು ಕೂಡಿ ಮರ್ದಿಸಲು ರಸ ಶುದ್ಧಿಯಹುದು. ಒಂದುಗುಂಜಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಶೋಫ, ಪಾಂಡು, ಗುಲ್ಮ, ಜಲೋದರ, ಗೆಡ್ಡೆ, ಪ್ಲೀಹ ಇಷ್ಟು ದೋಷಂಗಳೂ ಕೆಡುವುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಫ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ.

D 1352

ನಾಟಲಿಕಾ :—(ಒಂದುಗುಳಿಗೆಯ ಕ್ರಮ) ಅರಿದಳ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಅಮಳಸರೆ, ಗಂಧಕ, ಪಾದರಸ, ಭೇರುಗ.....ಹಿಪ್ಪಲಿ.....ಕರಕಕಾಯಿ, ಉಸಿರಿಕಾಯಿ, ಇದ ಸರಿಮಾಡಿ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ, ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲೊಳಗೆ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ (ಕೊಡಲು) ಸಂಗ್ರಾಣಿ ಮಾಡ್ಣಂ. ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೈಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಡಲು ವಿರೇಚನೆಯಾಗುವುದು. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ದರೆ ಮದ್ದನಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಂದುಸಂದು (ಸಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಯಿದು) ಚೊಕ್ಕವಚ್ಚಕಮುಂ. ಶುಂಠಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆದರೆ ಉಷ್ಣ, ಉಳ್ಳಿಯಷ್ಟು ಮಧು ಹಾಕಿದವ ಅಂಬಿಲದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಳು ದಿನ ಗಾಯಕ್ಕೆ ತೊಡೆದು ಮರ್ದನ ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ವಿಷಂಗಳೂ ಮಾಣುವುವು. ಬಜೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡಲು ವಾಯು ಮಾಣ್ಣಂ. ...ನೋಲಿನಾಲ್ಲಿ ಬಜೆ ೫ ಕೂಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎಷ್ಟು ವಾಯುವಾದರೂ ಮಾಣ್ಣಂ. ಜೇನು ಒಂದು ತೂಕ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡಲು ಸರ್ವವಾತ ಮಾಣ್ಣಂ. ಜೀರಿಗೆ ೧ ತೂಕ, ಸಕ್ಕರೆ ೧ ತೂಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡಲು ಸರ್ವವಾತ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸರ್ವಜ್ವರಕ್ಕೆ

ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಬೋಳ ಕಡಲೆ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಸರ್ವಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಚಮಟ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಅಕ್ಕಿರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು...ಗುಳಿಗೆ ಎರಡಲ್ಲೂ ನಾಜ್ಜಿಪಾಲಟಿ (?) ಮಾಣ್ಣಂ. ಬೋಳಗಡಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಸರ್ವಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಗರುಗದ ರಸ ದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಚಮಟ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಅಕ್ಕಿರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಪಾತಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಆಡಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯ ಮಾಣ್ಣಂ, ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಮೇಹ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈವೊಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ನಿಂಬೀಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಲು ಭೂತ ಬಿಡುವುದು. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಬೆಲ್ಲದ ಪಾನಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಶ್ವಾಸಕಾಸರೋಗವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಸಕ್ಕರೆಯ ಬೆರಸಿ ಕೊಡಲು ಶೈತ್ಯ ಮಾಣ್ಣಂ. ಕಸೆವಂದಿಯ ರಸದಿಂ ಈ ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಮಷ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಹುಣಸೇಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಉಷ್ಣ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ತ್ರಿಪಾಳೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು.....ಮಾಣ್ಣಂ. ಬ್ರಾಹ್ಮೀತೋಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು.....ನ್ನೋಡಿಯನ್ನು ನಗಲಿಜ.....ನಾನಾರಸದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಕಲ್ಮಷ ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ.....ಮೊಗ ತಾನಾಗಲು ಮಾಣ್ಣಂ. ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ.....ಡನುಡಿಯ.....ದಂತಾ ರೋಗ ಗುಲ್ಮ ಮಾಣ್ಣಂ. ಕಡುವು ಮಾಣ್ಣಂ.....ಅರ್ಜೀರ್ಣ ಮಾಣ್ಣಂ. ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸ ದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಎಳ್ಳುಗಾಯಚೋರ್ಣದ ರಸದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಗುಳಿ ಗೆಯ ಕೊಡಲು, ಕೊರಳು.....ಚಪ್ಪರದ ನರೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ನಾಡಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಇವಂ ಕಾಚಗರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಪಾಂಡು ಮಾಣ್ಣಂ.....ಯಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು..... ಯನೇಕಸಾರದಲ್ಲಿ ನೀರಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು.....(ಅಪೂರ್ಣ)

D 1372 & R 1373

ನಾಳಿಕೇರವಟಕ:—ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ—ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರವು—ತೆಂಗಿನ ಹೊಂಬಾಕೆ, ಬಾಕೀಕೂವು, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಲ. ಬೊಬ್ಬಳಿ, ನೇರಿಕೆ, ಮಾವು, ತುಂಬುರ, ಆರಳಿ, ಆಲ, ಬಸುರಿ, ಎಲಚಿ, ಮತ್ತಿ, ಅತ್ತಿ, ಆವರಿಕೆ, ಕಕ್ಕೆ, ಇವುಗಳ ತಿಗಡುಗಳನ್ನು, ಬಲ್ಲದ ಬೇರು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹತ್ತು ಪಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ೭೯೮ ಪಲ ಉದಕವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಕಳಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯಿದು ಆ ಔಷಧಿಗಳು ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಏಳುದಿನದ ಮೇಲೂ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮರಳಿ ಕಳಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದು ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಇರಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ರತಿಪಾಕವಾಗಿ ಹಾಕುವ ಔಷಧಿಗಳು—ಶೋಧಿಸಿದ ಕಲ್ಮ ಹನ್ನೆರಡು, ಹುಣಸೆಯ

ಬೀಜದ ತಿಗಡು, ಹುಣಸೆಯ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಅಲದಕಾಯಿಯ ಚೂರ್ಣ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಲ ೨. ಇದನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೂಂಡರೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರ. ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ವಾತಹರ.

D 1359

ನೀಲವಿಲಾಸರಸ :—ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಪತ್ರೆ, ಮಧು ಇವಂ ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಡಲೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆ. ಇದು ನೀಲವಿಲಾಸರಸ.

D 1371 & D 1374

ಪಂಚವಕ್ತ್ರರಸ :—ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ—೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧, ಬಿಳಿಯ ಮೆಣಸು ೧, ಶುದ್ಧ ಬಿಳುಗಾರದ ಹಳುಕು ೧, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧, ಇಷ್ಟನ್ನು ಸಮಗೊಂಡು ಮರ್ದಿಸಿ ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹಸಿಶುಂಠಿಕರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅರ್ಕಮೂಲ ಕಷಾಯ ವನಿಕ್ಕುವುದು. ಇದರೊಳಗೆ ತ್ರಿಕಟುಕಚೂರ್ಣವ ಬೆರೆಸಿ ಮತ್ತೆ ಕಷಾಯವನಿಕ್ಕಿ ಕೊಡುವುದು. ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಒಂದು ಜಾವದ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾನಕವ ಕೊಡುವುದು. ದಾಹ ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ತಣ್ಣೀರ ಚಿಮಿಕಿಸುವುದು. ದಾಳಿಂಬಹಣ್ಣು ಮೇಲೆ ಕೊಡುವುದು. ಕಬ್ಬುಮೆಲ್ಲ ಕೊಡುವುದು. ನೊಸರು ಓಗರ, ಉಣಲಿಕ್ಕುವುದು. ಅಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತ್ರೀಗಂಧವ ಮೈಗೆ ಪೂಸುವುದು.

D 1372 & R 1373

ಪಂಚಾಗ್ನಿಯೋಗ :—ಹೆಗ್ಗುರುಟಿಗೆ, ಇದನ್ನು ಕೆಲವರು ಸವಣ್ಣೆಗಡ್ಡೆ ಎಂಬರು. ಗೋಳುಹಿಮ್ಮೆಯ ಗೆಡ್ಡೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸೂಂಠದಗೇಣಸು, ಮಂಗರವಳ್ಳಿ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಉದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಕುಡಿಯಲು ಬಸುರಾಗಿರುವಾಗ ಆಗುವ ಕಷ್ಟಂಗಳಂ ಗುಲ್ಮಂಗಳಂ ಅಪಾನದ್ವಾರರೋಗಮಂ ಕೆಡಸುಗುಂ.

ಪಂಚಾನನರಸ :—ರಸ ಗ ೨ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ಗ ೩ ತೂಕ, ಹಿರಾವಳಿ ಗ ೪ ತೂಕ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ ಗ ೭ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಅರ್ಕಮೂಲರಸದಲ್ಲಿ ಲೇಸಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಗುಂಜಿ ತೂಕವನ್ನು ಸಕ್ಕರೆ, ಅಲದರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸರ್ವಜ್ವರಹರ. ಸಧ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ.

D 1372 & R 1373

ಪಂಚಾಮೃತರಸ :—ಅಭ್ರಕ ೧, ಮಾಕ್ಷಿಕ ೨, ಲೋಹ ೩, ರಸ ೪, ಗಂಧಕ ೫, ಇವಂ ನಿರೋಧಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹೆಣ್ಣಿನ ರಸದಿಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಕುಕ್ಕುಟವುಟವಂ ಇಕ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಗ ೧ ತೂಕವಂ ಅಳಲೇರಾಯಂ ಸುಟ್ಟು ಕರಿಯ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ನೊಸರಂ ಕೊಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಮೆಣಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಕೊಡಲು ಅತಿಸಾರಹರ. ಬನ್ನೀಜೀರಿಗೆಯಲ್ಲಿ

ಕೊಡಲು ಗ್ರಹಣೆಹರ. ತ್ರಿಫಲೆ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕೊಡಲು ಶೂಲೆಹರ. ಅವುಡಲವಣ್ಣೆಯಿಂ ಸರ್ವವಾತಹರ. ತ್ರಿಫಲೆ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂ ಅಸ್ಥಿಗತಜ್ವರಹರ. ಬೆಲ್ಲ ಹಿಪ್ಪಲಿಯಿಂ ಮೂಲ ರೋಗಹರ. ದಂತಿಯ ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಉದರರೋಗ, ಕಾಮಾಲೆ ಹರ. ನೆಲ್ಲಿೋ ಗರ, ಮೊಸರು ಅಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಪಥ್ಯ.

D 1370

ಪಂಚಾಮೃತಯೋಗ :—

ಪಿಪ್ಪಲೀಸದೃಶಂ ಸರ್ಪಿಃ ಸರ್ಪಿಷೋ ದ್ವಿಗುಣಂ ಸಿತಾ |
 ಸಿತಾದ್ವಿಗುಣಿತಂ ಕ್ಷೌದ್ರಂ ಕ್ಷೌದ್ರಾದಷ್ಟಗುಣಂ ಪಯಃ ||
 ಭಕ್ಷಯೇದಕ್ಷದೂತ್ರಂ ಚ ರೂಕ್ಷಜ್ವರನಿವಾರಣಮ್ |
 ಪುಷ್ಪಿ ತ್ರಿದೋಷಶಮನಂ..... ||
 ಕರ್ಪೂರಜಾತೀಫಲಚಂಡಕಾನಿ
 ಲವಂಗತಕ್ಕೋಲಸಕುಂಕುಮಂ ಚ |
 ಕೋಷ್ಠಂ ಚ ಮುಸ್ತಾ ಚ ಸನಾಗಕೇಸರಂ
 ಸೇವ್ಯಂ ತಥಾ ಮಧುಕಚೋರಕಂ ಚ ||
 ಮರೀಚಕಸ್ತೂರಿಸವಿಶ್ವತೀಕ್ಷ್ಣ—
 ಕಾಂತಾಸಮಂ ಖಾದಿರಚೂರ್ಣಯುಕ್ತಮ್ |
 ಹಿಮಾಂಬುನಾ ಶೇಷವತೀಂ ಪ್ರಕುರ್ಯಾ
 ದ್ಧೃತಾಮಯಘ್ನಂ ನಯನಾಮಯಘ್ನಮ್ ||
 ಸದಂತಶೂಲಮಧಿಮಾಂಸವುಷ್ಟಂ |
 ನಿಹನ್ತಿ ತಾಂಬೂಲಮಥಾನಲಂ ಚ ||

D 1370.

ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾದಿರಸಾಯನಯೋಗ :—

ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾಶ್ಚ ರಜಃ ಪ್ರಶ್ಠಃ ಶರ್ಕರಾಯಾಂ ತದರ್ಥಕಮ್ |
 ಭಾಂಗೀ ಚನ್ಯಾಶ್ಚ ಗಂಧಾ ಚ ಗಂಧಿಕಾಮರಿಚಾನಿ ಚ ||
 ರಾಸ್ನಾ ಕರ್ಕಟಕಾಶ್ಯಂಗೀ ನಾಗರಂ ಕುಷ್ಠಕೇಸರಮ್ |
 ವಿಳಂಗಂ ಜೀರಕಂ ಯುಕ್ತಂ ಸಂಯೋಜ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಗಂಧಕಮ್ ||
 ವಹ್ನಿತಾಳೀಸಪತ್ರಸ್ಯ ಭೃಂಗಲೋಹರಜಃ ಸಮಃ |
 ಚತುಷ್ಟುರ್ವಮಿದಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಧುನಾ ಸಹ ದಾಸಯೇತ್ ||
 ನವಭಾಂಡೇ ವಿಸಿಕ್ಷಿಸ್ಯ ಅಕ್ಷಮಾತ್ರಂ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ |
 ಜ್ವರಂ ಧಾತುಗತಂ ಚೈವ ಕ್ಷಯಮೇಕಾದಶಂ ತಥಾ ||

ಪಾಂಡುಶ್ವಾಸಾರುಚಿಭೇದಿಕಾಸಾನಾಂ ಚ ವ್ರಸೂತಿಕಾಮ್ |

ಸ್ವೇದಂ ಪಿತ್ತಾನಿಲಂ ಹಸ್ತಿ ಅಗ್ನಿವರ್ಧನಮುತ್ರಮಮ್ ||

ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾದಿರಿದಂ ನಾಮ ರಸಾಯನಕರಂ ನೃಣಾಮ್ ||

ಟೀಕೆ—ಹಾಗೆ ಯೋಗವ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಸೇರು ೧, ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರು, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ ೩ ತೂಕ, ಚವೆ ೩ ತೂಕ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೩ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೩ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೩ ತೂಕ, ರಾಸ್ಮೈ ೩ ತೂಕ, ಕರ್ಕಟಕಶೃಂಗಿ ೩ ತೂಕ, ನಾಗಕೇಸರ ೩ ತೂಕ, ನಾಯುವಿಳಂಗಿ ೩ ತೂಕ, ಜೀರಿಗೆ ೩ ತೂಕ, ತವಕ್ಷೀರ ೩ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ ೩ ತೂಕ, ಲವಂಗಚಿಕ್ಕಿ ೩ ತೂಕ, ಲವಂಗವತ್ರೆ ೩ ತೂಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ೩ ತೂಕ, ತಾಳೀಸಪತ್ರೆ ೩ ತೂಕ, ಗರುಗ ೩ ತೂಕ, ಲೋಹಸಿಂದುರ ೩ ತೂಕ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ಹೊಸ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಕೋಲಂ ಜೇನುತುಪ್ಪವ ಹೊಯ್ದು, ಕಲಸಿ, ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು, ನಿತ್ಯ ಸೇವಿಸಲು, ಜ್ವರ, ಹನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಕ್ಷಯರೋಗ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಶ್ವಾಸ, ಅರುಚಿ, ಭೇದಿ, ಕಾಸ, ವ್ರಸೂತಿ, ಸ್ವೇದ, ಪಿತ್ಥ, ಇನಿತು ಹರವಾಗಿ ಅಗ್ನಿವರ್ಧನ. ಆರೋಗ್ಯಮಕ್ಕುಂ. ದೀಪನಮಕ್ಕುಂ. ಇದು ಹಾಗೆ ಪಾಲು, ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

D 1372 & R 1373

ಪ್ರಣವ ಎಂಬ ಯೋಗ :—ತಾಳೀಸಪತ್ರೆ, ಮೆಣಸು, ಇಂತಿವೆರಡಂ ಸಮಭಾಗವಂ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ಇಡಿದ ಮದ್ದಂ ಮೊದಲು ಇನ್ನುಡಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಮೂಲದಿಂ, ಬಳಿಸಂದ ಮದಗೆಜ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತ್ರಿಗುಣಾ ಚ ಶುಂಠೀ=ಮೂರು ಮಾಡಿ ಶುಂಠಿಯಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲಂ ಕೂಡಿದ ಗುಳಿಗೆಯಂ, ತ್ರೀಗಂಧ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ನಾಗ ಕೇಸರಗಳಂ ಕೂಡಿದುದಂ, ಉಂಡಬಳಿಕ ಕುಡಿಯುವುದು. ಕೆಮ್ಮು, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಮೂಲ ವ್ಯಾಧಿ, ಹೊಟ್ಟೆಮೈಬೇನೆಗಳೆಂಬವುಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು.

D 1359.

ಪ್ರತಾಪಲಂಕೇಶ್ವರ :—ಶಂಕುಪಾಷಾಣ, ಗೌರೀಪಾಷಾಣ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ೨ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೧ ೨ ತೂಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ ೧ ೨ ತೂಕ, ಇವು ಶುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಎರಡು ಪಾಷಾಣದ ಪೊಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟಿ ಸುಣ್ಣದ ನಡುವೆ ಇರಿಸಿ ಸುಡುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಕಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಡೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವುದು. ೪ ಗಳಿಗೆ ಲವಣಕಣಗಳೂ ಇಂಗಲೀಕವ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೧ ದಿನವಿರೆ ಶುದ್ಧ. ವತ್ಸನಾಭಿ ಆಡಿನಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ದಿನಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲೋಳಿಸರದ ಬೇರಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಮತ್ತು ಚಿಲಿಕೀರೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಸಾಸಿವೆಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ

ಸಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಜೀರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಲವಣಾಂಶವರ್ಜಿತ. ಪ್ರತಾಪಲಂಕೇಶ್ವರ ರಸ.

D 1359

ಪ್ರಭಾವತೀರಸ :—

ಹರಿದ್ರಾನಿಂಬಸತ್ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಪ್ಪಲೀಮರಿಚಾನಿ ಚ |
 ವಿಳಂಗಂ ಭದ್ರಮುಸ್ತಂ ಚ ಸಮಾಂಶಂ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಮ್ ||
 ಚಿತ್ರಕಸ್ಯ ದಲಂ ಕೋಷ್ಠಂ ವಿಸಂ ಪಾಟಹರಿತಕೇ |
 ಏತಾನಿ ಸಮಭಾಗಾನಿ ಅಜಾಮೂತ್ರೇಣ ಪೇಷಯೇತ್ ||
 ನಟಕಂ ಚ ಗೋಮೂತ್ರೇಣ ಕುಷ್ಠಪಾಂಡೂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ |
 ಮೂರ್ಛಾರ್ಯಾಂ ಶುಷ್ಕನಿಕ್ಷೇಪೇ.....
 ಪ್ರಭಾವತೀರಸೋ ನಾನು ಪೂಜ್ಯಪಾದೇನ ಭಾಷಿತಮ್ ||

D 1372 & R 1373

ಫಲದಾನಂದರಸ :—ರಸ ಹಣ ಒಂದು ತೂಕ, ಗುಂಜಿಯ ತೂಕವನ್ನು ಅಲದರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ವಾತ, ಕಾಸ, ಶೂಲೆ, ಅತಿಸಾರ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹ ಇಷ್ಠಾ ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಫಲದಾನಂದರಸ.

D 1359

ಫಿರಂಗಿಚೆಕ್ಕುಚೂರ್ಣ :—ಫಿರಂಗಿಚೆಕ್ಕು ೧ ಸೇರು, ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದ್ರವ್ಯ—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಮೆಣಸು. ಏಲಕ್ಕಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಚಿರಾಸಾಣೆ, ಓಮ, ವಾದಕ್ಕಿ, ಚವ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಕರ್ಕಟಶೃಂಗಿ, ಗೆಂಟುಭಾರಂಗಿ, ಗಂಧಿ, ತಗರ, ರಾಸೈ, ಲವಂಗತೊಕ್ಕು, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ದೇವದಾರು, ಇವುಗಳು ಸತ್ರಿ, ಗ ೨ ತೂಕವ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

D 1372 & R 1373

ಬಂಗಾರವನ್ನು ಸಿಂದುರ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ :—ಎಲುಮುಂಚಿಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ ೧ ಸಲ ನೆನೆಯಲಿಕ್ಕಿ ಮೂರು ದಿನ ಇರಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಅದಂ ತೆಳುವಾಗಿ ತಗಡುಹೊಡೆಸಿ ಗಂಧಕವಂ ಅರೆದು ಪೂಸಿ ಕೋನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರವಂ ಇರಿಸಿ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟವನಿಕ್ಕುವುದು. ಮತ್ತೆ ತೆಗೆದು ಮಾಕ್ಷಿಕವನ್ನು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೇ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಿಂದ ಅರೆದು ಆ ಬಂಗಾರದ ಮೇಲೆ ತೊಡೆದು ಮೂರುಬಾರಿ ಪುಟವನಿಕ್ಕಿ ಎಲೆ

ಬಂಗಾರವನ್ನು ಗುಳಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಶುಷ್ಕ ಮರ್ದನೆಯಂ ಮಾಡಿ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಮತ್ತಿಯ ತಿಗುಡ ರಸವನ್ನರೆದು ಕಲಸಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ, ಅರಿಸಿ, ಅಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವ ಮಾಡಿ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಇರಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಆರು ತೂಕ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರು ತೂಕ ವರ್ಯಂ ತರ ಶರೀರಧಾತುನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ಕೊಡುವುದು.

ಬಾಳೇಹೂವಿನ ಚೂರ್ಣ :—ಬಾಳೇಹೂವನ್ನು ತಂದು ಬಿಡಿಸಿ ನೀರಿನೊಳಗೆ ನೆನೆಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಸೀಸದ ವಟಿಕದಲ್ಲೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದಾಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಸೀಸ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೂಜಿಕಲ್ಲು, ಶುದ್ಧವಾದ ಅಭ್ರಕ, ಜಲಗೊಟ್ಟಿ, ಹೊನ್ನೆಯಮರದ ತಿಗಡು, ಶುದ್ಧವಾದ ಬಿಳುಗಾರ, ಎಳ್ಳಹಿಂಡಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಕಿಟ್ಟಿ, ಶುದ್ಧವಾದ ಮಾಕ್ಷಿಕ, ಅರಸಿನ, ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗಂಜಿ, ಅಣಲೇಕಾಯಿ, ಶುದ್ಧವಾದ ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ನೆಲದಾಳೆಗೆಡ್ಡೆ, ಕರಿಯದ ಕೆಚ್ಚು, ಕಿರುಮಟ್ಟಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಜವಣಿಕೆಯ ಅಕ್ಕಿ, ಕಲ್ಮದ ಇವಂ ಸರಿಯಾಗಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹೊಸಮಡಕೆಯೊಳಗಿರಿಸಿ ೧೧ ತೂಕ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಆ ರೀತಿಯಾದ ಚೂರ್ಣ ಮೇಲೋಗರದ ಸೀಗೆಯಬೇರು, ಹೊನ್ನೆಬೇರು ಆ ಕೆಚ್ಚು ಶೋಧಿಸಿದ ಕಲ್ಮದ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ, ಜಂಬುನೇರಳೆತಿಗಡು, ಸಣ್ಣನೇರಳೆ ತಿಗಡು, ನಾಯಿನೇರಳೆ ತಿಗಡು, ಅರಳಿಯತಿಗಡು, ಅತ್ತಿಯತಿಗಡು, ಬಸುರಿಯತಿಗಡು, ಭದ್ರ, ಮುಸ್ತೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಮುರಿಕಿಲಮರದ ತಿಗಡು, ಕೊಡಸಿಗನ ತಿಗಡು ಬಾಗುಂಜಿಬೀಜ, ಗೀರ ಗೊಟ್ಟಿ, ಬಾಳಂಗೆಣಸೆ, ಮಂಗಾಯಮರದ ತಿಗಡು, ಮತ್ತಿಯತಿಗಡು, ಇವಂ ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಈ ತೂಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮರ್ಯಾದೆ ನೀರನ್ನೆರೆದು ಒಂದು ಭಾಗ ನೀರು ಉಳಿಯುವಂತೆ ಕಾಯಿಸಿ, ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಆ ಕಷಾಯದಿಂ ಎಳು ಭಾವನೆ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೧೧ ತೂಕ ತೂಕ ವನ್ನು ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಶುದ್ಧವಾದ ಉಕ್ಕಿನ ಚೂರ್ಣ, ಹುಣಸೆಯಬೇರಿನ ತಿಗಡು ೧೨ ಪಲ, ಹತ್ತಿಗೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರ್ಣ ೩ ಪಲ, ಅರಳಿಯಬೀಜ ನಾಲ್ಕು ಪಲ ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೧೧ ತೂಕವನ್ನು ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1359

ಬಿಲ್ವಾದಿ ಅಂಜನ :—ಬೆಲ್ಲವತ್ತದಬೇರು, ಶ್ರೀತೋಳಸಿಹೂವು, ಹೊಂಗೆಬೀಜ, ತಗರ ಮೂಲ, ದೇವದಾರು, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಎರಡು ಅರಸಿನ, ಇಷ್ಟು ಸಮಾನಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ವಾದಿ ಅಂಜನ ಮಾಡುವುದು.

ಬಿಲ್ವಾದಿಲೇಹ್ಯ :—(ಆಮಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ)—ಬೆಲ್ಲವತ್ತದಬೇರು ಹಲ ೩೦, ನಾಗುಳನೀರ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ, ಎರಡು ಬಳ್ಳವ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂವತ್ತು ಹಲ ಹಳೆಯ ಬೆಲ್ಲವಂ ಹಾಕಿ ಶುಂಠಿ ಹಲ ೩, ಮೆಣಸು ಹಲ ೪, ಜೀರಿಗೆ ಹಲ ೨, ಜೇನುತುಪ್ಪಮಾನ ೧, ಲೇಹ್ಯ ಸಾಕ.

D 1400

ಬೆಳ್ಳಿಭಸ್ಮಕ್ಕೆ ಯೋಗ :—ಮಣಿಸಿಲೆ ೨ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧ ತೂಕ, ಇವಂ ತೊಗರಿ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಬೆಳ್ಳಿತಗಡಿಗೆ ಲೇಪನ ಮಾಡಿ, ಮರಳಿ ಮರಳಿ ೧೦ ಪುಟವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಅದು ಭಸ್ಮವಾಗುವುದು.

D 1400

ಭೇದಿಜ್ವರಾಂಕುಶ :—ಬಿಳುಗಾರ, ರಸ, ಗಂಧಕ, ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಅಮಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಜೇಪಾಳ, ಎರಡು ತೂಕ ಓನು, ಸೈಂಧವ ವರಾಹತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಂದನ್ನು ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹುರುಳಿಹಾಕಿದ ಗಂಜಿ ಕಾಸಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1370

ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀಮಾತ್ರೈ :—ಕಸ್ತೂರಿ ೧೧ ತೂಕ, ಕುಂಕುಮದ ಹೂವು ೧೧ ತೂಕ, ಜಾಯಿಸತ್ರಿ ೧ ತೂಕ, ಲವಂಗ ೨ ತೂಕ, ಅಪಿನಿಮದ್ದು ೧೪ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕರ್ಪೂರದ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೆಣಸಿನ ತೋರ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದುಗುಟುಕು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು.

ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಸತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಲವಂಗದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ತುರಾಣಾನಿಸೊವ್ವು, ಅಜಮೋದ, ಕಸಕಕೆ, ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜ, ಹಂಗರಿಬೀಜ, ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀಬೀಜ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮದ ಹೂವು, ಎಲೆಮದ್ದು, ತ್ರಿಶೂಲಪತ್ರಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ.

ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀಗುಳಿಗೆ :—ಅನುಪಾನ ಹಸುವಿನ ನೊರೆಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ಸ್ತಂಭನ. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರ. ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾತಹರ. ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತ್ರಿದೋಷಹರ. ಲವಂಗದ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಗ್ರಾಹಿ. ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹೂವಿನ ರಸ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ತಂಭನ. ಮದ್ದು ಮೆಲುವವನಿಗೆ ಬದನೇ ಬೇರಿನ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಈ ಗುಳಿಗೆಪ್ರಮಾಣದ ಮದ್ದು ಮೆಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ತಗ್ಗಿಸಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ದಿನ ೧೧ ಕ್ಕೆ ಮದ್ದು ಬಿಡುವುದು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡವರಿಗೆ ಹುಳಿ ವಜ್ರ್ಯ. ಕೆಮ್ಮಿಗೆ—ಹಣ್ಣು ಅಗಸೇನೊವ್ವು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಹೂವು, ಕೃಷ್ಣ ತುಳಸಿ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಬಿಳುಗಾರ, ಯವಕ್ಷೇರ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮತೂಕ, ಆಡು ಸೋಗೆನೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಕೃಷ್ಣ ತುಳಸಿರಸದಲ್ಲಿ ಪಿಟ್ಟುಗಟ್ಟಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಕಾಸಕ್ಕೆ—ಎಕ್ಕೆಎಲೆ ನೊರು, ಸುಣ್ಣು ಒಂದುಸೇರು, ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದುಡ್ಡುತೂಕ,

ಸುಣ್ಣು ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಪಂಚಕ್ಷಾರ, ಪಂಚಲವಣ ಹುಡುಮಾಡಿ ಸುಣ್ಣು ದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಈ ಎಕ್ಕೆ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಗಜವುಟ ಇಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡಿ ಹಸಿಶುಂಠಿರಸದಲ್ಲಿ ದೇಹವರಿತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಕೃಷ್ಣತುಳಸಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಸೊಪ್ಪು, ಅಡುಸೋಗೆಸೊಪ್ಪು ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿ ಪಿಟ್ಟುಗಟ್ಟಿ ಹಿವ್ವಲಿ ಇರಿಸಿ ಈ ರಸದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿವ್ವಲಿ ಬಿಳುಗಾರ ಸಹ ಕೊಡಲು ಮಕ್ಕಳ ಕೆಮ್ಮು, ಕಾಸ ಗುಣ.

D 1370

ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರಿಯೋಗ :— ಬೆಳದಕಿಲಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ನೆಲದಾಳ, ಚವುರ ಗೆಡ್ಡೆ, ಕೊಳವಳಿಕೆ, ಒಜೆ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಬೇವಿನ ಹಗಿನು, ಕಕ್ಕಿಕಾಯೋಳಗಿನ ಹಗಿನು, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಕಿರುಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಎಕ್ಕೆಬೇರು, ಕೇದಗೆಮೊಲೆ, ಅಲದ ಬೀಳು, ಕುರುಟೆಗೆಬೇರು, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ, ಕಿರುಸಾಲೆಬೇರು, ಕಿರು ನೆಲ್ಲಿಯ ಬೇರು, ಹಿಟ್ಟುಳಕನ ಬೇರು, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿ, ಒಂದಲಗ, ಹೊನಗೊನ್ನೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲೆಯ ಚಟ್ಟು, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಕೊಗ್ಗಿ ಬೇರು, ತಪಸಿಯ ಬೇರು, ಎಲವದ ಗೆಡ್ಡೆ, ಹೊನ್ನಾವರೇಬೇರು, ದಾಳಿಂಬದ ಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಕಾಯಿ, ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು, ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಬೀಜ, ಹಿಟ್ಟುಳಕನ ಬೀಜ, ಹಂಗರಬೀಜ, ಹೊಂಗಾರಬೀಜ, ಉದ್ದು, ಎಳ್ಳು, ಕಡಲೆಬೇರು, ಮೆಂತೆತವುಡು, ಭೂಸಕ್ಕರೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಈ ೫೦ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿ ಕೊಂಡು ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಅನುಪಾನಕ್ರಮ—ವ್ಯಸನ ಇರುವವರಿಗೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟುದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಸನ ಉಂಟಾಗದು. ನಿಲುವಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ನಿಲುವುಸ್ತಂಭನ. ಪಕ್ಕಶೂಲೆಗೆ ಚಿಟವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಬಡ ವಾದ ದೇಹದವರಿಗೆ ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟು, ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಕೊಡುವುದು. ಶ್ರೈತ್ಯದೇಹಕ್ಕೆ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಕಾಸಕೆಮ್ಮುಗಳಿಗೆ ಅಡುಸೋಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ, ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹ, ಮೂತ್ರಕ್ರಘ್ನ, ಬಹುಮೂತ್ರ, ಕಲ್ಲುಬೀಳು ವುದು ಇವೆಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೨೦ ದಿನ ಕೊಡುವುದು. ಮೇಹಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಮ ರದ ಬಳ್ಳಿಯ ರಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡುವುದು. ಗ್ರಹಣವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಶುಂಠಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ದೀಪನವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1362

ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರಿಯ — ತ್ರಿಫಲೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ, ಯಕ್ಷ್ಮಿಮಧುಕ, ಬಿಳುಗಾರ, ಹೊಮ್ಮುಗಳು, ಬಿಳಿಯಗುರುಗುಂಜಿ, ಕಕ್ಕೆಯ ಹಗಿನು, ಇಂಗುಳದ ಹಗಿನು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬೇಕಾದಾಗ ಲಿಂಗಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರಿಯ.

D 1359

ಮಹಾಜ್ವರಾಂಕುಶ :—ಪಾದರಸ, ಗಂಧಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿ, ಅದರ ಸರಿ ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜವಂ ಕೂಡಿ ಇಷ್ಟರ ಸಮಾನ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಒಂದುಜಾವಂ ನಿಂಬೀಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಗುಳಿ ಗೆಯಂ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ, ಏಕಾಹಿಕ, ದ್ವಾಹಿಕ, ತ್ರಾಹಿಕ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ, ವಿಷಮ ಶೀತಜ್ವರ, ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ, ತ್ರಿದೋಷಜ್ವರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಣುವುವು. ಹಾಲೋಗರ ಪಥ್ಯ.

D 1371 & D 1374

ಮಹಾಜ್ವರಾಂಕುಶಂ :—

ಶುದ್ಧ ಸೂತಂ ರಸಂ ಗಂಧಂ ಧೂರ್ತಬೀಜಂ ತ್ರಿಭಿಃ ಸಮಮ್ |
ತಚ್ಚೂರ್ಣದ್ವಿಗುಣಂ ಯೋಷಂ ದೇಯಂ ಗುಂಜದ್ವಯಾಕೃತಿ |
ಜಂಬೀರಕಸ್ಯಾಮರ್ಧಂ ಚ ಆದ್ರ್ವಕಸ್ಯ ದ್ರವಂ ಯುತಮ್ |
ಮಹಾಜ್ವರಾಂಕುಶೋ ನಾಮ ಜ್ವರಾಣಾಮಂತಕೃದ್ಭವೇತ್ ||
ಏಕಾಹಿಕಂ ದ್ವಾಹಿಕಂ ಚ ತ್ರಾಹಿಕಂ ಚ ಚತುರ್ಥಿಕಮ್ |
ವಿಷಂ ವಾಪಿ ತ್ರಿದೋಷಘ್ನಂ ಹಂತಿ ಸತ್ಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ |

ಟೀಕೆ :—ಶುದ್ಧ ರಸ, ಗಂಧಕ, ಇವುಗಳ ಸಮತೂಕ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ, ಈ ಮೂರರ ಇಮ್ಮಡಿ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇವಂ ಕೂಡಿ ನಿಂಬೆಯಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾ ಪ್ರಮಾಣದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿ ಬಲವರಿತು ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಏಕಾಹಿಕ, ದ್ವಾಹಿಕ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ, ಶೀತಜ್ವರ, ತ್ರಿದೋಷಜ್ವರ, ಸರ್ವಜ್ವರ ಹರ. ಪಥ್ಯ ಹುರಿಗಂಜಿ.

D 1370

ಮಹಾಸಂಜೀವಿನೀಗುಳಿಗೆ :—

ವಿಷಂ ಗಂಧಕಯುಗ್ಮಂ ಚ ಟಂಕಣಂ ಚೈಕಭಾಗಕಮ್ |
ಹಿಂಗುಳಂ ದಶಭಾಗಂ ಚ ಲುಂಗತೋಯೇನ ಮರ್ಧಯೇತ್ ||
ವಟಿಕಂ ಸರ್ಷಪಮಾತ್ರಂ ಚ ಆದ್ರ್ವತೋಯಾನುಪಾನಕಮ್ |
ನಾನಾಜ್ವರಂ ಶ್ವಾಸಕಾಸಮತಿವಾರನಿವಾರಣಮ್ ||
ಕ್ಷಯಪಾಂಡುಭರ್ಧಿಕೋಷ್ಣ ದಾಹಗರ್ಭಿಣಿಬಾಲಕಮ್ |
ನಾನಾದೋಷಹರಂ ಯೋಗಂ ಮಹಾಸಂಜೀವಿನೀರಸಮ್ ||

ಟೀಕೆ :—ನಾಭಿ ೨ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೨ ತೂಕ, ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಬಿಳುಗಾರ ೧ ತೂಕ, ಇಂಗುಳ ೧೦ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಾದಲದ ಹಣ್ಣು, ಯೆಗೆ ಕಾಯಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ಇದರ

ರಸದಿಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಸಾಸಿವೆಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ (ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳೂ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಅತಿಸಾರ, ಕ್ಷಯ, ಕುಷ್ಠ, ಭದ್ರಿ, ಉಷ್ಣ, ದಾಹ, ಗರ್ಭಿಣೀ ರೋಗ, ಬಾಲಕರ ರೋಗ, ನಾನಾದೋಷಗಳೂ ಮಾಣುವುವು)

D 1400

ಮುರಂತಕಯೋಗ :—ಜ್ವರಕ್ಕೆ — ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಗಂಧಕ, ಬಿಳುಗಾರ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಗೊಂಡು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಜೇಪಾಳವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ತೊಗರಿವ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಹ್ಯ ಹುರಿಯಕ್ಕೆ ಗಂಜಿ.

D 1372 & R 1373

ಮುಸ್ತಕಿಯಚೂರ್ಣ :—ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಕೋಷ್ಠ, ಭೂಸಕ್ಕರೆ, ತಾವರೆನಾಳ, ಅಷ್ಟ ಮಧುಕ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮುಡಿವಾಳ, ಲಾಮಂಜ, ಕರಿಯದ ಪಂಚಾಂಗ, ಜಲಗೊಟ್ಟಿ, ತುರುವೇ ಬೇರು, ಹೊನ್ನಾವರೆಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಶೋಧಿಸಿದ ಕಲ್ಲುಮದ, ಮರದ ರಸಿನ, ಬೇವಿನ ಅಗಿಲು, ಬೊಬ್ಬಳಿ ಅಗಿಲು, ಅರಸಿನ, ಪತ್ರಕ, ಕುಂಬಳದ ಬೀಜ, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1359

ಮೈತ್ಯುಂಜಯರಸ :—(ಸನ್ನಿಗಿ)—ವತ್ಸನಾಭಿ ಗ ೧ ತೂಕ, ನಾಗಭಸ್ಮ ಗ ೧ ತೂಕ, ರಸ ಗ ೨ ತೂಕ, ಇವಂ ಅರ್ಕಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಗುಟಿಕೆಯಂ ಮಾಡಿ, ನವಸಾರ, ಬಿಳುಗಾರ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ೧ ನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ (ಮಡಕೆ)ಯಲ್ಲಿ ಆ ಗುಟಿಕೆಯನದರೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಲಘು ಪುಟಿವಿಕ್ಕಿ ಅವಂ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿರಿಸಿ ಸನ್ನಿಯಿಂದ ಮೈವರೆತ್ತಿದವರಿಗೆ ಆಪಾದ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊಯ್ದು, ರಕ್ತಬಂದ ಠಾವಿಗೆ ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ನೆತ್ತಿಗೆ ಸಾಸಿವೆ, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಿಯಂ ಕೊಂಡು ಕಾಯರಸಿನರಸವಾಗಲೀ, ಉಳ್ಳಿರಸವಾಗಲೀ ತೇದು ಹಚ್ಚುವುದು. ಒಡಲಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡುವುದು.

ಮೇಘನಾದರಸ — ಇಂಗಲೀಕ, ಬಿಳುಗಾರ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸೈಂಧವ, ಲಾಳಕದ ತಿಗಡಿ, ಬಜೆ, ಟೆಡಲದ ತಿರುಳು, ಇಂಗು, ವಾಯಿವಿಳಂಗ, ಓಮ, ಅಜಮೋದ, ಇವೆಲ್ಲ ಸಮಾನ ತೂಕ, ಇದರ ಸಮಾನ ಜೇಪಾಳದ ತಿರುಳು ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಕಲ್ಲದಲ್ಲಿಕ್ಕಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲ ಬಿಸಿರಿದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಆಮ ರಕ್ತ, ದುರ್ಬಲತೆ, ಕಾಮಾಲೆ, ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕೆಮ್ಮು, ಕೃಮಿಗಳು, ಜಲೋದರ, ಮಹೋದರ, ಮಂದಾಗ್ನಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಮೇಘನಾದರಸ.

D 1372 & R 1373

ಮೇಹಾರೋಗಚಾರ್ಣ:—ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರವು—ಅವರೆಯ ಬೀಜ, ಕೊಳವಳಿ ಕೆಯ ಬೀಜ, ಅಗುಳುತುಂಡಿ, ಹಿರೇಬೀಜ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ಸಲ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣ ವಂಮಾಡಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಪಾಕವಂ ಮಾಡುವುದು. ಆ ಪಾಕವಂ ನೆರೆ ಳ್ಲಿರಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ೧ ೧ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ಕಲಸಿ ಕೊಡು ವುದು. ಒಂದು ತಟ್ಟೆ ಮಜ್ಜೆಗೆಯನ್ನು ಕುಡಿಸುವುದು.

ರಸಭಸ್ಮ :—ರಸವಂ ತೊಳೆದು ಶುದ್ಧಿಯಂಮಾಡಿ ಗಂಧಕದ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜಳಕ ಮಾಡಿ, ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಂಪುಟವ ಮಾಡಿ, ಕುಳಿ ಕೋಡಿ, ನಾಲುಕಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರಣಿಯ ಕುಳಿ ಯಲ್ಲಿ ೪ ಜಾವ ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ರಸ ಭಸ್ಮವಹುದು. ಆ ರಸಭಸ್ಮ ೫ ತೂಕ, ಪಂಚಲವಣ ೨೫ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೫ ತೂಕ, ಮೈಲುತುತ್ತು ೩ ತೂಕ, ಪಂಚಕ್ಷಾರ ೨೫ ತೂಕ, ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯು ೬೩ ತೂಕವಂ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ವಾತಂ ಮಾಡುಂ. ಪಾಂಡುವಾತಕ್ಕೆ—ವತ್ಸ ನಾಭಿ ೧ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಬಿಳುಗಾರ ೨ ತೂಕ, ಮೇಣು ೩ ತೂಕ, ಶಂಖಭಸ್ಮ ೨೭ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೬ ತೂಕ, ಕಹೀವಲೆಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ರಸಂಗೊಂಡು, ಆ ರಸದಿಂ ಔಷಧಿಯಂ ಕಲಸಿ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಅಡ್ಡತೂಕ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬಿಳಿವಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡು ವುದು. ಒಂದುಕವಾಟಕಂ ಕೊಂಡೊಡೆ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಶೂಲೆ, ಪಾಂಡುವಾತ, ಮೇಹ, ವಾತ ಶೂಲೆ ಇಷ್ಟೂ ಮಾಡುವುವು.

D 1371 & R 1374

ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಸ :—ಗಂಧಕ, ಸೀಸ, ಅಭ್ರಕ, ತುತ್ತ, ಲೋಹ, ವಿಷ, ತಾಳಕ, ಕಕುಭ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಇಂಗಲೀಕ, ತವರ, ಜಾಸಾ ಇವಂ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಲೋಳಿಸರ ಇಲ್ಲವೆ ಲೋಕ್ಕಿಯರಸ, ತ್ರಿಕಟುಕಕಷಾಯ, ವಕ್ರಮೂಲದರಸ, ಬಜೆಯ ಕಷಾಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೪೫ ಭಾವನೆಯಂ ಭಾವಿಸಿ ಸೂರ್ಯಪುಟದಿಂದ ಒಣಗಿಸಿ ಮರ್ದಿಸುತ್ತಾ, ಗುಳಿ ಗೆಯಮಾಡಿ, ಗಾಜಿನ ಕುಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲನೆರೆದು ಅರಿಸಿ, ನಾಲುಕಾ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ.....ಯಲ್ಲೂ ೨೪ ಜಾವ ಇಟ್ಟಿದ್ದು, ಶೀತಳವಾದಾಗ ತೆಗೆದು ಒಂದು ಗುಂಜಿ ತೂಕವನ್ನು ಅಲದರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸರ್ವಜ್ವರಹರ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಪಾಹರ. ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಲ್ಲೂ ಕೊಡಲು ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಕ್ಷಯ ಹರ. ನಿಂಬೆಯಹಣ್ಣು, ಸಕ್ಕರೆ, ಸೈಂಧವಲವಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ಮಂದಾಗ್ನಿ ಹರ. ಪಥ್ಯ ನೆಲ್ಲಿಗೇಗರ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಮಧುರಾಹಾರ. ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಒಳ್ಳೆ ಯದು. ಇದು (ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ) ರಸ.

D 1359

ರಾಮಬಾಣಚೂರ್ಣ :—(ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ)—ಅಪಿಸಿ ೨ ತೂಕ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ ೨ ತೂಕ, ಕಸಕಸೆ; ತೊರೆಸಾಣೆಹೂ, ಲವಂಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜಾಯಿಸತ್ರೆ, ಭಂಗಿ, ಇನೆಲ್ಲವು ಒಂದೊಂದು

ತೂಕ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ದಾಳಿಂಬದ ಕಾಯ ಓಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಅದರ ಬಾಯ ಮುಚ್ಚಿ, ಮೇಲೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಉಚಿತಾನುಸಾರ ಅನುಪಾನದಿಂ ಕೊಡಲು ಸಮಸ್ತಾತಿಸಾರ ಮಾಡುಂ, ಇತಿ ರಾಮಬಾಣಚೂರ್ಣ.

D 1370

ರಾಜಯೋಗಸಳದ್ಯ :—

ಧಾನ್ಯಂ ದೀಪ್ಯಕಸರ್ಪಸಂ ಚ ಲವಣಂ ದಾಳಿಂಬಧಾತ್ರೀಫಲಂ
ಜೀರಂ ರಾಮುರಸಂಚಕೋಲಲವಣಂ ಚಾಚೂರ್ಣ್ಯ ಸಾಮ್ಯಂ ತಥಾ |
ಗೋತಕ್ರಂ ಸಹಮಿಶ್ರಿತಂ ಹರತು ನಾನಾಮೂಲವಾತಘ್ನಕಂ
ಯೋಗಂ ರಾಜಸಳದ್ಯಮದ್ಯ ಮನುಜಃ ಭೋಜ್ಯಂ ಚ ಸೇವ್ಯಂ ತಥಾ ||

ಕೊತ್ತಮಲ್ಲಿ, ಓಮ, ಸಾಸಿವೆ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ದಾಳಿಂಬದ ಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚೆಟ್ಟು, ಶುಂಠಿ, ಬಿಡುಲವಣ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಭಾಗ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸುವಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಸಳದ್ಯವ ಕಾಸಿ ಉಟಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲು ಸಳದ್ಯವಂ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಉಣ್ಣಲು ಸಪ್ತಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ ವಾಯು ಕೆಡುಗು, ದೇಹದೊಳಗೆ ಇದ್ದ ಸಮಸ್ತದೋಷ, ಅರುಚಿ, ಹೊಟ್ಟೆಶೋಲೆ, ಅಮ, ಅತಿಸಾರ, ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಧಿ ಮಾಡುಂ. ಇದು ರಾಜಯೋಗಸಳದ್ಯ. ಸಮಸ್ತವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯದು.

D 1372 & R 1373

ರೋಗಹತಿಲೋಹರಸ :—ಅಯಃಕಾಂತದ ಭಸ್ಮ, ಗಂಧಕ, ರಸ, ಇವು ಮೂರು ಸೇರಿಸಿ ಇವುಗಳ ಸರಿ ಇಂಗಲೀಕವಿಕ್ಕಿ ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಮರ್ದಿಸಿ ಮುದ್ದೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಟೆಡಲದ ಹಣ್ಣೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟಣವು ಕಟ್ಟಿ ಧಾನ್ಯರಾಶಿಯೊಳು ೨೧ ದಿನಸ ಹೂಳಿ ಇರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಚಿತ್ರಮೂಲದ ರಸ, ತ್ರಿಕಟು ಕದ ಕಷಾಯ, ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಮರ್ದಿಸಿ ೩೦ ಪುಟವಂ ಕೊಡುವುದು. ಮೊದಲು ೭ ದಿನಸರ್ವಯಂತ್ರಂ ಒಂಮೊಂದು ಗುಂಜಿಯ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ಎರಡನೆಯ ಸಪ್ತಕ್ಕೆ ೨ ಗುಂಜಿಯ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ೩ ನೇ ಸಪ್ತಕ್ಕೆ ೩ ಗುಂಜಿಯ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು, ೪ ನೇ ಸಪ್ತಕ್ಕೆ ೪ ಗುಂಜಿ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ೫ ನೇ ಸಪ್ತಕ್ಕೆ ೫ ಗುಂಜಿ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ೬ ನೇ ಸಪ್ತಕ್ಕೆ ೬ ಗುಂಜಿ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ೭ ನೇ ಸಪ್ತಕ್ಕೆ ೭ ಗುಂಜಿತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತ್ರಿಫಲೆ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಿತ. ಸ್ತಂಭನನಹುದು ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವುವು. ರಸಯೋಗ ಸರ್ವಥಾ ತತ್ಪದು. ಪಾಂಡುಕಾಮಾಲೆ, ಶೋಫ, ಗುಲ್ಮ, ಇವಕ್ಕೆ—ದಂತೀಕಷಾಯ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೇಕಷಾಯದಲ್ಲೂ ಕೊಡುವುದು. ಚಿತ್ರ ಮೂಲದ ರಸದಿಂ ಇಂಗು, ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ, ಸರ್ವಶೋಲೆಗಳು

ಮಾಣುವು. ಬಾಗುಂಜಿಯ ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಶ್ವಾಸ ಕಾಸ ಮಾಣುಂ. ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಅಸ್ವವಿಧಧನುರ್ವಾತಂಗಳು ಮಾಣುವು. ಇಂತೀ ರೋಗಹತೀಲೋಹರಸ.

D 1359

ಲಘುಜ್ವರಂಕುಶ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ನಾಭಿ, ಈ ಮೂರು ಸಮಾನತೂಕ, ಈ ಮೂರರ ಸಮಾನ ಉಮ್ಮತ್ತದಬೀಜ, ಹಿಮ್ಮವಳಿತೂಕ ೧೨, ಕಟುಕರೋಹಿಣೀರಸದಲ್ಲಿ ಮುದನೆ.

D 1370

ಲವಂಗಾದಿಚೂರ್ಣ :—

ಲವವಿಲಕಣಂ ತವಯಸ್ವಿಸಿತದ್ವಿಗುಣಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಪರಿವ್ಯಾಧಿಹರಮ್ ।

ಸಿಬ ಗೋಪಯಸಾ ನವನೀತಯುತಂ ಕ್ಷಯಕಾಮಿಲಸಿತ್ತ ಶಿರೋಭ್ರಮ

ಕಾನ್ ॥

ಲವಂಗ ಗ ೧ ತೂಕ, ವಿಲಕ್ಕಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ಹಿವ್ವಲಿ ಗ ೩ ತೂಕ, ತವಕ್ಷೀರ ಗ ೪ ತೂಕ, ಯಸ್ವಿಮಧುಕ ಗ ೫ ತೂಕ, ಇಷ್ಟು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಗ ೧೨ ತೂಕ ವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಕ್ಷಯ, ಕಾಮಾಲೆ, ಸಿತ್ತ, ಶಿರೋಭ್ರಮೆ, ಇನಿತು ವ್ಯಾಧಿಗಳ ಹರ.

D 1361 & R 1366

ಲಾಕ್ಷಾದಿತ್ವೈಲ :—ಅರಗಿನ ರಸ, ಸಮವಾದ ಎಣ್ಣೆ, ನಾಲ್ಕುಮಡಿ ಹಿರಿಯಮದ್ದು, ಅರ ಸಿನ, ದೇವದಾರು, ರೇಣುಕ, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ.....¹ನಗೆಡ್ಡಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಹೆಗ್ಗುರುಟಿಗೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ರಾಸೈ, ವಾಯಿವಿಳಂಗ, ಯಸ್ವಿಮಧುಕ, ಇವುಗಳಿಂದ ಅಟ್ಟಿತ್ವೈಲ, ವಾತಕ್ಕೆ, ಉನ್ನಾದಕ್ಕೆ, ಗರ್ಭಣಿಗೆ, ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

D 1371 & R 1374.

ಲೋಹಭಸ್ಮ :—ಇದನ್ನು ಮಾಡುವಕ್ರಮ—ಅರಹುಡಿಯನ್ನು ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಅತ್ತಿಯ ತಿಗಡಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅಹುಡಿ ಮುಳುಗುವ ಹಾಗೆ ಹಾಕಿ ಸೂರ್ಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರಿಸಿದರೆ ಆ ಅರಹುಡಿ ಭಸ್ಮವಹುದು. ಆ ಭಸ್ಮವ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದರೆ ತೇಲುವುದು. ಇದು ಭಸ್ಮಪರಿ ಪ್ಲವಯ ಕ್ರಮ. ಈ ಭಸ್ಮಕ್ಕೆ ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಗಂಟುಕಾರಂಗಿ, ವಾಯಿವಿಳಂಗ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಈ ಚೂರ್ಣ ಒಂದು ಪಾಲು ಆ ಭಸ್ಮ ಒಂದುಪಾಲು, ಕೂಡಿ ಕಲಸಿ ಆ ರಸ ದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಆ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೇಳನ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಹರ.

¹ ಹಿರಿಯಮದ್ದಿನ.

D 1359

ವಜ್ರಕವಾಟ :—(ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ)—ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಸತ್ತಿ, ತೊರೆಸಾಣೆಬೇರು, ಕಸಕಸೆ, ಅಜನೋದ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಎಲೆಮದ್ದು, ಭಂಗಿಯಸೊಪ್ಪು, ಇವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಾನವಾಗಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ದಾಳಂಬದ ಮುತ್ತಿದ ಕಾಯಂ ತಂದು ಮೇಲೆ ಬಟುವಾಗಿ ಚೆಪ್ಪು ಕೊಯ್ದು ಮಡಗಿ ಒಳಗೆ ಇದಂ ತೆಗೆದು ಈ ಔಷಧವಂ ತುಂಬಿ ದಾಳಂಬದ ಬಟುವಾಗಿ ಕೊಯ್ದದಂ ಇದ್ದಂತೆ ಮಡಗಿ ಪಾವಡೆಗೆ ಕೈಮಣ್ಣಂ ತೊಡೆದು ಸುತ್ತಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಹತ್ತು ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ ಹಾಕಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಸಿರುಮಣ್ಣು ತೆಗೆದು ಕಾಯನ್ನು ಔಷಧದ ಸಂಗಡ ಅರೆದು ಕಟ್ಟುಮೊಸರು, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎಲ್ಲ ಅತಿಸಾರ ತೀರ್ಗುಂ.

D 1372 & R 1373.

ವಜ್ರಕ್ಷಾರ :—ವಜ್ರಗಳೆಯ ಕೊಂಬು, ಎಕ್ಕೆ, ಉಮ್ಮತ್ತ, ಗದುಗು, ಉತ್ತರಾಣಿ, ಎರಡುಗುಳ್ಳೆ, ಅಣೆಲೆ, ನೆಲವತಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವು ಸಮೂಲ, ಹುಣಸೆಯ ಹುರುಪಲು, ಬಿಳಿಯ ತರಗು, ಉಲಿಗನ ಸೊಪ್ಪು, ಆಡುಸೋಗೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು, ಸುಟ್ಟು ಆ ಬೂದಿಯಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ, ಅನೀರಂ ಶೋಧಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದರೊಳಗೆ ಸಂಚಲವಣ ವನ್ನು ಕೂಡಿ ಇಡುವುದು. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇಂಗು, ಉಳ್ಳಿಯಂ ಕೂಡಿ ಅಡುವುದು. ಸಮಸ್ತ ಕೂಲೆ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಅಜೀರ್ಣಂಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಮಾಡುವುವು. ಇದು ವಜ್ರಕ್ಷಾರ.

D 1400

ವಡಬಾನಲಚೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ :—ಸೈಂಧವಲವಣ ೧ ತೂಕ, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ೧ ತೂಕ, ಯವಕ್ಷಾರ ೨ ತೂಕ, ಕರಿಉಪ್ಪು ಅರ್ಧಸೇರು, ಗಾಜುಲವಣ ಅರ್ಧಸೇರು, ಉತ್ತರಣಿ ಸಮೂಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲಸಮೂಲ, ಈ ಎರಡಂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಂ ಮಾಡಿ ಅಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಆ ಗಡಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಲು ಉಪ್ಪುಬಹುದು. ಆ ಉಪ್ಪು ಅರ್ಧಸೇರು, ಗಂಧಕ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಕಿ ತೂಕ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ನೆನೆಯಕ್ಕಿ ಅದಂ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಇಂಗುವ ಹಾಗೆ ಅಡುವುದು.

D 1372 & R 1373

ವಡವಾನಲಚೂರ್ಣ :—ಸೈಂಧವಂ, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿಮ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಎಂಬಿವಂ ಭಾಗೋತ್ತರವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಮಾನಂ ಅಳಲೇಕಾಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಚೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕುಡಿಯಲು ವೈಶ್ವಾನರಾಗ್ನಿಸಮಾನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಇದು ವಡಬಾನಲಯೋಗ.

ವಡಬಾನಲರಸ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ತುತ್ತ, ವಿಷ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಜಾಯಿಫಲ, ಯಷ್ಟಿ ಮಧುಕ ಈ ಎಂಟನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ಹಣ ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಲೋಳಿ

ಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸುಲಿದ ಟಂಕಣ ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಲೋಳಿಸರವ ಹೆಳುಕನ್ನಿಕ್ಕಿ ಅಂಕೋಲೆಯ ಕೋಲೋಳಿಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ೧ ಗ ಪಚ್ಚೈಕಪೂರವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಲೇಸಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಉದ್ದಿನ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಜ್ವರಂಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ವಡಬಾನಲರಸ.

ವರಾಹಾದಿಚೂರ್ಣ :—(ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ)—ನೆಲದಾಳ, ತುರುವೆ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಬಿಳುಡಕಿಲು, ಅಷಾಢಿಯ ಬೇರು, ಅಂಗುರದ ಬೇರು, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದುಪಲ, ಎಲವದ ಚೂರ್ಣ ಪಲ ೨, ಇವಂ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವ ಮಾಡಿ ಗ ೩ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಕೊಡುವುದು.

ವಾಲ್ಮೀಕೋದನಚೂರ್ಣ :—(ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ)—ಹುತ್ತದೊಳಗೆ ಗುಗ್ಗಿಗಳ ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು (ಬೇಲದ ಕಾಯಿಯ ಹಾಗೆ) ಅದನ್ನು ತಂದು ಅವುಗಳ ಸಮ ಎಳ್ಳುಹಿಂಡಿ ಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಕೊಡುವುದು.

ವಿಕಮಾಷ್ಟಿತೈಲ :—ಇಷ್ಟಬೀಜದ ರಸ ಕೊಳಗ ೧, ಅಂಬಿಲ ಕೊಳಗ ೧, ನಿಂಬೇ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಕೊಳಗ ೧, ಟೆಡಲದ ಎಣ್ಣೆ ಬಳ್ಳ ೧, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಬಳ್ಳ ೨, ಕಲ್ಲನಿಂಬೇಬೀಜದ ಚೂರ್ಣ ೧೨ ಪಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತವಸಿ, ಎರಡು ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಗಣಿಜಲಿಬೇರು, ಯಷ್ಟಿ ಮಧುಕ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಿಂ ಲೇಹ್ಯಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯ ಹೆರ.

D 1373 & 1374

ವೀರಭದ್ರರಸ :—ನಾಭಿಯನ್ನು ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇವತ್ತೊಂದು ದಿನ ಭಾವ ನೆಯ ಕೊಟ್ಟು ಆ ನಾಭಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ಶುದ್ಧರಸ ೨ ತೂಕ, ಶುದ್ಧಗಂಧಕ ೩ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೨ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಎಕ್ಕೆಯಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಸ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಲೋಕ್ಕಿಯ ರಸ, ಅಲ್ಲದ ರಸ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ರಸ, ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಈ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸನ್ನಿವಾತಂಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ವೀರಭದ್ರರಸ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಥ್ಯ ಗಂಜಿ.

D 1400

ವೀರಭದ್ರರಸ :—(ಪಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ)—ರಸ ೧ ತೂಕ, ಖವ್ವರಿಗ ೨ ತೂಕ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ ೧ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮತೂಕವಂ ಕೂಡಿ, ಹಾಗಲದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಸರುಕಾಳನ್ನು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ವೀರಭದ್ರರಸ :—ರಸ ಗ ೪ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೪ ತೂಕ, ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕ ಗ ೪ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ನೆಲದಾಳರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕುಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ

ಯನ್ನು ಬೆಟ್ಟ ಕಾಚುಸುಣ್ಣವನ್ನು ಬೆಟ್ಟ, ಏಳುಸಿರಿ ಮಣ್ಣುಗೊಂಡು ಆ ಕುಪ್ಪಿಗೆಯ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದು ಆ ಕುಪ್ಪಿಗೆ ಸಹ ಅರೆದು, ಅದರೊಳು ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಲೋಳಸರ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಬಿಡುಲವಣ, ಓನು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇಂಗಲೀಕ, ವಿಜಯ, ವಾಯಿವಿಳಂಗದ ಹಗನು, ಜೀರಿಗೆ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಆ ರಸದೊಳಗೆ ಮಿಶ್ರಿತಮಾಡೆ ಆ ರಸ ಸಿದ್ಧವಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವತಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ಗುಂಜಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ವಾತ ಕ್ಷಯಂ ಕೆಡುವುದು. ಆ ರಸದೊಳಗೆ ಐದು ಹಣತೂಕ ಶಂಖಚೂರ್ಣ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅತಿಸಾರ, ತ್ರಿದೋಷ, ಸನ್ನಿಪಾತ, ಶೀತ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಅಷ್ಟಾದಶ ಕುಷ್ಠ, ವಾಯುರೋಗಂಗಳಿಗೆ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಈ ಔಷಧಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಬಗೆ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೆಡುವುವು.

D 1359

ಶಂಖಭಸ್ಮ :—ಶಂಖವನ್ನು ಕೊಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರು ಬಾರಿ ಕಾಸಿ ನಿಂಬೇ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದರೆ ಭಸ್ಮವಕ್ಕು.

D 1391 & R 1396

ಶಂಖಭಸ್ಮ :—ಹುಣಸೆ ಸುಟ್ಟ ಬೂದಿಯೊಳಗೆ ಸಂಚಲವಣವಂ ಕೂಡಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿರೆದು ಕದಡಿ ಶುದ್ಧ ಶಂಖಮಂ ಕಾಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಅದ್ದಿದರೆ ಏಳುಬಾರಿಗೆ ಶಂಖ ಬೆಂದು ಭಸ್ಮವಹುದು. ಈ ಭಸ್ಮದ ನಾಲ್ಕುರೊಳೊಂದು ಭಾಗ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇಂಗು, ತ್ರಿಕಟುಕ ಇಂಗಿನ ನಾಲ್ಕುರೊಳೊಂದು ಭಾಗ ರಸ, ಗಂಧಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಎರಡಬೀಜದ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸರ್ವಶೂಲೆ, ಸಂಜಗುಲ್ಮ, ಅರೋಚಕ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಅತಿಸಾರ, ಗ್ರಹಣೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಣುವುವು.

D 1358

ಶಂಖವಟಿಕ :—ಹುಣಸೇಚೆಕ್ಕೆಯ ಬೂದಿ ೧ ಪಲ, ಸಂಚಲವಣ ೧ ಪಲ,..... ಮಾನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಗಣೆಗದಡ ಮಾಡಿ ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಶಂಖವನ್ನು ಏಳು ಬಾರಿ ಕಾಸಿ ಆ ಸೆಗಣೆಗದಡದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದರೆ ಕರಗುವುದು. ಆ ಶಂಖವನ್ನು ಚತುರ್ಥಾಂಶ ವತ್ಸನಾಭಿ ತೂಕ ೧, ಪಾದರಸ ಒಂದು ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧೧ ತೂಕ ಇವೆಲ್ಲವ ಕೂಡಿ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲೂ ಏಳುಬಾರಿ ಬಿಲ್ವದೊಳು ಮರ್ದಿಸಿ ಎರಡು ಹಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಶೂಲೆ, ಗುಲ್ಮ, ಮುಂತಾದ ರೋಗ ಹರ,

D 1359

ಶೀತಗಜಾಂಕುಶ :—ಒಂದು ಭಾಗ ರಸ, ಎರಡು ಭಾಗ ನಾಭಿ, ಮೂರು ಭಾಗ ಮೈಲು ತುತ್ತ, ನಾಲ್ಕುಭಾಗ ಕಪ್ಪ, ಇವನ್ನು ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮದನೆ ಮಾಡಿ ಡೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ, ಒಂದು ಜಾವ ಇರಿಸಿ, ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಚಿಲಿ ಕೀರೆರಸದೊಂದಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಶೀತಜ್ವರಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಶೀತಗಜಾಂಕುಶರಸ ವೆಂಬುದು.

D 1372 & R 1373

ಶುಂಠಿಕುಂತಾರವೆಂಬ ಔಷಧಿ :—ಸಂಚಲನಣ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸೂರಣದ ಗೆಡ್ಡೆ, ಕ್ಷಾರ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಓಮ, ಅಜಮೋದ, ಇಂಗು, ಶುಂಠಿ, ಚಪ್ಪರಓಮ, ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಕಣ್ಣಿಲೆ, ಹುಳುಕನ ಗೆಡ್ಡೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠಿಯ ಬೇರು, ಮಂಗರವಳ್ಳಿ, ಜಾಪಾಳದ ಬೀಜ, ದಂತಿ, ತಿಗಡೆ, ಇವಂ ಧಾತಿಗಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು, ಆಕಳ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಕಡಲೆತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಶೂಲೆಯಾದವರಿಗೆ ೧ ಗುಳಿಗೆ ತುಪ್ಪದಿಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಬಿಸಿನೀರಿಂ, ಓಮ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ತುತ್ತ, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ಹಿವ್ವಲಿಸಮೂಲ, ದ್ರವಕೆ, ನವಸಾರ, ಇವಂ ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು, ತೇದು ಅದರಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲನ್ನೂ ಕೂಡಿ ತೇದುದನ್ನು ಆವಾಸ ರಾವಿನ ನರಶೂಲೆಗೆ, ಕಪಾಲ ಶೂಲೆಯ ರಾವಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರವನಿಕ್ಕಿಸಿ ಆ ಔಷಧಿಯನಿಕ್ಕಲು ಶೂಲೆ ಮಾಣುಂ.

ಶುಂಠ್ಯಾದಿಪ್ರಯೋಗ :—(ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಗುಲ್ಮ, ಮಂದಾಗ್ನಿ) —ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಕಮಲಪತ್ರೆ, ಲವಂಗದ ಎಲೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಎಂಬಿವಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕ್ರಮದಿಂ, ಪಿರಿಚೆಲ್ವಟವಂ (?) ತುದಿಯಿಂದ ಮೊದಲುತನಕಂ ಇದಂ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಈ ಮದ್ದು ಸಮಾನ ಸಕ್ಕರೆಯೊಳ್ಳೆರಸಿದುದು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಗುಲ್ಮ, ಅರೋಚಕ, ಶ್ವಾಸ, ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸ, ಕೊರಳೊಳಗಾದ ಎದೆಯೊಳಗಾದ ಅಷ್ಟವ್ಯಾಧಿಯೊಳು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದಂ ಶುಂಠ್ಯಾದಿಪ್ರಯೋಗವೆಂಬರು.

ಶುದ್ಧರಸವಟಕ :—ಶುದ್ಧವಾದ ಪಾದರಸ ೧೫ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೂಜಿಕಲ್ಲು ೧೫ ತೂಕ, ಜಲಗೊಟ್ಟಿ ೧೫ ತೂಕ, ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗುಂಜಿ ೧೫ ತೂಕ, ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗುಂಜಿಯ ತಿಗಡು, ಅವರೆಯ ಸಂಚಾಂಗ ೫ ತೂಕ, ಬೇಲದ ಅಗಲು ೧೫ ತೂಕ, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಗಳಿಗೆ ಮೂರುಮಡಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಸೀಸವನ್ನು ತೂಗಿಕೊಂಡು, ಆ ಪಾದರಸ ಮೊದಲಾಗಿರುವ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಅರೆದು ಹಸಿಯರಸಿನಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಅರೆದು ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಅರೆದು ೧೧ ತೂಕದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹೊಸಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1400

ಶೂಲಕುಠಾರಯೋಗ :—ಶುಂಠಿ, ಗಂಧಕ, ಬಿಳುಗಾರ, ರಸ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾಲ್ಕು ವರಾಹ ತೂಕ, ಜೇಪಾಳ ಗಂಧ ತೂಕ ಇಷ್ಟನ್ನು ಖುಲ್ಲವ ಮಾಡಿ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ. ಶೂಲೆಯಾದರೆ, ಉಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲದರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಇದು ಭೇದಿಗೆ. ಜೇಪಾಳ ಗಂಧ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ಗಂಧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ಗಂಧ.....ತೂಕ, ಬಿಳುಗಾರ ಗಂಧ ತೂಕ ಇವನ್ನು.....¹ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನೂ ಹತ್ತು ಮೆಣಸನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅನುಪಾನ ತಣ್ಣೀರು.

D 1371 & R 1374

ಶೂಲಗಜಾಂಕುಶರಸಂ :—ಪಾದರಸಂ ಗಂಧ, ಟಂಕಣ ಗಂಧ, ಗಂಧಕಂ ಗಂಧ, ಮುಳ್ಳುಮುತ್ತಗದಿ ಭಸ್ಮ ಗಂಧ, ಜಾಪಾಳ ಗಂಧ, ತಾಮ್ರದ ಭಸ್ಮ ಗಂಧ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಇಷ್ಟರ ಸಂ ಎಳ್ಳತೊಳೆದ ಭಸ್ಮ, ಹುಣಸೇಕ್ಷಾರ ಗಂಧ, ಸೈಂಧವಲವಣ ಗಂಧ, ಯವಕ್ಷಾರ ಗಂಧ, ಬಿಡುಲವಣ ಗಂಧ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ ಗಂಧ, ಸಮುದ್ರಲವಣ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಗಂಧ, ಇವು ಎಲ್ಲವೂ ಭಾಗಶಃಮಾಡಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ನೆಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಳುಬಾರಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲದರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವಶೂಲೆ, ಪಂಚಗುಲ್ಮ, ಅರುಚಿ, ಎದೆಬಾವು, ಅಡ್ಡಗಡಿ, ಗ್ರಂಥಿ, ಎಂಟು ಉದರರೋಗಗಳು ಮಾಣುವುವು.

D 1372 & 1373

ಶ್ವೇತಗುಂಜಾದಿವಟಕ :—ಇದನ್ನು ಮಾಡುವಕ್ರಮ—ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗಂಜಿ ಗಂಧ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೂಜಿಕಲ್ಲು, ಶುದ್ಧವಾದ ಅಭ್ರಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಹಿಪ್ಪಲಿಗಟ್ಟಿ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೀಸ, ಚಿಲಗೋಟಿ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ ಇಷ್ಟು ಔಷಧಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೬ ರ ಲೆಖ್ವದಲ್ಲೂ ಕೂಡಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಮ ಬೇಲದ ಅಗಿಲಂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೊಬ್ಬಳಿ, ನೇರಳೆ, ಬೇವು, ಮತ್ತಿ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಂಧಿಯಾಗಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಇದರ ನಾಲ್ಕು ಮಡಿ ನೀರನೆರೆದು ಬಿಸಲಲ್ಲಿರಿಸಿ ಆ ರಸವಿಂ ಬಿಳಿಗುರುಗಂಜಿ ಮೊದಲಾಗಿರುವ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಮೂರುದಿನಗಳರೆದು ಒಂದು ತೂಕದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಡಿ ಕೊಡುವುದು.

D 1370

ಸಂಜೀವಿನಿಗುಳಿಗೆ :—ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಪಾನ—ಶ್ರೀತುಳಸಿ, ಒಂದೆಲಗ, ಹೊಮ್ಮುಗಳು, ಸಹದೇವಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಈ ಮೂಲ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಪಿಟ್ಟಿನಿಕ್ಕಿ,

¹ ಅಲ್ಲದ.

ಈ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವಿನೀಗುಳಿಗೆ ಅರೆದುಕೊಂಡರೆ ಹದಿಮೂರು ಸನ್ನಿ ಹರ. ನವಜ್ವರಕ್ಕೆ ದೇಶಾನರಜೀರಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಅರೆದು ಸಂಜೀವಿನೀಗುಳಿಗೆ ಕೊಳ್ಳೆ, ನವಜ್ವರ, ನಂಜುಗೂಡಿದ ಜ್ವರ ನಿವಾರಣ. ಭಳಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಾಡಗರುಗ, ಪರ್ವಾಷ್ಟಕ, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿ, ಜೀರಿಗೆ ಸಹ ಕಲ್ಪವ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ನಿತ್ಯಭಳಿ, ಅಹಿಕ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ ನಿವಾರಣ. ಮಾತ್ರ ಮದ್ದಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರುನರಾಹ ತೂಕ ಮದ್ದನ್ನು ನೆನೆಯಿಕ್ಕು ಒಂದು ದಿನವಿರಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ಈ ರಸದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಜೀವಿನೀಗುಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಕೊಡಲು ಚಾತುರ್ಥಿಕಹರ. ಶಲಧಿವಜ್ಯ.

D 1400

ಸಂಜೀವಿನೀಯೋಗ :—ಇಂಗಲೀಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಈ ಮೂರನ್ನು ಸಮ ಭಾಗವಂ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಆ ರಸದೊಳಿದಂ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಜೀರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ತಾಪಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ.

D 1359

ಸಂಜೀವಿನೀರಸ :—(ತಾಪಜ್ವರಕ್ಕೆ)—ರಸ ೩ ತೂಕ, ಕಪ್ಪಲಿ ೨ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೧೧ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೧೧ ತೂಕ, ಸಹವಾಗಿ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆ, ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಆಕೇಸರ ಸಹ ಎರಡು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ವಾತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ, ಪಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ದಿಂದ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೊಡುವುದು.

D 1370

ಸಕಲರೋಗಕ್ಕೆ ಚೂರ್ಣ :—ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಜಮೋದ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಕರಿ ಜೀರಿಗೆ, ಬಿಳಿಜೀರಿಗೆ, ಹೊಮ್ಮುಗಳು, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಮೆಂತೆ, ಇಷ್ಟೂ ಸಮಭಾಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಎರಡು ಎರಡು ತೂಕ, ನೆಲಬೇವು ೪ ವರಹ ತೂಕ, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ ೪ ವರಹ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಾನ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ. ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮೊದಲು ತುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಂಡರೆ ಶರೀರಶುದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ. ಆನ ರೋಗವು ಹೊಂದಿದರೂ ಗುಣ. ಸಕಲವ್ಯಾಧಿಹರ. ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕಜ್ಜಿಗೆ ತೊಡೆಯೆ ಕಜ್ಜಿ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಶಾಲೆ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಚೂರ್ಣವಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಡ್ಕುಂ. ಈ ಚೂರ್ಣವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ವಾತ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲು ಅನ್ನ. ತುಪ್ಪ ಹಿಗರ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಓಮ ೧೨ ತೂಕ, ಜೀರಿಗೆ ೧೩ ತೂಕ, ತಿಗಡೆ ೧೪ ತೂಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ೧೫ ತೂಕ, ಯವಕ್ಷಾರ ನಾಲ್ಕು ಗದ್ಯಾಣ ತೂಕ, ಸೈಂಧವ

ಲವಣ ಐದು ಗದ್ಯಾಣ ತೂಕ, ಇಂಗು, ಗರುಗ ಸಹ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಮೆದ್ದು ಬಿಸಿನೀರ ಕುಡಿಯಲು, ಅಗ್ನಿವರ್ಧನ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲೆ, ಗ್ರಂಥಿ, ಗ್ರಹಣೆ, ಕ್ಷಯ, ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ಹರ, ಸಧ್ಯ ಹುಳಿ, ಶಲಧಿ ವಜ್ಯ.

ಸಕಲವ್ಯಾಧಿಗೆ ಚೂರ್ಣ :—

ಧಾತ್ರೀ ವಿಳಂಗೈಲಲವಾನಿ ಮುಸ್ತಾ

ಸ್ಯೋಷಂ ಚ ಸಧ್ಯಂ ತ್ರಿವೃತಾ ತ್ರಿಭಾಗಮ್ |

ಏತಾನಿ ಚೂರ್ಣಂ ಸಮಶರ್ಕರಾಣಾಂ

ಉಷ್ಣೋದಕೇನ ಪ್ರಸಿಬೇನ್ನ ರಾಣಾಮ್ ||

ಕಾಸಾಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯಂ ಗುದಜಾಂಕುರಾಣಾಂ

ಕುಷ್ಠಂ ಪ್ರಮೇಹಂ ಕೃಮಿಗುಲ್ಮನಾಶಮ್ |

ವಾತಂ ಚ ಪಿತ್ತಂ ಕಫಪಾಂಡುರೋಗಂ

ಹೃದ್ರೋಗನಾಶಂ ಹೃದ್ರಿವಪತ್ತಿಯೋಗಮ್ ||

ಟೀಕೆ :—ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ೧೧ ತೂಕ, ವಾಯಿವಿಳಂಗ ೧ ತೂಕ, ಏಲಕ್ಕಿ ೧ ತೂಕ, ಲವಂಗಚಿಕ್ಕ ೧ ತೂಕ, ಲವಂಗಸತ್ರೆ ೧ ತೂಕ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ೧ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೨ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೨ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೨ ತೂಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ೪ ತೂಕ, ತಿಗಡೆ ೪ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಸಮ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಧಿಯ ನಿವಾರಣ.

D 1371 & 1374

ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಗೆ ಗುಳಿಗೆ :—ಏಲಕ್ಕಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಲವಂಗ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಜೇಪಾಳ, ರೇಣುಕೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಗಂಧಕ, ಲೋಹಭಸ್ಮ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಪಾದರಸ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತಣ್ಣೀರಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಇದರ ಇವ್ವಡಿ ಬೆಲ್ಲವಂ ಹಾಕಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಡಲೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಅನುಪಾನವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ಹರ.

D 1359

ಸನ್ನಿಪಾತಭೈರವರಸ :—ಗಂಧಕ, ನಾಭಿ, ಇವು ಸಮಾನಭಾಗ, ಇವುಗಳ ಸಮಾನ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಯಹುಳಿಯಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ಸೂರ್ಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಅದರ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗ ವಿಷದಲ್ಲಿ ಧೂಪವಿಕ್ಕಲು ರಸಶುದ್ಧಿ. ಗುಂಜಾ ತೂಕಮಾಗಿ ಇದಂ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸನ್ನಿಪಾತತ್ರಿದೋಷ, ಶಾಖ, ಪಿತ್ತ, ಮಾತು ಇಲ್ಲದೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಹೆಲ್ಲು ಗಿಟಕಿರುವುದೆಲ್ಲ ಮಾಣ್ಣಂ.

D 1363

ಸತ್ವಭಸ್ಮ :—ಸತ್ವ ಕರಗಿಸಿ ಮುತ್ತುಗದ ಮೇಣ ಹಾಕಿ ಬೆರಸಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಲು ಭಸ್ಮ ವಾಗುವುದು. ಜ್ವರಾದಿಗಳಿಗೂ ಮಹಾರೋಗಕೃಷ್ಣ ಒಳ್ಳಿತು.

D 1372 & R 1373

ಸಮರಸಗುಟಿಕೆ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ವಿಳಂಗ, ಬೋಳ, ಬಜೆ, ಮಡುವಾಗಲಗೆಡ್ಡೆ, ಇವಂ (ಚೂರ್ಣ) ಮಾಡಿ, ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಏರದ ಹೆಣ್ಣಿನ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ (ಕೊಡಲು ರೋಗಂ)ಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕೊಡಲು ಮಹಾರೋಗಂಗಳು ಮಾಣುವುವು.

D 1372 & R 1373

ಸಿದ್ಧ ರಸ:—(ವಾತಕ್ಕೆ)—ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ೧೨ ಪಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ ೬ ತೂಕ, ಇಂಗು ೨ ತೂಕ, ಸದ್ಯಕ್ಕೂರೆ ೨ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ ೨ ತೂಕ, ವಾಲುಕಾಯಂತ್ರದಿಂ ೧೨ ಜಾವ ಅಟ್ಟು, ಆ ಸತ್ವ ೨ ತೂಕ, ತಾಮ್ರದಭಸ್ಮ ೮ ತೂಕ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ೪ ತೂಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ ೨ ತೂಕ. ಜೇಪಾಳ ೨ ತೂಕ, ವಿಳಂಗ ೨ ತೂಕ, ೨ ತೂಕ, ಗ್ರಂಥಿ ೨ ತೂಕ, ಬಿಳುಗಾರ ೨ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೩ ತೂಕ, ಕುಂಠಿ ೨ ತೂಕ, ಮೇಣಸು ೨ ತೂಕ, ತ್ರಿಫಲೆ ೬ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ ೨ ತೂಕ, ಜೀರಿಗೆ ೨ ತೂಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ೨ ತೂಕ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ ೨ ತೂಕ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಲೋಕ್ಕಿ, ಮೊಳೆಯಾದ ಔಡಲದಗೆಡ್ಡೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂ ಒಂದು ಜಾವ ಅರೆದು ಶುಷ್ಕಂ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದಿಂ ೩ ಬಾರಿ ಅರೆದು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂ ಕಲಸಿ ರೋಗಿಗೆ ಒಂದು ಹಣ ತೂಕನಂ ಕೊಡಲು ವಾತ, ಗುಲ್ಮ, ಚಲನ, ಶೂಲೆ, ಪಾಂಡು, ಪ್ರಮೇಹ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಈ ರೋಗಂಗಳು ತೀರುವುವು. ಈ ರಸಮಂ ಒಂದು ಮಂಡಲ ಕೊಂಬುದು. ಇದು ಸಿದ್ಧ ರಸ.

D 1371 & R 1374

ಸೀಸಭಸ್ಮ :—ಸೀಸಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡುವಕ್ರಮ—ಮಣಿಸಿಲೆಯನ್ನೂ ಎಕ್ಕೆಹಾಲನ್ನೂ ಕೂಡ ಅರೆದು ಸೀಸಪತ್ರಂಗಳ ತೊಡೆದು ಪುಟವನಿಕ್ಕಲು (ಸೀಸ) ಭಸ್ಮವಕ್ಕು.

D 1372 & R 1373

ಸೀಸಭಸ್ಮ :—ಸೀಸಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರ—ತ್ರಿಫಲೆಯ ಚೂರ್ಣ ಗರ್ಗ ವರಹ ತೂಕ, ಶುದ್ಧವಾದ ಸೀಸ ೧೦೦ ತೂಕ, ಮರದರಿಸಿನ... ತೂಕ, ಮೂರುಪಲ ಬೇಲದ ಬೇರು, ಒಂದು ಪಲದಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಔಷಧಂಗಳನ್ನು (ಕೂಡಿಸಿ) ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಅರೆದು ಕುಡಿಯುವುದು, ಒಂದು ವರಹತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪಸಹಿತ ಕೊಡುವುದು.

ಸೀಸವಟಕ :—ಸೀಸವನ್ನು ಏಳುಬಾರಿ ಕರಗಿಸುವುದು. ಅನೆಯ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು. ಆ ಸೀಸವನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಕರಗಿಸಿ ಹುಣಸೆಯ ತಿಗಡು, ಅರಳಿಯತಿಗಡು, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಚೂರ್ಣವ್ ಮಾಡಿ ಆ ಸೀಸದ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವಂ ಹಾಕಿ ಲೋಹದ ಸಟ್ಟುಗದಲ್ಲಿ ತೊಳಸುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಅದು ಭಸ್ಮವಹುದು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಸ್ಮವಹುದೋ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಪರ್ಯಂತರ ಆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೊಳಸುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಅದು ಭಸ್ಮವಹುದು. ಆ ಭಸ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇಯಾಗಿ ಮಣಿಸಿ ಲೆಯಂ ಕೂಡಿಸಿ ಮಾದಲದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅರೆದು ಶ್ರಾವೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಮೇಲೊಂದು ಶ್ರಾವೆಯಂ ಮುಚ್ಚಿ ಸಂದಿಗೆ ಅಳಲೇಕಾಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನೂ ಒಗರನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರೆದು ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಹದದಲ್ಲೂ ತೊಡೆದು ಒಣಗಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ಅರಿವೆಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಆ ಶ್ರಾವೆ ಕಾಣಬರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಬೆರಣಿಯನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತು ಪುಟವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಮಿತ್ರಪಂಚಕದಿಂದ ಕರಗಿಸುವುದು. ಮಿತ್ರಪಂಚಕ ವೆಂದರೆ ಬೆಲ್ಲ, ತುಸು, ಗುಂಜಿ, ಜೇನುತುಸು, ಬಿಳುಗಾರ. ಇದಂ ಅರೆದು ಜತನವಾದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಪುಟವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಆ ಶುದ್ಧಭಸ್ಮ, ಶಿಲಾಜಿತು, ವಟಕ ಮಾಡುವುದು.

D 1372 & R 1373

ಸೀಸಾದಿಚೂರ್ಣ :—ಹಿಂದೆ ಸೀಸವಟಕವಂ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸೀಸವಂ ಶುದ್ಧಿಯ ಮಾಡಿ ಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಚೂರ್ಣಂ ಪಲ ಅದರ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಂಡೆಗೊಂಬಿನ ಅರಸಿನದ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಅವರೆಯ ಬಿತ್ತದ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಈ ಚೂರ್ಣಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರಿಸಿ ಸೀಸದ ಚೂರ್ಣಂ ಗಂ ತೂಕ, ಅರಸಿನದ ಚೂರ್ಣಂ ಗಂ ತೂಕ, ಅನರೇ ಬಿತ್ತದ ಚೂರ್ಣಂ ಗಂ ತೂಕ, ಇಂತು ಗಂ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಸುವಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು.

ಸುನೇತ್ರಿ :—ತ್ರಿಫಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಗಂಗುಂಗೈಯಬೀಜ, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದಬೀಜ, ಹುರಿಗಿಲ ಬೀಜ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧೦ ಭಾಗ, ತಾವರೇಬೀಜ, ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ತಾಮ್ರ, ಸೈಂಧವ, ಸ್ವಟಿಕ, ಶಂಖ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾಗ ೩, ಬಜೆ, ನೀಲಾಂಜನ, ಕಾವಿಯಕಲ್ಲು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ರತ್ನಾಂಜನ, ಅರುಗು, ಅರಸಿನ, ಲೋಧ್ರ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೨ ಭಾಗ, ತುತ್ತ ಭಾಗ ೧, ಪಿತ್ತ ರೋಹಿಣಿ ೧ ಭಾಗ, ಇವಂ ಹುಲಿಗಿಲರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಹಾಗೆ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೇರಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ನೀರಲ್ಲಾಗಲೀ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗಿಕ್ಕಲು, ಕಾಚು, ಪಟಲ, ಹೆಣ್ಣು ಗಣ್ಣು, ನೀರುಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಸುನೇತ್ರಿ.

ಸೂಚಕಾಭರಣರಸ :—ಶೋಧಿಸಿದ ರಸವನ್ನು ಶುಂಠಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಷಾಣದೊಳಗೆ ಮರ್ದಿಸಲು ದೋಷಹೋಗಿ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಹಾಗೆ ಅಹುದು. ಅದಂ ನವಿಲ ಕಾಲುಎಲುಬಿನ ಕಡೆಗೆ

ಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಧಾನ್ಯರಾಶಿಯೊಳಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹೊಳಿ ಇರಿಸಿ ಗಣಾಧಿಪತಿ, ದುರ್ಗ, ಭೈರವನ ಪೂಜೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರ, ತ್ರಿದೋಷಜ್ವರದಿಂದ ಕೈಕಾಲು ತಣ್ಣಗೆ ಆಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ, ಸ್ನಾನ ನಿಂತು ಹೆಣ್ಣು ಹಲ್ಲಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವಂತಹವನಿಗೆ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಉಂಗುಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯಂ ಹೊಯ್ದು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯ ಮೊನೆಯಲ್ಲೂ ಆ ತಲೆಗೆಯ ರಸವಂ ತೆಗೆದು ಇಕ್ಕಿ ಬೆರಳಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನೊರಸುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಸೂಜಿಯ ಮೊನೆಯಂ ತೆಗೆದಿಕ್ಕಿ ಬೆರಳಿಂದೊರಸುವುದು. ಅವರು ಎಚ್ಚತ್ತು ಜ್ವಾಲೆ ಎಂದರೆ ಆಗ ತಪ್ಪಿಸಿ ರೋಮಾಂಚವಾಗುವ ತನಕ ಬರಮಾಡುವುದು. ನೆಲ್ಲೋಗರ, ಮೊಸರು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ದಾಳಿಂಬದ ಹಣ್ಣು, ಖರ್ಜೂರಂಗಳು ಪಥ್ಯ. ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರಂಗಳು ಮಾಡುವುದು. ಸುಗಂಧಾನುಲೇಪ ಮಾಡುವುದು. ಸಂಮಳಪುಷ್ಪಂಗಳಂ ಮುಡಿಸಿ ನಿರ್ವಾತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸುವುದು. ಮೂರುದಿನಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನವಂ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಸೂಚೀಮುಖರಸ.

ಸೂಚೀಮುಖರಸ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ತಾಳಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಮಾಕ್ಷಿಕ, ತುತ್ತ, ಜಾಪಾಳ, ವಿಸ, ಟಂಕಣ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣು, ಇವನ್ನು ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಳವಾಗುವಂತೆ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಲ್ಲಾಗರೆ ಪಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಲೇಸಾಗಿ ಭಾವನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಗಾಜಿನ ಕುಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯಂ ಹೊಯ್ದು ಗುಂಜಿದು ತೂಕವಿಕ್ಕಿ ಉರಿಸಲು ದಾಡೆಬಂಧ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿರುವುದು, ಧನುರ್ವಾತ, ಕೈಕಾಲು ಶೈತ್ಯಮಾಡಿರುವುದು, ಕಿವಿಕೇಳದಿರುವುದು, ವಾಯು, ಅವಸ್ಥಾರ, ತ್ರಿದೋಷ, ಹದಿಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಸನ್ನಿಪಾತ ಹರ. ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಸೂಚೀಮುಖರಸ.

ಸೂಜಿಕಲ್ಲು :—ಸೂಜಿಕಲ್ಲಂ ಸಿಂದುರೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರ—ಸೂಜೀಹಿಡಿಯುವಂತಹ ಸೂಜೀಕಲ್ಲನ್ನು ಮೂರು ದಿವಸ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಆ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಸುಣ್ಣ ಕಲ್ಲಂ ಉರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಉರಿಸಿ ಕಂಡದ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಒಂದೆಲೆ ತಾವರೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹಾಕಿ ಕಾಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಸೂಜೀಕಲ್ಲನ್ನು ತ್ರಿಫಲೆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೂರು ದಿವಸಗಳಿರಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಆ ರಸದಲ್ಲೂ ಅರೆದು ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪುಟವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಆ ಸೂಜೀಕಲ್ಲನ್ನು ಗುಳಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಪಾರಿವಾಣದ ತಿಗಡಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಅರುಬಾರಿ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೆಣತೂಕ ಮೊದಲಾಗಿ ಒಂದು ಅರೆಸಲ ಸರ್ಯಂತರ ಶರೀರಧಾತುವನ್ನೊತ್ತು ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯರಸದಲ್ಲಿ ಯಾಗಲೀ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾಗಲೀ ಕದಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಹೆದ್ದಾರವಟಕ :—ಅರಸಿನ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಕೊತ್ತಂಬರಿಯ ಬೀಜ, ಬೇವಿನ ಎಲೆ, ಅಮರದವಳ್ಳಿಯ ಎಲೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು

ಮೂರು ದಿನ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಗ ೩ ತೂಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಹೊಸ ಮಡಕೆಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

1359

ಹಿಂಗ್ವಾದಿಚೂರ್ಣ :—ಹಿಂಗು ೧ ಭಾಗ, ಬಜೆ ೨ ಭಾಗ, ಬೇಲದಹಣ್ಣು ೩ ಭಾಗ, ಶುಂಠಿ ೪ ಭಾಗ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರು, ಅಲ್ಲದ ರಸದಿ ಕೊಳ್ಳೆ, ಮಲಶೂಲೆ, ಗುಲ್ಮ ಶೂಲೆ, ಮಹೋದರ, ಮಲಬಂಧ, ಆಧ್ಮಾನವಟ್ಟಶೂಲೆ, ಕಿಡ್ಡೆಸೆಯ ಶೂಲೆ, ಅಕ್ಕಿಶೂಲೆ, ವಿಸೂಚಿಶೂಲೆ, ಇಷ್ಟಿಲವೆಂಬ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಲ ಪ್ರಕಾರ ರೋಗಂಗಳು, ಕ್ರಿಮಿ, ಶ್ವಾಸ, ನಾಸವಾತ, ಶೂಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಣುಂ.

D 1372 & R 1374

ಹುತಾಶರಸ :—ಪಾದರಸ ೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧ ತೂಕ, ನಾಭಿ ೩ ತೂಕ, ಹಿಮ್ಮಿ ವಳಿ ಗ ೪ ತೂಕ, ಹಿಮ್ಮಿವಳಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮುದ್ರಪಾಳದ ಬೀಜವ ಹಾಕಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಷ್ಟನ್ನು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೂರುಬೆರಳು ಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ಅರುವತ್ತನಾಲ್ಕು ವಾಯುಭೇದ, ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಕುಷ್ಠ, ಗುಲ್ಮ, ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣುವುವು.

D 1370

ಹೃದ್ರೋಗಗಜಕೇಸರಿ:—ದಶಮೂಲ, ಪಂಚಲವಣ, ಹಿಂಗು,ವಚ, ರಾಮನಾಗಕೇಸರಿ, ನಾಗಸಕ್ಷ, ರಾಸ್ಮೆ, ಪುನತಾರೆ, ತಾ.....ಪುನರ್ನವ, ಶಿವಘೃತ, ತೈಲಾನ್ಯ, ಸಹ ಎರಡು ಉಕ್ಕುಬರುವ ತನಕ ಕಾಳಿ ಸೇರು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅಮಲಕಪ್ರಮಾಣ ಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರತಿ, ಹೃದ್ರೋಗಂ ಗುಣ.

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

ಚಿ ಕಿ ತ್ಸೆ ಗಳು

D 1349

ವಮನದ್ರವ್ಯಗಳು :—

¹ ಮದನಮಧುಕಲಂಬಾಂಬಿಂಬೀವಿಶಾಲಾ
ತ್ರಪುಸಕುಟಜಮೂರ್ವಾದೇವದಾಲೀಕೃಮಿಘ್ನಂ ।
ವಿದುಲದಹನಚಿತ್ರಾಃ ಕೋಶವತ್ಯಾ ಕರಂಜಃ
ಕಣಲವಣವಚೈಲಾಸರ್ವಪಾಶ್ವರ್ಧನಾನಿ ||೧||

ಟೀಕೆ :—ಮದನ = ಮಗ್ಗರೆ, ಮಧುಕ = ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಲಂಬಾ = ಕಹಿಸೋರೆ, ನಿಂಬ = ಬೇವು, ಬಿಂಬೀ = ಕಹಿದೊಂಡೆ, ವಿಶಾಲಾ = ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆ, ತ್ರಪುಸ = ಕಹಿಮೆಕ್ಕೆ, ಕುಟಜ = ಕೊಡಗಿ, ಮೂರ್ವಾ = ಕುರಟಗಿ, ದೇವದಾಲೀ = ದೇವದಾಳಿಯು, ಕ್ರಿಮಿಘ್ನಂ = ವಾಯುವಿಂಗೆ, ವಿದುಲ = ನೀರುಹಚ್ಚಿ, ದಹನ = ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಚಿತ್ರಾ = ಇಲಿಕಿವಿ, ಕೋಶ ವತ್ಯಾ = ಘಂಟಾಲಿಕೆಗಳು (ಅದೊಂದು ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹೀರೆ, ಒಂದು ಕಹಿಹೀರೆ) ಕರಂಜ = ಹೊಂಗಿ, ಕಣ = ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಲವಣ = ಸೈಂಧವಲವಣ, ವಚಾ = ಬಜೆ, ಏಲಾ = ಎಲಕ್ಕಿ, ಸರ್ವಪಾಃ = ಸಾಸಿನೆಯೆಂಬುವು, ಭರ್ಧನಾನಿ = ವಮನದ್ರವ್ಯಗಳು.

ವಿರೇಚನದ್ರವ್ಯಗಳು :—

² ನಿಕುಂಭಕುಂಭತ್ರಿಫಲಃ ಗವಾಕ್ಷೀ
ಸ್ನುಕ್ ಶಂಖಿನೀನೀಲಿನಿತಿಲ್ವಕಾನಿ ।
ಶಮ್ಯಾಕಕಂಪಿಲ್ಲಕಹೇಮದುಗ್ಧಾ
ದುಗ್ಧಂ ಚ ಮೂತ್ರಂ ಚ ವಿರೇಚನಾನಿ ||೨||

ಟೀಕೆ :—ನಿಕುಂಭ = ದಂತಿ, ಕುಂಭ = ತಿಗಡೆ, ತ್ರಿಫಲಃ = ಅಣಿಲೆ, ನೆಲ್ಲಿ, ತಾದಿ, ಗವಾಕ್ಷೀ = ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆ, ಸ್ನುಕ್ = ಮುಂಡುಗಲ್ಕಿ, ಶಂಖಿನೀ = ಕಟ್ಟವತ್ತಿಗೆ, ನೀಲಿನಿ ನೀಲಿ, ತಿಲ್ವಕಾನಿ = ರೋಧ್ರನೆಂಬುವು, ಶಮ್ಯಾಕ = ಶಕ್ಕಿ, ಕಂಪಿಲ್ಲಕ = ಹೂದ, (ವಸಾರೆ) ಹೇಮದುಗ್ಧಾ = ಕಸಕಕ್ಷೀರಿ, ದುಗ್ಧಂ = ಹಾಲು, ಮೂತ್ರಂ = ಗೋಮೂತ್ರನೆಂಬುವು, ವಿರೇಚ ನಾನಿ = ವಿರೇಚನದ್ರವ್ಯಗಳು.

¹ ಆ ಪ್ವಾಕಗಹೃದಯ, ಸೂತ್ರಸ್ಥಾನ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೮, ಶ್ಲೋಕ ೧.

² ಆ ಪ್ವಾಕಗಹೃದಯ, ಸೂತ್ರಸ್ಥಾನ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೮, ಶ್ಲೋಕ ೨.

ನಿರೂಹದ್ರವ್ಯಗಳು :—

¹ ಮದನಕುಟಜಕುಷ್ಠದೇವದಾಲೀ

ಮಧುಕವಚಾದಶಮೂಲದಾರುರಾಸ್ನಾಃ ।

ಯವಮಿಸಿಕ್ಯತನೇಧನಂ ಕುಲತ್ಥೋ

ಮಧುಲವಣಂ ತ್ರಿವೃತಾ ನಿರೂಹಣಾನಿ ||೩||

ಟೀಕೆ :—ಮದನಂ=ಮಗ್ಗಾರೆ, ಕುಟಜ=ಕೊಡಸಿಗೆ, ಕುಷ್ಠಂ=ಕೋಷ್ಠ, ದೇವದಾಲೀ=ದೇವದಾಲಿ, ಮಧುಕ=ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ವಚಾ=ಬಜೆ, ದಶಮೂಲಂ=ದಶಮೂಲಂಗಳು, ಅದಂತೆಂದೊಡೆ—

ವ್ಯಾಘ್ರೇ ಬೃಹತ್ಯತಿಗುಹಾ ಚ ಗುಹಾ ಸ್ವದಂಷ್ಟ್ರಾ

ಶ್ರೀಪರ್ಣಿನೀಜ್ವಲನಮಂಥನಸಂತದೂತೀ ।

ದುಂಡೂಕಬಿಲ್ವಮಿತಿ ತದ್ದಶಮೂಲಸಂಜ್ಞಾ

ಶೋಫಾಗ್ನಿ ನಾಂದ್ರ್ಯಮರುದಾಮಯಜಿತ್ವಶಸ್ತಂ ||

ಟೀಕೆ :—ವ್ಯಾಘ್ರೇ=ನೆಲಗುಳ್ಳ, ಬೃಹತೀ=ಗುಳ್ಳ, ಅತಿಗುಹಾ=ಮೂರೆಲೆಹೊನ್ನೆ, ಗುಹಾ=ಸರದಾಲಿ, ಸ್ವದಂಷ್ಟ್ರಾ=ನೆಗ್ಗಿಲಮುಳ್ಳು, ಶ್ರೀಪರ್ಣಿನೀ=ಶಿವನಿ, ಜ್ವಲನಮಂಥಾ=ನರುವಲು, ವಸಂತದೂತೀ=ಪಾದರಿ, ದುಂಡೂಕ=ಹೆಮ್ಮರೆ, ಬಿಲ್ವ=ಬೆಲ್ಲವತ್ತೆ, ಇವು ದಶಮೂಲಂಗಳು.

ದಾರು=ದೇವದಾರು, ರಾಸ್ನಾ=ರಾಸ್ನೆ, ಯವ=ಇಂದ್ರಯವೆ, ಮಿಸಿ=ಸಬ್ಬಸಿಗೆ, ಕೃತನೇಧನಂ=ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಹಿಹೀರೆ, ಕುಲತ್ಥಂ=ಹುರುಳ್ಳಿ, ಮಧು=ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಲವಣಂ=ಸೈಂಧವಲವಣ, ತ್ರಿವೃತಾ=ತಿಗಡೆ, ಎಂಬಿವು ನಿರೂಹಣಾನಿ=ನಿರೂಹದ್ರವ್ಯಂಗಳು.

D 1⁵59

ತಲೆನೋವಿಗೆ :—ಕವಡೆಯನು ತೇದು, ತುರುಬೆಯ ಬೇರನ್ನು ತೇದು ತೊಗರೀ ಕಾಳಷ್ಟು ನೀರಲ್ಲಿ (ಅರೆದು ಹಚ್ಚಲು) ತಲೆನೋವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ತಲೆಯಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೇರು, ಚಿಲಿಕಿರೆಬೇರು, ಅಲದ ಬಂದಣಿಕೆ, ಕಣಿ ಗಲೆಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲಬೇರಿನ ತೊಕ್ಕು, ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಇವಂ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ತಲೆಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

¹ ಅಸ್ತಾಂಗಹೃದಯ, ಸೂತ್ರಸಾಧನ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೮, ಶ್ಲೋಕ ೩.

ನಾಳಕೆವಿಗೆ :—ಮತ್ತರಾಣಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಇಳುಹಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಿಡಲು, ನಾಳಕೆವಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಇಸುಬಿನ ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಮತ್ತರಾಣಿಯಂ ಸಮೂಲವಂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ, ಬಿಳಿಯ ಸಜ್ಜರಸ, ಗೇರಹರಳ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಪುಡಿಮಾಡಿ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಹಾಗಲದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಇಸುಬಿನ ಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಗುರುಗುಂಜಿಯ ವಿಷಕ್ಕೆ :—ಚಿಲಿಕೀರೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನ್ನು ಶರ್ಕರೆಯ ಮಿಶ್ರವ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಯಿಸಲು ಗುರುಗುಂಜಿವಿಷ ಕೆಡುಗು. ಇದು ಸಿದ್ಧಪ್ರಯೋಗ. ಪುತ್ರಜೀವಿಯ ಮಣೆಯಂ ಸೀಗಿಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅಲ್ಪಕಾಸಿ ಕುಡಿಯಿಸಲು ಗುರುಗುಂಜಿಯ ವಿಷ ಮಾಣ್ಣಂ.

ತಲೆಯ ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಲೋಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕದ ಬೀಜ ತೇದು ಪೂಸಲು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕಂಪಕ್ಕೆ :—ಅರಳಿಯ ತಿಗುಡಂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯನ್ನೂ ಹೊಸ ಸುಣ್ಣುವನ್ನೂ ಮರ್ದಿಸಿ ತುಪ್ಪದ ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೂಟ್ಟಿಸಿಕ್ಕಲು ಬೊಗಿಸಿ ಸುರಿದು ಹೋಗುವುದು.

ಕಿವಿಹಾಲೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ಹೀರೆಯ ಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ಅಸಡಿಯ ಗೆಣಸು, ನೆಲದಾಳು, ಬಜೆ, ಈ ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಎಮ್ಮೆಯ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಲೇಪನವ ಮಾಡಿ ದವ್ವವಾಗಿ ಇದ್ದ ಶಾವಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಪಾವಡೆಯ ಸುತ್ತಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನೂಲ ಸುತ್ತುವುದು. ಹನ್ನೆರಡು ದಿವಸಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಹಿಲೆಯನಿಕ್ಕುವ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದು. ಇದು ತಪ್ಪದು ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಪೂಜ್ಯಪಾದಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದವೇ ಗತಿ.

ಮಂಡಲದಂಷ್ಟ್ರವಿಷಕ್ಕೆ :—ಮಣೆದೊಂಡೆ, ಹಾವುನೊಕ್ಕೆ, ಈ ಎರಡರ ಬೇರಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಸೆ ವಿಷ ಕೆಡುಗು. ಒಡಲಿಗೆ ಕುಡಿಯಿಸೆ ವಿಷ ಹರ. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶಾವಿಗೆ ಗಜ್ಜುಗದ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತೊಡೆಯುವುದು.

ಸರ್ಪವಿಷಹರ ಮಂತ್ರ :—ಗ್ರಹಣದ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು. ¹ಓನ್ನಮೋ ಭಗವತೇ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಾಯ ಸ್ಥಾನರಜಂಗಮಕೃತ್ರಿನುವಿಷ ಸಂಹಾರಾಯ ಹಂ, ಝಂ, ಝಿಂ, ಕ್ಷಿಂ, ಹಂಸ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥದೇವರಾಜ್ಞಾ, ವಿಷಹರಣಮಲ್ಲಿ ನಾಥದೇವರಾಜ್ಞಾ, ತ್ರಿಭುವನಗರುಡನಾಜ್ಞಾ, ಶ್ರೀಧರದೇವರಾಜ್ಞಾ, ಶೀಘ್ರಂ ನಿರ್ವಿಷಂ ಕುರು, ಹುಂ ಫಟ್ ಸ್ವಾಹಾ. ²

¹ ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣ, ಪುಟ ೧೩.

² ಇದರ ನಂತರ ಶಾಕವತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ—“ ಪೂಜ್ಯಪಾದಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧ ೨ ಸ್ಥಿರವಾದ ಬರೆದಿತ್ತು. ಭದ್ರಂ ಭೂಯತ್.”

D 1351

ನೇತ್ರಬಾವಿಗೆ ತೈಲಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ¹ :—ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಲ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಲ, ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ ಲ, ಹೊಂಗಸಗೆ ಲ; ಇದರ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಯುವ ರಸಗಳು—ಹೊನ್ನೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಲ, ಗರುಗಿನ ರಸ ಲ, ಕೊಳುಗುಳಿಕೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಲ, ಜಾಜೆಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಲ, ಎಕ್ಕದಹಣ್ಣೆ ಲರಸ, ಈ ಆರು ಸೊಲ್ಲಗೆ ೫; ಕಷಾಯದಬೇರು—ಕತ್ತಿಲೋಕಿಬೇರು, ಬದನೇ ಬೇರು, ನೆಲದುಂಬೆ, ಹಾಗಲದ ಬೇರು, ಅಸ್ತಿಸೊಪ್ಪಿನ ಗೆಡ್ಡೆ, ನೆಲದಾಳೆಗೆಡ್ಡೆ, ಈ ೬ ಬಗೆ ಬೇರನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕಷಾಯವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಅಷ್ಟಾವಶೇಷವಾಗಿ ಕಾದ ಕಷಾಯ ಸೊಲ್ಲಗೆ ಲ ನು ಬೆರೆಕೆ ಹೊಯ್ದು ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಕಾಳಾಕಿನ ಹಾಲ ಸೊಲ್ಲಗೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು, ಇದರ ಒಳಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ಚೂರ್ಣದ್ರವ್ಯ—ವಾಯಿವಿಳಂಗ ಗರಿ, ಕಸ್ತೂರಿ ಗರಿ, ಅಸಿನ ಗರಿ, ಅತಿಬಜೆ ಗರಿ, ನಳಿಬಜೆ ಗರಿ, ಇದನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಈ ಕಷಾಯದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಒಳ್ಳೆತಾದ ಮಡಿಕೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊಯ್ದು ಒಲೆ ಮೇಲೆ ಇಕ್ಕಿ ವಿಶೇಷ ಉರಿಯನಿಕ್ಕದೇ ಕಾಸಿ ತೈಲಪಾಕದ ಹದದಲ್ಲಿ ಇಳುಹಿ ಇದಂ ತೈಲ ಕ್ರಮದಿಂದ ನಾಲ್ಕುದಿನಕ್ಕೊಂದುಬಾರಿ ಮಂಡೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಚುಚ್ಚಲಚೆಕ್ಕರಸದಲ್ಲಿ ಒರಸಿ ಮಿಂದರೆ ಕಣ್ಣು ಚೆನ್ನಾಗುವುದು.

ಕಣ್ಣು ಎನೆಗಳು ಬಾತುಕೊಂಡು ನೀರು ಸೋರುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ :—ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಲ ಹೂವನ್ನು ಐದು ಯಾ ಆರು ದಿನ ಕಟ್ಟಲು ಬಾವು ತೆಗೆಯುವುದು, ಕಣ್ಣು ಗೆಂಪು ಹರವಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಕಪ್ಪನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಉಜ್ಜಿಕೊಂಬೋಣ. ಕಪ್ಪು ಇದಂ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರವು—ಎಲೆ ಕಪ್ಪುರ ಕಾಸು ಗಿ, ಮೈಲುತುತ್ತ ಕಾಸು ಗಿ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಳಿತವರಿತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನ್ನು ಕೂಡಿ ಕಂಚಿನ ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿದರೆ ಕಪ್ಪು ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಾಮ್ರದ ಭರಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಉಜ್ಜಿಕೊಂಬೋಣ.

D 1353

ಚಾಳಾಯಿಸಕ್ಕೆ :—ಕವಡೆಯನ್ನು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ, ನಿಂಬೇಹಣ್ಣು ಹಿಂಡಲು ಕರಗುವದು. ಆ ಕರಗಿದುದಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ ಬೀಳಿಸುವದು, ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಕವಿಯುವುದು. ಆ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಗುಣ. ಬಿಳಿಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರಂ ನಿಂಬೇರಸದಿಂದ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಚಾಳಾಯಿಸವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಇರುಳುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಚಿಟಿವುಡಲದ ಹರಳ ತಿರುಳು ಎಮ್ಮೇಮೊಸರಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ. ಆ ತಿರುಳಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತೇದು

¹ ತಾಲಪತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ—“ ರಂಗಪ್ಪ ಒರೆಸಿದ್ದು ” ಎಂದಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚು ನಂಜಿಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಹೊಂಗೇಬೀಜ, ಹೊರಿಯ (?) ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಕಹಿಸೋರೆ ಬೀಜದ ತಿರುಳಂ ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ತೇದು ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಎಲಹೂಲಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ನವಣೆಅಕ್ಕಿ ಹಾಕಿ ಅಯೋಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಉಣ್ಣುಲು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಕಾಣಬರುವುದು. ಸೈಂಧವಲವಣವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ತೇದು ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ನುಗ್ಗೆಯ ಬೀಜವಂ ಗೋಮಯದ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಹಾಗಲದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಎಣ್ಣೆ ಈ ಎರಡನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಚಿಟವುಡಲದ ಹರಳ ತಿರುಳುಎಣ್ಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಅರಸಿನವಂ ತೇದು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುಂ. ಹೊನಗೊನ್ನೆರಸವಂ ನಸಿಕೆ ಒತ್ತು ವುದು, ಹೊನಗೊನ್ನೆರಸದಲ್ಲರೆಯುವುದು, ಯವಹಿತ್ತಿ, ಜೆಕರ್ಮದ, ಈ ಎರಡನ್ನು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಒಳಸೀರೆ ೩, ಹೊರಸೀರೆ ೩, ಜೋಳ, ಮೂರುಹಿಡಿ ಬನ್ನಿಸೊಪ್ಪು, ಇವನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಇಡಿದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೂಟಗೊಳಿಸಿ ಮೇಕೆತುಪ್ಪವ ಹುಯಿದುಕೊಂಡು ಮೂರು ದಿನ ಮೆಲ್ಲಲು ಕಣ್ಣುಕಾಂಬುದು. ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು ಮುಟ್ಟಲಾಗದು. ಅರ್ಜುನವೆಂದರೆ ತೋರೆಮತ್ತಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಸಮುದ್ರದ ಫೇನ, ಇವಂ ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ಅರೆದು ಕಲಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ. ಹಿವತ್ತೈರಸಾಂಜನ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇದಂ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಣ್ಣು ಕಾಣಲಕ್ಕುಂ. ತಗುತ್ತೈಂಗು, ಕೋಳಿ ಜುಟ್ಟಿನ ರಕ್ತದಿಂದ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಚೆಂದೆಂಗಾಯಿಎಲೆರಸದಲ್ಲೂ, ಆ ಬೀಜ ದಲ್ಲೂ ತೇದು ಹೆಚ್ಚು ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ.¹

ನೂತಿಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಬಾಳೆಹೂವು, ಹುರುಳಿ, ಗೇರಹರಳು ಇವಲ್ಲಟ್ಟು ಇಳುಹಿ, ಗೇರ ಹರಳು ಮೆಲ್ಲಲು ನೂತಿ ಮಾಡುಂ. ಹುಚ್ಚುಕಾವುಡಿಕೊನದು, ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅದಂ ಬತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಬೆಲ್ಲದ ಬತ್ತಿಯಂ ಹಾಕಿ, ಆ ಹಿಂದೆ ಅದಂ ತೆಗೆದು ಈ ಔಷಧದ ಬತ್ತಿಯಂ ಹಾಕಲು ನೂತಿ ಮಾಡುಂ. ಉತ್ತರಣಿಯ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಬತ್ತಿಗೆ ಅಲದ ಹಾಲ ತೊಡೆದು ಈ ಹಿಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮೊದಲು ಬೆಲ್ಲದ ಬತ್ತಿಯ ಹಾಕಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಅದಂ ತೆಗೆದು ಈ ಮದನಬತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಲು ನೂತಿ ಮಾಡುಂ.

D 1357.

ಜ್ವರಭ್ರಮಮೂರ್ಛೆಗಳಿಗೆ :—ಎಲಕ್ಕಿ, ಎರಡು ಬಗೆ ಜೀರಿಗೆ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಮೋತುಮುರಿ, ಶುಂಠಿ, ಶಿಲಾಜಿತ್, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಕಿರುಗುನಟ,

¹ ತಾಲಸತ್ಯಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ—“ ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರಾಯನಮಃ : ”—ಎಂದಿದೆ.

ಇವಂ ಮೊಸರ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆಸೆಕೊಂಡ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಜ್ವರ ಭ್ರಮೆ ಮೂರ್ಛೆ ಹರ.

D 1559

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಅಪಥ್ಯ :—

ದಧಿಘೃತಗುಡಶುಂಠೀಕ್ಷೀರಮಸ್ಲಂ ಚ ಹಿಂಗು

ಲಫಶುನಲವಣನಿದ್ರಾಮೈಥುನಂ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಮ್ |

ತ್ರಿಕಟುಕತೀಲಚೂರ್ಣಂ ನಾಲಿಕೇರಸ್ಯ ಪಿಷ್ಟಂ

ಪನಸಬದರಮೂಲಂ ಮೇಹಿನಾಂ ಶತ್ರುವರ್ಗಃ ||

ಕೈಹುಣ್ಣು ಒಡೆಯುವದಕ್ಕೆ :—ತುತ್ತ, ಕಪ್ಪಲಿ, ಅರಿದಳ, ರಸ, ಮೇಣ, ಎಣ್ಣೆ ಬೆರೆಸಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತೊಡೆಯೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಶೂಲೆಗಂಟೆಗೆ :—ಹುಣಸೆಚೆಕ್ಕೇಕೆಂಡವಾಗಲೀ, ಕರಟದ ಕೆಂಡವಾಗಲೀ ಹಾಕಲು ಶೂಲೆಗಂಟೆ ನೊದಲಾದುದೆಲ್ಲ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಸಜ್ಜರಸ, ಅರಿಸಿನ, ಇಂಗಲೀಕ, ಮೆಣಸು, ಮುಸ್ತಕೀರಸ, ತುತ್ತ, ಲವಂಗ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಮುಳ್ಳುಗೋರಟೇಸೊಪ್ಪು, ಕರಿಯನುಗ್ಗೇ ಸೊಪ್ಪು, ಕರಿನಾಭಿ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹುಡುಗೈದು, ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ, ನೊದಲು ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಹೊಗೆಯ ಹಾಕಲು ಫಿರಂಗಿಹುಣ್ಣು ಶೂಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಪುರುಷವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಮುಸ್ತಕಿಯ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತಳಿಗೆ ಯೊಳಗೆ ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಮರ್ದಿಸಿ ಕಾವಿಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವ ತೇದು ಪಾದರಸ ಹಣ ತೂಕ ಮರ್ದಿಸುವುದು. ತುತ್ತ, ಗಂಧಕ ಸಮಾಂಶ, ಅನೇರಡರ ಆಷ್ಠಾಂಶವಾದ ಪಾದರಸವ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾರಿಸಿ ಫಿರಂಗಿ. ನೊದಲಾದ ನಾನಾಹುಣ್ಣು ಗಳು ಮಾಡುವುದು.

ಹಲಕುರುವಿಗೆ :—ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರಂ ಆತನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಹೂಳಲು ಮಾಡುವುದು.

ಪೀನಸಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ :—ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಹಿರಿಯ ಮಡ್ಡು, ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರು, ನಾರುಬೇಳೆ, ತವಸ, ಸಿಂಧು, ಹಾವುಮೊಕ್ಕೆ ಬೇರು, ಚೆನ್ನೆಗ್ಗಿಲು, ಅಡುಸೋಗೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಡಿಡಲದ ಬೇರು, ಹಿರಭಿ, ನಾಭಿ, ನರಭೇದಿ, ಅರಿದಳ, ಮಣೆ ಸಿಲೆ, ಪಚ್ಚೆತುತ್ತ, ಕಪ್ಪಲಿ, ಮಸ್ತಕಿ, ತಾಳೀಸವತ್ತಿ, ಬೇಲದ ಬೀಜ, ಬಿಳಿಪಾಷಾಣ, ಕೆಂಪಿನ ಪಾಷಾಣ, ಗಾರೀಪಾಷಾಣ, ಯಷ್ಟಿಬೀಜ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮ, ಇವಂ ಎಲ್ಲಮಂ

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತೂಕ ೩, ಎಲೈಣ್ಣಿ ಬಳ್ಳ ೧, ಸುಸಾಕದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಇಳುಹುವುದು. ಇದು ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿನಸ್ಯ.¹

ಅಪಸ್ವಾರ :—

ಭುಕ್ತಸ್ಯ ಸದ್ಯಃಸ್ನಾತಸ್ಯ ನಿದ್ರಿತಸ್ಯೋವಾಸಿನಃ |
ವ್ಯಾಯಾಮಶ್ರಾಂತದೇಹಸ್ಯ ಭೂತವಿದ್ಧಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಿನಃ ||
ಸುಂದರೀಣಾಂ ಚ ಸಂಯೋಗೇ ಮದ್ಯಪಾನೇ ನಾತಿಭ್ರಮಃ ||
ಗಾಂಧಾರೀಭಕ್ಷಣೇ ಚೈವ ಪವನಾಭ್ಯಾಸಸಾಧನೇ ||
ಕುಕ್ಕುಟಶ್ರಮಂಡೂಕಸರ್ವಮಾಂಸಾದಿಭಕ್ಷಣೇ |
ಅಪಸ್ವಾರಕ್ರಾಂತದೇಹಿನಾಡೀ ಸಮ್ಯಕ್ ಭಣ್ಯತೇ ||

ಭೋಜನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ಮಿಂದವರಿಗೆ, ನಿದ್ರೆಯ ಮಾಡಿ ಎದ್ದವರಿಗೆ, ಹಸಿದಿದ್ದವರಿಗೆ, ನಡೆದು ಬಂದು ಅಲಸ್ಯವಾಗಿದ್ದವರಿಗೆ, ದೈವ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ, ಕೋಪದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಭೋಗವಾಗಿ ಇದ್ದವರಿಗೆ, ಮದ್ಯಪಾನಿಗಳಿಗೆ, ಕಜ್ಜಾಯ ತಿಂದವರಿಗೆ, ಸಾಧನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಇಂಥವರಿಗೆ ನಾಡಿ ದುಡುಕಾಗಿ ಆಗುವುದು.

ವೈದ್ಯಲಕ್ಷಣ :—

ವ್ಯವಹಾರೀ ಜ್ಯೋತಿಷೀ ಚ ಭೈಷಜ್ಯಕರ್ಮಕಾರಕಃ |
ಯದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿನಾ ಕುರ್ಯಾತ್ ತಮಾಹುರ್ಬಹ್ವಘಾತಕಮ್ ||

ವ್ಯವಹಾರಿಕನು, ಜ್ಯೋತಿಷನು, ವೈದ್ಯನು, ಶಾಸ್ತ್ರವರಿಯದೆ ನಡೆಸಬಾರದು. ನಡೆಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯವಕ್ಕು.

ನಾಲಗಿದ್ರವಕ್ಕೆ :—ಕೋಷ್ಠ, ಮಧುಕ, ಅಕಲಕರೆ, ಪುತ್ರಜೀವಿಯ ಮಣಿ, ಕೊನ್ನೆ ಬೇರು, ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೇರು, ತುಂಬೇಬೇರು, ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಯ ಬೇರು, ಚಿಲಕೀರೆಯ ಬೇರು, ಕಹಿಹೀರೆಯ ಬೇರು, ಬೆಂದತೊಪ್ಪೆ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ತೊಪ್ಪೆ, ಮುತ್ತು, ಹವಳ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮ, ಇವಂ ನೀರಿಂದ ತೇದು, ನಾಲಿಗೆ ತೊಡೆಯಲು ಬಿದ್ದ ನಾಲಿಗೆ ಬಕ್ಕು. ದ್ರವ ವಕ್ಕು. ಬಲಿಚೂರ್ಣ, ತ್ರಿಕಟುಕಚೂರ್ಣ, ಇವಂ ಕೈಕಾಲಿಗೆ ತಿಕ್ಕಲು ಸನ್ನಿಪಾತಮರತಿ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಹಳೆಯ ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಗಂಧಕ, ಸಾಷಾಣ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಸಚ್ಚೈತುತ್ರ, ರಸ, ಇವನ್ನು ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮದಿರಿಸಿ ತೊಡೆಯಲು ಹಳೆಯ ಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣುಂ.

¹ ಇದರ ನಂತರ ತಾಳವತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ—“ ನಿಂಗರಸೈಯನ ಕರಣ ”—ಎಂದಿದೆ,

ಫಿರಂಗಿಹುಣ್ಣಿಗೆ ರಸಪೇಷಧಿ :—ಗಂಧಕ, ನವಸಾರ, ತಾಳಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ತುತ್ಥ, ನಾಭಿ, ರಸ, ಗೇರಹರಳು, ಇವಂ ಅರೆದು, ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಗೇರತುಪ್ಪ ಬಿಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ, ಆ ತೈಲವಂ ಪಾವಡೆಗೆ ತೊಡೆದು ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಲು ಎಂಥಹ ಫಿರಂಗಿಹುಣ್ಣು ಮಾಣುಂ.

¹ಲಾಜಂ ಪಾಯಸನಾರಿಕೇಳಸಲಿಲಂ ಮೂತ್ರಂ ಜಲಂ ಕಾಂಚಿಕಂ
ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಪಲಿತಂ ತದರ್ಧಮುದಿತಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ರಸಂ ಚೌಷಧಮ್ |
ತೈಲಕ್ಕೌ ದ್ರವ್ಯತಂ ಚ ವಿಂಶತಿಸಲಂ ಪ್ಲೇರಂ ಚ ತ್ರಿಂಶತ್ಪಲಂ
ದಧ್ನುಃ ಸಂಚಕಸಂಚಕಂ ಗುಡಸಲಂ ತ್ವಷ್ಟಾದಶಂ ಜೋಚ್ಯತೆ |

ಹರಳುಗಂಜಿ, ಎಳನೀರು, ನೀರು, ಗೊನೂತ್ರ, ಧಾನ್ಯಾಂಬಿಲ, ಇಷ್ಟೂ ಮತ್ತು ಎರಡು ಹಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಳ್ಳ, ಚೂರ್ಣ ಮೊದಲಾಗಿಡ್ವಂಥವುಗಳು ೧೫ ಹಲಕ್ಕೆ ಬಳ್ಳ ೧, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಇವು ೫೦ ಹಲಕ್ಕೆ ಬಳ್ಳ ೧, ಮೊಸರು ೨ ಹಲಕ್ಕೆ ಬಳ್ಳ ೧, ಸಕ್ಕರೆ ೧೮ ಹಲಕ್ಕೆ ೧ ಬಳ್ಳ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ರಸ, ಮದ್ದು, ನಸುಗುನ್ನಿಯ ಬೀಜ, ಸಮುದ್ರಶೋಭಬೀಜ, ಕೊಳ ವಳಿಕೆಬೀಜ, ನುಗ್ಗೆಬೀಜ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಸತ್ರೆ, ಭಂಗಿ, ಲವಂಗ, ಸಿರೆಹೂವು, ಪುರುಷರತ್ನ, ಲವಂಗದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಇವಂ ಹೊವಾದ ತಿಂಗಿನಕಾಯಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆ ಕಾಯಿಗೆ ತುಂಬಿ ನುಗ್ಗೆ, ಬೆಣ್ಣೆಯನಿಕ್ಕಿ ಪಾವಡೆ ಸುತ್ತಿ ಸಿರುಮಣ್ಣುಗೊಂಡು ಕೊರ್ಮಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಒಳಗಣಕಾಯಿಯಷ್ಟು ಬೆಲ್ಲವ ಹಾಕಿ ಅರೆದು ಗಜ್ಜುಗ ಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಸಧ್ಯ ಮಧುರಕ್ಕಾರ, ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಲವಣಾವ್ಲವಜ್ಯ.

(ಜ್ವರದೊಳು) ಲೇಪಕ್ಕೆ :—ರಸ ೧ ತೂಕ, ಹಾಗಲದಕಾಯಿರಸ ಪಾದರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೇರಂತೆದು ಭರಣಿ ತುಂಬಿ ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿಕಪೂರ್ವ ಮರ್ದಿಸಿ ಭರಣಿ ತುಂಬಿಸುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ :—ಅಪಿನಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಶುಂಠಿ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅರ್ಧಭಾಗವಂ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಕೆಂಪಾಗುವ ಹಾಗೆ ಹುರಿದು, ಆ ಹಸಿಯನ್ನೂ ಈ ಹುರಿದುದನ್ನೂ ಆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹನಿಸಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಅರೆದು ಲೇಹ್ಯದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವುದು. ಗ್ರಹಣಿ ಅತಿಸಾರ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಗುಂ.

¹ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ತಾಳಸತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ರೋಗದ ನಿರ್ದೇಶವಿಲ್ಲ, ಮದ್ದಿನ ಕ್ರಮ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

ಹೊಟ್ಟೆಕಳೆದರೆ :—ಕೊಳವಳಿಬೀಜ, ಹಂಗರೇ ಬೀಜ, ೧ ಸೊಲ್ಲಗೆ ಪುರುಷರತ್ನ, ೧ ಸೊಲ್ಲಗೆ ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜ, ಇಷ್ಟು ಬೀಜ ಬೆಲ್ಲ ಮೂರು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅರೆದು ರೊಟ್ಟಿಯಂ ಸುಟ್ಟು ಅಡಿಕೆಗಾತ್ರವ ನೆದ್ದು, ಹೊಟ್ಟೆ ಕಳೆದವರಿಗೆ ಎಲವದ ಹಗನೂ, ಅಲದ ಮೊಗ್ಗು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಾಮಾನು ಸಂಯಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಮಧುರಾಕ್ಷಾರ, ನಿಂಬೆಹುಳಿಯೂ ಶಾಂತಿ.

ವಾಂತಿ ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ :—ಬಿಳುಗಾರದ ಲವಲೂ, ನಿರುಳ್ಳೀರಸ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ನಿಂಬೆ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ, ವಾಂತಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಬಿಳಿಪಾಷಾಣ, ಪಚ್ಚಿತುತ್ಥ, ಗಾರಿಪಾಷಾಣ, ಕವಲಿ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಾನತೂಕವಂ ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಮುತ್ತಗದ ಚಕ್ಕರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಮದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆ.

ಗುಲ್ಮಕ್ಕೆ :—ಕಹಿಕೋಟಿಕಾಯಿ ೫, ... ಲಿಕಾಯಿ ೮, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಬಳ್ಳಿ ೧, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಬೆಳೆ ಎರಡು ಮಾನ, ರುಂತಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ತ್ರಿಫಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದು ಮಾನ ಇವಂ ೮ ಗ ಅಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿಯಕಾಯಿ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲ ಚೂರ್ಣವಂ ತುಂಬಿ ಅದಂ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ತಿಂಗಳು ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ತೆಗೆದು ತುಪ್ಪದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಲ್ಮ ಮಾಣ್ಣಂ. ¹

ಮೂತ್ರಕೃಭ್ರಕ್ಕೆ :—ತಿಗಡೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಸಮಾನಿಸಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಸಿಲಾಡಾಯಿ, ಏರಂಡ ರಸ, ಈಚೂರ್ಣ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ವೇಹದವರಿಗೆ ವಿನೇಕವಹುದು. ಮುಳ್ಳು ಮುತ್ತಗದ ಒಳನಾರಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕರ್ಪೂರ, ತಿಲಾಧಾತು ಬೆರಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆ, ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಮೂತ್ರವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕಾಲಬಿಟಿಗೆ :—ಕತ್ತರಿಯ ಕಾಯಂ, ತುಂಬೆಸೊಪ್ಪಂ ಅರೆದು ಕಾಲಿಗೆ ಪೂಸೆ ಗೆಲ್ಲಂ. ಅಲದ ಹಾಲು, ಎಣ್ಣೆ, ಜೇನುಮೇಣವಂ ಕಾಸಿ ತೊಡೆಯಲು ಕಾಲ ಬಿಟೆ ಹರ. ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಯನ್ನೂ, ಮೆಣಸನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯಲು ಗರ್ಭವಾಗದು.

¹ ಇದರ ನಂತರ ತಾಳಪತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ :—

ಅವರ್ತಃ ಸಂಶಯಾನಾಮವಿನಯಭವನಂ ಪತ್ತನಂ ಸಾಹಸಾನಾಂ |

ದೋಷಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧಾನಂ ಕಸಟಿತಮಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಪ್ರತ್ಯಯಾಣಾಂ ||

ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಸ್ಯ ವಿಘ್ನೋ ನರಕಪುರಮುಖಂ ಸರ್ವಮಾಯಾಕರಂಡಂ |

ಸ್ತ್ರೀಯನ್ತ್ರಂ ಕೇನ ಸೃಷ್ಟಂ ವಿಷಮಮೃತಮಯಂ ಪ್ರಾಣಿಲೋಕಸ್ಯ

ಎಸಃ |

ಭರ್ತ್ಯಹರಿ ಶೃಂಗಾರಶತಕ, ಶ್ಲೋಕ ೪೮,

ಮಸಕಿಗೆ :—ತುರುವೆಯ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹಿಡುಕಿ ಮೂಸಿದರೆ, ಕಾಡಸಂಪಿಗೆತಿಗುಡು, ಇಂಗುಳದ ಬೇರಿನ ತಿಗುಡು, ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಸಮಾನ ಕಡಿಕೆ ಅಡಿನ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ, ಆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಂತಹ ಕೈಮಸಕು ಸಹ ಮಾಡುಂ. ನೀಲೀರಸಮಂ ಅರಿವೆಗೊತ್ತಿ ತೊಡೆಯಲು ಕೈಮಸಕು ಹರ. ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಮೊಲೆಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಮಕ್ಕಳ ರೋಗ ಹರ.

ಶೂಲೆಗೆ :—ಮಾಕ್ಷಿಕ, ರಸ, ಗಂಧಕ, ತಾಳಕ, ಇಂಗಲೀಕ, ತುತ್ಥ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಕಪ್ಪಲಿ, ನಟಿಕೆ, ಬಿಳುಗಾರ, ಮುಸ್ತಕಿ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ, ಭಿದ್ರಪಾಷಾಣ, ಕೆಂಪಿನ ಪಾಷಾಣ, ನಾಭಿ, ಮುರುದಾಳ, ಶೃಂಗಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಚಂದ್ರ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಾನತೂಕ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಮಾನ ಶೋಧಿಸಿದ ಜೇನುಮೇಣ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಮಾನ ಚಿಟಾ ಡಲದ ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಈ ಎಣ್ಣೆತುಪ್ಪಗಳ ಕಾಸಿ ಅದರ ಕೂಡೆ ಮೇಣವಂ ಹಾಕಿ ಮೇಲೆ ಚೂರ್ಣವಂ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮ್ಮಿಲಿತವಂ ಮಾಡಿ ಇಳುಹಿಕೊಂಡು ಸಕಲಫಿರಂಗಿಹುಣ್ಣು, ಶೂಲೆ, ಎಂಭತ್ತುತರದ ಫಿರಂಗಿಯಿಂದ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿದರೆ ಏಳು ದಿನ ಮೈಗೆ ಜಾವ ಜಾವ ಮರ್ದನೆ.

ಸರ್ವವ್ರಣಗಳಿಗೆ :—ಶುದ್ಧ ರಸ ೧ ತೂಕ, ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು ೧ ಸೊಲ್ಲಗೆ, ಕಂಭತ್ತದ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು ಸೊಲ್ಲಗೆ ೧, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಇವನ್ನು ಅರೆಯುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಡಿದು, ಗಜ್ಜುಗದ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಉದಯಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ನುಂಗುವುದು. ದಿನ ೭ ಕೈ ೧೪ ಗುಳಿಗೆ. ಸಫ್ಯ ಹಾಲನ್ನ. ೭ ದಿನಕ್ಕೆ ಗುಣ. ಮೇಣುಹುಣ್ಣು, ಗಂಡುಹುಣ್ಣು, ಸರ್ವವ್ರಣಗಳು ಗುಣ.

ಗ್ರಹಣೆಗೆ :—ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಪಿಸಿ, ಭಂಗಿ, ಲವಂಗ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಸಮುದ್ರಶೋಭೆಯ ಬೀಜ, ಇವನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಭಂಗಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಸ್ತಂಭನೆ, ಮಧುರಾಹಾರ ಸಫ್ಯ. ಗ್ರಹಣೆಗೆ ಅನುಪಾನವರಿತು ಕೊಡು ಯುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ :—ಅಪಿಸಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶೋಕ್ಕು, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಅರ್ಧಭಾಗವಂ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಕೆಂಪಾಗುವ ಹಾಗೆ ಹುರಿದು ಆ ಕಾಯನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯ ಹಸಿಗೊಂಡು ಸಣ್ಣ ವಾಗಿ ಅರೆದು ಲೇಹ್ಯದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ತ್ರಾಣವರಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಮೊಲೆಗೆ ತೊಡೆ ಯುವುದು. ಅತಿಸಾರ, ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುಂ.

ಪೀನಸಕ್ಕೆ :—ಗಂಧಕ, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಬಜೆ, ನುಗ್ಗೆಯ ಬೇರು, ತುಳಸಿ, ಸದಕ, ಎಣ್ಣೆ, ಅಜಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಅಟ್ಟು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಪೀನಸ ಮಾಡುಂ.

ಸರ್ವಾಂಗದ ತಿಮಿರಕ್ಕೆ :—ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಿಲುಬೇರ ತೊಕ್ಕು, ಕಕ್ಕೇಚಿಗುದು, ಚಗತಿಬೀಜ, ವಾಯಿವಳಂಗ, ಸೈಂಧವ, ಅರಿಸಿನ, ಇವಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲರೆದು ಲೇಪವಂ ಮಾಡೆ ಮೈಯ ಸರ್ವತಮಿರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕಜ್ಜಿಗೆ :—ಕಾಚನ್ನು ಕರಿಹಾಗಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಪೂಸಲು ಕಜ್ಜಿ ಮಾಡ್ಣಂ. ಅರಸಿನ, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲು, ಗೇರ ಹರಳು, ಹೊಂಗೇಬೀಜ, ಇವನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆ ಯಲ್ಲಟ್ಟು ಪೂಸಲು ಸರ್ವಕಜ್ಜಿ ಮಾಡ್ಣಂ.

ಬಾಹುಭಗದಳಕ್ಕೆ :—ಕುಸಡವಲದ ಬೇರು, ಕಾಡಹೀರೆಯ ಬೀಜ, ಇವಂ ಔಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯನಡುವ ಹಾಗೆ ಅಟ್ಟು ತೆಗೆದು, ಕೋಳಿಕುಟುಮನ ಗೆಡ್ಡೆ, ವತ್ಸ ನಾಭಿ, ಇವಂ ಅ ತೈಲದೊಳರೆದು ಇಂಸಿ ನೊದಲು ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು. ಆ ಮಾಂಸವಂ ಹುಳು ತಿಂದ ಬಳಿಕ ನೊದಲು ಅರೆದ ಮದ್ದಿನ ಬತ್ತಿಯಂ ಹಾಕುವುದು. ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಂಸವ ಕಟ್ಟುವುದು. ಮತ್ತೆ ಬೆಲ್ಲದ ಬತ್ತಿಯ ಹಾಕುವುದು. ಹುಳು ಸತ್ತು ಬಾಹುಭಗದಳ ಮಾಡ್ಣಂ. ಅದಕ್ಕೆ ಕರಿ—ದನವಿನ ಕರು ಸಹ (ಇದ್ದ) ತೊಟ್ಟಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಇದಂ ಎಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಕರುಕಾಗಿ ಹುರಿದು ಮತ್ತೆ ಮೆಣಸಿನ ಕರಿಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಬೆರಸಿಕೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯ ತೊಡೆದು ಕರಿಯ ಹಾಕು ವುದು. ಆ ಹುಣ್ಣು ಈ ಕರಿ ಆ ಎಣ್ಣೆಯಿಂ ಮಾಡ್ಣಂ. ಈ ತೈಲದಿಂ ಕಜ್ಜಿ, ಇಸುಬಿನ ಹುಣ್ಣು, ಊತಿ, ಪಳೇಹುಣ್ಣು, ಸಿರಮಾಲೆ, ಗಂಡಮಾಲೆ, ದನವಿನವ್ರಣ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ಣಂ.

ಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ :—ಇಂಗಲಿಕ ತೂಕ ೧, ಚವ್ಯ ತೂಕ ೨, ವಿಳಂಗ ತೂಕ ೩, ಸೈಂಧವ ತೂಕ ೪, ಬಿಡುಲವಣ ತೂಕ ೫, ಶುಂಠಿ ತೂಕ ೬, ಮೆಣಸು ತೂಕ ೭, ಹಿವ್ವಲಿ ತೂಕ ೮, ಕಪ್ಪ ತೂಕ ೯, ಅಳಲೇಕಾಯ ತೂಕ ೧೦, ಚಿತ್ರಮೂಲ ತೂಕ ೧೧, ಅಜಮೋದ ತೂಕ ೧೨, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಮೂರು ತೂಕಮಂ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಶ್ವಾಸ, ಅಷ್ಟಗುಲ್ಮ, ಅಜೀರ್ಣ, ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುವು.

ಫಿರಂಗಿಶೂಲೆಗೆ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಜೇಪಾಳ, ಗುಗ್ಗುಳ, ಮೆಣಸು, ಬಿಳಿಯ ಪಾಷಾಣ, ಹಳದಿಯ ಪಾಷಾಣ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಗೈದು, ಚಿಟ್ಟಾಡಲದೆಣ್ಣೆ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಇವಂ ಕೊಂಡು ತೈಲಪಾಕಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ತೂಕ ೧೦ ಗೇರಹರಳ ಕುಟ್ಟಿ ಬೀಜವ ತೆಗೆದು ಬಿಂಕದ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಆ ಚೂರ್ಣವಂ ಹಾಕಿ ಮೂರು ಕುದಿ ಬರಲು ಅಟ್ಟು ಇಳುಹಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ೧೫ ದಿನವಿರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಫಿರಂಗಿಶೂಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಶಾವಿಗೆ ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೂರುಬಾರಿ ತೊಡೆದು ಮೀಯಲು ೫ ದಿನದ ಮೇಲೆ ಕೇವು ಬರುವುದು. ಸಕ್ಕ, ಹಾಲೋ ಗರ, ಕುರುಕುಸಾಲೆಯ ಸೊಪ್ಪು. ಮಧುರಾಕ್ಷಾರವನುಂಬುದು.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ :—ಒಂಗಲೀಕ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಬೆಂಕಣ, ತಿಗಡೆ, ಸೈಂಧವ, ಬಜೆ, ದಂತಿ, ಇಂಗು, ವಿಳಂಗ, ಅಜನೋದ, ಓಮ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಮ ಜೇಪಾಕ, ಇವಂ ಕೂಡಿ ಸಿಂಬೇ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರು, ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ವಿರೇಕ ವಾಗುವುದು.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ :—

ತ್ರಿಕಟುತ್ರಿಫಲಾರೂಕಗಂಧಸಾಪಾಣಬೆಂಕಣೈಃ |

ಸರ್ವೈಃ ಸಮಾಸನೇಗಾಳಂ ಕುಮಾರೀರಸಸಂಯುತಂ ||

ಮರ್ದಯೇನೈವೇಕಂ ತು ವಟೀವಲ್ಲಪ್ರಮಾಣಕಂ |

ಉಷ್ಣೋದಕೇನ ಸಂಪೀತ್ವಾ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಿರೇಚನಂ ||

ಕಫಪಿತ್ತಹರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾಮುತೀತಜ್ವರಾಪಹಂ |

ವಿಶೇಷಾತ್ ಕಾಯಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕಾಯೋನಲಿಸುದೀಪನಂ ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಬಿಳಿ ಹೆಸಧ—ಒಸ, ಹೊನ್ನೆತೊಕ್ಕು, ತುತ್ತ, ಪಟಿಕೆ ಮೂರು ವರಹ ತೂಕ, ಮುಸ್ತಕಿ ಐದು ವರಹ ತೂಕ, ಧೂಸದ ಹಸುಕು ಮೂರು ವರಹ ತೂಕ, ಬೆಣ ಚಿನ ಕಲ್ಲು ಪುಡಿ ನಾಲ್ಕು ವರಹ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಯ್ದು. ಇದು ಪುರುಷವ್ಯಾಧಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪ್ರಯೋಗ.

ಪೀನಸಕ್ಕೆ :—.....ಕಪ್ಪ, ಅರಿದಳ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದು ತೂಕ, ರಸಾಂಜನ, ಬಿಳಿವಾಪಾಣ, ಗೌರಿವಾಪಾಣ, ಈ ಮೂರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅರ್ಧ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಮೆಣಸು, ಕರ್ಜೋನ, ಕೋಷ್ಟ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರಹ ತೂಕವ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ನಸ್ಯವ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಪೀನಸ ಹರ.

ಕರ್ಣರೂಲೆಗೆ :—ಬಜೆ, ಇಂಗು, ದೇವದಾರು, ಸೈಂಧವ, ಕೋಷ್ಟ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಅಕಳ ಸಗಣೆ, ರಸದಿಂ ಕೂಡಿ ಅಡಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಎರೆಯೆ ಕರ್ಣರೂಲೆ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಸೈಂಧವವನ್ನು ಹೋತನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲರೆದು ಕಿವಿ ಯಲ್ಲೆರೆಯೆ ಕರ್ಣರೂಲೆ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಕಂಪಿನ ದಾಸವಾಳದ ಮರದ ಒಳನಾರು, ಜೀರಿಗೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಕೆಂದೆಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಅರೆದು ರಾಯಪುರಿಯ ಸಕ್ಕರೆಯ ಹಾಕಿ ಮೂರು ದಿನ ಅರೆದುದಂ ಉದಯದಲ್ಲಿ ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾಲೋಗರ ವಧ್ಯ.

ಹುಳುಕಡ್ಡಿಗೆ :—ರಶಿಪ್ಪು ಚಿಗುರ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಹುಳುಕಡ್ಡಿಯ ಬೆರಣಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಜಿಗೆಂಸ ಮಾಡಿ ತೊಡೆಯೆ ಹುಳುಕಡ್ಡಿ ಮಾಡ್ಕುಂ. ನೇರಳೆಹಣ್ಣುಂ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ರಸವ ತೆಗೆದು ನೆಲಾವರೇಬೇರಂ ತೆದು ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಜಿಗೆಂಸ ಮಾಡಿ ತೊಡೆಯೆ ಹುಳುಕಡ್ಡಿ ಮಾಡ್ಕುಂ.

ರಕ್ತವಮನಕ್ಕೆ :—ಮರಗೆಡ್ಡೆಸೊಪ್ಪು, ಮರಹತ್ತಿಸೊಪ್ಪು, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತುಳಿದು ಒಂದು ಸೊಲ್ಲಗೆ ರಸವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಸುವುದು. ಅರಸವ ನಡುನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ರಕ್ತ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ರಕ್ತ ಮೂರು ದಿನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ನೀರಕೊಂಬಿಗೆ :—ನರಗುಂಜಿಸೊಪ್ಪು ತಂದು ನೀರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತುಳಿದು ಸೊಲ್ಲಗೆ ರಸವ ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಹಸುವಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ನೀರಕೊಂಬಿನ ವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸ ಮೂರುಬೊಟ್ಟು ಹಸುವಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಹಿಂದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹರಿದು ಮುಂದೆ ಕಾರುವುದು ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆರೂಲಿಗೆ :—ಬೆಣತಕ್ಕಿಲ. ನೆನೆಮಿಸಿ ಸಣ್ಣವಾಗಿ ಅರೆದುಕೊಂಡು ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿದು ತುಂಬಿ ಕೆನ್ನಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಪುಟವ ಹಾಕಿ ಎರಡು ಹೋಳನ್ನೂ ಮೆಲ್ಲಲು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಹೊಟ್ಟೆರೂಲಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಯಾವತ್ತಾರ, ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಹೊಟ್ಟೆರೂಲಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೊಟ್ಟೆರೂಲಿಗೆ :—ನಾರುಬೇಕೆ, ಅಗುಳುರುಂಡಿ, ಗಂಟುಫಾರ್ಗಿ, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಬೆಳುಗಾರವಂ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ರುಡ್ಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಟ್ಟೆರೂಲಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಬೆಳುಗಾರವ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ರುಡ್ಡಿಸಿ ಚಿಟಿವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಟ್ಟೆರೂಲಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಚವ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಡಿ, ಈ ೫ ರ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಪಂಚರೂಲಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ—ಬಿಳಿಸಬ್ಬುಗದ ರಸ, ಇಲಿಹಿಕ್ಕೆ, ಚೇಪಾಳದ ಬೀಜ, ಬಿಳಿ ಗುರುಗುಂಜಿ, ಬಿಳಿಸಬ್ಬುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಟಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಮಾಡಿಸಿ ಹೊಕ್ಕುಳು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಲೇಪವಂ ಮಾಡಿ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು.

ಭರ್ದಿಗೆ :—ಬೇಲದಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಇದು ಒಂದು ಯೋಗ. ತ್ರಿಫಲೆ, ಶುಂಡಿ, ಲಾಜ, ಇದು ಒಂದು ಯೋಗ. ನಿರ್ದುಳ್ಳ ಬೀಜದ ತಿರುಳು, ಮಾವಿನಬೀಜದ ತಿರುಳು, ಇದು ಒಂದು ಯೋಗ. ಈ ಯೋಗವೊಳು ಆವುಮೊಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಭರ್ದಿ ಹರ.

ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಬೂದಿಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಕೂಡಿ ೫ ಕರ ಅದ್ದಿ ಅಗಸೇಮರದ ಒಳನಾರು ತಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕಿವಿಡಲು, ಒಳ್ಳೆಯ ಎಳನೀರ ಹಾಗೆ ಬಿಡುವುದು. ಕಾಲುಛಳಿಗೆ ತೇದಿ ಹಚ್ಚುವುದು. ಕಿವಿಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆ ಎಳನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅರಸಿನದೊಳಗೆ ಸೇರು ಹುಟ್ಟಿಳಕನ ರಸವ ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಂಬುದು. ಅರು ಬಗೆ ಪ್ರಮೇಹ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸಧ್ಯ ಮೊಸರೋಗ, ಬೂದಿಬಾಳೆಕಾಯಿ, ಎಳೆಬದನೇಕಾಯಿ,

ಹಸುಮೇಸೂವು, ಉತ್ತುಹುಳಿ ವರ್ಷ್ಯ. ದಿನ ಬಿಡವೇ ಕೊಂಬುದು. ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಪ್ಪದು. ಕೆರೆದವನವನು ಹಸಿಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ ಮಾಡು. ಉತ್ತರಣ ಬೇರಂ ಎಳನೀರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ ಮಾಡು. ಗುಂಪುಬಸರೇಸೂವು ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ ಮಾಡು. ಉಬ್ಬಸರೆಯ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ ಮಾಡು.

ದಂತಶೂಲೆಗೆ :—ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಶುಂಠಿ, ತವಸ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವಂ ಕಾಸಿದ ನೀರಂ ಮುಕ್ಕಳಿಸೆ ದಂತಶೂಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಅರಸಿನ, ಇವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಿ ಈ ಕಷಾಯದೊಳು ಎಣ್ಣೆಯ ಕೂಡಿಸಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸೆ ಹಲ್ಲುಶೂಲೆ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಗುಂ. ಬಿಳಿ ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಅರಸಿನ ಇವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಿದ ಕಷಾಯದೊಳು ಮುಕ್ಕಳಿಸೆ ದಂತಶೂಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಎಕ್ಕೆಕುಡಿಯಂ ಕೆಂಡದೊಳು ಕಾಸಿ ಸೇಕಂಗೊಳ್ಳಿ ದಂತಶೂಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಅಡಕೆಯ ಬೇರು, ತೆಂಗಿನ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ (ಮುಕ್ಕಳಿಸೆ ದಂತಶೂಲೆ ತೀರ್ಗುಂ.)

ಅರೆದಲೆಬೇನೆಗೆ :—ತಾಳಕದ ಹಣ್ಣಂ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ನಸ್ಯಮಾಡೆ ಅರೆದಲೆ ಬೇನೆ ಮಾಡು.

ಶ್ವಾಸ ಕಾಸ ಇವುಗಳಿಗೆ :—ರಸ ತೂಕ ೭, ಇಂಗಲೀಕ ತೂಕ ೩,ಎಲೆಗಸ್ಪರಿ ತೂಕ ೧, ಕಪ್ಪಲಿಸತ್ತ ತೂಕ ೨, ತಾಳಕ ತೂಕ ೧, ಪಚ್ಚಿತುತ್ತ ತೂಕ ೧, ಪಾಷಾಣ ತೂಕ ೨, ಚಿತ್ರಮೂಲ ತೂಕ ೪, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕುಹತ್ತಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತಾರೇ ಕಾಯ ಸ್ರವಣದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ (ಕೊಳ್ಳಿ ಶ್ವಾಸ ಕಾಸ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುವು.)

ಕಂಠೋಕ್ತಿಯ ರಸ, ಕುರುಡಿಗೆರಸ, ಗರುಗದ ರಸ, ಅಡುಸೋಗೆರಸ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ರಸ, ಬಿಳಿಸುಂಡೇರಸ, ಇವುಗಳ ಮಂಜು ಮಾನಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ ೧ ಮಾನ, ಇದಂ ಹದದಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ರಾಸೈ, ಮೊಣಸು ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುವು.

ಮುತ್ತಗದ ಬೇರಂ ಅರೆದು ಆ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ, ತುಪ್ಪ ಒಂದು ಬಳ್ಳವಂ ಹಪಿಸಿ ಮೃದುವಾದ ಹದ ನೋಡಿ ಇಳುಹಿಕೊಂಡು ತಾರೇಕಾಯ ಸ್ರವಣ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಡುವುದು. ಮೂಗಿಗೆ ಆ ತುಪ್ಪವನ್ನೇ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ದಿನ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಮದ, ಸಕಲ ಅಪಸ್ವಾರ, ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶ, ಜಿಹ್ವಾಸ್ತಂಭಗಳು, ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುವು.

ಯಕ್ಷ್ಮಿಮಧುಕ, ಇಂಗು, ಬಜ್ಜೆ, ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುನೆ, ಸೈಂಧವ, ಇವನ್ನು ಅಡಿನಮೂತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಗೆ; ಮೇಣು ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡುಗೆ; ಉನ್ನಾದ, ಅಪಸ್ವಾರಂ, ದ್ವಾದಶಕಾಸಂ(ಇವೆಲ್ಲಾ

ಮಾಣುವುತ್ತು.) (ಇದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರ) ಓಂ ನಮೋ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಾಯ ಧರಣೇಂದ್ರಸದ್ವಾ
ನನಾಸಹಿತಾಯ ಪತಪತ ಛಿಂದಿಛಿಂದಿ ಹನ ಕಂಸ ಮರ್ದಯ ಜ್ವಾಲಯ ಜ್ವಾಲಯ
ಮರ್ದಯ ವಿಧ್ವಂಸಯ ಪಾತಯ ಉಗ್ರಚಂದ್ರಸ ಸ್ವಾಹಾ.

ಸಿವಳಿಗೆಗೆ :— ಕಹಿಬ್ರಹ್ಮಯ ರಸವಂ, ತ್ರೀಖಂಡ, ಇದರ ಸಮಾನ ಗೋಮಯ
ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಿ ಸಿವಳಿಗೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೆಗಳಿಗೆ :— ಕಮ್ಮಾರ ಮನೆಯ ಇಲ್ಲಣ, ಹೊಸಕುಣ್ಣ, ಇಂಗು, ಅಡಿಕೆಗಾತ್ರ ಬೆಲ್ಲ,
ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ, ಇವಂ ಕೂಡಿ ಎರಡು ದಿನ ನೀರಿಲ್ಲಿ (ಅರೆದು) ಮೂರು ದಿನ, ಆರು ದಿನ,
ಒಂಭತ್ತು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಿ ಯವಾಗುಂಜ ಬೆರೆಯ ಹೆಗಳು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮೇಲ್ವಾಗುರುವಿಗೆ :— ಬಿಳಿಚಗತೆಸೊವ್ವು, ಮೆಣಸು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಬೇರೆ, ಇವಂ ಅರೆದು
ಕಿವಿಗೆ ಬಿಡೆ ಮೇಲ್ವಾಗುರು ತೀರ್ಗುಂ.

ಸನ್ನಿಪಾತಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ :— ಅಗಸೆಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸೈಂಧವ, ತೇದು ನಸ್ಯಂ
ಮಾಡಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿದು ನಾಲಿಗೆ ಬಿಡ್ಡ ಸನ್ನಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸನ್ನಿ ಅಂಜನ :— ಸೀಸದ ಬೀಜ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಸೈಂಧವ, ಇವಂ ಗೋ
ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿರೆದು ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಿ ಇಡಲು ಸನ್ನಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ರಸಹತ್ತಿದರೆ :— ಹೊನಗೊನ್ನೆ, ಗರುಗ, ಮೊಸರು, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಈ ೪ ಅರೆದು ಹಿಂಡಿ
ಕೊಂಡು ಆ ರಸವ ಕುಡಿದು ನೆತ್ತಿಗೆ ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಆ ಹಿಪ್ಪೆಯ ಕಟ್ಟಲು ಹತ್ತಿದ ರಸ
ಇಳಿಯುವದು.

ಪುಷ್ಟಿಗೆ :— ಆಪಡಿಗಣಸು, ನೆಗ್ಗಿಲ ಬೇರು, ಹಿರಿಯಮಧಿನ ಬೇರು, ಬಿಳಿಕೊಮ್ಮೆ
ಬೇರು, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೇಬೇರು, ನೆಲದಿಂಗಿನ ಗೆಣಸು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಕೊಂಡು ಚೂರ್ಣಿಸಿ
ತುಪ್ಪಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನವಕ್ಕು.

ಧನುರ್ವಾತಕ್ಕೆ :— ಗುಗ್ಗುಲು ೧ ಭಾಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೪ ಭಾಗ, ಕೋಷ್ಠ ೪ ಭಾಗ,
ಇವಂ ಕೂಡಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಲೋಕಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಿ ಧನುರ್ವಾತ
ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮೊಡವಿಗೆ :— ಸಿರಿಸಬೀಜವಂ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿರೆದು ಪೂಸೆ ಮೊಡವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :— ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ ೫೦ ಹಲ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ... ಹಲ, ಅದಕ್ಕೆ ೧೬
ಕೊಳಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಔಷಧವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅಷ್ಟಾವಕೇಷವಾಗಿ ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ
ಅದರೊಳಗೆ ಎಣ್ಣೆ ೩ ಬಳ್ಳ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ೬ ಬಳ್ಳ ಅರೆದು, ಇಕ್ಕುವ ಕಲ್ಲದ್ರವ್ಯ

ಗಳು—ಶ್ರೀಗಂಧ, ಅಗಿಲು, ತಕ್ಕೊಲ ೧ ಭಾಗ, ಎಲಕ್ಕಿ ೨ ಭಾಗ, ಲವಂಗ ೧ ಭಾಗ, ಮೆಣಸು ೨ ಭಾಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೨ ಭಾಗ, ಶುಂಠಿ ೧೬ ಭಾಗ, ಗಂಟುಭಾಂಗಿ ೮ ಭಾಗ, ಸಕ್ಕರೆ ೩೦ ಭಾಗ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿ ವೈತ್ಯ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—

ಸಕ್ಷೌದ್ರಮೂತ್ರೈಃ ಫಲಕುಷ್ಠದಂತೀ

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕೃಷ್ಣಾಬಿಡಧುನುಚೂರ್ಣಂ |

ತ್ರಿಂಶಂಶಕಾಂಗುಷ್ಠನಿಭಾಂಗಕಂದ್ರಾ

ಗ್ನುದೇ ರುಜೋ ತಾಪಹರಂ ವಿವಿಧಾತ್ |

ಟೀಕೆ :—ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಗೊಮೂತ್ರ, ಬೋನಾಗರೆ, ಕೋಷ್ಟ, ದಂತಿ, ಬಿಳಿಸಾಸುವೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಿಡುಲವಣ, ಇಲ್ಲಣ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಚೂರ್ಣವಂ ಕೈಯ್ಯ ಬೆರಳ ತೊರೆ ಬತ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪವಂ ಪೂಸಿ ಕುಂಡೆಯೊಳಗಿರುವುದು. ಆ ಔಷಧಿಯ ಕಲ್ಪವಂ ಬತ್ತಿಗೆ ತೊಡೆದು ಮೇಲೆ ತುಪ್ಪವಂ ಪೂಸಿ ಕುಂಡೆಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಇದು ದಿವ್ಯಯೋಗ.

ಮಂಡಕೂಲೆಗೆ ತೈಲ :—ಲಾಮಂಚ, ಮುಡಿವಾಳ, ಕಚೋರ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ರಕ್ತ, ಚಂದನ, ಲವಂಗ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ನೆಳಲು, ನಾಗಕೇಸರ, ಕತ್ತಂ, ಬೆಬಡೆಬೀಜ, ಮರದರಿಸಿನ, ಇವು ವ್ರತ್ಯೇಕ ೮ ತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕದಡಿ ಸುಪಾಕದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆಯ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಸಚ್ಚಿಕಪೂರ್ವ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಮಂಡೆಗೊತ್ತಲು ಅಸ್ಥಿಯ ಕಟ್ಟೂ ವಾತವಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂದಾದ ಮಂಡಕೂಲೆಯೆಲ್ಲಾ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ವಿರೇಚನಕ್ಕೆ :—ಮೆಣಸು ೧ ತೂಕ, ಜೇವಾಳದ ಬೀಜ ೨ ತೂಕ, ಇವಂ ನಿಂಬೇ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಶುಂಠಿಯ ರಸವಾಗಲೀ, ತುಪ್ಪ ವಾಗಲೀ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ವಮನವಿರೇಚನವಕ್ಕು.

ಬೆಂದಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಅರಳಿಯ ತಿಗುಡಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ತಿಲಕೈಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಪೂಸಿ ಬೆಂದಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಕುಂ. ಎಳ್ಳನ್ನರೆದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸಿ ಬೆಂದಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಕುಂ. ಹಳೆಯ ಜೋಳದ ಕಣಕೆಯಂ ಸುಟ್ಟು ಆ ಕರಿಯಂ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಬೆಂದ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಪೂಸಿ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಕಿವುಡಿಗೆ :—ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೀಜ, ಲವಂಗ ಇವಂ ತೇದು ಹಿಂಡೆ ಕಿವುಡು ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಮೈಯ್ಯತಿಮಿರಕ್ಕೆ :—ಕೋಷ್ಟಮಂ ಅರೆದು ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೈಯ್ಯ ಪೂಸಲು ಮೈಯ್ಯ ತಿಮಿರ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಬಾಳೆಯ ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಜಂತು ಬಿಳ್ಕುಂ.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಕುಂಬಳದ ಬೀಜವನ್ನು ನೀರಲ್ಲರಿದು ಒಂದು ದಿನ ಇರಿಸಿ ಮರು ದಿನದ ಉದಯದಲ್ಲೆ ಬೆಲ್ಲ ಬೆರೆಸಿ ಮೂರು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಬೀಳುಂ.

ಮೂತ್ರಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ :—ಇಲಿಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ನೀರೊಳಗರೆದು ಕಿಚ್ಚೊಟ್ಟಿಗೆ ಪೂಸೆ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು. ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲರಿದು ಕಿಚ್ಚೊಟ್ಟಿಗೆ ಪೂಸೆ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು.

ಅಂಡವಾತಕ್ಕೆ :—ಬಾಡಬಾಕನ ಸೊಪ್ಪಂ ನೀರಿಂ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆ ಯಾಗಲೀ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವಾಗಲೀ ಕೂಡಿಸಿ ಆರು ದಿನ ಕೊಂಡರೆ ಅಂಡವಾತ ಮಾಣುಂ.

ಭಳಿಗೆ :—ಝಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ತುಳಸೀಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅರೆದು ತಾರೇಕಾಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮೂರು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಭಳಿ ಮಾಣುಂ. ವಾಕುಚಿಯ ಬೇರಂ ತಂದು ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುದಿಯ ಭಳಿ ಮಾಣುಂ.

ಗರ್ಭಾಬಿಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಉತ್ತರಣೆಯ ಬೇರಂ ಯೋನಿಯೊಳಗೆ ಇಕ್ಕೆ ಪ್ರಸೂತಿ ಯಕ್ಕು.

ಇಸುಬಿನಹುಡ್ಡೆಗೆ :—ಹುಳಿಸೊಡಲಿಯ ತೊಬ್ಬೆಯಂ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಮಾಣುಂ.

ಚಾತುರ್ಧಿಕಕ್ಕೆ :—ಕಹಿಸೋರೆಯ ಬೇರು, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರು, ಇವಂ ತಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಣುಂ.

ಕಿವಿಯ ಕೊರಚೆಗೆ :—ಜೇಸಾಳದ ಬೀಜವಂ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೆಲು ವೆಲೆಯ ಸುರುಟ ಕಿವಿಗೆ ಇಕ್ಕೆ ಹಿಂಡಲು ಕೊರಚೆ ಮಾಣುಂ.

ಒಡಲೊಳು ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಸೈಂಧವನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸೇವಿಸಿ ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬೀಳುಂ.

ಗಂಡಮಾಲೆಗೆ :—ಝಂಠಿ, ನುಗ್ಗೇಬೇರು, ಕಟ್ಟಿ ಗಂಡಮಾಲೆ ಮಾಣುಂ.

ಹೆರಲಾರದವರಿಗೆ :—ಬಿಳಿಕೊಮ್ಮೆಯ ಬೇರಂ ಸಿದ್ಧದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಒಂದು ವಾರ ಒಣಗಿಸಿ ಹುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಡುವುದು, ಹೆರಲಾರದವರಿಗೆ ಹೊಕ್ಕುಳಿಂದ ಇಳಿಯ ತೊಡೆಯುವುದು. ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಪೂಸಲು ಕೂಸು ಬೀಳುವುದು.

ಸಂಜೆಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಹೊಂಗೇಬೀಜ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಈ ಎರಡನ್ನು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಸಂಜೆಗಣ್ಣು ಮಾಣುಂ.

ಮಂಡೆಯಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ತುರುವೆಯ ಬೀಜವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಟ್ಟು ಪೂಸೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಅಕ್ಕಿಹೂಸೆಯ ಸಮೂಲವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಮಂಡೆಹುಣ್ಣು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಅರೆದಲೆಬೇನೆಗೆ :—ಆದಿತ್ಯವಾರವಾದ ವಾರದಿ ಬಡಗುಹರಿದ ಬೇರಂ ತಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಅರೆದಲೆಬೇನೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಮಂಡಲ ಕಟ್ಟಿದರೆ :—ವಜ್ರನೀಲಿಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಯ ಪೂಸುವುದು.

ಇಲಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ :—ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ನೀರಲ್ಲಿರೆದು ನೆತ್ತಿ ಗೊತ್ತಿ ಕುಡಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಪೂಸುವುದು.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಮಂತ್ರ :—ಓಂ ಇಂದ್ರ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ಇರುಗಣ್ಣ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ಚಂದ್ರ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ತಾರಮೇಘ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ಎರವಾಳ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ವಾಣಿಭದ್ರ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ಪೂಮತಿ ತಂದೆಣ್ಣೆ, ಅಳುವರಾಡಿರು ತಂದೆಣ್ಣೆ, ಪಿರುಂಡಿರು ಮಂಡಿ ಪೋಗು ಮೃದುಸೃದ ಸ್ವಾಮಿ ಎಣ್ಣೆ ಸ್ವಾಮಾ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಧು—ಬಿಳಿಯ ಗಣಿಜಲದ ಬೇರಂ ಸೊಪ್ಪಂ ತಲತ್ಪಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ನೆಲಮುಟ್ಟದೆ ಇರಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ರವಿವಾರದ ದಿನ ಮಿಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೊಲ್ಲಗೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಮಂಡೆಗೊತ್ತಿ ಕೊಂಬುದು. ಪಥ್ಯ ಎಣ್ಣೆಯೋಗರ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಕೊಂಬುದು. ಲವಣಾಮ್ಲ ವರ್ಜಿತ. ಎಲ್ಲಾತರದ ಕೈಮಸಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಹೊಟ್ಟೆರೂಲೆಗೆ :—ಅಮರದವಳಿಯನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತಾರೇಕಾಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆ ಗುಳಿಗೆಯಂ ನುಂಗಿ ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯ ಹೊಟ್ಟೆರೂಲೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಗರುಗಿನ ತಿರುಳು, ಉಳ್ಳಿ, ಸೈಂಧವ, ಇಂಗು, ಶುಂಠಿ, ಓಮ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತಾರೇಕಾಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ನುಂಗಿ ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯ ಹೊಟ್ಟೆರೂಲೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಹೊಟ್ಟೆನುಲಿಯುವದಕ್ಕೆ :—ದೇವಗಂಟಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳಿ, ಮೆಣಸು ಅರೆದು ಆ ದೇವಗಂಟಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಡಡಿ ಮೂರು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಟ್ಟೆ ಕಡ್ಡುವುದು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಕಿರುನಾಲಿಗೆಟಿಷಫಿ :—ಹುಣಸೇತೊಪ್ಪೆಯ ಬೂದಿ, ಉಪ್ಪು, ಮಣ್ಣು, ಸುಣ್ಣು ಇವಂ ಕಲಸಿ ಕಿರುನಾಲಿಗೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಕ್ಕು. ಗೇರೆಣ್ಣೆಯಂ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕುವುದು.

ಬಾವಿಗೆ :—ನಾರುಬೇಳೆ ಸೊಪ್ಪು, ಕಕ್ಕೆಯ ತಿಗುಡು, ನವಣೆ ಅಕ್ಕಿ, ಇವಂ ಅಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿ ನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಬಾವು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಗಣಜಲವ ಬೇರು, ಮಡುವಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆ, ಕತ್ತರಿಯ ಬೇರು, ಅಪ್ಪಯಗಿಡ್ಡೆ, ಇವಂ ಅಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಬಾವು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆ, ಕಣಗಲು, ಕತ್ತರಿ, ಉಮ್ಮತ್ತ, ಕಳ್ಳ, ಕುರಟೆಗೆ, ಹಾವುದೊಂಡೆ, ಗುಳ್ಳ, ಅಮ ರದವಳ್ಳಿ, ಅಂದುರು, ಆಷಡಿ, ಮಂಗರವಳ್ಳಿ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬೇರು ಸಮಾನಗೊಂಡು ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಸಲು ಗಾಯವಾರಿ ನಾನಾವ್ರಣಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಣುವುವು.

ನೂತಿಗೆ :—ಕಹಿಹೇರೋಪ್ಪು, ಸಜ್ಜರಸದ ಒಳನಾರು, ಇವಂ ಜಜ್ಜ ಹಿಸುಕಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಲು ಮಾಣ್ಣಂ, ಹುಣ್ಣು ಕೆಂಪುಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಮೆಟ್ಟುಹುರುಳಿಯ ಹಾಲ ತೊಡೆ ಯಲು ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

D 1360

ವ್ರಣಗಳಿಗೆ :—ತಲೆಹುಣ್ಣಿಗೆ—ತೆಂಗಿನಕಾಯ ಓಟಿಯ ರಸವ ತೊಡೆಯಲು ತಲೆ ಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ. ಆಲದಹಾಲ, ಮೊಸರು, ಸುಣ್ಣ ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಅರೆದು ತೊಡೆ ಯಲು ಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ. ಅಡಕೆಯ ಬೇರಂ ತಂದು ಗುದ್ದಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅರೆದು ತೊಡೆ ಯಲು ತಲೆಹುಣ್ಣು ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸೊನೆಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಮುದ್ದಾರಕ್ಕಂಗಿಯಂ ತಂದು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ತೊಡೆ ಯಲು ಎನಿತವ್ವ ಸೊನೆಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹಳೆಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು, ಕಲುವು, ಇವಂ ಅರೆದು ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಲು ಗುಣ. ಅಳಲೇಕಾಯ, ಕಲುವು, ಅರೆದು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಲು ಗುಣ. ಇಲ್ಲಣ, ಅಂಕೋಲೆಬೇರು, ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತೊಡೆಯಲು ಗುಣ. ಅಕ್ಕಿಹೊಡೆ ಸಮೂ ಲವ ತಂದು ಮೆಣಸು, ಸೈಧವಲಸಣ, ಅಪಿನಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಗೊಂಡು ತಾಮ್ರದ ಭಾಜನ ದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ತೋಧಿಸಿ ಸಣ್ಣ ಅರಳೆಬತ್ತಿ ಅದ್ದಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಎಂಥಾ ಹುಣ್ಣಾ ದರೂ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕೆಟ್ಟಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಉತ್ತರಣೆಯ ಕೊನೆಯನ್ನು, ಜೋಳದ ಬೇರನ್ನು, ಚಿತ್ರ ಮೂಲದ ಬೇರನ್ನು, ಆಲದ ಬೀಳಲು, ಇವನ್ನು ಹುರಿದು ಕುಕ್ಕು ಮಾಡಿ ಚಿಟವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತೊಡೆಯಲು ಯಾವ ಹುಣ್ಣಾದರೂ ಮಾಣುವುದು. ಕೊಸರಬೇಕಾ ದರೆ ಹೊಸಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತೊಡೆಯಲು ಹುಣ್ಣಾಗುವುದು. ಆ ಹುಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬೇಕಾ ದರೆ ಹರಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತೊಡೆಯುವುದು.

ಶ್ರೀಕುರುವಿಗೆ :—ಕುಂಠಿಯನ್ನು ನೀರಲ್ಲರೆದು ತೊಡೆಯಲು ಕುರು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಬಾವಿಗೆ :—ಎಡುನಾರಿಗೆ ಬೇವಿನ ತಿಗುಡಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೊಡೆಯಲು ಗುಣ. ಈ ಬೇರಿನ ತಿಗುಡಂ ಅರೆದು ಕಟ್ಟಲು ಗುಣ.

ಒಡೆಯದೆ ಇಡ್ಲ ಬಾವಿಗೆ :—ಕಡಬಗಲೇಬೇರಂ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಒಡೆಯುವುದು.

కేబావిగి :—ఇల్లణ, సుల్ల, అరిదళ, కాసర కౌనరు, ఇవం నింబేకుళియల్లి అరేదు పూసలు కేబావు మాణ్ణం.

D 1366 & R 1361

గండమాలిగి :—వత్సనాభి ఇట్టియ జజ్జ, నవకణ్ణకేయ బేరు, తాళియ కట్టిగేయ పుడి, బేల్లద పుడి, ఇష్టన్నా ఎళ్ళుఎణ్ణియల్లి కలసి బత్తియనిక్కలు గండమాలి బగళదంతా అబుడ మాణ్ణువుదు.

ఇదిరొకరిగి :—నింబేయ బిజ, ఎలక్కి, ఎలీయముగళు, శ్రీగంధ, వజ్జే తుత్త, నిరల్లి కౌడలు ఇదిరొకరికే మాణ్ణం. ఇదిరొకరికేగి ఇన్నొందు టెషధ—పూరుళియ రసవన్నా, ఎలక్కియన్నా, సక్కురేయన్నా కౌళ్ళలు ఇది రొకరికే మాణ్ణం.

ఆమ్ల పిత్తకే :—కత్తియ తరళ తుదు జూణ్ణం వాది ఎలక్కి, సక్కురేయల్లి కౌళ్ళలు ఆమ్ల పిత్తం మాణ్ణం.

గిడ్డిగి :—కౌణవేలి, అత్తగంధియ బేరు, ఎళ్ళు ఇవన్న చిగళియాగి కట్టి మేల్లలు గిడ్డి కరగిహొగువుదు.

మదనకామేశ్వరిగి :—కుంబళ, నేలదాళ, నేగ్గులు, కౌళవళియ బేరు, బాయ....., అజ్జాయగిడ్డి, అజమోద, టుద్దు, ఎళ్ళు, కౌత్తంబరి, నాగ, శాల, బజూఫర, బొగార, జాయిఫల, స్పృధవ, నారంగి, హొంగరుగ, త్రికటుక, నాగకేశర, లక్కి, అడుసొగిబేరు, ఎలవద చక్కే, త్రిఫల, సజ్జజటి, పిప్పలి, ధ్రువగన్నియ బిజ, ఇవన్న సమానంగొండు జూణ్ణం వాది ఇవుగళ ఇమ్మడి సక్కురే బేరి అరేదు మంచస్రమాణ గుళిగేయం వాది హాలు తుప్పదల్లి మేల్లలు వియవధనవక్కం. వృద్ధనూ మన్దనక్కం.

కణ్ణ పరిగి :—టెడలద తరళ, మూరు జొరవ గొర్రె, మూరు మేణ్ణన్నా రసదల్లి మదిగి కణ్ణిగి కట్టి కణ్ణ పరి మాణ్ణం.

బిళియహొన్నేగి :—కరియ కత్తియ ఎలీయన్న ఒండు హిడియ తండు ఒళ శేరి హొదేరి జొరవ తండు అదరొగి కత్తియ సొప్పన్న హాకి జేన్నాగి కుట్టి మేళియ హాలిన్ల సొకటియ తొళి ఆ మేళియ తుప్పదల్లి మేల్లలు బిళియ హొన్నే మాణ్ణం.

కేపుహొన్నేగి :—కిరుసాలియ పేరన్న అక్కిగట్టిన్ల అరేదు సక్కురే బేరి కుడియ కేపుహొన్నే మాణ్ణం.

ವೀರ್ಯವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ತೊವರಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಎಳ್ಳು, ಉದಿನ ಹೊಟ್ಟು, ಗೇರಹಣ್ಣು, ಇವಂ ಚಾರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ ವೀರ್ಯವರ್ಧನ.

ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ :—ಸಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಉಜ್ಜಲು ಕಣ್ಣು ಹೊವು ಕರಗಿ ಹೋಗುವುದು.

ದನದ ಕಣ್ಣಿಗೆ :—ದನಗಳಿಗೆ ನೋರೆಪಾಲು, ಕೊಂಡಿಯ ರಸ, ಜಾಜಿ, ಉತ್ತ(ರಣಿರ)ಸ, ಇವನ್ನು ಅರೆದು ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಹೊವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸೆಟಲಕಣ್ಣಿಗೆ :—ಹುಲಿಸೊಪ್ಪನು ಅರೆದು.....ಗೋ.....ಯೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಗಿರಿ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಸಮೂಲ, ರಂಪು, ರಂಠಿ, ಅರಿಸಿನ, ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೆಟ್ಟಗಣ್ಣು, ಸರ್ವರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಣುವುವು.

ಸೆಟಲಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಉತ್ತುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಕಪ್ಪಲಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ನೀಲಾಂಜನ ನಾ(ಲ್ಕು) ತೂಕ, ಇವನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೆಯಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೊಲೆಯಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಚ್ಚಲು ಸೆಟಲಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೂವುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ನೀಲಿಯ ರಸಮಂ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಹೂವುಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಎಡೆಬಾವಿಗೆ :—ಕಿರುಕುಸಾಲೆ, ಭಕ್ತಕಾಳು, ಅಂಬಲದೊಳಗಣ ಅಕ್ಕಿ, ಹೊಸ ಹೆಂಚು ಇವನ್ನರೆದು ಪುಸಲು ಎಡೆಬಾವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಗಂಡಮಾಲೆಗೆ, —ಮಾವು, ಮಾವಿನ ಒಳನಾಂ, ಎಳ್ಳುಎಣ್ಣೆ, ಮೆಣಸು, ಇವು ನಾಲ್ಕು ಸಹವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗಂಡ ಮಾಲೆ, ನರಗಂಡಮಾಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ನರಮಾಲೆಗೆ :—ಬೆಲ್ಲಮರದ ಹುದ ಬೇ(ರನ್ನು ಸ್ವಾ)ತೀ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂದು ಅಕಳ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡರೆ ಆನೆ ಕುದುರೆಯ ಬಲವಕ್ಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಗ—ಯವಕ್ಷಾರವನ್ನು ಇಂಗನ್ನು, ಸುಣ್ಣುವನ್ನೊ ಲೇಪ ಮಾಡಿ ನರಮಾಲೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಗ—ಪುಣುಗನ್ನೊ, ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನೊ ಕೊಡಲು ಗಂಡಮಾಲೆ ಹೋಗುವುದು. ನರಮಾಲೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುವುದು.

ದೀಪನಕ್ಕೆ :—ಓಮ, ಜೀರಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತ್ರಿಕಟಿಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಸ್ವೆಂಧವ, ಸಂವ ತ್ಸರಲವಣ, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚಾರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಜ್ಜೆಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡೆ ದೀಪನವಕ್ಕು.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—ಲವಂಗ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪರಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಜಾಯಿಫಲ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಕಸಕಸೆ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಓಮ ಎಂಟು ತೂಕ, ಮುರುಗ ಕಾಯಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಅಣಲೇಕಾಯಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೨ ತೂಕ, ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಮೂರು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಸ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾಣುವುದು. ಅಮರದವಳೆಯ ಚೂರ್ಣ, ನೆಲ್ಲಿಚೆಟ್ಟಿನ ಚೂರ್ಣ, ಸಕ್ಕರೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಸ ಮಾಣುಂ.

ಮರವೆಗೆ :—ಹಸಿ ಅರಿಸಿನದ ರಸದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಗಣಜಲೆಯ ತೇದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯಂಗೈಯಲು ಮರವೆ ಮಾಣುಂ.

ಗಂಡಮಾಲೆಯ ಹೊರಲೇವಕ್ಕೆ :—ಇಂಗುಳಬೇರು, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರು, ನಗ ರೆಯ ಬೀಜ, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸಲು ಗಂಡಮಾಲೆಯು ಮಾಣುಂ.

ನಾರಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ನೀಲಿಯ ಎಲೆಯ ಹಾವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ನಾರಹುಣ್ಣು ಮಾಣುವುದು.

ಗಂಡಮಾಲೆಗೆ :—ಕಹಿಸೋಲೆಯ ಸುಟ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಪೂಸೆ ಗಂಡಮಾಲೆ ಮಾಣುಂ.

ಅಂಡವಾತಕ್ಕೆ :—ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುರುಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಯನ್ನೂ ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಅಂಡವಾತ ಮಾಣುಂ.

ಹೆನ್ನೆತ್ತರಿಗೆ :—ಕಲಸಿನ ಗೊಟ್ಟಿಯ ಗ ಜೇನಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣುಂ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—..... ಇದ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಉದ್ದಿನ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಬಿಳಿಯ ಗಣಜಲ ಬೇರು, ಸಮುದ್ರಪಾಳ, ಮೆಣಸು, ಓಜರಮನೆಯ ಇಲ್ಲಣ.... ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿದರೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದವರಿಗೆ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೂರು ದಿನ ಹಚ್ಚಲು, ಹುಲಿಯ ತೋಗಲು, ಕರಡಿಯ ತೋಗಲು ಈ ಎರಡು ಸುಟ್ಟು, ಕರಿಯ ಗಸುಗದ ರಸ, ತ್ರಿಫಲೆಯ ರಸದೊಳು ಸರಿಮಾಡಿ ತಾಮ್ರಭಾಜನದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಪೂಸಲು ಎಂತಪ್ಪ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣುಂ. ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರಿಸಿನ, ಲೇಸಾಗಿ ಅರೆದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳತವ ಮಾಡಿ ಅದರೊಳಗೆ ಕವಡೆಯನರೆದು, ಹಾಕಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ನೆಲಸವಂಕೆಯ ಬೇರು, ತಗಡಿಯ ಬೇರನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಹೊಸಮಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಪೂಸೆ ಎಲ್ಲ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣುಂ.

ಬಿಳಿಯ ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಲೊಕ್ಕೆಯ ಬೇರಂ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ, ಏಳು ದಿನ ಸೇವೆ ೧೮ ಬಗೆ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣುಂ. ಕಂಪುಲುಗಿಲ

ಬೇರು, ಬಿಳಿಹುಲುಗಿಲ ಬೇರು, ಬಿಳಿಯ ಲೊಕ್ಕಿಯ ಬೇರು, ಹಾವುನೊಕ್ಕೆಯ ಬೇರು, ಸುಗಂಧಿಕೋಷ್ಠ, ಇವಂ ಹುಳಿಯಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಬಿಳಿಯ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.ಗೇರಹರಕಂ ಎಳನ್ನು, ಒಮ್ಮಾನ (?) ಬಿಳಿಯಬೇಳೆ ಇವ್ವಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಚೂರ್ಣ ಇವ್ವಲ, ಜಿಲ್ಲೆ ಸಲ, ಇವಂ ಜಿಗ್ಗುಯಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ದಿನಸ್ತರಿ ಅಮಲಕದಷ್ಟನ್ನು ಸೇವಿಸೆ ಗಲ ಬಗೆಯ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

..... ಗೇರಹರಕ ನೂರಂ ಅಡಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವ ಮಾಡಿ ಒಮ್ಮಾನ ಎಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಬೇರಿನ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕೋಷ್ಠವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅರೆದು ಕುದಿಯಾಗಿ ಕಾಸಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬೇಸನ ಮಾಡಲು ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

ವೀರ್ಯವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ಕೊಬ್ಬರಿತೆಂಗಿನಕಾಯ ತೂತು ಮಾಡಿ ನೀರ ಬಸಿದು ಅದರೊಳಗೆ ಯಷ್ಟಿಮಧುಕದ ಪುಡಿ ತೂಕ ಮಾಡು, ನಾಲ್ಕೈವಳು ಎಲಕ್ಕಿ, ನಾಲ್ಕೈವಳು ಸಕ್ಕರೆ, ಇದಂ ಸದಗುಟ್ಟಿ ಕಾಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಬೆಳ್ಳೆಯ ಹಚ್ಚಿ, ಕರುಪಿನ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ನಾಲ್ಕು ಮಾನ ಸಣ್ಣಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದು ದೋಸಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಇಂಗುವ ವರಿಯಂತರ ಅಟ್ಟಿ ಅದ್ದಿದಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇಳುಹಿ ಅದರೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯನ್ನು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದುಂಡೆಯ ಮೆದ್ದು ಅವಿನ ಹಾಲು ಗುಡಿಯ ತಲೆನಡುಗುವ ಸರ್ಯಂತರ ವೀರ್ಯವರ್ಧನ.

ವಾತಗುಳ್ಳಕ್ಕೆ :—ವಾಯಿವಳಂಗ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚವ್ಯ, ಬರಿಬೀಜ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪುಮಂ ತುಪ್ಪ ನಾಲ್ಕು ಮಡಿ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಿ ಕೊಡಲು ವಾತಗುಳ್ಳ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸರ್ವಗುಳ್ಳಗಳಿಗೆ :—..... ತ್ರಿಕಟುಕ, ನಾಗಕೇಸರ, ಯೆಕು.....ಸಮ ಇವುಗಳಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಭಕ್ಷಿಸಲು ಸರ್ವಗುಳ್ಳ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಗುಳ್ಳಕ್ಕೆ :—ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜ, ಶುಂಠಿ, ಚವ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಹುಲು(ಗಿ)ಲ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಅರ್ಘ (ಸಲ) ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು, ಗುಳ್ಳ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಬಾಣಂತಿಕೂಲಿಗೆ :—ಕರಿಯ ಸಿಣುಸಿಣುಕೆ, ಬಿಳಿಯ ಸಿಣುಸಿಣುಕೆ, ಕಟುಕ ರೋಹಿಣಿ, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳ, ನೆಲಗುಳ್ಳ, ಇವ ತೈಲದಲ್ಲಟ್ಟಿ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಕುದಿಯ ಬಾಣಂತಿ ರೋಗಹರ.

ಬಾಣಂತಿರೋಗಕ್ಕೆ :—ಚಿಕ್ಕುಮರುಳು, ಮೈಕೆಬೇರು, ಗಂಡಸಿನದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೇ ಕಾಯನ್ನು ಕುದಿಯ ಬಾಣಂತಿರೋಗ ಬಹುಂಶವದು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಫಲವಾಗುವರೆ :—ಸ್ತ್ರೀಗೋಕಡೆ ಎರಡನೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಜೀವಿಯ ಬೀಜ ಬೇಳೆಯ ಮಾಡಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡುವದು, ಮೂರನೇ ದಿನ ನಾಲ್ಕು ಬೀಜವ ಕೊಡುವುದು. ನಾಲ್ಕನೇ ದಿನ ೫ ಬೀಜವ ಕೊಡುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಫಲವಾಗುವುದು.

ವೀರ್ಯವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ಅಲಿದ ಬೀಜಲಂ ಮೇಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಹಿಂದಿರ ರಸವನರೆದು ಅದು ಸೇರು ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ೩ ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ವೀರ್ಯವರ್ಧನಂ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಇಲ್ಲಣ, ಅರಸಿನ, ಕೋಷ್ಠ, ರಾಗಿ, ಕೊಡಸಿಗೆಯ ಕಾಯಿ, ಇದಂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಪೂಸೆ, ಸಿದ್ಧವೆಂಬ, ಪಾಮಾ ಎಂಬ, ವಿಚರ್ಚೆಯೆಂಬ ಮೂರು ತೆರದ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮಾತು ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆಯ ರಸ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಓಮ, ಬಡೆ, ಅರಸಿನ, ಕೋಷ್ಠ, ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಸ್ಯಂಧವ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಇವಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡೆ ಸಣ್ಣವರಿಗೆ ಮಾತು ಬರುವುದು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಗೋಮೂತ್ರ, ಸೊಜ್ಜಿಗೆ, ದಂತಿ, ನಿರಹಸ್ಪಲಿಯ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವನ್ನರೆದು ಗುದಕ್ಕೆ ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ತೀವದು.

ಎಲ್ಲಾ ತೆರದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ :—ಮುತ್ತಗದ ತಿಗಡು ಸುಟ್ಟು ಅ ಬೂದಿಯೊಳಗೆ ತ್ರಿಕಟುಕವನರೆದು ಪದಿನೀರಲ್ಲಿ ಕವಡಿ ಅಟ್ಟು ಇಳುಹಿ ಅವ ಸೇವಿಸೆ ಎಲ್ಲಾ ತೆರದ ಮೂಲ ವ್ಯಾಧಿ ತೀರ್ಗುಂ.

ರಕ್ತಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಬೋಳ, ನಾಗಕೇಸರ, ಖಂಡಸಕ್ಕರೆ, ಇವಂ ಏಳು ದಿನ ಗಟ್ಟಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಲೆ ರಕ್ತಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಯೋನಿದೋಷಕ್ಕೆ :—ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ನಡವಡಂ, ರೂಲೆಯುಳ್ಳಡಂ, ಕುಷ್ಠಯೋನಿ ಯೊಪ್ಪಡಂ, ಕುಯೋನಿಯೊಪ್ಪಡಂ, ತಿಲಕಯೋನಿಯೊಪ್ಪಡಂ, ಗರ್ಭವಾಗದುಮಂ ಜೆ...ಬೆರರಾ.....ನಾದ ಅಕ್ಕಿಬೆಸೆ ಹಿಟ್ಟುಗುಟ್ಟ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೊಳಸಿ ಮೆದ್ದು ಯೋನಿಗುತ್ತರಣೆಯನರೆದು ಕಟ್ಟಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಪಥ್ಯ ಎಮ್ಮೆಯ ಅಳಿಯಂ, ಅಂಬಲಿ ಉಣ್ಣೆ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಯೋನಿದೋಷಕ್ಕೆ :—ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೇರು, ಗಣಜಲ ಬೇರು, ತುಳಸಿಯ ಬೇರು, ಯಷ್ಟಿಮದುಕ, ಇವ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಯೋನಿದೋಷ ಮಾಣ್ಣಂ. ಉತ್ತರಣೆಯನರೆದು ಪೊಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟಿ ಯೋನಿಯೊಳೊತ್ತಿ ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಯೋನಿಮೂತ್ರದೋಷಗಳಿಗೆ :—ಎಣ್ಣೆ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಅಂಬಲಿ, ಇವಂ ಕಾಸಿ ಕುದಿಯೆ ಯೋನಿದೋಷ ಮಾಣ್ಣಂ. ಮೂತ್ರದೋಷ ಮಾಣ್ಣಂ. ಯೋನಿದೋಷಕ್ಕೆ ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ ಅಂದಳ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಅರೆದು ಯೋನಿಯೊಳೊತ್ತಿ ಯೋನಿದೋಷ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಭಗದಾಳಕ್ಕೆ :—..... ಸೇಗು.....ಯ ಎಲೆಯಬದ...ಎಲೆ, ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ.... ೭, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳವ ಬೇರು ತೂಕ ೭, ಕರೆಯ ಉಮ್ಮತ್ತಿಯ ಎಲೆ ತೂಕ ೭, ತುಪ್ಪ ತೂಕ ೭, ಇವ ಅರೆದು ಪೂಸ ಭಗದಾಳ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಭಗದಾಳ :—.....ನೆಲದಾಳ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಭಗದಾಳ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಮಡುವಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಎಳು ದಿನ ಮೂಸು ನೆನೆಯಕ್ಕು ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು.....ಗ್ರಹ ಪೂಕೊಂ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಅವಾಧಿಯ ಬೇರು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಂಪಿಲದಿಂದ ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತೆ ಕಪಾಲ ವಾತ ಹರ.

ನೆತ್ತರು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಕತ್ತೆಯ ಲ್ಲ, ಬಿಳಿಯ ಉಗನಿಯ ಎಲೆ, ಮೂಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೂಸರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ನೆತ್ತರುಬಸರು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕಬುಕರೋಪಿಡೆ, ಎಣ್ಣೆಯಂ ಮೈಗೆ ಪೂಸ ಜ್ವರ ತೀಗುಂ.

ಗುಲ್ಮರೂತಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗಾಗೆ :—ಜನ್ನೆಯಲೆ, ಸ್ತಂಭನ, ಇವ ಭಸ್ಮಂ ಮಾಡಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯ ಗುಲ್ಮ, ರೂತೆ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಜಲಗರ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಉಗ್ರಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಬೆಡಲದ ಬೀಜ, ಸಾಸುವೆಯಂ ಹಾಲಿಂದ ಕುಡಿಯೆ ಬಿಸಿನೆತ್ತರು ತೀಗುಂ. ಬೆಡಲದ ಎಣ್ಣೆ ಕುಂಬಿಕಾಯ ರಸದಿ ಕುಡಿಯೆ ಉಗ್ರಜ್ವರ ತೀಗುಂ.

ಹೆಲ್ಲುಕೂಲೆಗೆ :—ಹುಲಿಗಿಲ ಬೇರು, ಸಹದೇವಿ, ಎರಡು ನುಗ್ಗೆ, ಸರ್ವಾಕ್ಷಿಯ ಬೀಜ, ಅರೆದು ಅಡಲು ಹೆಲ್ಲುರೂಲೆ ತೀಗುಂ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಕುಸೂರಿಬೀಜದ ರಸಮಂ ಸಸ್ಯ ಮಾಡೆ ಕಾಮಾಲೆ ತೀಗುಂ.

ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಗೆ :—... ಕೋಳಿಕುಟುಮನೆಗೆಡ್ಡೆ, ಬಿಳಿಕೋವಕೆಬೀಜ, ಬೇವಿನ ಹಗಸು, ಬಿಳಿಯ ಎಕ್ಕು, ಅಂಜೂರ, ಇಷ್ಟು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಲೇಪನ ಮಾಡುವುದು. ಈ ರಸದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಆ ಗುಳಿಗೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ ಕೀಳು ಗಣ್ಣು ತೀಗುಂ. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ ತೀಗುಂ. ಆದ ಲೋಕ್ಕಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ ೧೨ ತೆರದ ರೋಗ ಮಾಡುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ :—ಎರಡ ಕೊಸರು.....ಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆಪೂ..... ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ ತೀಗುಂ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ :—.....ಬೆಣ್ಣೆ ೧೨ ದಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ ತೀಗುಂ.

ಗಂಡಮಾಲೆಗೆ:—..... ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಈಮೂರು ಪೂಸಿ ಕೂದಲು ಹಾಕಿ ಅಟ್ಟು ಆ ಕೂದಲು ಕರಗಲೊಡನೇ ಇಳುಹಿ ಆ ತೈಲವಂ ಮಾಡು, ಅಟ್ಟುಹುಟ್ಟು, ಗಂಡ ಮಾಲೆ, ಪು... ..ಇ ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡು.

ಗಳಗ್ರಂಥಿಗೆ :— ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಅರಸಿನ, ಹಾವುನೊಕ್ಕೆಯಬೇರು, ಇವಂ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಗಳಗ್ರಂಥಿ ಪೋಕು.

ನೆತ್ತರುಕಾರುವದಕ್ಕೆ :—ಇವೈಯಹೂವು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಇವ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಲು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕುಡಿಯಿ ನೆತ್ತರು ಕಾರುವದು ತೀರ್ಗುಂ.

ಮೂಗಿನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ :— ಕಿರುಕನಾಲೆಯ ಸಮ ಸಕ್ಕುರೆಯನು ನಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ ತೀರ್ಗುಂ.

ಸರ್ವರೋಗಕ್ಕೆ :— ಎಕ್ಕೆಯ ಎಲೆ, ಟೆಡಲ, ಲೊಕ್ಕಿ, ಹುಣಸ, ಅಂಕೋಲೆ, ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು, ಬ್ರಾಹ್ಮೀಹೊಡೆ, ಅಷ್ಟರಸ, ಈ ಸೊಪ್ಪುಗಳಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹೆಳೆಯ ಕಲಶವಂ ತುಂಬಿ ನೀರಂ ಹೂಯ್ದು ಲೇನಾಗಿ ಕುದಿಸಿ ಮೈನೋವನರಿಗೆ, ಮುಖರೋಗದಾತಂಗೆ, ತಲೆಭಾರದಾತಂಗೆ, ಕಠಿಣವಾದ ರೋಗದಿಂ ಜಡನಾದಾತಂಗೆ, ತಲೆತಿರುಗುವಾತಂಗೆ, ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಧಿಯವರಿಗೆ ಮಂಚದ ಹಾಸಿಗೆಯಂ ತೆಗೆದು ತುಸು ಕುದಿಸಿ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸೇಕಂ ಗೊಳ್ಳಲು ಆ ವ್ಯಾಧಿ ತೀರ್ಗುಂ.

ಸರ್ವರೋಗಕ್ಕೆ :— ಅಂಕೋಲೆ, ಟೆಡಲ, ಎಕ್ಕೆ, ಕಕ್ಕೆ, ಲೊಕ್ಕಿ, ಕಗ್ಗಿ, ಅ(ಪ)ಸರ, ಗಣ ಜಲ, ಹು(ಣ)ಸೆ, ಬೇವು, ಈ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಕಳಸೆಯ ಕುಂಬಿ ಅಜಾ ಮೂತ್ರನ ಹೂಯ್ದು ಲೇನಾಗಿ ಕುದಿಸಿ, ಮರಿನದಡದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಶಾಖಗೊಳ್ಳಲು ಭಾರ, ಮುಖರೋಗ, ಶಿಷಿ, ಸರ್ವರೋಗ, ಜ್ವರ, ಇನಿತುಂ ತೀರ್ಗುಂ.

ಅಂಬುಪುಣ್ಣಿಗೆ :— ಕಕ್ಕೆಯ ತಿಗುಡು, ಬದನೇಕಾಯ ಬೇರು, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸೆ ಅಂಬುಪುಣ್ಣು ಮಾಡು.

ಬಂಗುವಿಗೆ :— ಸಡವಲದ ಬೀಜವ ಪೂಸೆ ಬಂಗು ತೀರ್ಗುಂ.

ಎಲ್ಲಪುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ :— ಕತ್ತರಿಯ ಬೇರು, ಹುಣಸೆಯ ಹಣ್ಣು ಭಾವಿಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಹುಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ತೀರ್ಗುಂ.

ಬಾಣಂತಿರೋಗಕ್ಕೆ :— ಹಾಲೆಯ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು ಅಮರಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಬಾಣಂತಿರೋಗ ಮೈಯೊಳ ನಂಜಿ ತೀರ್ಗುಂ.

ಇದಿರೋಕರಿಕೆಗೆ :— ನೆಲ್ಲಿಕಾಯ ಬೀಜ ೧೦, ಕಾಯಿ ತಿರಳು ೧೦, ಎಲಕ್ಕಿ, ಅಡಕೆ ಯಷ್ಟು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಇದಿರೋಕರಿಗೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಚಾಳೀಸಕ್ಕೆ :—ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ತಾಮ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾಡಿಸಿ ಹಚ್ಚಿ ಚಾಳೀಸ ತೀರ್ಗುಂ.

ಜೇಳುಕಡಿತಕ್ಕೆ :—ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲು, ಜೇನುಮೇಣ, ಇವನ್ನರೆದು ಕುಡಿಹುರಿ ಮಾಡಿ ಜೇಳು ಕಡಿದವರಿಗೆ ಇಳಿಯ ತೆಗೆದು ದೀವಿಗೆಕುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಸುಡೆ ಮಾಡುಂ.

ಬಾರದ ಮೆಲೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿ ಅಂಗುರ, ಎಮ್ಮೆಬೆಣ್ಣೆಯ ಪೂಸೆ ಬಾರದ ಮೆಲೆ ಬಕ್ಕು.

ಇರುಳುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಸಮುದ್ರವಾಳಬೀಜ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಗುಳ್ಳದಹಣ್ಣಿನ ರಸದಿಂ ಪೂಸೆ ಕೆಬುಳು ಬೀಳುಂ.

ಇರುಳುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಹುಣಸೆಯ ಎಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಡುಂ.

ಮುಡುಬುಶಾಲೆಗೆ :—ಮೂರು ಮಾನ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಲೋಕ್ಕಿಯ ಸೊಪ್ಪಿ ಸೊಳಗೆ ಹೊಯ್ದು ತುಳಿದು ಮೂರು ಮಾನ ರಸವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೂರು ಸೊಲ್ಲಗೆ ಅದ ನ್ನುಟ್ಟು, ನೆಲ್ಲಿಗೊಟ್ಟು, ನೆಲ್ಲಿಗೊಟ್ಟುಕ್ಕಿಯ ಚೂರ್ಣವ ತಳಿದು ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕೆ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಮರ್ಧನಂ ಮಾಡೆ ಮಂದಾಗ್ನಿ, ವಾತರೂಲೆ, ಪಾದರೂಲೆ, ಸರ್ವಾಂಗ(ಗ)ರೂಲೆ, ಮುಡಬು ಶಾಲೆ, ಮಾಡುಂ.

ಬಾಣಂತಿರೋಗಕ್ಕೆ :—ಜಿಲ್ಲವತ್ತದ ಒಳನಾರು ಒಂದು ಹಿಡಿಯ ತುಳಿದು ಅಮರಿಯ ರಸ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಣಂತಿರೋಗ ಮಾಡುಂ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಗರುಗದ ಬೇರು ಆವಿನ ತುಪ್ಪದಿ ಕುಡಿಯೆ ವಾತ ತೀರ್ಗುಂ.

ಸಂಚಗುಲ್ಮಕ್ಕೆ :—ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸಂಚಲವಣ, ಜೀರಿಗೆ, ಇಂಗು, ಬಜೆ, ಓಮ, ಇವಂ ಸೇವಿಸೆ ಸರ್ವಾಂಗವಾತ, ಸಂಚಗುಲ್ಮ ತೀರ್ಗುಂ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಎಕ್ಕೆಯ ಬೇರು, ಎಳ್ಳು, ಜಿಲ್ಲವಂ ತುಳಿದು ಮಧ್ವ ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯೆ ವಾತ ಮಾಡುಂ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಶುಂಠಿ, ಇಂಗು, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕಷಾ ಯವಂ ಕುಡಿಯೆ ಉದುಕಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ವಾತ, ಶ್ವಾಸ ನೊದಲಾದ ಬದಿಯಬೇನೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಎಲ್ಲಾವಿಧವಾತಕ್ಕೆ :—ಅಡುಸೋಗೇಬೀಜ, ಗುಂಜಿ, ಕಕ್ಕೆಕಾಯಿ, ಇವಂ ಕಷಾ ಯವಂ ಕಾಸಿ ಔಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಿಂ ಮೃದುಪಾಕವಿಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯೆ ಎಲ್ಲಾ ವಾತ ತೀರ್ಗುಂ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲು, ಅಡಿನಹಾಲು, ಲೋಕ್ಕಿಯಹೂವು, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸೆ ೮ ದಿನಕ್ಕೆ ವಾತ ತೀರ್ಗುಂ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಎತ್ತುನಾಲಿಗೆಯ ರಸಮಂ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲದಿ ಕುಡಿಯೆ ಉದು ಗಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ.

೮೦ ತೆರದ ವಾತಕ್ಕೆ :—ಗಣಜಲ ಬೇರು, ಅಂಗುರದ ಬೇರು, ಚಿಟ್ಟಾಡಲದ ಬೇರು, ಹೆಕ್ಕಾಡಲದ ಬೇರು, ಶುಂಠಿ, ಇವ ಕಷಾಯಮಂ ಕುಡಿಯೆ ೮೦ ತೆರದ ವಾತ ತೀರ್ಗುಂ.

ಕೆಂಪಿನ ಬಿಳಿಯ ಹೆನ್ನೆಗೆ :—ಬಿಳಿಯ ದಾಸವಾಳ, ಕೆಂಪಿನ ದಾಸವಾಳದ ಹೂವು, ಕರಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಹೂವು, ಎಳಗಾಯ, ನೀರಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿವಿಚಿ ಆ ನೀರು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಅದೆರೊಳಗೆ ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಕರಿಯ ಹಾಕಿ ಗೋಪೀಚಂದನ, ಗೋರೋಚನ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಕದಡಿ ಒಡ್ಡುಡಿ ಮೈಯ್ಯ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು, ತುಂಬಿದ ಮೈಯ್ಯವಳಿಗೆ ಅರೆ ಬಟ್ಟಲು, ಇಂತು ೮ ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೆನ್ನೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಲನಣಾಮ್ಲ ವರ್ಜ್ಯ.

ಗುಲ್ಮಶೂಲೆಗೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯ ತೂಕ ೧, ಹಿವ್ವಲಿ ತೂಕ ೧, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸೈಂಧವನಂ ಎರಡು ಬಟ್ಟಲು ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲವ್ವಂತು ಕಾಸಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯೆ ಗುಲ್ಮಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಆವರೆಯ ಬೇರು, ತಿಗಡು ಇವಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟು ಅಟ್ಟು ಅವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೭ ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ವಾತ ಹರ.

ಶೂಲೆಗೆ :—ಇಂಗುಳಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಶೂಲೆ ಹರ.

ಮೈಬಾವಿಗೆ :—ಅರಿದಾಳವ ಸುಟ್ಟು, ಸೈಂಧವ, ಗುಂಜಿ, ಗಂಧಕ, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯೊಳು ಪೂಸೆ ಮೈಬಾವು ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಬಂಜೆತನಕ್ಕೆ :—ಮಡುವಾಗಲಗೆಡ್ಡೆ.....
.....ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಉಗೆಯ ಮಾಡಿ ಮರುದಿನ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಿ ಮೆಲ್ಲೆ ಗರ್ಭ ಪಕ್ಕು. ಅಂಕೋಲೆಯ ಬೀಜ, ಬಿಳಿಯ.....ಯ ಮಾಡಿ ಕಾಳಿಅವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅಟ್ಟು ಆ ತುಪ್ಪದಿಂ ನೆದ್ದು ಮಧುರಾಹಾರವನುಣ್ಣೆ ಗರ್ಭವಕ್ಕುಂ.

ಯೋನಿದೋಷಕ್ಕೆ :—ಕಹಿಬ್ರಾಹ್ಮಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮರಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಎರಡು ಘಳಿಗೆ ಕುಂದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಯೋನಿದೋಷ ಪೋಕು.

ಕುಷ್ಠದೋಷಕ್ಕೆ :—ಕಳ್ಳಿಯ ಕೊನರು, ಅರಸಿನ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಗೊಮೂತ್ರ, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಬೇರು, ಗದುಗೆ, ಎಕ್ಕೆಯಹಾಲು, ಚಿಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಕಣಗಿಲಬೇರು, ಮರದರಿ ಸಿನ, ಇವ ತ್ರೈಲದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸೆ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ತಾರೇಕಾಯ, ಕಲ್ಲತ್ತಿಯಸೊಪ್ಪು,ಬಾವಂಜಿಯ ಬೀಜವನ್ನೂ ಬೆಲ್ಲಸಹವಾಗಿ ಒಡಲೊಳಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಶ್ವೇತಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಚಿಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಸೈಂಧವಲನಣ, ...ಸ...ವಿ.....ಯ ತೊಪ್ಪೆ ಇವಂ ಸಮಭಾಗ ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸಜ್ಜರಸ, ಗಂಧಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಸಾಸಿನೆ,ಲ ಬೇರು, ಅರಳಿಯತೊಪ್ಪೆ, ನುಗ್ಗೆಯ ಬೇರು, ಉತ್ತರಣಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಇವಂ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸರ್ವಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಅಳಲೆ, ಎಳ್ಳು, ಗೇರು, ಬೆಲ್ಲ, ಕಳ್ಳಿ, ವಿಳಂಗ, ಬಾವಂಜಿ.....
...ತ್ರ ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಮೆಲ್ಲಲು ಸರ್ವಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ವಿಳಂಗ, ಅರಗು, ಮೊಸರು, ತಗರ, ಜೀರಿಗೆ, ಬಜೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸಧ್ಯಾಹಾರ ಕದರೋಗರ, ಅವಿನ ಮಜ್ಜಿಗೆ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—...ಳ ಬಿಳಿಯ ಸೂರಣ, ಇವನ್ನರೆದು ಚಿತ್ರಮೂಲದಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಿ ತೊಡೆಯ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—...ಜ, ...ಲು, ಬಿಳಿಯಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ಮತ್ತಿಯ ತೊಪ್ಪೆ, ಗಂಧಕ, ಬೇವಿನ ಹರಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ತ್ರೈಲವನಟ್ಟು ಇಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಎಕ್ಕೆಹಾಲು, ...ಗೆಯನು ಬೆರಸಿ ತೊಡೆಯ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕುಷ್ಠಾದಿಗಳಿಗೆ :—ನೆಲಬೇವು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಲಾವಂಜಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಯಸಗ, ಯಷ್ಟಿ, ಮಧುಕ, ಸುಗಂಧಿಯ ಬೇರು, ಕಹಿಸಡವಲದ ಬೀಜ, ತ್ರಯಸ್ಪನಾಣ ಚಂದನ, ಅನುರದ ಬಳ್ಳಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತಗಜಿಯ ಬೀಜ, ಬಜೆ, ವಿಶಾಲಮತ್ತಿಯ ತೊಪ್ಪೆ, ಪಾವಟೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಅರಸಿನ, ಎಳೆಯಬಾಳೆ, ಆಷಾಡಿ, ಇಂತಿವುಗಳ ಕಬ್ಬುವಂ ಸಮವಾಗಿ ಕೂಡಿ ಆ ಕಬ್ಬುದ ನಾಲ್ಕು ಮಡಿ ತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪದ ೨ ಮಡಿ ನೀರು, ತುಪ್ಪ ಹದ ಮಾಡಿ ನಲ್ಲಿಯರಸ ಸಹವಾಗಿ ಅಟ್ಟರೆ ಈ ಘೃತವು ಸರ್ವಕುಷ್ಠಕ್ಕೂ, ವಿಷಜ್ವರಕ್ಕೂ, ಉನ್ಮಾದ, ಸ್ನೋಟಿಕ, ಪಾಂಡು, ಗಂಡಮಾಲೆ, ಇವುಗಳಿಗೂ ಕೊಡಲು ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಣುವುವು.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಅನುರದಬಳ್ಳಿ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಮರದರಸಿನ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವ ಮಾಡಿ ಮೂತ್ರ, ಬಿಸೀನೀರು, ಗುಗ್ಗುಳವ ಹಾಕಿ ತಿಂಗಳು ದಿನವೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುಷ್ಠ ಮಾಣ್ಣಂ. ಜೇನುಧಾರೆಯ ಸೊಪ್ಪು ಒಕ್ಕೆಯಲಿ ತಂದು ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು, ಹಿಂಡಿ ಒಳಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ನೆಲಗುಮಡಿಯ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಗೂದೆಗೆ :—ಸಾಸುನೆಯ ತೂಕ ೧, ಶುಂಠಿಯ ತೂಕ ೧, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ತೂಕ ೪, ಜೀರಿಗೆ ತೂಕ ೧, ಮೆಂತೆಯ ತೂಕ ೧, ಹಿಪ್ಪಲಿ ತೂಕ ೯, ಗಜ್ಜುಗದ ಕೊನರ ಮುದ್ದೆ ನಿಂಬೆಯ ಕಾಯಮ್ಮ, ಎರಡು ಸೇರು ನಿಂಬೆಯಹುಳಿ, ಎರಡು ಸೇರು ಎಣ್ಣೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕಲಸಿ ಅಟ್ಟು ತಾರೇಕಾಯಮ್ಮ ಮೆಲ್ಲಲು ಗೂದೆ ಮಾಣುವುದು.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—ಸದ್ರಕಾವಿಚೂರ್ಣ, ದೇವದಾರಿಯ ಬೇರು, ಬಾಲಾ, ರಾಸ್ಟೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ವಿಳಂಗ, ಇವ ಜೂರ್ಣ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಸ ಹರ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಬಲಾ ಎಂದರೆ ಗಿಣಿಗಿಣಿಕೆ, ಬೇವಿನ ಪಂಚಾಂಗ, ಅನೇಬಜೆ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಕೊಡಸಿಗನ ಕಾಯಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆ, ಗೇರು, ನೆಗ್ಗಿಲು, ನೆಲದಾಳು, ಎರಡು ಆರಸಿನ, ಲವಂಗ, ಮಂಡೂರ, ಕಕ್ಕೆ, ಬಾವಂಜಿ, ಇವನ್ನು ಕಲ್ಪುಂ ಮಾಡಿ ಹೊನ್ನೇರಿಯ ಬೇವಿನ ಕಷಾಯದಿಂ ೭ ಭಾವನೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಗುರುಗದ ರಸ ದಿಂದ ೧ ತೂಕ ಮೊದಲಾಗಿ ೧ ಕರುಷತನಕ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಸರ್ವಕುಷ್ಠ ಸರ್ವರೋಗ ಹರ. ನಥ್ಯ ಕರಿಯದಹೊನ್ನೆ ಕಷಾಯದ ನೀರು.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಅಡುಸೋಗೆ, ರಾಜಾನ್ನದ ತಿರಳು, ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸ ಇವಂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕೂಡಿ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹವಾಗಿ ಲೇಹ್ಯ ಮಾಡಲು ಪಿತ್ತಕಾಸ ಹರ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಮಣಿಶಿಲೆ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ವಿಳಂಗ, ಇಂಗು, ಇವಂ ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡಲು ವಾತ ಹರ.

ಕೃಮಿಗೆ :—ತಗಚೆಯ ಬೇರು, ಮರದರಿಸಿನ, ಇಲಿವಾಲದ ಬೇರು, ಗೇರಿನ ಗೆಡ್ಡೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇವಂ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಹಿಪ್ಪಲಿಯ, ವಿಳಂಗದ ಜೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಕೊಡಿಸಿ ಕೃಮಿ ಹರ.

ವಿಷಕ್ಕೆ :—...ಮೂತ್ರದಿಂ.....ಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಸೈಂಧವಲವಣ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಬಜೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ನಸ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಸರ್ವವಿಷ, ಜೇಳುವಿಷ ಸಹ ಮಾಣ್ಕಂ.

ವಾಂತಿಗೆ :—ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಕೊಡಲು ವಾಂತಿಯಹುದು. ಡೆಡಲಂಣ್ಣೆಯ ತಾಳಸಿ ಯ.....ಸ್ವದ ಕಷಾಯೋದಕ ಎರಡು ಕುಡಿಯೆ ಪಿತ್ತವಾಂತಿಯಹುದು.

ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟಿಗೆ :—ಹಿರಿಯಮದ್ದು, ಗಿಣಿಗಿಣಿಕೆ, ರಾಸ್ತೆ, ಜನೆ, ದೇವದಾರು, ಸೈಂಧವ, ಬೆಲ್ಲ, ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಡುಬನಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲೆ ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟು ಮಾಣ್ಕಂ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಭಾರಂಗಿ, ಎಳ್ಳು, ಇವಂ ಅಷ್ಟಾವಶೇಷ ಕಾಯಿಸಿ ಕಷಾಯಮಂ ತುಪ್ಪ ಬೆಲ್ಲದಿಂ ಮೆಲ್ಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಮುಟ್ಟು ಲೇಸಕ್ಕು.

ಗರ್ಭಕ್ಕೆ :—ಕರಿಯಾವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಎಡದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು ನೀರ ಮಿಂದು ಉಪವಾಸಯರೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕು. ಇಪ್ಪೆಯ ತಿರುಡಂ ತುಳಿದು ಒಂದು ಮಾನ ರಸಮಂ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿದು ಆ ಹಿಪ್ಪೆಯ ನನಣಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟು ಕುಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲೆ ಗರ್ಭವಕ್ಕುಂ.

ಮಾವಿನಗೊಟ್ಟಿ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಪದ್ಮಕ, ತ್ರಿಖಂಡ, ಸುಗಂಧಿ, ಕರ್ಣಾಲಿ, ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ, ಕಡಲೆಯ ಹಿಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಗರ್ಭಸ್ತಂಭನ.

ವಿಷಯಾಧಿಕಕ್ಕೆ :—ಸಿಪ್ಪೆಗಳೆದ ಉದ್ದನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆನೆಇಕ್ಕಿ ರಾಜಾನದ ಅಕ್ಕಿಯ ಪಾಯಸದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ ತುಪ್ಪಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಉಣ್ಣೆ ವಿಷಯಾಧಿಕವನುಡು,

ಶತವೀರ್ಯವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ಹನುಮಂತನಾಶಯವಿತ್ತಲೂ, ಧವಳಶಂಖದವಿತ್ತಲೂ, ಟೆವ್ವರಣೆಯವಿತ್ತಲೂ, ದಿಟಕೋಕಿಲವಿತ್ತಲೂ, ಈ ನಾಲ್ಕುನ್ನೂ ಸಮಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಹಸಿಯ ಹಾಲೋಗರ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನಣ್ಣಿ ಶತವೀರ್ಯವರ್ಧನಂ.

ಮಲಕಟ್ಟಿದುದಕ್ಕೆ :—ಸೌತೆಯ ಬೀಜ ತೂಕ ೪, ಕುಂಬಳಬೀಜ ತೂಕ ೪, ನೆಗ್ಗಿಲ ಬೇರಿನ ತಿಗುಡು ತೂಕ ೪, ಎಲಕ್ಕಿ ತೂಕ ೪, ಇವ ಆಕಳ ಹಸಿಯ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿದ ಮಲಮೂತ್ರವು ಬಿಡುವುದು.

ಕಣ್ಣು ರೋಗಗಳಿಗೆ :—ಸಾದರಸ ೧ ಭಾಗ, ನೀಲಾಂಜನ ೧ ಭಾಗ, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ ೧ ಭಾಗ, ಸೈಂಧವ ೧ ಭಾಗ, ಈ ನಾಲ್ಕುನ್ನೂ ಅಜಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೊಲೆಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಣುವುವು.

ಗರ್ದ ಕಳಚಿ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ :—ಹೇರೀಚಲಹೂ ೨ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಕೊಡೆ ಗರ್ಭ ಕಳಚಿ ಬೀಳುಂ.

ಮಕ್ಕಳ ರೋಗಕ್ಕೆ :—ಗೌರಿಯ ಜರೆಯ ಹತ್ತು ಬೇರು ತಂದು ಕುಟ್ಟಿ ಅರಗಿನ ಎಣ್ಣೆ ಯನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಬೇರ ಹಾಕಿ ಆ ಎಣ್ಣೆ ಉಕ್ಕಿದಾಗಲೇ ಲೇಸು, ಉಕ್ಕಿದರೆ ಹೊಲ್ಲ, ಆ ಎಣ್ಣೆಯ ತೆಗೆದು ಗಂಟಾಳದೊಳಗೆ ಹೊಯ್ದು ಶಿಶುವಿನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಬೊಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಮಗ ವಿನ ನೈತುಂಬಾ ಪೂಸಿ ಕಾಯಿಹಿವೆಯ ಮೆಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ರೋಗ ಮಾಣುಂ.

ಸಕ್ಷಶೂಲೆಗೆ :—ವಿಳಂಗ, ತ್ರಿಸಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಚವ್ಯ, ಮಂಡೂರ, ಇಮ್ಮಡಿ ಬೆಲ್ಲ, ನಾಲ್ಕು ಮಡಿ ಮೂತ್ರವಿಟ್ಟು ಅಡುವ ಮುಂಚೆ ನಡುವೆ ಕಡೆದು ೧ ತೂಕವ ಮೆಲ್ಲಿನೆ ಸಕ್ಷಶೂಲೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ :—ಹಿವ್ವಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಕರ್ಕಟ, ಶುಂಠಿ, ಅಣೆಲೇಕಾಯಿ, ತುರುನೆ, ಇನಂ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಲೇಹ್ಯಮಾಡೆ ಶ್ವಾಸ ಮಾಣುಂ. ಬೆಲ್ಲ, ಮೆಣಸು, ಅರಿಸಿನ, ಹಿವ್ವಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು, ರಾಸೈ, ಇನಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡೆ ಶ್ವಾಸ ಹರ.

ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಕಟುಕ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಭಾರಂಗಿ, ಇವ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡೆ ಶ್ವಾಸರೋಗ ಹರ.

ಚಾಳೇಸಪತ್ರಿ, ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ ಇವು ೧, ೨, ೫, ತೂಕ, ಗರುಗದ ಚೆಕ್ಕಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಇನಂ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಕೊಳ್ಳಲು, ಕ್ಷಯ ಕಾಸ ಮಾಣುಂ.

ಬೆಲ್ಲದಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು ೨ ಹಲ, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಕಾಯಿ ತಿರುಳು ೧ ಹಲ, ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ, ರಸ ೧ ಬಳ್ಳ,ಕಾಯಿ ಪುಡಿ ೨ ಪಡಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಲೋಧ್ರ,

ಮೇಣಸು, ೧೬ ಕೊಳಗ ನೀರೊಳಗೆ ಅಟ್ಟು ನಾಗುಳವಾದರೆ ಇಳುಹಿ, ಅದರೊಳಗೆ ಬೆಲ್ಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತಾಳೇಸ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ೧ ಹಲ ಇವುಗಳಿಂದ ದಾದ ಘೃತವಂ ದಿನ ೧ ಕರುಷ ಕೊಳ್ಳಿ ಕಾಳ, ಕುಷ್ಠ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಕ್ಷಯ, ಕಾಮಾಲೆ, ಪಾಂಡು, ಗುಲ್ಮ, ಶೋಫ, ಮಹೋದರ ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಣುವುವು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ದಂತಿ, ನೀರಹಸ್ಪಲಿ, ಮೂಲಂಗಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಗೋಮೂತ್ರದಿ ಲೇಪಿಸೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ತೀರ್ಗುಂ.

ಲಾಮಂಚ, ಉಳ್ಳಿ, ಮರದರಿಸಿನ, ಲವಂಗದ ಚೆಕ್ಕಿ, ಇವಂ ಅರೆದು ಕಷಾಯವಂ ಕೊಡೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೆಟ್ಟ ಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ :—ತ್ರಿಕಟುಕ, ಭಾರಂಗಿ, ಎಳ್ಳು, ಇವಂ ಕಷಾಯಮಂ ತುಪ್ಪಮಂ, ಬೆಲ್ಲಮಂ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೆಟ್ಟ ಪುಷ್ಪವು ದಿಟವಕುದು.

ಆತಿಗುವಿಗೆ :—ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿಯಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೈಯ್ಯಂ ಪೂಸೆ ಆತಿಗುವಿ ಮಾಣುಂ.

ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—.....ಅವಿನ ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯು ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸೆ ಆ ಗುಳಿಗೆ ಬಾಯೊಳಿರೆ ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ.

ದಿವಾಂಜನಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಕೆಚ್ಚನೆಹತ್ತಿಯ ಬೇರು, ಅಂಕೋಲೆಯ ಬೇರು, ಮುಚ್ಚಿಲದ ಬೇರು, ಹುಲಿಯ ಬೇರು, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಪಾದರಸ, ಕರ್ಪೂರ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನೀರಲ್ಲರೆದು ಉದಯವಾದ ಜಾವದಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು.

ಸರ್ವಾಂಜನಕ್ಕೆ :—ಬಂದಣಿಕೆ, ನಾಗರೆ, ಬಿಳಿಯ ಕೊಟ್ಟಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು, ಬಿಳಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆಗೊಟ್ಟಿ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಏಕಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಮಧುಕರ್ಪೂರ ಸಹಿತ ಹೆಚ್ಚುವುದು.

ಗರ್ಭಕ್ಕೆ :—ನಂದ್ಯಾವರ್ತವಂ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹಿತ ೭ ದಿನ ಸೇವಿಸೆ ಗರ್ಭ ಮೊಳಕಿಕ್ಕುಂ. ಮಾದೂಫಲದ ಬೀಜ, ಅಡಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮುಳುಕದ ಹಗಿನು, ಇಂಗುಳಮಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನುಂಗಿ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಬಂಜೆಗೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮು... ..ಎಣ್ಣೆಯೊಳು ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಬಂಜೆಗೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕು. ಏರಂಡ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಭಾರಂಗಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತ, ಕಣಗಲ(ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ)ರಕ್ತ ಶೂಲೆ ಕೆಟ್ಟು ಗರ್ಭಮಕ್ಕು.

ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿಗೆ :—ನಸುಗುನ್ನಿಯ ಬೀಜಮಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿ.

ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ಆಷಾಢಿಯ ಬೇರು, ಎಳ್ಳು, ಉದ್ದಿನಬೇಕೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಲು ಬೆರಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿ.

ಪುಷ್ಪನಷ್ಟವಾವರೆ :—ಎಕ್ಕೆಯಹಾಲು ಹನಿಸಿ ಬೆಲ್ಲವ ಬೆರಸಿ ಮೆದ್ದು ಮಧುರಾಹಾರ ವನ್ನುಣ್ಣೆ ೭ ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುಗಾಂಬರು. ನೇರಲಹೂವಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮುಟ್ಟುಗಾಂಬರು.

ಶೂಲೆಗೆ :—ಮಧುಕಮಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ೪ ತೂಕಮಂ ತುಪ್ಪದೊಳು ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲೆ ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ.

ಶೂಲೆಗೆ :—ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇವಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲೆ ಶೂಲೆ ನಿಲ್ಲುಂ.

ಶೂಲೆಗೆ :—ಏಲಕ್ಕಿ, ಖರ್ಜೂರ, ಎಮ್ಮೆಯ ಬೆಣ್ಣೆ, ಇವಂ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಇಕ್ಕಿಸೆ ಶೂಲೆ ನಿಲ್ಲುಂ.

ಹಲ್ಲುಶೂಲೆಗೆ :—ಈಶ್ವರಿಯ ಬೇರು, ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡೆಯ ಬೇರು, ಅಥವಾ ನಿಂಬೆಬೇರು, ಅರ್ಬುಧವಾದೆಡೆ ಬೇರ ತೋಪ್ಪೆಯ ಸದ ಬಡಿದು ಅಗಿದು ಅಣಲ ದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರತ್ತ, ಉತ್ತರಣೆಯ ಬೇರ ಕಿತ್ತು ಅದಿತ್ಯಗೆ ತೋರಿಸಿ ಆ ಬೇರ ಬಾಯ ತೆರೆದು ಹಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಎಳೆದು ಬಿಸಾಡುವುದು. ಮುನ್ನಿನಬೇರಂ ಅಣಲೊ ಕೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಇಹುದು. ಹಲ್ಲುಶೂಲೆ ನಿಲ್ಲುಂ.

ಹೆರಿಗೆಗೆ :—ಕೊಡಸಿಗನನರೆದು ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆಯ ಪೂಸಲು ಬೇಗ ಹೆರಲಕ್ಕು.

ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇಳೆಯನರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯೆ ಸತ್ತಕೂಸು ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದುದೂ ಬಹುದು.

ವೀರ್ಯಕ್ಕೆ :—ಋತುಕಾಲದೊಳು ಅರಿದಳಮಂ, ಪಾಲುಂ, ನಸುಗುನ್ನಿಯ ಬೀಜದ ಬೇಳೆ ಭಾಗ ೧, ಹುಲುಗಿಲ ಬೇರು, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಹಾಗೂ ಸಂ.....ಟಿ ಮಧುಕ ಒಪ್ಪಲ ಕಾಳಿ ಅವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ವೀರ್ಯವಕ್ಕುಂ.

ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಕಾಡನೊಲ್ಲಿಯ ಬೇರ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಶುಕ್ಲ ಪ್ರಮೇಹ ಕೆಡುಗುಂ.

ಬಿಕ್ಕಳಿಗೆ :—ಹಾ(ಲೆ)ಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮಕ್ಕಳ, ಕೊನೆಯ ಬಿಕ್ಕಳು ತೀರ್ಗುಂ,

ಕೋವೆಗೆ :—ನೆಲ್ಲಿಕಾಯ ರಸಮಂ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಬೆರಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಕೋವೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಮಕ್ಕಳ ರೋಗಕ್ಕೆ :—ನೆಲ್ಲಿಯ ಸಮೂಲಮಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸೆ ಮಕ್ಕಳ ಕರಕು ಉರಿ ಮಾಡುಂ. ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ನೈವಿಲಿಯ ಗೆಡ್ಡೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಲೋಧ್ರ, ಅಳಿಲೆ, ಬಿಳಿಯವೆಯ ರಸದಿಂದಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆಯಂ ಕಿವಿಯ ಲೆರೆಯ ಕೀವು ಸುರಿವುದು ಮಾಡುಂ.

ಹಲ್ಲುಹುಳುವಿಗೆ :—ಆದಿತ್ಯವಾರದ ದಿನ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲಿನ ಎಸಗನ ಬೇರನಾದಿ ಹಲ್ಲು ಸಂಧಿಯ ಗಿರಿಯ ಹಲ್ಲುಹುಳು ತೀರ್ಗುಂ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಅಗಸದ ಬೇರಂ ನೊಸರೊಳು ತಿನ್ನ ಕಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ :—ಬೋನಗಾರೆಯ ಹಣ್ಣು ತೂ..... ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದಿನ ತಿನ್ನ ಕೈಮಸಕು ಮಾಣುಂ.

ಕರಕಿಗೆ :—ತಗಚಿಯ ಬೀಜ, ಬಾವಂಜಿಯ ಬೀಜ, ಸೋರೆಟಿಯ ಬೀಜ, ಹುಲಿಗಿಲ ಬೀಜ, ಸಜ್ಜ ರಸ, ಅರಿಸಿನ, ಮರದರಿಸಿನ, ಸಾಸಿನೆ, ಬಿಳಿಯ ಸಾಸಿನೆ, ಸರ್ಪಾಟಕ, ಜಟಾ ಮಾಂಸ, ತಾವರೆಯ ಗೆಡ್ಡೆ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಚೀನಿಕರ್ಪೂರ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವಂ ತಮ್ಮೊಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೈಯ್ಯಂ ತಿಗುರೆ, ತದ್ವರ್ತಿ ಕರಕು ಮಾಣುಂ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಕಚ್ಚನಯುತ್ರಣೆಯ ಕಿತ್ತು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಇರಿ ಸುವುದು, ಅದನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯ ಕಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಅದ ನೀರೊಳಗೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಪುಷ್ಟಿಯಕ್ಕುಂ. ಆ ಬೇರೆ ಕೀಳೆ ಎಲ್ಲಾರೊಗ ತೀರ್ಗುಂ. ಮೂಲಿಕೆಯ ನೋನದಲ್ಲಿ ಕೀಳುವುದು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಬೆಲ್ಲಗೊಟ್ಟಿ, ಆ...ಯಲೆ, ಹುಲಿಯಬೀಜ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ರಕ್ತಗಂಧಕ, ಬಿಲಾಕ, ಜಿಂಗಣಗಿಲೆ, ಶ್ವೇತಗುಂಜಿ, ಗುರುಗುಂಜಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮೂಗಿನ ಬೆ.....

ಅರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ :—ಆಗುಳುಶಂಠಿ, ಕಾಗೆಯ ತೊಕ್ಕು, ನುಗ್ಗೆಯ ತೊಕ್ಕು, ಈಶ್ವರಿಯ ಬೇರು, ಲೊಕ್ಕಿಯ ಚಿಗುರು, ಆಷಾಢಿಯ ಬೇರು, ಬೆ...ಲಿ, ಮೆಣಸು, ಎಲ್ಲಾ ಅರೆದು ಹುಳಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಡಿ ಘೆಳಿಗೆ ದ್ವಯ ಕಾಸಿ ಇಂಗು ಹಾಕಿ ಹಿಗರಿಸಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕಲಸಿ ಊಟ ಮಾಡಲು ಮಲಕಟ್ಟಿದ್ದು ಪ್ರಪೃತ್ತಿಯಾಗಿ ದೀಪನವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರೋಗ್ಯವಾಗುವುದು¹.

ಶೂನ್ಯಹತ್ತದೆ ಹಾವುಕಡಿದರೆ ಮಂತ್ರಿಸುವ ಮಂತ್ರಂ :—ಎನ ಕಂಡೆ, ಬೇಲು ಕಂಡೆ, ಬವನ ತಾಳೋಳಿಗೆ ಎನ ಕಂಡೆ, ಹತ್ತಾಹೋಗದಿರು ಯಕ್ಕನಾಗ, ಎಕ್ಕನಾಗ, ಕಕ್ಕನಾಗ, ಕಾಳಿಂಗನಾಗ, ಅ, ಕಿ, ಅ...ತಲ...ಕಟ್ಟೆ, ಹೇಳಲೆಕನಾಗವರೆ ಕಂಠಗುವಿಗಿಂತೆ ಕುಣು ಕಲಿದೆ, ಮೂವನಚೆಟ್ಟಿಟೆ.....ಶಕ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಕಚಬದ ಬಾಯಕಟ್ಟಿದೆ, ಮುದುಗೆ ಮುಕುಲಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಹಿಂದಿಗೆ ಬಾಲಕಟ್ಟಿದೆ, ಕಟನೊನವಿತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಇಷ್ಟು ಮೀರಿಹೋದರೆ ಹರಿಯಾಣೆ, ಹರನಾಣೆ, ಒಜಬಾಲು, ಗುರುಬಾಲ, ಉರಿಗೆಟಕಡೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಎನು ಕಂಡೆ, ಅತ್ತ ಕಡೆ ಯಕ್ಕಾಕಾಳೋಳಿಗೆ ಎನು ಕಂಡೆ, ಹುತ್ತ ಕಂಡೆ, ಹುತ್ತದ.....ಗ.....ಎಳನಾಗ, ಕಕ್ಕ ನಾಗ, ಕಾಳಿಂಗನಾಗ, ಅಕ್ಕಿಯತ್ತಾ ಎಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಅಂಕಲೆಯತ್ತಾ ನಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದೆ,.....

¹ ಇದರ ನಂತರ ತೆಲುಗುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ ಅಡವಿನಂದಿಸಿಟ್ಟಕಲು ಪಾಕ ” ಎಂಬ ತ್ಯಾಜ್ಯ ತೆಲುಗುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕಟ್ಟಿದೆ, ಕಚ್ಚಬಂದ ಬಾಯಕಟ್ಟಿದೆ, ಮುದುರೆಮುಸುಳಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಹಾವಿಗೆ ಬಾಲ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಕಟ್ಟಿ ನೊನಂತಾ ಹೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ನಾ.....ಎಳುಗಳ್ಳಿ ಶಿವನವ್ವ ಒಡೆಯರ ಪಾದದಾಣೆ, ಕಡ್ಡಾಯ ಹುತ್ತದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಎಳನಾಗ ಎಡಕಡಿತವಾದರೆ.....ಬಲದಕಡೆ ಶಿಲಿಸಿದರೆ ಬಲದ ದವಡೆ ಗಟ್ಟಿದೆ, ಮುಸುಗೆ ಮುಸುಳಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಹಾವಿಗೆ ಬಾಲ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಕಟ್ಟಿನೊಗತಾಟಿ ಕಟ್ಟಿದೆ, ಇಷ್ಟುಗಳೆ ಶಿವನವ್ವ ಒಡೆಯನಾ ಈ ಮುದ್ದಮ್ಮದ ಮೇಲೆ ಹಾವು ಕಡಿದ ಪಾಪ ದಲ್ಲಿ ಹೋಗು ಕಂಡಾ ಪಿಟಿವ್ಯಮೂವ...ರ ಹಾಲ ಯೆತ್ತು ಪಾಡಿಚಿ.....ಗಸಿ ಬೇಡಿ¹.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಬಿಳೇ ಅಯ ಸ್ವಾಂತ, ಇಲ್ಲಣ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆಂಡು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಹಸುವಿನ ಅಕೆಯಲ್ಲಿ ಔಷಧಿಯ ಬೆರಸಿ ಸೇವಿಸೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹ, ಬಹುಮೂತ್ರ ಕೆಡುಗುಂ².

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಅಂಗುರದ ಬೇರಂ ಮೊಸರೊಳು ತಿನ್ನೆ ಕಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ನಿರ್ವಿಷವಾಗಲಿಕ್ಕೆ :—ಎಲೆಹೊನ್ನೆಯ ಬೇರಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕುಡಿಯೆ ನಿರ್ವಿಷ.

ವಿಳಂಗ ಎರಡಂ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಮೂಗಿನ ನಸ್ಯಂ ಗೈಯೈ ನಿರ್ವಿಷ.

ಕಹಿನೋರೆಯ ಬೇರಂ ಆ ಕಾಯೋಳಗಿನ ನೀರಂ ಆ ಬೀಜಮಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲರೆದು ಕುಡಿಸಲು ನಸ್ಯ ಮಾಡಿಸಲು ನಿರ್ವಿಷ.

ಬಜೆ, ಸಮುದ್ರಫಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀಯರಸ, ಕೋಷ್ಠ, ಸೈಂಧವ, ಸಾಸಿವೆ, ಇವೈಯ ಹೂವು, ಬೇರು, ಕಹಿಪೀರೇಕಾಯಿ, ನಾರು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೊಂದಾಗಿ ಅರೆದು ಅಜ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯಂಗೈಯೈ ಗ್ರಹಮುಂತಾಗಿ ಪಿಶಾಚ, ಶಾಕಿನಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷ ಕೆಡುಗು. ಬೆಲ್ಲಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯೈ ನಿರ್ವಿಷಂ. ಉಷ್ಣಮಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ನಿರ್ವಿಷ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಠಾನನ್ನು ಮನುಷ್ಯರ ಹಲ್ಲ ಕೀಣೆಯಂ ಪೂಸೆ ನಿರ್ವಿಷ. ಬಿಳಿರಕ್ಕುಸಿಯ ಗೆಡ್ಡೆಯ ನಾಳದಲ್ಲರೆದು ಕುಡಿಯೆ ನಿರ್ವಿಷ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯ

¹ ಇದರ ನಂತರ “ ಶೂನ್ಯಂ ಎಕ್ಕುಕು ಪಾಮು ಕಂಸ್ತೇ ಮಂತ್ರಂಚಿ ಮಂತ್ರ ” ಎಂದಿದೆ.

² ಇದರ ನಂತರ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ ವಿಮಲ ಮೂತ್ರ ವಿದುಳನು ಚಿತ್ತ ಚಿಗುಳು ನೂರಿ ನಿಮ್ಮಕಾಯಂ ತವ್ವಡಂ ಮಾನೇಡು ಮಜ್ಜೆಗಲೋನು ಕಲಸಿ ತಾಗನಿಚಿ.....ಮೂತ್ರಂ ವಿ.....ಜಿಗವಂಟಕಂ. ನೆಲವುಶಿತಿಜೆ ಸಮೂಲಂ ಪಟ್ಟು ಪಡಿಕೇಡು ತೆಚ್ಚಿ ಮಾಡು ಮಾನಿಕಲ ನೀಳ್ಗಲೋ ವೇಸಿ ಅಂದುಲೋ ಕಟ್ಟಿಚಿ.....ವಿಪೂಯ..... ಒಕ ಹಿವುಲಿ ಚ ಶುಂಠಿ, ೨ ಕೊಮ್ಮಲು, ಇವಿ ಬಟ್ಟತೊ ಕಟ್ಟಿತೆ ಅಕು ಆ ನೀಳ್ಗಲೋ ವೇಶಿ ಕಾಚಿ ಕಾಸೆದಿ ಸೊ...ಡು ಅ...ತೆವಡ...ನೆ ಆ...ಅನ್ನನುಲಿ ಆ ಕಷಾಯಲೋ ಕಲಸಿ ತಾಗನಿ ಚ್ಚಿದಿ, ೨ ದಿನ ಇಚ್ಚಿದಿ ಆವಾಪುದು ” ಎಂದಿದೆ.

ನಾಳದಲ್ಲರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ವವಿಷ ಹರ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಉಪ್ಪು ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅಂಬಲದಲ್ಲರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಮೂರು ದಿನ ಸತ್ತಂಥವನೆತ್ತಬಹುದು. ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಇಲ್ಲಣವಂ ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ನಿರ್ವಿಷ. ಇಂಗುವಂ ನರಮೂತ್ರದಲ್ಲರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಕೊಳೆಹಾವಿನ ವಿಷ ಹರ. ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರಂ, ಕಾಗೆತೊಂಡೆಯ ಬೇರಂ, ಅಂಬಲದಲ್ಲರೆದು ಪೂಸೆ ಮಂಡಲಿವಿಷ ಹರ. ಅಂಗುರದ ಬೇರು, ಅಂಕೋಲೆ, ಮಹಾಸರ್ಪ ವಿಷ ಹರ. ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜವಂ ನರಮೂತ್ರದಲ್ಲರೆದು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನಿರ್ವಿಷಂ. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಒಳಕ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಹಚ್ಚಲು ಮಾಸುವುದು. ಅಂಗುರ, ವಿಷ ಮುಂಗಲಿಯ ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಅರೆದು ಕುಡಿಸಲು ಚೇಳುವಿಷ ಹರ.

ಕಣ್ಣುಕಪ್ಪಂ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ: — ಎಲೆಕಪ್ಪಲಿ, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ಗೇರಹರಳ ಸುಟ್ಟ ಕರಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಸುಟ್ಟ ಕರಿ, ಕಹಿಹೀರೆಯ ಸುಟ್ಟಕರಿ ಈ ಋ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಭಾಗ, ಈ ಋ ನ್ನೂ ಗುದ್ದಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೊಡಲಿಯ ಅಂಡಿನಿಂ ಚೂರ್ಣಮಂ ಮಾಡಿ ಆ ಸಣ್ಣನಾದ ಚೂರ್ಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಗ ಕಡೆದ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾಮ್ರದ ಚಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಆ ಮರ್ದಿಸಿದ ಕಪ್ಪನ್ನು ಔಷಧ ಮಾಡುವುದು. ಹೇರಳ ಅಲ್ಪವನರೆದು ಅದರ ಕೂಡೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರವನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮರ್ದಿಸುವುದು, ಆ ಮರ್ದಿಸಿದ ಕಪ್ಪನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲಾ ತೆರದ ಕಣ್ಣುರೋಗ ಹೋಗಿ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ರಮ— ಕಪ್ಪುರ, ಶಿಲಾಧಾತು, ಪಟಿಕೆ, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ನೀಲಾಂಜನ, ಎಲೆಗಪ್ಪಲಿ, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ, ಅಳಲೆಯ ಕಾಯಿ, ಸಮುದ್ರಪಾಳದ ಬೀಜ, ಗೇರಹರಳು, ಇವಂ ಸಮಾನಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ, ಗಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಮಗುಡಿ ಅರೆದ ಮೇಲೆ ಈ ಔಷಧವನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಆ ಗಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿದ ಔಷಧಿಗೆ, ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪಿನ ಹೊಗೆ, ಬೊಬ್ಬಳಿಯಸೊಪ್ಪಿನ ಹೊಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರಡಿಗೆಯ ತುಂಬಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನಾನಾ ತೆರದ ರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಕ್ರೂರವಾದರೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೊಬ್ಬಳಿಯ ರಸವ ಕೂಡಿ ಹಚ್ಚುವುದು. ಸೈಂಧವ ಲವಣವನ್ನು, ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ಅಮೇಲೆ ಅಮರದವಳ್ಳಿಯ ರಸದಲ್ಲೂ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಸರ್ವ ಕಣ್ಣುರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಣುವುವು.

ಕೂಸುಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ : — ತೊಲೆ ಮದ್ದು, ಇಂಗುಳದ ಸೊಪ್ಪು, ಸುರುಸುರುಕೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಇವನ್ನು ತುಳಿದು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗೊಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉರುಳ್ಳಿ(?) ಹಾಲು, ತೊರೆಮದ್ದು, ಇಂಗು, ಸಾಸುವೆ, ಸೈಂಧವ, ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಆಮ್ರವ ಕಾಸಿ ಕೊಡೆ ಬಸುರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಕೂಸು ಬೀಳುವುದು.

ಮಡುವಾಗಲದ ಕಲ್ಪ : — ಮಡುವಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಸಿದ್ಧದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಬೆಲ್ಲಮಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ, ಹಸಿವಾದರೆ ಹಾಲೋಗರಮುಂಬುದು,

ತೃತೀಯಾದರೆ ಬಿಡುವುದು, ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ೪ ತಿಂಗಳು ಸೇವಿಸಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಗರೆದರೆ ಕೆಡುವುದು. ವೀರ್ಯವರ್ಧನ. ಬೆಕ್ಕು, ಇಲಿ, ನಾಯಿ, ನರಿ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಲೇಪದಿಂದ ಪರಿಹಾರ. ಮಡುವಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆ, ಶುಂಠಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಯಕ್ಷ್ಮಿಮಧುಕ, ಎರಡರಿಸಿನ ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಕುಡಿಯೆ ಗಂಡಮಾಲೆ ಕೆಡುಗು. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಹಾಲಲ್ಲರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಪಾಂಡುರೋಗ ಹರ. ಪ್ರಮೇಹ, ಗುಲ್ಮ, ಕೆಡುಗು. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ತ್ರಿಕಟುಕಮಂ ಬೆರಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ರ ಹರ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯ ಆವಿನತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲೂ ನಕ್ಕೆ ಶ್ವಾಸ ಕಾಸ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಗುಂ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ನೀರಲ್ಲರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಯಕ್ಷ್ಮ, ಕ್ಷಯ ರೋಗ ತೀರ್ಗುಂ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯ ಪಲ ೧, ಹಾಲು ಪಲ ೧, ಇವ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳೆ ಮೂತ್ರ ಸಿಕ್ಕು ಮಾಣ್ಗುಂ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲೂ ಮೆಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕು ಮಾಣ್ಗುಂ. ಅದಂ ಗೊಮೂತ್ರದಲ್ಲೂ, ಅಂಬಿಬದಲ್ಲೂ ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯಿ ಹಾವಿನ ವಿಷ ಹರ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯ ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ತುಪ್ಪಮಂ ಬೆರಸಿ ತಿನ್ನಲು ನಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಸನ್ನಿಪಾತ ಕೆಡುಗು. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಬೇರಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನೀರಲ್ಲಿ ನಸ್ಯಂ ಮಾಡೆ ಗಂಡ ಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಶುಂಠಿಯಂ ಅಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಅತಿಸಾರ ತೀರ್ಗುಂ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯ ದಾಳಿಂಬದಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲೂ ಕುಡಿಯೆ ರಕ್ತಾತಿಸಾರ ತೀರ್ಗುಂ. ಆ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಲಾಜವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಅದಂ ಅಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಶೋಣಿತ ತೀರ್ಗುಂ. ಅದಂ ತ್ರಿಫಲೆಯಂ ಬೆರಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕು ತೀರ್ಗುಂ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ತಪಸದ ಚಿಗುರಂ ತಂದು ಎಳು ಹಸಿಯ ಮೆಣಸಿನ ಸಕ್ಕೆ ಅದಂ ಹಳೇನೀರಂ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅರೆದು ಹಳೇನೀರೊಳಗೆ ಔಷಧಿಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಪಥ್ಯ ೪ ಗಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬರಿಯ ಹಾಲೋಗರ, ಕಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಕಿರಿನೆಲ್ಲಿಯ ಸೊಪ್ಪ ತಂದು ಕೋಣನಕಾಯ ಕಟ್ಟು ನೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆ ಕಟ್ಟುನೊಸರಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡಲು ಕಾಮಾಲೆ ತೀರ್ಗುಂ. ಪಥ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ವಾಂತಿಗೆ :—ಕಕ್ಕೆಯ ಕುಡಿಯಂ ತಂದು ಅರೆದು ಹುಣಸೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುಳಿ ಗೆಯಂ ಕೊಡಲಾಗಿ ವಾಂತಿಯಕ್ಕುಂ. ನೀರ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿದರೆ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಕಕ್ಕೆಯ ಕುಡಿಯನು ತಂದು ಹರುನೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ಕೂಡೆ ಹಾಕಿ ತುಳಿದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕಲಸಿ ಕೊಂಡು ಉಣಲಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಆರು ಬಾರಿ ಸುಖವರೆ ಕಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ತೊಳೆದು ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಅಮರದವಳ್ಳಿಯ ತಂದು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗ ಹೊಯ್ದು ಹಾಲನ್ನು ಮುನ್ನ ಕಾಯಿಸಿ ಬೆಂದದಂ ನೆಳಲೊಳಗೆ ಒಣಗಿಸಿ ಇದ್ದುದಂ ಸೇವಿಸಿ ಆ ಚಾರ್ಣಮಂ ತುಪ್ಪಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ (ಕೊಳ್ಳೆ ಕಾಮಾಲೆ ಹರ.)

ಹಾವಿನ ಮಂತ್ರ :—ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಕ್ಷಿರಾಜಾಯ ವಜ್ರನಖ ವಜ್ರನಖ ಜಯವಿಜಯಾದ್ಯಷ್ಟಮಹಾನಾಗಾನ್ ಖಂಡಯ ಬಾಧಯ (ಬಾಧಯ) ಸ್ತೋತ್ರಯ ಸ್ತೋತ್ರಯ ಸ್ವಾಹಾ.

ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಜಾಯಿಪತ್ರಿ, ಕಟುಕ, ಶುದ್ಧ ರಸ, ಯಲವದಹಗಿನು, ಅಸಿನಿ ೩ ತೂಕ ಬನ್ನಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಡಲೆಯ ಗಾತ್ರದ ಗುಳಿಗೆ (ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ) ಸರ್ವಾತಿಸಾರವು ಮಾಣುಂ. ಸಧ್ಯ ಮೊಸರು ಅನ್ನ.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—..... ೪ ತೂಕ, ತವಕ್ಷೀರ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಇವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ ಮಾಣುಂ. ಸಧ್ಯ ಹಾಲು ಅನ್ನ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಪಾದರಸ, ಗಂಧಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಇವು ಎಲ್ಲಾ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿರೆದು ಒಂದು ಜಾವ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭಳಿಜ್ವರ ವಾತಪಿತ್ತ (ಜ್ವರಗಳು ಮಾಣುವುವು).

ಶಾಲೆಗೆ :—ವತ್ಸನಾಭಿ, ಗಂಧಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಗುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಜಾವ ಅಟ್ಟು ಗುಂಜಾ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಶುಂಠಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಶಾಲೆ ಮಾಣುಂ. ಸಧ್ಯ ಹಾಲು ಅನ್ನ.

ರಸ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸೈಂಧವಲವಣವ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಆ ರಸವ ತುಂಬಿ ಸೈಂಧವಲವಣದ ಕಣಿಕೆಯ ಮುಚ್ಚಿ ಎರಡು ಪುಟವಿಕ್ಕಲು, ಅರಿಸಿ ತೆಗೆದರೆ ಅದು ಸಿದ್ಧ ರಸವಹುದು. ಆ ಸಿದ್ಧರಸವ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ವೀಳೆಯದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಶಾಲೆ ಮಾಣುಂ.

ಸರ್ವರೋಗಕ್ಕೆ :—ಶುದ್ಧ ರಸ, ಬಿಳುಗಾರ, ಗಂಧಕ, ಸೂಡ, ಸಾಂಬೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತಾಳೀಸ, ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜ, ಇಷ್ಟು ಸಮಾನ ಚಗಚಿಯ ಕುಡಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ, ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವದಿ ಕೊಡಲು ಸರ್ವರೋಗ ಹರ. ಲೋಕ್ಕಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ತೀತಜ್ವರ, ಚಾತುರ್ಧಿಕಜ್ವರ ಮಾಣುವುದು. ಗಾಂಧಾರಿಯಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಹುಂಡಿಕೊಂಡು ಎಳ್ಳ ಎಣ್ಣೆಯ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯ ಸರ್ವರೋಗ ಹರ. ...ಳಿಯ ಬಂದದ್ದೂ ಮಾಣುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹಾಲು ಅನ್ನ, ಬೆಣ್ಣೆಯ ಅನ್ನ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಕೊಡುಬೇಣಿಯ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯ ಮಾಡಿಟಿಸಿಕೆ..... ಅಳಿ ಉಪ್ಪು ಕಲಸಿ ಉಟಮಾಡಿ.....ಕೆ ಮೈಪುಸೆ ಅಷ್ಟಾದಶ ಕುಷ್ಠ ಮಾಣುವುದು.

ಸುಬುದ್ಧಿಗೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯ ತೂಕ ೯, ಶುಂಠಿಯ.....ದು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸುಬುದ್ಧಿಯಕ್ಕು. ಹಾಲು ಅನ್ನ ಸಧ್ಯ.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು ಸಾಸಿನೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು..... ಸಮುದ್ರಲವಣ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಯವಕ್ಕಾರ.....ಲನ ಬೇರು, ಇಂಗಲೀಕ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಸಮಾನ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಉಟದಲ್ಲಿಯ.....

.....ವಾತ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಪ್ರಮೇಹ, ಕೈಕಾಲುಹತ್ತಿದ ವಾತ, ಕಾಮಾಲೆ, ಪಾಂಡು ರೋಗ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವವು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ನಾಭಿ ೭ ಭಾಗ, ಗಂಧಕ ೬ ಭಾಗ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ ೪ ಭಾಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ.....ಲಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಸರುಗಾತ್ರದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಾಹಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹಾಲನ್ನ.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ, ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಲವಂಗ ೧ ತೂಕ, ಎಲಕ್ಕಿ ೧ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಮೂರು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹಾಲನ್ನ.

D 1362

ವೀರೈವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ಉಗನಿಯ ಹಂಚಿನ ಕೊನರು, ಬೆಲ್ಲದಲವಲೂ, ವೀರೈವರ್ಧನ.

ಲೇಸಕ್ಕೆ :—ಗಜ್ಜು ಗದ ಬೇರಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸುವುದು.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ :—ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದರೆ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ, ಕೈಮಸಕಿಗೆ, ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಔಷಧ. ಕೈಮಸಕಿಗೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ದಿನ ಅಂಕೋಲೆಯ ಬೇರನ್ನು ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುದಿಯ ವಾಂತಿ ಎರಡು ಬಾರಿಯಹುದು. ಮರುದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ವಾಂತಿಯಹುದು. ಮೂರು ದಿನ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ವಾಂತಿಯಹುದು. ವಾಂತಿಯಾದ ನಂತರ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮೂರು ದಿನ ಪರ್ಯಂತರ ಇವನ್ನೀವುದು.

ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ಹೊಮ್ಮುಗುಳು, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ, ಗೋರೋಚನ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಎಕ್ಕೆಯ ಸೊಸ್ಸಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾವ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಲೇಪ ಮಾಡುವುದು. ಸುತ್ತನೆಂಬ ತಾವರೆಯ ಬೀಜವನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೇದು ನಾಭಿಗೆ ಲೇಪನ ಮಾಡೆ ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ.ಬೇರಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಎದೆಯ ಪೂಸೆ ಶುಕ್ಲ ಸ್ತಂಭನ.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ :—ಕಹಿಸೋರೆಯ ನಾಲ್ಕು ತಂದು ಇರಿಸಿ ಮಂಡೆ ಸಣ್ಣನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗೆಡಿ ನಿರಣಿ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಿಸಿ ಅರ್ಧವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಬೇಲ, ಇವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೊಳಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆರಳು ಪ್ರಮಾಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮುನ್ನೆತ್ತುತೆರೆದ ಕೈಮಸಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಕಣ್ಣುಬೇನೆಗೆ :—ಬೇವಿನ ಬೀಜವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲರೆದು ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣುಬೇನೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಹುಲಿಗಿಲಬೀಜಮಂ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಇರುಳು ಗಣ್ಣು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ವೀರ್ಯಕ್ಕೆ :—ಕೋಣನಕಾಯ ಅಗಲು ಹೊಗೆ ಹಾಕಿ ಸೊಲ್ಲಗೆ ಹಾಲ ಕಡೆಗೆ ತೆಗೆದು ಉಳಿದ ಮೂರು ಸೊಲ್ಲಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಸೊಲ್ಲಗೆ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಒಳಗೆ ಇಕ್ಕುವ ಔಷಧಗಳು—ಹೋಮ ಪಾವ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿ ತವಂ ಮಾಡಿ ಅದರೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ತೊಳಸಿ ತೆಗೆದು ಅರುನೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ನೊದಲು ತೆಗೆದು ಸೊಲ್ಲಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಊದಲು ಒಳ್ಳಿತು. ಆ ಹುಯಿದ.....ಒಳಗೆ ತುಂಬಿ ಮೇಣಸು ಗ ೧, ಶುಂಠಿ, ಇದರ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಗ ೩ ಘನ ೯ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ವೀರ್ಯವರ್ಧನ. ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಹೃದಯಶೂಲೆ ಇಷ್ಟು ಮಾಣುವುವು.

D 1397

ಮದಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ :—ಕರಿ ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೇರು, ಮರುಳಮತ್ತದ ಬೇರು, ಮರುಳಮತ್ತದ ಬೀಜ, ಗುಂ.....ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕುಸಮಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯೊಳಗೆ ಅರೆದು ಗುಳ್ಳದ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಅಮಲಕ ಪ್ರಮಾಣ ಜೇನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮದ ತಿಳಿದು. ಅನುಪಾನ ಎಳನೀರು. ಜೀರಿಗೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ತೂಕ ಸಮವಾಗುವಂತೆ ಮೂರುದಿನ ಕೊಡುವುದು. ಕಾಡರಿಸಿನ, ಮುಸುಕುಜೋಳದ ಬೇರು, ಬಲಮುರಿಯಕಾಯಿ, ಸೀಗೆತಿಗಡು, ಸಾಸಿವೆ, ಗಟ್ಟಿಮೇಣಸು, ಉಳ್ಳಬೇಳೆ, ಶುಂಠಿಹುಡಿ, ಹುಳಿ, ಎಣ್ಣೆ ಕೂಡಿ ಭರಣಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ಎಲಚಿಪಾದಿಯಿಂದ ಅಡುವುದು. ನಿತ್ಯವೂ ಅಮಲಕಪ್ರಮಾಣ ಕೊಳ್ಳಲು.....ದಿನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಕುಂ ಪಥ್ಯ ಹಾಲು.

ಕಿಡ್ನಿಗೆ :—ಹೊರನೇಲಾವರೆಯಂ ಸಿದ್ಧ ದಿನದಲ್ಲರೆದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ನೀರಲ್ಲರೆದು ಕುಡಿಯೆ ವಿಷ ಕೆಡುಗುಂ. ಆ ಸಮೂಲವ ಕಾಂಸ್ಯದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಜಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಂ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಆ ಸಮೂಲಮಂ ತ್ರಿಕಟುಕವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಕಿಡ್ನಿ ಕೆಡುಗುಂ. ಅದನ್ನು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ತಿನ್ನೆ ಬರಿವದಣಿಅಕ್ಕಿಯ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲೆ ಕಿಡ್ನಿ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಅದರ ಸಮೂಲಮಂ ಕಕ್ಕೆಯ ತಿಗಡಂ ಮೆದ್ದು ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯೆ ಕಿಡ್ನಿ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಅದಂ ಅದರ ಬೇರಂ ತಂದು ಮೈಯ್ಯ ಪೂಸಲು ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಧನ. ಅದಂ ತ್ರಿಕಟುಕದಿ ತಿನ್ನಲು ಕೆಮ್ಮು ಕೆಡುಗುಂ. ಅದಂ ಅಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿನಿಂ ಕುಡಿದರೆ ವಘೆಯಮಂ ? ತೀರ್ಗುಂ. ಅದಂ ತೊಟ್ಟಮುಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅದಂ ಏರಂಡದ ತೈಲದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ವಾತಂ ಪೋಕುಂ. ಅದನ್ನು ಕೊಂಬ ಮಂತ್ರ—ಆ ಮಿಳತಿ.....ಜಗ.....ನೂರಸಂಗ ಸ್ವಾಹಾ ಈ ಮಂತ್ರದಿ ೧೦೮ ಬಾರಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

D 1364

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಇಂಗು ತೂಕ ೬, ಚವ್ಯ ತೂಕ ೨, ನಾಯಿವಿಳಂಗ ತೂಕ ೩, ಸ್ಯಂಧವ ಲವಣ ತೂಕ ೪, ಸಮುದ್ರಲವಣ ತೂಕ ೫, ಶುಂಠಿ ತೂಕ ೬, ಹಿಪ್ಪಲಿ ತೂಕ ೮, ಚಂಗಲ ಕೋಷ್ಠ ತೂಕ ೯, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ತೂಕ ೧೦, ಚಿತ್ರಮೂಲ ತೂಕ ೧೧, ಅಜಮೋದ ತೂಕ ೧೨, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ ತೂಕ ೪, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ ತೂಕ ೪, ರಾಸ್ತೆ ತೂಕ ೪, ಬಜೆ

ತೂಕ ೪, ಜೀರಿಗೆ ತೂಕ ೪, ತಾರೇಕಾಯಿ ತೂಕ ೪, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ತೂಕ ೪, ತಿಗಡೆ ತೂಕ ೪, ಗಜ್ಜು ಗದ ತಿರುಳು ತೂಕ ೩, ತುರಾಸಾಣಿಮೂಲ ತೂಕ ೫, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಮಾಣ ತೂಕ ವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಸಿ ಅಡಿಕೆ ಯಷ್ಟು ಚೂರ್ಣವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೆದ್ದು ನಾಲ್ವರೆಳು ಬಿಸಿ ಉದಕದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ವಾತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಮೈಸೋಲು, ಎದೆಸೋಲು, ಗುಲ್ಮ, ಸರ್ವ ವಾತ ಹರೆ. ಪಿತ್ತಕೂಡಿದ ವಾತಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮೊಲನಾಗರಕ್ಕೆ :—ಕಾಚತೊಂಡೆಯ ಬೇರು, ಹವಳತೊಂಡೆಯ ಬೇರು, ಒಳ್ಳೆಯ ತೊಂಡೆಯ ಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ನೆಲದಾಳಗಿಡ್ಡೆ, ಗಿಣಿಮೂಗಿ, ಮಡಿಹಾಗಲಗಿಡ್ಡೆ, ಮೊಲದ ಹೆಲ್ಲು, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರು, ಅರಿದಳ, ಉಲಗನ ಬೇರಿನ ತೊಪ್ಪಡೆ, ಬೇವಿನ ಬೇರಿನ ತೊಪ್ಪಡೆ, ಬೇವಿನ ಬೇಜ, ಇಂಗು, ಬಜೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಮೊಳಗದ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ, ನಗರೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ವ್ಯಾಧಿ ಎತ್ತಿದಾಗ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ನಸ್ಯಮಾಡಲು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬಗೆ ಮೊಲನಾಗರವ್ಯಾಧಿ ಗುಣವಹುದು.

ಬಾಣಂತಿಕೆಮ್ಮಿಗೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಬಜೆ, ಇಂಗು, ಭದ್ರಮುಸೈ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಮತ್ತಂ ಹೊನ್ನುಗಳು, ತ್ರಿಕಟುಕ ಇವನ್ನು ಅರೆದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಜಲ ಕಟ್ಟಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ :—ಮಡುವಾಗಲಗಿಡ್ಡೆಯನ್ನು ಕಾಳಾಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ಬಿಳು ಗಾರವ ಶುದ್ಧೈಸಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಹಾಲು ಬೆರೆಸಿ ಪಾನವ ಮಾಡುವುದು. ಜಲ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು. ಪಿಟಲುಪ್ಪನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ತೂಕವನ್ನು ಅಂಗೈ ಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲಸಿಕೊಂಡು ನುಂಗುವುದು. ನೀರ ಕಾಸಿ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಹೊಯಿಸುವುದು. ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಜಲಂ ಬಿಡುವುದು. ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಯೋಗ. ಅಗಸೇಸೊಪ್ಪ ತಂದು ಮಡಕೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಅಷ್ಟಾವಶೇಷ ವಾಗಿ ಕಾಸಿ ಅರ್ಧ ಸೇರು ಕಷಾಯವನ್ನೂ ಶುದ್ಧೈಸಿದ ಬಿಳುಗಾರವನ್ನೂ ಮಿಶ್ರನಾಡಿ ಕೊಂಡು ಪಾನವ ಮಾಡಲು ಜಲ ಬಿಡುವುದು.

ಆಸನನೂತಿಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಆಸನನೂತಿಹುಣ್ಣು, ಆಸನದ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೊಕ್ಕೆ ಎಳು ವುದು, ತಿಮಿರವಾಗುವುದು, ತುರಿಸಿದರೆ ಹುಣ್ಣಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆಸನದ ಸುತ್ತಲೂ ಹುಣ್ಣು ಗು ವುದು, ಇದಕ್ಕೆ ತುರುವೆ ಎಲೆಯನ್ನು ಎಂಟು ಹತ್ತು ಜೋಡಿಸಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಹದಿ ನೈದು ದಿನ ಕಟ್ಟುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಔಷಧಿಯನ್ನೇ ಐದಾರು ದಿನ ತೊಡೆಯುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣನಾಗುವರೆ ಬಿಳಿಮದ್ದ ವೂಡಿ ತೊಡೆಯುವುದು. ಬೇಗ ಗುಣವಹುದು. ಸಕ್ಕ, ಹುಳಶಲಧಿ ವರ್ಜ್ಯ.

ಗರ್ಭನಿಲ್ಲುವರೆ :—ಬಿಳಿಗುರುಗುಂಜಿಸೊಪ್ಪ ತಂದು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಕಡಲೇ ತೋರ ಮೂರು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಗಜ್ಜುಗದ ತೂಕ ೨ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನುಂಗಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ದಿನ ನುಂಗಿಸಲು ಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲೋಗರವೇ ಸರಿ, ಸೂತಕ ನಿಂತು ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ :—ಬೊಮ್ಮಿಯ ಸೊಪ್ಪ ತಂದು ಕುಷ್ಠರಸ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಜೀರಿಗೆ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಪಾನವ ಮಾಡಲು ಗರ್ಭ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಉರಿಯಿದ್ದರೂ ಐದು ದಿನಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಹಾಲೋಗರವೇ ಪಥ್ಯ. ಮಾವಿನ ತೊಪ್ಪಟೆಯನ್ನು ಹಸುವಿನ ಹಸಿಹಾಲು ಸಹ ತುಳಿದು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಪಾನಕ ಮಾಡುವುದು. ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಹಂಸಪಾದಿಯ ಸಹಮೂಲ, ಒಳಮುನಿಗಿಡದ ಸಹಮೂಲ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಕುಷ್ಠರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆಯ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾನವ ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಮಾಡಲು ಪ್ರಮೇಹ ಗುಣವಹುದು.

ಹೊಟ್ಟೆಹೋಗುತ್ತ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ :—ಸಜ್ಜರಸವನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಗಟ್ಟಿಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಹೊಟ್ಟೆಕೋಲು, ಅಮರಕ್ತ, ಇವು ಗುಣವಾಗುವುವು.

ಹಳೇಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ :—

ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮೃಕಕಾಕಜಂಘಸಹದೇವೀಬಲಾಕಣಂ |

ಕ್ವಾಥಂ ನಾಗರಸಂಯುಕ್ತಂ ಪುರಾಣಜ್ವರನಾಶನಂ ||

ಉರಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕರಿಹತ್ತಿಯ ಹರಳು, ಬಸಲೇಕೊಂಬು, ತೊಂಡೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಇವನ್ನು ನೀರ ತಳಿದು ಕುಷ್ಠರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಪಾನವ ಮಾಡುವುದು. ತಾಪ, ದಾಹ, ಉರಿ, ಪಿತ್ತಜ್ವರ ಹರವಹುದು. ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಮೊಸರನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಗಂಜಿಯ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಸುವುದು.

ಮಹಾಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಯಕ್ಷ್ಮಿಮಧುಕ, ಇವನ್ನು ಹಳೇ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಕುಡಿಯ ಜ್ವರ ಬೆವರುವುದು. ಉರಿ, ಧಗೆ, ತಾಪಕ್ಕೆ ಕುಮಾರಿಯ ಬೇರನ್ನು ಪುಟವನಿಕ್ಕಿ ರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ, ಹಾಲು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ತೂಕ ೧೨ ವರಹ, ಇವನ್ನು ಅರೆದು ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ಪಾನಕವ ಮಾಡುವುದು. ಬೆವರಿ, ಉರಿ, ಧಗೆ, ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಪುರಾಣಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕೊಳವಳಿಕೆ ಸಮೂಲವನ್ನು ತಂದು ತುಳಿದು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸವನ್ನು ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ, ಬೇವಿನ ಒಳನಾರು, ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಟೆಡಲದ ಬೇರು, ಇವನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಕಷಾಯಮಂ ಕಾಸಿ ಪಾನವ ಮಾಡಲು ಪುರಾಣಜ್ವರ ಹರ.

ದಾಹಜ್ವರ, ತಾಪಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕೊತ್ತಂಬರಿಬೀಜ, ಜೀರಿಗೆ, ಮುಡಿವಾಳ, ಲಾಮಂಚ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಇವನ್ನು ಸಮಾನಂ ಗೂಡಿ ಹಾಕಿದ ಕಷಾಯಮಂ ಸಕ್ಕರೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ತಾಪಜ್ವರ ಹರ.

ಕ್ಷಯರೋಗಕ್ಕೆ :—ಆದಿತ್ಯ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಜ್ವರದ ಮರದ ಬೇ.....(ಅಪೂರ್ಣ).

D 1367

ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಗುಳಿಗೆ :—ಹಿರಭಿ ೪ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೫ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೨ ತೂಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ ೨ ತೂಕ ; ರಸ ೧ ತೂಕವನ್ನೂ, ನಾಭಿಯನ್ನೂ, ಹಿರಿಯ ಹಿರಭಿ ೨ ನ್ನೂ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ದಿನ ನೆನೆಯಲಿರಿಸುವುದು. ಗಂಧಕವ ಹಸುವಿನ ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುದಿ ಕುದಿಸಿ ಬಳಿಕ ಇವು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಚಾವ ಮರ್ದ ನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸಮನಾಗಿ ಕಲ್ಪದೊಳು ಹಾಗಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಕಂಪ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಜೇನು, ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲು ಓಗರ, ಗಂಜಿ ಓಗರ, ಉಪ್ಪು ವರ್ಜಿತ. ದಿನಾಲೂ ಬರುವ ಭಳಿ, ಚಾರ್ಫಕ ಬಿಡುವುದು.

D 1368

ತಲೆಯಶೂಲೆಗೆ ಮಧು :—ಕಟುರೋಹಿಣಿ, ವಾಯುವಿಕಂಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀ ಮೂಲ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ, ಮರದರಿಸಿನ, ಅರಿಸಿನ, ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಉಳ್ಳಿ, ಸಣಬು, ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಒಂದು ಒಂದುತೂಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂನ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಕವ ಮಾಡಿ ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಪರಿಯಂತರ ತ್ರೈಲಂ ಪೂಸಿ ನಂತರ ವಾಯುವುದು. ಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಪ್ಪೆ ಹಾಲು. ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಬಿಸಿ ಆದ ಎಣ್ಣೆಯ ವಾಯುವುದು. ಈ ತಲೆಶೂಲೆಗೆ ನಸ್ಯ—ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಕರ್ಪೂರ, ಸಪ್ಪೆ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವ ಮಾಡೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಸನ್ನಿ ತಲೆನೋವಿಗೆ ನಸ್ಯ—ಸುಟ್ಟ ಬೆಲ್ಲ, ಮೆ.....ವಾರಿಡೆಯ ನಸ್ಯಮಂ ಮಾಡಲು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

D 1370

ನಾಲಿಗೆ ದೋಷಕ್ಕೆ :—

ವಿಶ್ವೇಸಿತಪುನರ್ನವ್ಯಾ ಕುಷ್ಠಾ ಗೋರೋಚಸಿಪ್ಪಲೀಃ ।

ರುದ್ರಾಕ್ಷಕಸ್ತೂರಿಹೇಮಪತ್ರಕಂ ಬಿಲ್ವಮೇವ ಚ ॥

ಎವಂ ಸರ್ವಂ ಸಮಂ ಕಲ್ಪೇ ಸ್ತನ್ಯಪಾನೇ ವಿಲೇಪಯೇತ್ ।

ದೋಷಯುಕ್ತಾಂ ಮಹಾಜಿಹ್ವಾಂ ಸನ್ನಿ ಪಾತೇ ಜ್ವರೇ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥

ಟೀಕೆ :—ಶುಂಠಿ, ಬಿಳಿಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರು, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಗೋರೋಚನ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಲ್ಲಪತ್ರಿಕಾಯಿ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಕೈಕರಣದಿಂದ ಹಾಕುವುದು. ಬೆಲ್ಲದ ಬೀಜ, ಪರ್ವತದ ಮಡುಬೇವಿನ ಕಾಯಿ, ಹಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಇವಂ ಎಲ್ಲ

ವನ್ನು ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ನಾಲಿಗೆಗೆ ಲೇಪಿಸುವುದು. ದೋಷ ಗುಣ. ಆಕಲಕರೆಯನ್ನು ತೇದು ಕೊಂಬುದು, ನಾಲಿಗೆದೋಷ ಗುಣ.

ಕಲ್ಪ :-

ಜೀರಕಂ ಯೋಷಲಶುನಂ ಸಂಪಿಷ್ಟಂ ಚೋಷ್ಣವಾರಿಣಾ ।

(ಶೀತಜ್ವರಸ್ಯ ಗಮನೇ ಪಿಬೇನ್ನಿಹಿತಮಂಬುನಾ ॥

ಟೀಕೆ :- ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಸಹ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯುವುದು.

ಧಾನ್ಯಕಂ ಜೀರಕಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾಮೇಲಾಸಿಕತಸಂಯುತಂ

ಉಷ್ಣೋದಕೇನ ಸಿಂಪೀತ್ವಾ ತಾಪಜ್ವರನಿವಾರಣಂ ॥

ಟೀಕೆ :- ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಸಹ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯಿ ತಾಪಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಭಳಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪ :- ಶುಂಠಿ, ಕೊತ್ತಮಲ್ಲಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿವ್ವಲೀಮೂಲ, ಪುತ್ರಜೀವಿ ಮಣಿಯ ಒಳಗಣ ತಿರುಳು, ಸೊಗದೆ, ಈಶ್ವರೀಬೇರು, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ತುಂಬೇ ಹೂವು, ಎಕ್ಕದ ಹೂವು, ನುಗ್ಗೆಹೂವು, ಗುಳ್ಳದ ಹೂವು, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಭಳಿಜ್ವರ, ತಾಪ ಸಹ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಪ್ರಸೂತಿಕಾಜ್ವರಗಳಿಗೆ :-

ವರ್ಷಾದೌ ದೇವಕುಸುಮಮೀಶ್ವರೀಂ ಸಹಜೀರಿಕಾಂ ।

ನಂದಾಕರ್ಣಾಟಿಕೇಧಾನ್ಯಂ ವಚಾತ್ಮಕುಷ್ಮನಾಗರಂ ॥

ಕಣಾವ್ಯಾಘ್ರಿಭೂಮಿನಿಂಬಾಭೂಸತ್ರಂ ಚಾಶ್ವಗಂಧಕಂ ।

ನಿಲೀವಾಲಕಮೂಲಂ ಚ ವಿಷಹಾರಿಸುಬೀಜಕಂ ॥

ವಿಶತ್ಸರ್ವಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ ।

ದ್ವಿನಿಷ್ಕಾರ್ಥಪ್ರಮಾಣೇನ ನರಮೂತ್ರೇಣ ಯೋಜಯೇತ್ ॥

ಪ್ರಸೂತಿಕಾನ್ ಜ್ವರಾ ದೋಷಾ ನಾಶಯೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।

ಸಕಲರೋಗಗಳಿಗೆ :-

ಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ಚೇತಿ ಕೃತ್ರಿಮತ್ರಯನಾಶನಂ ।

ಅಶ್ವಿಭ್ಯೋ ನಿರ್ಮಿತಂ ಯೋಗಂ ನರಾಣಾಂ ಹಿತಕಾರಣಂ ॥

ಭೃಗ್ವಾದಿಶ್ಚೈಕಭಾಗಂ ದ್ವಯಗಜಕುಸುಮಂ ದ್ರಾವಿಡಂ ವೇದಭಾಗಂ

ಶ್ಯಾಮನಾಮಷ್ಟಭಾಗಂ ತದಪಿ ಮಧುಕರಂ ಷೋಡಶಂಶೈಕಭಾಗಂ ।

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವಿಶ್ವಭಾಗಂ ಚತುರಧಿಕಯುತಂ ವಾಜಗಂಧೀ ಚ ಪಷ್ಠೀ

ವಿಶೇಷಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣಂ ಪ್ರವರಸಿತಸಮಂ ಭಕ್ಷಯೇದಕ್ಷಮಾತ್ರಂ ॥

ಕಾಸಶ್ವಾಸಕ್ಷಯಾನ್ವಾಪ್ಯಸರಭವಗದಂ ಸಿತ್ತಹೃದ್ರೋಗಭರ್ಧಿಂ
ಪಾಂಡವ್ಯಾಕಾಮಿಲಾಖ್ಯಂ ಸಕಲರುಜಹರಂ ಭಾಷಿತಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದ್ಯೈಃ |

ಸಕಲಜ್ವರಕ್ಕೆ :—

ಮುಸ್ತೈಲಾಗ್ನಿವಿಳಂಗಯಷ್ಟಿರಜನೀಮಂಜಿಷ್ಠ ಪಾರಾವತಂ
ಕುಂಡೀರೋಹಿಣಿಕಾವಲತ್ರಯವೃಷಾನ್ಮುದ್ವೀಕದರ್ವೀಯುತಂ |
ಗವ್ಯೇಷು ಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ಘೃತಮಿದಂ ಕಾಂತಿಪ್ರದಂ ಪುಷ್ಟಿದಂ
ಪುತ್ರಾಯುಷ್ಯಕರಂ ಮಹಾಗ್ರಹಹರಂ ಭೂತಾಮಯಘ್ನಂ ಪರಂ ||

ಟೀಕೆ :—ಮುಸ್ತೈ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ವಿಳಂಗ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಅರಿಸಿನ, ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಅಗುಳುರುಂಠಿ, ಬಜೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಆಡುಸೋಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಹೆಣ್ಣು, ಮರದರಿಸಿನ, ಇವು ತೂಕ ೧, ತುಪ್ಪ ಸಲ ೧೦, ಗೋಮಯ ಸಲ ೫ ತೂಕ, ಗೋಮೂತ್ರ ಸಲ ೧, ಮೊಸರು ಸಲ ೫, ಇದು ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಗುಳಿಗೆ.

ಸರ್ವಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ವತ್ಸನಾಭಿ ತೂಕ ೧, ತ್ರಿಕಟುಕ ೨, ಕಾಂತಭಸ್ಮ ೩ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೪ ತೂಕ, ಇವಂ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸರ್ವಜ್ವರ ಹರ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಲೇಪ :—ಮುಂಡುಗಳಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇಂಗು ಸಬಸಿಗ, ವಿಳಂಗ, ನುಗ್ಗೆ ಚೆಕ್ಕೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಅರೆದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಟಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೊಡೆದು ಲೇಪಿಸಲು ಜ್ವರ ಹರ.

ವೀರ್ಯವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ಆಷಾಢೀಬೇರು, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜ, ಕರಿ ಎಳ್ಳು, ಉದ್ದು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ನೂರುಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನುಭವಿಸುವ ವಿಷಯ ಬಪ್ಪುದು. ಮತ್ತಂ ಕನ್ನೇ ಕುಮಾರಿಯ ಬೇರು, ಆಷಾಢಿಯಬೇರು, ಬೇಳಡಿಕಳ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ಭೂಸಕ್ಕರೆ ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಪಂಚಶತ್ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೆರೆಯಬಹುದು. ಮತ್ತಂ, ಹಿರಿಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ಉದ್ದು, ಬಿಳಿಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರು, ಆಷಾಢಿಯ ಬೇರು, ಕರಿಎಳ್ಳು, ಈ ೫ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಹಾಲುತುಪ್ಪದಿ ಏಳುರಾತ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಏಳು ಅನೆ ಬಗ್ಗಿ ಸಬಹುದು. ಮತ್ತೂ ನೆಲದಾಳು, ಆಷಾಢಿಯ ಬೇರು, ನಸುಗುನ್ನಿಯ ಬೇರು, ಈ ನಸುಗುನ್ನಿಯ ಬೀಜ, ಕರಿಎಳ್ಳು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಹಾಲು ತುಪ್ಪದಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ವೀರ್ಯವರ್ಧನ.

ಹೆನ್ನೆ ರೋಗಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿದಾಸವಾಳದ ಹೂವು, ಕೆಂಪುದಾಸವಾಳದ ಹೂವು, ಕರಿ ಹತ್ತಿಯ ಹೀಚು, ಈ ೩ ನ್ನೂ ನೀರಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಕಿವಿಚಿ ಆ ನೀರ ಬಿಸಿನೀರುಕೊಂಡು ಅದ ರೋಳು ಅರಿವೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಕರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಚಂದನ, ಗೋರೋಚನ ಇವಂ ಅರೆದು ಕದಡಿ ಒಚ್ಚಡಿಶರೀರವಾದರೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು, ತುಂಬಿದ ಶರೀರವಾದರೆ ಅರೆ ಬಟ್ಟಲು ಈ ಸ್ವಕಾರ ಎಂಟು ದಿನ ಕೊಡೆ ಎಲ್ಲಾ ತೆರದ ಹೆನ್ನೆ ರೋಗಗಳು ಗುಣ. ಲವಣಾಮ್ಲ ವರ್ಜಿತ. ಚುತುವಾದಾಗ ಅರಿದಳ ೧ ತೂಕ, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜದ ತಿರುಳು ೧ ತೂಕ, ಬಿಳಿ ಉದ್ದಿನ ಬೇಳೆ ೧ ತೂಕ, ಸಕ್ಕರೆ ೧ ತೂಕ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ ೧ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಅವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುದಿಯೆ ಹೆನ್ನೆ ರೋಗ ಗುಣ. ಕಾಡಮಲ್ಲಿಬೇರಂ ಅಡಿನ ಹಾಲ್ವರೆದು ಕುದಿಯೆ ಗುಣ. ಸೋದೇಬೇರು, ತೋಟರಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ, ಸೈಂಧವಲನಣಮಂ ಬೆರೆಸಿ, ಕೋಣನಕಾಯ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಕಹಿಹೀರೆರಸದಲ್ಲಿ ಮಣಿಸಿಲೆಯ ಅರೆದು ಯೋನಿಗೆ ಮೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಲು ಶುಕ್ಲಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲೆಚಟ್ಟು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಕಣಿಕದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಕುದಿಯೆ ಹೆನ್ನೆ ಹರ. ಲೋಳಿಸರದ ಹಳುಕನ್ನು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಗುಣ. ಉತ್ತರಣಿ ಬೇರಂ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಇದಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಯೋನಿರಕ್ತ ಗುಣ. ಹತ್ತಿಯ ಹೂವಿನ ಒಳಗಣ ಕೆಂಪಂ ಕಳೆದು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹೂವು ಮೂರು ದಿನ ಹಸು ವಿನ ಹಸಿಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಬೆಲ್ಲದಬೀಜವಂ ಹಸಿಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಉತ್ತರಣಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಇಡಿದು ಸಂಕಟಿಯಂ ತೊಳಸಿ ಅಡಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಹೆನ್ನೆ ಯೋನಿದೋಷ ಗುಣ. ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಸೊಪ್ಪು, ಇಂಗು, ಇವಂ ಕೂಡ ಅರೆದು ಅಡಿನ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುದಿಯೆ ಯೋನಿಶಾಲೆ ಗುಣ. ಕಿರುಕುಸಾಲೆಬೇರಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುದಿಯೆ ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಎಲವದ ಹಗಿನಂ ಎಳನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಎಳನೀರಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರು, ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಯ ಬೇರು, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ತುಪ್ಪದಿಂ ಮೆಲ್ಲಲು ಹೆನ್ನೆ ರೋಗ ಗುಣ. ಅಡಿನ ಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿ ಆ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋನಿರಕ್ತ ಗುಣ. ಅಳಲೇಕಾಯ ಬೀಜವಂ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಮಾವು, ಹುಣಸೆ, ನೆಲ್ಲಿ, ಜಾತಿ, ಕರಿಹಾಲೆ, ಈ ಮರಗಳ ತಿಗುಡಂ ತಂದು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣವಂ ಬೆರೆಸಿ ಮೊಸರಿಂದ ಕಲಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಹೆನ್ನೆ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣ. ಸೋಮನಾಥನ ಇಂಗು ೧ ತೂಕ ಅರೆದು ಅಡಿನ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ೨೨ ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಯೋನಿಶಾಲೆ ಗುಣ. ಬಿಳಿ ಹುಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಉತ್ತರಣಿಬೂದಿ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಹುರುಳಿಕಟ್ಟಿಂದ ಅರೆದು ಕುದಿಯಲು ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಸಧ್ಯ ಮೊಸರನ್ನ. ಕರಿಹತ್ತಿಯಕಾಯ ರಸ, ನಿಂಬೆಹುಳಿ, ಇವು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುದಿಯಲು ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಹಿರಿಯಮದ್ದಿನ ಬೇರಂ ಹುರುಳಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ ಆ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅರೆದು ಕುದಿಯೆ ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಸಧ್ಯ ಹುರುಳಿಕಟ್ಟು. ಹುರುಳಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಹಾಲ್ವಿಯಾಗಲೀ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಾಗಲೀ

ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಅವರೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಬೇಯಿಸಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗಾಗಿ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರು ರಸವಂ ಕುಡಿದು ಆ ಅವರೆ ಗುಗ್ಗುರಿಯ ಮೆಲ್ಲಲು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಉತ್ತರಣೆಯ ಮೂಲವಂ ತಂದು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಯೋಗಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಲು ಗುಣ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಜಾಜಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಕರಿಬೇವು, ಜೀರಿಗೆ, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಅಜಮೋದ, ಸೈಂಧವಲವಣ ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಇದಂ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗುಣ. ನೆಲದಾಳವನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಹೆನ್ನೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಮಡಿನಾಳದ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಬೀಳುವುದು ಸಹ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪಥ್ಯ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಓಗರ. ಸೂರ್ಯಕಾಂತದ ಸೊಪ್ಪು, ಜಾಗಡೀಸೊಪ್ಪು, ಇವಂ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಸಂಚದಾರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಬೆಳಡಕಿಲಬೇರಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಅತ್ತಿಯ ಒಳನಾರು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಗ್ರಹಣಿಯುಂ ಹೆನ್ನೆತ್ತರುಂ ಮಾಣ್ಣಂ. ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ ಸಮೂಲವಂ ತುಳಿದು ಅರೆದು ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದು ತೂಕ ಅಸಿನಿಮದ್ದ ತೇದು ಕುಡಿಯೆ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜವಂ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಸಮುದ್ರವಾಳದ ಬೀಜ, ಬೇವಿನ ಹೆಗನು, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಅರೆದು ಬತ್ತಿಗೆ ಪೂಸಿ ಈ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಯೋನಿಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆನ್ನೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಮಂಡಿಕೊಂಬಿನ ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಮೇಲಣ ತೊಗಟೆಯ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸೇರು ಅಚ್ಚ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅರೆಸೇರು ಚೂರ್ಣವನ್ನೂ ಕಲಸಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯೆ ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಉತ್ತರಣೆಯ ಬೇರು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಯೋನಿರಕ್ತ ಗುಣ. ಕರಿಹತ್ತಿ ಕಾಯ ರಸ, ಸಕ್ಕರೆ, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಈ ೩ನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಲು ೨ ಬಗೆಯ ಹೆನ್ನೆ ಗುಣ. ಪಥ್ಯ ತುಪ್ಪೋಗರ, ಮೊಸರನ್ನ. ಹಾವುಮೆಕ್ಕಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ನಾಡೀವ್ರಣ ಮೊದಲಾದುವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ಹೆನ್ನೆಗೆ ಹಲಸಿನ ಬೀಜ ಲನ್ನು ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಿಣೀಹೆನ್ನೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಬೀಜವಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಿಂದ ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯ. ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಕೆಡುಗುಂ. ನೆಲ್ಲಿಬೇರು, ಬೇವಿನ ತಿಗಡು ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಂ ಮಾಡಿ ಎಮ್ಮೆಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಬಸುರಾದವರ ಹೆನ್ನೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಕಿರಿನೆಲ್ಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಕೊಳಕೊಳಕೆಸೊಪ್ಪು, ಹಾಲ್ಂಗೊಳಲೇಸೊಪ್ಪು, ಇಷ್ಟು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ರಾಯಪುರಿ ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟುವುದು. ಮಯೂರಶಿಖಿಯಂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಬೇರಂ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟುವುದು. ಮಾದಳದ ಬೀಜವಂ ಅಡಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಕಳ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಮುತ್ತಗದ ಹನಿಸು, ಇಂಗುಳದ ತಿಗಡನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನುಂಗಲು ಮೂರುವಾಸದೊಳು ಗರ್ಭ ಮಕ್ಕುಂ. ವಾದರಿ ಬಡಗ ಹೆರಿದ ಬೇರಂ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಬಂಜೆಗೆ

ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಇದಂ ಮೂರು ಬಾರಿ ಮುಟ್ಟು ಬಂದಾಗಲೂ ಮಿಂದು ಆ ದಿನ ಆದಿಯಾಗಿ ಮೂರು ಮೂರು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಭಾರಂಗಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ತಿರುಳು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅರೆದು ತುಪ್ಪದಿಂದ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯೆ ರಕ್ತಶೂಲೆ ಕೆಟ್ಟು ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ, ಪುಷ್ಪವತಿಯಕ್ಕುಂ. ಮಡಿವಾಳದ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ತಂದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಮಾನ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಮುಯೂರಶಿಖಿಯಂ ತಂದು ಒಂದೇವರ್ಣದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಮಡಿವಾಗಲದ ಬೇರಂ ಮುಟ್ಟುನೀರ ಮಿಂದ ದಿನ ಹಳೇ ನೀರಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಕೊಡಸಿಗನ ಬೇರನ್ನು ಹಿಟ್ಟು ಇಡಿದು ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಲು ಹುಳುಶೂಲೆ ಗುಣವಾಗಿ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಲೊಕ್ಕಿಬೇರು, ಈ ಮೂರು ಬಗೆ ಬೇರಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಾಲು ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸೆ ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲುಅನ್ನ. ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿಬೇರಂ ಅಂಗಲೇಪನಂ ಗ್ರಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಅಂಗುರದ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ. ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜ ಇದಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭಮಕ್ಕುಂ.

ಸೂತಕ ಕಟ್ಟು ಗುಣವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಚುಚಲಿ ಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ನೀರಲ್ಲಿ ತುಳಿದು ಸೊಲ್ಲಗೆ ರಸವಂ ಸೂತಕವಾದಾಗ ಮೂರು ಸೂತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಗುಣ. ಪಥ್ಯ ಹಾಲುಅನ್ನ. ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು. ಬೋನಗಾರಬೇರಂ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರೆದು ನುಂಗಲು ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟು ಗುಣವಾಗುವುದು. ಸಮುದ್ರಪಾಳದ ಬೀಜ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಲಸಿ ಬತ್ತಿಗೆ ಪೂಸಿ ಆ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಯೋನಿಗಿಕ್ಕಲು ಎಂತಪ್ಪ ಶೂಲೆ ಗುಣ. ನಾಲ್ವರಳು ಪುಳಿಯನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಕಟಿಶೂಲೆ ಗುಣ. ಬಜೆಯನ್ನು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡುವುದು. ವಾಂತಿ ಐದು ಬಾರಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಹಾಲಂ ಕುಡಿಯ ಕೊಡುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲುಅನ್ನ. ಹುಳು ಸತ್ತು ಮುಟ್ಟು ಕಟ್ಟು ಗುಣ.

ಗರ್ಭಿಣೀಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕಟುಕರೋಹಿಣಿಯ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಶರೀರ ಪೂಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಬಿಸಿನೀರ ಎರೆದು ಹೆಸರುಕಟ್ಟು ಒಗರವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಸರತಿ ಸ್ರಯೋಗವ ಮಾಡುವುದು. ಜ್ವರ ಬಿಡುವುದು.

ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದವಳ ಬಸಿರುಬೇನೆಗೆ :—ಸುಗಂಧಿಯ ಬೇರು, ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇರು, ಅಳಲೇಕಾಯ ಚೂರ್ಣ, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಬಸಿರುಬೇನೆ ಮಾಣುಂ.

ಬಾಣಂತಿಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಸೈ, ಇದರೊಳು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಬಾಣಂತಿಯರ ಜ್ವರ ಮಾಣುಂ. ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಇವಂ ಹಸುವಿನ

ಹಾಲು ಬಿಟ್ಟು ಅರೆದು ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಹೃದಯಶಾಲೆ, ಯೋನಿಶಾಲೆ, ಬಸುರಿಶಾಲೆ, ಜ್ವರ, ವಾತಗುಲ್ಮ, ಬಾಣಂತಿಯರ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳೂ ಮಾಣುವುವು. ಮೂರು ದಿನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪ್ರಸವವಾಗುವುದಕ್ಕೆ :—ತೋಟಿಯ ಬಡಗ ಹರಿದ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಯೋನಿಯಿಂದಿಳಿಯ ಪೂಸಲು ಪ್ರಸವವಾಗುವುದು. ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಯೋನಿಯಿಂದಿಳಿಯ ಪೂಸೆ ಪ್ರಸವವುಕ್ಕುಂ. ಕಾಳನಕಟ್ಟಿಗೆಬೀಜವಂ ಹಳೇನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಅತಿಬೇಗ ಪ್ರಸವವುಕ್ಕುಂ. ಕೊಳವಳಿಕೆ ಬೇರ ಮೋನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿ ಕಿತ್ತು ತಂದು ಆ ಮನೆಗೆ ಸೂರಿಗೆ ಕೊನೆ ಮುಂದಾಗಿ ಸೆಕ್ಕಲು ಪ್ರಸವವುಕ್ಕುಂ.

ಮಾಸು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಅರೆದು ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯೆ ಮಾಸು ಬೀಳುಂ. ಮಗ್ಗಾರೆ ಹೂವಂ ಅರೆದು ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಕುಡಿಯೆ ಮಾಸು ಬೀಳು ವುದು. ಬಿದುರ ಸೊಪ್ಪ ಅರೆದು ನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಮಾಸು ಬೀಳುಂ. ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮಾಸು ಬೀಳುಂ. ಹಾಲಿವಾಣದ ಎಲೆಯಂ ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮಾಸು ಬೀಳುಂ.

ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಉತ್ತರಣಿಬೇರನರೆದು ಯೋನಿಗೆ ಕುಟ್ಟಲು ಬೀಳುಂ. ನಡೆಯಲಾರದವಳಿಗೆ—ಗೋಳಿಗೆಕುದುರೆಯ ಲದ್ಡಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಶುಂಠಿಯ ಅರೆದು ಯೋನಿಗೆ ಕುಟ್ಟಲು ಕೂಸು ಬೀಳುಂ. ಸಣಬಿನ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಕೂಸು ಬೀಳುಂ.

ಮೊಲೆಹಾಲು ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ಕರಿಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಬರುವುದು. ಅಡಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನೂ ಹಾಲನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಬರುವುದು.

ಮೊಲೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ಬಜೆ, ಹೆಮ್ಮುಷ್ಟೆ, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಟ, ಕೊಡನಾರಿಬೇರು, ಇವಂ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಸ್ತನಗಳು ಬರುವುವು. ಗಜಹಿವ್ವಲಿಯನು, ಅರಗು, ಬಜೆ ಸಹ ಮೊಸರು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಸಲು ಮೊಲೆ ಬರುವುದು.

ಋತುವಾಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಎಕ್ಕೇಬೀಜ ೩ ತೂಕವಂ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ತಿನ್ನಲು ಋತು ವುಕ್ಕುಂ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲ, ಇವಂ ಮೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಧು ರಾಹಾರವ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಿ ಕರಿಹುರುಳಿಯ ಬೇಯಹಾಕಿ ಅದರೊಳಗೆ ೧೫ ಗೇರ ಹರಳ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ಎಸರ ಬಸಿಡುಕೊಂಡು ಎರಡು ಸೇರು ಉದಯ ವಾದಾಗ ಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಹುರುಳಿಕಟ್ಟು ಅನ್ನವ ಸಧ್ಯವನ್ನಿಕ್ಕುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ದಿನವಾದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಎಕ್ಕೇಡೂವ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಋತುವಾಗುವಳು. ಕುರುಟಿಗೆಬೇರನ್ನು ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ರಸವ ಹಿಂಡಿ ಕೊಂಡು ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸೇರು ಗೋಧಿಕಣಿಕೆ, ಒಂದು ಸೇರು

ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ, ಒಂದು ಸೇರು ಕಷಾಯ ಅಟ್ಟು ಕೊಡಲು ಋತುವಾಗುವಳು. ಅಷಾಢಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ವಡವರದ ಸೊಪ್ಪು, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಅರೆದು ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪ ಸಹ ಮೂರು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಋತುವಕ್ಕುಂ. ಭೂಸರೆ, ಅಲದ ಬಿಳಲು, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಯಾ ಅಡಿನ ಹಾಲೊಳಗಾದರೂ ಅರೆದು ಕೊಡಲು ಸೂತಕವಾಗುವಳು. ಎಕ್ಕೇಬೀಜ ೩ ತೂಕ, ಬೆಲ್ಲ ಗ ೩ ತೂಕ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಅರೆದು ಕಲಸಿ ಕೊಡಲು ಸೂತಕವಾಗುವಳು. ಎಕ್ಕೇಹೂವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಸೂತಕವುಕ್ಕು. ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ನೆಲ್ಲಿಯ ಹೂವು, ಇವ ಹಾಲಲ್ಲರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಪುಷ್ಪವತಿಯಕ್ಕು, ನೇರಿಲಹೂವಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಪುಷ್ಪವತಿಯಕ್ಕುಂ.

ಮೊಲೆಹಾಲು ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ತೋಟಿಚಿಗುರು, ಅಂತರಗಂಗಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿವ್ವಲಿಯಂ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಹಸಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪುವ ಕೊಡುವುದು. ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಗಜಹಿವ್ವಲಿಯ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಲೇಪನ ಮಾಡುವುದು.

ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳ ನಂಜಿಗೆ:—ಕಿನ್ನರಳಿಯ ಮರದ ಒಳನಾರಂ ಹಳೇನೀರಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಹಿಂಡಿ ಜೀರಿಗೆ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಂಜು ಹರ. ನವಣಿಕಾಳು, ಕೊಳೆ ಭತ್ತದ ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ವಘ್ಯ.

ಮಕ್ಕಳು ಬೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ :—ಬಜೆ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಗೋಮೂತ್ರ ದಿಂದ ಅರೆದು ತೊಟ್ಟಲಿಗೆ ಪೂಸಲು ಬೆಚ್ಚುವುದು, ಅಳುವುದು ಎಲ್ಲಾ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಮತ್ತಂ ಬಜೆ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಸಜ್ಜರಸ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ಕಲಸಿ ಧೂಪವಿಕ್ಕಲು ಬೆಚ್ಚುವುದು, ಅಳುವುದು ಎಲ್ಲಾ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಮಕ್ಕಳು ಉಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ :—ತಾರೇಕಾಯಂ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಸಲು ಉಚ್ಚುವುದು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಎಳ ಸೀಗೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋರೋಚಿಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ಅರೆದು ಸರ್ವಾಂಗಲೇಪನಂ ಮಾಡುವುದು. ಕತ್ತಿಗಾಲದ ಬೇರಂ ತಂದು ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ತೇದು ಅರೆಅಳಲೆಯಷ್ಟು ಎರೆಯಲು ವಾಂತಿಯಕ್ಕು. ಇದು ದಕ್ಕಿದರೂ ಮಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಎರಡು ಸಾರಿ ವಿರೇಕವುಕ್ಕುಂ, ಶೀಘ್ರದಿ ಗುಣವುಕ್ಕುಂ. ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಗಜ್ಜುಗದ ಕುಡಿ, ನೀರುಳ್ಳಿ, ಇವಂ ಕಾಸಿ ಕೊಡಲು ಗುಣ.

ಮಕ್ಕಳ ಕೋವೆಗೆ :—ಮಯೂರಶಿಖಿಯನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಎರೆಯೆ ಗುಣ. ಕರಿ ಹಾಗಲಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನ್ನು ಎರೆಯೆ ಗುಣ. ನೆಲಾವರೆಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗುಳಿದೋಷವಾದರೆ :—ಗರಿಕಟ್ಟಿನಿಡುವಂ ಶನಿವಾರ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ವಿಳ್ಯ ದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಅದಿತ್ಯನಾರ ತಂದು ಅ ಮಗುವಿಗೆ, ತಾಯಿಗೆ, ರಕ್ಷೆಯ ಕಟ್ಟಲು, ಗುಳಿ ದೋಷ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಚ್ಚುತ್ತ, ಅಳುತ್ತ, ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಜ್ವರಕ್ಕೆ—ನಿಡುವಿನ ಮೇಲಿನ ಹಾವಿನ ಹರೆಯ ತಂದು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಯಂತ್ರದೊಳಗೆ ಒತಿ

ಹರೆಯನಿಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಲು ಜ್ವರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಮತ್ತಂ ಒಂದು ಹರವಿ ಉದಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹುರಗನ ಸೊಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎರೆಯಲು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಾಧಿಯಾದುದಕ್ಕೆ :—ತುಪ್ಪದ ಗಣಿಕೆಯನು, ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಯನು ನೋಡಿ ಬಂದು ಶನಿವಾರ ಅರ್ಚನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಮೋನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸೊಪ್ಪನ್ನೂ ತಂದು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡುಕಿ ಇಬ್ಬರಳು ರಸವ ಅಳಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಕೂಡೆ ೧ ತೂಕ ಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಎರೆಯುವುದು. ಈ ಮೇರೆ ಯಲ್ಲಿ ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಮೂರು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರೆಯಲು ಮಲ ಸಡಿಲಾಗಿ ಈ ವ್ಯಾಧಿಯು ಗುಣವಾಗುವುದು.

ಬಾಲಕರ ಹಸಿಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಕುಸುಬೆಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಇವಂ ಕುಡಿಸಿ ಅತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಬಾಲಕರ ಭರ್ದಿಗೆ :—ತಾರೇಕಾಯಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಭರ್ದಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸಣ್ಣವರ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಉಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ, ಓಕರಿಕೆಗೆ :—ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅತಿಬಜೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇವಂ ತೇದು ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಿ ಜ್ವರ, ಅತಿಸಾರ, ಓಕರಿಕೆ, ಕೆಮ್ಮು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಗರ್ಭಿಣೀಹೆಂಗಸಿನ ಶೂಲೆಗೆ :—ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಶೂಲೆಯಾದರೆ ನೋರೆಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಇವಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ನೋರೆಹಾಲು, ಮೊಸರು ಸಹ ಕುಡಿಯಲು ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟಿಗೆ :—ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ಎಲೆಯ ರಸ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆಡ್ಡೆ ರಸ, ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ನೊಡಲು ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ಕೂಡಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಈ ಬಗೆ ಔಷಧವಂ ಕೊಡಲು ಹುಳು ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು. ಮೆಣಸನ್ನು ಬಿಳಿ ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಆ ಅರುವೆ ಸಹ ದೀಪದ ಕುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಮುಟ್ಟು ಕಟ್ಟು ಗುಣವಾಗುವುದು.

ಗರ್ಭನಾಶಕ್ಕೆ :—ತುತ್ತುವನ್ನು ಕರಿಹುರುಳಿಯ ರಸದಿಂದ ಕುಡಿಯಲು ಗರ್ಭನಾಶ. ನೊಲ್ಲಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದರೆ ೧ ತೂಕ, ಆರು ತಿಂಗಳಾದರೆ ೨ ತೂಕ, ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ನಾಶ. ಕಲ್ಲುಕರಗನ ಬೇರು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಗೋಳಿಗೆಕುದುರೆಲದ್ದಿ, ಇವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಬ್ರಾಹ್ಮೀರಸವನ್ನು ಆಡಿನ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ನಾಶ. ಬೇಳಡಕಲ ಬೇರಂ ಸಿದ್ಧದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಅರೆದು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಲೋಕ್ಕಿಬೇರಂ ಅಂಜಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಮುತ್ತುಗದ ಬೀಜವಂ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರೆದು

ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಹಳೇಸುಣ್ಣು, ಸಾಸುವೆ, ಇವಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಒಂದುಸೇರು ತುಗರಿ, ಒಂದು ಸೇರು ಸಣಬಿನ ಬೀಜ, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಯೋನಿಗೆ ಪೂಸುವುದು. ಸೂತಕವಾಗಿ ಮಿಂದ ದಿನ ಸೊಲ್ಲಗೆ ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆ ರಸ, ಸೊಲ್ಲಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡ ಕುಡಿಯಲು ಬಸಿರು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಮುತ್ತಗಬೀಜವಂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೇದು ಲಿಂಗಲೇಪನವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಭೋಗವ ಮಾಡಲು ಗರ್ಭನಾಶನ. ಕಾಚ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ವಿಳಂಗ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಇವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಸಣಬಿನ ಬೀಜವಂ ಅರೆದು ಕರಿಹುರುಳಿಯ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಅರಿದಳವನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ನಾಶ. ದೊಡ್ಡ ಈಚಲಹೂವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಒಂದು ವಟಿಲ ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಎಲವದ ಹಗಿನಂ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ. ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶಂ. ಸಣಬಿನ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ನಾಶ.

ಸೂತಕ ಕೆಡುವುದಕ್ಕೆ :— ಬೆಳಕೆಡಲ ಬೇರಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯು ಋತು ಕೆಡುವುದು. ಅರಳಿಯ ಮುಗುಳಂ ಅರೆದು ಹುಳಿಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಋತು ಕೆಡುವುದು. ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರೆದು ಸೂತಕವಾದಾಗ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಸೂತಕ ಕೆಡುವುದು. ಅರಗು, ಅರಳಿಯ ಮುಗುಳು, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಹುಳಿಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಹುಳಿಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಸೂತಕ ಕೆಡುವುದು.

ಬಸಿರಾದವರಿಗೆ ಕೆಂಬರುವಿಗೆ :— ನೆಲಮಾವಿನ ಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಅರೆಸೊಲ್ಲಗೆ ರಸವನ್ನು ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಕೆಂಬರು ಮಾಣ್ಣಂ. ಪಥ್ಯ ಹಾಲುಅನ್ನ. ಗೋರೋಚನವಂ ಹಾಲಲ್ಲಾಗಲೀ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೊಡುವುದು. ಕುಂಕುಮದ ಹೂವಂ ಹಸುವಿನ ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಕೆಂಬರುವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಸುಖಪ್ರಸವವಕ್ಕುಂ.

ಕೆಮ್ಮಿಗೆ :— ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಿಂದ ಅವರಿಕೆತಿಗಡಂ ಅರೆದು ಮೆಲ್ಲಲು ಕೆಮ್ಮು ಮಾಣ್ಣಂ. ಮೂರು ದಿನ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚೆಟ್ಟು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಕಲಸಿ ನೀರಿಂದ ಕುಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳ ಕೆಮ್ಮು ಮೊದಲಾದ ಕೆಮ್ಮುಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಗಂಡುಹೀರೆಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ಅಕ್ಕಿ ಸಂಗಡ ಇಡಿದು ಹಿಟ್ಟು ತೊಳಸಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಲು ಗೂರು, ಕೆಮ್ಮು, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಮಾಣ್ಣಂ. ಲೋಳಿಸರದ ಸಿಪ್ಪೆಯ ತೆಗೆದು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಪ ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಹಳೆಯ ಬೆಲ್ಲವ ಹಾಕಿ ಎರೆಯಲು ಕೆಮ್ಮು ಮಾಣ್ಣಂ. ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಒಂದು ಸೇರು, ಎಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣೆಲೆ ೨೫ ಒಣಗಿಸಿ ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಬಂದಷ್ಟು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಾಗಲೀ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಕೆಮ್ಮು ಮಾಣ್ಣಂ. ನೂರು ಒಗರಡಕೆಯನ್ನು ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಕೊಯ್ದು, ಎಂಟು ಸೊಲ್ಲಗೆ ನೀರಂ ಹೊಯ್ದು ಒಂದು

ಸೊಲ್ಲಗೆ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಬಸಿದುಕೊಂಡು ಆ ನೀರೊಳಗೆ ಐದು ಹಲ ಬೆಲ್ಲವ ಹಾಕಿ ಮೆಣಸಿನಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೂವತ್ತು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಅಟ್ಟು ಇಳುಹಿ ದೇಹಶೋಧನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅಮಲಕಪ್ರಮಾಣ ಕೊಕ್ಕುತ್ತು ಬರಲು ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಪಾಂಡು, ಕಾಮಿಲೆ, ಗುಲ್ಮ, ಪಿತ್ತ, ಅರೋಚಕ, ದಾಹ, ಕೆಮ್ಮು, ಗೂರುಬುಬ್ಬಸಿ, ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ರೋಗ ಹರ. ಲವಣಾಮ್ಲವರ್ಜಿತ. ಮಧುರಾಹಾರ ಸಧ್ಯ. ಇದು ಕೆಮ್ಮಿಗೆ ಕೈಗಂಡದ್ದು¹.

ಪೀನಸಕ್ತೆ :—ಅರಿದಳ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ, ಗೌರಿಪಾಷಾಣ, ಅರಿಸಿನ, ಕಾಡರಿಸಿನ, ಕಹಿಹೀರೇಬೀಜ, ಕಹಿಸೋರೇಬೀಜ, ಓನು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಹೊಟ್ಟು, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ತಿಗಡು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಈ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ದಿನ ತಪ್ಪಿ ದಿನ ಕೊಟ್ಟು ಸಬಸಿಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಎಸರಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತೈಲ-ಗರುಗದ ರಸ, ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಉತ್ತರಣಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಲೋಳಿಸರರಸ, ಈ ರಸಗಳು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅದರ ಸಮ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಹೊಯ್ದು ಅಟ್ಟು ನಸ್ಯಂ ಗೈಯ್ಯೆ ಪೀನಸ ಮಾಣ್ಣಂ. ಗಂಧಕ, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಬಜೆ, ನುಗ್ಗೆ, ತುಳಸಿ, ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸದ್ಧಕ, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಹಾಕಿ, ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಲು ಪೀನಸ ಮೂಗು ನಾರದು. ಹುಳು ಸಾಯುವುದು.

ಹೊಗೆ ಸೇದುವ ಕ್ರಮ :—ರಸ ಮೂರು ದುಡ್ಡು ತೂಕ, ಸೀಸ ಎರಡು ದುಡ್ಡು ತೂಕ, ಲಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ತುಳಸಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸ, ಇವ ಮರ್ದಿಸಿ ರಸವ ಅರುವಿಗೆ ತೊಡೆದು ಒಣಗಿಸಿ ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಗೆಯ ಕೊಡೆ ಪೀನಸ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸಧ್ಯ ಸಪ್ಪೆಹಾಲು ಅನ್ನ. ಅಡಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಣತಿಯಂ ಹಾಕಿ, ದೀವಿಗೆಯಂ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಆ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಾದು ತುಪ್ಪವಾದರೆ ಆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕರಿಕಂಬಳಿಹರುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಗಿಗೆ ಹಿಂಡೆ ಪೀನಸ ಮಾಣ್ಣಂ. ವಾಯಿವಿಳಂಗ ಗಂ ತೂಕ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ ಗಂ ತೂಕ, ಕೋಷ್ಠ ಗಂ ತೂಕ, ಸೈಂಧವಲವಣ ಗಂ ತೂಕ, ದೇವದಾರು ಗಂ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸೇರು ಗರುಗದ ರಸ, ಒಂದು ಸೇರು ಅಕಳ ತುಪ್ಪ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೊಯ್ದು ಈ ಚೂರ್ಣವಂ ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪವಂ ನೆಳಲಟ್ಟು ಮೂಗಿಗೆ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡುವುದು.

ಹೊಗೆಯ ಹಾಕುವ ಕ್ರಮ :—ಇಂಗಲೀಕ ಗಂ ತೂಕ, ತುತ್ತ ಗಂ ತೂಕ, ಸಜ್ಜರಸ ಗಂ ತೂಕ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಪೊಟ್ಟಣ ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ಮುಚ್ಚಳದ ಒಳಗೆ ಕೆಂಡವ ಹಾಕಿ ಮೇಲೊಂದು ಮುಚ್ಚಳವ ಮುಚ್ಚಿ ತೂತು ಕೊರೆದು ಕೋವಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಗೆಯ ಏರಿಸುವುದು. ಆ ಔಷಧದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಪೀನಸ ಮಾಣ್ಣಂ. ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೀಜ,

¹ ಇದರ ನಂತರ ತಾಲವತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ' ಎಂದಿದೆ.

ಓಲೇಬೀಜ, ಕಂಗುಂಗೇಬೀಜ, ಇವ ಮೂರನ್ನೂ ಅರೆದು ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ಶಿರೋರೋಗ, ಸೀನಸ ಕೆಡುಗುಂ.

ರಕ್ತಸಿತ್ತದಿಂ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ :—ದಾಳಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ಹೊವು, ಗರಿಕೆ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ಇವಂ ಸಕ್ಕರೆಯನಿಕ್ಕಿ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೂಗಿಗೆ ನಸ್ಯಂ ಗ್ರೈಯೈ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಕಿರುಕುಸಾಲೆ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಇವಂ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಲು ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವುದು ಮಾಡ್ಕುಂ. ಹಸಿಯ ಮೊಸರ ರಸಮಂ ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅಟ್ಟು ಮೃದುನಸ್ಯಂ ಗ್ರೈಯೈ ಎನಿತಪ್ಪ ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ ಮಾಡ್ಕುಂ.

ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಕಹಿತೊಂಡೇಸೊಪ್ಪನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಸುಕಿ ಹಿಂಡಿ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಂದು ಎರಡು ಬಿಂದು ನಸ್ಯಂಗ್ರೈಯೈಲು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಕಾಡುತೊಂಡೆಯ ಬೇರಂ ತುಳಿದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲವ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯಲು ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತ ಬೀಳುವುದು ಮಾಡ್ಕುಂ. ಪಥ್ಯ ಹುಳಿವರ್ಜ್ಯ. ಮಂಡೆಗೆ ಹಸುವಿನ ಸಪ್ಪೆತುಪ್ಪವ ಒತ್ತಿ ನೀರ ಎರೆಯಲು ಗುಣ.

ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆಯ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯಲು ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಕರಿಯೆಸಗದ ಸೊಪ್ಪು ತಂದು ನಾಲ್ಕು ಮೆಣಸನಿಕ್ಕಿ ಹಳೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ರಕ್ತಬಂಧಗಳು ನಿಲ್ಲುವುವು. ಪಥ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಅನ್ನ. ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ಗುಣ.

ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ :—ಗರುಗದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಬೇಳೆ, ಮೆಣಸು, ಇವಂ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ನಸ್ಯಂ ಗ್ರೈಯೈ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಇದಂ ಕುಡಿಯಲು ರಕ್ತ ಕಾರುವುದು ನಿಲ್ಲುವುದು. ದಾಳಿಂಬದ ಹೂವಿನ ರಸವಂ ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ನಸ್ಯಂ ಗ್ರೈಯೈ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಸುರಿವ ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಭಳಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ತೋಟೆಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಮೆಣಸು ಸಹ ಅರೆದು ಅಡಿಕೆ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಕದಡಿ ಭಳಿ ಬರುವಾಗ ಕುಡಿಯಲು ಭಳಿ ಮಾಡ್ಕುಂ.

ಭಳಿಗೆ ಕಲ್ಕು :—ಕುರುಟೆಗೆಚಿಗುರು, ೭ ಮೆಣಸು, ೭ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಬೇಳೆ, ೭ ಶುಂಠಿ, ಹೆಸರು, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ ಸಹ ಅರೆದು ಕಲ್ಕುವ ಮಾಡಿ ಭಳಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಕುಡಿಯಲು ಭಳಿ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ತಾಸಕ್ಕೆ :—ನೆಲದಾಳಿಗೆಡ್ಡೆಯಂ ತಂದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ತೇದು ನಾಲಿಗೆ ಲೇಸವಂ ಮಾಡಿ ದಾಹ, ತಾಸ ಹರ.

ತಾಸಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಕು :—ಸಹದೇವಿ, ಯಿವಸಿಂಹಿ, ಗಾಂಧಾರಿ, ಈ ಮೂರು ಬಗೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಪಿಟ್ಟಿನಿಕ್ಕಿ ರಸವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಬಜೆ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ,

ಇವಂ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕದಡಿ ಕುಡಿಯಲು ತಾಪಜ್ವರ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಒಂದು ತೂಕ ಕೊತ್ತಂಬರಿಯ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಸೇರು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯಲು ತಾಪಜ್ವರ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ದಾಹಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಅತ್ತಿ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ದಾಹಜ್ವರ ಪರಿಹಾರ.

ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಅಡಕೆಚೆಟ್ಟಿನ ಬೇರಂ ಬೆಂಬಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ ಸಹ ಅರೆದು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಶೀತಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ :—

ಅರಣ್ಯತುಲಸೀಮೂಲಂ ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿಮಹಾಷಧಂ ।

ಮಹಾಬಲಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಶೀತಜ್ವರನಿವಾರಣಂ ॥

ಟೀಕೆ:—ವನತುಳಸಿ, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿ, ಸಹ ಕಷಾಯವಂ ಕೊಡುವುದು ಶುಂಠಿ, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಹ ಕಷಾಯ ಕಾಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ.

ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಎಕ್ಕೇಬೇರಿನ ತಿಗುಡು, ಸುಗ್ಗೆಯ ತಿಗುಡು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಸಹ ಅರೆದು ಉಂಡೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಣ್ಕುಂ. ಶುಂಠಿ, ಅಮರದನಳ್ಳಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅಷ್ಟಾವಶೇಷ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯಲು ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಸಿಪ್ಪಲೀ ಸಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಂ ಚವ್ಯಂ ಚಿತ್ರಕನಾಗರಂ ।

ಸಂಚಕೋಲಮಿತಿ ಖ್ಯಾತಂ ಶೀತಜ್ವರನಿವಾರಣಂ ॥

ಟೀಕೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಚವ್ಯೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯಲು ಶೀತಜ್ವರ, ವಾತಜ್ವರ, ವಿಷಮಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಕುರುಕುಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕೇದಗೆಬೇರಿನ ರಸ, ಹೊನ್ನಗೊನ್ನರಸ, ಇವು ಎರಡಕ್ಕುಂ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯಲು ಕುರುಕುಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಬೇವಿನ ಒಳನಾರು, ಶುಂಠಿ, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿ, ಇವ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಸುಳುಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕಕ್ಕೆತಿಗುಡು ಒಂದು ಹಿಡಿ, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ ಎರಡು ಹಿಡಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ೨, ಇವಂ ಎರಡು ಮಾನ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಒಂದು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಆದಾಗ ಅದರೊಳಗೆ ೨ ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯಲು ಜ್ವರ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಮತ್ತಂ ನೀರ ಬೊಮ್ಮೀಸೊಪ್ಪು, ನೀರಗೋಣಿಸೊಪ್ಪು, ಇವು ಎರಡು ಬಗೆಯನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಕ್ಕಿ ಆ ರಸ ದಲ್ಲಿ ಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಈ ಮೂರನ್ನು ಅರುವೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಇಳುಹಿ ಅದಂ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕದಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಎರಡು ವೇಳೆ ಮೂರು ವೇಳೆ ವಿರೇಕಮಕ್ಕುಂ. ಸರ್ವಜ್ವರ ಹರ. ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಜ್ವರಂಗಳು ಮಾಣುವುವು.

ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರಿಗುಳಿಗೆ :—ಅನುವಾನ ಹಸುವಿನ ನೊರೆಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ಸಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಸ್ತಂಭನ. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರ. ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾತ ಹರ. ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ತ್ರಿದೋಷ ಹರ. ಲವಂಗದ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಗ್ರಾಹಿ. ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹೂವಿನ ರಸ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ತಂಭನ. ಮಧು ಮೆಲ್ಲುವವನಿಗೆ ಬದನೇ ಬೇರಿನ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಈ ಗುಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಧು ಮೆಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ತಗ್ಗಿಸಿ ಇಳಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ದಿನ ೧೦ಕ್ಕೆ ಮಧು ಬಿಡುವುದು. ಇದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಹುಳಿ ವರ್ಜ್ಯ.

ಕೆಮ್ಮಿಗೆ :—ಹಣ್ಣು ಅಗಸೇಸೊಪ್ಪು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಹೂವು, ಕೃಷ್ಣತುಳಸಿ, ಆಡುಸೋಗೇ, ಬಿಳುಗಾರ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ಸಮತೂಕ, ಆಡುಸೋಗೇಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಕೃಷ್ಣತುಳಸಿರಸದಲ್ಲಿ ಪಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಡುವುದು.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—ಎಕ್ಕೇವಲೆ ನೂರು, ಸುಣ್ಣ ಒಂದು ಸೇರು, ಸಂಚಕ್ಕಾರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದುಡ್ಡು ತೂಕ, ಸುಣ್ಣ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಚಕ್ಕಾರ, ಸಂಚಲವಣ, ಹುಡಿ ಮಾಡಿ ಸುಣ್ಣ ದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಈ ಎಕ್ಕೇವಲೆಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕಿರುಮಣ್ಣುಗೊಂಡು ಗಜಪುಟ ಇಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡಿ, ಹಸಿರುಂಥಿರಸದಲ್ಲಿ ದೇಹವರಿತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಕೃಷ್ಣತುಳಸಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಸೊಪ್ಪು, ಆಡುಸೋಗೇಸೊಪ್ಪು ಈ ೩ನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿ ಪಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇರಿಸಿ ಈ ರಸದಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಿಳುಗಾರ ಸಹ ಕೊಡಲು ಮಕ್ಕಳ ಕೆಮ್ಮು, ಕಾಸ ಗುಣ.

ಸರ್ವವಿಷಕ್ಕೆ :—ದೊಡ್ಡ ಪಡಸತ್ರಿಚೂರ್ಣ ವರಾಹ ತೂಕ ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಹಾವುಗಳ ನಾನಾವಿಷ, ನಾನಾಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ವಿಷ ಹರ. ಹುಳಿ ವರ್ಜ್ಯ.

ಕೃಮಿಗೆ :—

ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಮೇಕಂ ತು ಸಯಸಾ ಪಿಬತೀ ನರಃ |

ಮೂತ್ರಂ ವಾ ಮೂತ್ರಘಾತಂ ವಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ವಿನಶ್ಯತಿ ||

ಕುಲುತ್ಥ ವೈಷಸವೈಷಾತ್ಯೆಲೋ ಹಿಂಗುವಿಳಂಗವಾನ್ |

ಕಾಸಶ್ವಾಸಾಗ್ನಿಸದನಕೃಮಿಗುಲ್ಮೋದರಾವಹಾ ||

ಕುಷ್ಮಕ್ಕೆ :—ಬೋಳಾಮಸ್ತಕಿ, ಬಂಗಾಳಸಚ್ಚಿ, ಸಚ್ಚಿತುತ್ತ್, ಇಷ್ಟು ನರಹ ತೂಕ, ಅರ್ಧ ಹಸಿ ಅರ್ಧ ಬಿಸಿ ಮುರುದಾರಶೃಂಗಿ ಗ ೧ ತೂಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಗ ೧ ತೂಕ, ಮರದರಿಸಿನ ಗ ೧ ತೂಕ, ರಸ ಗ ೨ ತೂಕ, ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರದ ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹುಳುಕಡ್ಡಿ ರಕ್ತ ಬರುವಹಾಗೆ ಕೆರೆದು ತೊಡೆಯ ಗುಣ.

ಜ್ವರನಿದಾನ :—

ಆದಾ ದಿನತ್ರಯಂ ಬಾಲ್ಯಂ ಜ್ವರೇ ಸಪ್ತ ಚ ಯೌವನಂ |

ಜ್ವರಾಂತೇ ನವಮಂ ವೃದ್ಧಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಜ್ವರಲಕ್ಷಣಂ ||

ಕೋಟ್ಯಧತ್ರಯರೋಮಕೂಸನಿಚಯಂ ಅಷ್ಟಾದಶಶಲ್ಯಕಂ ।
 ಸಂಧಿಶ್ಚ ದ್ವಿಶತಂ ಚ ಪೇಶಿಶತಕಂ ಮರ್ಮಾಣಿ ಸಪ್ತೋತ್ತರಂ ॥
 ಅಷ್ಟಾ ರಕ್ತಜಮೂತ್ರಜದ್ವಿದ್ವಿತಯಂ ಶುಕ್ರೇ ಚ ಕರ್ಷದ್ವಯಂ ।
 ಶಾರೀರಂ ಕುಡಸದ್ವಯಂ ದ್ವಿಗುಣಿತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮರುತ್ತನ್ಯಥಾ ॥

ಚಾತುರ್ಥಿಕಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ತೊಟ್ಟಿಸೊಪ್ಪ ಪಿಟ್ಟಿನಿಕ್ಕಿ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಲವಂಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ಬೇಳೆ ಸಹ ಅರೆದು ದೇಹವರಿತು ಕೊಡುವುದು, ಗುಣ. ಮೆಣಸು, ಚಿಟವುಡಲದ ಬೇರು, ಇವಂ ಕದಕಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿರಿಸಿ ಕಿವುಚಿ ಆ ಹುಳಿಯನ್ನು ಜ್ವರ ಬರುವಾಗ ಮೈಗೆ ಪೂಸಲು ಚಾತುರ್ಥಿಕ ಮೊದಲಾದ ಜ್ವರಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿಡುವುವು. ಕಟುಕರೋಹಿಣಿಯ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಿಂದ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ೩ ಭಾವನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ನೀಳ್ಕದ ಎಲೆಗೆ ತೊಡೆದು ಮೆಲ್ಲಲು ಬಿಸಿ ನೀರಂ ಕುಡಿಯಲು ಸರ್ವಜ್ವರಹರ.

ಜಿಹ್ವಾರೋಗಕ್ಕೆ :—

ಪಾಶಾಬಲಸುಗಂಧೀನಾಂ ದಲಕ್ವಾಥಂ ಪಿಬೇನ್ನಿಶಿ ।
 ಜಿಹ್ವಾರೋಗಂ ತಾಲುರೋಗಂ ಸದ್ಯ ಏವ ವ್ಯಪೋಹತಿ ॥
 ಶಾರಿಕಾಬಲಯೋಷಂ ಚ ಧಾನ್ಯಶುಂಠೀಪಟೋಲಕಂ ।
 ತತ್ತ್ವಾಥಂ ಸಿತಯಾ ಯುಕ್ತಂ ಪಿಬೇಜ್ಜ ಹ್ವಾಮಯಪ್ರಣುತ್ ॥
 ಸರ್ಪಟಾಬ್ದ ಪಟೋಲನಾಂ ಶಾರಿಕಾಜೀರಧಾನ್ಯಕಂ ।
 ಸಶುಂಠಿನಿತ್ರಾ ಕ್ವಾಥಂ ಪಿಬೇಜ್ಜ ಹ್ವಾಮಯಾತೀನುತ್ ॥
 ಆದಾನಮತಿಕಟ್ಟಾನ್ಲ ರೂಕ್ಷಭೋಜನಲಂಘನೈಃ ।
 ಅಕಾಲಜಾಗರಾಸ್ತಸ್ಥ ವ್ಯಾಯಾಮಾದುಚ್ಚ ಭಾಷಣೈಃ ॥
 ತ್ರೈಲಾತಪಾದಿಯೋಗೈಶ್ಚ ಜಿಹ್ವಾರೋಗಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ ।
 ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ದೋಷಮದ್ರಾವಂ ಪೇಷಂ ಶ್ಯಾವಂ ಸಂಕಟಕಂ ॥
 ಅರುಚಿಸ್ವರಸಂತಾಪಂ ವಿವರ್ಣವದನಂ ಭ್ರಮಂ ।
 ಸರ್ವಾವಯವನುಸ್ಸಂಧಂ ಜಿಹ್ವಾರೋಗಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ॥
 ನಾತಶ್ಯಾವಂ ಭವೇಚ್ಛೂಲಂ ಪಿತ್ತಶ್ಯಾವಂ ಸಕಂಟಕಂ ।
 ಕಫೇ ಶುಭ್ರಾತಿಸಿಚ್ಛಿಲ್ಯಂ ಸಂಸರ್ಗೇ ಮಿತ್ರಲಕ್ಷಣಂ ॥
 ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಸ್ಫುಟನಂ ಚಾಪಿ ಸಾಮಾನ್ಯಂ ದೋಷಲಕ್ಷಣಂ ।
 ತತ್ರ ಗಂಡೂಷಲೇಪಾದಿ ಭಜೇಲ್ಲಘಂ ಚ ಭೋಜನಂ ॥
 ಪಟೋಲಶಾರಿಕಾಕ್ವಾಥಂ ಪಿಬೇಜ್ಜ ಹ್ವಾದಿದೋಷನುತ್ ।
 ಕಾಶ್ಮೀರಮಧುಕಂ ಚೈವ ತಥಾ ರುದ್ರಾಕ್ಷರೋಚನಾಂ ॥

ಪುನರ್ನವಿಸಮಂ ಲೇಪಾದ್ಗಂಡೂಷಂ ಸರ್ವದೋಷನುತ್ |
 ಸುಗಂಧಿಜರ್ಘುರಿಮೂಲಚರ್ವಣಾದಸ್ಯ ದೋಷನುತ್ ||
 ಸುಸ್ಪೀತಖದಿರಕ್ವಾಢಭಕ್ಷಣಂ ತತ್ರದಾರುಣಂ |
 ಜಿಹ್ವಾತಾಲುಭವಂ ರೋಗಂ ನಾಶಯೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||

ಬಿಳಿಸಾಸುವೆ, ಸೈಂಧವ, ಆಕಲುಕರೆ, ವಿಳಂಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಮಾನವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ
 ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಹರ.

ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ :—

ವಚಾಗ್ರಂ ನಿಂಬಬೀಜಂ ಚ ಸ್ತನ್ಯೇನ ಪಯಸಾ ಪಿಬೇತ್ |
 ಪುತ್ರಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ ನಾರೀ ದೈವಕೋಪಂ ವಿಮುಂಚತಿ ||
 ಅಂಕೋಲಮೂಲವಲ್ಕುಂ ತು ಚೂರ್ಣೇಕೃತ್ವಾ ಗುದೈರ್ಯುತಂ |
 ಕಾಕಾಂಡತುಲ್ಯಮಶ್ವೀಯಾತ್ ಪುತ್ರೀಣೇ ಸ್ತ್ರೀ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||
 ಉತ್ತಮಾಕ್ಷನ್ನಿಕಾಮೂಲಂ ಶೋಷಯಿತ್ವಾ ಪಯಃ ಪಿಬೇತ್ |
 ವಾಯಸಾನ್ನಂ ಸಮತ್ತೀಯಂ ಪುತ್ರೀಣೇ ಸ್ತ್ರೀ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||
 ಸೌದರ್ಶನಂ ಮಹಾಮಂತ್ರಂ ಶುಚಿಭೂತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಾ |
 ನಿತ್ಯಮಷ್ಟೋತ್ತರಶತಂ ಜಪನ್ಮತ್ರಮಪ್ನುಯಾತ್ ||

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀ ಸುದರ್ಶನಮಹಾಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಹಿರ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಭಗವಾನ್ ಋಷಿಃ, ವಿರಾಟ್
 ಛಂದಃ, ಸುದರ್ಶನರೂಪೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುರ್ದೇವತಾ, ರಂ ಬೀಜಂ, ಹೃಂ ಶಕ್ತಿಃ, ಈಂ ಕೀಲಕಂ,
 ಸುದರ್ಶನಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇ ಜಪೇ ನಿನಿಯೋಗಃ. ಧ್ಯಾನಂ—

ಶಂಖಂ ಚಕ್ರಂ ಚ ಪಾಶಂ ಪರಶುಮನಿಮಿಷಂ ಶೂಲಪಾಶಾಂಕುಶಾಗ್ನಿಂ
 ಭಿಭ್ರಾಣಂ ವಜ್ರಖೇಟಂ ಹಲಮುಸಲಗದಾಕುಂತಮತ್ಯುಗ್ರದಂಷ್ಟಂ |
 ಜ್ವಾಲಾಕೇಶಂ ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ ಜ್ವಲದನಲನಿಭಂ ಹಾರಕೇಯೂರಭೂಷಂ
 ಧ್ಯಾಯೇತ್ನ ಟ್ಪೋಣಸಂಸ್ಥಂ ಸಕಲರಿಪುಜನಪ್ರಾಣಸಂಹಾರಚಕ್ರಂ ||

ಜಪ :—ಸಹಸ್ರಾರ ಹುಂ ಫಟ್ ಸ್ವಾಹಾ¹.

¹ ಇದರನಂತರ ತಾಳಸತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ :—

ರಕ್ತಜಾಃ ಕೃಮಯಸ್ಸುಕ್ಷ್ಮಾಸ್ತನುಮಧ್ಯಾಗ್ರಶಕ್ತಯಃ |
 ಸ್ಮರನೇಶ್ವನಿ ಕಂಡೂತಿಂ ಜನಯಂತಿ ಯಥಾಬಲಂ ||
 ಕಂಡೂತೇರಪ್ರತೀಕಾರಂ ತನುಲಿಂಗೇನ ಸಂಗಮೇ |
 ನ ತೃಪ್ಯಂತಿ ಪ್ರಿಯಶ್ಚ ಸ್ವಾಸ್ಥಿಂಗವೃದ್ಧಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ ||

ಅಹಿಂಸಾಚರಣೆ, ವಾತ ನಾನಾಜ್ವರಗಳಿಗೆ :—ಶೋಧಿಸಿದ ರಸ ೧, ನಾಭಿ ೧, ಗಂಧಕ ೧, ಈ ಮೂರರ ಸಮ ದುತ್ತರಬೀಜ, ಇದರ ಇಮ್ಮಡಿ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ನಿಂಬೆ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜೀತೋರ ಗುಳಿಗೆ, ಅಲದ ರಸ ಅನುಪಾನ.

ತಾಪಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ ೩, ಇಂಗಲೀಕ ೨, ನಾಭಿ ೧, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಲೋಕ್ಕಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆ, ತಾರೇಕಾಯಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆ. ಮೊಸರು ಅನುಪಾನ. ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಶ್ರೀತುಳಸಿ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಹುಣಸೇಕಡ್ಡಿ, ಬೇವಿನಕಡ್ಡಿ, ಅನುಪಾನವರಿತು ಕೊಡುವುದು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಸಂಚಕೋಲ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಜೇಷಾಳ, ಓಮ, ಜೀರಿಗೆ ಬಗೆ ಎರಡು, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ವಿಳಂಗ, ಕೊಡಸಿಗೆಬೀಜ, ಗೇರುಹರುಳು, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಇಷ್ಟು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಇಡುವುದು. ತಾರೇಕಾಯಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆ, ಮಜ್ಜೆಗೆ, ತಣ್ಣೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ.

ಚೇಳಿನ ಔಷಧ :—ಎಕ್ಕೇಹಾಲ, ಇಂಗು, ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜ, ತೇದು ತೊಡೆ ಯಲು ಗುಣ.

ದೇಹಮುಖ್ಯವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ಶುಂಠಿ ಸಲ ೧, ತಾಳೇಬೆಲ್ಲ ಸಲ ೩, ಸಮುದ್ರಸಾಳಬೀಜ ಸಲ ೧, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಮರ್ದಿಸಿ ಎಲಚೆಹಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡಲು ಕರ ಉಫಿ ಮಾಸಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಣ. ಸಧ್ಯ ಮಧುರಾಹಾರ.

ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕನೆಗೆ :—ಕಗ್ಗಲಿ ಚಿಕ್ಕೆ, ಕಿರುಗಡುಸಿಗೆ, ಬೇವಿನ ಚಿಕ್ಕೆ, ಚನ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಓಮ, ಇವ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಅಮಲಕಪ್ರಮಾಣ ಕೊಳ್ಳಲು ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕನೆ ಗುಣ.

ಮೂಷಕ ಮೂಸುವುದಕ್ಕೆ :—ಮಾಜಾಲಮಲ, ತಾಳೇಬೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಇರಿಸಿದರೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲವು. ಅದು ಖಂಡಿತ. ಕರಿಕೋಷ್ಠ, ಶುಂಠಿ, ಟೆಂಕಣ, ಮೂಲಿಕಾ, ಸಿಕಾ ಜಂಬೀರಸಂಯುಕ್ತಂ, ಗಂಡೂವುಂಡಾಹರ್ಶ ೧೦, ಅಪಿಸಿ, ಜಂಬೀರ, ಕೊಡಸಿಗೆನ ಬೀಜ, ಅತಿಬಜೆ, ಮುಸ್ತೆ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಬೂರುಗದ ಹಗಿನು, ಚಾಯಿಕಾಯಿ, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ತಿರುಳು, ಹೆಮ್ಮರದ ಚಿಕ್ಕೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಭಂಗಿರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆ. ಸರಟಕನ ಬೇರನುಪಾನ.

ಅಥ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯಂ ಮುಹುರ್ವಕ್ಷ್ಯತೇ | ತತ್ರಸಾಧ್ಯಂ :—

ಇಂದೀವರಸಮಂ ನೇತ್ರಂ ಮುಖಂ ತಾರೇಶಸನ್ನಿಭಂ |

ಸಮಧಾತುಗತಿನಾರ್ಡೀ ಸ್ವರಃ ಕೋಕಿಲಸನ್ನಿಭಃ |

ಕ್ಷುತಂ ಕ್ಷುಧಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಕಂಡೂರನ್ನವಾಂಭಾ ತನುರ್ಲಘುಃ |

ದಂತಾಃ ಕುಂದನಿಭಾಭಾಸಾ ಜಿಹ್ವಾ ಮಾರ್ದವಸದ್ರವಾ |

ಯವಾಗುಪ್ರಾಶನೇ ಸ್ವೇದಃ ಕರ್ಣಯೋಃ ಶ್ರವಣಂ ಸಮಂ |

ಘ್ರಾಣೇ ಗಂಧಸಮಜ್ಞಾನೇ ವಾದನಾಣಿತಲೋಷ್ಣತಾ ||

ನಖಪಕ್ಷ್ಮಾಕ್ಷಿರೇಖಾಸು ರಕ್ತಸಂಪೂರ್ಣತಾ ಯದಾ |

ಚ್ಚಾತ್ವಾ ಚೈವಂವಿಧಂ ಸಾಧ್ಯಂ ಚಿಕಿತ್ಸಾಂ ಕುರುತೇ ಭಿಷಕ್ ||

ಅಸಾಧ್ಯಂ :—

ಜ್ವರಸ್ತ್ರೀಕೋಳಧವಾ ಶೀತಶ್ವಾಥವಾಲ್ಪಜ್ವರೋಪಿ ವಾ |

ನೇತ್ರಾಂತೌ ರಕ್ತರಹಿತೌ ಪಾದಪಾಣಿನಖಾಸ್ತಥಾ ||

ನೇತ್ರೇ ಕಾಂತಿವಿಹೀನೇ ಚ (ನ ಶ್ರುತೌ ಸಾಗರಧ್ವನಿಃ |

ಸ್ವೇದಹೀನಜ್ವರಶ್ಚೈವ ಹೃಥವಾ ಸ್ವೇದ ಉತ್ಕಟಃ ||

ಮುಖೇ ಕಾಂತಿಸ್ತಥಾ ಹೀನಾ) ನೇತ್ರೇ ಭುಗ್ನೇಧವಾ ಕೃಶೇ |

ನಾಭಿಹೃನ್ನಾ ಸಿಕಾಪಾದಪಾಣಿಶೈತ್ಯಂ ಹಿಮಾಂಶುವತ್ ||

ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸೋ ಧನುರ್ವಾತೋ ಹಿಕ್ವಾ ಸರ್ವಾಂಗಕಂಪನಃ |

ಶಿರಃಕಂಪೋವ್ಯಮಸ್ಮರಃ ಕಫಃ ಕಂಠಂ ಸಮಾಗತಃ ||

ಗಂಧಸ್ವಾದುಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಮಲಂ ಕಪಿಲವರ್ಣಕಂ |

ಶಿಥಿಲಾ ಚಪಲಾ ಚೈವ ನಾಡೀ ಕುಟಿಲಸೂತ್ರಕಾ ||

ಆದೌ ಪಿತ್ತಗತಿನಾರ್ಡೀ ತತೋ ವಾತಗತಿರ್ಭವೇತ್ |

ತತಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗತಿನಾರ್ಡೀ ಚಕ್ರವದ್ಧ್ರಮತೇ ಮುಹುಃ |

ಮಂದನಾಡೀ ಭವೇದ್ಯಸ್ಯ ಹ್ಯಸಾಧ್ಯಂ ಭವತಿ ಧ್ರುವಂ ||

ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಅರ್ಜೀರ್ಣ, ಅಮದೋಷ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಪಾಂಡು, ಕಾಮಾಲೆ, ಕ್ರಿಮಿ, ಅಸ್ತಿಗತಜ್ವರ, ಉದರರೋಗ, ನಾನಾವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ :—ಮಂಗರುವಳ್ಳಿ, ಲಕ್ಕಿಹೂ, ಕುಟಮ, ಈ ಒನ್ನೂ ಸಮ ವರ್ತಿಸಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಮಡಕೆಗೆ ಹಾಕಿ ಸಿರುಮಣ್ಣುಗೊಂಡು ಒಂದು ಬಗೆ ಸೌದೆಯನ್ನು ಇಡಲು ಮೃದುಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಉಷ್ಣಮಾಡಿ ಜೇನು ಅನುಪಾನ, ಎಲಚಿಹಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ತೊಟ್ಟಿಯಸೊಪ್ಪಂ ಪಿಟ್ಟನಿಕ್ಕಿ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಲವಂಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಬೆಳ್ಳಳ್ಳಿಯ ಬೇಳೆ ಸಹ ಅರೆದು ದೇಹವರಿತು ಕೊಡುವುದು. ಗುಣ. ಮೇಣಸು, ಚೆಟ್ಟವುಡಲದ ಬೇರು, ಇವಂ ಕದಡಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಇರಿಸಿ ಕಿವಿಚಿ ಆ ಹುಳಿಯ ಜ್ವರ ಬರುವಾಗ ವೈಗೆ ಪೂಸಲು ಚಾತುರ್ಥಿಕ ನೊದಲಾದ ಜ್ವರಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿಡುವುವು. ಕಟುಕುರೋಹಿಣಿಯ ಎಕ್ಕೇಹಾಲಿಂದ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ೩ ಭಾವನೆ ಮಾಡಿ ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗೆ ತೊಡೆದು ಮೆಲ್ಲಲು ಬಿಸಿನೀರಂ ಕುಡಿಯೆ ಸರ್ವಜ್ವರ ಹರ.

ಭಳಿಗೆ ಗುಳಿಗೆ :—ಅರಿದಳ, ಮಣಿಶಿಲೆ, ಗಂಧಕ, ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಹಾಗಲದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತುಗರಿಯ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಭಳಿ ಬರುವಾಗ ಬೆಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡಲು ವಾಂತಿ ಯಕ್ಕುಂ. ಭಳಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಮಾಡುಂ.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ :—ಕೊನರ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಮೆಲ್ಲೆ ವಿರೇಕಮಕ್ಕುಂ. ಜೇಪಾಳದ ಚೂರ್ಣ ೧ ಭಾಗ, ಶುಂಠಿ ಕರುಕು ೮ ಭಾಗ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಅರೆದು ಮೆಣಸಿನ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲ, ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ವಿರೇಕಮಕ್ಕುಂ. ಕಂಗೆಟ್ಟರೆ ಬಿಸಿ ಗಂಜಿಯಂ ಕುಡಿಯೆ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಉರಿಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆರಸದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಮಾಡುಂ. ಜೀರಿಗೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಕನ್ನೆಕುಮಾರಿಯಂದರೆ ಅಡಿಕೆಚೆಟ್ಟಿನ ಬೇರಿನ ತೊಕ್ಕು ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಮಾಡುಂ. ಹುಣಸೆಸೊಪ್ಪು ಮೊಸರು ಸಹ ಕೆವುಚಿ ಸೊಪ್ಪು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಮೊಸರಂ ಕುಡಿಯಲು ರಕ್ತಉಷ್ಣ ಮಾಡುಂ. ಮೆಂತ್ಯವನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ಬೆಳಗಾಗಿ ಆ ನೀರಲ್ಲಿಯೇ ಅರೆದು ಕಡಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಉರಿಮೂತ್ರ ಮಾಡುಂ. ಗುಳ್ಳದ ಬೇರಾಗಲೀ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಉರಿಮೂತ್ರ ಮಾಡುಂ. ಬಿಸಿನೀರ ಕುದಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಹಿಂಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಉರಿಮೂತ್ರ ಮಾಡುಂ. ಬೆಳ್ಳಡಿ ಕಲ ಬೇರಂ ತಂದು ಅರೆದು ಸನು ಸಕ್ಕರೆಯ ಬೆರೆಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಶೋಣಿತಉರಿಮೂತ್ರ ಮಾಡುಂ. ಆ ಬೇರಂ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಸಿಕ್ಕುಮೂತ್ರ ಮಾಡುಂ. ಈ ಬೇರಂ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಮಿಲೆ ಮಾಡುಂ.

ಮೂತ್ರರೋಗಕ್ಕೆ :—ಏಲಕ್ಕಿ ೧ ತೂಕ, ತವಕ್ಷೀರ ೪ ತೂಕ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ ೮ ತೂಕ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೬ ತೂಕ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಅಡಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕಡಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಮೂತ್ರರೋಗ ಗುಣ. ಕುಂಬಳದ ಬೀಜವನ್ನು ಅರೆದು ಮರುದಿವಸ ಬೆಲ್ಲವಂ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಮೂತ್ರರೋಗ ಗುಣ. ಅದಿತ್ಯಭತ್ತನ ಬೇರಂ ಅಡಿನ ಮೂತ್ರ ದಿಂದ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಮೂತ್ರರೋಗ ಗುಣ. ಅಲದ ಬಿಳಲು, ಅದರ ಮುಗುಳು, ಎರಡನ್ನೂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಲ ಇಟ್ಟು ಜೀರಿಗೆಯ ಹುಡಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪ ಸಹ ಮೂರು ದಿವಸ ಉಣ್ಣಲು ರಕ್ತಮೂತ್ರರೋಗ ಗುಣ. ಸಮುದ್ರ ಪಾಳವಂ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಎವೆಯಿಂದ ಇಳಿಯ ಪೂಸೆ ಹನಿವ ಮೂತ್ರರೋಗ ಗುಣ.

ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಹೂಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಹಿಟ್ಟುಳಿಕೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಜೀರಿಗೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹಸುವಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಹತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಮಾಡುಂ. ತ್ರಿಫಲೆ, ದೇವದಾರು, ಅಸಿನ, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಬೇರು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಈ ಕಷಾಯದೊಳು ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ತೆರದ ಪ್ರಮೇಹ ಮಾಡುಂ. ಶ್ರೀತುಳಸಿಯ ರಸ, ಒಳ್ಳೆಎಣ್ಣೆ, ನಿಂಬೆಹುಳಿ, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹ ಮಾಡುಂ. ಉಪ್ಪು ಹುಳಿ ವಜ್ಯ. ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ಸಮೂಲ, ಜೀರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಸಹ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಮಾಡುಂ. ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು ವಜ್ಯ.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಅದಿತ್ಯವಾರ ನಡವರದ ಬೇರಂ ತಂದು ಅಡಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಸಾವಕ್ಕನುಚ್ಚಿನ ಹಾಗೆ ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಜಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು. ಬೆಲ್ಲದ ಬೀಜ, ಅರ್ಧವನ್ನು ಎಳನೀರ ಮುಗುಳ ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇಬ್ಬನಿ ಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಉದಯದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಹಾಕಿ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯೆ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಬೀಳುವುದು. ಕೊರಗಣಿಕಾಗನ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಅದಿತ್ಯವಾರ ತಂದು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಹಾಕಿ ಮೂರು ದಿನಂ ಕುಡಿಯೆ ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಬೀಳುವುದು. ಸಫ್ಯ ಹೆಸರೆಸರು, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಒಗರ. ಹುರುಳಿಯ ಹಾಲಂ ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೂದಿಯಂ ಸಹವಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಬೀಳುವುದು. ಮಲ ಮೂತ್ರ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಹಳೇಹಣ್ಣೆಯ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗುಣ. ಇಂಗು ಗ ೧ ತೂಕ, ಚವುಳು ಗ ೧ ತೂಕ, ಜೀರಿಗೆ ಗ ೧ ತೂಕ, ಈ ೩ನ್ನೂ ಅರೆದು ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಗುಣ. ಬೆಳೆತಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಮುಗುಳ ಅಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಕುದಿಯುವಾಗ ಗಂಜಿಯಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರೊಳು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಂ ಹಿಂಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಹಾಕಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಜಲ ಬಿಡುವುದು. ಮಂಡಸಿಗೊಟ್ಟಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಸಹ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು. ಹಳೇಹುಣಸೇಹಣ್ಣು, ಉಪ್ಪುನೀರು, ಗಂಡುಸಿಗೇಕಾಯಿ, ಇವಂ ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅದನ್ನೇ ಬತ್ತಿಯ ಮಾಡಿ ಆಸನಕ್ಕೆ ಇರಿಸಲು ವಿಸರ್ಜನೆ. ಹಿದುಕಿ.....ನೆ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಆಗಲೀ, ಎಮ್ಮೆ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಅರುವೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಅರ್ಧ ಸೇರಂ ಕುಡಿಯೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಸರ್ಜನೆ.

ಕೃತ್ರಿಮಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣ :—

ಅಲಸ್ಯಂ ಕುರುತೇ ಜಾಡ್ಯಂ ಶ್ವಾಸಕಾಸಬಲಕ್ಷಯಂ ।

ರಕ್ತಸ್ರಾವಂ ಶೂಲಶೋಫಂ ಪೀಡಾಂ ಚಕ್ಷುರ್ವಿಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಕೇಶಚ್ಯುತಂ ಶುಷ್ಕಕಾಸಂ ಪ್ರಲಾಸಂ ಹೃದಿ ವೇದನಾಂ ।

ಹರಿದ್ರಾವರ್ಣಸರ್ವಾಂಗಂ ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಧಿಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಗೋದುಂಬೊಪ್ಪು ತುಳಿದು ಉಬೆಗೆ ಹಾಕಿ ರಸ.....ರಸಿ ತಪಸೀ, ಮೆಣಸು, ಎರಡು ವರಹ ತೂಕ ಹಾಕಿ ಸಹ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರು ಒಂದು ಒಳಹಿಡಿ, ಹಿಮವ್ವಿನಬೇರು ಅಡಿಕೆಗಾತ್ರ, ಕಿರುಕುಸಾಲೆಬೇರು, ೩ ನೆಲ ಗುಳ್ಳದ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಬಿಳಿಗಣಜಿಬೇರು ಎರಡು ಪಾಲು, ಈ ಐದು ಬಗೆಯನ್ನು ಮೂರು ನಿಂಬೆಹೋಳ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಒಳನಿಂಬೆಹೋಳ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಈ ಹುಳಿ ಎರಡರಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯ ಕದಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೊಂಬುವ ಕ್ರಮ :—ಅದಿತ್ಯವಾರ ಹಗಲು ಅಭ್ಯಂಗನಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲೋಗರ ಊಟಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗತಂಗನಾಗಿ ಕಾಲ ಗೋಡಗೆ ಒದ್ದು ಕೊಂಡು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಔಷದ ನಿಲುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಇದ್ದು ಆ ಮರುದಿನ ಹಾಲುಅಂಬಲಿಯ ಊಟಮಾಡೋಣ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ತುಪ್ಪ, ಮೆಣಸು ಊಟ

ಮಾಡೋಣ. ಗುಣವಾಗುವುದು. ಇಂತೆರಡುವೇಳೆ ವಿರೇಕವಾದರೆ, ಕುಟಿಲವಿಧ ಗಂಟು ಗಂಟಾಗಬಹುದು ಗುಣ.

ಇನ್ನೊಂದುಕ್ರಮ :—ಶನಿವಾರದಿನ ಅಭ್ಯಂಗ ಮಾಡೋಣ. ಅಭ್ಯಂಗವಾದೊಡನೆ ಕೊಡುವ ಔಷಧ—ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಬೇರಿನ ಸಮಾನ ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಎಣ್ಣೆ, ಈ ಮೂರು ಸಮ ಭಾಗ ಆರಿಸಿ ಮೀಸಿ ಇವ ಸೇರಿಸಿ ಊಟಮಾಡಿ ಬೇಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ವಾಂತಿಯಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು, ದಕ್ಕಿದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆ ಬೆಳಗಾಗೆ ಅಪಾರ ಬೇಳೆ ಹಾಕಿದ ಹೆಸರು ಅಪಾರ ಕಪ್ಪು ಹೆಸುವಿನ ಹಾಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟಮಾಡಲು ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದದ್ದು ಗಂಟುಗಂಟಾಗಿ ಮಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವುದು.) ಅಮೇಲೆ ಕೃತ್ರಿಮಹರ ಔಷಧಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು.

ಚಾರ್ತುರ್ಧಿಕಕ್ಕೆ :—ಇವುದ.....ಹಿರಿಮದ್ದಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಕಡಲೆ ತೋರಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಸರದಾಳಿಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜವಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತಳಿಯಲು ಪುಡಿಯಾಗುವುದು. ಅದ ಉಂಡೆಯ ಮಾಡಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಉತ್ತರಣಿಯ ಅಕ್ಕಿಯಂ ತಂದು.....ಪಾನವ ಅಟ್ಟು ಉಣ್ಣಲು ಗುಣ. ಕಹಿಸೋರೆಯ ರಸ, ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯ ರಸ, ಈ ಎರಡು ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಎಮ್ಮೆಸಗಣೆಯನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು, ಅರಸಿನದಷ್ಟು ರಸದಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ೧೨ ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಹುಳಶಲಧಿ ವರ್ಷ್ಯ. ಪಾದರಿಯ ಹೂವಂ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡಿ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುದಿಯೆ ಗುಣ.

ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜ, ಉದ್ದು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಎಮ್ಮೆಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಹುಮೂತ್ರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಬೇಲದ ಬೀಜ, ಕಗ್ಗಲಿಸೆಕ್ಕೆ, ಮರದರಿಸಿನ, ನೆಲದಾಳೆಯ ಬೇರು, ಅರಿಸಿನ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಅಂದರೆ ಕೊಡನಾರಿಗೆಡ್ಡೆ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮುಳ್ಳುನಿವಂದಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಇವು ಸಹ ಕೊಂಡು ರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಈ ರಸದಲ್ಲಿ ಏಳುದಿನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಪಥ್ಯದೊಳಗೆ ಸಕಲ ಮೇಹ ಗುಣ. ಕಾಂತಸಿಂಧೂರ ವ ೩ ಹ ತೂಕ, ರಸಭಸ್ಮ ೧೨ ತೂಕ, ಸೀಸಭಸ್ಮ ೨ ತೂಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ ೧೨ ತೂಕ, ಬೆಳುಗಾರ ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ತೂಕ ೧ ತೂಕ, ಮಂಡೂರ, ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ, ಬೇಲದ ಬೀಜ, ಅಳಲೆ ಕಾಯಿ, ನೆಲೆದಾಳೆಗೆಡ್ಡೆಯ ಚೂರ್ಣ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧೬ ತೂಕ, ಒಂದು ಹಲ ನಾಭಿ ತೂಕಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನ ಹೊಂಬಾಳೆಯನ್ನು ಮರದವೇರಿಂದ ನೆಲಮುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಇಳುಹಿ ಕೊಂಡು ಅಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಆ ಚೂರ್ಣ, ಗರುಗ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ,

ಮೆಣಸಿನ ಸಮಾನಂ ಗ ೨ ಕ್ಕೆ ಅಡಿಕೆ ಹಗಿನು, ಮುತ್ತಗ ಹಗಿನು, ಬೇಲದ ಹಗಿನು, ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕಕ್ಕೆ ಗ ೧೩ ತೂಕ, ಇಷ್ಟಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಲಿಪಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣವಾಗಿ ಅರೆದು ಕಡಲೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡಲು, ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹ, ಮೂತ್ರಕೃಘ್ನ, ಮಾಂಸಮೇಹ, ಅಸಾಧ್ಯಮೇಹ ಮೊದಲಾದವು ಗುಣ. ಚಂದ್ರಕಾಂತಸರ್ಣವೆಂದರೆ - ಕೆಲವು ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿಸರ್ಣವಂ ತಂದು ಕರದಿಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಂದ ನೊರೆಕೂಡೆ ಒಂದುಸಾವು ರಾಯಪುರಿಯ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಕೂಡಿ ಮೂರು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ದ್ವಂದ್ವಮೇಹನಾಶ. ಕಾಂತಿಗಿಟ್ಟ ವೀರ್ಯ ವರ್ಧನಂ. ನಡುಪ್ರಾಯದ ಈಚಲಮರದ ಬೇರಂ ತಂದು ಶೇಕರಿಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆ ಇಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಾಗಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಬೇರನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಹಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯ ಹೊಯ್ದು ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ರಸವಂ ಸೇವಿಸಲು ಶುಕ್ಲ, ರಕ್ತ, ಎರಡು ಬಗೆಯ ಮೇಹ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಗುಣವಾಗುವುದು. ಸಧ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆಯ ಅನ್ನ, ಲವಣ ವರ್ಜಿತ, ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಗುಣವಾಗುವುದು. ಅಸಾಧ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಎರಡು ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಗುಣ. ಸರದಾಳಿಯ ಬೇರಂ ತಂದು ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ರಸವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ರಸವಂ ಕುಡಿಯಲು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಗುಣ. ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಎಂಟು ದಿನ ಈ ಬೇರಿನ ಹರುಕನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಡಿಕೆಯ ಸಂಗಡ ಕತ್ತರಿಸಿ ವಿಳ್ಯವ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪಾನ, ರಸವಂ ನುಂಗುವುದು, ಗುಣ. ಬಿಡದೇ ಕಾಲು ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಲು ಗುಣ. ಸಧ್ಯ ಹಾಲು ಮೆಣಸು ಹುಳಿ ವರ್ಜ್ಯ.

ನಂದ್ಯಾವರ್ತದಲ್ಯೈಃ ಸಿಷ್ಟಾ ವೃಷವಲ್ಲವಮೇವ ಚ ।

ತ್ವೈಲಂ ವಿವಾಕಯೇನ್ನೂನಂ ಮೇಹವಿಂಶತಿನಾಶನಂ ॥

ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ :— ಹೊಟ್ಟೆಯ ಒಳನಾರು, ಆವರಿಕೆಯ ತಿಗಡು, ದಾಳಿಂಬದ ಹೀಚು, ಅತಿಬಜೆ, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊಸರ ನೀರ ಬಿಟ್ಟು ಅರೆದು ಹಸಿ ಅಡಿಕೆಯ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ, ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ ನುಂಗಲು ಗ್ರಹಣೆ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ, ಅತಿಸಾರ, ಇವು ಮಾಣುವುವು. ಸಧ್ಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕಿಯೋಗರ, ಶುಂಠಿಯ ವುಡಿ, ಎಣ್ಣೆ, ಕಟ್ಟುನೊಸರು ಉಂಟು.

ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ :— ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೇರಂ ತಂದು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಅಡಿಕೆಯ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ೩ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಉದಯದಾಗ ಎಮ್ಮೆ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಂ ಸೇವಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಸಧ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ.

ನುಣಜುನೆತ್ತರು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ :— ಸುಣ್ಣ ಒಂದು ಭಾಗ, ಬೆಲ್ಲ ಎರಡು ಭಾಗ, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಪನಂ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಕುಂ. ಮತ್ತಂ ಕಾಡ ಬೆರೆಣೆಯಂ ಸುಟ್ಟು ಆ ಬೂದಿಯನ್ನು ಏಲಕ್ಕಿಚೂರ್ಣವಂ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುನೊಸರು, ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಕೊಡಸಿಗನ ತಿಗಡು, ಕಾಡು.

ಇವಂ ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಗುಳಿಗೆ ಲೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಆ ಕಟ್ಟು ಮೊಸರಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ದಿನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಶ್ವೇತಾತಿಸಾರ, ರಕ್ತಾತಿಸಾರ, ಜ್ವರ ಸಹ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ:—ದಾಳಿಂಬದ ಹೀಚು, ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹೀಚು, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಅಜಮೋದ, ಅತಿಬಜೆ, ಕೊಡಸಿಗನ ತಿಗಡು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಓಮ, ಗಜ್ಜುಗದ ಬೀಜ, ಎರಡು ಜೀರಿಗೆ, ಲೋಧ್ರ, ಶುಂಠಿ, ಸಾಸುನೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಎಮ್ಮೆಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅಮರಕ್ತ ಕೂಡಿ ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲವೂ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಹೊಟ್ಟೆ ನುಲಿನುಲಿದು ನೋಯುವಂಥಾ ನಾನಾ ಮಲ, ಜ್ವರಾತಿಸಾರ, ಇನಿತುಂ ತೀರ್ಗುಂ. ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೂಡಿದ ಅತಿಸಾರ, ಜ್ವರ, ಗ್ರಹಣೆ, ಸರ್ವರೋಗಂ ಮಾಣ್ಣಂ. ಕಸಕಸ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಧೂಪದ ಹೆಳುಕು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಇವು ಐದೂ ಎರಡೆರಡು ವರಹದ ತೂಕ, ದೀಪ್ಯ ಎಂದರೆ ಓಮ ಐದು ವರಹ ತೂಕ, ಕನಕಸತ್ಯನೆಂದರೆ ಉಮ್ಮತ್ತದ ಸೊತ್ತು ಒಣಗಿಸಿದ್ದು ವರಹ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ಗೋಮೂತ್ರ ಹುಯಿದು ಹಾಕುವುದು. ಈ ಚೂರ್ಣವಂ ನಿತ್ಯವೂ ವರಹ ತೂಕದಷ್ಟು ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಗುಣ. ಮತ್ತಂ ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹೀಚು, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಇವಂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡೆ ಗುಣ. ಆಡುಸೋಗೆ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಇವಂ ಒಪ್ಪಿಡಿಯ ತಂದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಕಲಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಎಲಚಿ ಕೊನರು ಹಳೇ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡೆ ಆಗಲೇ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ರಕ್ತಹೋದರೆ:—ಹುಣಸೇಲೆ ಕುಡಿಯಂ ತಂದು ಮೆಂತ್ಯೆಯ ಹಾಕಿ ಎರಡು ಬಗೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟುಮೊಸರ ಬಿಟ್ಟು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಅಡಿಕೆಯ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮೂರುದಿನಂ ಕೊಳ್ಳಲು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪಥ್ಯ ಮೊಸರೋಗರ. ಹಿಂಗು, ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಿ, ಸಾಭಿ ಶಾಲೆ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ, ಅತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಣಂ. ಲವಂಗ ೨ ತೂಕ, ಹಿವ್ವಲಿ ೨ ತೂಕ, ಎಲವದ ಹಗಿನು ೨ ಭಾಗ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ ೨ ಭಾಗ, ಸೈಂಧವಲವಣ ೨ ಭಾಗ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣು ೨ ಭಾಗ, ಓಮ ೨ ಭಾಗ, ಜೀರಿಗೆ ೨ ಭಾಗ, ಮಾವಿನಬೀಜ ೨ ಭಾಗ, ಹೊಂಬಗೆ ೯ ಭಾಗ, ಹಲ ೧೪ ಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸಿ ಗ ಒಂದನ್ನು ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ:—ಪಾವಟೆಯ ಮೂಲವಂ ತಂದು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ದಾಳಿಂಬದ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ಗುಣ. ಕೋಲುಮುಕ್ಕನ ಬೇರಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಗೇರುಕರುಕಲು ಕಲಸಿ ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಗುಣ. ಅತ್ತಿಯ ಒಳನಾರು, ಈ ಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಲವಂಗ ಸಹ ಕಲ್ಪವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು

ಗುಣ. ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಆರೆದು ಮಧುವಿನಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಗುಣವಾಗುವುದು.

ಮೂತ್ರಕಲ್ಲಿಗೆ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ :—ಕೆಂಪಿನ ಅಂಕೋಲಬೇರು, ಹುಳಿ ಸೊಪ್ಪು, ಗೇರು, ದೇವಮುಳ್ಳು, ಬಿಳಿಕಣಿಕೆಬೇರು, ಈಶ್ವರಿಬೇರು, ಗಾಯತ್ರೀಬೇರು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಮಾನಾಂಶ, ಇವಕ್ಕೆ ಸಮ ಇಂಗು, ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೂತ್ರಕಲ್ಲಿಗೆ ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು.

ಮೂತ್ರರಕ್ತಕ್ಕೆ :—ಚತುರ್ಭಾಗ ಚವುಡಂಗಿರಸ, ಅವಿನ ನೊರೆಪಾಲು ಕುಡಿಸುವುದು. ಕಿರುಕುಸಾಲೆ ರಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಾರು ಕೂಡಿ, ನಾರುಬೇಳೆಸೊಪ್ಪು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಬೇಳೆ, ಕ್ರಮುಕ ಅರೆದುಕೊಂಡು ಸೊಂಡೇಕಾಯ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಮಾಡುಂ.

ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಕಾಡೆಳ್ಳು, ಗೇರುಬೀಜ, ಗರುಗರಸ, ಬೇಲ, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಸುರಸುರಿಕೆ ಹೂವಿನ ರಸ, ಹಾಲಿವಾನ ರಸ, ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಇನೆಲಿಲ್ಲ ಸಮಾಂಶ ಇಕ್ಕು, ಯಕ್ಷಿಮಧುಕ, ಗಿಲಿಗಿಲಿಕೆ, ಸಂಪಿಗೆಮುಗುಳು, ಲಾಮಂಚ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಇನೆಲ್ಲಾ ಚೂರ್ಣ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಹದದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ತಲೆಗೆ ಲೇಪಿಸುವುದು.

ಬಹಳ ಹೋದರೆ :—ಬೇವಿನ ಚಿಗುರಂ ಹಂಚಿನಲಿವೆಣ್ಣಿನಿಂ ಅರೆದು ಮಧುವಿನಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಮಾವಿನ ಓಟಿಕರುಕು, ಹುರಿದ ಜೀರಿಗೆ, ಎರಡೂ ಅರೆದು ಮಧುವಿನಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ಅತಿಸಾರ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ಮಾಡುಂ. ನೆಲ್ಲಹರಳು ತುಪ್ಪ ಬೆರಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಹಿರವುಡಲದಬೇರಂ ಎಮ್ಮೇನೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗುಣ. ಬೇಲದ ಕುಡಿ, ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಇವಂ ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿ ಗುಣ. ಲವಂಗ, ಓಮ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಶುಂಠಿ, ಧಾತಕೀ ಕುಸುಮ, ಇವಂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕದಡಿ ಅದರೊಳಗೆ ಕಲ್ಪವ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹರಿವ ಅತಿಸಾರ ಮಾಡುಂ.

ಗ್ರಹಣೆಗೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ವಿಳಂಗ, ತ್ರಿಕಟುಕವ ಪ್ರತಿಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕು ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗ್ರಹಣೆ ಗುಣ. ದಾಳಿಂಬದ ಬೀಜ, ಮಾವಿನ ಬೀಜ, ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೀಜ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಮೆಕ್ಕೆಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಸಾಸುವೆ, ಕೊಡಸಿಗನ ಸೆಕ್ಕೆ, ಇವಂ ನೊಸರಿಂದ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣವಾಗುವುದು.

ಸಂಬಾರವಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯಲು ನಾನಾಬಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣ. ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಇವಂ ಅರೆದು ನೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಗುಣ. ತ್ರಿಕಟುಕವಂ ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಅಮಾತಿಸಾರ ಗುಣ. ಮಾವಿನ ಬೀಜದ ತಿರುಳು, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಬೇಲಬೇರುತಿಗಡು, ಇವಂ ಸಮಾನಂ

ಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಟಿನಲ್ಲಿ ತಿಲತೈಲವನೆರೆದು ಆ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಯು ಗುಣ. ಮಾವಿನ ಬೀಜ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಮರದವಳ್ಳಿ ತಿರುಳನ್ನು ಇದೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಓಮ, ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಸರದಾಳಿಸೊಪ್ಪಂ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ, ಗುಣಂ. ಬೆಳಡಕಿಲ ಬೇರಂ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ, ಗುಣ. ಹಿಪ್ಪಲಿ ಮೂಲ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಚವ್ಯ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುಂ.

ಜ್ವರಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ:—ಹೆಮ್ಮ ರದ ಸೆಕ್ಕೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಗೇರಿನ ಗೆಡ್ಡೆ, ಶುಂಠಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೀಜ, ದಾಳಿಂಬದಕಾಯಿ ಓಟಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ೧೮ ದಿನ ಗ ೩ ತೂಕ ಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅರೆದು ಕೊಂಡರೆ ಜ್ವರಾತಿಸಾರ ಮಾಡುಂ. ಶುಂಠಿ, ಅತಿಬಜೆ, ಗೇರಿನ ಗೆಡ್ಡೆ, ನೆಲಬೇವು, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ, ಕೊಡಸಿಗಿನ ಬೀಜ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅಷ್ಟಾವಶೇಷ ಕಷಾಯ ಕಾಸಿ ಅತಿಬಜೆ ೧ ತೂಕವಂ ಪ್ರತಿವಾಕದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಜ್ವರಾತಿಸಾರ ಮಾಡುಂ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಶೂಲೆಗೆ, ಪಾರ್ಶ್ವ ಶೂಲೆಗೆ:—ಒಳ್ಳೆತಾದ ಮೆಣಸು ಹೊನ್ನು ತೂಕವನ್ನು ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗೆ ತೊಡೆದು ಆ ಎಲೆ ಮೆಲ್ಲಲು ಹರ. ಇಂಗು, ಬಜೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ಓಮ, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಕುಡಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಗಡ, ತಿಗಡೆ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಮಾದಳದ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಪ್ಪು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಪಕ್ಕಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಕಲಸಿ ನುಂಗಲು ಹೊಟ್ಟೆ ಶೂಲೆ ಹರ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯುವುದಕ್ಕೆ:—ಈಶ್ವರೀಬೇರು, ಅಗಲುಶುಂಠಿಯ ಬೇರು, ಇವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿ ಮಾಡುಂ.

ಯೋನಿ ಶೂಲೆಗೆ:—ಸೋಮನಾಥನ ಇಂಗು ಗ ೧ ತೂಕವಂ ಅರೆದು ಆವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ದಿನ ೨೨ ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಯೋನಿ ಶೂಲೆ ಹರ.

ರಕ್ತ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ:—ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಯೆ ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ಶೂಲೆಗೆ:—ಹಾವುನುಕ್ಕೆಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವಲನಣ, ಎರಡನ್ನೂ ಅರೆದು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ.

ವಾತಕ್ಕೆ:—ತಾಳೆಓಲೆರಸದಲ್ಲಿ, ಎಕ್ಕದ ಬೇರಿನ ತಿಗಡ ಅರೆದು ಸೇವಿಸಲು ಮಾಡುಂ. ಭೂತದ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಕರಿಬತ್ತವ ಹಾಕಿ ಇಡಿದು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮೆಲ್ಲಲು ಶೂಲೆವಾತ ಮಾಡುಂ. ಎಕ್ಕೆಹಾಲು, ಆಡಿನ ಹಾಲು, ಲೋಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಹುಣಸೇ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಹೆಣ್ಣೆಕೆ ರಸ, ಸಬ್ಬಸಿಗರಸ, ಅವುಡಲದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಯ ಪತ್ರಿ, ಓಟೆಹೂವಿನ ರಸ, ನಿಗುಂಡಿಕೆಯ ರಸ, ನುಗ್ಗೆಯ ರಸ, ಇವೆಲ್ಲ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನ್ನೂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ವಾತ ಮಾಡುಂ. ಗರುಗಡ

ಬೇರನ್ನು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಲಂ ತೆರದ ವಾತ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಇಂಗುಳದ ಸೆಕ್ಕೆಯ ಇಳಿಯ ಕಿವಿಚಿ ತಂದು ಹಳೇನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಂದುವಾತ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಎಳುಸೆರೆ ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟು, ಎಳುಸೆರೆ ಹುರುಳಿಯ ಹಿಟ್ಟು, ಅಂಗುರದ ಹಿಟ್ಟು ಎಳುಸೆರೆ, ಎಳ್ಳುಹಿಟ್ಟು ಎಳುಸೆರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಈ ಚೂರ್ಣವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಂಡರೆ ರಕ್ತ ಹೋಗುವುದು, ತಿಮಿರವಾತ, ಎಳುವಾಗ ನೋವು, ಸಂದುವಾತಶಾಲೆ, ಹಳೇನೋವು, ಹಲ್ಲುಬಾಯಿ ಕೂಡುವುದು ಇಷ್ಟು ವಾತ, ಎಲುಬಿನೋಳಿಗೆ ಹರಿವ ಬೇನೆ ಇವು ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಸಧ್ಯ ಹುಳಿ ಶಲಧಿ ವರ್ಷ್ಯ. ಹುಣಸೇಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಲಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲು, ಆಡಿನ ಹಾಲು, ಚಿಟವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅಟ್ಟು ಮೈಗೆ ಪೂಸಲು ನಲ್ವತ್ತೆಂಟು ಬಗೆ ವಾತವೆಲ್ಲ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಸೈಂಧವಲವಣವಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಚಿಟವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನೋವಿಗೆ ಪೂಸಲು ಎಂಥಾ ವಾತವಾದರೂ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಹೆಮ್ಮರಳಿಹಂಚಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತ್ರಿಫಲೆಯಂ ನೆನೆಸಿ ಒಳಮೊಳೆ ಯಾದವರೆಗೆ ಬತ್ತಿ ಇರಿಸುವುದು, ಹೊರಮೊಳೆಗೆ ಬತ್ತಿಯ ಹಾಕುವುದು. ಕೊಡಹತ್ತಿ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಗುದದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲು ಗುಣ. ಬೋಳ, ನಾಗಕೇಸರ, ಖಂಡಸಕ್ಕರೆ, ಎಳ್ಳು, ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುದಿಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಗುಣ. ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ೫ ಹಲ, ಮೆಣಸು ೮ ಹಲ, ಜೀರಿಗೆ ೮ ಹಲ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧ ಹಲ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ ೨ ಹಲ, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ ೪ ಹಲ, ಶುಂಠಿ ೫ ಹಲ, ಗೇರುಹರಳು ೮ ಹಲ, ಸೂರಣ ೧೨ ಹಲ, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ ೧ ಹಲ, ಯವಕ್ಷಾರ ೧ ಹಲ, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಇದರ ಇಮ್ಮಡಿ ಬೆಲ್ಲವಂ ಬೆರೆಸಿ ದಿನ ೧ ಕ್ಕೆ ೪ ತೂಕವಂ ಸೇವಿಸಲು, ಮೇಲೆ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಗುಣ. ಕಹಿಹೀರೇಕಾಯಿ ಒಣಗಿದ ಪುಡಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಅರಸಿನ, ಎಕ್ಕೆಹಣ್ಣೆಲೆ ರಸ, ಇವಂ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಅರೆದು ಚಿಟವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕಟ್ಟುವುದು. ಹೊರಮೊಳೆ ಸಾಯುವುದು. ಎತ್ತುನಾಲಿಗೆ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ನವಣಿ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ತೊಳಸಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಲು ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯೂ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಜೇರುಕುಟಿಗೆ :—ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು ನಾಲ್ಕು ತೂಕ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ೪ ತೂಕ, ಸೈಂಧವ ಲವಣ ೪ ತೂಕ, ಇಂಗು ೨ ತೂಕ, ಇವಂ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹತ್ತು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅರೆಸೊಟು ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆ ನಾಲ್ಕು ಸೊಟು ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ಉದಯದಲ್ಲಿ ದಿನಂ ಪ್ರತಿಯೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಜೇರುಕುಟಿ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಸಧ್ಯ ತುಪ್ಪಹಿಗರ, ನುಗ್ಗೇಕಾಯಿ, ಹುರಳಿಕಾಯಿ, ದಿನ ೧ಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಹಿರಿಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ಈ ೩ನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ನಿತ್ಯ ಗ ತೂಕವ ಸೇವಿಸಲು ಗುಣ. ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು ೧೦೦ನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಸಿ ಆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ೧೦ ತೂಕ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮಿಕ್ಕ ಎಣ್ಣೆಯ ಮೈಗೆ ಲೇಪ ಮಾಡುವುದು. ದಿನ ೨ ಕ್ಕೆ ಗುಣ.

ಗೋದರುಡಿಗೆ :—ಬದನೇಕಾಯಿ, ಗರುಗದರಸ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೆಲ್ಲಲು ಗುಣ. ನೆಲದಾಳೆಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಆಡಿನ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗುಣ. ಗಜ್ಜುಗದ ಕೊನರಂ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಸಹ ಅರೆದು ಕಟ್ಟಲು ಗುಣ.

ಗುಲ್ಮಕ್ಕೆ :—ಇಂಗು ಗ ೧ ತೂಕ, ಬಜೆ ಗ ೨ ತೂಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ೩ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೪ ತೂಕ, ಓಮ ೫ ತೂಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ೬ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೭ ತೂಕ, ಕೋಷ್ಠ ೮ ತೂಕ, ತಿಗಡೆ ೯ ತೂಕ, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತನ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಷ್ಟು ಮೆಲ್ಲಲು ಸಂಚಗುಲ್ಮಂಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಕನಟಿಕಾಯನ್ನು ತಂದು ಕತ್ತರಿಸಿ ಆಸರಿಗೆ ಉಪ್ಪ ಹಾಕಿ, ಒರಳಲ್ಲಿ ಆಡಿಸಿ ಚಿಕ್ಕ ಅಡಿಕೆ ಗಾತ್ರದಷ್ಟು ದೇಹವರಿತು ದಿನ ೩ ಕೊಡುವುದು. ಅನೇಕ ತರದ ಗುಲ್ಮಂಗಳು ಮಾಣುವುವು. ನೆಲದಾಳೆಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಗುಣ. ಮೆಣಸು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇಂಗು, ಎಲೆಗಳ್ಳಿಯ ಹಾಲು, ಜೀರಿಗೆ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ, ಬಿಡುಲವಣ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಇವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಏಳುದಿನ ನುಂಗಿ ಎಂಥಾ ಗುಲ್ಮ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಗುಲ್ಮ, ಸನ್ನಿಪಾತಗುಲ್ಮ, ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಣುವುವು.

ಗೆಡ್ಡೆಗೆ :—ವಳ್ಳಿಯ ಸೋರೇಕಾಯಿ ನಡುದಿನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಸಚನ ಮಾಡಿ ಅದರ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಸಾಸುವೆ, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮೆಣಸು, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಉಪ್ಪು, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಶುಂಠಿ, ಈ ಐದು ಬಗೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಆ ಕಾಯಿ ಒಳಕ್ಕೆ ತುಂಬಿ, ಒಣಗಿಸಿ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಚೂರ್ಣವಂ ನಾಲುಕಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಸಿನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಗೆಡ್ಡೆ, ಜಲಗರ, ನೀಲೋಡುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಉದರವ್ಯಾಧಿಯು ಮಾಣುಂ. ಇಂಗುಳ, ದೇನದಾರು, ಏಳು ಹಿಡಿ ತವುಡು ಈ ೩ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬೆರಳ ಸರಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಸಮಸ್ತವಾದ ಗೆಡ್ಡೆದೋಗ ಮಾಣುಂ.

ಮಹೋದರಕ್ಕೆ :—ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕರಿಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಅರೆದು, ಅಡಿಕೆಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಿನ ೧ ಕ್ಕೆ ೩ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ಮೂರು ದಿನ ನುಂಗಲು ಮಹೋದರ ಮಾಣುಂ. ಆಡಿನ ಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನೂ, ಜೀರಿಗೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟುಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಕೈಮೊಸರಲ್ಲಿ ನುಂಗಲು ಮಹೋದರ ಮಾಣುಂ. ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಬೇರು, ಕಾಗೆಮಾರಿಯ ಬೇರು, ಮೂಕೊರತಿ ಬೇರು, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಬಳ್ಳವಾಗಲೀ, ಒಂದು ಸೆರೆಯಾಗಲೀ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಉಪ್ಪುಹಾಕದೇ ಕಾಸಿ ಆ ಚೂರ್ಣವಂ ಸಂಗಾತ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮೂರು ದಿನಂ ಕೊಳ್ಳಲು ಗುಣ. ಕೈಕಾಲುಬಾತು ಒಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಮಹೋದರ ಗುಣವಾಗುವುದು. ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಸಥ್ಯ ಮೊಸರ ಸವಿಯೆಸರು, ಅನ್ನ. ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಯೋಗ. ಲೋಕೈಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಂ ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಮಹೋದರ ಮಾಣುಂ.

ಕಾಲಿನ ವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ನಾಗರಹಾವು(ವು) ಹರಿದು ಹೋದ ಬಳಿಯಣ ಮಳಲ ತಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಪೂಸಲು ಕುರು ಕರಗುವುದು. ಕೆಂಪಿನ ಪಾಪಾಣ, ಇಲಿಪಾಪಾಣ, ಗೌರಿಪಾಪಾಣ, ನಾಭಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಮಭಾಗ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಸಿನ ಅಗಲಕ್ಕೆ ತೊಡೆಯುವುದು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ತೊಡೆಯುವುದು.

ಮೈಬಾತರೆ :—ಕಿರುಗೋಳಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುವುದು. ಕೆಂಪಿನ ಲಾಳ ಹರುಕು ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಕರಿಮಾಡಿ ಈ ಕರಿ ಮೂರು ಭಾಗ, ಹೊಸ ಸುಣ್ಣ, ಹಳಮಡಿ ಒಂದು ಭಾಗ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಆ ಕುರುವನ್ನು ಗಾಯವ ಮಾಡಿ ಆ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಿದ ಒಂದು ಘಳಿಗೆಗೆ ಆ ಕುರು ಕರಗಿ ಬೀಳುವುದು. ಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಆ ಇಕ್ಕಿದ ಔಷಧಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ, ಎಮ್ಮೆಯ ಹಸಿ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಗೋಡೆಗೆ ಹನಿಸಿ ನೀರ ತೆಗೆದು ಬಳಿಕ ಆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗಾಯಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಿದರೆ ಹುಣ್ಣು ಮಾಯುವುದು.

ಗುಲ್ಮಕ್ಕೆ :—ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಒಂದು ಮಾನ, ಕಲುವ ಒಂದು ಮಾನ, ಕೊಳೆ ತೆಗೆದ ಉಳ್ಳಿಬೇಳೆ ಒಂದು ಮಾನ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಪುಟವ ಹಾಕಿ ಕೆಂಪಾದ ಒಡನೆ ಇಳುಹಿ, ಶುಂಠಿ, ಚೂರ್ಣ, ಬೆಲ್ಲದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಬಗೆ ಗುಲ್ಮ ಮಾಣ್ಕಂ.

ಗಂಡಾಮಲೆಗೆ :—ಕತ್ತಿಗಾಲದ ಹಂಚಿನ ಬೇರು, ಕಡಲೆ ಸಹ ನೆನೆ ಇಕ್ಕಿ, ಕಡಲೆ ಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಲು ಗುಣ. ಇಷ್ಟಂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಇಕ್ಕುವುದು. ಆಮೇಲೆ ಪಾಪಾಣ ಹಣ ತೂಕ, ತುತ್ತ ಗಗ ತೂಕ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆ ಹಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬಾಡಿಸಿ ಇಕ್ಕುವುದು. ಇದು ಉರಿದರೆ ಮೊಸರ ಬತ್ತಿಯ ಹಾಕುವುದು. ಆಮೇಲೆ ನೀರು ಹರಿಯುವುದು, ಕೀವುಗಟ್ಟುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರದ ಎಲೆ ಹಾಕುವುದು. ಸಧ್ಯ ಶಲಧಿವರ್ಜ್ಯ.

ಗೂದೆ ಹೊರಟು ನೆಗೆ ಹಾಯುವುದಕ್ಕೆ :—ಎಲಹುರಿ ಅರೆದು ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ಕೂಳ ಇರಿಸಿ ಇದನ್ನು ಆಸನಕ್ಕೆ ಮೆತ್ತಿ ಹತ್ತಿ ಹಾಕಿ ಕಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟಲು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಕೋಳಿಕುಟುಮನ ಗೆಡ್ಡೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಳೇಮಣ್ಣು, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುರುಟಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಇವಂ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಮೂಡಮುಖಂ ತೋರಿಸಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಅವುಕಿ ನೂಕಲು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಸೊಪ್ಪಿನ ಬೀಜ, ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ತೊಡೆಯುವುದು. ಈ ಸೊಪ್ಪು ಗೋವರಳಿಯ ಹೊಟ್ಟು ಸಹ ಹೊಗೆ ಕಾಸುವುದು, ಕಾಡಹೀರೇಕಾಯಾಗಲೀ, ಸಮೂಲವಾಗಲೀ, ಹೊಗೆಯ ಕಾಸುವುದು.

ಹೆಂಗಸಿನ ನೆಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದಕ್ಕೆ :—ಚವುಡಂಗಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಕಟ್ಟಲು ಗುಣ. ಉತ್ತರಣಿಎಲೆಯಂ ತಂದು ಅರೆದು ಬೆಚ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಲು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು,

ವಾಂತಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಪಚ್ಚಿತುತ್ತು ಒಣಕಡಲೆ ಗಾತ್ರ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ನಿಂಬೇಹೋಳಿಗೆ ತೊಡೆದು ಮೆದ್ದರೆ ವಾಂತಿ ಆಗುವುದು. ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಮೊಸರು ಓಗರವ ಉಂಟು.

ಸಿತ್ತ ವಾಂತಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಅಂದಳವ ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗೆ ತೊಡೆದು ವೀಳ್ಯವಂ ಮಾಡಿದರೆ ಸಿತ್ತ ವಾಂತಿ ಆಗುವುದು. ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಉಡಿತನಕ ತೊಳೆದು ನೀರು ಮುಕ್ಕಳಿಸಲು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಕತ್ತಿಗಾಲನ ಬೇರನ್ನು ಹಾಲ್ವೆ ಕುಟ್ಟಿ ಅರೆಸೋಲ್ಲಿಗೆಯಂ ಕುಡಿದು ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ವೀಳ್ಯವಂ ಹಾಕಲು ವಾಂತಿಯಕ್ಕುಂ. ಸಾಕಾದರೆ ವೀಳ್ಯವ ಹಾಕದೆ ನೀರ ಮುಕ್ಕಳಿಸಲು ನಿಲ್ಲುವುದು.

ವಾಂತಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ :—ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ ಚಿಗುರಂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಆಗಲೇ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಬಿಳುಗಾರವಂ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು..... ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೀರುಳ್ಳಿಯ ರಸ, ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ನಿಲ್ಲುವುದು. ತಾರೇ ಕಾಯ ೧ ಕದಕ ನೀರಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಕ್ಕು ಕಿವುಚಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಖರ್ಜೂರ ಬೀಜವಂ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಕುಡಿಯೆ ನಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದ ವಾಂತಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಯುವುದಕ್ಕೆ :—ಮಾವಿನ ಬೀಜದ ತಿರುಳಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಅಂಬಿಲ, ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಆಗಲೇ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಆಕ್ಷಾರಕ್ಕೆ :—ಸಿರಹೊಡೆ, ಕರಿಹುಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಚಿಲಕೀಲೆಯ ಬೇರು, ಇವು ಒನ್ನಾ ಅರೆದು ರಸವಂ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಮತ್ತಂ ತೊಂಡೇಕಾಯ ನೀಳನಾಗಿ ನೀಳಿ ಅದಂ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲುಜ್ಜಿ ತೊಳೆದು ಬಂಜೆವಾಗಲದ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ನಾಲಿಗೆಗೆ ತೊಡೆದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಲು ಆಕ್ಷಾರ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಪುತ್ರಜೀವಿಮಣಿತಿರುಳು, ಇವಂ ಅರೆದು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಆಕ್ಷಾರ, ಜ್ವರ ಸಹ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಒಂದೆಲಗನ ಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ರಸವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಆಕ್ಷಾರ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಈ ಸೊಪ್ಪಂ ಬೇಯಿಸಿ ಸಚ್ಚಡಿಯಂ ಮಾಡಿ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಉಂಡರೆ ಆಕ್ಷಾರ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಹೊಮ್ಮುಗಳ ಹೂವಂ ಅಗೆದು ಮೆಲ್ಲಲು ಆಕ್ಷಾರ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ತಲೆ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಅಮರದವಳ್ಳಿಎಲೆ ರಸ, ಬೆಲ್ಲ, ಉರುವ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ನಸ್ಯವಂ ಗೈಯ್ಯೆ ತಲೆ ತಿರುಗುವುದು ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಜಂತು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ಪಾರಿವಾಣದ ಸೊಪ್ಪು, ಹಾಗಲದ ಸೊಪ್ಪು, ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ತುಳಿದು ಆ ರಸವಂ ಕುಡಿಯೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಜಂತು ಬೀಳುವುದು. ಬೇರನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಪೂಸಲು ಜಂತು ಬೀಳುವುದು. ಬಾಳೇಬೇರಂ ಹಾಲ್ವೆ ಕುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಜಂತು ಬೀಳುವುದು. ಜಂ..... ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಜಂತು ಬೀಳುವುದು.

ಕಡುಕುರು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ :—ಹಾವುಮೆಕ್ಕೇಬೇರನ್ನು, ಎಳ್ಳನ್ನು ಅರೆದು ಮೈಗೆ ಪೂಸಲು ಕಡುಕುರು ಮಾಡು.

ಮೈತಿವಿರಕ್ಕೆ :—ಕನ್ನಿಕುಮಾರಿಯ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಮೈಗೆ ಪೂಸಲು ಮೈತಿವಿರ ತಡೆಯುವುದು. ಕಣಿಗಿಲಬೇರು, ಸಾಮನೆ, ತಗಡೇಬೀಜ, ಕಕ್ಕೇಬೀಜ, ವಿಳಂಗ, ಅರಿಸಿನ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಅರೆದು ಮೈಗೆ ಒರೆಸಲು ಮೈತಿವಿರ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಹಲಕುರುವಿಗೆ :—ಯವಕ್ಷಾರ, ಹೊಸ ಸುಣ್ಣ, ಇವಂ ಅರೆದು ಹಲಕುರು ನೊದಲಾದುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ದಿನ ತೊಡೆಯೆ ನೀರು ಬಿಡುವುದು. ಆಗಲೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಳುವುದು.

ಬಂಗು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ :—ಸುಣ್ಣ, ಅರಿದಳ, ಅಲದ ಹಣ್ಣೆಲೆ, ಬಜೆ, ಕೋಷ್ಠ, ಅರಿಸಿನ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಪೂಸಲು ಬಂಗು, ಜಂಬೂ ನೊಡನೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡು. ಬೂರದಕಾಯಿರಸದಿಂ ಸೋಂಕಿಸಲು ಅಂಗುರವ ತೇದು ವಾಲುಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತೊಡೆಯಲು ಬಂಗು ಮಾಡು.

ತೊನ್ನು ರೋಗಕ್ಕೆ :—ನೆಲದಾಳವ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ತೊನ್ನು ಮಾಡು.

ಬಿಳಿತೊನ್ನಿಗೆ :—ಹರಿಚರ್ಮ ೧೨ ತೂಕ, ಕರಡಿಚರ್ಮ ೨೦ ತೂಕ, ಅರಿಸಿನ ೧೨ ತೂಕ, ಇವಂ ಹಂಚಿಸೊಳು ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಬೂದಿಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರು ೧ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಬೂದಿಯಂ ಕಲಸಿ ಕುಹೀರೇಕಾಯಲ್ಲಿ ಆ ಬಿಳುವನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨೭ ದಿನ ಲೇಪಮಾಡೆ ತೊನ್ನು ಗುಣವಾಗುವುದು.

ಉದುಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಎತ್ತುನಾಲಿಗೆರಸವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಉದುಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡು.

ವಿಧ ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಶುಂಠಿ, ಇವನ್ನು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ದಿನ ೧ಕ್ಕೆ ೬ ತೂಕವ ತಿಗದು ಕೊಳ್ಳಲು ವಿಧ ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡು.

ಪಾಂಡುಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ವಜ್ರಗಿರಿಯ ಬೇರಂ ಅಕ್ಕ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಂಡು ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡು.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಎಕ್ಕೆಬೇರಂ ನವಣಕ್ಕಿಯ ತೊಳೆದ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡು. ಅನುರದ ವಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅರೆದು ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಗುಣಂ. ಎಲಚಿಸೊಪ್ಪಂ ಎಮ್ಮೆಮೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡು. ಪಥ್ಯ ಎಮ್ಮೆಹಾಲು, ಅನ್ನ. ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಸಹ ಅರೆದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲು, ಅನ್ನ. ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಡು.

ಕಿವಿ ಕೇಳದೇ ಇದ್ದು ದಕ್ಕು:—ತಾರೇಕಾಯಿತಿರುಳು, ಅರಿದಳ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಕಿವಿಗೆ ಎರೆಯೆ ಕಿವುಡು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ತಾರೇಕಾಯ ರಸ ಒಳ್ಳೇ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಿಡಲು ಕಿವುಡು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಕಿವಿ ಕೇಳಬರುವುದು.

ಬಿಕ್ಕುಳಿಕೆಗೆ :—ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ನೊಲೆಹಾಲಿಂದ ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಬಿಕ್ಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಮತ್ತಂ ಶ್ರೀಗಂಧವಂ ನೊಲೆಹಾಲಿಂದ ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಬಿಕ್ಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಹಸಿಯ ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಇವು ಮೂರನ್ನು ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸೆ ಬಿಕ್ಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಭದ್ರಿಗೆ :—ಇಂಗಲೀಕ ೯ ತೂಕ, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು ೯ ತೂಕ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ತಿರುಳು ೯ ತೂಕ, ಎಲೆಮದ್ದು ೧ ತೂಕ, ಇವು ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ವಿಜಯರಸದಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ ಮಾಷಮಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ನಾಲಿಗೆಗೆ ಹಾಕಲು ಗುಣ.

ಬಿಕ್ಕುಳಿಕೆಗೆ :—ದವನ, ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಕ್ಕುಳಿಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು ಸಹ ಮೆಲ್ಲಲು ಬಿಕ್ಕುಳಿಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇಳೆಯನ್ನು ಸಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಆ ಸಿಂಬೇ ಹೋಳಿಗೆ ತೊಡೆದು ನಾಲಿಗೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಬಿಕ್ಕುಳಿಕೆ ಗುಣ. ಸವಿನ ಗರಿಯನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನಾಲಿಗೆಗೆ ತೊಡೆಯೆ ಬಿಕ್ಕು ಸಿಲ್ಲುವುದು ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೀಜವಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಲು ಬಿಕ್ಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ, ಇದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನಾಲಿಗೆ ಬರುವುದು.

ಬಾಣಂತೀರೋಗಕ್ಕೆ :—ಗೋಕ್ಷೀರ ಸೇರು ೩, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಗ ೧, ಹಿರಿಮದ್ದು ಮೂಲ ಸೇರು ೧, ಇವ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಾಗ ಹಾಕಿ ಮೃದು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ತೊಳಸಿ ಪಾಯಸದ ಹೆದನಾದಾಗ, ಚೂರ್ಣ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಚಾತುರ್ಜಾತ, ಆಕಲಕರೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಭಾರಂಗಿ, ತಗರ, ಮಂಜಿಷ್ಠಿ, ಕುರೆಟಿಕೆಸೊಪ್ಪು, ಬಿಳಿ ಸೊಂಡೆಯ ಸಮೂಲ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಜೀರಿಗೆಯ ಬಗೆ ೨, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಸಬಸಿಗೆ, ರಾಸೈ, ಸೊಗದೆ, ಖಚೋರ, ತಾಳೀಸಪತ್ರಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಅಜಮೋದ, ನೆಲ ದಾಳು, ಹಾಗೆ ೨೫ ಬಗೆಯ ೧೮ ತೂಕ ಸಕ್ಕರೆಯ ನೇರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪ ಸೇರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸೇರು, ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರು, ತಾನ್ರು ಭಸ್ಮ ೫ ತೂಕ ಸಹ ಹಾಕಿ ತೊಳಸಿ ಪಾಕವ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ರಸಾಯನವಂ ದಿನ ೧ ಕ್ಕೆ ಗ ೧ ತೂಕ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಣಂತಿಕ್ಷಯ, ಪಾಂಡು, ವಿಷಮಜ್ಜರ, ಸಕಲ ರೋಗಂಗಳು ಮಾಡುವುವು.

ಬಾಣಂತೀರೋಗಕ್ಕೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯಿಲೇಹ್ಯ, ಹಸಿ ಶುಂಠಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು, ಅಟ್ಟು ಇಳುಹಿ ಈ ರಸದ ಇಮ್ಮಡಿ ಗೋಕ್ಷೀರ, ಈ ಎರಡನ್ನು ಕೂಡಿ ತೊಳಸಿ ಕಾಸಿ, ಪಾಯಸದ ಹೆದನಾದಾಗ ಚೂರ್ಣ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಾತುರ್ಜಾತ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಕಸಕಸೆ, ಆಕಲಕರೆ, ಭಾರಂಗಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೀಜ, ತುಂಬೇಹೂವು, ಗುರುಗದ ಚೂರ್ಣ, ಸಂವತ್ಸರಲವಣ, ಸೈಂಧವಲವಣ,

ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಬಿಳುಗಾರ, ಹೊಮ್ಮುಗಳು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ತೋಳಸಿ ಲೇಹ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಬಾಣಂತಿಕ್ಷಯ, ಕಾಸ, ಪಾಂಡು, ವ್ರಣ, ಜ್ವರ, ಮೊದಲಾದ ಬಾಣಂತಿರೋಗ ಸಕಲವೂ ಮಾಣ್ತುಂ. ಇದು ಮಹಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಯೋಗ.

ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯ ಒಳಗಿನ ಬೀಜವಂ ತೇದು ಹುಳಿಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ನಿಲ್ಲುವದು. ಹಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಾರಂಗದ ಕೊಂಬನ್ನೂ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಅಡಿಕೇತೋರವ ಎಣ್ಣೆ ಕಟ್ಟು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ರಕ್ತಾತಿಸಾರ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಬಾಳೇ ಹಣ್ಣಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನುಂಗಲು ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಬಾಣಂತೀಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ :—ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವಜ್ವರ ಮಾಣ್ತುಂ. ಶ್ಲೋಕ—

ನಿದಿಗ್ಧಿ ಕಾನಿಂಬಶಲಾಕಶುಂಠೀಕಪಿತ್ಥಕೃಷ್ಣಾಲಶುನ್ಠಿಃ ಸಮಾಂಶೈಃ |

ಕ್ವಾಧಂ ತತಸ್ಪ್ರೌಢವರೇಣುಮಿಶ್ರಂ ಪ್ರಸೂತಿಕಾಯಾಃ ಸಕಲಾಮಯಘ್ನಂ ||

ಟೀಕೆ :—ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ನೆಲಬೇವು, ಹೇರಳೆಚಿಗುರು, ಶುಂಠಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಸೈಂಧವ ಲವಣ, ರೇಣುಕಬೀಜ, ಇವಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಣಂತಿಯರ ಸಕಲ ರೋಗಂಗಳು ಮಾಣುವುವು.

ಶುಂಠಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಗೋಣಿಯ ಬೇರು, ನೆಲದಾಳದ ಬೇರು, ಅಳಲೇಕಾಯ, ಇವಂ ಅರೆದು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕುದಿಯೆ ಬಾಣಂತೀಜ್ವರ ಮಾಣ್ತುಂ.

ಸಣ್ಣವರ ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕೆಮ್ಮು, ಉಚ್ಚುವದು, ಓಕರಿಕೆಗೆ:—ಕರ್ಕಟಕಶೃಂಗಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅತಿಬಜೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇವಂ ತೇದು ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಜ್ವರ, ಅತಿಸಾರ, ಕೆಮ್ಮು, ಕಾರಿಕೆ, ಉಚ್ಚುವುದು ಸಹ ಎಲ್ಲ ಮಾಣ್ತುಂ.

ಕೆಮ್ಮುಗೂಡಿದ ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ನೆಲಗುಳ್ಳ, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಅಡುಸೋಗೆ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಪ್ರತಿಪಾಕದಲ್ಲಿ ಕುದಿಯೆ ಕೆಮ್ಮುಗೂಡಿದ ಜ್ವರ ಮಾಣ್ತುಂ.

ಬುಲೆಮ್ಮಿಗೆ :—ಮುರ್ಕಳಿಮರದ ಒಳನಾರು, ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುದಿಯೆ ಕೆಮ್ಮು ಹರ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ :—

ಜಾತೀಫಲಂ ಸೈಂಧವಂ ಹಿಂಗಳುಂ ಚ ವರಾಲಶುಂಠೀವಿಷಹೇಮಬೀಜಂ |

ಸಪಿಸ್ಪಲಿಕಂ ಜಲಭಿವ್ರಯುಗ್ಧಂ ಜಂಬೀರನೀರೈಃ ಪರಿಮದನೀಯಂ ||

ತ್ರಿಶೂಲತೋಯೇನ ಕನಕಾರಸೇನ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣಂ ವಟಿಕಾನಿ ಕುರ್ಯಾತ್ |

ರಕ್ತಾತಿಸಾರಂ ಸಿತಯಾನುಪಾನಂ ರಸೇಂದ್ರಜಾತ್ಯಾದಿಗುಣಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ||

ಟೀಕೆ :—ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಇಂಗಲೀಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟೆ, ಧೂಸದ ಹಳುಕು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮೂರು ತೂಕವ.ಹಾಕಿ, ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಭಂಗೀರಸ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸ, ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ರಸದಲ್ಲೂ ಮೂರು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುರುಗುಂಜೀತೋರದ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡಲು ವಾತಶೂಲೆ, ಕಫಶೂಲೆ, ನಾಣುಬಗೆಯ ಉಗ್ರಶೂಲೆ, ಅಮಶೂಲೆ, ಅಮಾತಿಸಾರ, ನೊದಲಾದ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ, ಶೂಲೆಗಳು ಮಾಣುವುವು. ರಕ್ತಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಅತಿಸಾರಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಅನ್ಲಸಿತ್ತಕ್ಕೆ :—ಮಾದಳದ ಹಣ್ಣು, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಕರಿಹತ್ತಿಹರಳು, ರಾಜಾನ್ನದ ಅಕ್ಕಿಯ ಹುರಿಹಿಟ್ಟು, ನೆಲಹರಳು, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಎಲೆಹಂಬಿನ ನಾರು, ಹುಣಿಸೆಹಣ್ಣಿನ ಒಳನಾರು, ಇಂಗು, ಸುಟ್ಟಕರಿ, ಬಿಳುಗಾರದ ಹರಳು, ಇವಂ ಬಿಳಿಗರಿಕೆ ರಸದಿಂ ಅರೆದು ಮುದ್ದಪ್ರವಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅರಸಿನ, ಜೇನಿನಿಂದ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ನೊಸರು, ಕಟು ಓಗರ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಮಂಡಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ರಾತ್ರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕಷಾಯ—ಸಿಹಿತೋಡ, ಹೊಂಬೆಸರು, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಪ್ರತಿಸಾಕ ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು, ಅನ್ಲಸಿತ್ತ ಹರ, ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಅನ್ಲಸಿತ್ತಕ್ಕೆ :—

ಗುಡೂಚಿಖಾದಿರಂ ಯಷ್ಟಿವಾಲಂ ಚೂರ್ಣಮಿದಂ ಸಮಂ |

ಮಧುನಾ ಲೇಹ್ಯತೇ ಸರ್ಷಮಾನ್ಲಸಿತ್ತಹರಂ ಸರಂ |

ಓಕರಿಕೆಗೆ :—ಹೆನವಾಟಿ ತಿರುಳು, ಜೀರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಇವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಭರ್ದಿ, ಓಕರಿಕೆ ಹರ. ಮಾವಿನ ಬೀಜದ ತಿರುಳು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಭರ್ದಿ ಮಾಣುಂ.

ಸಿತ್ತ ಉದ್ರೇಕಕ್ಕೆ :—ತೊಂಡೆಯ ಸೊಪ್ಪ ತಂದು ಹಿಂಡಿ ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಲ ಹೊಯ್ದು ಕುಟ್ಟಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ, ಬೆಲ್ಲ ಸಹ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಿತ್ತ ಮಾಣುಂ.

ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ :—ಶುಂಠಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೇರು, ಇವಂ ಅಷ್ಟಾವ ಶೇಷ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಹಿವ್ವಲಿ ಪ್ರತಿಸಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸ ಮಾಣುಂ.

ಕೈಮಸಕೆಗೆ :—ತುರಿಯ ದೋಷಕ್ಕೆ ಕರಿಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಬೇರಂ ತಂದು ಹಸಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ತಂದು ಶೋಧಿಸಿ ರಸವನ್ನು ಉದಯದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿರೇಕಮಕ್ಕುಂ. ಕಂಗೆಟ್ಟರೆ ಮಜ್ಜೆಗಿಅನ್ನ ಉಣ್ಣುವುದು, ನಿಲ್ಲುವುದು. ಒಂದು ದಿನ, ಎರಡು ದಿನ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ವಿರೇಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲವೂ ಹೋಗುವುದು. ಏಳು ದಿನ ಆ ರಸವಂ ಕುಡಿಯಲು ಕೈಮಸಕು ಮಾಣುಂ. ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಿ ಬಂಜೆಯಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಕೇದಗೆ ಗೆಡ್ಡೆ ೨ ತೂಕ,

ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಹಿರಿಮದ್ದಿನ ಬೇರು ೨ ತೂಕ, ನೇಗಿಲ ರಸದಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಈಶ್ವರಿ ೧ ತೂಕ, ಇವ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಉರಿಯದೆ ಕೈಮಸಕಿಗೆ ಕೊಳೆನೀರಲ್ಲಿ ಕುದಿಸುವುದು, ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ..... ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಜೇನು ಕೂಡ, ಪಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ, ವಾತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಹಸಿ ಶುಂಠಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಕೈಮಸಕು ಹರ.

ಕಾಳಕೂಟವಿಷ ಇಕ್ಕಿದರೆ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ :— ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೇರು, ತಾನರೆಗೆಡ್ಡೆ, ಎಲ ನದ ಬೇರು, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅಡಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ದಿನ ಹತ್ತು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮೆಣಸಿನ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಅಡಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸನ್ನಿ, ಕಾಳಕೂಟವಿಷ ಹರ. ಉದ್ದುಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಉದಯದಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯದ ಸಂಗಡ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಮ್ಮು, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸಹ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸರದಾಳಯ ನಿಂಬೇ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತುಳಿದು ಒಂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಲೀ ಸೊಲ್ಲಿಗೆಯ ಅರೆಯೂ ಆಗಲೀ ರಸವಂ ಕುಡಿಯಿ ವಿವೇಕವಕ್ಕು. ವಕ್ಕಿದರೂ ಲೇಸು. ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನಂ ಕೊಳ್ಳಲು ಮೋಹಾದಿದೋಷ ಗುಣ.

ಮಧುತಾಕಿ ಬಿದ್ದವರಿಗೆ :— ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಎಳನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಎಃ ನೇರಲ್ಲಿ ಕಡಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಉರಿತ ನಿಲ್ಲುವದು.

ಕೃತ್ರಿಮಕ್ಕೆ :— ಬಿಳಿಯ ಉಪ್ಪಿಯ ಬೇರಂ ತೇದು ಭಾಯಾಶುಷ್ಕವಂ ಮಾಡಿ, ತ್ರಿಕ ಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ ಇವು ಎರಡು ಒಂದುಪಾಲು, ಆ ಬೇರಿನ ಪುಡಿ ಒಂದುಪಾಲು ಇವಂ ಕೂಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಕಲಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಕೃತ್ರಿಮ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸೂಕೆಯರು ಒಲುಮೆಗೆ ಮದ್ದನಿಕ್ಕಿದರೆ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ :— ಕಹಿತುಂಬೆಯ ರಸವಂ ಮೂರುದಿನ ಕುಡಿಯಿ ವಾಂತಿಯಾಗುವುದು. ಒಲುಮೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಸೇರಲಾರದವರ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಕೃತ್ರಿಮವ ಇಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ತಿರುಗುವದಕ್ಕೆ ತೈಲಬಿಷಧ :— ಗೋರೋಚನೆ, ಪುತ್ರಜೀವಿಮಣಿ ತಿರುಳು, ನೇರಿಲಬೀಜ, ಇವ ಮೂರನ್ನೂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಉಂಡ ಮೇಲೆ ಮೆದ್ದರೆ ವಾಂತಿಯಾಗುವುದು, ಕೃತ್ರಿಮ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ದಕ್ಕುವದು.

ಸಂದೇಹವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ :— ಹೋಗುವಾಗಲೇ ಕಿರುಕುಸಾಲೆ ಬೇರು ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಹೋಗಿ ಭೋಜನವ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ್ನಿಕ್ಕಿದರೆ ವಾಂತಿಯಾಗುವುದು. ಅವನ್ನಿಕ್ಕದೆ ಇದ್ದರೆ ದಕ್ಕುವುದು.

ಕಣ್ಣಿನ ರೋಗಕ್ಕೆ :— ಮುಳ್ಳುಮುತ್ತುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗಿಲ ಬೀಜವಂ ಅರೆದು ಗುಳಿ ಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಹಚ್ಚಲು ಎಲ್ಲಾ ಚಕ್ಷುರೋಗಂ ಕೆಡುಗುಂ. ಅದಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ

ಹೆಚ್ಚಲು ಅಷ್ಟದೋಷ ಕೆಡುಗುಂ. ಅದಂ ಗರುಗದ ರಸದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ತೀರಿ ಕೆಡುಗುಂ. ಅದಂ ನೀಲೀರಸದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ತಿಮಿರ ಕೆಡುಗುಂ. ಕುರುಟಿಗೆಯ ಬೇರಂ ಸಿದ್ಧದಿನದಲ್ಲಿ ತೆಂದು ಅರೆದು ಮೂಗಿಗೆ ನಸ್ಯಂ ಮಾಡೆ ತಲೆಯ ರೋಗ, ಮೂಗಿನ ರೋಗ ಮಾಣ್ಣುಂ. ಅದಂ ಲೊಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ ಮಾಣ್ಣುಂ. ಆ ಬೇರಂ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾಚು, ನೀಲಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಆ ಬೇರಂ ಜೇನು ತುಪ್ಪದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ಸಿರುಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಆ ಬೇರಂ ಕಕ್ಕೆಯ ಎಲೆಯ ರಸದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ಮಂಜುಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಆ ಬೇರಂ ಅಡಿನ ಹಾಲಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲು ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಬರುವುದು. ಮಂಗರವಳ್ಳಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಅರಸಿನ, ಇವಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡುಮಗುಳ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಹೆಚ್ಚಲು ವರೆಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಕನಕಫಲವೆಂದರೆ ಬೇಲದ ಬೀಜ, ರಕ್ತಚಂದನ ಹಗಿಸು, ಬೂಬು ಹೂವಿನೊಳಗಣ ಕುಸುಮ, ಒಳ್ಳೆಯ ಅರಸಿನ, ಮರದರಿಸಿನ, ಇವಂ ಅಳಲೇನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಆ ಅಳಲೇ ನೀರು ತೆಗೆದು ಹೆಚ್ಚಲು ಹೋದ ಕಣ್ಣು ಬರುವುದು. ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಬೆಲ್ಲವ ತೇದು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಬೆಳೆವು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇಳೆಯನ್ನು ಮೊಲೆ ಹಾಲಿಂದ ತೇದು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಮಂಜು ಮಾಣ್ಣುಂ. ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಸೈಂಧವ ಲವಣಂ ಮಿಶ್ರವ ಮಾಡಿ ಮೊಸರನೀರ ಸಹ ತಾಮ್ರದ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಲು ದೃಷ್ಟಿ ತಿಳಿಯುವುದು. ಕಣ್ಣು ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ನಿಲ್ಲುವುದು.

ನೇತ್ರವಾಯುವಿಗೆ :—ಎಲೆಕವ್ವಲಿ, ಸಚ್ಚಿತುತ್ತು, ಸಚ್ಚಿ, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಕರಿ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯಕರಿ, ಇವು ಎಲ್ಲನೂ ಸಮಭಾಗ, ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ತಿರುಹಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆ ಸಹ ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಜೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಿ ಅವೇಲೆ ಸಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು. ಎಲೆಕಮ್ಮರವನ್ನೂ ತುತ್ತವನ್ನೂ ರುದ್ಧೈಸಿ ಹಾಕಬೇಕು, ಅವೇಲೆ ಮಂಡೆಗೆ ತೈಲ-ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ಹುಳಿ, ವಿರಕಣಗಿಲ ರಸ, ನೇರಿಲ, ಚಿಲಕೀಲೆಯ ರಸ, ಗರುಗದ ರಸ, ಎಣ್ಣೆಯ ಸಮಭಾಗ ಕೂಡಿಸಿ ಅಟ್ಟು ತಲೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಒಂದು ದಿನ ತಪ್ಪಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಎಳುದಿನಕ್ಕೆ ನೇತ್ರವ್ಯಾಧಿ ಗುಣ. ಮತ್ತೊಂದು ತೈಲ-ಹೊಸಗೊನ್ನೆಯ ರಸ, ಗರುಗದ ರಸ, ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ರಸ, ಕಾಡಹೊನ್ನೆ ಎಲೆಯ ರಸ, ಇವ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಎಣ್ಣೆ ಸಮಭಾಗ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಅರಸಿನ, ಹಸಿಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ, ಕಸ್ತೂರಿ ಅರಸಿನ, ಇದಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ತೈಲಹದದಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಈ ತೈಲ ಒತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನೇತ್ರವಾಯು ಗುಣ.

ನೇತ್ರರೋಗದ ಲೇಪ :—ಕರಿ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೂದಿಯ ಲೇಪಿಸಲು, ಕಾಸಲು ಗುಣ. ಅಮರದ ವಳ್ಳಿಯ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೇದು ಹೆಚ್ಚಲು ಎರಡು ಘಳಿಗೆ ಇರಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ತೊಳೆಯುವುದು. ತಿಮಿರ, ಮಂಜುಗಣ್ಣು ಸಹ ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಕಣ್ಣಿನ ಹೂವಿಗೆ :—ತ್ರಿಕಟುಕ, ಹಲಿಗಲಿಬೀಜ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ, ಕಡಲ ನಾಲಿಗೆ, ಬೆಲ್ಲದ ಬೀಜ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು

ಗರುಗದ ರಸದಿಂದ ಅತಿಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಕುಡುಹುಗಳ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೇದು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿ ಬರುವುದು. ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಶುಭ ದಿನದಿಂದ ಸುರಹೊನ್ನೆಯ ಬೇರಂ ತಂದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಆಗುವುದು. ಆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಏಳುದಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಹೂವುಹೋಗಿ ಕಣ್ಣು ಗುಣ ವಾಗುವುದು.

ಅಜೈನ ಬೇಲಂ ಮಧುನಾ ಚ ತೋಯಂ ನಿರೀಹಕಂಡೂತಿಮಿರಂ ಚ ಭೃಂಗೀ |
ರಾತ್ರಾಂಧಕಾರೇ ರಜನೀ ಚ ರೋಮ ಪುನರ್ನವೀ ನೇತ್ರರುಜಾವಹಾರೀ ||
ಚಾರುಹರೀತಕಿಬೀಜಸುಬೀಜಂ ಪಿನಸಸಿಪ್ಪಲಿಪಂಚಮರೀಚಂ |
ಆಮಲಕಾರಸಫುಷ್ಪಸುಫುಷ್ಪಂ ದೂರಸುಯೋಜನದೃಷ್ಟಿಸುದೃಷ್ಟಿಃ ||

ಕಣ್ಣುಹೂವಿಗೆ :—ಅಂಕೋಲೆ ಬೇರು, ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ತೇದು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಹೂವು ಮಾಡು.

ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಗೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವಂ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕುವುದು, ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ ಮಾಡು.

ಕಣ್ಣುಹುಳು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ :—ನುಗ್ಗೇಬೇರು, ಈ ಸೊಪ್ಪು, ಹುಣಸೆಯ ಚಿಗುರು, ಈ ಹಳೇಹಣ್ಣು, ಹುಳರಸದ ಹುಳುಕು, ಕೊನ್ನೆ ಬೇರು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು, ಸರಿ ಅರೆದು ಅರುವೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಇಕ್ಕಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿಂಡಲು ನೂಲತೀರೆಯ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹುಳುಕು ಬೀಳುವುದು.

ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಕಹಿಹೀರೆಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯ ಮಾಡಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಸುಣ್ಣು, ಬೂದಿ, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕೂಡ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ಹುಣ್ಣಿನ ಸುತ್ತ ಬರೆದರೆ ಆ ಹುಣ್ಣು ಬೇರು ಸಹ ಕಿತ್ತು ಬೀಳುವುದು. ಕೋಳಿಯ ವಿಷ್ಣು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸುಣ್ಣು ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಅರೆದು ಬತ್ತಿಗೆ ತೊಡೆದು ಬತ್ತಿ ಇಕ್ಕಲು ನೂತಿ ಮಾಡು. ಅದಳ, ಬೇವಿನ ಎಲೆ, ಇವಂ ನನ ಸಾರದಿಂದ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ದಶನೂತಿ ಮಾಡು.

ದಂತನೂತಿಗೆ :—ಏಲಕ್ಕಿ ಹುಡಿ, ಬಜೆಯ ಪುಡಿ, ಇವಂ ಪಾರಿವಾಣಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಬಿದುರ ಕರುಕು ರಸದಿಂದ ಅರೆದು ಲೇವನ ಹಾಕಿ ಇಕ್ಕಲು ದಂತನೂತಿ ಮಾಡು.

ನೂತಿಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಇಂಗುಳದ ಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು ತೆಗೆದು ವಾಲುಕದಲ್ಲಿ ತೈಲವ ತೆಗೆದು ನಿತ್ಯವೂ ಅರೆತೂಕವ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಬತ್ತಿಯ ಮಾಡಿ ಹಾಕಲು ಮಾಡು. ಎಕ್ಕೆಯ ರಸದಿಂದ ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆಯ ಬೀಜವ ತೇದು ಬತ್ತಿಗೆ ಕೂಡಿ ಕರುಕನಾಡಿ ಕೈಯೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ನೂತಿ, ಗೂದೆ, ಗಂಡಾಮಲೆ ಮಾಡು. ಮುಂಡುಗಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಹಿಹೀರೆಯ ಬೀಜವ ತೇದು ೩ ದಿನ ಇಕ್ಕಲು ನೂತಿ ಮಾಡು.

ದಂತನೂತಿಗೆ, ಹತ್ತಿ ಬತ್ತಿಗೆ. — ಸಕ್ಕರೆ, ಎಲಕ್ಕಿವುಡಿ, ಕುರುಟೆಗೆ ಹಾಲು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಈ ಬತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ದಂತದ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಿಸಲು ಗುಣವಾಗುವುದು, ದಂತನೂತಿ ಮಾಣ್ಣಂ. ಹಳುಕು ಆಲದ ಹಾಲನ್ನು ತಂದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಬತ್ತಿಗೆ ಹೂಡಿ ಆ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಗೆಯಿಕ್ಕಲು ಗುಣ. ಬುಗುಡಿಯ ಹಾಲಂ ಬತ್ತಿಗೆ ಹೂಡಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿ ಗಿಕ್ಕಲು ಗುಣ. ಕರ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೂರದಕಾಯಿಯ ಸೊನೆಯನಿಕ್ಕಲು ಇಂಪಾಗುವುದು. ಕಾಚ, ತುತ್ತ ಈ ಎರಡರ ರಸ ಸೊನೆಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಬತ್ತಿಗೆ ಹೂಡಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಇರಿಸುವುದು. ಕಣ್ಣಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನೂತಿಗೂ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು. ಮೊಗದ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಬೂರಗಕಾಯ ಸೊನೆಯಿಕ್ಕಲು ಮೊಗದ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಹಲ್ಲುಹುಳುವಿಗೆ ವಿಳಂಗವಂ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ವುಡಿ ಮಾಡಿ ಆ ವುಡಿಯಂ ಕಿವಿಚಿದರೆ ಹಲ್ಲುಗಳ ಕೃಮಿ ಹರ. ಕಕ್ಕೆ ಒಗರು, ಓನು, ಬಜೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಜಜ್ಜು ಗೊಟ್ಟಿ ಅಣಲೊಳಗೆ ಒತ್ತಿ ಇಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಬೆಳಗಾಗೆ ಆದ ರೋಗ ಹರವಾಗಿ ಹುಳು ಬರುವುದು.

ಹಲ್ಲುನೋವಿಗೆ : — ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸಾಸುನೆ, ಮೆಣಸು, ಇವಂ ಅರೆದು ನೀರೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸಲು ನೋವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹಲ್ಲುಶಾಲೆಗೆ : — ವಜ್ರದಂತಿ, ಕಾಚ, ಗೆರೆಹರಳು, ಇವು ೩ ನ್ನೂ ವೀಳ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಲ್ಲುಶಾಲೆ ಗುಣ.

ಹಲ್ಲುಕುರುವಿಗೆ : — ವಜ್ರದಂತಿ, ಹಳೆಯ ಬದನೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಸೈಂಧವಲನಣ, ಇವಂ ತೂಕನ ಮಾಡಿ ಇಕ್ಕಲು ಹಲ್ಲುಕುರುವು ಮಾಣ್ಣಂ.

ದಂತಾರ್ಬುಡಕ್ಕೆ : — ಗುಳ್ಳ, ಬದನೆಯ ಬೇರು, ಕಕ್ಕೆತಿಗಡು, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ದಂತಾರ್ಬುಡ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕಿವಿಬೇನೆಗೆ : — ಅಂಬಿಲ, ಸೈಂಧವಲನಣ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕೆ ಕಿವಿಬೇನೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಉಷಾ ಒಳಗೆ ಎಸಗದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಕಿವಿಚಲು ಗಟ್ಟಿ ಯಾರುವುದು.

D 1371 & D 1374

ಹಳೆಯ ಜ್ವರಗಳಿಗೆ ರಸ : — ರಸಗ, ಗಂಧಕ ೨, ಇಂಗಲೀಕ ೩, ಜೇಪಾಳ ೪ ಇವ ಕೂಡಿ ಜೇಪಾಳದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ೧ ತೂಕ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಯಾ ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿರೇಚನವಾಗುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಬಿಸಿನೀರು ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿರೇಚನವಹುದು. ಹಳೆಯ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಫ್ಯ ಬೆಣ್ಣೆ ಓಗರ, ಮೊಸರ ಕಟ್ಟು ಕೊಡುವುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಮೊಸರು ಓಗರ, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ ಇಕ್ಕುವುದು.

ತೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ : — ಇಲಿಪಾಷಾಣ ೨ ತೂಕ, ತಾಳಕ ಲಾಗ ೩, ಎಲೆಗವ್ವಲಿ ಲಾಗ ೧, ಇವ ಕೂಟಿ ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪುಟಿಸಿ ಸಿರುಮಾಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಮೇಲ

ಒಳಗೆ ಹೂಳಿ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕುಟಪುಟವಿಕ್ಕುವುದು. ಅದು ಭಸ್ಮವಕ್ಕು. ಆ ಭಸ್ಮದೊಳಗೆ ನವ ಸಾರ ನಾಲ್ಕು ತೂಕವಂ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಆ ಚೂರ್ಣವಂ ಅಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಗುಂಜಿ ತೂಕವಂ ಕೊಡುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ವರಳು ಹಸಿಯ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಗಂಜಿಯ ಕೊಡುವುದು. ಶೀತಜ್ವರ ಮಾಣುವುದು.

ರಸಶ್ಚ ಗಂಧಕಂ ಚೈವ ಹಿಂಗುಕೋ ಭೃಂಗಕಸ್ಸಮಃ |

ಜೀರಕಂ ಪಂಚಭಾಗಂ ಚ ಮರ್ದಿತಂ ಸರ್ವಮೇವ ತು ||

ಜೀರಕಾದಿಕನೀರೇಣ ಗುಂಜಾಮಾತ್ರಂ ವರ್ಷೀಕೃತಂ |

ನಾಲಿಕೇರಜಲ್ಪೈರ್ದದ್ಯಾಚ್ಛೇತೇ ತಾಪಜ್ವರೇ ತಥಾ ||

ಟೀಕೆ:—ರಸ ಲಾಗ ೧ ತೂಕ, ಗಂಧಕ ೧ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೧ ತೂಕ, ಜೀರಿಗೆ ಲಾಗ ೫ ತೂಕ, ಇವ ಜೀರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆ ರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶುದ್ಧಿಗೆ:—ನಾಭಿಗೆ—ಅಶ್ವಗಂಧಿ; ಕಣಿಗಲಬೇರಿಗೆ—ಅಳಲೇಕಾಯಿ; ಎಕ್ಕೆಹಾಲಿಗೆ—ಬೆಣ್ಣೆ; ಉಪ್ಪುತ್ತದ ಬೀಜದ ಎಣ್ಣೆಗೆ—ಹತ್ತಿಬೀಜ, ಬಿಸಿನೀರು; ಗುರುಗಂಜಿ ಎಣ್ಣೆಗೆ—ಕಿರುಕು ಸಾಲೆಬೇರು; ಕೋಳಿಕುಟುಮನ ಗೆಡ್ಡೆಗೆ—ಶುಂಠೀರಸ; ಉಚಿಮಲಿಹುಳುವಿಷಕ್ಕೆ—ನೇಲಾವರೆ ಸಮೂಲ, ನಾಗರಎಣ್ಣೆ; ಅರೆದು ಕೂಡಿದರೆ ಸುಣ್ಣದ ನೀರು; ಸಕಲವಿಷಕ್ಕೆ—ನೀಲೀಬೇರು, ಕಂಬಳಿ ಸುಟ್ಟ ಕರುಕು, ಬಿಸಿನೀರು.

ರಕ್ತಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ:—ಕಾಡುಜೋಳದ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ಕುಟ್ಟಿ ಹೊಸಭಾಜನದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ನೀರ ಹೊಯ್ದು ಊರಲಿಟ್ಟು, ಅದರ ಒಳಗೆ ಕಿಟ್ಟವ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಅರಸಿನ ಅರ್ಧ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಅರ್ಧ, ಕೂಡ ಕಲಸಿ ಅರುದಿನ ಕೊಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹಾಲು ಓಗರ, ಮೇಣ ಸಿನ ಪುಡಿಯ ಹಾಕುವುದು. ರಕ್ತಾತಿಸಾರ ಮಾಣುಂ.

ಹಳೆಯ ಜ್ವರಗಳಿಗೆ:—ರಸಂ, ಗಂಧಕಂ, ಇಂಗಲೀಕಂ, ಜೀವಾಳ, ಇವ ಕೂಡಿ ಜೀವಾಳದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ೧ ತೂಕ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿರೇ ಚನವಹುದು. ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಬಿಸಿನೀರು ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿರೇಚನವಹುದು. ಹಳೇ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಧ್ಯ ಬೆಣ್ಣೆ ಓಗರ ಕೊಡುವುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಮೊಸ ರೋಗರ, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ.

ಹಳೇಹುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ:—ರಸ, ಮೈಲಿತುತ್ತು, ಬಂಗಾಳಪಚ್ಚಿ, ಮೇಣ, ಕಾಚು, ಬಿಳು ಗಾರ, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ಸೀಸ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮಭಾಗಂ ಮೆತ್ತಿ, ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆ, ಚಿಟ್ಟವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆ, ಸವುಟಿನಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ತಳಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಮರಿಸಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಜಿಂಬಿ ನಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಒರೆಗುತ್ತಿ ಹಾಕುವುದು. ಬೇರೆ ರಸವನ್ನೂ, ಸೀಸವನ್ನೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಟಿ ನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಾಸುವುದು. ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆವಾಳ.....(ಅಪೂರ್ಣ),

ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ :— ಬೇವಿನ ಒಳನಾರು, ಅಮರದ ವಳ್ಳಿ, ಬೋಳ, ಕಹಿವಡವಲ, ಇವ ಕಷಾಯವ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಗಂಧ, ಬೆಲ್ಲ, ವೃತ್ತಿಪಾಕವ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಸಲು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಇರುವ ವಿಷಮಜ್ವರ ಮಾಣುವುದು. ತ್ರಿಕಟುಕವ ಬೇವಿನ ಎಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಭೂತವಿಷವು ಮಾಂಜು. ಬಕುಳಬೀಜವು ಅಕ್ಕಿಯ ಗಚ್ಚಿನಿಂದ ಅರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಸನ್ನಿ ಪಾತಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ಇಷ್ಟೆಯಬೇರ ಅಡಿನ ಮೂತ್ರದಿಂದ ಎಳುಬಾರಿ ಭಾವನೆಯ ಕೊಟ್ಟ ಅರಿಸಿ ಸೈಂಧವ, ಬಜೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇದರಿಂದ ನಸ್ಯಮಾಡಿ, ಭೂತ, ಶಾಕಿನಿ, ಡಾಕಿನಿದೋಷ, ಸನ್ನಿ ಪಾತಜ್ವರಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುವು. ಹಲವುಕಾಲದ ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು, ಮಾಡಲದ ರಸ, ತ್ರಿಕಟುಕಂ, ಸಕ್ಕರೆ, ಇವ ಅರೆದು, ಲೇಹ್ಯವ ಮಾಡಲು ನಾಲಿಗೆ ಹೋಳಾದಂತಹ ಸನ್ನಿ ಪಾತ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :— ತಿಗುಡೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಬೆಲ್ಲ, ಇವ ಅರೆದು ಮೆದ್ದು ಬಿಸಿನೀರ ಕುಡಿದರೆ ವಿರೇಚನವಹುದು. ಇದರಿಂದ ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಿಟ್ಟ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇನೆಲ್ಲ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಹಳೆಯ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಕುಡಿಯಲು ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಣುವುದು. ಕಿರುಕುಸಾಲೆಬೇರ ಮೇಲೆಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಣುವುದು. ಲೋಳಿಸಗ, ಅವುಡಲ, ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆ, ಇವ ಸಮಗೊಂಡು ಹಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕರ್ಪೂರವಂ ಬೆರೆಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ. ಕವುಳು, ರಾಜಾನ್ನದ ಅರಳು, ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಇವ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡೆ ಬಿಕ್ಕುಳು ಪ್ರೋಕುಂ, ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಣುವುದು.

ಬಾಣಂತಿಯ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮೆದ್ದು :— ನುಗ್ಗೆಯ ಬೇರಿನ ರಸ, ಹೆಂದುಂಬೆಯ ರಸ, ಸಬಸಿಗೆ, ಸಾಸುವೆ, ಶುಂಠಿ, ಹರಳುಪ್ಪು, ನಾರುಬೇಳೆಯ ಮುಳ್ಳು, ಕೊಗ್ಗಿಯ ಬೇರು, ಇಷ್ಟ ನ್ನೂ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಸರ್ವಾಂಗವಾತಂ ಮಾಂಜು.

ಹಳೇಜ್ವರಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿ :— ರಸ ೧, ಗಂಧಕ ೨, ಇಂಗಲೀಕ ೩, ಜೇಪಾಳ ೪, ಇವ ನ್ನು ಜೇಪಾಳದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ತೂಕ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ವಿರೇಕಮಕ್ಕುಂ.

ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :— ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ—ಹುಣಸೆಯ ಬೇರು, ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೇರು, ಹಿಟ್ಟುಳಿಕನ ಬೇರು, ಈ ಮೂರ ಮೇಕೆಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗೆ ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತು, ೧ ತೂಕವ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಬೀಳುವುದು.

ಅಶ್ಮರಿಗೆ :— ಹುರುಳಿಹಿಟ್ಟನ್ನು ಬೆಳಗಾಗುವ ತನಕ ಕಾಸಿ ಬೆಳಗಾಗೆ ಬಸಿದುಕೊಂಡು ಪಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗೆ ದಾಗುಡಿಸೊಪ್ಪ ತಂದು ಹುರಿದು ಕರುಕು

ಮಾಡಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕರುಕನ್ನು ಹುಗುಳುಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಕಲಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಶ್ವರಿ ಮಾಣುವುದು. ಬೂರುಗದ ಮೂಡು ಹಂದ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಈಚಲಎಲೆ, ಸುಳಿ, ಕಲ್‌ನಾರು, ಹರಿವಾಣ, ಇವ ಮೊಸರೊಳು ತುಳಿದು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆಕಳ ಮೊಸರು, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅಶ್ವರಿ ಮಾಂಬುದು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಬೇಳಲಮರದ ಮೇಲಣ ತಿರುಳ ತೊಗಲ ತಂದು ಮೇಲಣ ಕವ್ವು ಹೋಗಲು ಜ್ವರ ಆ ತಿರುಳ ಸಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಿಸಲಿಗೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಅದ್ದನ ನಿರ್ರ ಹೊಯ್ದು ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯಿಸಲು ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ಇದು ಮಹಾಒಳ್ಳೆಯ ಕಷಾಯ. ತಪ್ಪದು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ :—ವಿಷಮಾಸನದಿಂದ, ಮಲನಿರೋಧದಿಂದ, ಮೂತ್ರನಿರೋಧದಿಂದ, ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಭೋಜನವ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯು ಕ್ಕು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ-ಇರುದೇಸೆ, ಬಿಸಿಯ ರಕ್ತ ಅಪಾನಕ್ಕಿಳಿದು ಬಂಧವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ವಳಿಯ, ಬಹಿರ್ವಳಿಯಂ ಎಂದು ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಕಾರಮಕ್ಕು. ಅದು ರಕ್ತ ಒಡೆಯದೆ ಗುದದೊಳು ಗಂಟಾಗಿಯಿಕ್ಕುಂ. ಅಂತರ್ವಳಿಯ ಉಪವಾಸದಿಂದ, ಕಠಿನಾಸನದಿಂದ ಮಲ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಪೊಕ್ಕು ರಕ್ತ ಒಡೆಯದೇ ಮೊಳೆಗಳು ತೋರ್ಕು. ಗೂದೆ ಹೊರಸಟ್ಟು ಬಹಿರ್ವಳಿಯಮಕ್ಕು. ಅದರ ಲಕ್ಷಣವಂ ಪೇಳ್ವೆನು-ಅರೋಚಕ ; ವಿಷಮವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇನೆಗೈವದು ; ಕರುಳು ಅರಚುವದು ; ಪುಳದೇಗು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬಕ್ಕುಂ ; ಭರ್ದಿಯೆತ್ತುವುದು ; ಮಲ ಮಂಜಳಿಯಂತೆ ಪೋಗುವುದು ; ವಿಷ್ವಸ್ತಂಭ ಮಾಡುತಿರ್ಕುಂ ; ಎದೆ ನೋಯುವುದು ; ಮೈಯ್ಯ ಬಣ್ಣ ಕೆಡುವುದು ; ವಿಸೂಚಿಯಕ್ಕುಂ ; ಕಾಲುಗಳು ನೋಯುವುವು ; ಮೈತೀನಿ ತಿಂಬುದು ; ಈ ಲಕ್ಷಣವಾದರೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯೆಂದು ಅರಿಯುವುದು. ಹಿಕ್ಕೆ ಹಿಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಮಲಪೋವುದು ; ವಿಷ್ವಸ್ತಂಭ ಮಾಡುತಿರ್ಕುಂ ; ಮೈ ವಿವರ್ಣಮಕ್ಕು ; ಮಾಂಸದಂತೆ ಪೋವುದು ; ಕಲ್ಲ ಮೊಳೆ ತೋರ್ಕುಂ ; ಸರ್ವಗುದಶೂಯಕ್ಕುಂ. ಇದು ವಾತ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಉರಿವುದು ; ಮೊಳೆ ಕೆಂಪಾಗುಂ ; ಪಿರಿದಾಗಿ ಮಲ ಪೋವುದು ; ಇದು ಪೈತ್ಯಮೂಲವ್ಯಾಧಿಲಕ್ಷಣ. ಇನ್ನು ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ-ಮೈ ಬಿಳಿದಕ್ಕುಂ ; ಮೊಲೆ ಬಿಳಿದಕ್ಕುಂ ; ಗುದ ತೀನಿ ತಿಂಬುದು ; ಆನುಬೆರಸಿ ಬೀಳುವುದು ; ಅತಿಜಾಡ್ಯವಪ್ಪುದು ; ಇದು ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಒಂದೆರಡು ಮೂರು ಮೊಳೆಯಂತರ್ವಳಿಯ ಮಕ್ಕುಂ ; ಹೊರಗೆ ಒಳಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೇನೆ ಗೈವುದು ; ಗೂದೆ ಪೊರವಡುತಿಪ್ಪುದು ; ಇದು ಸನ್ನಿಪಾತಲಕ್ಷಣಂ. ಇನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ ಪೇಳ್ವೆನು :—

ಅರಸಿನದ ಚಾರ್ಣವಂ ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುದದಲ್ಲಿ ಪೂಸಲು ಅನುಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೆಡುಗುಂ. ಅರಸಿನ, ಗುಂಜಿ, ನರಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ದೇವದಾರುಕಳ್ಳಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ತುಪ್ಪ, ಸೈಂಧವ, ಕೆಂಬರೆ, ಇವ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸೈಂಧವ, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ದಂತಿ, ನಾಗುಲಿಕ, ಸಂದಳಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸೈಂಧವ, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಅರಸಿನ, ಗುಂಜಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ನರ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ದೇವದಾರಿಯ ರಸದಲ್ಲಾದರೂ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ತುಪ್ಪ, ಸೈಂಧವ, ಕಾಡಹೀರೆ, ಲಕ್ಕಿ, ಈ ವಸ್ತಿಕ ಮಾಡುವುದು. ಕಟ್ಟಲಾದರೆ ಕಟ್ಟುವುದು. ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ತುಪ್ಪವ ತೊಡೆಯುವುದು. ಬೋಳ ಕೆರಗ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಅಳಲೇಕಾಯ ಮೆದ್ದು ಗೋಮೂತ್ರವ ಕುಡಿದರೆ ಅರುಚಿಹರ. ಹಿವ್ವಲಿಯನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ದಂತಿಯಾಗಲೀ, ತಿಗಡೆಯಾಗಲೀ ಕಲಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು, ಅರುಚಿಹರ. ಸೈಂಧವ, ಓನು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ಇಂಗು, ಇವ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಅರುಚಿ ನಾಶನವಕ್ಕು. ಇದರಿಂದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕೊಡಸಿಗ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸೈಂಧವ ಮಿಶ್ರವ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಅತ್ತಿಯ ತಿಗಡ, ಕೊಡಸಿಗನ ತಿಗಡ, ಲೋಧ್ರ, ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ, ಎಳ್ಳು, ಇವ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಸೈಂಧವ ಮಿಶ್ರವ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅತಿಸಾರ, ಸಾಗ್ರಹಣಿ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಕಾರಸಿಯ ಗೆಡ್ಡೆಯ ಅರೆದು ಗುದದಲ್ಲಿ ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ. ಕಹಿಹೀರೆಯ ಬೀಜವ ಅರೆದು ಮೊಳೆಗಾಗಲೀ ಗುದದಲ್ಲಾಗಲೀ ಪೂಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಹರ.

ಕಾನಾಲೆಗೆ :—ಒಂದು ಹಿಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಿದ ಬೇವಿನ ಕಾಯಿ ತಂದು ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರ ನೀರಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಒಂದು ಸೆರೆ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗೆ ಅಡಕೆಯಷ್ಟು ಬೆಲ್ಲವಾಗಲೀ ಸಕ್ಕರೆ ಯಾಗಲೀ ಕಲಸಿ ಖರವಿಷ್ಟೆಯ ರಸವನ್ನು ೧ ಮಡಿ ತುಂಬಿ ಹಿಂಡಿ ಅದರೊಳಗೆ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಸಲು ಕಾನಾಲೆ ಪಾಂಡು ಮಾಣುವುದು. ಮಧುರಾಹಾರ.

ರಕ್ತಸಿತ್ತಕ್ಕೆ :—ಇಪ್ಪೆಯ ಹೊವು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಬೇವು, ಅಸಡಿ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಲು ರಕ್ತಸಿತ್ತ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಅಶ್ಮರಿ, ಇವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಲೇಸು.

ಮೂಗಿನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ :—ದಾಳಿಂಬದ ಹೊಸ ಹೂ, ಗರಿಕೆಯ ಬೇರು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಮದ್ದಿನ ಬೀಜ, ಸಕ್ಕರೆಯನಿಕ್ಕಿ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವ ಮಾಡಿದರೆ ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ ಮಾಣುವುದು. ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೇರು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಮೇಕೆಯ ಹೆಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ನಸ್ಯವ ಮಾಡಿದರೆ ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ ಮಾಣುವುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಸರು, ಅಳಲೇಕಾಯಿರಸ, ಬೇವಿನಎಣ್ಣೆ, ಸಮಾನವಾಗಿ ಅಟ್ಟು ಮರ್ದನವ ಮಾಡಲು ಎನಿತಪ್ಪ ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ ಮಾಣುವುದು.

ಯೋನಿರಕ್ತಕ್ಕೆ :—ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೇರು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಯೋನಿರಕ್ತ ಮಾಣುವುದು.

ರಕ್ತಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ :—ಸಧ್ಯ ರಾಡಾನ್ನ. ಹೆಸರು, ತೊಗರಿ ಇಷ್ಟು ಸಧ್ಯ.

ಹೆನ್ನೆತ್ತರಿಗೆ :—ಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯ ಒಳಗೆ ಹೊಯ್ದು, ಆ ಮಡಿಕೆಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಹಂದರ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಿನಿಕ್ಕು ಅದರ ಮೇಲೆ ಅವರೆಯ ಚಿಗುರು ಒಂದು ಹಿಡಿಯಿಸಿ, ತೊಟ್ಟಿಯ ಕೊನರು, ಉಗನಿಕೊನರು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಇಕ್ಕು ಇಡ್ಡಲಿಯ ಹಾಗೆ ಆವಿಸಿ ಮಜ್ಜಿಗೆ ದಿಂಡನು ಅನುಪಾನ ಕೂಡ ಅರೆದು ತೊಂಡೆಕಾಯಷ್ಟು ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಐದು, ಬಯಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ನುಂಗುವುದು. ಪಥ್ಯ ಮುರದಾರತ್ಯಂಗಿ ೩ ತೂಕ, ಪಾಷಾಣ ೧೨ ತೂಕ, ನವಸಾರ ೫ ತೂಕ, ಬಿಳುಗಾರ ೨ ತೂಕ, ಪಾದರಸ ೩ ತೂಕ, ಇವನ್ನು ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಮಡಕೆಯ ನಡುನೆ ಇರಿಸಿ ತಾಮ್ರ ೨೪ ತೂಕ ಬಟ್ಟಲ ಮಾಡಿ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಲ್ಕು ತೂಕ ಬಟ್ಟಲ ಮಾಡಿಬಿಲವಂ ಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಮಳಲ ಹುಯಿದು ಮೂರು ಜಾವ ಅಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟ್ಟಲ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲನ್ನೂ ಆ ಕಲಶವನ್ನೂ ಕೊಡೆ ಮುಡು ಶೋ..... ಕರಗುವುದು. ಅದು ಕಳಕುದಾಳಿಸಿದ ತಾಮ್ರವನ್ನು ವರಾಹ ತೂಕಕ್ಕೆ ಹಣ ತೂಕ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಳಂಕು, ಹಣ ತೂಕ ಪುಳ್ಳಂಪುಳಸೆ, ಆದಿತ್ಯಭಕ್ತ, ಬಿಳಿಯ ಕೊಮ್ಮೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಎರೆಯುವುದು. ಹಣ ೨೧ಕ್ಕೆ ತಾಮ್ರವನ್ನು ಹೆಣ್ಣುತುಂಬೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಏಳು ಬಾರಿ ಕಾಸಿ ಕಾಸಿ ಅದ್ದಿದಾಗ ತಾಮ್ರವನ್ನು ಎಕ್ಕದ ಹಾಲಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಬಾರಿ ತಾಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕರಗುವುದು.

D 1372 & R 1373

ಚಾತುರ್ಧಿಕಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಪಾಷಾಣ ಹಣ ೧ ತೂಕ, ಕೋಷ್ಠ ಹಣ ೧ ತೂಕ, ಪಚ್ಚೆ ಕರ್ಪೂರ ಹಣ ೨ ತೂಕ, ಇವಿಷ್ಟನ್ನೂ ಕರಿಮದಕಣಿಕೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹಾಗೆ ತೂಕ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಮದಕಣಿಕೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲೋಗರ, ತುಪ್ಪವೋಗರ.

ಕಣ್ಣುರೋಗಕ್ಕೆ :—.....ಯನ್ನು ಬೆಕ್ಕಿನ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾರಿವಾಣದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹತ್ತು ಮಡಿ ಟಂಕಣವ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಕೋನೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಮೃದುಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಮೊಸರ ಕಲಸಿ ಒಂದು ಮೃದುಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಜೇನುಶುಪ್ಪವ ಕಲಸಿ ಒಂದು ಮೃದುಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಕಲಸೆ ಶುದ್ಧ ವಹುದು. ಒಂದು ಬಿಸಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಡಿ ಹಾಲನ್ನು ಹಿಂಡುವುದು. ಗಂಧಕ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಅರುವೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಆ ಮೃಣ್ಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಿಸಲಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಲೀ ಹಿಂಡಿ ಯಾಗಲೀ ಅರೆದು ಮಡಕೆಯ ಅಂಚು ಬಳಸಿ ಮೆತ್ತಿ ಗೇಣುದ್ಧ ಗುಳಿಯಂ ತೋಡಿ ಕೆಳಗಣ ಮಡಕೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಅದರ ಅಂಚು ಪರ್ಯಂತರ ಮಣ್ಣನ್ನು ತುಂಬಿ ಹತ್ತು ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಣ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಪುಟವಿಡೆ ಗಂಧಕರೇಣು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು. ಅದು ಗಂಧಕ ಶುದ್ಧ. ಆ ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ, ಶುದ್ಧ ಕಳಕುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅದರ ಹತ್ತು ಮಡಿ ಬಿಳುಗಾರದ ಪುಡಿ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಮರಳಿ ಅಂಬಲದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಅರುವೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ದಿನ ಅಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಕುಂಬಳಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಅಟ್ಟು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಭಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಡೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ

ಒಂದು ದಿನವಿರಿಸಿ ಕಲಸಿ ತೊಳೆದು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಇರಿಸಲು ನಾಭಿ ಶುದ್ಧವಹುದು. ಪಾಷಾಣವನ್ನು ಗಜಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಡೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ದೇವಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಲು ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ ಮಾಡಿ ಪಾಷಾಣಶುದ್ಧ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಕುಕ್ಕುಟಪುಟವನಿಕ್ಕಲು ಶುದ್ಧವಹುದು. ಆರು ಪಡಿ ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಡೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಬಿಳುಗಾರದ ಹರಳನ್ನು ಗೋಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಪರ್ಯಂತರ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಶುದ್ಧ ಜಾಪಾಳವನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ವಿಷಾಂ ಕುರವ ತೆಗೆದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿನ ಸಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಅಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಲೋಳಿಸರದ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತೆ ಕೆಂಡವ ತಂದು ಮೇಲಿಕ್ಕಿ ಲೋಳಿಸರದ ಮಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಸಂಗಡ ತಳಮಧ್ಯದ ಜಾಪಾಳವ ತೆಗೆದು ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಶಂಖ, ನಾಭಿ, ಇವನ್ನು ಕೊಮ್ಮೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಆಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಕಾಮಾಲೆಗೆ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ, ಕಜ್ಜಿಗೆ ಕಣ್ಣುಕುಟೆಗೆ ಮೊಲೆಹಾಲು, ಪಟಲಕಣ್ಣಿಗೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅಮಳಸರ, ಗಂಧಕ, ರಸ, ಇವು ಸಮಾನ ತೂಕ ಮರ್ದಿಸಿ ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಜೀರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ :—ನುಗ್ಗೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಹರುವೆಸೊಪ್ಪು, ತೊಗರೀಬೇಳೆ, ಸೋರೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಚೀಕೆಟೆಕೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವು ಒಂದೊಂದು ತೂಕ, ಬಿಳುಗಾರ ಒಂದು ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ಒಂದು ತೂಕ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಭಾಗ, ಶುದ್ಧ ಜಾಪಾಳ ಒಂದು ಭಾಗ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಗಡೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಡಲೆಯ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೊಡುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು. ವಿರೇಕಮಕ್ಕು. ಪಥ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ.

ವಾಂತಿಗೆ :—ರಸ ೧ ತೂಕ, ಅಮಳಸರ ಗಂಧಕ ಒಂದು ತೂಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ ೧ ತೂಕ, ಇವನ್ನು ಪಾರಿವಾಣದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿಯೊಳಗೆ ಆ ಗುಳಿಗೆಯ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದರ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಾಂತಿಯಕ್ಕುಂ. ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ನೆಲ್ಲಹರಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಕಲ್ಲುಪ್ಪನ್ನು ಒಂದು ಬಿಸಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಅದಕ್ಕೆ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲೆರೆದು ಮೂರು ಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಚಾರ್ಣ ಮಾಡಿ ಎರಡು ತೂಕವನ್ನು ಹಸುವಿನ ಹಸಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ ದಶಕೂಟದ ಕಷಾಯ :—ನೆಲಗುಳ್ಳ, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ನರುವಲು, ಕುರುಚೆ, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತ, ವಿಷ್ಣುಕೃಂತಿ, ಅಲಸಂಧಿ, ಇವನ್ನು ಕಷಾಯ ಕಾಸಿ ಕೊಡುವುದು.

ಸಂಜಸಾದಕ್ಕೆ :—ಹಾಲು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಇಟ್ಟು ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಮಂಗಳರವಳಿಯನ್ನು ತಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಗು, ಜೀರಿಗೆ, ತುಪ್ಪ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಅಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸೆಂಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಇರಬಹುದು.

ಪೀನಸವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಕರೆಯ ಜೀರಿಗೆ, ಬಿಳಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಸಜ್ಜರಸ, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಕಹಿ ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಪೀನಸವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣುವುದು.

ಗಂಡಮಾಲೆ, ಶಿರಮಾಲೆಗೆ ಔಷಧಿ :—ಸಚ್ಚಿತುತ್ತು, ಜಾಪಾಳ, ಇಂಗು, ಈ ಮೂರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕೊಂಡು ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಕಳ್ಳಿಹಾಲನ್ನು ಪಾವಡೆಗೆ ಆ ಎರಡು ಎಕ್ಕೆಯಲೆಯ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುವುದು. ಆ ಕಟ್ಟನ್ನು ಏಳು ದಿನ ಪರ್ಯಂತರ ಬಿಚ್ಚಬಾರದು. ಗಂಟು ಕರಗದಿದ್ದರೆ ಸೂಡು ಹಾಕುವುದು. ಹುರುಡುಕ್ಕುಗೂಡನ್ನು ಇಡಿದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಹಾಕುವುದು. ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಸಪ್ಪೇತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಹಾಕುವುದು. ಆ ಬತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಹುಡಿಯನ್ನು ತಳಿಯುವುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಮ :—ಶಿರಮಾಲೆಗೆ, ಬೆನ್ನುಹುಣ್ಣಿಗೆ, ಲೊಕ್ಕಿಯ ಹುಣ್ಣಿಗೆ, ದಂತ ಬೇನೆಗೆ—ಸಚ್ಚಿತುತ್ತು, ಜಾಪಾಳ, ಹಿರಿಬಜೆ, ನಿರ್ವಿಪವತ್ಸನಾಭಿ, ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ ಹಸುರು ಬನ್ನಿಸೊಪ್ಪನ್ನು ತಂದು ಅರೆದು ಮೂರು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಿ ನುಂಗುವುದು. ಪಥ್ಯ ಸಿಹಿಮೊಸರು, ಓಗರ. ಪುಣ ಗನ್ನು ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನುಂಗುವದು. ನಿಂಬೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಹರಳೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಗೊಳಗೊಂಡೆ ಸೊಪ್ಪು, ಸೊಗದೆ, ಕನಿಸೊಪ್ಪು, ಲೊಕ್ಕಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ವಿಷಕರಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಬೋನಗಾರೆ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರೆದು ರಸಗಳನ್ನು ಕುಡಿಸುವದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲೋಗರ. ಈ ಸೊಪ್ಪಿನ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಹೊರಗಡೆಗೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ :—ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜದ ಹಿಟ್ಟು, ತುಳಸಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಪಥ್ಯ ಮೆಣಸಿನ ಉದಕ, ಓಗರ.

ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಗೆ :—ಮತ್ತಿಯಕ್ಕಿಗೂಡು, ನೆರಳಕ್ಕಿಗೂಡು, ಮೆಂತೆ, ಇವು ಮೂರು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅರೆದು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಮೊಸರೊಳಗೆ ಸಜ್ಜರಸ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನುಂಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಥ್ಯ ಮೊಸರು ಓಗರ.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—ಅಬರೆಯಂ ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನೆನೆಯಿಸಿ ದೀವಿಗೆ ಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ತಣುಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ತೈಲವು ಬರುವದು. ಆ ತೈಲದ..... ರಸವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಮರ್ದಿಸುವುದು. ಈ ೧ ಹಣ ತೂಕವನ್ನು ಗುಂಜಿಯ ಚೂರ್ಣವಂ ೩ ವರಹ ತೂಕವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕೊಡಲು ೩ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೮ ತೆರಹ ಕಷ್ಠ ಹರ. ರಸ, ಗಂಧಕ, ಅಭ್ರಕ

ಲೋಹ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ನಿರೋಧಭಸ್ಮವಂ ಮಾಡಿ, ಲೋಳಿಸರದ ರಸದಲ್ಲಿ ೪ ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಅವುಡಲದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ನೆಲದೊಳಗೆ ೧ ದಿನ ಹೊಳಿ ಇರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಮರ್ದಿಸಿ ಎರಡು ವರಹ ತೂಕವನ್ನು ತ್ರಿಕಟುಕ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಇಪ್ಪತ್ತು ವ್ರಕಾರ ಪ್ರಸೇಹ ಹರ. ತ್ರಿಕಟುಕದಲ್ಲಿ ವಾತಪಿತ್ತಜ್ವರ ಹರ. ಮತ್ತಾವ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಅದರೊಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಾನುಪಾನಂಗಳುಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಆ ರೋಗ ಹರ. ಸಾಂಡು, ಕಾಮಾಲೆ, ಐದು ಗುಲ್ಮ, ಗ್ರಹಣೇಶಾಲೆ, ವಾತ ಹರ. ಚಿತ್ರಮೂಲ..... ಕಹಿಪಡವಲ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಾಗುಂಜಿಯ ಬೀಜವ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಷ್ಟಶೇಷ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಕೊಡಲು ಕುಷ್ಠ ಹರ. ಸಧ್ಯ ಮೊಸರು ಓಗರ, ಕಣುಕ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಸಧ್ಯ.

ಸಮಸ್ತಜ್ವರಗಳಿಗೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆ, ನುಗ್ಗೆ, ಬಸಲೆ, ತೊಂಡೆ, ಹಾಗಲ, ಕೊಡಸಿಗೆ, ಮಿಂಟಿ, ಕಕ್ಕೆ, ಚಿಟ್ಟಿಅವುಡಲ, ಹಿಕ್ಕಾಡಲ್ಲಿಕೆ, ಇವುಗಳ ಬೇರುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೫ ತೂಕದ ಲೆಖ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಬಸಲೆಸೊಪ್ಪು, ತೊಂಡೆಸೊಪ್ಪು, ಕುಂಟಳದ ಸೊಪ್ಪು, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಸೊಪ್ಪು, ಕಿರುಗಡಸಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಬಿಳಿಸೊಂಡೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಲೋಕ್ಕಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೆಕಾಯಿ, ಮಂಗುರವಳ್ಳಿ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ತೂಕ, ನಿಯತಸಮೂಲ ೧ ತೂಕ, ತ್ರಿಕಟುಕ ೧೫ ತೂಕ, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ೧೦ ತೂಕ, ಸೈಂಧವ ೧೦ ತೂಕ, ಬೋಳಕರಗದ ಸಮೂಲ ೧ ೧೧ ವರಹ ತೂಕ, ಉತ್ತರಣಿ ಸಮೂಲ ೧ ೧೧ ತೂಕ, ಗಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ೮ ಗಡಿಗೆ ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಒಂದು ಗಡಿಗೆಯ ನೀರ ಕಾಸಿ ಆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಗಂಜಿಯ ಕಾಸಿ ಕೊಂಬುದು. ಕೊಳವಳಿಕೆಸೊಪ್ಪಿನ ಮೇಲೋಗರ. ಸಕಲ ಜ್ವರಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದು ಗಂಜಿ.

ಅಮ್ಲಪಿತ್ತಕ್ಕೆ :—ಅಜಮೋದ, ಓಮ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಲವಂಗಚಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕಿ ಸತ್ರ, ತಾಳಕ, ನಾಗಕೇಸರ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಲಾನುಂಚ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಸಾವರ್ಜಲವಣ, ಅಮ್ಲವೇತಸ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣು, ದಾಳಿಂಬದ ಸಾರ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾಗ ೩, ಸಕ್ಕರೆ ೬ ಭಾಗ, ಬೇಲದ ರಸ ಚೂರ್ಣ ೯೮ ಭಾಗ ಇವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕು ತೂಕವ ಕೊಡಲು ಅಮ್ಲಪಿತ್ತ ಹರ.

ಕಣ್ಣು ರೋಗಕ್ಕೆ :—ನೀಲತುತ್ತ, ಸಮುದ್ರಘೇನ, ಶಂಖ, ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅರಸಿನ, ನೆಲ್ಲಿಯಚಟ್ಟು, ಬೇವಿನ ಬೀಜ, ಹುಲಿಗಿಲಬೀಜ, ಬೆಲ್ಲದ ಬೀಜ, ಲೋಧ್ರ, ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತು, ರಸಾಂಜನ, ನೀಲಾಂಜನ, ಸೈಂಧವ, ಕರ್ಪೂರ ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಅಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಭಾವನೆ, ಮೂರು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಗಡೆಜಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಗಾಂಧಾರಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಅಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಭಾವನೆ, ಮೂರು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಗೇರುಹರಳ ಹೊಗೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಕರ್ಪೂರವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ

ಮಾಡಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ ನೀರಲ್ಲಾಗಲೀ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕುಳ್ಳು ಸರ್ವಕಣ್ಣುರೋಗಕ್ಕೂ ಗ್ರಹ ಉಚ್ಚಾಟನಕ್ಕೂ ನೂರು ಗುಣವಂ ಕೊಡುವದು. ಗಂಧಕರಸ ೩, ಸೈಂಧವ ೭, ತಾಮ್ರ ೭, ಇವಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕುಲು ಸರ್ವ ಕಣ್ಣುರೋಗಗಳು ಹರ. ಜಾಪಾಳ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಳಲೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅದರ ಸಮ ತಾಮ್ರಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತಾಂಬೂಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಮನವಹುದುಕೊಂಡರೆ ವಿರೇಕವಹುದು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ರಸ, ಗಂಧಕ, ತಾಳಕ, ಇಂಗಲೀಕ, ತ್ರಿಫಲ, ಮಾಕ್ಷಿಕ, ಹಿರಾವಳಿ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಮಣಿಶಿಲೆ, ಟಂಕಣ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹಾಗಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಲ್ಲುವನ್ನು ನೈ ಉಂಡ ಮಡಿಕೆಯೊಳಗಿರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕವುಚಿ ಸಂಧಿಲೇಪವಂ ಮಾಡಿ ಮೇಲೆ ಮರಳನ್ನು ಹೊದಿ ಆ ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ೩ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶೀತಳವಾದಾಗ ಇಳುಹಿ ತೆಗೆದು ಅದರ ಕೂಡೆ ನವಸಾರ, ಇಲಿ ಪಾಷಾಣ, ಮಂಡೂಕ, ಕಪ್ಪಲಿಯಂ ಕೂಡಿ ನುಗ್ಗೆಯ ಬೇರಿನ ರಸದಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ ಮೆಣಸಿನ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಶೀತಜ್ವರ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ, ವಿಷಮ ಜ್ವರ ಹರ. ವಘ್ರ ಹಾಲೋಗರ.

ಗುಲ್ಮಶೂಲೆಗೆ :—ಶೋಧಿಸಿದ ಸುಣ್ಣು ಅಡಿಕೆಯಷ್ಟಂ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ನುಂಗುವುದು. ೩ ಗುಳಿಗೆಯಂ ೩ ಅಡಿಕೆಯಷ್ಟಂ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ನುಂಗುವುದು. ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ, ೫ ದಿನ, ೭ ದಿನ ನುಂಗಲು ಗುಲ್ಮ ಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ :—ಜೇಪಾಳ ೧ ಭಾಗ, ದಂತಿ ೧ಭಾಗ, ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜ ೧ ಭಾಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ ೧ ಭಾಗ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ೧ ಭಾಗ, ತಿಗಡೆ ೩ ಭಾಗ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಆ ಚೂರ್ಣದ ಸಮ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಂಬುದು. ಬಿಸಿನೀರಂ ಕೊಂಬುದು. ವಿರೇಕವಹುದು. ಬಿಸಿನೀರ ಶೌಚ. ವಘ್ರ ಹಾಲೋಗರ. ತ್ರಿಫಲೆ ೩, ಕರ್ಪಕಿ ೧, ತುತ್ತ ೧, ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತು ೧, ಮುಸ್ತೆ ೧, ತಾಳಕ ೧, ಶುಂಠಿ ೧, ಮೆಣಸು ೧, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧, ಇಷ್ಟನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಗಟ್ಟಿಪಾವಡೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರ ಗಾಳಿತವ ಮಾಡಿ ಇರಿಸುವುದು.

ಮೃದುಕೋಷ್ಠಕ್ಕೆ :—೧ ತೂಕ ಕೋಷ್ಠ ಗ ೨ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ ಎಳ ನೀರಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೊಡುವುದು. ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಶೌಚ. ತಣ್ಣೀರಿಗೆ ನಿರ್ಲವಣ, ವಘ್ರಕ್ಕೆ ಏನು ಬೇಡಿದರೂ ಕೊಡುವುದು. ಎಸಗದ ಸಮೂಲವಂ ಫಲವಾಗಿದ್ದಾಗ ತಂದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿತೂಕವಂ ಕೊಂಬುದು. ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ಒಲ್ಲದವರಿಗೆ ಆಕಳ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ೪೮ ದಿನಗಳು ಕೊಂಬುದು. ಕುಷ್ಠ ಹರ. ಲೇಪನಕ್ಕೆ ಯವಕ್ಷಾರ, ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜವನ್ನು ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸುವುದು. ಹುಣ್ಣು ನೆಗ್ಗಳವಾದರೆ ಗೇರತೈಲ, ಹಾಲುಗುನ್ನಿಯ ಹಾಲು, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲು, ಇವಂ ಪೂಸುವದು. ಅಲ್ಲಂ ನೇಲೆ ಗಂಗೆಯ ಚೂರ್ಣ,ಗೂಡಿನ ಚೂರ್ಣ

ಅಳಲೇಕಾಯ ಚಾರ್ಣವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಪೂಸಿ.....ಇವಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಕುಷ್ಠವನ್ನು ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ೩ ದಿನ ಪೂಸಲು ಕೋಷ್ಠ ಮಾಣುವುದು.

. ಅಂಡವಾತಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆ, ಮೇಲುಮುನಿದನ ಹಂಬು ಸಮೂಲ, ಬೆಲ್ಲ ಗಣಿಕೆ, ಕುಪ್ಪಸಗಣಿಕೆ, ಸುರಸುರಿಕೆ, ಇವುಗಳ ರಸವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸಹ ೩ ದಿನಂ ಕೊಂಬುದು. ಅಂಡವಾತ ಹರ. ಹುರುಳಿಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು, ಬೆಣತಿಕೆಅಕ್ಕಿ ಯಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟಾಗಿ ತೊಳಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಕೊಡುವುದು. ಕಾಲನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗುವುದು. ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಕೊಂಬುದು. ಹೆಕ್ಕಿಕಾರ, ಸೊಗದೆ, ಸಿಲದೆ, ನಾಯಿನಾರ, ಇವಂ ಅಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಸುವುದು. ಆ ವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಗಂ.

ಕಣ್ಣು ಹೂವಿಗೆ :—ಉತ್ತಮವಾದ ಬಿಳಿಯ ಶಂಬುವಂ ಸಮನಾಗಿ ಕೂಡಿ ಕಿರುಗೋಳಿಯ ರಸದಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ ಆ ರಸದಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಕಣ್ಣು ಹೂವು, ಮೊಳೆ, ಕರಗುವುವು. ರಕ್ತಸಿರೆ ಹರಡಿದರೆ ಎಸಗದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಿಂದ ಜೀರಿಗೆ, ಸಾರಂಗದ ಕೊಂಬು, ಅರೆದು ಪಾವಡೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿಂಡಲು ಸೆರೆ ಹರ.

ನೀರುದೋಷಕ್ಕೆ :—ನೆಲಾವರೆಯ ಸಮೂಲ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಸಮೂಲ, ಲೊಕ್ಕಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ತನಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಮುಳ್ಳುಕೋನಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಕೊಮ್ಮೆಯ ಬೇರು, ಅಂಜಿಗೆ, ಓಮ, ಶುಂಠಿ, ಈಶ್ವರಿ, ಬೇನಿಸೊಪ್ಪು, ಆ ಬೇರು, ಇವಂ ಚಾರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಮಲಶುದ್ಧಿಯಹುದು. ನೀರುದೋಷ ಕೆಡುಗುಂ.

ಮುಷ್ಟಿ ಶಾಲೆಗೆ :—ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಸೊಪ್ಪು ಅರೆದು ಆ ರೋಗಿಯ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಇಕ್ಕಿ ಕಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಮೂತ್ರಗೈವಾಗ ಆ ಕಟ್ಟಿದ ಔಷಧಿಯೊಳಗೆ ಮೂತ್ರಂ ಗೈವುದು. ಉದಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಮರು ಉದಯಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಲು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಆ ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಯ ಆ ರೋಗಿಯ ಮೂತ್ರವಂ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಹಾಕಲು ಅಸ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವುದು.

ಮಂಡೆಶಾಲೆಗೆ :—ಹುಳಿಎಣ್ಣೆಗೆ ಕಹಿಸೋರೆಯನ್ನು ತಂದು ಅರೆದು ಸಾಮಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ ಮಂಡೆಗೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೈಮಾರದ ಬಿಸಿ ಉದಕದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯುವುದು. ಆ ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿಯ ಹರಳಂ ತಂದು ಹಸುವಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನೆನೆಯಲಿರಿಸಿ ಉದಯಕ್ಕೆ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸಮಂ ಮಂಡೆಗೆ ಒತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯಲು ಹುಳಿ ಎಣ್ಣೆ ಎಂದಿಗೂ ಆಗದು.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಅಂಗುರದ ಬೇರಂ ಕುಯಿದು ಉದಕದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಟ್ಟು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಆ ಉದಕವಂ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಬೆಲ್ಲ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳು ಕೊಂಬುದು. ಪ್ರಮೇಹ ಹರ. ಸುರುಸುರುಕೆಯಂ, ಎಳನೀರಂ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳು ಕೊಂಬುದು, ಪ್ರಮೇಹ ಹರ.

ಮೈಯ್ಯಶಾಲೆಗೆ :—ಎಕ್ಕದ ಸೊಪ್ಪು, ಲೊಕ್ಕಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ತನಿಸೊಪ್ಪು, ಅನುಡಲದ ಸೊಪ್ಪು, ಉಸ್ತುತ್ತದ ಸೊಪ್ಪು, ಹೊಂಗೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಮೆಣಸಿನ ಸೊಪ್ಪು ಇವಂ ಸಮಂ.

ಬೆರಸಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾವಡೆಯ ಹಾಸಿ ಆ ಪಾವಡೆಯ ಮೇಲೆ ಗೇಣುದ್ದ ಸೊಪ್ಪಂ ಇರಿಸಿ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ತೋರ ಬಿಳಿಯ ಕಲ್ಲಂ ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಆ ಕಲ್ಲ ಸೊಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ..... ಧೂಪ, ಆಡಿನ ಹಿಕ್ಕೆ, ಬಿಂದಮೇಲಣ ಹುರಿಕೆ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡೆ, ಎಕ್ಕದ ಕಡ್ಡಿ, ಸಾಸುವೆಯ ಕಡ್ಡಿ, ಕೊಮ್ಮೆಯ ಸಮೂಲ, ಕಹಿಸೋರೆ, ಕರಿಮೆಕ್ಕೆ, ಲೊಕ್ಕೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ದೊಡ್ಡಿಯ ಹಂಚಿನಲ್ಲಿ ಶಾಕವ ಮುಸುಕಿಕ್ಕು ಮಾಡುವುದು. ಬೆನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು.

ತೊಡೆವಾಳೆಗೆ :—ಎಕ್ಕದ ಹಾಲನ್ನು ಎಮ್ಮೆಯ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಆ ತೊಡೆ ವಾಳೆಗೆ ತುಪ್ಪವಂ ತೊಡೆದು ಸೈಂಧವಚೂರ್ಣವಂ ತಳಿದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಆ ತುಪ್ಪವ ನಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲು ತೊಡೆವಾಳೆ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಸಕ್ಕೆಶಾಲೆಗೆ :—ಬೇವಿನಬೇರು, ಕುರುಟೆಗೆಯ ಬೇರು ಸಮವಾಗಿ ಅರೆದು ಆಡಿನ ಹಾಲಿಂದ ಆರು ದಿನ ಕೊಂಬುದು. ಸಕ್ಕೆಶಾಲೆ ಮಾಣ್ಕುಂ. ನೊಗೆವಾಳೆಯ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ತಂದು ನನಣೆಅಕ್ಕಿಯಂ ಕೂಡಿ ಇಡಿದು ಹಿಟ್ಟುಗುಟ್ಟು ತುಳಸಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನಂ ೩ ದಿನ ಕೊಂಬುದು. ಲವಣಾನ್ನವರ್ಜಿತವಾಗಿ ಉಂಬುದು. ಸಂದುಶಾಲೆ ಹರ.

ಮೊಲೆವಿಡಿ :—ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲೂ ಉದಯದಲ್ಲೂ ಹೋಗಿ ಕೊಗ್ಗಿಯಂ ತಂದು ಬಹಳಕಾಲ.....ನಲ್ಲಿ ಮೂಡುಮುಖವಾಗಿ ಆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಇಕ್ಕಿ ಹಿಮ್ಮಡಗಳು ಮೊಲೆವಿಡಿ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಮೂಷಕವಿಷಕ್ಕೆ :—ಕಿರುನೆಲ್ಲಿ, ಕಿರುಗಡಸಿಗೆ, ಸುರುಸುರುಕೆ, ಇವು ೩ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅರೆದು ಆಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿದು ಪುಸುವುದು. ಮೂಷಕವಿಷ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಸರ್ಪವಿಷಕ್ಕೆ :—ಹಿವೈಯಬೇರ ಕೊರಡು, ಕಡವದ ಬೇರ ಕೊರಡು, ಈ ೨ ಬೇರ ಕೊರಡನ್ನೂ ಬಡಗಿನಂ ತಂದು ನೀರಿಂ ತೇದು ಕುಡಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿಗೆಕ್ಕು ಪುಸುವುದು. ಸರ್ಪವಿಷ ಹರ.

ಹೆನ್ನೆತ್ತರಿಗೆ :—ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದೊಳು ಅವರೆಯ ಕೊನರು ಒಂದು ಹಿಡಿಯಂ ಹಾಕಿ ಲೇಸಾಗಿಯೇ ಬೇಯಿಸಿ ಅವರೆಯ ಕೆನರನರೆದು ಕಾಳ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹಿತ ಕೊಂಬುದು. ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಕುಂ. ಅವರೆಯ ಬೇಜವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತ್ರಿಫಲೆ ಸಹಿತ ಆಕಳ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು, ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಕುಂ. ಅವರೆಯ ಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ಹಿಂಡಿಯನಿಕ್ಕಿ ಅಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಸಹಿತ ಕೊಂಬುದು. ಹೆನ್ನೆತ್ತರ ವ್ಯಾಧಿ ಮಾಣ್ಕುಂ. ನೊಗವಾಳೆ, ನೇರಲೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಬೇರು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವ, ಇವು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆ ಯಾಗಿ ಕೊಡುವುದು, ಹೆನ್ನೆತ್ತರ ವ್ಯಾಧಿ ಹರ.

ವ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಬಹಿಃ ಔಷಧ. ಹಿರೀಚಲಹೂವು, ನೊಗವಾಳೆಯ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ನಿಂಬೇಹೂಳೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಭಗಂದರಕ್ಕೆ ಪುಸುವುದು. ಹಲಸಿನ ಮೇಲಿನ ಹುರುಪೆ, ಸಮುದ್ರ

ಘಳ, ಗಂಡರಿಸಿನ, ಹಿರಿಯ ಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ಇಷ್ಟಿಯ ಬೀಜ ಇವಂ ಅರೆದು ಪೂಸು ವದು. ಅವರೆಯ ಬೀಜ ಎರಡು ಬಳ್ಳ, ಬೊಬ್ಬಳಿ, ಇದೊಂದು ಕಷಾಯ. ಅರಿಸಿನ ಭಾಗ ೭, ಮರದರಿಸಿನ ಭಾಗ ೭, ಕಯಿರದ ಬಿತ್ತ ಭಾಗ ೮, ಅವರೆಯ ಬೀಜ ಭಾಗ ೮, ಇವಂ ಚೂರ್ಣ ವಂ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹಂಗಳೂ ಮಾಣುವುವು. ಅವರೆಯ ಎಳೆಯ ಕಾಯಿ, ತಾರೆಯ ಎಳೆಯ ಕಾಯಿ, ಹೆದ್ದುರುಚಿಯ ಬೀಜ, ಮರದರಿಸಿನ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಎತ್ತಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆನೆ ಇಕ್ಕಿ ಅರೆದ ಕಲ್ಲುವನ್ನೂ ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹಂಗಳು ತೀರುವುವು. ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ- ಎಲೆಹರಿಯಬೇರು ಹಳೇನೀರಿಂ ಕುಡಿಯೆ ಪ್ರಮೇಹಂ ತೀರ್ಗುಂ. ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಬೀಳ್ಗುಂ. ಇಂಗು, ಸೈಂಧವ, ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕುಡಿಯೆ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದು ಬೀಳ್ಗುಂ. ಒಗರು ಮಣ್ಣು ನೀರಿಂದ ಕದಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಕಲ್ಲು ಬೀಳ್ಗುಂ. ಬಡಗ ಹರಿದ ಹೊರದ ಬೇರಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂ ಕುಡಿಯೆ ಕಲ್ಲೊಡೆದು ಬೀಳ್ಗುಂ.

ಪಿತ್ತದಿಂ ದೇಹನಷ್ಟಕ್ಕೆ :- ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಎಳೆಯ ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಹಿಪ್ಪೆಯ ಹೂವು, ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತು, ದಾಳಿಂಬದ ಬೀಜ, ಇಂತಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಿಂ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಉರ್ಧ್ವಪಿತ್ತ ಕೆಡುಗುಂ. ಸಧ್ಯ ಕರಿಯ ಹೆಸರ ಕಟ್ಟು, ಹೊನಗೊನ್ನೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಒಂದೆಲ ಗನ ಸೊಪ್ಪು, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ೭ ದಿವಸಗಳು ಕೊಂಬುದು. ರಕ್ತಪಿತ್ತಕ್ಕೆ-ನೆಲ್ಲಿಚೆಟ್ಟು, ಅರ್ಧ ಸಲಂ, ಜಲಗೊಟ್ಟಿ ೪ ತೂಕ, ಅಷ್ಟಮಧುಕ ೨ ತೂಕ, ಇವಂ ಹಾಲಿಲ್ಲರದು ಸಂಚ ದಾರೆ, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಂ ೭ ದಿನ ಕೊಂಬುದು. ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ತುಪ್ಪದಿಂ ಅಟ್ಟು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಲೊಕ್ಕಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಗಣಜಲಬೇರು, ಕೊಗ್ಗಿಯ ಬೇರು, ನೆಲಾವರೆ, ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಓಮ, ಸಮುದ್ರಲವಣ, ಇಂಗು, ಇವ ನೀರಲ್ಲರದು ಎರಡು ಬಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಒಂದು ಬಳ್ಳವಾಗಿ ಕಾಸಿ ಕಂಪೇವಿನೆಲೆ, ಸಾಸುವೆಯಂ ಒಗ್ಗರಿಸಿ ಉಟದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ದೀಪನವಹುದು.

ಅರೆದಲೆಬೇನೆಗೆ :- ಬಿಳಿಯ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಬೀಜ, ಹಣ್ಣುಮೆಣಸು, ಗರುಗದ ರಸದಿಂ ನಸ್ಯಮಾಡಿ ಅರೆದಲೆಬೇನೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಉರಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :- ಎಕ್ಕದ ಹಾಲಂ ನಾಲ್ಕು ಮೂರು ಹನಿಯಂ ಸುಣ್ಣದಿಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಆ ಸುಣ್ಣನಂ ಎಲೆಗೆ ತೊಡೆದು ಮಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಳ್ಯವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಉರ ಮೂತ್ರ ಮಾಣುಂ.

ಗುಲ್ಮಕ್ಕೆ :- ಕಹಿಪೋರೇಕಾಯಿ ತೊಟ್ಟುಂ ಕೊಯ್ದು ಕಲ್ಲುಪ್ಪಂ ಒಣಗಿದ ಕಾಯಲ್ಲೂ ಹಸಿಯಲ್ಲೂ ಅರೆದು ತುಂಬಿ ಆ ಕಾಯಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಗೊಟವಂ ಇಟ್ಟು ಹತ್ತು ಭಾಗ ಹುಣಸೆಯ ತಿಗುಡು, ಒಂದು ಭಾಗ ತಪಸದ ತಿಗಡು ಕುಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಕಹಿಪೋರೇ ಕಾಯಂ ಇಡಿಸಿ, ಆ ಕಾಯಿ ಮೇಲೆ ಜೆಂಕಿಯನಿಕ್ಕಿ ಸುಟ್ಟು ಆರಿಸಿದ ಬೂದಿಯಂ ಹೊಸ

మడకేయిలో ఇరిసువుదు. రోగిగిగి ఆ ఔషధియం మూరు బేరళిం ఎత్తికొండు బిసి నిరిం కాలు మండల, ఒండు మండలం కొడి గుల్మ మాణ్ణం.

సన్నిపాతకే :—దేవదారిం కొరడు, కేంపిన కణిలీయ కొరడు, మేణ సిగేయ కొరడు, మేణసేయ తిగడు, తేగినకాయ ఓటి, ఇంతివం ఒణిగిసి మరవి యిల్లి తుంబి గజపుటివిట్టు త్రేలవం తేగేదుకొండు ఆ త్రేలదొళగి తగళియ బిజ, బాగుంజియ బిజ, బజే, కొణ్ణ, కహిసోరేయ బిజ, ఇవం సమానంగొండు జూణంవం మాడి ఆ త్రేలది ప్రతిపాకవిక్కి ఆ త్రేలవం సర్వాంగకే ఒత్తిసి కొంబుదు. సన్నిపాత మర.

వియోవధానకే :—బేళుగార, కర్పూర, హిప్పలి, రస, ఇవం సమానం గొండు కిరుకరంజియ మాలిల్లి లుండేయ మాడి ఆ గుళిగేయం జేనుతున్నది తేదు లేవం మోడువుదు.

సన్నిపాతకే :—మలిగిల బిజ, త్రికటుక, అరిసిన ఇవం సమానంగొండు మోదలద మణ్ణిం రసదల్లి అరేదు కణ్ణిగి మణ్ణివుదు. ఎద్దు కుళ్ళువుదు. ఒళకే కొండువ ఔషధ—అడుసోగి, కుంబళద మసియ దంటు, ఎక్కద బేరు, ఇవం కషాయం మాడి త్రికటుక ప్రతిపాకవిక్కి కొంబుదు.

వియోవధానకే :—ఓడుబిట్టంథా తేగినమణ్ణికాయన్ను బేరళు మోగు వమ్మ, ధిద్రవం మాడి మంగురువళియ మణ్ణింనొణిగిసి ఒండు సేరేయం ఆ కాయల్లి తుంబి ఆ కాయయ బాయం ముచ్చి ఒండు బేసలిగేయల్లి ఇక్కొళగి మాలం బిట్టు తేగినకాయం మాలిల్లి మాలి ఇంగువ తనక బేయిసి బేంద మణ్ణం అరిసి మణ్ణింనొళగి బిజవం ఆ భాగం మాడి అస్తమానకే గళిగి ఇరువగ ఒండు తేగినకాయ మోళు, ఒండుభాగ బిజవ కేళుత్తా బరువుదు. వియో వధానం. మళింబద బిజద బేళియ పాయసవం మాడి అదే అహారమగి కొంబుదు, వియోవధాన. నిర తృణేగి మజ్జిగేయం కాసి కుడిసువుదు.

వాతజ్వరకే :—జిరిగి, శుంధి, మేణసు, లక్కి, బేవిన బిజ, కడ్డి, కొత్తం బరి, ఇవం సమానంగొండు నిరల్లి కదడికొంబుదు. వాతకే అడిన మాలు, ఎణ్ణ, లక్కియ రస, తనియ సోప్పిన రస, మేణసేయ రస, ఎక్కద మాలు, ఇప్పన్నా ఎణ్ణి లుళియలట్టు కొళి వాతజ్వర మోణువుదు.

శూలేగి :—త్రికటుక, స్థేంధవ, గదుగిన స్థేంధవ, అమలక రస, అప్ప మధుక, శంఖవం, సముద్రఫేన, ఎంబివం జూణం మాడి మధుయక్తం జేనుతున్నదొళు నేత్రాంజనం, అంజనవం మాడి కణ్ణొళగి మణ్ణిలు, మూరు

ಹೊತ್ತು ಆ ನಯನದೊಳಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಅದರಿಂದ ಕೇವು, ನೀರು ಸುರಿಯುವದು ಎಂಬಿವೆಲ್ಲ ವಂ ಪರಿಹರಿಸುಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

ವಾತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುರುಟಿ ೬ ತೂಕ, ಒಂದಲೆ ಹೊನ್ನೆ ಗ ೬ ತೂಕ, ಲಾವಂಚ ಗ ೬ ತೂಕ, ಅವುಡಲದ ಬೇರು ಗ ೬ ತೂಕ, ಶುಂಠಿ ಗ ೬ ತೂಕ, ಇನ್ನೆಲ್ಲವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆ ಮಾನ ೧೦ ಗೂಡಿ ಆ ಔಷಧಿಯ ರಸಮಂ ಕೂಡಿ ಉರಿಯಾದ ದೇ ಹದ ವಾತರೋಗಿಗೆ ಕೊಡಿಸುವುದು. ಪೂಸುವುದು. ವಾತಜ್ವರ ಹರ. ಲೋಕೈ, ತನಿ, ಮಂಗುರವಳ್ಳಿ, ಲೋಳಿಸರ, ಅವುಡಲಿಕೆ, ಇವಂ ಒಪ್ಪಲವಾಗಲೀ ಇಪ್ಪಲವಾಗಲೀ ಕೊಂಡು ಅರಿಸಿ ಗ ೫ ತೂಕ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಸಿ ಇಳುಹುವುದು. ವಾತಾಧಿಕಂಗೆ ಒಳಗೆ ಕುಡಿಸುವುದು, ಹೊರಗೆ ಪೂಸುವುದು. ಅಜಾಮೋದ, ಸೈಂಧವ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ೨ ಹಣ ತೂಕವಂ ಊಟದ ಮೇಲೆ ಕೊಂಬುದು. ದೀಪನವಹುದು., ಕರಿಬೇವು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಬಿಸಿಮಾಡಿ ೧೨ ವರಹ ತೂಕವಂ ಅಷ್ಟಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡಿಸುವುದು.

ಕೈಮಸಕಿಗೆ :—ಅವರೇಬೇರಂ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಹಾಗ ೧ ನೀಲಿಯ ಬೇರಂ ಅರೆದು ಬೆಲ್ಲ ಸಹಿತ ಕುಡಿಸುವುದು. ಕೈಮಸಕು ಹರ.

ಮುಖರೋಗಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಉಗನಿಯ ಬೇರಂ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ನಸ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಮುಖರೋಗ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರೇಬೇರಂ ತಂದು ನಸ್ಯಂ ಮಾಡಲು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು, ಅತಿಶಯನೋಕೆ, ಮುಖರೋಗ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಹೊಟ್ಟೆಗೆಡ್ಡೆಗೆ :—ಶ್ರಿಕಟುಕ, ಹಾಗಲದ ಸೊಪ್ಪು, ಇವಂ ಎಣ್ಣೆಯೊಳು ಕುಡಿಯೆ ಗೆಡ್ಡೆ ಮಾಡುವುದು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕಾಡುಬಂಜೆಬೇರಂ ಹಸಿಯ ಹಾಲಿಂ ಕುಡಿಯಲು ಜ್ವರ ಹರ. ಅಳಲೇ ಕಾಯಿ, ಲೋಳಿಸರದ ತಿಗುಡು, ಸಹ ಕಷಾಯವ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಯೆ ಜ್ವರ ಹರ. ಒಳ ಜ್ವರಕ್ಕೆ—ಶುಂಠಿ, ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಹಸಿಯ ಹಾಲಿಂ ಕುಡಿಯೆ ಜ್ವರ ಹರ.

ಹೆರುವ ಬೇನೆಗೆ :—ಉತ್ತರಣಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು ಇಳಿಯ ತೊಡೆಯಲು ಕೂಸುಂ ಮಾಸುಂ ಬೀಳುವುದು. ಕರುಳು ಬೀಳದ ಹಾಗೆ ಸರ್ರನೆ ಎರ ತೊಡೆಯುವುದು. ಎಕ್ಕದ ಹಾಲಂ ತಂದು ಪಾರಿವಾಣದ ಎಲೆಯ ತೊಟ್ಟಿನ ಕಡೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಗೂಡಿ ಯೋನಿ ಗೇರಿಸಲು ಗರ್ಭ ಬೀಳ್ಕುಂ. ಗರ್ಭಬಳಲಿಕೆ, ಎಲುವಸಂಧಿಯಂ ತಂದು ಕುಡಿಯ ಕೊಡಲು ಗರ್ಭಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಕಣ್ಣುದೃಷ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟರೆ—ಅಂಕೋಲೆಯ ಬೇರು, ಇಟ್ಟೆಯ ಬೀಜ, ಈ ೨ ತಂಧು ತೇದು ಕಣ್ಣಿ ಗಿಕ್ಕಲು ಚಳುಕು ತೀರ್ಗುಂ.

ಸಂಜೆಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಅರಿಸಿನ, ಅವುಡಲದ ಗೊಟ್ಟಿಯ ತಿರುಳು, ಈ ಎರಡಂ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ನೀರಲ್ಲಾಗಲೀ, ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಹಚ್ಚುವುದು. ಸಂಜೆ ಗಣ್ಣು ಹರ.

ಸಕ್ಕೇಶಾಲೆಗೆ :—ಕಿರುಗುರುಟಿಗೆಯ ಬೇರು, ಬೇವಿನ ಬಡಗಣ ಬೇರಂ ತಂದು ಈ ಎರಡಂ ಕಾಳಾಡಿನ ಹಾಲಿಲ್ಲರೆದು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಕುಡಿಯಿ ಸಕ್ಕೇಶಾಲೆ ಹರ.

ಮೂತ್ರ ರೋಗಕ್ಕೆ :—....., ನರುವಂಜಿ, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಇವಂ ಅರೆದು ಬಹಿಗೆ ಪೂಸಿ ಇಳಿಯ ತೊಡೆಯುವುದು. ಬಹುಮೂತ್ರ ಮಾಡುವುದು.....ಬಸಲೆ, ಸುಗಂಧಿ, ಇವುಗಳ ಬೇರುಗಳಂ ತುಪ್ಪದಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಿ ಏಳುದಿನಕ್ಕೆ ಬಹುಮೂತ್ರ ಹರ. ಚಿಕ್ಕವತ್ತದ ಬೀಜವಂ ಹಸಿಯ ಹಾಲಿಂ ಕುಡಿಯಿ ಮೂತ್ರಕೃಛ್ರ ಹರ. ಜಾಪಾಳ, ಅಮರದ ವಳ್ಳಿ, ಕೋಷ್ಟ, ಎರಡರಿಸಿನ, ದೇವದಾರು, ಅನರೆಯ ಪಂಚಾಂಗ, ಹಾಲೆಯ ರಸ, ಇವಂ ಜೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸರಿಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಸೇವಿಸೆ ಮೂತ್ರಕೃಛ್ರ ತೀರ್ಗುಂ. ಅತ್ತಿಯ ಸಳಮಂ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂ ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮೇಹ ತೀರ್ಗುಂ. ಎಲಚಿಯನ್ನೂ ಹುಲುಕಿ ಯನ್ನೂ ಆಡಿನ ಹಾಲಿಂ ಕೊಂಬುದು. ಕೆಂಪಿಗೆ - ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಕೊಂಬುದು. ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಕೊಂಬುದು. ಹಿಂಡಿಯನ್ನೂ, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಜೋಳದೋಗರವನ್ನೂ ನೀರಳಿಯನ್ನೂ ಕೊಂಬುದು. ಕೊವಳಿಕೆಯ ಬೀಜ, ಅನರೇಬೇಳೆಯ ಕೊನರು, ಇವಂ ಸಣ್ಣವಾಗಿ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೂಳಿಸುವುದು. ರೋಗಿಯು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗುಂಜಿಯ ತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹಿತ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಿತ್ತದಿಂ ಹುಟ್ಟಿದಂತಹ ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ :—ಲೋಧ್ರ, ಮತ್ತಿಯ ತಿಗಡು, ಲಾಮಂಡ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಸಮವಾಗಿ ಗ ೧೨ ತೂಕವನ್ನು ಹದಿನಾರು ಸಲ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಇವುಲಂ ಉದಕವನಿಳುಹಿಕೊಂಡು ಅರಿಸಿ ಒಂದು ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಪ್ರತಿಪಾಕವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು. ಬೇವಿನ ತಿಗಡು, ಕಹಿ ಪಡವಲ ಬೀಜ, ನೆಲ್ಲಿಯ ಚಟ್ಟು, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಸಿರಿಸದ ಮರದ ತಿಗಡು, ನಾಗಕೇಸರ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಾಲೆಬೇರು, ಹಾಲಿವಾಣದ ತಿಗಡು, ತಾನರೆಯ ಹೊವು, ನೈದಿಲಗಡ್ಡೆ, ಈ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಇದೆಲ್ಲ ಕದಡಿದ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವ ಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಹೊನ್ನೆಯ ಮರದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಭುಜಪತ್ರಿ, ಮತ್ತಿಯ ತಿಗಡು, ತಸಸಿಯ ತಿಗಡು, ಬಿಳಿಯ ಬೆಲ್ಲವತ್ತ, ಸೆಕ್ಕೆಯ ತಿಗಡು, ಕರಿಯ ಇಬ್ಬಿಡದ ಮರದ ತಿಗಡು. ಮೇಷಶೃಂಗಿಯ ಮರದ ತಿಗಡು, ಕೆಂಬಲಿಯ ತಿಗಡೆ, ಕಾಯ ಮತ್ತಿಯ ತಿಗಡೆ, ಬಿಳಿಯ ಮುತ್ತಗದ ತಿಗಡು, ಅಗಿಲು ತೇಗದ ಬೇರು, ಸಾಲಮರದ ತಿಗಡು,ಮರದ ತಿಗಡೆ, ಅಡಕೆಯ ಮರದ ಬೇರ ತಿಗಡು, ಬಿಳಿಯ ಮತ್ತಿಯ ತಿಗಡು, 'ಇಷ್ಟು

ಔಷಧಿ ಸಮನಾಗಿ ಕೂಡಿ, ಗ ೧೨ ತೂಕವನ್ನು ೧೪ ಸಲ ನೀರೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಇಷ್ಟಲವಾಗಿ ಕಾಸಿ ಆರಿಸಿ ಗ ೧ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು.

ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿ ಹೋದ ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಆಲದ ತಿಗುಡು, ಅರಳಿಯ ತಿಗುಡು, ಅತ್ತಿಯ ತಿಗುಡು, ಬಿಳಿಯ ಲೋಧ್ರ, ಕರಿಯ ಲೋಧ್ರ, ನೇರಿಲ ತಿಗುಡು, ಬಿಳಿಯ ಮುತ್ತಿ ತಿಗುಡು, ಬಸುರಿಯ ತಿಗುಡು, ಕೋರೆಯ ತಿಗುಡು, ಹುಣಸೆಯ ತಿಗುಡು, ಬೆಂಡೆಯ ಬೇರು, ಮುತ್ತಗದ ತಿಗುಡು, ನಂದಿಯ ಮರದ ತಿಗುಡು, ಯೇರದ ಮರದ ತಿಗುಡು, ತಪಸದ ತಿಗುಡು, ತುಂಬುರದ ತಿಗುಡು, ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ಹಿಪ್ಪೆಯ ತಿಗುಡು, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು.

ಹಳದೀ ಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ ಹೋದ ಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಇದನ್ನು ಹರಿದ್ರಮೇಹನೆಂಬುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಕ್ಕೆಯ ಬೇರಿನ ಕಷಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ ೧ ತೂಕವನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು. ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಮೂತ್ರವನ್ನು ಮಂಜಿಷ್ಠಿ ಎಂಬುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಂಜಿಷ್ಠಿ, ತ್ರೀಗಂಧ, ಇದರಿಂದ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲ ರಕ್ತ ತಾನೇ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಆ ಮೂತ್ರವನ್ನು ರಕ್ತಮೇಹವೆಂಬುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುರದವಳ್ಳಿ, ಬೇರಿನ ತಿಗುಡು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಚಂದನ, ಇವಂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು.

ಸಿತ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಲೋಧ್ರ, ಲಾಂಛ, ತ್ರೀಗಂಧ, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿಯ ತಿಗುಡು, ಇಷ್ಟು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ನೆಲ್ಲಿಯ ಚೆಟ್ಟಿ, ಅನುರದ ಬಳ್ಳಿ, ಕಹಿಸಡವಲ, ಬೇರಿನ ತಿಗುಡು, ಹಿಂದಣ ಹಾಗೆ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಲೋಧ್ರ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಮುಡಿವಾಳ, ಅಗಿಲು, ಹಿಂದಣ ಹಾಗೆ ಕಷಾಯ.

ಸಿತ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಎಣ್ಣೆಬೇರು ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಕೊಡುವುದು. ಸಿಹಿತೊಂಡೆಯ ಬೇರು ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಎಮ್ಮೆಮಜ್ಜೆಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಕಲಕಿಯ ತಿಗುಡು ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ತುರುನೆಯ ಎಲೆಯಂ ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಎಮ್ಮೆಯ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಹುಣಸೆಯ ಬಿತ್ತದ ತಿಗುಡು ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಹತ್ತಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಚಿಂಗಣಿಗಲಚೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಅರೆದು ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ತಾನರೆ ಬಿತ್ತದ ತಿರುಳು ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಅರೆದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅತ್ತಿಯ ಬಂದಣಿಕೆಯಂ ಅರೆದು ಗ ೨ ತೂಕವಂ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ :—ಮಡುವಾಗಲಗೆಡ್ಡೆ, ಎಲಹುರಿಎಲೆ ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲರೆದು ಕೊಡುವುದು. ಸಾಲೆಯ ಬೀಜ ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲರೆದು

ಕುಡಿಯ ಕೊಡುವುದು. ಗಂಧಕ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿರೆದು ಕೊಡುವುದು. ಶುದ್ಧವಾದ ಅದರ ಕೊನರು, ಬಿಳಿಯ ಗುಂಜಿ, ಇವು ಸಮಾನವಾಗಿ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಗ ೧ ತೂಕ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿರೆದು ಕುಡಿಯ ಕೊಡುವುದು. ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕಸಿಂದುರವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹಿತ ಸಿಹಿಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಲೋಹಚೂರ್ಣವನ್ನು ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಗ ೧ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹಿತ ಕೊಡುವುದು. ಟಂಕಣಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಇಡಿಸಿದ ಕೆಟ್ಟದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗ ೧ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹ ಕೊಂಬುದು. ಕರಿಬೇವಿನ ಸಂಚಾಂಗವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಗ ೧ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿರೆದು ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಹಸಿಯ ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂಕವನ್ನು ಅರೆದು ಗ ೫ ತೂಕ ಚಂದ್ರನ ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು. ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಗ ೧ ತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹ ಕೊಡುವುದು. ತನರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಿಂದುರ ಗ ೧ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ಕೊಂಬುದು.

ಮೂತ್ರ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಚೂರ್ಣ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಶುದ್ಧವಾದ ಕಿಟ್ಟದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರ :—ಹಿಂದೆ ಟಂಕಣಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಲೋಹಚೂರ್ಣವಂ ಶುದ್ಧವ ಮಾಡಿ ಆ ಲೋಹಚೂರ್ಣ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ವಿಳಂಗ ಸಾರ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಮುಸ್ತೆ, ಇವಂ ಒಂದೆರಡು ತೂಕ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಈ ಚೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಲೋಹಚೂರ್ಣವಂ ಕೂಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇರು, ಒಂದು ತೂಕವನರೆದು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಅವರೆಯ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು ಗ ೧೧ ತೂಕ, ಎಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ ಗ ೧೧ ತೂಕ, ಈ ಎರಡು ಔಷಧಿಯನ್ನು ಅರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ಕೊಂಬುದು. ಹಿಂಡಿ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂಬುದು. ಕೊಡಸಿಗನ ಬೇರ ತಿಗಡು ೧ ಪಲವನ್ನು ೧೬ ಪಲ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಕಾಸಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇಳುಹಿ ಹುಣಸೆಯ ಬೀಜದ ತಿಗಡು ಮೂರು ತೂಕವನ್ನು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು. ಬಿಳಿಯ ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇರು ಗ ೧ ತೂಕವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯೊಳಗೆ ಅರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ಕೊಂಬುದು. ಅರಿಸಿನದ ಚೂರ್ಣ ಗ ೧ ತೂಕ, ಅವರೇಬೀಜದ ಚೂರ್ಣ ಗ ೪ ತೂಕ, ಇದನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ ನುಂಗಿಸುವುದು. ಹಸಿಯರಿಸಿನದ ರಸ, ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸ, ಇವು ಸರಿಯಾಗಿ ೧ ಪಲದೊಳಗೆ ಬೆರೆಸಿ.....ಗ ೩ ತೂಕವಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಗ ೩ ತೂಕ, ಹಸಿಅರಿಸಿನ

ವನ್ನು ಅರೆದು ಕೊಡುವುದು. ಗಂಧಕ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಒಣಗಿದ ಆಡಿನ ಹಿಕ್ಕೆಯ ಚೂರ್ಣ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಮೂರು ತೂಕ ತುರುವೆಯ ಬೇರನ್ನು ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ತ್ರಿಫಲೆ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಹಿಂದೆ ಕ್ಷಯ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಶೋಧಿಸಿದ ಕಲ್ಪು ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡುವುದು. ಮೇಲೋಗರವ ಮಾಡುವ ಸೀಗೆಬೇರು ೧೨ ನ್ನು ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಚೇಳುಬಾಲವೆಂಬ ಗಿಡದ ಬೇರು ಗ ೧೨ ತೂಕವನ್ನು ಅರೆದು ರಸವನ್ನು ಕಷಾಯವನಿಕ್ಕಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಸಿ ಎಣ್ಣೆ ಸಹಿತ ಕೊಂಬುದು. ಅರಗು, ಹತ್ತಿಯ ಚೂರ್ಣ, ಇವು ಸಮವಾಗಿ ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಚೇನುತುಪ್ಪ, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಸಹ ಕೂಡಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಎಲವದ ಅಗಿಲು ಗ ೩ ತೂಕವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಬಿದಿರಲೆಯನ್ನು ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಗ ೩ ತೂಕ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮೊಸರ ನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕೊಡುವುದು. ನೆಗ್ಗಲ ಗನ್ನೆಯ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಮೊಸರ ನೀರಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಒಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ನಾಳಕೇರಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡುವುದು.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ :—ಮೆಕ್ಕೆಯ ಕಾಯಂ ತಂದು ಕೊೃದು ಆ ರಸಮಂ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂದವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೇರೊಂದು ಗಡಿಗೆಗೆ ಹೊಯ್ದು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಾತ್ರವನ್ನು ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡುವುದು. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಅವರೆಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಬೆಲ್ಲ, ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಒಂದೆರಡು ವೇಳೆ ವಿರೇಚನವಾಗುವದು. ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ವಘ್ಯ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರ, ಹೆಸರುದಕ.

ಕೆಮ್ಮು, ಉಬ್ಬಸಕ್ಕೆ :—ನೆಲಾವರೇಬೇರು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಕಿರುಕುಸಾಲೆಬೇರು, ಹಣ್ಣೆ ಬೇರು, ಗುಡಿಚೆಯ ಬೇರು, ಹೆಬ್ಬುಲಿ, ಕಿರುಹುಲಿಬೇರು, ವಿಷಮೂಲಿಕೆಯ ಗೆಣಸು, ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಯ ತಿಗುಡು, ಮೆಣಸಿಗೆಯ ಬೇರು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಕೆಮ್ಮುಲು, ಉಬ್ಬಸ, ಮಾಣುವುದು. ವಘ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ಚಾತುರ್ಧಿಕಜ್ವರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ :—ತುತ್ತ ಹಣ ೧ ತೂಕ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ ೧ ಹಣ ತೂಕ, ಪಚ್ಚಿ ಕರ್ಪೂರ ೧ ಹಣ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕರಿಯ ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಉಮ್ಮತ್ತರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಹಾಲೋಗರ ವಘ್ಯ. ಪಾದರಸ ಗ ೧ ತೂಕ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ, ಗ ೧ ತೂಕ, ನನಸಾರ ಗ ೧ ತೂಕ, ಸೂಜಿಕಲ್ಲು ಗ ೧ ತೂಕ, ತಾಳಕ ಗ ೧ ತೂಕ, ಬೋಳ ಗ ೧ ತೂಕ, ಮಣಿಶಿಲೆ ಗ ೧ ತೂಕ, ಬೆಳುಗಾರ ಗ ೧ ತೂಕ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ

ಗುಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು. ಪಥ್ಯ ಹಾಲೋಗರ. ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೇರಿನ ಕಡ್ಡಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಹೊಂಗೆಯ ಬೀಜ, ಬೇವಿನ ಬೀಜ, ಅರಿಸಿನ, ಮರದರಿಸಿನ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಹೋತನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡುಹ ಮಾಡೆ ಅಂಜನಮಕ್ಕುಂ. ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಜನವ ನಿಕ್ಕುವದು. ಅರ್ಜೀಣಕ್ಕೆ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಕುಡಿಯ ಕೊಡುವುದು. ಗ್ರಹಶಂಕೆಗೆ ನುಗ್ಗೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ಇಕ್ಕುವುದು. ಸನ್ನಿಪಾತ, ಅರ್ತವಬೇನೆಗೆ, ಎಕ್ಕದಬೇರಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವ ಮಾಡುವುದು. ಮಂಡೆನೋವಿಗೆ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಜನವನಿಕ್ಕುವದು.

ಕಣ್ಣು ಕಪ್ಪಿಗೆ :—ಕವ್ವರಿ, ಕಡಲನಾಲಿಗೆ, ಪಚ್ಚೆ ತುತ್ತ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸೈಂಧವ, ಗೇರಕಡ್ಡಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಹುರಿದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಕಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಬರೀಗಣ್ಣಿಗೆ ಪಚ್ಚೆಕರ್ಪೂರವಂ ಬೆರೆಸಿ ಇಕ್ಕುವದು. ನೋವಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇಕ್ಕುವದು.

ಕೆಮ್ಮಿಗೆ :—ತಾಳೀಸವತ್ರಿ ೧ ತೂಕ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಇವ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಇರಿಸುವುದು. ಸೀಸವ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಇರಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ವಟಕ ಮಾಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಂ ಮಾಡುವುದು. ಚಂಬ್ಬಾದಿ ಗುಳಿಗೆ, ಕಾಂತಾದಿವಟಕ, ಹೆದ್ರಾ ವಟಕ, ಶ್ವೇತಗುಂಜಾದಿವಟಕ, ಆಯೋಮೇಳಕಾದಿವಟಕ, ಶುದ್ಧರಸವಟಕ, ಇವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಮೇಹಾರಿಯ ಚೂರ್ಣ, ಸೀಸಾದಿ ಚೂರ್ಣ, ವರಾಹಾದಿ ಚೂರ್ಣ, ಆಯಸಾದಿ ಚೂರ್ಣ, ಬಾಕೇಹೂವಿನ ಚೂರ್ಣ, ಅಭ್ರಕಾದಿ ಚೂರ್ಣ, ವಾಲ್ಮೀಕೋದನ ಚೂರ್ಣ, ಮುಸ್ತಕಿಯ ಚೂರ್ಣ, ಇವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಬಹುಮೂತ್ರವಾಗಿ ಇರುವಂಥವರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪಥ್ಯವರ್ಗಗಳ ಕ್ರಮವು :— ೨ಗಳ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳವ ನೆಲ್ಲಿೋಗರ, ಕಡ್ಡಿ ನೆಲ್ಲಿೋಗರ, ಜೋಳದ ಓಗರ. ಹಾರಕದ ಓಗರ, ನವಣೆಯೋಗರ, ಒರಗಿನೋಗರ, ಸಾವೆಯೋಗರ, ಗೋಧಿಯೋಗರ, ಬಿದುರಕ್ಕಿಯೋಗರ, ಅಂತೂ ಇಷ್ಟರೊಳಗಿರುವಂಥಾ ಓಗರವನ್ನಿಟ್ಟು ತ್ತ ಬರುವುದು. ಆ ರೋಗದವರಿಗೆ ಸಿಹಿಯಾದ ದ್ರವ್ಯಂಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಬೆಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆಯ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪವಂ ಕೊಡುತ್ತ ಬರುವುದು. ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತ ಬರುವುದು. ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುವಂಥಾ ಮೋಲೋಗರಗಳು—ಗಣಜಿಲೆಸೊಪ್ಪು, ಬೆಕೊಡಕಿಲ ಸೊಪ್ಪು, ಮುಷ್ಠಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಮಜ್ಜೆಗೆ, ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆ, ಧಸರಿ, ಬೇವಿನ ಹೂವು ಎಲೆ, ಬಸಲೆ, ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ, ಕಹಿಯಾಗಿರುವಂಥಾ ಸೊಪ್ಪುಗಳು, ಹಾಲೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಪಡಲ, ಕಹಿ ಪಡಲ, ಕಿರುಗಡಸಿಗೆ, ಪುಳ್ಳಂಬುಣಸೆ, ಕಿರುಕುಸಾಲೆ, ಬಿಳಿಯ ತೊಂಡೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಆ ಕಾಯಿ, ಹೂವು, ಹಾಲು, ಕುಂಬಳದ ಕೊನ್ನರು, ಅಗಸೆಯ ಕಾಯಿ ಅದರ ಹೂವು, ಆ ಸೊಪ್ಪು, ಕೆಸುವಿನ ಸೊಪ್ಪು, ನರುವಲ ಸೊಪ್ಪು, ಹೆಬ್ಬಜೆಯ ಕಾಯಿ

ತಗರಿನ ಕೋಡಿನ ಹಾಗೆ ಇರುವ ಮಾತಿಯ ಕಾಯಿ, ಕೊಡಸಿಗಿಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಯ ಕಹಿಯ ಕಾಯಿ, ಅತ್ತಿಯ ಎಳೆಯ ಕಾಯಿ, ಹಿವ್ವಲಿಯ ಹೊವು, ಇಷ್ಟರೋಗಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವಂಥಾ ದ್ದನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವಂಥಾ ವಸ್ತುಗಳು—ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು ಮೊಸರು, ಎಳನೀರು, ಹುಳಿ ಮೇಲೋಗರ, ಹಗಲಿನ ನಿದ್ರೆ, ಸಾಸುವೆ, ಶುಂಠಿ, ಮಾಂಸಾ ಹಾರಗಳು, ಹುಳಿ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ, ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂಥಾ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು, ಬದನೇಕಾಯಿ, ಹಲ ಸಿನ ಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವ, ಇಂಗು, ಎಳ್ಳು, ಬೆಲ್ಲ, ಅಂತು ಇಷ್ಟೂ ವಿರೋಧವದಾರ್ಥಗಳಾದ್ದ ರಿಂದ ಕೊಡಬೇಡಿ.

ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಿದ್ಧಾಂತ :—ಅಕ್ಕಿ ಎರಡು ಹಿಡಿ, ಸಬಸಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ, ಇದನ್ನು ಅರೆದು ಬೇರೆ ಇರಿಸಿ, ಚೆನ್ನೆಗ್ಗಿಲು, ಹರಿದರೆ ಹತ್ತಿಸುವ (ಅದನ್ನು ಪರಡೆ ಎನ್ನುವರು) ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಕಲ್ಲೊಳಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರೆದು, ಸಬಸಿಗೆಯ ಸಮ ಒಂದು ಬೆಲ್ಲ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಕಲಸಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರಾವಣೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಯನ್ನು ಎರೆದು ಈ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇರಿಸುವುದು. ಇನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೇಬಿತ್ತದ ಚರ್ಚಣ, ಮರಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಒಂದು ಬಳ್ಳ, ಇದನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಂದುಕ್ಕು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಯಿಸಿ ಇರಿಸುವುದು. ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಇದ್ದ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೆದ್ದು ಈ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೊಲ್ಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು. ನೆಲ್ಲಬೋನ ಹಿಡಿಯ ಹಾಕಿದ ಅವರೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಥ್ಯ.

ಬಹುಮೂತ್ರದವರಿಗೆ ಹತ್ತು ಬಗೆ ಅವಸ್ಥೆ ತೋರುವುದು. ಅವರ ಶರೀರ ಧಾತುವಂ ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಕಾರವು :— ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟುವ ಉಪದ್ರವ ಮೂತ್ರಚೀಲವು ಗುದದ ಮೇಥ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಹುದು, ಆ ಸ್ಥಾನವು ಬಿರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಇಹುದು. ಶೂಲೆ ಹುಟ್ಟು ವದು. ಎರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರವು ಬಾರದೇ ಕಾಡುವುದು. ಮೂರನೇ ಅವಸ್ಥೆ ಯಲ್ಲಿ ಶರೀರನೆಲ್ಲ ನೋಯುವುದು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವಾತಕವು ತೋರುವದು. ಐದನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂಥಾ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳು ಕ್ಷಯವನ್ನೈದುವುವು. ಆರನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮರವೆಯಹುದು. ಉದಕದ ತೃಪ್ತಿ ಘನವಹುದು. ಎಳನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಥಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಅರುಚಿಯಹುವು. ಜಾಡ್ಯವಹುದು. ಎಂಟನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಕುರುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು. ಒಂಭತ್ತನೇ ಅವಸ್ಥೆ ಯಲ್ಲಿ ಅತಿಸಾರ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಹತ್ತನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕರಣಗಳು ಜೈತನ್ಯ ಕೆಡುವುವು.¹

¹ ಇದರ ನಂತರ ತಾಲಪತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ :—

ವೈದ್ಯದ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳ ಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ. ವೈದ್ಯದ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಶುಭಶೋಭನ ಮಸ್ತು, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯವಿಶ್ವಯಮಸ್ತು.

ವಾತಕ್ಕೆ :—ಕಲ್ಲುಪ್ಪು, ಸಂವತ್ಸರ ಲವಣ, ಸೈಂಧವ ಲವಣ ಎಂಬಿವಂ, ಯವಕ್ಷಾರಂ, ಅಜಾಮೋದ, ಓಮ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಂ, ಅಳಲೇಕಾಯಂ, ಶುಂಠಿಯಂ, ಚಿತ್ರಮೂಲವಂ, ಇಂಗುಂ, ವಿಳಂಗಾದಿ, ಬಿಳಲಕ್ಕಿಯಂ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗಳಾಗಿ ಕೊಡುಗಿ. ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣಂಗಳಂ ಸಮಭಾಗಂ ಕೊಂಡು ತುಪ್ಪು ಬೆರಸುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಐದುತೂಕಗ ಳೊಳಗೆ ಕಲಸಿ ಕೊಡಲು ಅರ್ಜೀರ್ಣವಾತಂಗಳಂ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯಂ, ಅದರ ಮೊಳೆಯಂ, ಗುಲ್ಮವಾತಮಂ, ವಾತಗುಲ್ಮಮಂ, ವಿಷೂಚಿಕಾ, ಕಟಿನೋವಂ, ಕಾಮಾಲೆಯಂ, ಪಾಂಡು ರೋಗಮಂ, ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸಮಂ, ಕಾಸಕೆಮ್ಮುಂ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಪ್ರಯೋಗಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟ ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಓಮ, ಸೈಂಧವ, ಕರಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಬಿಳಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಇವುಗಳ ಎಂಟರಲ್ಲಿಂದೊಬ್ಬಾಗ ಇಂಗನ್ನೂ ಮೊದಲು ತುತ್ತಿ ನಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಲು ತುಪ್ಪದೊಳಿಕ್ಕಲಸಿ ಇಟ್ಟ ಚೂರ್ಣವು ಮೇಹಂಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಲಿಸು ವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ವಾತಗುಲ್ಮಂಗಳ ಕೆಡಿಸುವುದು.

ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ :—ಚವ್ಯಮಂ, ಅಮರದವಳ್ಳಿಯಂ, ಹುಳಿಯಂ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಹೆಳೆಯ ಹುಣಸು ಹಣ್ಣು, ತಾಳಸವತ್ರೆ, ಜೀರಿಗೆಯಂ, ತವಕ್ಷೀರಮಂ, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ, ಎಂಬಿವುಗಳಂ ಸಮಭಾಗಮಾದವುಗಳಂ ಚೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದೊಳು ಕಲಸಿದುದಂ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ನಂಗೆಕೇಸರಿ ಎಂಬ ತ್ರಿಸುಗಂಧದೊಳು ಕೂಡಿದುದಂ ಸೇವಿ ಸಲು ಸ್ವರಂ ಕೆಟ್ಟಿರುವುದಂ, ಪೀನಸ, ನೆಗಡಿ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಅರೋಚಕಮಂ ಪರಿಹರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟುದು.

ಅರ್ಜೀರ್ಣಕ್ಕೆ :—ಬೆಲ್ಲದೊಡನೆ ಶುಂಠಿಯಂ ಅಥವಾ ಮೇಣು ಬೆಲ್ಲದೊಡನೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಯನ್ನು ಮೇಣು, ಬೆಲ್ಲದೊಡನೆ ಅಳಲೇಕಾಯಂ ಮೂರನೆಯದಿದು, ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೆಲ್ಲ ದೊಡನೆ ದಾಳಂಬದ ಹಣ್ಣುನ್ನಾದರೂ ಮೆಲ್ಲಲು ಅಮದೊಳಂ, ಅರ್ಜೀರ್ಣದೊಳಂ, ಮೂಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳೊಳಂ, ಮಲಮೂತ್ರಂಗಳು ಪೋಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಹಿತಮಪ್ಪುದು.

ಕಾಸಕ್ಕೆ :—ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಚೂರ್ಣವ ಬೆಲ್ಲ ದೊಡನೆ ಗುಳಿಗೆಗಳಂ ಮಾಡುವುದು, ಕಾಸ ಮಾಡಿಸುಗುಂ. ಒಡನಿಡ್ವರೆ ಇದು ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸಮಂ ಹೆಚ್ಚಿದುದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ಕಾಸಕೆಮ್ಮುಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಮಣಿಸಿಲೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಎಂಬಿವುಗಳ ಚೂರ್ಣವಾದ ಪುಡಿಯಂ ಬೆಲದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಸಮಾನಮಪ್ಪ ನೆಲಿಅರಳ ಪುಡಿಯನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಏಕ್ಕುಲು ಭಳಿ, ಹೆಚ್ಚಾದ ಜ್ವರದರ್ಶಿಯಂ, ಹಲವು ಸೂಳುಗಳಂ ಕೆಡಿ ಸುಗುಂ. ಅಲದ ಬಿಳಲು, ಕೊನರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ನೈದಿಲಿಗೆಡ್ಡೆ, ನೆಲಿಅರಳ ಪುಡಿ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡುಗಿ. ಸುಸಂಹಿತಾ, ಲವಂಗ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಪತ್ರಕ, ನಾಗ ಕೇಸರ, ಎಂಬಿ ಚಾತುರ್ಜಾತಕದ ಪುಡಿಯಂ ಪ್ರತಿಪಾಕವನಿಕ್ಕುಗಿ. ಆ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಬಾಯೊಳಗೆ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿದ ಸಜ್ಜರಂ, ಅಜ್ವರ ಸಹಿತಂ ನೀರಡಿಕೆಯಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಗರಿಕೆಯ

ಹುಲ್ಲಿನ ರಸವು, ದಾಳಿಂಬದ ಹೂವಿನ ರಸವು ಆದರೂ, ಹೆಬ್ಬಸೂಳು, ಮೂಗು ನೋಯುವುದಕ್ಕೂ, ರಕ್ತಧಾರೆ ನಿಂತು ಸುರಿವುದಕ್ಕೂ ನಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊಲೆಹಾಲೊಡನೆಯಾದರೂ ಅಲದ ತಿಗಡಿನ ರಸದಿಂದಾದರೂ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡುವುದು. ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಹೆಸರಿನ ಕಟ್ಟು, ತೊಂಡೇಕಾಯಂ ಮೇಲೋಗರವಂ ಮಾಡಿ ಭೋಜನವಂ ಮಾಡುವುದು. ಶೀತೋದಕ ಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡುವುದು. ಲವಣ ವರ್ಜಿತವಾಗಿ ಪಥ್ಯವಂ ಕೊಂಬುದು. ಮತ್ತೆ ನೋಣಗಳ ವಿಷ್ಣೆಯನ್ನು ನಸ್ಯವಂ ಗ್ರೈಯೈ ಬಿಕ್ಕುಲು ಬರುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಕುಷ್ಠಕ್ಕೆ :—

“ ಅರ್ಕಕ್ಷೀರಂ ಸ್ನುಹಿಕ್ಷೀರಂ ಶೃಂಗವೇರಂ ಮನಶ್ಶಿಲಂ ।

ಆದ್ರಕುಷ್ಠಂ ಚ ದದ್ರುಂ ಚ ಲೇಸಮಾತ್ರೇಣ ನಾಶಯೇತ್ ”

ಎಕ್ಕದಹಾಲು, ಎಲೆಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲ, ಶುಂಠಿ, ಮಣಿಶಿಲೆ, ಎಂಬವನ್ನು ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ದದ್ರುಗಳನ್ನೂ ತೊನ್ನನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವುದು. ಹೆದ್ದುರಿಯನ್ನು ಪೂಸಲಾ ಕ್ಷಣವೇ ಕೆಡಿಸುವುದು. ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿಯ ರಸ, ಸಜ್ಜರಸ, ಎಂಬವಂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಟ್ಟು ಅಂಬಿಲದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಅಂಬಿಲದೋಳ್ತಲಿಸಿ ಪಟೋದ್ವರ್ತನಂ ಮಾಡಿ ಪೂಸಲು ಮುನ್ನಾದ ಜಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು. ಮರಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ತೆರನಾದ ಜಬ್ಬುಗಳೂ ಆಗವು. ಗರಿಕೆ, ಅಳಲೆಯ ಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವ, ತಗಚಿ, ಅಚ್ಚಿಗೆ, ಇವನ್ನು ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಾಗಲೀ ಮಜ್ಜೆಗೆಯೊಳಗಾಗಲೀ ಅರೆದು ಮೂರುಬಾರಿ ಪೂಸಿದರೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಲಿತಿಡ್ಡದದ್ದು ತಿಮಿರಂಗಳಿಲ್ಲವಂ ಕೆಡಿಸುವದು. ಏಲಕ್ಕಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಗರುಗ, ಎಕ್ಕ, ಕೊಡಸಿಗೆಯ ತಿಗಡು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದೊಳು, ಎಕ್ಕ, ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲನ್ನರೆದು, ಸಂಚಲವಣಂ ಬೆರೆಸಿ, ಅದನ್ನು ಅಡು, ಹಸು, ಕತ್ತಿ, ಕುದುರೆ, ಇವುಗಳ ಮೂತ್ರದೊಳು ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನರೆದು ತೈಲವನಟ್ಟು ಪೂಸಿದರೆ ರಕ್ತಮಂಡಲ, ಕುಷ್ಠ, ದದ್ರು, ತೊನ್ನು, ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಟವ್ರಣಗಳು, ಕರಕು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಸೈಂಧವ, ಗುಗ್ಗುಳ, ಧೂಪ, ರಸಾಂಜನ, ಊರ್ಣನಾಭ, ಎಂಬವುಗಳಂ ಸಮಭಾಗಂ ಕೊಂಡು ಸಾಸುವೆಯಂ ಎಣ್ಣೆಯೊಳು ಕೂಡಿದುದರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡಲು ಅದರಿಂದ ಕರಕು, ರಸಿಗೆ ಸುರಿವದಂ, ಹುಳುಗಳಂ, ಒಂದುಬರಿ ಅಭ್ಯಂಜನವಂ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ವಿಸರ್ಪ ನೊದಲಾದ ಕುಷ್ಠದ ಬಲವಂ ಕೆಡಿಸುವುದು. ಸಂತಸ್ಸರ ಲವಣ, ಶುಂಠಿ,ಕುರುಡಿಗೆ, ಆಗರು, ಅರಿಸಿನ, ಮಂಜಷ್ಠಂ, ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ಎಂಬವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯನಡುಗೆ. ಅರುಮಡಿ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಂ ಬೆರೆಸಿ ಅಟ್ಟು ಆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಪೂಸುವುದರಿಂದ ಶೀತಜ್ವರ, ಮೋಹಜ್ವರ, ಇವುಗಳು ನಾಣುವುವು. ಶುಂಠಿಯಂ ಸೈಂಧವದುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕುಡಿಸುಗೆ. ಆ ತುಪ್ಪವಂ ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಅಡುಕೋಗೆ, ನೆಲಗುಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಂ ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಪೂರ್ಣಜ್ವರ, ಹಲವುಕಾಲದ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಶೂಲೆ, ಉರ್ಧ್ವತ್ವಪೆ, ಮಂದಗ್ನಿ, ಗ್ರಹಣೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಈ ವ್ಯಾಧಿಗಳೊಳು ಹಿತಮಪ್ಪುದು.

ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಗೆ :—ಸಕ್ಕರೆ, ಕುಂಕ.ಮ, ಇನೇರಡಂ ತುಪ್ಪದೊಳಟ್ಟು ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯೆ
 ವಾತದಿಂ ರಕ್ತದಿಂ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೇನೆಯೊಳು ಹುಚ್ಚಿನ, ಹಣೆಯ, ಕಣ್ಣಿನ, ಕಿವಿಯ, ಅರೆದಲೆಯ
 ಬೇನೆಗೆ, ದಿನ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹುಟ್ಟಿದ ರೋಗವ್ರಾತಂಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಳಲೆಯ ಕಾಯಿ,
 ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ, ಎಂಬೀಕಾಯಿಗಳ ನಡುವಿನ ಬೀಜಂಗಳಂ ಕೊಂಡು
 ಮೂರನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗ ಕ್ರಮದಿಂ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಅಷ್ಟಮಧುಕದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ
 ಅರೆದು ಬತ್ತಿಯೆಂ ಮಾಡುವುದು. ಆ ಬತ್ತಿಯಂ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಆ ಕುಡುಹಂ ನೀರೊಳು
 ತೇದು ಹಚ್ಚುವುದು. ಕಣ್ಣು ನೀರು ಹೆಚ್ಚಿದುದುಂ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಯುಂ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಕಾಷ್ಠ
 ಮತಿಯಾಗಿ ಮಸಗದುದಂ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವ, ರಸಾಂಜನ, ಜಜ್ಜು ಕಲ್ಲು, ಎಂಬಿವಂ
 ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ತಿಳಿನೀರೊಳು ಸಣ್ಣಗೆ ಅರೆದು ಹೊರಗಣ ರೆಪ್ಪೆಗೆ ಪೂಸುವುದು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ
 ಮೂಡುವ ಎಲ್ಲಾ ತರದ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಗಳಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಈ ಪ್ರಯೋಗವು ಸೈಂಧವದೊಳು
 ಕೂಡಿದ ಲೋಧ್ರಮಂ ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದೊಳು ಕಲಸಿದುದಂ ಒಂದೊಂದು
 ಹನಿಯಾಗಿ ಇರುಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ತಿರ್ಪುದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದು. ತಿಮಿರಮಂ, ಅತಿ
 ಯಾದ ಬೇನೆಯಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಅರ್ಜುನಕೆಂಪಂ, ಸಕ್ಕರೆಯೊಳೂಡಿದ ಸಮುದ್ರಘೇನಂ
 ಮೊಲೆಹಾಲೊಳ್ಳಲಸಿ ಹಚ್ಚಲು ಇರುಳ.ಕಣ್ಣು, ಕಣ್ಣು ಕಾಣಬಾರದುದಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಹಸು
 ವಿನ ಸಗಣೆಯ ರಸದೊಳು ಹಚ್ಚುಗೆ. ಹಿಪ್ಪಲಿರಸಾಂಜನ, ತ್ರಿಕಟುಕದೊಳೂಡಿದುದಂ ಅಡಿನ
 ಹಾಲೊಳ್ಳಲ್ಪವಂ ಮಾಡಿ ಹಚ್ಚುಗೆ, ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಕೊಳೆತು ಬಂದ ಸುರಿವ ಕೀವಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ.
ಹಿಮಾಕ್ಷಿಕಂ, ಮಧುನಾಚ = ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂ, ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಹೊವು ಮಾಡುವುದು.
ರಸಾಂಜನವಂ, ಶ್ರೀಖಂಡಮುಂ, ಸಮುದ್ರಘೇನಮುಂ, ಸಜ್ಜ ರಸಮುಂ, ಸೈಂಧ
 ವಮುಂ, ಸ್ವರ್ಣಗೈರಿಕಮುಂ, ಮಣಿತೆಲೆ, ಮೆಣಸು, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅಡಿನ
 ಹಾಲಲ್ಲಿರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಕಲ್ಪವಂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚುಗೆ,
 ಅಂಧಕಾರ, ಪಟಲಬುರ್ಡ, ನೊದಲಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲ ಒಳಗಣ ಕೂಟಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲವಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ.
 ಭದ್ರಮುಸ್ರೆ, ಲಾಮಂಚ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಪುಡಿ, ಯವೆ, ಮೆಣಸು, ಸೈಂಧವಂ, ಜಲಗೋಟಿಯಂ,
 ಮರದೊಸಿನಮಂ, ತುತ್ತಮಂ, ಶಂಖದಮುರುಡಂ, ಸಮುದ್ರಘೇನಮುಂ, ಜಟಾಮಾಂಸಿಯಂ,
 ಹಿರಿಯಸುಗಂಧಿ, ನೀಲಾಂಜನ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕಬ್ಬಿಣದ
 ಭಾಜನದೊಳು ಇರಿಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಪೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ತಿಮಿರ, ಆಸನದೊಳ ತಿಮಿ
 ರಮಂ, ಕೀಳುಗಣ್ಣು ದೋಷಂಗಳಂ, ಹಕ್ಕುಗಟ್ಟುವ ಕಣ್ಣು ದೋಷಂಗಳು ಇವು ಮೊದಲಾದ
 ಲಾದ ಕಣ್ಣು ದೋಷಂಗಳಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಅಷ್ಟಮಧುಕಮಂ, ನೈದಿಲಕೇಸರ, ಸಮುದ್ರ
 ಘೇನಮುಂ, ಲವಂಗದ ಝಲ್ಲಿಯಂ, ಕಬ್ಬಿಣಮಂ, ಗೋರೋಚನಮಂ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ,
 ಶ್ರೀಗಂಧ, ಶಂಖನಾಭಿಯಂ, ಕಮಲವತ್ರಮಂ, ಜಜ್ಜು ಕಲ್ಲಂ, ತಾಳೀಸವತ್ರಮಂ, ಸೃಷ್ಟಾಂ
 ಜನಂ, ಇವಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಸಮಾನಭಾಗಂಗೊಂಡು ಮಾಡಿದ ಅಂಜನಂ, ಇದು ಪೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿ
 ಔಷಧಿ. ಇದಂ ಪಟಲಕಣ್ಣುಗಳು, ಕ್ರೂರವಾದ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಯಾಗಿರುವುದು, ನೀರು
 ಸಂವದು, ನೆತ್ತರೊಳಾದ ಬೇನೆಯು, ಅರಿಬೆರೆದ ಕಣ್ಣು, ಕಣ್ಣೊಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹೂವು,

ಮೊದಲಾದುವಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಷಾಯಂ-ಭದ್ರಮುಸ್ತೈಯೊಡಗೂಡಿದ ಅತಿಬಜೆಯಂ, ದೇವದಾರು, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೀಜ, ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಗೋಮೂತ್ರದೊಳು ಅಟ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂ ಕೂಡಿರುವಂ ಕುಡಿಯಲ್ಪಡುಗಂ.

¹ [ಕುಷ್ಠಂ ದಾರ್ವಿ ಲೋಧ್ರಮಬ್ಧಂ ಸಮಜ್ಞಾ
ಪಾಠಾ ತಿಕ್ತಾ ತೇಜನೀ ಪೀತಿಕಾ ಚ |
ಚೂರ್ಣಂ ಶಸ್ತಂ ಘರ್ಷಣೇ ತದ್ವಿಜಾನಾಂ
ರಕ್ತಸ್ರಾವಂ ಹಸ್ತಿ ಕಂಡೂರುಜಂ ಚ ||

ಕುಷ್ಠಂ = ಕೋಷ್ಠಮಂ, ದಾರ್ವಿ = ಮರದರಿಸಿನಮಂ, ಲೋಧ್ರಂ = ಲೋಧ್ರಮಂ, ಅಬ್ಧಂ = ಭದ್ರಮುಸ್ತೈ, ಸಮಂಗಾ = ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿವಂ, ಪಾಠಾ = ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ತಿಕ್ತಾ = ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ತೇಜನೀ = ಅರಿಸಿನ, ಪೀತಿಕಾ ಚ = ಸ್ವರ್ಣದರಿಯಂ, ಎಂಬಿವುಗಳಂ, ಚೂರ್ಣಂ = ಚೂರ್ಣದಂತೆ ಪುಡಿಮಾಡೆ, ಶಸ್ತಂ = ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಘರ್ಷಣೇ = ಒರಸುವುದು, ದ್ವಿಜಾನಾಂ = ಹಲ್ಲುಗಳ, ರಕ್ತಸ್ರಾವಂ = ನೆತ್ತರು ಸುರಿಯುವುದು, ಕಂಡೂರುಜಂ = ಬೇನೆಯಂ, ಹಂತಿ = ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

² ಖಾರೀಂ = ಅಂಬಿಲವಂ, ಶುಕ್ತಿ = ಮುತ್ತಿನಚೆಪ್ಪಿನ ಪುಡಿಯಂ, ಆದ್ರ್ವಕಂ = ಶುಂಠಿಯ ಸಮಂ, ಮಾತುಲುಂಗಂ = ಮಾದಲದ ಪುಡಿಯಂ, ಮಾಷಾರಸೈ = ಉದ್ಧುರಸ, ಎಂಬಿವುಗಳಿಂದ ಗುಗ್ಗುಳಮಂ, ಸೈಂಧವಮಂ, ಎಂಬಿವುಗಳಿಂದ ಪಚನಂ ಕೃತ್ವಾ = ಅಟ್ಟುಟ, ಅದಂ ಮತ್ತೆ, ತೈಲಂ = ಎಣ್ಣೆಯಂ, ಕಟುಕ, ಸಾಸುವೆಯ ಚೂರ್ಣಮಂ, ನಿಶಾ ಚ = ರಾತ್ರಿಯೊಳು, ಅರೆವುದು. ಕರ್ಣರುಜಪ್ರಶಾಂತ್ಯೈ = ಕಿವಿಯ ಬೇನೆಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕರಣಮಾದೀತು.

³ ಆಡುಸೋಗೆ, ನಿಂಬ = ಬೇವು, ಪಟೋಲೀ = ಕಹಿಸಡವಲ, ಸರ್ಪಟ = ಸರ್ಪಾಷ್ಟಕಮಂ, ಫಲಂ = ತ್ರಿಫಲೆಯಂ, ಶ್ರೀವೇಷ್ಣಿತಮಂ, ಚವ್ಯಮಂ, ದಾರ್ವಿ = ಮರದರಿ

1 ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಯೋಗರತ್ನಾಕರ, ಭಾಗ ೨, ಪುಟ ೫೨೪ ರಿಂದ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿದೆ.

2 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಆಧಾರದಿಂದ ಶ್ಲೋಕವು ಹೀಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ :-

ಖಾರೀಂ ಚ ಶುಕ್ತಾದ್ರ್ವಕಮಾತುಲುಂಗಂ
ಮಾಷಾರಸೈ ಗುಗ್ಗುಳ ಸೈಂಧವಂ ಚ |
ಸಕ್ತ್ವಾ ಚ ತೈಲಂ ಕಟುಸರ್ಪಪಾಣಾಂ
ಚೂರ್ಣಂ ನಿಶಾ ಕರ್ಣರುಜಪ್ರಶಾಂತ್ಯೈ ||

3 ವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಊಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ :-

ಸಿಂಹೇನಿಂಬಪಟೋಲಿಪರ್ಪಟಫಲಂ ವೇಷ್ಣಶ್ಚವಿದಾರ್ವಕ -
ಸ್ಯಬ್ಧಂ ತಿಕ್ತಮುಶೀರಯಾಸತ್ಪ್ರವಣತ್ರಾಯಸ್ತಿಕಾಚಂದನೈಃ |
ಸರ್ಪಿಃ ಸಾಧಿತಮೂರ್ಧ್ವಜೇಷು ವಿಕೃತಿಷ್ಟಕ್ಷ್ಣಾಂ ಚ ಶೂಲಾದಿಷು
ಕುಷ್ಠೇ ಚ ಜ್ವರವಿದ್ರವಾ ವ್ರಣರುಜೇ ಶುಕ್ಲೇಷು ಚೈವೇಷ್ಯತೇ ||

ಸಿನಮಂ, ಅಬ್ಬಂ = ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ತಿಕ್ತ = ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಉಶೀರ = ಲಾಮಂಚ, ಯಾಸ = ಬಳ್ಳಿದುರುಚಿಯಂ, ತ್ರಿಕಟುಕಮಂ, ತ್ರಾಯಂತಿ = ತ್ರಾಯಂತಿಯ ಚೂರ್ಣ ಕಮಂ, ಚಂದನೈ = ಎರಡು ಚಂದನಮಂ, ಎಂಬಿವುಗಳಿಂದಂ, ಸರ್ಪಿ = ತುಪ್ಪವಂ, ಅಟ್ಟಿದ್ದು, ಅದು ಮತ್ತೆ ಉರ್ಧ್ವಜ = ಕೊರಳಿಂದ ಮೇಲಪ್ಪ ವಿಕೃತಿ, ಪಿತ್ತಂಗಳುಂ, ಮಾಣುವು. ಅಕ್ಷಿ = ಕಣ್ಣು, ಎಂಬಿವುಗಳ, ಶೂಲಾದಿಷು = ಶೂಲೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಉಳ್ಳವಗಳೊಳುಂ, ಕುಷ್ಠ = ಕುಷ್ಠಮಂ, ಜ್ವರಮಂ, ವಿದ್ರಧಿಯಂ, ವ್ರಣರುಜಂ = ಹುಣ್ಣು ಬೇನೆಗಳು, ಶುಕ್ಲೇಷು ಜೈವ = ಮೂರು ಪ್ರಕಾರ ಶ್ವೇತಕುಷ್ಠಂಗಳಿಗೆ, ಇಷ್ಯತೇ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

¹ [ದಾರ್ವೀಸರ್ವಟಿನಿಂಬವತ್ಸಕಕಣಾದುಸ್ಪರ್ಶಯಷ್ಟಿವೃಷಾ

ತ್ರಾಯನ್ತೀತ್ರಿಫಲಾಸಟೋಲಿಕಟುಕಾಭೂನಿಂಬರಕ್ತಾಂಬುದೈಃ |

ಕಲ್ಪಿಕೃತ್ಯ ತಥೈಷು ಸಾಧಿತಮಿದಂ ಸರ್ಪಿಃ ಸ್ವಶಸ್ತಂ ದೃಶಂ

ರಕ್ತಾದಿಪ್ರಭವೇಷು ಜೈವ ತಿಮಿರೇಪ್ರಾಧ್ಯೈಷು ಚ ವ್ಯಾಧಿಷು ||]

ದಾರ್ವಿ = ಮರದಂಸಿನ, ಸರ್ವಾಷ್ಟಕಮುಂ, ನಿಂಬ = ಬೇವುಂ, ವತ್ಸಕಾ = ಕೊಡಸಿಗೆಯ ಬೀಜವಂ, ಕಣಾ = ಹಿಪ್ಪಲಿ, ದುಸ್ಪರ್ಶ = ಬಳ್ಳಿದುರುಚಿ, ಯಷ್ಟಿ = ಅಷ್ಟ ಮಧುಕ, ವೃಷಾ = ಆಡುಸೋಗಿಯಂ, ತ್ರಾಯಂತೀ = ದರಸಿಯಂ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಸಟೋಲಿ = ಕಹಿಸಡವಲ, ಕಟುಕಾ = ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಭೂನಿಂಬ = ನೆಲಬೇವು, ರಕ್ತ = ರಕ್ತಚಂದನಂ, ಅಂಬುದ = ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಏಷು = ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪವಂ ಕಷಾಯವಂ ಇಂತಿವುಗಳಿಂದ ಸಾಧಿತಂ = ಅಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇದಂ = ಈ ವಿಧವಾದ, ಸರ್ಪಿ = ತುಪ್ಪವು, ಸ್ವಶಸ್ತಂ = ಸ್ವಪ್ನಾತವಾದುದು. ದೃಶಂ = ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ರಕ್ತಾದಿ = ರಕ್ತ ಎಂಬಿವುಗಳಿಂದ, ಪ್ರಭವೇಷು = ಹುಟ್ಟಿದವರೊಳು, ತಿಮಿರೇ = ತಿಮಿರಂ ಇಂತಿವುಗಳೊಳು, ಉರ್ಧ್ವೈಷು ಚ ವ್ಯಾಧಿಷು = ಕೊರಳಿಂದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಧಿಗಳೊಳು ಹಿತಮಪ್ಪುದು.

ಶೂಲೆಗೆ:—.....ತಿರುಳು ಹೂವು, ಟಂಕಣ, ಒನು, ಇವಂ ಹುರಿದು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕೊಂಬುದು. ಶೂಲೆ ಹರ. ನವಸಾರ, ಹೊಸ ಸುಣ್ಣಂ, ಇವಂ ಅಕ್ಕಿಗೆಚ್ಚಿ ನಿಂದ ಅರೆದು ನಸ್ಯಮಾಡುವುದು, ಶೂಲೆ ಹರ. ನರ ಸಿಕ್ಕು, ಕಪಾಲಶೂಲೆಗೆ-ಕಡಲ ನಾಲಿಗೆ, ತುತ್ತ, ಸೈಂಧವಲವಣಂ, ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಿಂದರೆದು ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸ, ಎಕ್ಕದ ಹಾಲು, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ನೇದನೆಯಾದ ರಾವಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಆ ಔಷಧಿಯುಂ ಲೇಸಂ ಮಾಡೆ ನೇದನೆ ತೀರ್ಗುಂ.

ಹೆನ್ನೆತ್ತರಿಗೆ:—ಹೆನ್ನೆತ್ತರಿಂದಲಿಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಉತ್ತರಾಣಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಹಾಕಿ ಇಡಿದು ಅಡಿನಹಾಲಂ ಹೆಸಾಂಗಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಅಡಿನ ತುಪ್ಪದಿಂ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಹೆನ್ನೆತ್ತರು ಮಾಣ್ಕುಂ.

1 ಈ ಶೋಕವು ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅಧಾರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ವಾತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಲೋಪ್ತಿಯ ರಸ, ತನಿಯ ರಸ, ಔಡಲದ ರಸ, ಎಣ್ಣೆ, ಇಂತಿವುಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ಔಷಧ, ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಗ ಒತೂಕ, ದೇವದಾರು ಗ ಒತೂಕ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ ಗ ಒತೂಕ, ಕಲ್ಲಹೂವು ಗ ಒತೂಕ, ಲವಂಗದ ಚೆಕ್ಕೆ ಗ ಒತೂಕ, ತ್ರೀಗಂಧ ಗ ಒತೂಕ, ಕೋಷ್ಠ ಗ ಒತೂಕ, ಗಂಗುಗೆಯ ಬೀಜ ಗ ಒತೂಕ, ಮಯೂರಶಿಖಿ ಗ ಒತೂಕ, ರಾಸ್ತೆ ಗ ಒತೂಕ, ಓಮ ಗ ಒತೂಕ, ಅಂಗೋರ ಗ ಒತೂಕ, ಮೆಣಸು ಗ ಒತೂಕ, ತೈಲಂ = ಎಣ್ಣೆಯಂ, ತೈಃ = ಅನುಗೊಡನೆ, ಸಸಯಃ = ಹಾಲು ಬೆರೆಸಿದ್ದು, ತಿಮಿರಮಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ ನಸ್ಯಂ = ನಸ್ಯವು, ಮುಖ್ಯಂ = ಮುಖ್ಯವಾದಂಥಾದ್ದು. ವ್ಯಾಧಿಷು ಉಧ್ವೇಷು = ಕೊರ ಳಿಂದ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಧಿಯೊಳು.

ಟೀಕೆ :—... ..ನಾಗೊಳ ನೀರೊಳಗೆ ಮುಷ್ಟಿಕ ಭಸ್ಮಂ, ಇಕ್ಕೊಳ ಬೂದಿಯಂ ಇಕ್ಕಿ ಕಲಸಿ ಕಾಯಿಸಿ ಒಕ್ಕೊಳ ನೀರಾದಾಗಲೇ ಬೂದಿಯ ಆ ನೀರೊಳು ಬವ್ವಂತಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಲೇ = ಕಿಚ್ಚಿನೊಳಟ್ಟು, ಶಂಬದ ಮುರುದಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದೊಳು ಇಬ್ಬಳ್ಳಿ ಶಂಬದ ಪುಡಿಯಂ ಹಾಕಿ ಇಬ್ಬಳ್ಳಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೆರೆದು ಆ ಎಣ್ಣೆಯಂ, ಆ ಶಂಬದ ಬೂದಿಯಂ ತೇನೈವ ಜಲೇನ = ಆ ಕಷಾಯದಿನಲೇ, ಪುನಃ = ಮರಳಿ, ಎಣ್ಣೆಯನಡುಗೆ. ಕ್ಷಾರಂ ಚ ತೈಲಂ = ಕ್ಷಾರವಾದ ತೈಲವು, ಯೋಜ್ಯಂ = ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ತತ್ = ಅದು, ವ್ರಣಕುಷ್ಠಂ = ಕುಷ್ಠವ್ರಣದಿಂದಾದ, ದುಷ್ಪ್ರವ್ರಣರುಜಾ = ದುಷ್ಪ್ರವ್ರಣದ ಬೇನೆಗಳೊಳುಂ, ಅರ್ಶೇಷು = ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗಳೊಳು, ನಾಡೀಷು ಚ = ನಾಡೀಹುಣ್ಣುಗಳೊಳು, ತ್ವಗ್ಗೋಷೇ ಚ = ತೊನ್ನಿಗುಂ ಭಗಂದರಕ್ಕುಂ, ವಿವಿಧಾನಿ = ಸಲತೆರನಪ್ಪ ತನಿಯೊಡನಾದ ರೋಗಂಗಳೊಳುಂ, ಸ್ಥಿರೇಷು ಚ = ಸವಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಬಲಿತ ರೋಗಂಗಳೊಳುಂ.

1 ಟೀಕೆ :—ಅರಸಿನ, ಅಷ್ಟಮಧುಕ, ಮಧು = ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸದ್ಧ = ತಾವರೆಯಂ, ಉತ್ಪಲೈಃ = ನೈದಿಲೆಗೆಡ್ಡೆ, ಪ್ರಿಯಂಗು = ಕಾನಾಳಲ ಪೂ, ಎಂಬಿವುಗಳಂ ಅಟ್ಟು ಲೋಧ್ರಮುಂ. ಚಂದನಮಂ, ತೈಲೇ = ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ, ಸಯಸಾ = ಪಾಲಿಂದಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುಗೆ, ಕ್ಷತೇಷು = ಕತ್ತಿಯ ಹುಣ್ಣುಗಳೊಳಗೆ, ಸಂರೋಹಣಂ = ಗುಣಕರವು. (ವ್ರಣಾನಾಂ = ಹುಣ್ಣುಗಳ) ದಾಹನಾಶನಂ = ದಾಹವನ್ನು ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

ನಾಡೀಹುಣ್ಣಿಗೆ :—

2 [ಜಾತೀನಿಂಬಪೋಲಪತ್ರಕಟುಕಾದಾರ್ವನಿಶಾಶಾರಿಬಾ-
ಮಂಜಿಷ್ಠಾಭಯತುತ್ಥಸಿಕ್ಠಮಧುಕೈರ್ನಕ್ತಾಹ್ವಬಿಜಾನ್ವಿತೈಃ |

1 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಬಲದಿಂದ ಶ್ಲೋಕವು ಉಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ :—

ಆದ್ರ್ವಕಂ ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಂ ಮಧುಸದ್ಧಕಮುತ್ಪಲಂ |

ಪ್ರಿಯಂಗುಲೋಧ್ರತ್ರೀಖಂಡಂ ತೈಲೇ ಚ ಸಯಸಾ ಯುತಂ ||

ಕ್ಷತೇಷು ಸಂರೋಹಣಕೃದ್ವ್ರಣಾನಾಂ ದಾಹನಾಶನಂ ||

2 ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇಲ್ಲ. ಟೀಕೆಯು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಯೋಗರತ್ನಾಕರ, 2-ನೇ ಭಾಗ, ಪುಟ 297 ರಿಂದ ಉದ್ಘೋಷಿತವಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಪಿಃ ಸಿದ್ಧಮನೇನ ಸೂಕ್ಷ್ಮವದನಾ ಮರ್ಮಾಶ್ರಿತಾಃ ಸ್ರಾವೀಣೋ
ಗಮ್ಭೀರಾಃ ಸರುಜೋ ವೃಣಾಃ ಸಗತಿಕಾಃ ಶುದ್ಧೈಃ ರೋಹಂತಿ ಚ ||]

ಟೀಕೆ:—ಜಾತೀ = ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ನಿಂಬ = ಬೇವು, ಪಟೋಲ = ಕಹಿಪಡವಲ, ಎಂಬಿವುಗಳ, ಪತ್ರ = ಎಲೆಯಂ, ಕಟುಕಾ = ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ದಾರ್ವಿ = ಮರದರಸಿನವಂ, ನಿಶಾ = ಅರಿಸಿನಮಂ, ಶಾರಿಬಾ = ಸುಗಂಧಿಯಂ, ಮಂಜಿಷ್ಠಾ = ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಅಭಯ = ಅಳಲೇಕಾಯಂ, ಸಿಕ್ಕಂ = ಜೇನುಮಯಣಮಂ, ಮಧುಕೈಃ = ಅಷ್ಟಮಧುಕ ಎಂಬಿವುಗಳಂ, ನಕ್ತಾಹ್ವಬೀಜಾಸ್ತಿತ್ಯಃ = ಹೊಂಗೆಯ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು, ಸರ್ಪಿಸಿದ್ಧಂ = ತುಪ್ಪದಿಂದಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೆ, ಅನೇನ = ಇದರಿಂದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವದನಾ = ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಾಯನ್ನುಳ್ಳವು, ಮರ್ಮಾಶ್ರಿತಾಃ = ನರಗಳಲ್ಲಾದ ಹುಣ್ಣುಗಳು, ಗಂಭೀರಾಃ = ರಸಿಸುರಿ ಯುವ ಹುಣ್ಣುಗಳು, ಸರುಜಾಃ = ನೋವುಳ್ಳ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಸಹ, ಶುದ್ಧೈಃ = ಶುದ್ಧ ವಹುವು. ಸಗತಿಕಾಃ = ನಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಣ್ಣುಗಳೂ ಸಹ, ರೋಹಂತಿ ಚ = ಗುಣವಾಗುವವು.¹

² [ಅಂಗಾರಧೂಪೋ ಮಹಿಷಾಕ್ಷಿಯುಕ್ತಃ
ಸವಾಜಿಗಂಧೋ ವೃಷತಂಡುಲೀಯಃ |
ಗೋಮೂತ್ರಸಿಂಧೋಪ್ಯಗದೋ ನಿಹಂತಿ
ವಿಷಾಣಿ ಚ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನಿ ||]

ಟೀಕೆ :—ಅಂಗಾರಧೂಪಾಃ = ಇಲ್ಲಣಮಂ, ಮಹಿಷಾಕ್ಷಿಯುಕ್ತಃ = ಗುಗ್ಗುಳದೊಳು ಕೂಡಿದುದಂ, ಸವಾಜಿಗಂಧಃ = ಹಿರಿಯಮದ್ದಂ, ವೃಷಾ = ಆಡುಸೋಗೆಯಂ, ತಂಡು ಲೀಯಂ = ಕೆಸುಕಸಾಲೆಯ ಬೇರು, ಎಂಬಿವುಗಳಂ, ಗೋಮೂತ್ರಸಿಂಧಃ = ಗೋಮೂತ್ರ ದೊಳು ಅರೆದು ಕುಡಿಸಿದರೆ, ಅಗದಃ = ನಂಜುಗಳಂ, ನಿಹಂತಿ = ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ವಿಷಾಣಿ ಚ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನಿ = ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ವಿಷಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲವಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮವಿಷಕೈಃ—

³ [ಮಯೂರಪಿಂಞೇನ ಚ ತಂಡುಲೀಯಕಂ
ಕಾಕಾಂಡಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಸಿದೇನಲ್ಪಂ |
ವಿಷಾಣಿ ಚ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನಿ
ಸೋಪದ್ರವಾಣ್ಯಪ್ಯಚಿರೇಣ ಹಂತಿ ||]

1 ಇದರ ನಂತರ ತಾಲಪತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ:—ಇಂತಿ ಶಕ್ತಿತ್ರಯ ಸಮಾಪ್ತಿಃ ಮಂಗಳ ಮಹಾಶ್ರೀ.

2 ಯೋಗರತ್ನಾಕರ, ಭಾಗ 2, ಪುಟ 817

3 ಯೋಗರತ್ನಾಕರ, ಭಾಗ 2, ಪುಟ 818.

ಟೀಕೆ :—ಮಯೂರಪಿಂಞೇನ=ಹೆಮ್ಮರದ ತಿಗಡಿನಿಂದ, ತಂಡುಲೀಯಕಂ=ಕಿರುಕ ಸಾಲೆಯ ಬೇರಂ, ಕಾಕಾಂಡಯುಕ್ತಂ=ಕಾಗೆತೊಂಡೆಯ ಹಣ್ಣು ಸಹಿತವಾಗಿ, ಪ್ರಸಿಬೇತ್=ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕುಡಿಸುಗೆ. ಅನಲ್ಪ=ಪಿರಿದಾದ, ವಿಷಾಣಿ ಚ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನಿ=ವಿಷಂಗಳಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂಗಳಂ, ಸೋಪದ್ರವಾಣ್ಯಪಿ = ಉಸದ್ರವದೊಳ್ಳೂಡಿದೊಡೆಯಂ, ಅಚಿರೇಣ=ತಡವಿಲ್ಲದೆ, ಹಸ್ತಿ=ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

ವಿಷಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ :—

ಟೀಕೆ :—ಎಲಚಿಯ ಬೀಜ, ಕಹಿಸೋರೆಯ ಬೀಜ, ಸಕರಂಜಿಬೀಜ, ಹುರಿಗಿಲ ಬೀಜ, ಕೋಶಾತಕೀ=ಕಹಿಹೀರೆಯ ಬೀಜ, ಮೂಷಿಕ ಬೀಜ, ಬಳ್ಳಿದುರುಜೆಯ ಬೀಜ, ಎಂಬಿವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಹಸುವಿನ ಮೂತ್ರದಿಂದ ಸಣ್ಣಗೆ ಅರೆದು ಕುಡಿಸುಗೆ, ಸನ್ಮುಕ್=ಒಕ್ಕೆಯ ದಾಗಿ, ವಿಷಂ ನಾಶಯಂತಿ=ವಿಷವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಕಾರಣವಗುವು.

ಮಹೋದರಾಣಾಂ ವಿಷಸ್ಯ=ಮಹಾಸರ್ಪಗಳ ವಿಷಕ್ಕೆ :—

¹ [ಶಿರೀಷವುಷ್ಪಂ ಸ್ವರಸೇನ ಭಾವಿತಂ
ತ್ರಿಃಸಪ್ತಕೃತ್ವೋ ಮರಿಚಂ ಸಿತಾಹ್ವಯಂ |
ಪ್ರಯೋಜಯೇದಂಜನಪಾನನಾಸನೈಃ
ಸಂಮೂರ್ಛಿತಾನಾಮಪಿ ಸರ್ಪದಂತಿನಾಂ ||]

ಟೀಕೆ :—ಶಿರೀಷವುಷ್ಪಂ=ಬಾಗೆಯ ಹೂವು, ಸ್ವರಸೇನ ಭಾವಿತಂ=ಆ ಬಗೆಯಾದ ತನ್ನ ರಸದಿಂದಲೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ತ್ರಿಃಸಪ್ತಕೃತ್ವಃ=ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಭಾವಿಸಿ, ಮರಿಚಂ = ಮೆಣಸಂ, ಸಿತಾಹ್ವಯಂ = ನುಗ್ಗೆಯ ಬೀಜವಂ, ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು. ಅಂಜನಂ=ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು, ಪಾನಂ = ಕುಡಿಸುವುದು, ನಾಸನೈಃ=ನಸ್ಯಂ ಗೈವದರಿಂ, ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್=ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಮೂರ್ಛಿತಾನಾಂ=ಮೂರ್ಛ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ, ಸರ್ಪದಂತಿನಾಂ=ಹಾವುಕಚ್ಚಿದವರಿಗೆ.

ಟೀಕೆ :— ತನಿರಸಮೊಳು ಸೇವಿಸುವುದು. ಅಶ್ವಗಂಧ=ಹಿರಿಯ ವಾದ್ದಿನ ಬೇರುಂ,ಶಿರೀಷಂ=ಬಾಗೆಯ ಬೀಜವಂ, ಕಟುಕತ್ರಯಂ ಚ=ತ್ರಿಕಟುಕ ಎಂಬಿವುಗಳಂ, ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್=ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ಮಾರ್ಜಯೇತ್=ಎರಚುವುದು, ಪಾನಂ=ಕುಡಿಯುವುದು, ನಾಸನೈಃ=ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡುವುದು. ವಿರೋಹ ತಾನಾಂ ಮೂರಾವರ್ತಿಯಾಡಿದವರಿಗೆ.

..... ಎಣ್ಣೆ ಹರಳಂ, ಎಳ್ಳು ಸೂಸಲಂ, ಗುಡಂ ಚ=ಬೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹ, ಅರ್ಕಕ್ಷೀರಂ=ಎಕ್ಕದಹಾಲಂ ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ವಿಷವನ್ನು, ಆಶು=ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ, ಹಂತಿ=ಕೆಡಿಸುಗುಂ.

1 ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕವಿಲ್ಲ. ವಾಖ್ಯಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶ್ಲೋಕವು ಉದ್ಭೂತವಾಗಿದೆ.

ಟೀಕೆ :—ಮಾಂಸ = ಜಟಾಮಾಂಸಿಯಂ, ಸಿಕ್ಫೇ = ಜೇನುಮಯಣ, ಆಲ
 ಜಲದೇ = ಭದ್ರಮುಸೈ, ಜಲಜದಳ = ಕಮಲಪತ್ರಮಂ, ಮಣಶಿಲೆಯಂ, ಗೊರೋಚನಮಂ
 ತಾವರೆಯ ರಸಮಂ, ಪಿತ್ತಿ = ಪಿತ್ತಿಯಂ, ಬಂಧು = ಬಂದಿಯಂ, ಹರಿದ್ರಾ = ಅರಿಸಿನ
 ಮಂ.... ಚಂದನಮಂ, ಪೀತಾ = ಪ್ರಿಯಂಗು, ಕುಂಕುಮದ ಪೂವಂ, ಕಸ್ಮಾರಿಯಂ, ಏಲಂ =
 ಎಲಕ್ಕ, ಎಂಬಿವಂ, ಸಾಮ್ಯಂ = ಸರಿಯಪ್ಪದಂ, ಕರಾಷ್ಟ್ರಭಾಗಂ = ಕೈಯ್ಯಿಂದ ಎಂಟು ಹಿಡಿ
 ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುವೆ, ಚತುರಿಕಾ ಕುಸುಮ ಒಂದು ಪಾಲು ಕೂಡಿ
 ವರ್ತಯಃ = ಬತ್ತಿಗಳು, ಸರ್ವಭೋಗೈಃ = ಎಲ್ಲಾ ತೆರನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು... ..
 ಆವರೋಗಂಗಳು ಪಿಶಾಚಂಗಳು ಜ್ವರಮಂ, ನಿಹಂತಿ = ಪೋಗಲಾಡಿಕುಂ ಇಂತಿ
 ದೆಲ್ಲವಂ, ಘ್ನಂತಿ = ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ಚಂದ್ರೋದಯಾಖ್ಯಂ = ಚಂದ್ರೋದಯ ಎಂಬ ಹೆಸ
 ರುಳ್ಳ ಇದು.¹

² ಭಗಂದರಕ್ಕೆ :—ಕಂಕ್ರಿಯೆಯಂ ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಂ ಪೂಸಿದೊಡೆ
 ಫಲತ್ರಯದ ಕಷಾಯ ಮನೆ ಕೂಡಿದರೆ ... ಕೆಡಿಸುಗುಂ. ರಜನಿಕ್ರತಂ...
 ... ಅಜಾಗಂಧ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಎಂಬಿವಂ ಚಾರ್ಣಂ ಅಂಬುಜಾನನೆಯರ್ಗ
 ರೆಯ ಆವಶ್ಯಂ ಮೊಲೆಬರ್ಕುಂ. ವನದಂತಿಯ ಸಂದಿಯ ಯೋಳು ಮೊಲೆಯ
 ನೊರಸಿ ಕಳ್ಳವೆರಸಿ ರಸಾಂಜನಮಂ ನಸ್ಯಂಗೈದೊಡೆ ವನಜಾಕ್ಷಿಯ ಮೊಲೆ ... ಮರಿಗುಂ.
 ಹೊಸಘೃತದೊಳಿರಿಸಿ ಜಾತಿವ್ರಸೂನವಂ ಸಂಚಕಲಮಂ ಮಧುಕಮಂ ಕಟ್ಟಿ
 ಪೂಸುಗೆ ಕಿಸುಕುಳ್ಳಿಯಪ್ಪವಳ ಭಗದ ಗಂಧಂ ಮಾಣ್ಣಂ. ಭಗರಕ್ತ
 ಎಂಬಿವಂ ಮೇಣ್ಣಿರುಕುಸಾಲೆಯ ತರುಣಫಲಮಂ
 ಬೇರಿನ ನಸ್ಯಮೆರೆಯ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಗೋರಂಟಿಯ ಬಿತ್ತಂ ಪಳೆಯ ನೀರೊಳು ಅರೆದು
 ಕುಡಿಯಿಸುಗೆ ಜಲದೆಡೆ ಭಗದೋಳ್ ಸಂಚರಿಪುದು. ನೀರರ್ಕಯ ಬೇರಂ ಕೊಂಡರೆದು
 ಕುಡಿಯೆ ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಫಲಮನಪೇಕ್ಷಿಸದಿರ್ಪಡೆ ಸಲಾಶಬೀಜಚಾರ್ಣದೊಳು
 ಮಧುಘೃತಮಂ ಕಲಸಿ ಬಳಿಕ್ಕದನ್ನು ರಜಸ್ವಲೆಯಾದವಳ ಭಗದೊಳು ಇಟ್ಟೊಡೆ ಅಗದು
 ಗರ್ಭ. ಸಮನಿಸೆ ಪುಷ್ಯಮಾಸದ ಮಾಮರದಮೂಲಮಂ ಕೊಂಡು ಕಟಿಕಟಿಯೊಳ್ಳುರುಷಂ
 ರಮಿಸಿದಂಗೆಗೆ ಗರ್ಭವಾಗದು. ಏನೆಂದು ಪೇಳ್ವೆನಿದರುನ್ನತಿಯಂ. ಜಲಜಾತಕಂದ, ಮಧು,
 ಸಿತತಿಳಂಗಳಂ...ಡಿಗ...ಬೆಳುದಾಳಂ ಮಲೆಯರುಹಂ ಎಂಬಿವಂ ತೆಂಡುಲಜಲದಿಂ ಕುಡಿಯೆ
 ಗರ್ಭಪತನಂ ಮಾಣ್ಣಂ.

1 ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ ಹೀಗಿದೆ :—ಇಂತೀ ವಿಷಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಮಾಪ್ತಂ.

2 ಇದರ ನಂತರ ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗ್ರಂಥಪಾತವಿದೆ. ಇವುಗಳು ಪದ್ಯ
 ರೂಪಗಳಂತಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥಪಾತದಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪದ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುವುದು
 ದುಸ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಗರುಗದ ತನಿರಸಮಂ ಮೇಣ್
ಗರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಬೇರ ಸಮಂ
ಹಸುವಿನ ಪಾಲೊಳ್ಳೆರಸಿ ಕುಡಿಸ
ವನಿತಾಜನದ ಗರ್ಭವಿಳಿಯದೆ ನಿಲ್ಲುಂ.

ಗರಿಕರ್ಣಿಕೆಯಂ, ಉತ್ತರಾಣಿಯಂ, ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇರೊಳು ಅರೆದು ಇಡಲು
ಭಗಾಂತರದೊಳು ಹಿತವೂ ಮನಕ್ಕೆ ಹರುಷವೂ ತಟ್ಟುವುದು ಬಿಸಿಯಕ್ಕಿಯ
ಗಚ್ಚಿನೊಳ್ಳುಡಿಯಿಸಿದರೆ ಶೀಘ್ರದೊಳು ಪ್ರಸವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯರ್ಗ ಸುಖಪ್ರಸವ
ಮಕ್ಕುಂ. ಸರಸ್ವತೀಮುಖ ತಿಲಕ ಭಗದೊಳು ಉತ್ತರಾಣಿಯತ್ವಕ್ಕು, ಹೊರಕ್ಕೆ ಸೊಪ್ಪಂ
ಅಟ್ಟಿಟ್ಟೊಡೆ ಬಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಳ್ಗುಂ ಬಸುರೊಳನಿಂಬುಗೆಟ್ಟ ಸತಿಯರ್ಗ ತಕ್ಷಣ
ದಿಂದ ಕಡುಚೋದ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರಾಣಿಯಗಿಡಂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದರೆ ಸುತಿಯಂ ಪಡೆ
ವರು. ಸರಿಯದೆ ಬಂದೊಡೆ ಸುತನಂ ಪಡೆವರು. ಸರಸ್ವತೀಮುಖ ತಿಲಕ.

ನಾರಿಯ ರೂಪಿರಲೋಡಂ
ದುರ್ವಾರಮೆನಿಸ್ಪದತಿಶಾಲೆಯಾಗೆಯಂದು
ಯವಕ್ಷಾ ರಮನಾಜ್ಯದಿ ಮೇಣ್ಣಿಸಿ
ನೀರೊಳ್ಳುಡಿಯೆದಂತೆಯಾಗೆ ನಿಲ್ಲುಂ
ಗುಡಮಂ ತುಳಸಿಯ ರಸದೋಳ್
ಕುಡಿಯಿಸಿ ಉತ್ತರಾಣಿಯಂ

... .. ಮೇಣ್
ಇಡುಗವಳ ಯೋನಿಯ ಸರಿಸರಿ
ನಡುಗುಂ ತಡೆದಿದೆ ಭಗಸಮುದಿತಶಾಲಂ
ಕಡಮೆಯಾಗಂಬುಜಾನನೆಯರ್ಗ

ಚಂದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ವಿಷಮುಷ್ಟಿ, ಎನಿಸ್ಪಿವನೊಡೆಗೂಡಿದ ತೈಲವನೆಟ್ಟನೆ ಪೂಸಗೆ ಭಗದ
ವೇದನೆ ಮಾಡುಂ. ಲಲನಾಪ್ರಸವಕೂಟಲೆಯಿಂದಂ ಪೊರೆಗೆ ಪೊಣ್ಣಿದಾ ಭಗಮು
ಮಾಂಸಂ ಕೊಲೆಗೆಡಿಸುತ್ತಿರ್ಪಡೆ, ಪಾಗಲಜೇರಂ ಸ್ತೂಳೆಂದುಸಶಮನಮಕ್ಕುಂ. ಯುವತಿ
ಜನದ ಭಗ ತಿಥಿಲವಾಗೆ ಜಕ್ಕಿಪಸಿಂ, ಮೃಗಾಂಕ ಮಧುವನರೆದು ಭಗದೊಳೆಡೆ ಒಡನೆ
ನಿರ್ಕುಂ ಭಗ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖ ತಿಲಕ. ಮಧುಮಿಶ್ರಂ ಪತ್ರೆ ಗೋರಂಡಿಯಂ
ಇಡೆ ಮಾಡುಂ. ಯೋನಿಯ ರವ್ವರ್ ಮುಸುಗಂ ಮರಳಿ ಚಗಂ ಘೃತ ಸಮ
ಸ್ನಿತಂ ಪೂಸ ದಂ. ಕುಸುಮರಸಸಮಸ್ತುತ ರಸವ ಬಂಜೆಯರಿಗೆ
ಮೂಲಿಕೆಯಂ ಬಿಸಿನೀರೊಳ್ಳುಡಿಯಿಸೆ ಮೇಣ್ ಪ್ರಸೂತೆಯಾದವಳ ಒಡಲ ಬಸುರಸಿದಕ್ಕುಂ.
ಸುರವಾರುಡಿಯ ಲೋಹಿಸರಮುಂ ತೋಡೆಸಡೆ ಉತ್ತರಾಣಿಯ
ತಿರ್ಗುಂ. ಕರುಳಕ್ಷತಚೂರ್ಣಂ ಮೇಣ್ ನೆಲಗುಂಬಳಮಿದರೊಳೊಂದನೆನ್ನೆಯ
ಪಾಲಿಂ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಆಗ ಬಾಣಂತಿಗೆ ತೋರ್ಗುಂ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲ್ಕುರೆವ ತೆರದಿಂ.

ಕರ್ಣರೋಗಕ್ಕೆ :—

ನಾಗರಸೇ ಯವ ... ಕುಷ್ಠವಚಾ .. ತಿಲತೈಲಂ ।

ಅರ್ಕಪತ್ರರಸಯುಕ್ತಂ ಕರ್ಣರುಜಾಶ್ರಿತರೋಗಾನ್ನಿಹನ್ತಿ ॥ (?)

ಸಮುದ್ರಸಾಂವತ್ಸರಸೈಂಧವಾದಿಕ್ಷ್ಣು ರತ್ರಯಾಣಾಮಜಮೋದಕಂ ಚ ।

ಹರೇತ್ಸ ಚೈರಂಡಘೃತೇನ ಮಿಶ್ರಮಜೀರ್ಣವಾತಂ ಗುರುಗುಲ್ಮವಾತಂ ॥

ಪ್ರಮೇಹವಾತಂ ಚ ವಿಷೂಚಿಕಾಂ ಚ ಕಾಮಾಲಕಾಂ ಪಾಂಡುರೋಗಂ ಜ್ವರಂ ಚ ॥

ಟೀಕೆ:—ಸಂಚಲವಣ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ, ಟಿಂಕಣ, ಅಜಮೋದ, ಅಳಲೆಯ ಕಾಯಿ, ಶುಂಠಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇಂಗು, ವಾಯಿವಿಳಂಗ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ, ಇವುಗಳ ಸಮಾನ ಚಾರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ಆದ್ರ್ವಕಂ ಚ ಸಿಪ್ಪಲೀಮರಿಚವಹ್ನಿಜೀರಕಂ

ಶ್ರೀಘ್ನೀ ಚ ಸೈಂಧವಂ ಚ ಚೂರ್ಣಿತಂ ಗುಡಂ ಸಹ ।

ವಟೀಕೃತಂ ಪಾಚನಂ ಪ್ರರೋಚಕಂ ಪ್ರದೀಪನಂ

ವಾಯುಗುಲ್ಮಮೂಲರೋಗನಾಶನಂ ರಸಾಯನಂ ॥

ಟೀಕೆ :—ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಜೀರಿಗೆ, ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವ, ಇಷ್ಟಸ್ಥೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಡಿದು ಧೂಳಿಯಂ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲವ ಕಲಸಿ ಉಂಡೆಯಂ ಮಾಡಿ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಗೋರಂಟಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಡಿದು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಪುಡಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಯ ಪುಡಿ, ತಾರೇಕಾಯಿಯ ಪುಡಿ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಪುಡಿಯನ್ನು ಬಿಸಿಸೀರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವುದು. ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ಅಮಶಂಕೆಗೆ :—ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆಯ ತಿಗಡು ಈ ಎರಡನ್ನು ಜಜ್ಜು ಗೊಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಟ್ಟಿ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ಏಲಾಲವಂಗತಕ್ಕೋಲಕಪೂರಸಿತಶರ್ಕರಾಂ ।

ಚಂದನೇನ ಚ ಚೂರ್ಣಂ ತದ್ಭೂಮೈರಂಡವಮಾಯುತಂ ॥

ವಸ್ತ್ರೇಣ ಗಾಲನಂ ಕೃತ್ವಾ ನಾಳಿಕೇರೋದಕೇನ ಚ ।

ದಮಯೇನ್ಯದಮೂರ್ಘಾಸು ಕ್ರೂರಜ್ವರ ಪ್ರಶಾಂತಯೇ ॥

ಟೀಕೆ :—ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಕಾರಮೆಣಸು, ಸಕ್ಕರೆ, ಕಪೂರ, ಇಷ್ಟು ಸಮಾನ ಇದರ ಸಮಾನ ನೆಲಿಅರಳ ಪುಡಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಕಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತು, ಅಯಃ ಕಾಂತ, ಶುದ್ಧವಾದ ಲೋಹ ಚೂರ್ಣ, ಅರಿಸಿನ, ಹತ್ತಿಯಗೊಟ್ಟಿ, ಅಗಿಲು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಲ ೨, ಇವಂ ಇಡಿದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು

ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ಮೂರು ವರಹ ತೂಕದ ಮಾರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆರ
ಳೊಳಗೆ ಇರೆಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ವರಹ ತೂಕ
ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು.

ಸರ್ವಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಯ ಜೀರಿಗೆ, ಕಲ್ಲುನಾರು, ಅಷ್ಟಮಧುಕ,
ಎಲಕ್ಕಿ, ತವಕ್ಷೀರ, . . . ಬಜೆ, ಹೆ . . . ಲದ ಗೆಣಸು, ತುರುಚನ ಬೇರು, ಇಷ್ಟಾ ಮಾನ
ತೂಕದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಇಡಿದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತನಂ ಮಾಡಿ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲರೆದು ಕಡಲೆಯ
ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ಆ ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಜೀರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ನಿಂಬೆಯ
ಹಣ್ಣು, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ತಡ್ಡೀರು, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಮರಹತ್ತಿಯ
ರಸ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. : ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

ಸನ್ನಿಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಟುಕ
ರೋಹಿಣಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ ನೀರಲ್ಲರೆದು ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಹಾಕಿ
. ನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಮೈಯ್ಯಶೂಲಿಗೆ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೇರಂ ತಂದು....(ಅಪೂರ್ಣ).

D 1375 & R 1376

ಶ್ರೀತೃವಾತಕ್ಕೆ ಔಷಧವು :—ದುಡ್ಡು ತೂಕ ಸಾಸಿವೆ, ದುಡ್ಡು ತೂಕ ಮೆಣಸು,
ಚನ್ನಂಗಿ ಅಕ್ಕಿ ಹಿಡಿ ೮, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕೊಗ್ಗಿ ಬೇರು ೧ ಹಿಡಿ, ಅವಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು
ಸರಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಶ್ರೀತೃವಾತ ಮಾಡುವುದು.

ಗಂಡಮಾಲೆಗೆ :—ಅವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಡ್ಲು, ಸಮುದ್ರಹಾಗಲಕಾಯಿ
ಬೇರು, ಸೊಪ್ಪು, ಹೊನ್ನಗನ್ನೆ ಬೇರು, ಅಂಬಿಬದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಗಂಡಮಾಲೆ
ಮಾಡುವುದು.

ಮೊಳೆಗೆ :—ಅರಿಸಿನವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕಳ್ಳಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ.....
ಪಿಟ್ಟಿಯಂ ಮಾಡಿ ಮೊಳೆಗೆ ಉಣ್ಣೆಯಂ ತೊಡೆದು ಆ ಪಿಟ್ಟಿಯಂ ತೊಡೆಯಲು ಎಲ್ಲಾ ಮೊಳೆ
ಕೆಡುಗುಂ. ದೊಡ್ಡ ಪುಚ್ಚಕಾಯಿ ರಸ ಸೇರು ೨, ಇದನ್ನೆನ್ನಿ ಚೂರ್ಣ ಕೂಡಿ ಪಾಕ ಎತ್ತು
ವುದು. ೧ ಪುಚ್ಚನ ಕಾಯಿ ಹಲ ಅರೆದು ಉಬ್ಬಿ ತೂಕ ಮಾಡಿ ಪಾಕದೊಳಗೆ ಹಾಕುವುದು.
ಗಂಧಿಗೆ ದ್ರವ್ಯ ಕೂಡಿ ಹಾಕುವುದು. ಪ್ರತಿಪಾಕ ಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಂಗ ಬೆರೆಸಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಸಾವು
.....ಮೊ ಪಾವು, ಲವಂಗ ವರಹ ತೂಕ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ೧ ತೂಕ, ಅಣೆಲೇಕಾಯಿ
ಹೊಟ್ಟು ಅರೆಪಾವು, ತಾರೇಕಾಯಿ ಹೊಟ್ಟು ಅರೆಪಾವು, ಉಪ್ಪು ಅರೆಪಾವು, ಘಳಿಗೆ
೨ ಅಟ್ಟು ಇಳುಹುವುದು. ದಿನಾಗಲಾ ತಾರೇಕಾಯಿ ಪ್ರಮಾಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ವಿರೇ
ಚನೆ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಓಗರೆ. ಐದು ದಿನ ಭೂಮಿಪುಟ ಮಾಡುವುದು.....
ವುದು. ಮಯಿಕ್ಕುಣಿಕನ ಬೇರು, ಸೊಪ್ಪು, ಬಲಮುರಿಸಿಗೆ ಚೂರ್ಣ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಒಣಗಿಸಿ
ಹಂಚಿನ ಒರೆಮೇಲೆ ಇಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವುದು. ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಹುಡುಮಾಡಿ ಹಾಕುವುದು. ಹುಣಸೆ

ಸಿರೆ.....ಕೆಲವು ಕೆಲವು ಬೋಗಿನೆ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ಹಾಕಿ ಮರ್ದನೆ ಮಾಡಿ ಪಾಕದ ಒಳಗೆ ಹಾಕುವುದು. (ಇದನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆ) ಸಕಲರೋಗ ಮಾಣ್ಣಂ.

ದೀಪನಕ್ಕೆ: —ರಸ, ಗಂಧಕ, ಮಯಿಲತುತ್ತ, ತಾಳಕ, ಶುಂಠಿ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ಬಂಗಾಲ ಸಜ್ಜೆ, ಬಿಳಿಧೂಪ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ನೋಣಸು, ಸಹಮೂಲಕಬೇರು, ಕಿರುಮೂಲಕ, ಇವ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ದೀಪನ ಹುಟ್ಟುವುದು, ದೇಹವುಷ್ಟಿಯಹುದು, ಸತ್ವ ಹುಟ್ಟುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಮೊದಲಾದ ನಾನಾವರ್ಣಉನ್ಮಾದವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಣ್ಣಂ. ಇದು ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗ.

ಪಿತ್ತಕ್ಕೆ:—ನೆಲ್ಲಿಕಾಯ ಒಣಗಿದ ಬೀಜವ ತೆಗೆದು ಎರಡು ಹಲ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಜೀರಿಗೆ ಹಲ ೧||, ಏಲಕ್ಕಿ ಹಲ ೧, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಹಲ ೧, ತವಕ್ಷೀರ ಹಲ ೧, ಶುಂಠಿ || ಹಲ, ನಾಗ ಕೇಸರಿ ಹಲ ಕಾಲು, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಹಲ ಅರ್ಧ. ಖರ್ಜೂರ ಹಲ ಅರ್ಧ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಹಲ ಅರ್ಧ, ಲಾಸುಂಡ ಹಲ ಅರ್ಧ, ಕರಬೀರಿಗೆ ಹಲ ಅರ್ಧ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ ಹಲ ಅರ್ಧ, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ ಹಲ ಅರ್ಧ, ಇವ ಕುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಇದರೊಳಗೆ ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಸಿಕ್ಕ ವರಹ ತೂಕ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಹದಿಸ್ತೆದು ದಿನ ಕೊಳ್ಳಲು ಪಿತ್ತ, ಶಿರೋ ಭ್ರಮಣ, ಎದೆಉರಿ, ಉರಿಮೂತ್ರ, ಕರಗುದತಃಪ, ಅರೋಚಕ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುವುದು ಇವು ಮಾಣುವುದು.

ಅಪ್ಲಸ್ಪೈತ್ಯಕ್ಕೆ:—ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಖರ್ಜೂರ, ತವಕ್ಷೀರ, ಸೋಗಸೆಬೇರು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ನೆಲದಾಳಗೆಡ್ಡೆ, ಅತಿಮಧುರ, ಇವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ೧೫ ದಿನ ಕೊಂಬುದು. ಅಪ್ಲಸ್ಪೈತ್ಯ, ಅಸ್ತಿಗತ, ಅರೋಚಕ, ಎದೆಉರಿ, ನಾಭಿಉರಿ, ಇವು ಮೊದಲಾದ ಪೈತ್ಯವೆಲ್ಲ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಮದ್ದು:—ಅಡಿಕೆ, ಕಾಜು, ಈಶ್ವರಿ, ಬುಗುಡೆಬೇರು, ಅಕ್ಕಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಪೂಸುವುದು.

ಮದ್ದು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ:—.....ನೆಗ್ಗಿಲು, ಮರುತುಂಬೆಗಡ, ಇವ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಅವಿನ ಹಾಲು ಅನುಪಾನ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ:—ಏಲಕ್ಕಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕುಂಬಳಬೀಜದ ತಿರುಳು, ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಘಾತು, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಸಮಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಮಾಲೆ, ಪೈತ್ಯಮುಂ ಮಾಣ್ಣಂ. ಸಧ್ಯ ಮೊಸರು, ಕಟುಪೂಗರ. ನೆಲ್ಲಿಯ ಚಟ್ಟು, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ, ಬಾಳದ ಬೇರು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಮಂಜಿಷ್ಠಿ, ಅರಿಸಿನ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಕಾಡವರೆ, ಇವ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ

ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಅರಿತೂಕ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ರಕ್ತಮೂತ್ರ, ಕಾಮಾಲೆ, ಉದರಭದ್ರ, ಅಮ್ಲಪಿತ್ತ, ರಕ್ತಾತಿಸಾರ, ಉಷ್ಣ ಇವು ಮಾಣುವುವು. ನೀಲಿಯನೆರೆದು ಎಣ್ಣೆ ಯಾ ಅಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಮಾಣುಂ.

ಕಪಾಲಶಾಲೆ, ಅರೆದಲೆಬೇನೆಗೆ :—ಕೋಷ್ಟ ಗಳ ತೂಕ ಸ್ಥಾನಾಗಿ ಅರೆದು ಎಣ್ಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತಲೆಗೆ ಪೂಸಿ ಎಕ್ಕೆಯ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಪ್ಪಿಗೆ ಹೊಲಿದು ತಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸು ವುದು. ಇದರಿಂದ ಕಪಾಲವಾಯು ಮಾಣುಂ. ಈಶ್ವರಿಯ ಬೇರನ್ನೂ ಅಮ ಸೋಪ್ಪನ್ನೂ ತಂದು ರಸ ಹಿಂಡಿ ಆ ಬೇರನ್ನ ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ಹತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಗಲೀ ಮೂಗಿಗೆ ಸಸ್ಯಂ ಮಾಡಲು ದಿನ ೩ ಕ್ಕೆ ಅರೆದಲೆಬೇನೆ ಮಾಣುಂ.

ಯಂತ್ರಾಪಿಡೆಗೆ :—ಸೆಲಗುಮ್ಮಡಿ ಬೇರು ತಂದು ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರ ಗಾಳಿತ ಮಾಡಿ ಕುಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು ಆ ಕಂಠವು ಕ್ಷಮವುದು. ಗರ್ಭ ಬ ತಿಂಗಳು, ೩ ತಿಂಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಯಂತ್ರಾಪಿಡೆ ಮಾಣುಂ. ಪಚ್ಚ ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು, ಅವರೆ, ಬದನೆಯ ಕಾಯಿ, ಸಸುವೆ ಇವು ವರ್ಜಿತ.

ಮೂತ್ರಕಟ್ಟಿಗೆ :—ಗರಿಕೆಬೇರು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ತ್ರಿಗಂಧರು ರಸ ದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತುಮಂ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಎಲ್ಲ ವೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಮಾಣುಂ.

ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಸುವಿವ ರಕ್ತಕ್ತ :—ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಹಾಟಿ, ಬೇಲಿ, ಗೋಬರಬೇರು, ಉತ್ತರಣಿಬೇರು, ಸೆಲ್ಲಬೇರು, ಇವಂ ಅಕ್ಕಿ ಯಾಕಿ ಹುಟ್ಟುಗುಟ್ಟು ತುಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ವ್ರಣ ಕೆಡುಗುಂ. ಉತ್ತರಣಿಬೇರು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅಡು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು ವ್ರಣ ಕೆಡುಗುಂ. ಜಿಲುವಾದ ಅರಸೆಯ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ ತಗ್ಗಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಅರೆದು ಕಟ್ಟಿ ಕುಡಿಯಲು ಸೋರುವ ರಕ್ತ ಇವುತ್ತು ವರುಷವಾದರೂ ಹರವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಚ್ಚ ಗಂಜಿ, ಅನ್ನ. ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು ವರ್ಜಿತ.

ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರಕ್ಕೆ :—ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಇದರ ಕಷಾಯವಂ ಶಿಲಾಧಾತು ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಕೆಡುಗುಂ. ದ್ರಾಕ್ಷೆಯಮೊಟ್ಟು, ಸ್ತನಿವಗಲೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಸೋಸರ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಕೆಡುಗುಂ. ಅದಿತ್ಯಭಕ್ತನ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಸಾಪಾಣಬೇಡಿ, ಶಿಲಾಧಾತು, ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಕೆಡುಗುಂ. ಪಾಡ ಬಬೇಡಿ, ಕಡಮಲ್ಲಿ ಗೆಯ ಬೇರು ಕಲ್ಮವಾಡಿ ಗೋಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಯಾ ಅಲ್ಲಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಅಶ್ಮರಿಯಂ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಕೆಡುಗುಂ. ಶ್ರೀಗಂಧ, ಬಾಳ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಸಾಪಾಣಬೇಡಿ, ಅದಿತ್ಯಭಕ್ತ, ಮಲ್ಲಿಗೆಬೇರು, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಕಾಸಿ ಶಿಲಾಧಾತು ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕುಡಿಯೆ ಅಶ್ಮರಿ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಕೆಡುಗುಂ.

ಭದ್ರಿಗೆ :—ಎರಡು (ಪಾವು) ಜೀರಿಗೆ, ೩ ಪಾವು ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತಿಗಡೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸೈಂಧವ, ಇನಿತಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಭದ್ರಿ ಕೆಡುಗುಂ.

ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಪನೆ :—ಕಾಡಗೋಳಿಯ ಬೀಜ ಅರ್ಧ ಹಣ ತೂಕವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಬಿಳು ಗಾರ ಇವನ್ನೂ ತಿಲಕೈಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು.

ಉರೂತೃಕೃಭ್ರಕ್ಕೆ, ನೀರುತಾಪಕ್ಕೆ, ಮೇಹಕ್ಕೆ :— ಎರಡು ಸಡಿ ಅಡಿನ ಮೂತ್ರ ಒಂದುಸಡಿ ಆಗುವ ಸರ್ಯಂತರ ಕಾಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದುಸಡಿ ಹಳೇಕಿಟ್ಟಿದ ಪುಡಿಯ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ ಇಳುಹಿಕೊಂಡು ಅರ್ಧ ಹುಣಸೇಬೀಜದಷ್ಟು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು ಮೂತ್ರಕೃಭ್ರ, ಪ್ರಮೇಹಕಲ್ಲು, ಉರೂತೃಗಳು ಮಾಣುವುವು. ಇದ ಮೇಹಗಡಣ, ಜಲಗರ, ನೀರುಬಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಮೂರು ಹುಣಸೇಬೀಜದಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಮಧುರ ಆಹಾರವಿಕ್ಕಲು ಬಲ್ಲ ಮಲದೊಳಗೆ ಬೀಳುವುದು. ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣು, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ನೀರುತಾಪ ಬಿಡುವುದು. ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣು, ಗರಿಕೆಬೇರು, ಸಂಜೀವತಿಗುಡು ಅದರೊಳಗಣ ತತ್ತಿಯ ತೆಗೆದು ಕಂಗುಂಗಿಯ ಗೆಡ್ಡೆಯ ಮೇಲಣ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಲಿದು ಇವು ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಒರಳಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯಲು ನೀರುತಾಪ ಬಿಡುವುದು. ಜಾಯಿಕಾಯಿ ಎರಡುತೂಕ, ಜಾಯಿ ಪತ್ರಿ ಎರಡುತೂಕ, ಭೂರ್ಜತಿಗಡು ಎರಡುತೂಕ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು ಎರಡುತೂಕ, ಖರ್ಜೂರ ಎರಡು ತೂಕ, ಕೊಳವಳಿಕೆ ಬೀಜ ಎರಡು ತೂಕ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು ಎರಡು ತೂಕ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ ಎರಡುತೂಕ, ಇವಿಷ್ಟನ್ನು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಚೂರ್ಣವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಮೂರು ಸೊಂಡೆಕಾಯಿಷ್ಟು ಮೂರು ಗುಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿಸಿ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಬಹು ಮೂತ್ರ ಇಷ್ಟತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಗುಣವಹುದು. ಉದಯಹೊತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಸಧ್ಯ ತೊಗರಿ ಬೇಳೆ, ನುಗ್ಗನೊಪ್ಪು ಕೂಡ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಚವುರುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಉಂಬುದು. ಹೀರೆ ಕಾಯಿ, ಪಡವಲಕಾಯಿ, ಒಳ್ಳೆಎಣ್ಣೆ, ಕಹಿಹೀರೆ ಸೊಪ್ಪು, ಅವರಿಕೆ ಕೊನರು, ತಾರೆಸೊಪ್ಪು, ಕೊನರು, ಹಿಂಡಿ ಹಾಕಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ನೀರುಮಜ್ಜಿಗೆ, ಬೆಣ್ಣೆ, ತೊಗರಿಕಟ್ಟು, ಉಪ್ಪು ವರ್ಜ್ಯ.

ಕಾಮಾಲೆಗೆ :—೧ ಸಲ ರಸ, ಗಂಧಕ ೨, ಮಯಿಲತುತ್ತು,ತಾಳಕ, ಮಣಿ ಶಿಲೆ, ಬಂಗಾಲಪಚ್ಚಿ, ಬಿಳಿಧೂಪ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಕಪ್ಪಲಿ, ಇವ ಮರ್ದಿಸಿ ಕಾಸಿ ಆರಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತುಪ್ಪ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಪ್ರತಿಸಾಕವಿಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಕೆಡುಗುಂ. ನೀಲಿಯ ರಸ, ತ್ರಿಫಲ, ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಕಾಮಾಲೆ ಕೆಡುಗುಂ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕಬ್ಬಿಣಕಿಟ್ಟಿ, ಇವ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಅಳಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಪಾಂಡುರೋಗ ಕೆಡುಗುಂ.

ಮೂತ್ರಕೃಭ್ರಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿದುರುಚೆ, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ, ಪಾಷಾಣಬೇಧಿ, ನೆಲದಾಳ, ಕೊ ತ್ತಂಬರಿ, ಕಕ್ಕೇಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳು, ಇವ ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಪಾಕವಿಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಲು ಮೂತ್ರಕೃಭ್ರ, ಕಟೆಯ ಉರಿ, ಮೂತ್ರಕೂಲೆ ಮಾಣುಂ. ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಎಲಕ್ಕು, ಸಟಿಕ, ಅಕ್ಕಿ ಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಮೂತ್ರಕೃಭ್ರ ಮಾಣುಂ.

ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಮದ್ದು:—ಮುರುದಾರಸಿಂಗಿ, ಬಂಗಾಳವಚ್ಚಿ, ಮುಸ್ತಕಿ, ಪಾಟಿ, ತುತ್ತ, ಸುರು ಗಡ, ಹರಿದಳ, ಪಟಕ, ಇಂಗಲೀಕ, ಕಾಚು, ಕಸ್ತೂರಿ, ಅರಿಸಿನ, ಮಯಿಲತುತ್ತ, ಕರ್ಕಟಕ ಶೃಂಗಿ, ನಾಭಿ, ಮಣಿಶಿಲೆ,.....ಕತ್ರಿಯ ಬೀಜ, ಹುರಿಹುರಿಯ ಬೀಜ, ಮುಷ್ಟಿಯ ಬೀಜ,.....ಮುತ್ತಗಸೆಕ್ಕೆ, ಭಾವಂಜಿಯ ಬೀಜ, ಇವಂ ಒಂದು ಬಿಸಲಿಗೆಯಂ ತುಂಬಿ ಮೇಲೆ ಬಿಸಲಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಬಾಯ ಪೂಸಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಯ ಮಾಡಿ ಬಿಸಲಿಗೆ ಇಕ್ಕು ಮೇಲಣ ಬಿಸಲಿಗೆಗೆ ಕಂಡಿಯ ಕೊರೆದು..... ..ಲಕಾಡು.....ಬೆಣ್ಣೆ ಬೆರಸಿ ಬೆಂಕಿಯನಿಕ್ಕೆ ತೈಲಲೇಪ ಬರುವುದು. ಆ ತೈಲವ ತೆಗೆದು ಬಲೆಗೆ ತೊಡೆದು ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಾಕೆ (ವ್ರಣ ಹರ.)

ನಾನಾವ್ರಣಕ್ಕೆ :—ಚಿತ್ರಮೂಲ ಲೇಪಯಿಕ್ಕುಲು ಬೀಜ, ನೆಡಿಂತಗಡಿ ಬೀಜ, ಭವಂಜಿ ಬೀಜ, ಬೇವಿನ ಬೀಜ, ಹಾವಿನ ಇವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಹುಲಿಗಿಲಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಇಕ್ಕುಲು ನಾನಾವ್ರಣ ತೀರ್ಗುಂ. ಕಾಚು, ಕಗ್ಗಲಿ, ಹಿಕ್ಕೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಎಲಕ್ಕು, ಮಣಿಶಿಲೆ, ಗಂಧಕ, ಇವಂ ಆಕಳ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ಅರಿಸಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಲು ದುಷ್ಟವ್ರಣ ಮಾಣ್ಗುಂ. ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆ ಎಲುವ ತಂದು ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ಕುರುಕುಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಗುಂ.

ಮೇಗಾಲು ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಅಂಕೋಲೆ ಬೀಜ, ಮುಸ್ತ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ ಗ ೨, ಶಂಗಡಿ ಸೆಕ್ಕೆ ಸೇ ೨, ಮುಷ್ಟಿಗೆ ಸೆಕ್ಕೆ ಸೇ ೨, ೬ ಮರದ ಸೆಕ್ಕೆ ಸೇರು ೨, ಇವಂ ತೈಲವಂ ತೆಗೆದು ಇದರೊಳಗೆ ಇಕ್ಕುವ ದ್ರವ್ಯ—ಕಾಚು, ಶುಂಠಿಚೂರ್ಣ, ಮೈಲತುತ್ತ, ಬಿಳಿಯ ಧೂಪ, ಕಾಕಿಮಾರಿಬೀಜ, ಅರಿಸಿಗ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ, ಆ ತೈಲದೊಳು ಮರ್ದಿಸಿ ಅರ್ಚನೆಯಂ ಮಾಡಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಲು ಮೇಗಾಲುಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಗುಂ. ಆವ ವ್ರಣರೋಗಕ್ಕೂ ಇದೇ ಔಷಧ.

ಗಂಡನಾಲೆಗೆ :—ಅಮಳಸರ ಗ ೧, ಮೈಲುತುತ್ತ ಗ ೧, ಜಾಯಿವತ್ರೆಯ ಬೀಜ ಗ ೧, ಇಲಿಕಿವಿ ಬೀಜ ಗ ೧, ಕಗ್ಗಲಿಯ ಬೀಜ ಗ ೧, ಕೆಂಪು ಕಣಿಗಿಲ ಸೆಕ್ಕೆ ಗ ೧, ಬಿಳಿಯ ಧೂಪ ಗ ೧, ಕರಿಜೀರಿಗೆ ಗ ೧, ಇವಂ ಗರುಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆಕಳ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮ ಮಾಡಿ ಹಾಕುವುದು.

ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಬಿಳಿಧೂಪ ಗ ೧, ಮುರುದಾರಸಿಂಗಿ, ಮೈಲುತುತ್ತ ಗ ೧,ಗ ೧, ಎಲೆಮಧು ಗ ೧, ಕಾಕಿಮಾರಿಬೀಜ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡುವುದು. ಕಂಟದ ಮೇಲಣ ಎಣ್ಣೆ ಪಾವು, ಮೇಣ ವರಹ ಇಕ್ಕಿ ಇವ ಎರಡ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಈ ಚೂರ್ಣ ಆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದು ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರ ಹೊಯ್ದು ಆ ನೀರೊಳು ಈ ಎಣ್ಣೆಯ ಹೊಯ್ದು ಕಲಕಿ ನಾಲ್ಕು ಘಳಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಸುಕಲು ಬೆಣ್ಣೆಯ ರೂಪ ಬರುವುದು. ಅದ ತೆಗೆದು ಭರಣಿ ಸುಂಬಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ಹಳೇವ್ರಣ ತೀರ್ಗುಂ. ಮುಸ್ತಕ, ಮೈಲತುತ್ತ, ಸುಡುಗರೆ, ಬಂಗಾಳ ವಚ್ಚಿ, ಕಾಕಿಮಾರಿಬೀಜ, ಹಿರಿಮದ್ದು, ಕಾಚು, ಜೋಳ, ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣ, ಒಳ್ಳೆಂಣ್ಣೆ ಕಾಯ

ಲಿಕ್ಕಿ ಮೇಣ ಪಾವ್ತುಗೈದು ಸಮಭಾಗ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಆ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕುವುದು. ಮುರುದಾರಸಿಂಗಿ, ಆಕಳ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರನೆ ಮಾಡಿ ನಾನಾ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು.ಪುಡಿಗೆ ತೊಣಚಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆ, ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆ,ಖಳ, ಗುರುಗಂಜಿ ಬೇರು, ಸೂರ್ಯಪುಟದ ಹುಳುಕು, ಕಣಗಿಲ ಬೇರು, ಕಾಸಲಿರಿಸುವುದು. ತಂಗಡಿ.....ಕೆ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿ ಕಾಲುಹುಣ್ಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆಯಂ ತೊಡೆದು ಈ ಪುಡಿಯಂ ಹಾಕಲು ವ್ರಣ ತೀಗುಂ.

ವ್ರಣಕ್ಕೆ :—ಕಣಗಿಲಬೇರು, ತೊಟ್ಟೆ ಬೇರು, ಅರಿಸಿನ, ಬಿಳಿಧೂಪ, ಮಣಿಶೆಲೆ, ಮಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಅಜದ ಪಿಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿತ್ಯವೂ ಮಣ್ಣು ಹಾಕುವುದು. ಮೂವತ್ತೊಂದು ದಿವಸ ಅದು ಕರಗಿ ಏಕಸಹದು. ತಾಮ್ರದ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧ ಭಾಗ ಹಾಕುವುದು. ಬಳ್ಳ ೮ ಕೊಂಡಗಳ್ಳಿ ಪಾಲ ತಂದು ಕಾಸಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಪುಡಿಯ ಹಾಕಿ ತಿಳಿ ತೆಗೆದುಗೊಂಡು ಶೋಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸೊಟಿನ ಒಳಗೆ ಇಲಿಪಾಷಾಣ ವರಹ ತೂಕ ಇಕ್ಕೆ ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಕಟ್ಟಿ ಇಪ್ಪೇ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಅದ ಬಳಕ ನೆಲಮೂಸೆ ಮಾಡಿ ಬದಲು ಮೂಸೆ ಮಾಡಿ ಆ ಮೂಸೆಯೊಳಗೆ ಬಟ್ಟಲ ಮಡಗಿ ನೆಲಮೂಸೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ರೇಕ ಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚುವುದು. ಮುಚ್ಚಿ ಜಂಬಿ ಪು..... ಕಟ್ಟಿಗೆ ದು ೩ ತೂಕ ಸತುವಿನ ಬಟ್ಟು, ದು ೩ ತೂಕ ರಸ, ಬಟ್ಟಿನ ಒಳಗೆ ಹಾಕುವುದು. ಅದರೊಳಗೆ ಹೆರೆಬರೆ ಹುಳಿ ಹೊಯ್ದು ಅದನ್ನು ಸಿತ್ಯ ಹುಳಿ ಹೊಯ್ದು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವುದು. ಮೂವತ್ತೊಂದು ದಿನ ಅರಿಸಿ ಕಿರಿಯಲ್ಲಿರೆಯಲು ಶೂಲೆವ್ರಣ ಮಾಣ್ಣುಂ. ಅಣಿಲೇಬೀಜ, ಮುಷ್ಟಿ ಬೀಜ, ಸೀಲಿಸೆಕ್ಕೆ, ಗಾಂಧಾರಿಸೆಕ್ಕೆ, ಕಣಗಿಲ ಸೆಕ್ಕೆ, ಇವಂ ಅರೆದು ಹುಲಿಗಿಲೆಯೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಆ ರಸ ಇಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಲು ಹುಣ್ಣು ಮಾಡುವುದು.ಯಲಿ ದೀವಿಗೆ ಮುಡಿಸಿ ಜಯಪುಟಿನ ಕೊಡುವುದು. ಅದು ಆರಳಿದರೆ ತಾಮ್ರದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದು. ಹುಣ್ಣು ತೊಳೆದು ಈ ಪುಡಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಲು ವ್ರಣಂಗಳು ಮಾಡುವುವು. ಆರಗು, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ, ಕರ್ಕಟರೈಂಗಿ, ಕಾಚು, ಇಟ್ಟಿಗೆಪುಡಿ, ಇವಂ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮರ್ದಿಸಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕುವುದು. ವ್ರಣ ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಕಿವಿಕೀವು ಸೋರಿದರೆ :—ಇಂಗು, ಕೃಷ್ಣಾಂಜನ, ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೀವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ಅರಿದಳ ಅರೆದು ಆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಜ್ಜಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಕುರು ಕೆಟ್ಟು ಕಿವಿ ಕೀವು ತೀಗುಂ.

ಸೂತಿಗೆ :—ಕುರುಟೆಗೆಯ ಹಾಲು, ಗುರುಗದ ಹಸುರು, ಇದರಿಂದ ಗಂಧಕವ ನೆನೆಹ ಈ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಭರಣಿ ತುಂಬಿ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಬಿಗುರೆ, ಗಂಧಕ, ಎಲಿಕ್ಕಿಯಂ ಅರೆದು ಮೇಕೆ ಗಂಜಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆಕಳ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲು ಸೂತಿ ಮಾಡುವುದು. ಕಲ್ಲುಪ್ಪು, ಉಡುವಿನ ಎಲುವು, ಚಿನ್ನಂಗಿ ನೆಲ್ಲು, ಇವಂ ಅರೆದು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲು ಗೆಡ್ಡೆ ಕರಗುವುದು.

ಕುರಿ :—ಅದಳ, ಗೇರಹರಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿ ಪುಟದಲ್ಲಿ ತೈಲವ ತೊಯ್ದ ನೂತಿ, ಗಂಟು, ದುರ್ವಣ, ವ್ರಾಕೈ ಹಾಕಲು ಸಕಲ ವ್ರಣ ಮಾಣುವುದು.

ಗೆಡ್ಡೆ ಕರಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಮೈಲತುತ್ತ, ಚವುಳು, ಸಾಸಿನೆ, ಚೆನ್ನಂಗಿ ನೆಲ್ಲು, ನುಗ್ಗೆ ಸೆಕ್ಕ, ಇವ ಅರೆದು ಗೆಡ್ಡೆಗೆ ಲೇಪ ಮಾಡಲು ಗೆಡ್ಡೆ ಕರಗುವುದು.

ನೂತಿಗೆ :—ಬೇವಿನ ಇವಂ ಅರೆದು ಹುಲಿಗಿಲಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ದುರದ ನೂತಿ ಮಾಣುಂ.

ದುರ್ವಣಕ್ಕೆ :—... ..ಸೆಕ್ಕ, ನವುಲಾಡಿಸೆಕ್ಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಬೇಳದ ಸೆಕ್ಕ, ಬಿಳಿಗರಿಕೆ, ಅರಿಸಿನ, ಕಿರುಕಸಾಲೆ ಬೇರು, ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಿಲ ಬೇರು, ನಾವು, ಇವ ಸಮಂ ಕೂಡಿ ಇದರೊಳಗೆ ದಸೆಕ್ಕ ಸೇರು ಹಾಕಿ ಇವಂ ಹರವಿಯೊಳು ತುಂಬಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುವುದು. ಒಣಗಿಸಿ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅರೆಯುವುದು. ಹುಲಿಗಿಲ ಎಣ್ಣೆ, ಅಂಬಿಲ, ಈ ಎರಡು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿ ಗಿಡ್ಡನದೊಳಗೆ ಕಾಸಿ ಕದಡಿ ಕುಡಿಗೆಯೊಳು ಇಕ್ಕಿಕೊಂಬುದು. ಕಜ್ಜಿಗೆ ತೊಡೆದು ಹಾಕುವುದು.

ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಉತ್ತರಣಿ ಸೊಪ್ಪು, ಎಲಕ್ಕ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಅರಿಸಿನ, ಇವ ತಣ್ಣೀರಲ್ಲಿ ಹದಮಾಡಿ ಅರೆದು ಹುರಿಮಾಡಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕುವುದು.

ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ತಂಗಡಿ ಹೊವ ನುಟ್ಟು ಕರುಕು ಮಾಡಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದು.

ಅರದ ಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ನಾಭಿ ತಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ನೆನಹಾಕುವುದು. ಅಷ್ಟು ಚೂರಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ತಳಿಗೆಯಂ ತುಂಬಿ ಸೋರೆ ಬೀಜ ದು ೧, ಕೆಂಪು ಹೀರೆಬೀಜ ದು ೧, ಬೇವಿನ ಬೀಜ ದು ೧, ವಿಸಿಕ ದು ೧, ಕೆಂಪುಕಣಿಗಿಲಬೇರು ದು ೧, ಇವಂ ಹುಲಿಗಿಲಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ದುಷ್ಟವ್ರಣ ಮಾಣುಂ. ಯ ಕಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸುವುದು. ಮೂಗಿಗ್ಗೆನಸ್ಯ ಮಾಡುವುದು. ಸಧ್ಯ ಉಪ್ಪು ವಜ್ರ. ಹಾಲುಅನ್ನ, ಹರಿವೆಸೊಪ್ಪು, ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಮೆಣಸು, ಬೆಳ್ಳಳ್ಳಿ, ಗೆಡ್ಡೆ, ಇದು ಸಧ್ಯ. ನಿಶಿಗೆ ಇದೇ ಮದ್ದು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ರಸನ ಹಾಕಿ ಕಾಸುವುದು. ಕಾಸಿ ಪಾನಡದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸುವುದು. ಕುಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಅರಿಸಿಸುವುದು. ಆ ರಸದೊಳಗೆ ಹಣ ತೂಕ ಕಸ್ತೂರಿ, ಹಣ ತೂಕ ಗೋರೋಚನ, ಹಣ ತೂಕ ಕುಂಕುಮದ ಹೂವು ಹಾಕಿ ಆ ರಸನ ಇದರೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಅದಳ, ಸಿತ್ತಿನಿ, ನೆಗ್ಗಿಲಹೂವು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ,ಹೂ, ಸೇವಂತಿ ಹೂ, ಮುಳ್ಳುಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂ.ಗ, ಲಾಮಂಚ, ಮುಡಿವಾಳ, ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಈ ಪುಷ್ಪನ ಗದ್ಯಾಣ ತೂಕವ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಪ್ಪನ ಸೇರು ಸಹ ಇಕ್ಕುವುದು. ನುಗ್ಗೆ ಹೂವು, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿ ಹೂವು, ದಾಸವಾಳದ ಹೂವು, ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಿಲಹೂ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಹೂ, ಬೇವಿನ ಹೂವು, ಎಕ್ಕ ಹೂವು,

ದಾಳಿಂಬದ ಕುಸುಮ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಗೋರಂಟಿಯ ಹೂವು, ತಾಳಹೂವು, ಸ್ತ್ರೀತುಳಸಿ ತೆನೆ, ಲೋಳಿಸರದ ಹೂವು, ತಾವರೇಕುಸುಮ, ನಿಂಬೇಕಾಯಷ್ಟು ಚೂರ್ಣ, ಕಾಲುಸೇರು ಎಳ್ಳು, ಬೆಲ್ಲ, ಇವು ಮೂರನ್ನು ಬಿಗುಳಿಕಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಮೂರು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಅವ ಬಗೆಯ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯೂ ಮಾಣ್ಣಂ. ಹಳೇಗಾಣದ ಹಿಂಡಿ ಒಂದುಪಡಿ, ಒಂದುಸೇರು ನಾಯಿತುಳಸಿ ಬೀಜ, ಒಂದುಸೇರು, ನೆಲಆವರಿಕೆ ಪುಡಿ, ಒಂದುಸೇರು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವಂ ಒಂದು ಬಿಸಲಿಗೆಗೆ ಅದ್ದನ ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಕುದಿಸಿ ದಸ್ಪನಾದ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಗ ಮೆಲುವ ತಿಂಬುದು. ಐದು ದಿನ ದಿನ ಮೆಲುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಹಿಡಿ ಗಜ್ಜುಗನ ಸೊಪ್ಪು, ಚೆನ್ನಂಗಿಅಕ್ಕಿ ಕೂಡ ಪುಡಿ ಕುಟ್ಟಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಸವಿ ತುಪ್ಪ ಮೆಲ್ಲಿ ಎಂಥಾ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯೂ ಮಾಣುವುದು.

ಇರುವಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ :—ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಬೇಳೆ ಸುಟ್ಟು ಆ ಬೂದಿ ಅವುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ತೊಡೆಯಲು ಇರುವಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆಗೆ :—ನಾಯಿಬೇಳದ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಲು ಕೆಂಪಿನ ಹೆನ್ನೆ ಮಾಣುವುದು.

ಹೊಕ್ಕುಳುಶೂಲೆಗೆ :—ಖರ್ಜೂರ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಕ್ಕುಳುಶೂಲೆ ಮಾಣ್ಣಂ.

ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಅಡ್ಡಸರ, ತಾವರೆಗೆಡ್ಡೆ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಮುಡಿವಾಳ, ಕೊಡಸಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೊಡುವುದು, ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಗ್ರಹಣೆಗೆ :—ಜೀರಿಗೆ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಂದನಸೆಕ್ಕೆ, ಅಜಮೋದ, ಬೂರುಗದ ಸೆಕ್ಕೆ, ಇವಂ ಬಂಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಹೊನ್ನುತೂಕ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಗ್ರಹಣೆ ಕಂಡ ಕಂಡ ಬೀಳು ಮಾಯುವುದು.

ಭೇದಿಗೆ :—ಶ್ರೀಗಂಧ, ಅಗಿಲು, ನೆಲ್ಲ ಅರಳು, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯ ಹಾಕೆ ಬೇಧಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ವಿಷಮುತೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಇವಂ ಕೂಡಿ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ವಿಷಮುತೀತಜ್ವರ ಮಾಣುವುದು.

ರಕ್ತಪಿತ್ತಕ್ಕೆ :—ಮೇಟಿಹುರುಳಿಯ ಬೇರ ತಂದು ಮೇಗಣ ತಿಗಡ ತೆಕ್ಕೊಂದು ಸಣ್ಣನೆ ಅರೆದು ಅವೆಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಬೆಳಗಾವಾಗ ಒಂದುಗುಳಿಗೆ ಕೊಂಬುದು. ಗಂಜಿ ಓಗರ ಪಘ್ಯ, ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ ಐದುದಿನ ಮುಟ್ಟಲಾಗದು. ತುಂಬಲಿನೆರಿ ಮಾಣುವುದು. ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿವ ರಕ್ತ, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ಕೆಡಗುಂ.....ಉತ್ತರಣೆ ಬೇರು, ನೇರಲ ತಿಗಡು, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ನೈದಿಲ

ಗೆಡ್ಡೆ, ಇನಿತಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯ ಉರಿ ರಕ್ತಸಿತ್ತ ಕೆಡುಗುಂ. ಉತ್ತರಣಿ ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಯಬೇರು, ಇನಿತಂ ಅಕ್ಕಿಹಾಕಿ ಹಿಟ್ಟು ತೊಳಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ರಕ್ತಸಿತ್ತ ಕೆಡುಗುಂ.

ಮೊಲೆನಾಗರಕ್ಕೆ :—ಮೂರುತೊಡೆ ಪರ್ವಟಕ, ಗಿಣಿಮೂಗು, ಕಾಗೆದೊಂಡೆ, ಟಿಡಲದ ನಾರು, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆ, ಅರಿದಳ, ಹುಲಿಗಿಲಬೇರು, ಬೇವು, ಈ ಬೇರುಗಳು ; ಬೇವಿನ ಹರಳು, ಇಂಗು, ಬಜೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಮೇಳಗಿನಬೇರು, ಕಡಲೆ, ಹುರುಳಿ, ಇವುಗಳ ರಸಗಳಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಭೂನಾಗರಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತೆರೆದ ಮೊಲೆನಾಗರ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಮೈಲಿಕರಕು, ಬಾಳೇಲೆ, ಉತ್ತರಣಿ, ಸುಟ್ಟಸಾಸುವೆ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಪೂಸೆ ಚಿಬುಡಿಗು, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಅರಿದಳ, ಕೋಷ್ಠ, ಸಮುದ್ರಪಾಳ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮೀರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ನಾನಾಮೊಲೆನಾಗರ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಬೇಲಬೀಜವಂ ನರಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಮೊಲೆನಾಗರ ಕೆಡುಗುಂ. ಹಿಪ್ಪೆಎಣ್ಣೆ, ಬೇರ ಶನಿವಾರ ತಂದು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಕಲಸಿ ಗಡಿಗೆಯಂ ತುಂಬಿ ಅದಿತ್ಯವಾರ ತೈಲವಂ ತೆಗೆದು ಬಲಿಯನಿಕ್ಕಿ ಮೊಲೆನಾಗರ ಕೆರಳಿದಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಮೂರುಬಾರಿ ಬಿಡದೆ ಮೂರುದಿನ ನಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಮೊಲೆನಾಗರ ತೀರ್ಗುಂ. ಗಣಿಜಿಲಬೇರ ನರಮೂತ್ರದಿ ನಸ್ಯವ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಮೊಲೆನಾಗರ ತೀರ್ಗುಂ.

ನೀರುವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಕಾಡುನುಗ್ಗೆ, ಅರಳಿಸಿಪ್ಪೆ, ಮೊಗಸಿರೆ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಸೂರ್ಯ ಕಾಂತಿ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಿ, ಮೈಲಿತುತ್ತ, ಬಂಗಾಲಪಚ್ಚಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೩, ಮೋಡಿ ೩, ಗರುಗ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಸೀಗೆರಸ, ಇವ ಮರ್ದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ನೀರುವ್ಯಾಧಿ ಮಾಡ್ಕುಂ. ಪಥ್ಯ ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು, ವಜ್ರ.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಭೂಚಿಕ್ಕೆಗೆಡ್ಡೆ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಗುಳಿಯನೆಗೆದು ಒಂದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಈ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಅಸನಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಸಿದರೆ ಮೊಳೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ ಔಷಧವಾ ಪೇಕ್ಷೆ. ಅರಿಸಿನವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕಳ್ಳಿಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಪಿಟ್ಟಿಯಂ ಮಾಡಿ ಮೊಳೆಗೆ ಉಣ್ಣೆಯಂ ತೊಡೆದು ಆ ಪಿಟ್ಟಿಯಂ ತೊಡೆಯಲು ಎಲ್ಲಾ ಮೊಳೆಗಳುಂ ಕೆಡುಗುಂ. ನಾಂಗಲಿಕ, ಮೊಗನಹುವೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸೈಂಧವ, ಎಕ್ಕೆಯಹಾಲು ಕಲಸಿ ಗುದದಲ್ಲಿ ಪೂಸೆ ಎಲ್ಲ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೆಡುಗುಂ. ಅರಿಸಿನ, ನವಿಲಸಿಪ್ಪಗಂಜಿ, ಇವನ್ನು ಮನುಷ್ಯರ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ದೇವದಾರಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಮೊಳೆಗೆ ಪೂಸೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೆಡುಗುಂ. ತುಪ್ಪ, ಸೈಂಧವ, ಕಹಿಹೀರೇಬೀಜ, ಇವನ್ನರೆದು ಗುದದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೆಡುಗುಂ. ತ್ರಿಕಟುಕ, ಸೈಂಧವ, ಕಹಿಹೀರೇಲೆ, ಇವನ್ನರೆದು ಗುದಕ್ಕೆ ಪೂಸೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೆಡುಗುಂ. ತುಪ್ಪವಂ ಪೂಸಿ ಬಿಳುಗಾರಮಂ ಕಟ್ಟಿ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೆಡುಗುಂ. ನಿಳಂಗ, ನಾಗರಿಕ, ಚಿತ್ರ

ಮೂಲ, ಸ್ವೈಂಧನ, ಕಳ್ಳಿಹಾಲು, ಕಲಸಿ ಲೇಪನಂ ಮಾಡುಗೆ. ಗುದದ ಮೋಳೆ ಕರಗುವುದು. ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯಂ ಪೇಳ್ವೆ. ಅವಾವುದೆಂದೆಡೆ ಮಲನಿರೋಧದಿಂದ, ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಭೋಜನನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಂ ಇನಿತರದಿಂದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ಅವು ಆರು ಪ್ರಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಅಸನಕ್ಕಿಳಿದು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯಕ್ಕುಂ. ಬಿಸಿಯ ರಕ್ತ ಬಡವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ವಳಿಯಂ ಬಹರ್ವಳಿಯಂ ಇನಿತು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ರಕ್ತ ಒಡೆಯದೆ ಗುದ ದೊಳಗೆ ಗಂಟಾಗಿರುವುದು,ಬೆವರುವುದು, ಎದೆ ಉರಿವದುಂ, ಮೈಬಣ್ಣ ಕೆಡುವುದುಂ, ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ, ನರಗಲೋಪ್ಪಚಿ ಬೇನೆಗೈವುದುಂ, ಮೈಪಿರುದು ತಿಂಬುದುಂ, ಉಚ್ಛಾಸನ ದಿಂದಂ, ಕಟಿಯ ಹೆರದಿಂದಂ ಮಲ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಪೋವುದು. ರಕ್ತ ಒಡೆದು ಬೆನ್ನು ಬೇನೆ ಗೈವುದುಂ, ಕೊರಳೊರಲವುದಂ, ಹುಳಿದೇಗು ಅಡಿಗಡಿಗಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಮೇಹಾಧ್ಯಾಯ:- ಪ್ರಮೇಹಾಧ್ಯಾಯಮಂ ಪೇಳ್ವೆ, ಆಗಿಪ್ಪ ಅಸಥ್ಯಾಹಾರದಿಂದ ವಿಸರೇತದಿಂದ, ಅತಿಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗದಿಂದ, ದಂತನವಮೂಲಂಗಳಿಂದ, ಧರಿಸುವದರಿಂದಂ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದಂ ಪ್ರಮೇಹಮಕ್ಕುಂ. ಇಂತಸ್ಪ ಲಕ್ಷಣವಂ ಪೇಳ್ವೆ. ಅವಾವುದೆಂದೆಡೆ ಕೈಕಾಲು ಉರಿವದು, ಬೆವರುವುದು, ಮೈ ಮದವಕ್ಕುಂ, ತೃಷ್ಣೆ ಸಿರಿದಪ್ಪುದು. ಅವು ಹತ್ತು ವಿಧ ಕಳದಿಂದ, ಆರು ವಿಧ ಸಿತ್ತದಿಂದ, ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ವಾತದಿಂದ ಅಹುವು. ಮೂತ್ರ ಕೆಂಡನೆ ಪೋವುದುಂ, ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಪೋವುದುಂ ತೆ ಬೆರಸಿ ಪೋವುದುಂ, ಅಳಿಯಂತೆ ಪೋವುದುಂ, ಉಪ್ಪಿನಂತೆ ಪೋವುದುಂ, ನಿತು ಪೋವುದುಂ, ವಾತಪ್ರಮೇಹದ ಲಕ್ಷಣ. ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣದಂತೆ ಪೋವುದುಂ, ಮಜ್ಜೆಗೆಯಂತೆ ಪೋವುದುಂ, ಹೀರಾವಳಿಯ ಬಣ್ಣದಂತೆ ಪೋವುದುಂ, ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಲಾಳದೊಳಗೆ ಉರಿವದುಂ, ಸಿತ್ತ ಪ್ರಮೇಹ ಲಕ್ಷಣಂ. ಮೂತ್ರ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಪೋವುದುಂ, ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯುಂ ಕೆಂಪಾಗಿ ಪೋವುದುಂ, ದುರ್ಗಂಧ ಹರಿವಿಯಾಗಿಯುಂ, ನೆಗಡಿಯುಂ ಇನಿತುಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಮೇಹಲಕ್ಷಣಂ. ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಮೇಹ ಸುಖಸಾಧ್ಯಂ, ಸಿತ್ತ ಪ್ರಮೇಹ ಅಸಾಧ್ಯಂ.

ವಾತಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ :- ತಾನರೆಯ ದಂಟು, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ, ಅಣಿಲೆ, ಅಗುಳು ಶುಂಠಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ವಿಳಂಗ, ಮತ್ತಿಯ ಬೇರು, ಇಂತಿವ ಕಷಾಯನಂ ಕುಡಿಯೆ ವಾತಪ್ರಮೇಹ ಕೆಡುಗುಂ.

ಸಿತ್ತ ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ :- ಅರಿಸಿನ, ಮರದರಿಸಿನ, ಮತ್ತಿ, ಕಡನ, ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕರಿಗೆ, ಎಂತಿವಂ ಒಂದಾಗಿ ಕಾಸಿ ಅರಿಸಿ ಕುಡಿಯೆ ಸಿತ್ತ ಪ್ರಮೇಹ ಕೆಡುಗುಂ.

ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಔಷಧಂ :- ಶ್ರೀಗಂಧ, ಅಗರು, ಅಣಿಲೆ, ದೇನದಾರು, ಇದೊಂದು ಪ್ರಮೇಹಯೋಗ.

ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ :- ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಕರಿಯ ಕೆಚ್ಚು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಬೇಲದ ಕರಕು, ಇದೊಂದು ಕಷಾಯ ; ಹಡಲ ಬೇರಿನ ಎಲೆ, ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ, ತ್ರಿಫಲೆ, ನೈದಿಲಗಡ್ಡೆ,

ಇದೊಂದು ಕಷಾಯ ; ತಾವರೆಯ ಕಂದೆ, ವದ್ದಕ, ಮುಸ್ತೆ, ನೆಲ್ಲಿ, ಅಡವಿಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಳದ ಬೇರು, ತಾಳೇಮರದ ಪೂವು, ಇದು ಒಂದು ಕಷಾಯ ; ಮೇಲೆಬಾಳ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ದೇವದಾರು, ಇದೊಂದು ಕಷಾಯ ; ಅವರೆಯ ಹಗಿನು ಭಾಗ ೫, ಬೇಲದ ಹಗಿನು ಭಾಗ ಅರಿಸಿನ ಭಾಗ ೪, ಮರದರಿಸಿನ ಭಾಗ ೫, ರು ಬಿತ್ತು ಭಾಗ ೬, ಅವರೆಯ ಬೀಜ ಭಾಗ ೭, ಇನಿತಿನಂ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯ ಕಾಸಿ ತಿಗುಡೆಯನಿಕ್ಕಿ ಮೆಲ್ಲಲು, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹವೂ ಕೆಡುಗುಂ. ಪುಚ್ಚಕಾಯಿ ಭಾಗ ೯, ನೆಲತಂಗಡಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲಂ ಓಡಪತ್ರೆ... ..¹ (ಅಪೂರ್ಣ).

D 1388

ಓಕರಿಕೆಗೆ :—ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಓಕರಿಕೆ ಮಾಡುಂ.ಣಸಿ ಬೇರು, ಎಟ್ಟಂ ಕಶಿ ಆಪ್ತನೆ ಸವ ಕಾಸಿ ಹಿನ್ನಲಿ ಪ್ರತಿಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಮಾಡುಂ.

ಅರೆದಲೆಬೇನೆಗೆ :—ಗಾಂಧಾರಿ ಬೇರನ್ನು ಹಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಡುವುದು. ನಸ್ಯವ ಮಾಡಲು ಅರೆದಲೆಬೇನೆ ಮಾಡುಂ.

ಶೂಲೆಗೆ :—ಇಂಗುಳ ಗ ೧, ನೆಲ್ಲಿ ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜ ಗ ೨, ಬಿಡುಲವಣ ಗ ೩, ಶುಂಠಿ ಗ ೪, ಓವು ಗ ೫, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಗ ೬, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಗ ೭, ಕೊವ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರು, ಅಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಶೂಲೆ, ಗುಲ್ಮಶೂಲೆ ಹರ. ಸಿ ಷಳ ಶೂಲೆ, ವಿಷಾಚಿಕೆ ಶೂಲೆ, ಆಸ್ರವನೆಂಬ ಹೊಟ್ಟೆಶೂಲೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಮಲ ಹೆಚ್ಚಿದ ಶೂಲೆ, ಸ್ವನಕದ ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಕೊಗ್ಗಿ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಈಶ್ವರೀಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ಇವಂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಚೆಟ್ಟಿ ಅಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆರು ಚೆಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪದ (ಅಪೂರ್ಣ).

D 1389

ಯೋನಿನೆತ್ತರಿಗೆ :—ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಹಾಲು, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮವಂ ಹಾಕಿ ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಕುಡಿಸಿದರೆ ನೆತ್ತರು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಸಧ್ಯ ಹುಳಿ ವರ್ಜಿತ.

ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ರಮ :—ಒಂದು ಕೈ ಬೇಳೆಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಾಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡಿ ಸಕ್ಕರೆ, ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ ...

1 ಇದರ ನಂತರ ತಾಲಪತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ :— “ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವೈದ್ಯವಿಷಯವು ಮುಗಿದುದು.”

... .. ವಾಗಿ ಕೂಡಿ ಇಬ್ಬನಿಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿ ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಹೇರಳಕಾಯಷ್ಟು ಏದು ದಿನ ಕೊಂಬುದು.ನಾಲಿಗೆಗೆ ಮೆದ್ದು ಜಗಳಕಂಟಿಯ ಪಟ್ಟಿಯಂ ಉದಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉದ ಆಡುಸೋಗಿ ಸೊಪ್ಪು, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಸೊಪ್ಪು, ತುಳಸೀಸೊಪ್ಪು, ಸಹದೇವಿ ಸೊಪ್ಪು, ಭೂತ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವನ್ನು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿದರೆ ಜ್ವರಂ ಮಾಣ್ತುಂ.

ಪುದುವನಿಗೆ :—... .. ಓಮ, ಒಳ್ಳೇ ಹಾಲು ಈ ಎರಡನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಅಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿಗೆ ಅವರೇಕಾಯಷ್ಟುಯಲಿ ಸುಲಿದು ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಅಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೂವಿನ ರಸವ ಕೊಂಬುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೆರೆಯಬಹುದು. ಸಾಕಾದರೆ ಮೊಸರೋಗರವನುಂಬುದು.

D 1392 & D 1396

ಚಕ್ಷುರೋಗಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ತೊಳೆವ ಕಷಾಯ :—ನೆಲ್ಲಿಯ ಚೆಟ್ಟು, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ನೇರಿಲಿಪ್ಪಕ್ಕು, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ತೊಳೆಯುವುದು. ಅಂಬಿಲವಂ ಕಾಸಿ ಮೂಗಿಗೆ ಸೇಕಂ ಕೊಡುವುದು. ಉಗುರಿಂ ಕಣ್ಣು ಮಲವ ತೆಗೆಯಲಾಗದು. ನಯನಕ್ಕೆ ಶೇವ ಉದ್ರೇಕಿ ಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ನೀರು, ಎರಂಡವತ್ರಫಲಂಗಳನ್ನಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಿ ಮೃದುಸ್ವೇದನಂ ಮಾಡುವುದು. ವಾತಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ ಕೆಡುವುದು. ಬೆಳಲ ಎಲೆಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಸೋಗುಸುವಂತಾಗಿ ಸ್ವೇದಂ ಮಾಡುಗೆ, ಪಿತ್ತಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ ಕೆಡುಗುಂ. ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ—ಬೆಲ್ಲನತ್ತದ ಎಲೆಯಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಸೋಗುಸುವಂತಾಗಿ ಶಾಖಂ ಮಾಡುವುದು. ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ ಕೆಡುಗುಂ.

ವಾತನಯನಕ್ಕೆ :—ಉಬ್ಬಿಯ ಔಷಧಿ-ಲೋಕ್ಕಿಯ ಕಗ್ಗಿ, ಎರಡು ಗುಳ್ಳೆ, ಉಮ್ಮತ್ತ, ಎಕ್ಕೆಹೂ ಹಣ್ಣೆಲೆ, ಆಡಿನ ಹಿಕ್ಕೆ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕದಡಿ ಅಂಬಿಲವ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಉಬ್ಬಿಯಂ ಕೊಂಬುದು. ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಕ್ಷುರೋಗಂ ಕೆಡುಗುಂ.

ಪೀನಸಕ್ಕೆ :—ಗಂಧಕ, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಬಜೆ, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ತುಳಸಿ, ಪದ್ಮಕ, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಅಜಮೂತ್ರದಿಂದಟ್ಟು ನಸ್ಯಂ ಮಾಡಲು ಪೀನಸ, ಮೂಗು ನಾರುವುದು ಮಾಣ್ತುಂ.

ಗಳರೋಗಕ್ಕೆ :—

ದ್ವಿಕ್ಷಾರತ್ರಿಫಲಾಪ್ರೋಷಾವಿಳಂಗಂ ಲವಣಾನ್ವಿತಂ ।

ಚಿತ್ರಮೂಲಂ ತು ಚೂರ್ಣಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣಂ ತು ಕಾರಯೇತ್ ॥

ಗೋಮೂತ್ರೇ ವರ್ತಿತಾನಾಂ ತು ಗಳರೋಗಂ ತು ನಾಶನಂ ॥

ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅಂಜನ :—

ಲಶುನಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ರಾಜೀ ವಚಾ ಪಥ್ಯಾಸಮಾಂಶಕಂ ।

ಏತಚ್ಚೂರ್ಣಂ ಜಲೇ ಪಿಷ್ಪಾ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಂ ಜ್ವರನಾಶನಂ ॥

ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಬಂಜೆ ಮಡುವಾಗಲಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಿಲ್ಲದೆ ಚಣಕ ಸಮಾನ ಕೊಡಲು ಅತಿಸಾರವು ಮಾಣ್ಣಂ. ಭಳಿ ಹರ ಸಿದ್ಧ. ಹಜ್ಜೆಯ ರೋಘಂ ಮೆಣಿಸಿಲ್ಲದೆ ಚಣಕಪ್ರಮಾಣಂ ಕೊಡಲು ಅತಿಸಾರ, ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ, ಮಾಣ್ಣಂ ಸಿದ್ಧ.

ಗುಲ್ಮಕ್ಕೆ :—

ತಾಳಕಂ ಗಂಧಕಂ ಚೈವ ಶಂಖಸರ್ಣಮನೇಶಿಲಾ |

ಮಾತುಲುಂಗಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಗುಲ್ಮರೋಗವಿನಾಶನಂ ||

ಇರುಳುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ತ್ರಿಗುಣಿಯನ್ನು ಹಸಿಯ ಶುಂಠಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಘಾವಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು. ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಣುವುದು. ದೆಣ್ಣುಗವಡೆಯಂ ಕೊಂಡು ಸಜ್ಜೆ ಕರ್ಪೂರವ ಅದರೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟಲೊಳಗೆ ಶುದ್ಧ ಗೋರೋಚನವನ್ನು ಗುರುಗಂಜಿಯ ತೋರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಂಡ ಮಾಡಿ ಒಲೆಯ ಹಾಗೆ ಹೂಡಿ ಕನಡೆಯನಿರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಶುದ್ಧ ಗೋರೋಚನವನ್ನು ೩ ಹಣ ತೂಕವನ್ನು ತುಳಿದು ಸಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನ ರಸವ ಬಟ್ಟಲು ತುಂಬಿ ಹಿಂಡಿ ಆ ಅಂಬಟಿಯ ರಸವ ೧ ಹಣ ತೂಕವನದರಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಇಡೆ ಕರಗುವುದು. ಅದನ್ನು ತಳಿಗೆಯ ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ತಾಮ್ರದ ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತೆಗೆದು ಸೀಸದ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಹೂವು ಕರಗುವುದು.

ಹರಿದ್ರಾಸಿಂಬಸತ್ರಾಣಿ ಸಿಸ್ಪಲೀಮರಿಚಾಢಿ ಚ |

ವಿಫೀತಕಸ್ಯ ಮಜ್ಜಾಢಿ ಶಂಖನಾಭಿರ್ಮನಶ್ಶಿಲಾ ||

ಎತಾಢಿ ಸಮಭಾಗಾಢಿ ಅಜಾಮೂತ್ರೇಣ ಪೇಷಯೇತ್ |

ನಿಶಾಂಧಂ ತಿಮಿರಂ ಕಾಚಂ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಪಟಲಾಢಿ ಚ ||

ಅತಿರಕ್ತಾಢಿ ಮಾಂಸಾಢಿ ಸಸ್ತರಾತ್ರಾದ್ವಿನಶ್ಶತಿ ||

ಜಾಜಿಯ ಸೊಪ್ಪಂ ಹಸಿರಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಸುವುದು. ಇರುಳುಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣಂ.

ಶೂಲೆಗೆ :—ರಸವನ್ನು ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕರಿ ಎಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಶುದ್ಧ ರಸ, ಇಂಗಲೀಕ, ಮಣಿಸಿಲೆ, ತುತ್ತ, ಪಾಷಾಣ, ಬಿಳುಗಾರ, ಗಂಧಕ, ಖಸ್ತುಲಿ, ನಾಭಿ, ಮಾಕ್ಷಿಕ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಚಂದ್ರ, ಇವನ್ನು ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಿಲ್ಲ ಅರೆದು ಸಣ್ಣ ಪಾಪಡೆಗೆ ತೆಳುವಾಗಿ ತೊಡೆದು ಆ ಶುದ್ಧ ರಸವನ್ನು ಆ ಪಾಪಡೆ ಅರಿದ ಬಳಿಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಸರಪಣೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ಅದರ ಕೆಳಗೆ ದೀವಿಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವುದು. ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಶುದ್ಧ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನೋವು ತೋರಿದ ತಾವಿಗೆ ತೊಡೆಯುವುದು. ಆ ಶುದ್ಧ ರಸವನ್ನು, ಅಣಿಲೆಯನ್ನು, ಇಂಗಲೀಕವನ್ನು, ಪಾಷಾಣ, ಗಂಧಕ, ತುತ್ತ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವತ್ಯೇಕ ೨ ತೂಕ, ರಸ ತೂಕ ೪, ಮೇಣ ೧ ಹಲ ಕೂಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಅರೆ ಪಡಿ ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೇಣವನ್ನು ರಸಪೇಷಧ ಹಾಕಿ ಮೇಣ ಕರಗುವಷ್ಟು ಕಾಸಿದರೆ ನೊರೆ ಏಳುವುದು. ಆ ಲೇಹ್ಯವನ್ನು ನೋವು ಆದ ತಾವಿಗೆ ಉಜ್ಜುವುದು. ಶೂಲೆ, ನೋವುಗಂಟು, ಮುಡುಬು ಇವು ಗುಣ.

ದೃಷ್ಟಪುಷ್ಪ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಕಾರ :—ಟಂಕಣವನ್ನು ಗಂಧಕದೊಳಗೆ ತೇದು ಹೂವಿನ ಮೇಲೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಹೂವನ್ನು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ೧ ಹರವಿಯೊಳಗೆ ಒಕ್ಕೊಳ ನೀರನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಆ ನೀರ ಮೇಲೆ ಪಾಲುಗಣಿಕೆಯಾಗಲೀ ಸಜ್ಜೆಯ ಗಣಿಕೆಯ ಕುಡಿಯನಾದರೂ ಹಾಕಿ ಆ ಗಣಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅಗಲಿಹ ಬಟ್ಟಲನಿಸಿ ಆ ಮಡಕೆಯ ಕಂಠದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಿದ್ರವ ಮಾಡಿ, ಆ ಭಿದ್ರದೊಳಗೆ ಅಡ್ಡ ಗಣಿಕೆಯನಿಕ್ಕಿ ಆ ಗಣಿಕೆಗೆ ಪೊಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟಲೊಳಗೆ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಮಡಕೆಯ ಬಾಯ ಮುಚ್ಚಿ ೧ ಘಳಿಗೆ ಪಚಿಸುವುದು.

ಫಿರಂಗಿ ಉಬ್ಬಿಗೆ :—

ಪಾರದಂ ಟಂಕಣಂ ನಾಭಿಂ ನವಸಾರಂ ಶಿಲಾಜಿತುಂ ।

ಬಂಗಾಳಂ ಮುಸ್ತಕಂ ತುತ್ಥಂ ಹಿಂಗುಳಂ ಚ ಸಮನ್ವಿತಂ ॥

ಹೆತಾಲಂ ತದರ್ಥೋಕ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಚ ತ್ರಿನಿಷ್ಕಂ ।

ಪ್ರಸ್ಥಾರ್ಥೋನ ಘೃತಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಯಾವತ್ಪೇನಂ ವಿವಾಚಯೇತ್ ॥

ತದ್ಭೂತಂ ಲೇಪನಂ ಸೇವ್ಯಂ ಫಿರಂಗಿವ್ರಣನಾಶನಂ ।

ಪಂಚವರ್ಣದ ದೀವಿಗೆಯ ಹೊತ್ತಿಸುವ ಪ್ರಕಾರ :—ತಾರೆ, ಗಣಿಜಲ ಸಮೂಲ, ಗಾಂ ಧಾರಿ ಎಲೆ, ಗಂಧಕ ಗಳ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆ ೧ ಮಾನಂ ತಿಳಿ ಕಾಸಿ ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಳುಹಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತಿಸೆ ಕೆಂಪಕ್ಕು. ಒಳ್ಳೆಸೊಂಡೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಬಿಳಿತುರುಚನ ಸಮೂಲ, ಕರಿಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿಸಮೂಲ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಳ, ಎಣ್ಣೆ ೧, ಪೂರ್ವ ಕ್ರಮ, ಕೊಳವಳಕೆಯ ಬೀಜ, ಹೊನ್ನಗೊನ್ನೆಸೊಪ್ಪು, ಪ್ರತ್ಯೇಕಳ, ಎಣ್ಣೆ ೧ ಮಾನ, ಕಪ್ಪಕ್ಕು. ತಗರೆಶೇರಿ ಉಂಡೆ ಅಂಬಿಗೆ, ಇಂಗುಳದ ಹಣ್ಣು, ದಾಗುಡಿಯ ಸಮೂಲ, ಮೊಲ ನಂದಿಯಗಿಡ್ಡಿ, ಬಿಳಿಯಸಾಮೆ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲ ಪೂರ್ವಕ್ರಮ. ಕೆಂಪಿನ ಮಸಿಗೆ ಸಮೂಲ, ತೊಬರತಿಗಡು ಈ ೨ ನ್ನೂ ನೆರಳೊಳಗೆ ಒಣಗಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಸೆ ಬಿಳಿ ದಕ್ಕು. ತಾಳಕ ೧೦ ತೂಕ, ರಸ ೨ ತೂಕ, ಕಪ್ಪಲಿಸತ್ವ ೧ ತೂಕ, ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಿಂದರೆದು ಮೂಸೆಯಲಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಮೂಸೆಯಲಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮರಳ ತುಂಬಿ ತುಸು ಪುಟಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹರವಹುದು.

ಲೇಪನದ ಗ್ರಂಥ :—

ಆಯಾಮಸಸ್ತಭಾಗಂ ಚಾಪ್ಯಧೋಭಾಗಂ ಚತುಷ್ಟಯಂ ।

ದ್ವಿಭಾಗಮೇಕಭಾಗಂ ಚ ಭಿದ್ರಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥

ಆಯುರ್ಮಧ್ಯಾಚ್ಚತುರ್ಭಾಗಂ ದ್ವಿಭಾಗಂ ಪುನರೇವ ಚ ।

ಉಭಯೋರ್ಮಧ್ಯತಫ್ಫಿದ್ರಮಿತ್ಯೇತಲ್ಲೇಪಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಪುನ್ನಾಗೈರಂಡನಿಂಜೈರ್ಮಕುಳಧನದವೃಜ್ಞಾಲಕೇರೈಃ ಕರಂಜೈಃ

ಕಾರ್ಪಾಸೈಃ ಶಿಗ್ರುಡೋಲಾಫಲಮುನಿಚಣಕೈಃ ಸರ್ಪಪಾಂಕೋಲಬೀಜೈಃ ।

ರಾಸ್ನಾ ಕುಪ್ಪೈ: ಕುಲುತ್ಪೈಸ್ತಿಲಲವಣವಸೂರಿಂಗುದೇವದ್ರುದ್ರಾನ್ಯಾಸ
 ಸರ್ವಾನ್ಯಾಸ್ತೈಹಯುಕ್ತಂ ಸಕಲಪಟಯುತಂ ಪೊಟ್ಟಣಂ ವಾತಭುಂಜಿ ||
 ಏರಂಡಾರ್ಕಕರಂಜಮಾರಟಬಲಾಕರ್ಕಾತಿಸೋಮಸ್ನುಹಿ:
 ನಿಗುಂಡೀತಲಪೋಟಿಶಿಗುವನುಣಾಪಾಟಾಶ್ವಗಂಧಾದಿಕೈ: |
 'ನತ್ರೈ: ಕಾಂಜಿಕಮೂತ್ರವರ್ಗಸಹಿತೈ: ಸ್ವಿನ್ನೈಫಟಪೈರ್ಯುತಂ
 ಸ್ವೇದಂ ಕ್ರುದ್ಧಸಮೀರಣಾರ್ತಿವಪುಷ್ಪ: ಸದ್ಯ: ಸುಖೋತ್ಪಾದಕಂ ||
 ಕುಲುತ್ಪದ್ವೀಪೃಷ್ಠಾಕೈರ್ಭಸ್ಮಚೂರ್ಣಕೃತ್ವೈರಪಿ |
 ಕರೀಷಭಸ್ಮನಾ ಸಾರ್ಧಂ ದೇಹಾನಾಂ ಸ್ವೇದಶಾಂತಯೇ ||
 ರಾಸ್ನಾ ಸರ್ಪವಶ್ಯಂಗಿವೇರನುರಿಚಂ ಭೂಪೀಲುದೇವದ್ರುಮಂ
 ಮಾಸಾಲರ್ಕಕರಂಜಜಾಸ್ಥಿವಕುಳಂ ಶಿಗ್ರುಂ ಪುನರ್ನದ್ವಯಂ |
 ಕುಷ್ಠೈಲಾಗರುಮಾತ.ಲುಂಗವರಣಂ ಶ್ರೀವರ್ಣಿಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕಂ
 ಹ್ರಸ್ವೈರಂಡಜನಿಂಬತೋಯಸಹಿತಂ ಲೇವಂ ಚ ವಾಶಾಪಹಂ ||
 ಕೇಸರಂ ಮಾತುಲುಂಗಸ್ಯ ಫಲಂ ತ್ರಿಕಟುಕಂ ಘೃತಂ |
 ನಿಷ್ಕುಸಿಂಧೂದ್ಭವಂ ಕರ್ಷಂ ಕರ್ಷಂ ಚ ಮಧುಶರ್ಕರಂ ||
 ತದೇವ ದ್ವಿಫಲಂ ಸರ್ವಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಗಂಡೂಷಧಾರಣೈ: ||

ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅಂಗೋದ್ವರ್ತನ :-

ಮಾರೀಚಂ ವಿಷಗೈರಿಕಂ ಮಲಯಜಂ ಕಾರ್ಪಾಸಶೈಲೇಯಜಂ
 ವಾರೀರೇಣುಕಕೋಲಜಾತಿಕಟುಕಂ ನಿಂಬಾಮೃತಾಸರ್ಪವಂ |
 ತುಳಸೀವರ್ಪಟಶಾರಿಬಾಕಣವಚಾಜಾತಿಷ್ಣು ಹೀವಾಕುಟೀ
 ಅರವಿಂದಂ ಚ ಶತಾವರೀ ಸಹಚರೀ ದುಸ್ತಶ್ವನೀಲೀಜಟೀ ||
 ಏತೇ ಭಾಗಸಮಂ ತು ಯೋಜಿತಮಿದಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂಕೃತಂ ಚೂರ್ಣಿತಂ
 ಅಂಗೋದ್ವರ್ತನಮರ್ಧನಂ ಚ ಕುರುತೇ ಸರ್ವಜ್ವರಂ ಪಾಚನಂ |
 ರಕ್ತಂ ಪಿತ್ತವಿನಾಶನೀ ಕೃಮಿಕುಲಂ ಕುಷ್ಠತ್ರಿಸಾಶಾವಹಂ
 ತುಷ್ಪಿಂ ಪುಷ್ಪಿಕರೋತಿ ಮಂಗಲಯಶೋಶಾಂತಿಂ ಸಕಾಂತಾಯತೇ ||

ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಜಾಜಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಮತ್ತಿಯಹರಳು, ಕಲ್ಲನಾರು, ಲಾಮಂಚ, ರೇಣುಕ, ತಕ್ಕೋಲ, ಜಾಯಿಫಲ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿಬೇರು, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಸಾಸಿನೆ, ತುಳಸಿ, ಪರ್ಪಾಷ್ಟಕ, ಸುಗಂಧಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಬಜೆ, ಕಂಗುಂಗಿ, ಬಾವಂಜಿಯ ಬೀಜ, ಮುಂಜಾದಿ ಬೀಜ, ಅಪಾದಿ, ಸಹದೇವಿ, ತುರುಚಿ, ನೀಲಿ, ರುದ್ರಜೆಡೆ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಸಹದೇವಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಲೇವನಂ ಮಾಡಿದುದು ಜ್ವರಹರ.

ದೂರ್ವಾಚಂದನಲಾವಂಚಪೈಶಾಚಕದಳಿಫಲಂ |

ಮೃಣಾಲೋತ್ಪಲಕಂದಂ ಚ ಧಾತ್ರೈಲಾಶ್ಯಮಧೂಕಜಂ ||

ಸದ್ವೈಕೇಸರಕುಮಾರೀಜಲಾಲುಮುಕುಲಾ ಮತಾಃ |
 ಜಲವಾಸಸಪತ್ನೀಲಾ ಗುಂಜಾವತ್ಸಂ ತು ಕೋಲಕಂ |
 ಗಾಲಿಕೇ ತಾನಿ ಪಿಷ್ಟಾನ್ವ ತು ಧಾನ್ಯಾನ್ವಂ ಮಿಶ್ರಯೇತ್ತಥಾ ||
 ಘೃತಕ್ಷೀರಂ ದ್ವಿಕುಡುಬಂ ದಧಿಸಾರಂ ತಥೈವ ಚ |
 ದಂಢಾಭಿಮಥನಂ ಕೃತ್ವಾ ನವನೀತಂ ತು ಲೇಪಿತಂ ||
 ಅಂತರ್ದಾಹಭ್ರಮಮದಸನ್ನಿ ಪಾತಜ್ವರಂ ಜಯೇತ್ |
 ಅಜಮೋದಂ ವಿಡಂಗಾನಿ ಪಿಷ್ಟತಕ್ರೇಣ ಪಾಯಯೇತ್ ||
 ಕೃಮಿಕೋಟಿಶತಂ ಜಾತೇ ಭೋಜನಾಂತೇ ಪ್ರಶಸ್ತೇ |
 ಜೈವಾಲಂ ದ್ವಿಪೀನೀ ತ್ರಿವೃತ್ ಸಲಾಶಂ ಬೀಜಪೂರಕಂ ||
 ವಿಳಂಗಂ ರಾಮಠಂ ಚೈವ ಕ್ರಿಮಿಜಂತುವಿನಾಶನಂ |
 ಕದಲೀಕಂದಮೂಲಂ ಚ ಪಾರಿಭದ್ರಂ ದಿನಂ ಚರೇತ್ ||
 ಜೈವಾಲಂ ಕೃಮಿಶತ್ರುಂ ಚ ಪಿತ್ತಪಾಲಾಶಬೀಜಕಂ |
 ಗುಡೇನ ಘಟಿಕಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಘೃತೇನ ಸಹ ಭಕ್ಷಯೇತ್ ||
 ದೀಪನಂ ಪಾಚನಂ ಹೃದ್ಯಂ ಕೃಮಿಜಾಲವಿನಾಶನಂ |

ಗರಳವನಸ್ಪತಿಗಳು ಸ್ಥಾವರಮೆನಿಸ್ಕುಂ. ಜಂಗಮಂಗಳಹಿಮೊದಲಾದ ಗರಳಪ್ರಾಣಿ
 ಗಳು. ಈ ಎರಡರೊಳಂ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿ ಕೃತ್ರಿಮಮಕ್ಕುಂ.

ಸ್ಥಾವಿರವಿಷನಿದಾನ :—

ಸ್ಥಾವರಂ ತು ಜ್ವರಂ ಹಿಕ್ಷಾದಂತಹರ್ಷಗಳಗ್ರಹಂ |
 ಫೇನಭದ್ಯೈರುಚಿಶ್ವಾಸಂ ಮೂರ್ಛಾಂ ತು ಕುರುತು ವಿಷಂ ||
 ಕೇಶಚ್ಛುತಿಂ ಶುಷ್ಕಕಾಸಂ ಪ್ರಲಾಸಮರುಚಿಜ್ವರಂ |
 ಹೃದ್ರಾವರ್ಣಸರ್ವಾಂಗಂ ನಿದ್ರಾಹಾಸಿಃ ಕೃಶಾಂಗತಾ ||
 ಸ್ವರಸ್ತ್ರಾವಭ್ರಮಂ ಜೈವ ಸಂತಾಪೋ ಜಡತಾ ಕ್ಲಮಃ |
 ಸತ್ವಹಾನಿಶ್ಚ ದಾರ್ಬಲ್ಯಂ ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಧಿಲಕ್ಷಣಂ ||
 ತತ್ರ ಕ್ರಿಯೇತಿ ಕಥಿತಾ ಮುನಿಭಿಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಾ
 ಸೇಯಂ ಚತುರ್ವಿಧಸದಾರ್ಥಗಣಪ್ರಧಾನಾ |
 ವೈದ್ಯಾತುರೌಷಧಸುಭೃತ್ಯಗಣಃ ಸದಾರ್ಥ—
 ಸ್ತೇಷ್ವಪ್ಯಶೇಷಧಿಷಣೋ ಭಿಷಗೇವ ಮುಖ್ಯಃ ||
 ಆದೌ ವಮನವಿರೇಕಾರ್ಥಮೌಷಧಂ ದದ್ಯಾತ್ |
 ಸದ್ಯಃಕ್ಷಾರಂ ಯವಕ್ಷಾರಂ ತಂಡುಲೀಯಂ ಸಮೂಲಕಂ ||
 ಜೀರಕಂ ಚಾಶ್ವಗಂಧೀಂ ಚ ಮೂಲಂ ಜಂಬೀರಕಾದ್ರವೈಃ |
 ಸಂಪಿಷ್ಟಾನ್ವ ತು ಪಿಬೇಚ್ಛೇಘ್ರಂ ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಧಿನಾಶನಂ ||

ಜಿಹ್ವಾಲೇಪಕ್ಕೆ :—

ವಿಶ್ವೇಷ್ಟಿತವುನರ್ವ್ಯಃ ಕುಷ್ಠಾಗೋರೋಚಪಿವ್ವಲೀಃ |
 ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಕಸ್ತೂರಿಹೇಮಂ ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಶುದ್ಧಿ ಕೃಲ್ಲಘು ||
 ಸನ್ನೇನ ಲುಳಿತಂ ಪೀತ್ವಾ ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರಂ ಜಯೇತ್ |
 ತಿನ್ರಿಣೀಪುಷ್ಪಸಾರಂ ವಾ ಮಧುಕಂ ಶರ್ಕರಾಯುತಂ ||
 ತ್ರುಟೀಚಂದನಲಾನುಂಚಶಾರಿಬೋತ್ಪಲಶಾರಿಬಂ |
 ಪಿಷ್ಪಂ ಸ್ವರಸಸಂಮಿಶ್ರಂ ಕರ್ಪೂರಂ ಸಹ ಯೋಜಯೇತ್ |
 ಪ್ರಾತಃಕಾಲೇ ಪಿಬೇತ್ಪಾನಂ ವಡವಾನಲವಾರಣಂ ||

ಮಂಡೆನೋವಿಗೆ :—

ಕುಷ್ಠಮೇರಂಡಮೂಲಂ ಚ ಲೇಪಾತ್ ಕಾಂಜಿಕಸ್ತೇಷಿತಂ |
 ಶಿರೋರ್ತಿಂ ನಾರಯತ್ಯಾಶು ಪುಷ್ಪಂ ವಾ ಮುಚುಕುಂದಜಂ ||

ಅವುಡಲದ ಬೇರು, ಲೋಕ್ಕಿಯ ಹೂವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸೆ ಮಂಡೆನೋವು
 ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಆರನಾಳೇ ರಸಂ ಪಿಷ್ಪಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಮರಿಚಂ ಶಿಲಾ |
 ಶಿರೋಲೇಪೇನ ನಶ್ಯಂತಿ ಶಿರಶ್ಚೂಲಾನ್ಯನೇಕಧಾ ||

ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಶಿಲಾಧಾತು, ಅಂಬಿಲದಲ್ಲರೆದು ಲೇಪಮಾಡೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಂಡೆ
 ನೋವು ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಭರ್ದಿಗೆ :—

ಕಾರ್ಪಾಶಾಸ್ತಿ ತ್ರುಟೀಕುಷ್ಠಾಲಾಜಚೂರ್ಣಂ ಚ ಶರ್ಕರಾ |
 ಲೇಪಯೇಚ್ಛದ್ಧಿನಾಶಾರ್ಥಂ ರಹಸ್ಯಮಿದಮಾಪಧಂ ||
 ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮಧೂಕಮಧುಕಲೋಧ್ರಕಾಶ್ವರ್ಯಶಾರಿಬಾಃ |
 ಮುಸ್ತಾ ಮಳಕಹ್ರೀಬೇರಸದ್ಧ ಕೇಸರಸಪಟಂ ||
 ಮೃಣಾಲಚಂದನೋಶೀರನೀಲೋತ್ಪಲಪರೂಷಕಂ |
 ಪಾಶೋಜಮೋದಾದ್ರಾಕ್ಷಾ ದಿಜಾತೀಕುಸುಮವಾಸಿತಂ ||
 ಯುಕ್ತೋ ಮಧುಸಿತಾಲಾಜಜಯಂತ್ಯಾನಿಲಪಿತ್ತಜಂ |
 ಜ್ವರಂ ಮದಾತ್ಮಯಂ ಭರ್ದಿಮೂರ್ಛಾದಾಹಸಮಾಶ್ರಯಂ ||

ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಇಪ್ಪೇಹೂವು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಲೋಧ್ರ, ಖರ್ಜೂರ, ಸುಗಂಧಿ, ಮುಸ್ತೆ,
 ನೆಲ್ಲಿಯಚಟ್ಟು, ಮುಡಿವಾಳ, ತಾವರೆಕುಸುಮ, ತಾವರೆಗೆಡ್ಡೆ, ತಾವರೆನಾಳ, ಶ್ರೀಗಂಧ,
 ಲಾನುಂಚ, ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ
 ಪ್ರತಿಪಾನ.

ವಿರೇಕಕ್ಕೆ:—ಕಹಿಹೀರೆಯ ಬೀಜವನ್ನು, ಜೇಪಾಳದ ಬೀಜವನ್ನು, ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದಿ ತೈಲವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಹಿಸೋರೆಯ ಹಸಿಯ ಕಾಯ ಅರ್ಧವ ತೋಡಿ ಆ ತೈಲವ ತುಂಬಿ ಧಾನ್ಯರಾಶಿಯೊಳಗೆ ೧೫ ದಿನ ಇರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ತೈಲದಲ್ಲಿ ಪಾದವನ್ನೂ, ನಾಭಿಯನ್ನೂ ಲೇಪನಾಡೆ ಆಮಾಂತ್ಯ ವಿರೇಚನವಹುದು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಪನಾಡಲು ಪಿತ್ತಾಂತವಮನವಹುದು. ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯೆ ಸ್ತಂಭನ.

ಅಂಡಶೂಲೆಗೆ:—ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆ, ಗದುಗು, ಓಮ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಬಜೆ, ಇಂಗು, ಸೈಂಧವ, ಇವಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ, ಎರಂಡತೈಲ ಸಹ ಕುಡಿಯೆ ಅಂಡಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ತೆಂಗಿನಹಣ್ಣು ಗಾಯ ಹೆರೆದು ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುವುದು. ಹುಚ್ಚದುಂಬೆಯ ಬೇರಂ ನಿಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಆರೆದು ಅಂಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವುದು. ಕೊಗ್ಗಿಯಸೊಪ್ಪು ತುಳಿದು ಕಟ್ಟುವುದು. ಎಡಕಡೆಯ ಶೇರು ಇಳಿದರೆ ತೋಡೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂಲಂ ಎಳೆಯ ಘೃತದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತ ಜತೆಯಾಗಿ ಇಕ್ಕುವುದು. ಬಲದ ತೋಳಲ್ಲಿ ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕುವುದು.

ಪೀನಸಕ್ಕೆ:—ಗಂಧಕ, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಬಜೆ, ಸುಗ್ಗೆಯ ಬೇರು, ತುಳಸಿ, ಪದ್ಮಕ, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅಜಮಾತ್ರ ಬೆರಸಿ ನಸ್ಯ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ:—

ರೋಹಿಣ್ಯಾಶ್ವ ಚತುರ್ನಿಷ್ಕಂ ದೇವೀರಸಸಮನ್ವಿತಂ |
ಮರ್ದಯಲ್ಲೇಪನಾತ್ರೇಣ ಸರ್ವಜ್ವರನಿವಾರಣಂ ||
ಸಹದೇವಿವಚಾಮುಕ್ತೋಶೀರಂ ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ |
ಚಂದನಂ ಕಟುಕಂ ಕೋಷ್ಠಂ ಸಮಭಾಗಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ |
ತೈಲಪ್ರಸ್ಥೇ ವಚೇತ್ತೈಲಂ ಸರ್ವಜ್ವರನಿವಾರಣಂ ||

ಮಂಡೆಗೆ ಲೇಪ:—

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಕೂಷ್ಠಾಂಡಕ ಉಗ್ರಗಂಧಾ ಪಾಠವ್ಯಯಾಸತ್ರಫಲಾವಿಲೇಪಾತ್ |
ನಿಂಬಸ್ಯ ನಿಯಾಸಯುತೋ ಲಲಾಟಭದ್ರಿಂ ನಿಹನ್ಯಾಜ್ವರತಃ ಕ್ಷಣೇನ ||
ಗಾಂಧಾರೀಂ ಚ ಜಟಾಮಾಂಸೀಂ ಘೃತೇನ ಸಹ ಪಾಚಯೇತ್ |
ತದಾಜ್ಯಂ ನಸ್ಯಮಾತ್ರೇಣ ನಿಹಂತ್ಯರ್ಧಶಿರೋವ್ಯಥಾಂ ||
ಕಾರ್ವಾಸಾನಿ ತ್ರುಟೀಕೃಷ್ಣ ಲಾಜಚೂರ್ಣಂ ತು ಶರ್ಕರಾಂ |
ಲೇಪಯೇಚ್ಛದಿನಾಶಾರ್ಥಂ ರಹಸ್ಯಮಿದಮುತ್ತಮಂ ||

ಕಟ್ಟಿದ ಮಲಮೂತ್ರಕ್ಕೆ:—ಕಾಗೆದೊಂಡೆಯ ಬೀಜ, ತೈಲ ಹ ೨೧, ಸೂತ ಹಲ ೧೦, ಗಂಧಕ ಹಲ ೫, ಅಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೆ, ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು. ಹಿರಿಯ ಮದ್ದಿನಬೇರು, ಚೆವಣಿಗಳದ ಬೇರು, ನೊಳಗ ಬೇರಿನ ತಿಗುಡಂ ಹಸಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಕಟ್ಟಿದ ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು.

ದೋಷಕ್ಕೆ:—ಉತ್ತರಣೆಯ ಬೇರನ್ನು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಆರೆದು ಎಳ್ಳ ತೊಳೆದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೆ ಬಿಡುಗು.

ಬಿಕ್ಕುಳಿಗೆ:—ಉತ್ತರಣೆಯ ಬೇರು, ಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ತಿಗಡೆ, ಅವರಣೆ, ಕಾಡು ಸಬ್ಬಿಸಿಗೇಜ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಮೂಲ, ತುಪ್ಪ, ದೇವದಾರು, ಗೋರಖಿ, ಕಾಡವುಡಲದ ನಾರುಬೇಳೆ, ಕಂಬೇವು, ಗಜ್ಜುಗ, ಸುಗಂಧಿ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಕುರುಟಿಗೆ, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಂಧ ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪ ಲೇಹ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ಬಿಕ್ಕುಳು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಸಕ್ಕರೆಯ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ನಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಬಿಕ್ಕು ಕೆಡುಗು. ತ್ರಿಫಲೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಬಿಕ್ಕುಳು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅರುವೆಯ ಕರಕು, ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಕರಕು. ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಕೊಡಲು ಬಿಕ್ಕುಳು ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—

ಮಧುಕಂ ಮಧುಸಂಯುಕ್ತಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಶರ್ಕರಾಸಮಂ ।
 ನಾಗರಂ ಗುಡಸಂಯುಕ್ತಂ ಹಿಕ್ಕಾಘ್ನಂ ನಾತ್ರಂ ಸಂಶಯಃ ॥
 ಸ್ತನ್ಯೇನ ಮಾಕ್ಷಿಕಾವಿಶ್ವಾ ನಸ್ಯಂ ವಾಲಕ್ತ ಕಾಂಬುನಾ ।
 ಮಧೂಚ್ಚಿಪ್ಪಂ ಸಜ್ಜರಸಂ ತುತ್ಥಂ ಮಣಿಶಿಲಾಸಮಂ ॥
 ಧೂಮಪಾನಂ ಹರೇದ್ಧಿ ಕ್ಯಾಂ ಧೂಪೈರ್ವಾ ಶಿಖಿವಕ್ಷಜೇ ।
 ಎಲಾವಾಲುಕಸಾರಿಬೇಕ್ಷುಮುಸಲೀ
 ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮೃಶರ್ಕರಾಯಷ್ಟಿಜಂಬೀರರಸಲೋಳಿತಂ ॥
 ಚಿಹ್ವಾಲೇಸನಮಾತ್ರೇಣ ದಾಹತ್ವಷ್ಟಾ ಸಿಬರ್ಹಣಂ ।
 ತಿಂತ್ರಿಣೀಪುಷ್ಪಸಾರೇಣ ಮಧುಕಂ ಶರ್ಕರಾಯುತಂ ॥
 ತ್ರುಟೀಚಂದನಲಾಮಂಚಶಾರಿಬೊತ್ಪಲಶಾಖಂ ।
 ಪಿಪ್ಪಂ ಸ್ವರಸಸಮ್ಮಿಶ್ರಂ ಕರ್ಪೂರಂ ಸಹ ಯೋಜಯೇತ್ ॥
 ಸನ್ನಿ ಪಾತೇ ಚ ದಾಹೇ ಚ ಭ್ರಮಮೂರ್ಛಾಪ್ರಲಾಸನತ್ ॥
 ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಖರ್ಜೂರವಕುಳಮೃಣಾಲಂ ತಿಂತ್ರಿಣೀಽಲಂ ॥
 ಮುಸ್ತಾಪರೂಷಕೋಶೀರಾಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಾನಮೇವ ಚ ।
 ವಸ್ತ್ರೇಣ ಪೀಡಯೇತ್ಸಮ್ಯಕ್ ಖರ್ಜೂರಂ ಶರ್ಕರಾಯುತಂ ॥
 ಪ್ರಾತಃಕಾಲೇ ಪಿಬೇತ್ಪಾನಂ ವಡಬಾನಲವಾರಣಂ ।
 ಉದುಂಬರತ್ವಕ್ಪ್ರಕ್ಷಾಳೇ ಕುಣ್ಣಾಂ ತದ್ವಿಘಲಂ ಭವೇತ್ ॥
 ಕದಲೀಫಲಸಂಮಿಶ್ರಂ ಮರ್ದಯೇತ್ಸರ್ವೇಞ್ಚ ತು ।
 ಶರ್ಕರಾಮಧುಕಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಶಾರಿಬೋಶೀರಚಂದನೈಃ ॥
 ಸಕ್ಕೋದುಂಬರಮಾತ್ರಂ ಚ ಕಲ್ಕಂ ಸಂಮಿಶ್ರಿತಂ ಪಿಬೇತ್ ॥
 ಭ್ರಮಂ ಮೂರ್ಛಾಂ ಪ್ರಲಾಸಂ ಚ ತೃಷ್ಣಾ ಜ್ವರಂ ವ್ಯಮೋಹತಿ ॥

ಶೀತಕ್ಕೆ ಲೇಸಧೂಪ:—

ತುಳಸಿವಾಕುಲೀತಿಕ್ತ ಗುಡೂಚೀಕ್ಷುಕಜೋರಕಾಃ ।
 ಸಹದೇವಿವಚಾಯುಕ್ತಾಃ ಶೀತಘ್ನಂ ಲೇಸಧೂಪಕ್ಕೆಃ ॥

ವತ್ಸಿರೈವೌಷಧೈಃ ಪಿಷ್ಪಾಸ್ವ ಲವಣಕ್ವಾರಸಂಯುತೈಃ |
ಸಾನ್ಮೇ ವಿಪಾಚಿತಂ ತೈಲಮಭ್ಯಂಗಾಚ್ಛೇತನಾಶನಂ ||

ನಿದ್ರಾನಿವಾರಕಂ ಅಂಜನಂ :-

ಪಿಪ್ಪಲೀ ಸೈಂಧವಂ ತೈಲಂ ನೈಮಾರೀಪೇಕ್ಷುಣಾಂಜನಂ |
ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತೈಭಯಾಸಿದ್ಧಂ ಶುಂಠಿಕಟ್ಟಲಕಶ್ಚ ವಾ ||
ಕ್ರಾಂತಾಮಕಟ್ಟಲಶ್ವಾಪಿ ಕ್ವಾಧಂ ಶೀತಜ್ವರಾಪಹಂ |
ಸೈಂಧವಂ ಶ್ವೇತಮರಿಚಂ ಸರ್ಪಸಂ ಕುಸ್ಮಮೇವ ಚ ||
ಬಸ್ತಮೂತ್ರೇಣ ಸಂಪಿಷ್ಪಾಸ್ವ ನಸ್ಯಂ ನಿದ್ರಾನಿವಾರಣಂ ||

ಸ್ವೇದಸ್ಯ ಉದ್ವರ್ತನಂ :-

ಸ್ವೇದೋದ್ಗಮೇ ಕುಲುತ್ಥಾನಾಂ ಭ್ರಷ್ಟಾನಾಂ ಚೂರ್ಣಸೇಚನಂ ||
ಭೂನಿಂಬಕಾರಟಸ್ತಿಕ್ತವಚಾಸರ್ಪಜಂ ರಜಃ ||
ಉದ್ವರ್ತನಂ ತ್ರಿದೋಷೋತ್ಕೇಶ್ವೇದಾಭಿಷ್ಯಂದಜೇ ಜ್ವರೇ |
ಕೇಸರಂ ಮಾತುಲುಂಗಸ್ಯ ಪಲಂ ತ್ರಿಕಟುಕಂ ಪೃಥಕ್ ||

ಗಂಡೂಷಃ :-

ನಿಷ್ಕಂ ಸಿಂಧೂದ್ಭವಂ ಕರ್ಷಂ ಕರ್ಷಾಂಶಂ ಮಧುಶರ್ಕರಾ |
ತದೇತದ್ವಿಫಲಂ ಸರ್ವಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಗಂಡೂಷಧಾರಣೈಃ ||
ಕೇಸರಂ ಮಾತುಲುಂಗಸ್ಯ ಧಾನ್ಯಾನ್ಮುಶರ್ಕರಾಯುತಂ |
ಕ್ವಾದ್ರಂ ಕ್ವಾದ್ರಾಂಶಗಂಡೂಷಸ್ತೌಲದೋಷನಿಬರ್ಹಣಃ ||

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ:—ಮಾವುನೇರಿಲು, ಹೆಮ್ಮರೆ, ಇದರ ತಿಗುಡಿನ ರಸಮಂ ಪುಟಪಾಕದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಸವ ತೆಗೆದು ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಎಣ್ಣೆ ಇವಂ ಸರಿಗೂಡಿ, ನಿಂಬೆಯಬೀಜ, ಮೆಣಸು, ಜೀರಿಗೆ, ಓಮ, ಉಳ್ಳಿ, ಸಾಸುವೆ, ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಳ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಿಂದರೆದು ಬಿಸಲಿಗೆಯೊಳಗೆ ಒಗ್ಗರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಸಣ್ಣ ಕುಡಿ ಬಂದಾಗ ಇಳುಹಿ ಶರೀರವರಿತು ಕೊಡುವುದು. ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಕನಡೆಪ್ರಯೋಗ:—ಒಳಕವಡೆಯನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯೊಳಗೆ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು ಆ ಕನಡೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗುಂಜಿಯ ತೂಕ ವತ್ಸನಾಭಿಯನ್ನು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ತುಂಬಿ ಆ ಕನಡೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಟಂಕಣವನ್ನು ಸುಣ್ಣವನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮೆತ್ತಿ ಒಣಗಿಸಿ ಕಂಡದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿ ಹೊಗೆ ಹೊರ ಹೊರಟರೆ ತೆಗೆದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಕರಡಿಗಳೊಳಗಿಸಿ ಒಂದುಗುಂಜಿ ತೂಕದ ಪ್ರಮಾಣವ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅತಿವಿಷನವಕ್ಕು.

ಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ಅತಿಸಾರ ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಜಯಬೀಜದ ಎಲೆಯನ್ನು ಹುರಿದು, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಸಜ್ಜರಸ, ಮಾವಿನಬೀಜ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಇವಂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಚೂರ್ಣವ

ಮಾಡಿ ಆ ಕವಡೆಚೂರ್ಣ ಗುಂಜಿಯ ತೂಕವ ಕೊಡುವುದು. ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂ ಗುಳಿ ಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವಾಗ ಪತ್ರಿಚ್ಛೇಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಪ್ಪದು, ಅನುಭವ.

ಕಪಿತ್ಥನಿಯಾಸಸಪೇನಯುಕ್ತಂ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಖಲ್ವೇ ವಿಜಯಾರಸೇನ |
ಅಜಾಜಿಜಾತೀಫಲೇನ ವ.ದ್ಯು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣಂ ಗ್ರಹಣೇಂ ನಿಹನ್ತಿ ||

ಪೀನಸಕ್ಕೆ :—ಗಂಧಕ, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಬಜ್ಜೆ, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ತುಳಸಿ, ಪದ್ಮಕ, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಅಜಾಮೂತ್ರದಿಂದಟ್ಟು ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಲು ಪೀನಸ, ಮೂಗು ನಾರುವುದು ಮಾಣುಂ. ¹

ಭಳಿಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಬಂಜೆಮಡುವಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆಯಂ ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಲ್ಲರೆದು ಚಣಕ ಪ್ರಮಾಣಂ ಕೊಡುವುದು. ಭಳಿಜ್ವರ ಬಿಡುವುದು ಸಿದ್ಧ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗೆ :—ಅಬ್ಬೆಸೊಪ್ಪಂ ಅರೆದು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಕೊಡಲು ಅತಿ ಸಾರ, ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಗಳು ಮಾಣುವುವು.

ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ :—ಗೊರಸಿನ ಹೊಡಕೇಬೇರನ್ನು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕದಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಮಾಣುಂ. ಹುದ್ದಾಳ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಿವಿಚಿ ಪಾವಡೆಗೆ ಹಾಕಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳೆ ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯ ಮಾಣುಂ.

D 1396

ಶಿರೋರೋಗ, ವಾತಾದಿಲಕ್ಷಣ :—ವಾತದಿಂದಂ ತಲೆ ತುಡಿವದುಂ, ಬಾವುದು, ಕಣ್ಣು ನೀರು ಸುರಿವುದುಂ, ಹೆಡೆತಲೆಯ ನರ ತೆಗೆವುದುಂ, ತೀವ್ರ ಶೂಲೆಯಪ್ಪುದುಂ, ಇನಿತುಂ ವಾತ ಶೂಲೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ :—ತಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನಂತವುದುಂ, ಬಾಯಿ, ಮೂಗು ಕಟ್ಟಿದಂ ತಿಕ್ಕು, ಅರೋಚಕಂ, ಕಣ್ಣು ಮೆತ್ತುವುದುಂ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ ಅಳುಕುವುದುಂ, ಗಂಟಲು ತಿಂಬುದುಂ, ಗಳಗ್ರಂಥಿಗಳು ಬೇನೆ ಗೈವುದುಂ, ಸಲ್ಲು ಕುತ್ತುತ್ತಿರುವುದುಂ, ಶ್ವಾಸ, ಕೆಮ್ಮು ಇನಿತು, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣ. ಪಿತ್ತರೋಗಕ್ಕೆ :—ತಲೆ ಉರಿವುದುಂ, ನೆತ್ತಿಸಂತಾಪವಹುದುಂ, ಕಣ್ಣು ಉರಿ

1 ಇದರ ನಂತರ ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಇವು ಹಿಂದೆ 180ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇವೆ :—

ಗಳರೋಗಕ್ಕೆ :—

ದ್ವಿಕ್ಷಾರತ್ರಿಫಲಾವ್ಯೋಷವಿಳಂಗಂ ಲವಣಾನ್ವಿತಂ |

ಚಿತ್ರಮೂಲಂ ತು ಚೂರ್ಣಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣಂ ತು ಕಾರಯೇತ್ ||

ಗೋಮೂತ್ರೇ ಲೋಹಪತ್ರೇ ಚ ಸಚೇ |

ಗೋಮೂತ್ರವರ್ತತಾನಾಂ ತು ಗಳರೋಗಂ ತು ನಾಶನಂ ||

ಲಶುನಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ರಾಜೀ ವಚಾ ಪಥ್ಯಾಸಮಾಂಶಕಂ |

ಎತಚ್ಚೂರ್ಣಂ ಜಲೇ ಪಿಷ್ಠಂ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಂ ಪ್ಪರನಾಶನಂ ||

ವದುಂ, ಭರ್ದಿಯೆತ್ತುವುದರಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಕು, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರು ಸುರಿವುದು, ನಾಲಿಗೆ ಒಣಗುವುದು, ಇನಿತು ಪಿತ್ತರೋಗಲಕ್ಷಣ. ಸನ್ನಿಪಾತರೋಗಲಕ್ಷಣ—ತಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಬಾವು ದುಂ, ಬಿಣ್ಣಿತಕ್ಕು, ನಾಲಿಗೆ ಪುದುರಕ್ಕು, ಸಂತಾಪಂ ತಲೆನಿಲ್ಲಲಾರದು, ಮೂರ್ಛೆಯವುದುಂ, ತುಟಿ ಒಣಗುವುದುಂ, ನಾಲಿಗೆ ತೆಗೆವುದುಂ, ಏನೂ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಾರದುಂ, ತಲೆ ಕಿಚ್ಚು ಕಟ್ಟಿದಂತಕ್ಕು, ಹಣೆಗಣ್ಣು ಹಾರುವುದುಂ, ಇನಿತು ಸನ್ನಿಪಾತರೋಗಲಕ್ಷಣಂ. ಇದನ್ನು ಸೂರ್ಯಾವರ್ತನವೆಂಬುವರು. ಇದು ಉದಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅಸ್ತಮಯ ಪರ್ಯಂತರ ವೇಧಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದು. ಚಂದ್ರಾವರ್ತನವೆಂಬುದು ಸೃಷ್ಟಿಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆದರೂ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಾದರೂ ಆಹುದು. ತ್ರಿಕಾಲಾವರ್ತಿಯೆಂಬುದು ಮೂರು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುಗುಂ. ಇಂದ್ರನೇಷ್ವಿಯೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಜೊಟ್ಟಿಟ್ಟಂತೆ ಕೂದಲು ಉಚ್ಚುವುದು. ಸಮಸ್ತ ಕೀಟಕವೆಂಬುದು ತಲೆಯ ಮೆದುಳೊಳು ಹುಟ್ಟಿ ತಲೆ ಕೆಡುವುದುಂ, ತಲೆ ಬಾತು ಮೆದುಳಿಂದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತಿಂತ್ರಣಿ ತೊಡೆದು ಸುರಿವುದು ಕೀಟಕ ಸನ್ನಿಪಾತರೋಗ, ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ನೆತ್ತಿಯ ಶೂಲೆಗೆ :—ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ, ಅಲ್ಲಿಯಗೆಡ್ಡೆ, ಬಿಳಿರಕ್ಕುಸಿಗೆಡ್ಡೆ, ಸೂರಣದಗೆಡ್ಡೆ, ಹುಳಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಟ್ಟು, ಪ್ರತಿ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಕಟುಕರೋಹಿನಿಯನಿಕ್ಕಿ, ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಲು ನೆತ್ತಿಯ ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಹುರುಳಿಯಬೇರಂ ಸಿದ್ಧದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು, ಆ ಹಣ್ಣಿನ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಲು, ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಲೋಳಿಯಸರ, ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಸಮೂಲ ರಸ, ಒಳ್ಳೆಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಮಂಡೆ ಗೊತ್ತಲು ನೆತ್ತಿಯ ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಗಾಂಧಾರಿಯ ಎಲೆಯ ರಸ, ನೀರುಬನ್ನಿಯ ಸೊಪ್ಪ ರಸ, ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಮಂಡೆಗೊತ್ತಲು ಮಂಡೆಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಸುರುಸುರುಕೆಯ ಸಮೂಲ ರಸವಂ ತುಂಬೆಯ ರಸ, ನಾರುಬೇಳೆಯ ರಸ, ಅಲದ ರಸ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಹಿಂಗು ಹಾಕಿ ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಲು. ಕಪಾಲಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ನೆತ್ತಿಯಶೂಲೆ, ತಲೆಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ಮುಳ್ಳುಕೊಳವಳಿಕೆಯ ರಸ, ಪುಳ್ಳಂಪುಣಸೆಯ ರಸ, ಎಳ್ಳಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದು ಕಾಸಿ ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಲು ನೆತ್ತಿಯ ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ. ನಾಯತುಳಸಿಯ ರಸಮಂ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಲು ನೆತ್ತಿ ಶೂಲೆ ಮಾಡುಂ.

ತಲೆನೋವಿಗೆ :—ಅರಿದಳಮಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಿಂ ನಸ್ಯಂ ಮಾಡಿ ತಲೆಯ ಹುಳು ಕಳೆದು ಬೀಳುವುದು. ಸೈಂಧವ, ಎಳ್ಳಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ತಲೆಗೆರೆಯೆ ತಲೆನೋವು ಮಾಡುಂ. ಗಾಂಧಾರಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಹಸುವಿನಬೆಣ್ಣೆ, ಇವನ್ನು ಕಾಸಿ, ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಲು ಶಿರೋರೋಗ ಮಾಡುಂ.

ಚಕ್ಷುರೋಗನಿದಾನ :—ವಾತದಿಂ ಅತ್ಯಂತ ಕುತ್ತುತ್ತಿರುವುದುಂ, ಆರಿತೆಗೆವುದುಂ, ನೀರು ಕೀವು ಸುರಿವುದುಂ, ಹೊಳಕು ಬಾರದುಂ, ಅಷ್ಟಕಪಾಲ ಬೇನೆ ಗೈವುದುಂ, ಇನಿತು ವಾತರೋಗ. ಹಾಲುಲ್ಲಿ ಅವುಡಲದ ಎಲೆಯನ್ನದ್ದಿ ಮೃದುಶಾಖವಾಗಿ ಒತ್ತಲು ಮಾಡುಂ. ಹಾಗಲದ ಬೇರ ಕುದುರೆ ಮೂತ್ರದಿ ಅರೆದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿಂಡಲು ನೀರುದೋಷ ಕೆಡುವುದು.

ಮಲಮೂತ್ರಾಧ್ವಾನದಿಂದಂ ಮಿನುಗುವ ಬಿಸಿಲಿಂದಂ
ತಾಂಬೂಲಸೇವಾಶ್ರಾಂತದಿಂದಂ ಅಧಿಕಸುರತದಿಂದಂ
ಸಲೆರಕ್ತಾಧಿಕ್ಯದಿಂದಂ ಅತಿಲವಣಾಮ್ಲಂಗಳಿಂದಂ ದುರ್ಗಮವಸ್ಪನಿಲದಿಂದಂ
ರೋದನದಿಂದಂ ದೂರನಡೆವದಿನಿತರಿಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ ನೇತ್ರರೋಗಂ.

ವಾತದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿದವು ೨೪ ತೆರದ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿಗಳು :—

ಕೃಘ್ರೋನ್ಮಿಲನಿಮೇಷಕುಂಭವಿಷಮಂ ಶೋಷಂ ಚ ಪಿಲ್ಲಿತ್ರಯಂ
ಕ್ಲಪ್ತಸ್ಯಾಮದಿವಾಕರೇಂದುನಿಚಯಂ ವಾತಾಸ್ವಕಂ ಕುಷ್ಠಕಂ |
ನೇತ್ರಸ್ತಂಭಕವೋಲಶೂಲಪಟಲಂ ಪಕಾ ದಿಭೇದಂ ಸದಾ
ನಿತ್ಯಂ ಕರ್ದಮಬಾಷ್ಟುರುಕ್ಲಮಿನಿತುಂ ವಾತೋದ್ಭವಂ ಜೋದಿತಂ ||

ಪಿತ್ತದಿಂದವು ೨೪ ತೆರದ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿಗಳು :—

ರಾತ್ರಾಂಧಂ ಉಪನಾಹ ವರ್ವಣಿಮರುಚ್ಚಾಕ್ಲೈಸಧೂಮಾಕ್ಷಿಕಂ
ಕಾಸಕ್ಲಿನ್ನಹರಿದ್ರದಾಹಮಧಿಕೋಷ್ಣಾಶ್ರುಬಿಸಾವರ್ತಕಂ |
ಶುಷ್ಕಂ ಪೀತಮಾಲಂ ಭ್ರಮಚ್ಚ ನಿಜನೇತ್ರಾಂತಂ ಚ ರೋಗಾನ್ವಿತಂ
ಪೂಯಸ್ತ್ರಾವಕಪಿಚ್ಛಿಲಾಮುಖಮಹಾರಾದ್ರಂ ಸಮತ್ಯುಷ್ಣತಾ ||
ಚಂದ್ರಂ ಕೋಕಿಲಮೂಲಜೀಕಮಥವಾ ಮೈಗಂಧ್ಯವಿಸ್ಫೋಟಿಕಂ
ಪಿತ್ತಾಧಿಕ್ಯವಿಶೇಷಕೀರ್ತಿತಮಿದಂ ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯಸಾದೋದಿತಂ |

ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು ೨೪ ತೆರದ ಕಣ್ಣು :—

ಶುಕ್ಲಂ ದುರ್ಮಲಕೀಟಕಾರ್ಮಪಟಲಂ ಕಂಡೂಷ್ಣಕೀರ್ಲಗ್ರಂಥಿಕಂ
ಶೋಷಾಮರ್ಬುದಜಿಹ್ವಬೇನೆ ಪ್ರತಿರೋಮಂ ಪಿಷ್ಟಕಂ ಶುಕ್ತಿಕಂ ||
ಸಕ್ವಾಪೂತಶಿರೋಗ್ರಶೂಲವಿಷಮಸ್ತೇದಂ ಚ ಲೂತಿಸ್ತಥಾ
ಶೀರ್ಷಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮಹಾಭಿಘಾತಕುಸಿತಂ |
.... ..
ಛಾಯಾನಿಲಕಫಪ್ರಣಾಸ್ತಿಮಿತಮಾಜ್ಯಾಖ್ಯಂ ಚ ಶ್ಲೇಷ್ಮೋದ್ಭವಂ ||

ರಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ೨೪ ತೆರದ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿಗಳು :—

ರಕ್ತಸ್ತ್ರಾವಕಮರ್ಜನಂ ಚ ವಿಕಲಂ ಶೂಲಂ ಚ ದಾಹಂಕರಂ
ವಿಷ್ವಂಭಂ ಬಹುವೇದನಾನಿಮಿಷಮಂ ಸೂರ್ಯಭಿದಾಘೋರಕಂ |
ಕ್ರೂರಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಕತೂಣಕಂ ಚ ರುಧಿರಾವಸ್ಥಂಭಲೂತಿಸ್ತಥಾ
ಶೀರ್ಷಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮಹಾಭಿಘಾತಕುಸಿತಂ ಸಂಕೋಚರೂಕ್ಷಸ್ತಥಾ ||
ಪಕ್ಷೋಚ್ಛೂನಕಘಾತರಾಗನಿಚಯಂ ರಕ್ತೋದ್ಭವಂ ಕೀರ್ತಿತಂ
ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯ ಭಿಷಗ್ವರೇಣ್ಯ ವಿಪುಲಪ್ರತ್ಯೇಕನೇತ್ರಾ ಮಯಾನ್ |

ಸರ್ವಂ ಲೋಕಹಿತಾತ್ಮ ಸದ್ಗುಣಕರಂ ಸೇವ್ಯಂ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವಿತಂ
ಸಾಖ್ಯಂ ಶಾಶ್ವತಪೂಜ್ಯಪಾದರಚಿತಂ ವಿದ್ವಜ್ಜನಕೃಪಯಂ ।

ಕೃಷ್ಣೋನ್ಮಿಲನಿಮೇಷವಾತ ಇವು ಮೊದಲಾಗಿ ಅರ್ಬುದಾಂತವಾಗಿ ೨೪ ತೆರದ ಕಣ್ಣು ರೋಗಗಳು ಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲಿಂದಮೇಲೆ ಸಕ್ಷಾಂತವಾದ ವ್ಯಾಧಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಸ್ತ್ರಕರ್ಮವೆಂಬ ಮಾಡಲಾಗದು. ಮತ್ತೆ ಅವುದಾದರೊಂದು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದುದಾದವು ತಾಗಿದರೆ ಆದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ತೂಣಕನೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಅವು ಅಸಾಧ್ಯ. ಕಣ್ಣು ರೋಗಗಳು ತಿಮಿರವಾಗಿ ಇಹವು. ಕೆಂಪಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿವುದಕ್ಕೆ ೩ ದಿನ ಶೈತ್ಯೋಪಾಚಾರಂಗಳು ಮಾಡುವುದು. ಮೇಲೆ ಸಮಧಾತುವಿನ ಅಂಜನವಿಕ್ಕುವುದು. ಮಿಂದ ದಿನ ಇಕ್ಕಲಾಗದು.

1 ಸಮಸ್ತ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ :- ಕಣ್ಣು ತೊಳೆವ ಕಸಾಯ :- ನೆಲ್ಲಿಯ ಚೆಟ್ಟು, ಪಾಷಾಣ ಬೇಡಿ, ನೇರಿಲತೊಕ್ಕು, ಇವಂ ಕಸಾಯನೆಂಬ ಮಾಡಿ ತೊಳೆಯುವುದು. ಅಂಬಿಲವಂ ಕಾಸಿ ಮೂಗಿಗೆ ಶೇಕಂ ಮಾಡುವುದು. ಉಗುರಿಂ ಕಣ್ಣು ಮಲಮಂ ತೆಗೆಯಲಾಗದು.

ನಯನಕ್ಕೆ ಶೇವ ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ನೀರು, ಎರಡುಸತ್ಯ, ಫಲಂಗಳನ್ನಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಿ ಮೃದುವೈದವಂ ಮಾಡುವುದು. ವಾತಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಡುಗು. ಬೇಳಲ ಎಲೆಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಸೊಗಸುವಂತಾಗಿ ಶೇಕಂ ಮಾಡುಗೆ, ಸಿತ್ತ ಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ ಮಾಡುಗುಂ. ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ - ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಎಲೆಯಂ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಸೊಗಸುವಂತಾಗಿ ಶೇಕಂ ಮಾಡುವುದು. ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗಂ ಕೆಡುಗುಂ. ವಾತ ನಯನಕ್ಕೆ ಉಬ್ಬೆಯ ಟೆಪಧಿ-ಲೊಕ್ಕು, ಕಗ್ಗಿ, ೨ ಗುಳ್ಳು, ಉಮ್ಮತ್ತ, ಎಕ್ಕೆಯ ಹಣ್ಣೆಲೆ, ಆಡಿನಹಿಕ್ಕು, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕದಕಿ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಉಬ್ಬೆಯಂ ಮಾಡುವುದು. ವಾತ ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಕ್ಷುರೋಗಂ ಕೆಡುಗುಂ. ಚಾಳಾಯಸಕ್ಕೆ - ಬಿಳಿಯ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಬೀಜ, ಕಪ್ಪಲಿ, ಕಾಚುಲವಣ, ಕಾಯಹಣ್ಣು ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿ ಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದೆಚ್ಚಿ ಚಾಳಿಸ ತಿಳುವುದು. ನೆತ್ತಿಗೆ ಉಷ್ಣವಾದರೆ - ತ್ರೀಗಂಧ, ಲಾಮಂಚ, ಮುಡಿವಾಳ, ಎಲಚಿಯ ಕೊನರು, ಆಲದ ಬಿಳಲು, ಭದ್ರಮುಸೈ, ಸಂಸಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗಿ, ನವಿಲುಗರಿಯ ಕಣ್ಣು, ಸಾರಂಗದ ಕೋಡು, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಗಂಧವಾಗಿ ಅರೆದು ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವ ಕೂಡ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೧೨೦ ಸಾರಿ ಭಾವಿಸಿ ಸರ್ವಾಂ ಗಕ್ಕೆ ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳಿ ದಾಹೋಷ್ಣ ಹರ. ಎಳ್ಳು ಹೂ ೮೦, ಜಾತಿಯ ಹೂವು ೨೨, ಗುಳ್ಳದ ಹೂ ೫೦, ಕರಿಯ ಕಟ್ಟವತ್ತಿಗೆಯ ಹೂ ೭೦, ತುಂಬೆಯ ಹೂ ೬೦, ನಂದ್ಯಾವತ್ತದ ಹೂ ೨೫, ಬಿಳಿಯ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಹೂ ೨೦, ತುತ್ತ, ಕಪ್ಪಲಿ, ಸಿತ್ತಕ, ರೋಹಿಣಿ, ರಸಾಂಜನ, ನೀಲಾಂಜನ, ತ್ರಿಫಲೆ ಗ ೧, ಇವಂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದೆಚ್ಚು ವುದು. ಆ ಎಳ್ಳುಹೂ, ಗುಳ್ಳದ ಹೂ, ತುಂಬೆಹೂ, ಕರಿಯ ಕಟ್ಟವತ್ತಿಗೆ ಹೂ, ನಂದ್ಯಾ ವರ್ತದ ಹೂ, ಬಿಳಿಯ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆ, ಇವಂ ಪುಕ್ಕಂಪುಣಸೆಯ ರಸದಿಂದ ಎಲ್ಲವಂ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಅರೆದು ಸೀಸದ ಕುಡಿಯಿಂದ ಹಚ್ಚುವುದು.

ಅರಿಯು, ಪಟಲಂ, ನೀರು ಸುರಿವದು, ಅರ್ಜುನಗಣ್ಣು, ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ :—ನೀಲಾಂ ಜನ, ರಸಾಂಜನ, ತುತ್ತ, ಕಪ್ಪಲಿ, ಪಿತ್ತಕ, ರೋಹಿಣಿ, ಸಹಸ್ರನೇದಿ, ಕಪಾಲದೋಡು, ಕುಕ್ಕುಟಾಂಡದ ಓಡು ಗ ೧, ರಸ ಗ ೧, ಲೋಹಚೂರ್ಣ ಗ ೧, ತಾಮ್ರದ ಕಿಲುಬು ಗ ೧, ಕಡಲ ನಾಲಿಗೆ ೧, ಸೈಂಧವ ಗ ೧, ಬೇವಿನ ಬೀಜ ಗ ೧, ತ್ರಿಫಲೆ ೩, ತ್ರಿಕಟುಕ ೩, ಸ್ವಟಿಕ ಗ ೧, ಸಾವೀರಾಂಜನ ಗ ೧, ಕರ್ಪೂರ, ವಿಶಾಧಾತು ಗ ೧, ಬೇಲದ ಬೀಜ ಗ ೧, ಇವಂ ಕಲ್ಪುವಾಗಿ ಅರೆದು ಮಂಜುಗಣ್ಣಿಗೆ ಮೊರೆಹಾಲಿಂದ ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ರೋಗ ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಮಂಜುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇರಂ ಅಜಮೂತ್ರದಿಂದ ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ರೋಗ ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಸರ್ವಾಂಗಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ನಾಭಿಯನ್ನು ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಸಹದೇವಿ, ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಭಾಗ ಜ್ವರ, ನಾಸಾರಂಧ್ರವುಳ್ಳೆಡೆಗೆ ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಲು ಸರ್ವಾಂಗಜ್ವರ ಹರ.

ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ತಂಭನ :—ಗಾಂಧಾರೀರಸಮಂ ನಸ್ಯಂ ಮಾಡುವುದು.

ಪಿತ್ತಕ್ಕೆ :—ಖಡ್ಗ ಸತ್ರ ಎಲೆಯಂ ಕೊಯ್ಯುವುದು. ಹುಲುಚಲನದ ಹಗಿನಂ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಡಲು ಪೈತ್ಯ ಹರ. ತಪ್ಪದು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :—ಹಿರಿಜೇಕನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಹಗಲ ಬೇರ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಈ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಕಿ ಕಾಸಲು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಮೊಳೆ ಕರಗುವುದು.

ಕಣ್ಣು ರೋಗಕ್ಕೆ :—ಎಳ್ಳ ಹೊ ೮೦, ಘಟ್ಟಿ ಮಣಸು ೧೬, ಚಾಚಿಯ ಹೂವು ೨೫, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೀಜ ೬೦, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಅಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ನೆಳಲೊ ಲಾರಿಸಿ ಮೊಲೆಹಾಲಿಂದ ಹಚ್ಚಿ ತಿಮಿರ ಮೊದಲಾದ ಕಣ್ಣು ರೋಗ ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಸರ್ವವ್ರಣಗಳಿಗೆ :—ತಾಳಕ, ಗಂಧಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಿಲ ಬೇರು, ಇವಂ ಸಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಿಂದರೆದು ಒಂದು ಸಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೊಡೆಯ ಸರ್ವವ್ರಣ ಹರ.

ಕುರುಕುಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಕುದುರಸ ೨ ಭಾಗ, ವೆಂಕಟಸ್ಯ ೩ ಭಾಗ, ಮಯೂರತುತ್ತ ೩ ಭಾಗ, ಬಿಳಿಯ ಪಾಷಾಣ ೧ ಭಾಗ, ಬಿಳುಗಾರ ೧ ಭಾಗ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ ೪ ಭಾಗ, ಇವನ್ನು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿರೆದು ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಅರಿಸಿ ಎಲಚಿಯ ಬಿತ್ತದ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಹುಣಸೆಯ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಕುರುಕುಹುಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಗೆಯಂ ಹಾಕಲು ಮೂರು ದಿನ ಉಬ್ಬೆಯಂ ಹಾಕಲು ಕುರುಕುಹುಣ್ಣು ಮಾಣ್ಣುಂ.

ಬೀಜ ತಿಂಬ ಹುಳುವಿಗೆ :—ಸೀಸವನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸುರುಸುರುಕೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಿಂದ ಹುರಿಯುವುದು. ಪಿಟಲ ಹಸಿಯ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಹುರಿಯುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಎಳನೀರ ಮರ್ದಿಸಿ ಹುರಿಯುವುದು. ಚಂದಮಕ್ಕು. ಇಂಗುಳದ ತಿಗಡು, ತಗಜೆ

ಬೇರು, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಶ್ರೀಮರಗೊರಡು, ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಸಣ್ಣ ಅರುನೆ ಯಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟಿ ತೊಲಗಿನ ಮೂರ್ಮಡಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಯೋನಿಯೊಳಗಿರಿಸಿ ತೆಗೆದು ನೋಡೆ ಬೀಜವ ತಿಂಬ ಹುಳು ಸತ್ತು ಬೀಳುಂ.

ನಿರ್ದೇಶನೆ:—ಕಕ್ಕೇಬೇರ ತಿಗಡ ಶರ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಮೆಲ್ಲಲು ನಿರ್ದೇಶೆ ಮಾಡುಂ.

ಮೂಗಿನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ :—ಆಲದ ಬಿಳಲು, ಕೆಂಪಿನ ಹರುನೆಯಂ ತಂದು ಕರಿ ಮಾಡಿ ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತುಪ್ಪವ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಿದರೆ ನೀರು ಬಿಡುವುದು. ತುಪ್ಪ ಕರಗಿಹೋಗುವುದು. ಆ ಅರುನೆಯ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಗೆಯ ಕೊಡಲು ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ ಮಾಣುಂ.

ಅರಗುಹುಣ್ಣಿಗೆ :—ಕೆಂಪಿನ ಹರುನೆಯನು ಸುಟ್ಟು ಕರುಕು ಮಾಡಿ ಸುಣ್ಣಮಂ ಬೆರಸಿಕೊಂಡು ಹುಣ್ಣಿನ ನುಣಲೆ ಬೊಟ್ಟಿಸಿಡುವುದು. ಅರಗುಹುಣ್ಣು ಮಾಣುಂ.

ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ತಾರೇಹಗಿನಂ ನೀರಲ್ಲರೆದು ಹೊಕ್ಕುಳಿಗೆ ಅರೆದು ತೊಡೆಯೆ ಶುಕ್ಲ ಸ್ತಂಭನ.

ವ್ರಣಕ್ಕೆ :—ಈಶ್ವರಿಯ ಬೇರ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಸುಗೆ. ವ್ರಣ ಮಾಣುಂ. ಬ್ರಹ್ಮ ದಂಡೆಯ ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸುಗೆ, ನಿಕ್ಷತ ಕ್ಷುದ್ರವ್ರಣಗಳು ತೀಗುಂ. ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾರ್ಷನಾಥಾಯ ಸರ್ವವ್ರಣಂ ವಿಧ್ವಂಸಯ, ಭೇದಯ, ಅಷ್ಟಾದಶ ವಿಮೂರ್ಚೀ ಆಹಾರಯ, ಓಂ ಕಂ, ಹಿಂ, ಸಃ, ಹುಂ ಘಟ್ ವ್ರಣಶಾಂತಿಂ ಕಾರಯ ಸಹಾಯ ಮಾತ್ರದಿಂ (ಆಪೂರ್ಣ).

D 1394

.... ಜೀರಿಗೆ ಗ ೩, ಓಮ ಗ ೬, ಸೈಂಧವ ಗ ೭, ಗಡಗ ಗ ೨೦, ಅಂಗುರದ ಚೂರ್ಣ ಗ ೧೫, ಮಂಗರವಳ್ಳಿಯ ಗಿಡದ ಚೂರ್ಣ ತೊಪ್ಪೆ ಗ ೧೦, ಮಟ್ಟುಹುರುಳಿಯ ಪೊಪ್ಪು ಗಂ, ಮಂಗರವಳ್ಳಿಯ ಚೂರ್ಣ ಗ ೨೦, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಉದಯ ಗ ತೂಕನ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ಊಟದಿಂ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಫಲ ಗ ೧ ಕೂಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಕೊಂಬುದು.

ತಾಳೀಸಸತ್ರಂ ಮರಿಚಂ ನಾಗರಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಸಮಂ ।

ತಥೋತ್ತರಂ ಬಿಗಾಬ್ಜೇಂಗುತ್ರವದ್ವಹ್ನಿವಚಾಸ್ತಥಾ ॥

ಶ್ಲೇಷ್ಮವಾತಪಿತ್ತಹರಂ ತಚ್ಚೂರ್ಣಂ ದೀಪನಂ ಪರಂ ।

ಸರ್ವಲೇಪರಸೋ ॥

ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ :—... ..ಸೊಪ್ಪಂ ಇವಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರ. ಅಣಲೆ, ಶುಂಠಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಇವು ತ್ರಿದೋಷಹರ, ಮಾತ್ರಾದಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೋಗು

ವ್ರತ. ಶ್ಲೇಷ್ಠಕ್ಕೆ ವಿರೇಕಮನಂ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಇಂಗುಳದ ಬೇರ ತೊಪ್ಪೆ... ..
... ..ಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಮೆಲ್ಲಲು ಕೆಮ್ಮು ಹರ.

ಬ್ರಹ್ಮ ದಂಡೆಯ ಬೇರ ಆ ಕಾಲಲ್ಲಿಕ್ಕು ಅಡಿಸಿಕೊಂಡರ ಗುರುಗುರು ಹರ.
ಹುಣಸೇಗೊಟ್ಟೆಯಷ್ಟು ಬಾಯಲ್ಲಿರಲು ಉರಿಕೆಯು ಹರ.

ಕೆಮ್ಮಿಗೆ :— ಕೋಷ್ಠ ಗ ೪, ಅತಿಬಜೆ ಗ ೪, ಅಗಲಶುಂಠಿ ಗ ೬, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಗ ೮,
... .. ಅರೆದು ಇದರ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಬತ್ತಿಯ ನೂಲ
ಮಾಡಿ ಹುಣ್ಣಿನ ಒಳಗಿಕ್ಕು ಕೋಧಿನಿ ದ್ರವವಂ ಕಳೆದು ಬ ರಸಾಂಜನ,
ಬೇವಿನ ಎಲೆ, ಇವನ್ನರೆದು ಪೂಸುಗೆ, ದೋಷ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಗೆ :— ಗಣಜಲೆಯು ಬೇರು, ಆರಸಿನ, ದಂತಿ ಚಿತ್ರಮೂಲ,
ಲಕ್ಕಿಯ ಬೇರು, ಶ್ರೀಖಂಡ, ಮಾತುಲುಂಗ, ಇನಿತುಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯಲಟ್ಟು ಸ
... .. ಕದ ತಿಗಡ, ಅಲದ ಎಲೆ, ಅಮರದವಸ್ತಿ, ಶುಂಠಿ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಇವಂ
ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಉಳ್ಳವರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ
ಮಾಡಲು ಹಳೆಯ ರಾಜಾನ್ನದಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನಗನ್ನೆ, ಚಕ್ರವರ್ತನ
ಕುಂಬಳದಕಾಯಿ, ಪದ್ಮಕ, ಕಾಯ, ಪಥ್ಯ ಬೋಳಕರಗ ೪ ಲೆಸು ಸುಟ್ಟು
ಆ ಕರಿಯಂ ಪೂಸುವುದು. ೧೧ ದಿನ ಹುಣು ೩ ಹೆಗ್ಗಡಸಿಗೆಯ ಸೊಪ್ಪಂ ತಂದು
ತುಳಿದು ರಸವಂಗೊಂಡು ಅಟ್ಟು ವಂ

ಗುಲ್ಮಶಾಲೆಗೆ :— ಇಂಗು, ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವ, ಓಮ, ಜೀರಿಗೆ, ಅಣಲೆ, ಇವಂ ಎರಂಡ
ತೈಲದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಲು, ಗುಲ್ಮಶಾಲೆ ಹರ.

ರೂಲೆಗೆ :— ಪಿಟಲುತ್ತು ವಾ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಸ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಅರ್ಜವಿಷದಿಂದ
ಶಾಲೆ ಹರ. ತ್ರಿಕಟೀಕ, ಇಂಗು, ಇವಂ ರಿರ ಶಾಲೆ ಹರ.

ನೊಡವಿಗೆ :— ಅವರೆಯ ಪಂಚಾಂಗವಂ ತಂದು ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸಹಿತ
ಕೊಂಬುದು. ಮುಷ್ಟಿಯ ಸೊಪ್ಪು ತಂದು ಯಲಿ ಕಾಲ... .. ಪೂಸಲು
ಮೊಡವಿ ಬಂಗು ಕೆಡುಗುಂ.

ವಿಸರ್ಪಕ್ಕೆ :— ಮೇಣಸು, ಸೈಂಧವ, ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಪಲವಂ ಕಪ್ಪಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ
ಸೊ... .. ತಾಮ್ರ ಭಾಜನದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಯಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾರಿಸಿ ಕಲ್ಪವಂ
ಮಾಡಿ ವಿಸರ್ಪನ ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒರಸಿ ಪೂಸುಗೆ, ಉಂ ಸ್ವಾ ವಿಸರ್ಪಂ ಕೆಡುಗುಂ.

ಬಿಕ್ಕುಳಿಗೆ :— ಖರ್ಜೂರಹೊಟ್ಟೆ ರಾಗಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಇವಂ ಹುರಿದು ಚೂರ್ಣವಂ
ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಆ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ... .. ಒಂದು ತುಪ್ಪ
ಮಂಡಲ ಕೊಡೆ ಬಿಕ್ಕು ವಾಂಬುದು. ಹುಲಿಗಿಲಬೀಜ, ಅರಿಸಿನ, ಇವಂ ಗೋಮೂತ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಉದ್ವರ್ತನ... .. ಬಿಕ್ಕು ಹರ. ಹುತ... .. ಕೋಷ್ಠ, ವಿಳಂಗ,

ನಂದ್ಯಾವರ್ತಕ, ಅರಿಸಿನ, ಇವಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಉದ್ವರ್ತನ ಮಾಡಿ ಮಂಡಲ ಕೊಂಬುದು. ಉಪ್ಪು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಗೊಟ್ಟೆ, ಕಕ್ಕೆಯಬೇರು ಬೇವಿನ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತೆಗುರನಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕು ಮಾಂಬುದು.

ದುಷ್ಟ ಪಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲನ ಬೇರು, ಗರಗು ಗರುಗದ ಕೂಡಿ ಕಕ್ಕೆಯ ಕುಡಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನಾಲಗುಲ್ಲಿಗೆಡ್ಡೆ, ಇವಂ ಎಲವದ ಹೂವಿನ ರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ ಬೇಳೆಯ ಹಸುರ ರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅರೆದು ೧ ದು ಮಂಡಲ ಕೊಂಬುದು,

ಆನೆಗಚ್ಚಿಗೆ :—ಮುತ್ತಗದ ಬೀಜವನ್ನು ಇಪ್ಪೆಯಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಆನೆಗಚ್ಚು ಮಾಂಬುದು.

ಕೃತ್ರಿಮಕ್ಕೆ :—ಕರೆಯ ಲೋಕ್ಕಿಯ ರಸದೊಳು ಲಾಂಗವಾರು, ಭೂದಾಳಿ ಮುತ್ತಗ ಕಾಯ ಒಳಗೆ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹೊಯ್ದು ತೆಗೆದು ಕೊಳವಿಯೊಳಗೆ ನಾಯ ಎಷ್ಟೆ, ವಾಳಗಳಮರದ ಬಿತ್ತ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಆ ಲಾಂಗಕ್ಕೆ ಅದರ ಬಿಳಿ ವಂಗ, ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ಬೇರನ್ನು ಶುಭದಿನವಾದ ಗ್ರಹಣದ ದಿನ ತಂದು ರಕ್ಷೆಯಂ ಕಟ್ಟುಗೆ. ಉಳಿದ ಠಾವಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಇಡೆ ಇಳಿಯುವುದು. ಇವು ಮಾಂಬುದು.

ಕೆಮ್ಮಿಗೆ :— ಮಾಡಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ತೈಲನುಂ ತೊಡೆದು ಆ ಕರಿಯಂ ೫ ದು ನಿಂಬದಿ ಕೊಡಲು ಮಾಂಬುದು.

ಕೆಮ್ಮಲಿಗೆ :—ಕಗ್ಗಿಯ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಮುರುದಾಳಿ, ಮೋಲು ಗಯಿಂ ಮುರುಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಮ್ಮಲು ಹರ.

ಕಿರುನಾಲಿಗೆಗೆ :—ಹುಣಸೆಯ ತೊಪ್ಪೆಯ ಬೂದಿ, ಸುಣ್ಣ, ಇವಂ ಕಲಸಿ ಅವುಡಲದ ಗಟ್ಟಿಗೆ ತೊಡೆದು ಕಿರುನಾಲಿಗೆಗೆ ಒರೆಸಲು ಕಿರುನಾಲಿಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಗೇರ ಎಣ್ಣೆಯ ಮಾದರಿ ಮಾಡಿ ಇಕ್ಕುವುದು. ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗದ ಸೆಕ್ಕೆ, ಆ ಪತ್ರ ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮ ಗ ತೂಕ, ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು.

ಮೂತ್ರರೋಗಕ್ಕೆ :—ಅವರೆಯಮೊಗ್ಗೆ, ಆ ತೋಯ, ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ಸಹ ಕೊಳ್ಳಲು ಮೂತ್ರನಿಕ್ಕು ಮಾಡ್ಕೊಂ. ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನಬೇರು, ಕಡಸದ ತೊಪ್ಪೆ, ಹೊಂಗೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಅಣೆಲೆ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಬಜೆ, ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಖರ್ಜೂರದ ಹಣ್ಣು, ಲವಂಗ, ಲಾಮಂಡ, ನೇರಳೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಭದ್ರಮಸ್ತೆ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗದ ತೊಕ್ಕು, ಆ ಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಇವು ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು.

ಅಂಡಜಕಾಟಕ್ಕೆ :—ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆ ದುಗ್ಗು, ದುಗ್ಗು ಗಡಿಕೆ, ಜತಿಹೊಡೆಮೂಲಂ, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ, ಒಜೆ, ಇಷ್ಟು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಇಂಗು, ಸೈಂಧವ, ಎರಂಡತೈಲ, ಸಹ ಗಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಸಹ ಎರೆದು, ಬಿಸಿನೀರ ಕೊಳ್ಳೆ ಅಂಡಜದ ಕಾಟ ಮಾಡ್ಕೊಂ.

ಮುಡುಬುಶಾಲೆಗೆ :—ಹೊಸತರುತುಂಬಿಯ ನಿಲಾಭಿಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕಟ್ಟುವುದು. ಆ ... ಯ ನಿಕ್ಕುವುದು. ಮಡದ ಕೆಳಗೆ ನೆತ್ತಣಿಜಗಂಗಳೆಯ ವೀಸುವುದು. ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಾಸಿ ತಾಳೆಯ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಎಲೆಗೆ ತೊಡೆಯೆ ಮುಡುಬು ಶಾಲೆ ಹರ.

ಅಡ್ಡಗೈಗೆ :—ಹಾಗಲಬೇರಂ ನೊಸರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅನುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತೊಡೆಯುವುದು. ಬಿಸಿನೀರ ಕೊಂಬುದು. ಅನುಡಲದ ಬೇರಂ ತಂದು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಅನುಡಲದ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಕೊಂಬುದು. ಅಡ್ಡಗೈ ಹರ. ಹುರುಳಿಯ ಕಟ್ಟು, ಓಗರ ಸಫ್ಯ.

ಸರ್ವಸಿತ್ತಕೆಮ್ಮಲಿಗೆ :—ತವಸ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಓನು, ಸೈಂಧವ, ಇಂಗು, ಮಜ್ಜಿಗೆಯಿಕ್ಕಿ ಕಾಸಿ ಕೊಂಬುದು. ಅರಿಸಿನ, ಬೇವು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೇಣಸು, ಬಜೆ, ವಿಳಂಗ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸೈಂಧವ, ಕೋಷ್ಠ, ಅತಿಬಜೆ, ಅಗುಳುಶುಂಡಿ, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮನಾಗಿ ಅಮಜದೂಲನ ಬೇರು, ಗಣಜಿಲೆಯ ಬೇರು, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ಹಲ, ಇವಂ ಇಡಿದು: ಕಾದ ಕಟ್ಟಿಣಕೊವ್ವರಿಯಲ್ಲ ಕಾಸಿ ಆ ಕಷಾಯ ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿ ಹಳೇಬೆಲ್ಲ ೧೦೦, ಬೆಲ್ಲ ಸಮ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು, ... ಬೋಹಧಸ್ತ ಮೂರು ಹಲ, ಶುಂಡಿ ... ಹಲ, ಹಿವ್ವಲಿ ೨೦ ಹಲ, ಓನು ೨೦ ಹಲ, ವಿಳಂಗ, ಹಿವ್ವಲಿ ಹೂವು ಕೊಡಸಿಗಿನ ಬೀಜ, ಅತಿಬಜೆ, ಗಣಿಗಲೆಯ ಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಸಕ್ಕಿ, ಜಾಯಿಸತ್ರಿ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೫ ಹಲ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ೨ ಪ್ರಸ್ತಂ..... ಲೇಹ್ಯಸಾಕದಲ್ಲಿ ಬಿಂದಿಗೆಯ ತುಂಬಿ ಧಾನ್ಯರಾಸಿಯಲ್ಲಿ ೩ ತಿಂಗಳು ಇರಿಸಿ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯ ಮಾಡಿ ೩ ತೂಕ ಲೇಹ್ಯವ ಕೊಂಬುದು. ಹತ್ತಿ ಹರಳರಸ ಒತ್ತರಿಸಿ ಆ ಕೊಳೆಗ ನೀರನ್ನು ಅಷ್ಟಾವರ್ತಿಸವಾಗಿ ಕಷಾಯವ ಕಾಸಿ ಲೋಧಿಸಿ ಆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೫೦೦ ಗೀರಹರಳ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ ಜೀರಿಗೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ಲವಂಗ ತೊಪ್ಪೆ, ಆ ಸತ್ರಿ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ಹಲವ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಇಳುಹಿ ದೇಹಶುದ್ಧಿಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಂಬುದು. ಇದು ಬಜೆಲೇಹ್ಯ. ಎಲಕ್ಕಿ, ಇಪ್ಪೆಹೂ ೧೨, ಜೀರಿಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು, ಅಮರದ ವಳ್ಳಿ, ಸುಗಂಧಿ, ಬೆಲ್ಲವ ಅಗುಳುಶುಂಡಿ, ಲೆ ಬೇರು, ನೆಲದಾಳ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಹಿರಿಯಮದ್ದು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ನೆಲ್ಲಿಯಚಟ್ಟು, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ, ಬೇವಿನ ಹಗಿನು, ಕೊತ್ತಂ ಬರಿಯ ಬೀಜ, ತಾವರೆಯ ಗೆಡ್ಡೆ, ಬೇವಿನ ತೊಪ್ಪೆ ತಪಸ್ವೀರ, ಕೋಷ್ಠ, ಮುಡಿ ವಾಳ, ಬೆಟ್ಟಮುಡಿವಾಳ, ತ್ರಿಗಂಧ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮ, ತಕ್ಕೋಲ, ಕಿರು ನೆಲ್ಲಿ, ಖಚೋರ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಲವಂಗಸಕ್ಕಿ, ಆಪತ್ರಿ,ರ, ಜಾಯಿಸತ್ರಿ, ನೆಗ್ಗಿಲ ಹಗಿನು, ಕುಂಪಿಯ ಬೀಜ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಕಳಹ, ನಾಗಕೇಸರ, ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಂಬುದು. ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಸರ, ನಾಳ ಕೊಂಬುದು. ಒಳ್ಳೆನೀರು, ಕ್ಷೀರ, ಅನುಪಾನ. ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗದ ತೊಪ್ಪೆ, ಅಪತ್ರಿ, ನಾಗ ಗೆಡ್ಡೆ, ಆರಗು, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಸುಗಂಧ, ಕರ್ಪೂರ,

ಇವಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಎಳನೀರು, ಅನುಪಾನ. ಸರ್ವ ಪಿತ್ತಕಿಮ್ಮಲಿಗೆ ಲೇಸು.

ಅನಾದಿಶಾಲೆಗೆ :—ಕೊಡಸಿಗೆತೊಪ್ಪೆ ೫೦ ಹಲ, ಕಾಸಿ ಬಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿ, ಆ ಕಷಾಯ ಪ್ರಸ್ತಕ್ಕೆ ಶೋಧಿಸಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಲೋಧ, ದಾಳಿಂಬದ ಹೀಚು, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಕಾಯಿ, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಭದ್ರಮುಸೈ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಕೊಡಸಿಗೆಯ ತೊಪ್ಪೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲ ತೂಕ, ಬೆಲ್ಲ ಪಾಕವ ಮಾಡಿ ಪಾಕ ಲೇಹ್ಯವಾಗಲಟ್ಟು ಧಾನ್ಯರಾಸಿಯಲ್ಲಿ ೧ ತಿಂಗಳಿಂ ಪ ತೆಗೆದು ಕೊಂಬುದು. ಅನಾತಿಸಾರ, ಶಾಲೆ, ಗ್ರಹಣೆ, ಅತಿಸಾರ, ಮೂಲರೋಗ, ಕಾನುಲೆ, ತಿಮಿರ ಹರ. ದುತ್ತೂರದ ಕಾಯಿ ಕೊರೆದು ಜಯಪಲದ ಕಾಯಿ ಹೋಳು ಜಜ್ಜಿ ಮುಚ್ಚಿ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ಕಾಯಿ ಬೆಂದ ಹದದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಅನಾದಿಶಾಲೆ ಹರ.

ರಕ್ತಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ಹತ್ತಿಹರಳ ನೆನೆಯಿಕ್ಕೆ ತುಳಿದು ಎಸರು, ಎಲಕ್ಕೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಕೊಳ್ಳಲು, ರಕ್ತಾತಿಸಾರ ನಾಣ್ಕಂ.

ಸಂಗ್ರಾಣಿಗೆ :—ನವಸಾರ ತಿಂಬುದು, ಹತ್ತಿಹರಳ ನೆನೆಯಿಕ್ಕೆ ತುಳಿದು ಎಸರ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಎಸರು ೧ ಸೆರೆ, ತುಪ್ಪ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಅಡುಕೊಂಬಾಗಿ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯ ಹಿಂಡಿಕೊಂಬುದು. ಎಲಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಾಣಿ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಉಷ್ಣ ಬೊಕ್ಕಗೆ :—ಬೇವಿನಬೀಜ ೧ ಹಲ, ಬಾಗುಂಜಿಯಬೀಜ ೧ ಹಲ, ಕರೀಎಳ್ಳು ೧ ಹಲ, ಇವಂ ಆಕಳ ಹಸಿಯ ಪಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುದು. ಹಾಲೋಗರ ಪಥ್ಯ. ಉಷ್ಣದಿಂದಾದ ಬೊಕ್ಕಗೆ ಒಡೆಯುವುದು. ಅದು ತಪ್ಪದು. ಸೀಸ ೨ ಹಲ, ನೀಲಾಂಜನ ೧ ಹಲ, ತುತ್ಥ ೧ ಹಲ, ಶುದ್ಧರಸ ೧ ಹಲ, ಇವಂ ಶುಷ್ಕ ಮರ್ದನೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಮೂವೆಯಲ್ಲಿಕ್ಕೆ, ಅರಿದಾಳ ಚಿಟ್ಟಿ ಅವುಡಲ, ಅದು ಭಸ್ಮವಹುದು. ಈ ಭಸ್ಮ ಲ೨ ತೂಕವನು ಮುನ್ನಿನ ಅವುಪಧಿಯ ಸಂಗಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಬುದು. ಹಾಲೋಗರ ಪಥ್ಯ.

ವಾತನೋವಿಗೆ :—ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಮಡುವಾಗಲದಲ್ಲಿ ತಂದು ಅಡಕೆಯರ ತೊಡೆದು, ಅಶ್ವ ಗಂಧಿಯ ಬೇರು, ನೆಲಾವರೆಯ ಬೇರು, ನಿಂಬಬೇರು, ಬೋಳತೊಪ್ಪೆಯ ಬೇರು, ಮೆಣಸು, ಯ ಬೇರು, ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬೇರು, ಕಿರುಗಡಸಿಗೆಯ ಬೇರು, ಇಪ್ಪೆಯ ಬೀಜ, ಸಮುದ್ರಶಾಳದ ಬೀಜ, ಕತ್ತರಿಯ ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆಯ ಬೇರು, ಕಲ್ಲುಕರನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲನ ಬೇರು, ತಾವರೆ ತಪಸದ ನಾರು, ಇಪ್ಪೆಯ ಬೀಜ, ಹೋರಿಉದ್ದಿನ ಬೇರು, ಈ ೨೦ ನ್ನೂ ಎಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸಂದುಸಂದಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಗಂಟು ವಾತಕ್ಕೆ ಪೂಸೆ ನಾಂಬುದು. ಇಪ್ಪೆಯ ಬೇರ ಕೂಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಆ ಬೇರಂ ತಂದು ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತೆ ತಲೆಶಾಲೆ ಹರ.

ಬಿಳಿಯಕೋರಕ್ಕೆ :—ಅಂಬಲಿ, ಪ್ಪಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಗದ ಬೇರು, ಕರಿಯ ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೇರು, ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಯ ಬೇರು, ಮಂಗರುವಳ್ಳಿಯ ಬೇರು, ಎಕ್ಕೆಯ ಬೇರು,

ಲಕ್ಕಿಯ ಬೇರು, ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಪೂಸುವುದು. ಈ ಬಗೆಯ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಮೈಗೆ ಎಸೆಯುವುದು. ಮೈಗೆ ಒತ್ತುವುದು. ಬಿಳಿಯ ಕೋರ ಹರ.

ಕಪ್ಪುಕೋರಕ್ಕೆ :— ಗೇರಗುಂಟೆ, ಎಳ್ಳು, ಅಣಿಲೆಯ ಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಸಿ, ಸಾಮೆ, ಇವಂ ಸಮಾನವಾಗರೆದು ಪೂಸೆ ಕಪ್ಪುಕೋರ ಹರ. ತಗಚಿಯ ಬೀಜ, ಎಳ್ಳು, ಅರಿಸಿನ ಂಜಿ, ಇವಂ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಅರೆದು ಎತ್ತಿ ಪೂಸುವುದು. ಕಪ್ಪು ಕೋರ ಮಾಣ್ಣಂ.

ಹುಣ್ಣು ಗಳಿಗೆ :— ಪಿಟಲುಪ್ಪು.....ಚರ್ಮಗಳು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಅಲ್ಪನವರು, ವಜ್ರ ಕ್ಷಾರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಮೇಲಿಗೆ ಪೂಸಿ ಸೇನ, ಎರಗರುಕಾಯಂ ಇವಂ ಗೋಮೂತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು, ಕುರಿ, ವಿಷಮು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದಿನ ಗುಳಿಗೆ ಕ್ರಮ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ೧೭ ದಿನ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಇಕ್ಕಲು, ಗಂಡಮಾಲೆ ಮಾಣುವುದು.

ಗಂಟಿಗೆ :— ಬೆಟ್ಟಮುಡಿನಾಳದ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕಾಸಿ ಮೋನದಲ್ಲಿರೆದು ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಆ ಭಸ್ಮವ ಎಕ್ಕೆ ಹಾಲು, ತಾಳಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಪೂಸಲಾ ಗಂಟು ಕರಗುವುದು.

ಗಂಡಮಾಲೆಗೆ :— ಮಡುವಾಗಲದ ಗೆಡ್ಡೆ, ಶುಂಠಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಯೆಪ್ಪಿಮಧುಕ, ಎರ ಡರಿಸಿನ, ಗಣಜಲೆಯ ಬೇರು, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇಂಗು, ಉಚ್ಚೆಯಲಟ್ಟು, ನಸ್ಯಂಗೈಯೈ ಗಂಡಾಮಲೆ ಹರ. ಆದಿತ್ಯವಾರ ೩ ಕಾಯ ಕೊಂಬುದು. ಮರುದಿನ ಆರು ಕಾಯ ಕೊಂಬು ವುದು. ೩ ನೆಯ ದಿನ ೯ ಕಾಯ ಕೊಳ್ಳಲು ಗಂಡಾಮಲೆ ಹರ.

ರಕ್ತಕೃಘ್ರಕ್ಕೆ :— ಮಡುವಾಗಲ ಗೆಡ್ಡೆ ಇದಂ ಅರೆದು ಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಕೊಳ್ಳಲು, ರಕ್ತಕೃಘ್ರ ಹರ. ಗುಂಜಿಯಬೇರು ಹರಳವೆರಳು, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ನೆಗ್ಗಿಲಬೇರು, ಅಮರದವಳ್ಳಿ, ಯ... .. ಗ ಸಿಂಧೂರ, ಸಹ ಲೇಹ್ಯ. ಹೂರದಬೇರ ತೊಪ್ಪೆಯ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಆ ಚೂರ್ಣ ಅಮ ರದ ವಳ್ಳಿಯು ಹಾಗತೂಕ, ಬೇವಿನಹಗಿನು ೨ ತೂಕ, ಇವಂ ಸೌತೆಯ ರಸ ದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅತ್ತರಿಯ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರ ಹರ.

D 1395

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :— ನೆಳಲಲ್ಲಾರಿಸಿ ಹಾಲು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿನುಪಾನದಿಂದ ಕೊಡಲು ಒಂದುಬಗೆಯ ಜ್ವರ ಹರ. ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಸಂಪ್ಪಂಗಜ್ವರ ಹರ.

ದೀಪನಕ್ಕೆ :— ರಸ, ನಾಭಿ, ತೀಬು, ಗಂಧಕ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ೨ ತೂಕ, ಬರ್ಜೂರಕಾಯಿ ೧ ತೂಕ, ಈ ಕ್ರಮದಿಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹುಣಸೇಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ೧ ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಉದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿ ತಾರೆ ಗ ಕಾಸಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಜಲರಾಗ್ನಿಯಕ್ಕುಂ.

ಸನ್ನಿಪಾತಕ್ಕೆ :—ನಾಭಿ ಗ ೧, ನಾಗಭಸ್ತು ಗ ೧, ರಸ ೨, ಇವಂ ಅರ್ಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಟಿಕೆಯಂ ಮಾಡಿ ನವಸಾರ, ಬಿಳುಗಾರ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ, ಇವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ ೧ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಒಂದು ಕೋನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಗುಟಿಕೆಯ ಅಧರೋತ್ತರ ವಿಕ್ಟೆ ಮುಚ್ಚಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಲಘುಪುಟವಿಕ್ಟೆ ಆವ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿರಿಸಿ ಸನ್ನಿಯಿಂದ ಮೈಮರೆತಿಡ್ಡವರಿಗೆ ಅಪಾದಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವ ಹಾಯ್ದು ರಕ್ತ ಒಂದ ತಾವಿಗೆ ಉಂಗುಸ್ಟ ನೆತ್ತಿಗೆ ಸಾಸುವೆಯಷ್ಟು ಔಷಧವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾರಗಿಣಿಸಿನ, ರಸವಾಗಲೀ, ಉಳ್ಳ ರಸವಾಗಲೀ ತೇದು ಇಕ್ಕುವುದು. ಒಡಲಿಗೆ ಶೈತ್ಯ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವುದು. ¹

ಬಾಯಿನಾರುವುದಕ್ಕೆ :—ದಾಳಿಂಬದ ಬೇರನ್ನು ಅರೆದು ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದರೆ ಬಾಯಿ ನಾರು ವುದು ಮಾಣ್ಕಂ.

ಮೈ ನಾರುವುದಕ್ಕೆ :—ದಾಳಿಂಬದ ಬೇರು, ಶಂಖದ ಚೂರ್ಣಂ, ಹುಣಸೆ, ಹೇರುಳಿ, ಬೀಜಮಂ ಸರಿಗೊಂಡು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಗೆ ಪೂಸೆ ಮೈ ನಾರುವುದು ಮಾಣ್ಕಂ.

ಗೆಡ್ಡೆಗೆ :—ಮಂಗುರ ಬಳ್ಳಿ, ರಕ್ಕಸಿಗೆಡ್ಡೆ, ಸೂರದಣಿಗೆಡ್ಡೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಎರಡು ಬಗೆ ಗಣಜಿಲೆ, ಹಿಮ ೨ ಮಾನ, ಮೆಣಸು ೨ ಮಾನ, ಸಾಸುವೆ ೨ ಮಾನ, ಉ ಜೀರಿಗೆ ೨ ಮಾನ, ಶುಂಠಿ ೨ ಮಾನ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಅರೆದು ಒಂದು ಬಳ್ಳ ಹಿಂಡಿಯ ಹಾಕಿ, ಒಂದು ಬಳ್ಳ ಎಣ್ಣೆಯನೆರೆದು ನವಂ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ಔಷಧವ ನಿಂಬೆಯ ಕಾಯಷ್ಟು ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಮುಳುಗುವ ಹಾಗೆ ಹೊಯ್ದು ಹೊಸ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಯಲಿರಿಸಿ ತೆಗೆದು ನಿಂಬೇಕಾಯಷ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ದಿನ ಸೇವಿಸೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗೆಡ್ಡೆ, ಅಡ್ಡಗೈ, ಗರ, ವಾಯುಗುಲ್ಮಂ, ಇವು ಮಾಣುವುವು.

ಕೋವೆಗೆ :—ಬಿಳಿಯ ಬೇರು, ಹಾರೇಬೀಜ, ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೇಬೀಜ, ಅಂಕೋಲೆ ಬೇರಿನ ತಿಗಡು, ಇವಂ ಅರೆದು ಕಡಲೆ ಆಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಕೊಡಲು ಕೋವೆ ಮಾಣ್ಕಂ. ಬಲುಗಣಿಕೆ ತಿಗಡು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ಬೇಳೆ, ಮೆಣಸು, ಇವಂ ಆಡಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸೆ ಕೋವೆ ಮಾಣ್ಕಂ. ಹೊನ್ನಾರಿಯ ಬೇರ ತಿಗಡು ವಜ್ರನೀಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರಳುವ ಹಾಗೆ ಕಾಸಿ ತಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿ ಔಷಧವ ನಿಂಬೆಯಕಾಯಷ್ಟು ನೀರಲ್ಲಿರೆದು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಒಂದು ಒಂದು ಹನಿಯನ್ನೇ ಮೈಗಂ ಪೂಸುವುದು. ಇದು ವೈದ್ಯ.

1 D-1397 ನಂಬರಿನ ತಾಳಪತ್ರ ಕೋಶದ ಅಂಶಗಳು 98 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿವೆ. D-1398, D-1399 ಈ ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ವಿಷಯಗಳೂ D-1362, D-1364 ನಂಬರಿನ ಕೋಶದ ವಿಷಯಗಳೂ ತುಲ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಕಣ್ಣು ಹೊವಿಗೆ :—ಸುಟ್ಟಕರಿಯಳುವಂ ಹುರಿದು ಹುರಿಗಿಲ ಕೊನರ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣು ಹೊವು ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ ಗ ೩ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೨ ತೂಕ, ನಾಭಿ ಗ ೧ ತೂಕ, ಇವನ್ನು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆಯ ಮಾಡಿ, ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ, ಕಾದಾರಿದ ನೀರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಶೀತಜ್ವರಂ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ರಸ ೧ ತೂಕ, ಇಂಗಲೀಕ ೨ ತೂಕ, ಜೇಪಾಳ ಗ ೩ ತೂಕ, ಇದನ್ನು ದಂತಿಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆಯ ಮಾಡಿ, ಗುಂಜಿಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎರಡು ಜಾವಕ್ಕೆ ಜ್ವರ ಬಿಡುವುದು.

ನವಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ರಸ ೧, ನಾಭಿ ೧, ಗಂಧಕ ೧, ಮೆಣಸು ೧, ತಾಮ್ರದ ಭಸ್ಮ ೧, ಬಿಳುಗಾರ ೧, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮತ್ಸ್ಯಸಿತ್ತದಲ್ಲಾಗಲೀ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಮರ್ದಿಸಿ, ಹೆಸರ ಕಾಳಷ್ಟು ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲದ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ನೇತ್ರರೋಗಕ್ಕೆ :—ಶಂಖ, ಅಮೆಯ ಓಡು, ಕಂಚುಯ ಕೂಡಿ, ಮರ್ದಿಸಿ ಮೂರು ತೂಕ ಸೈಂಧವ, ನೀಲಾಂಜನ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ತಾಮ್ರ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಎರಡುತೂಕದ ಲೆಬ್ಬದಲ್ಲೂ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದನೆಯ ಮಾಡಿ ಕೆಂಪಿನ ಅಗಸೆಯ ರಸವನ್ನು ಕೂಡಿ ಕೊಂಬುದು. ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಮರ್ದನೆ. ಕಾಳಾವಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ದನೆ. ಹೂವಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಸ ಮರ್ದನೆ. ಈ ಸರಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಗೆ, ನೀರು ಸುರಿವುದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಅರಿಗೆ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಲೇಸು.

ಸಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ಹಿಪ್ಪಲಿ ಗ ೧೦ ತೂಕ, ರಸ ಗ ೧, ಇಲಿಪಾಪಾಣ ಗ ೧, ಕನಕದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅರೆದು ತುಗರಿತೋರ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ, ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯ ಕೊಡುವುದು. ಸಫ್ಯ ಹಾಲೋಗರ.

ಭೇದಿಗೆ :—ರಸ ೧, ನಾಭಿ ೧, ಗಂಧಕ ೧, ಬಿಳುಗಾರ ೧, ತಾಳಕ ೧, ಮಣಿಶಿಲೆ ೧, ಮೆಣಸು ೧, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧, ಶುಂಠಿ ೧, ಅಣಿಲೇಕಾಯ ೧, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ೧, ತಾರೇಕಾಯ ೧, ನೇಪಾಳ ೪, ಇಲಿಪಾಪಾಣ ಗ ೨, ಇದಂ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ, ಒಂದನ್ನು ಮುಣಿಸಿನ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡೆ ಭೇದಿಸುವುದು.

ನಾತತ್ವೇಷ್ವಜ್ವರಗಳಿಗೆ :—ಚಾಳೀಸಪತ್ರೆ ಗ ೧ ತೂಕ, ಮೆಣಸು ಗ ೧ ತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಗ ೨ ಹಲ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ ಗ ೧ ಹಲ, ಶುಂಠಿ ಮೂರು ವರಹ ತೂಕ, ಲವಂಗ ಪತ್ರೆ ೪ ತೂಕ, ಲವಂಗವೆಕ್ಕ ೪ ತೂಕ, ನಾಗಕೇಸರ ೪ ತೂಕ, ಲಾಮಂಚ ೪ ತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ, ಮೂರುಪಾಲು ಬೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಪಾಕವಂ ಮಾಡಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡೆ ನಾತತ್ವೇಷ್ವಜ್ವರಂ ಮಾಣ್ಕುಂ. ಗ್ರಹಣೆ, ಪಾಶ್ವಾಶಾಲೆ ಮಾಣ್ಕುಂ.

ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ :—ಕರ್ಪೂರ, ಶಿಲಾಧಾತು, ಅಣಿಲೇಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ತಾರೇಕಾಯಿ ಗ ೨ ತೂಕ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ಗ ೨ ತೂಕ, ಅವರಿಕೆ ಬೀಜ ಗ ೨ ತೂಕ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣವ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತವ ಮಾಡಿ ಅಕಳ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮೇಹ ಮಾಣ್ಕಂ.

... .. ಸುಣ್ಣನೀರಂ ಬಿಟ್ಟು ಹುಣಸೇಮರದ ತಿಗಡು, ಬಿಳಿಯ ದಾಸವಾಳದ ಸಟ್ಟಿ, ಕಲ್ಲನಾರು, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಅರೆದು ಕುಡಿಯಿ ಪ್ರಮೇಹ ತೀಗುಂ. ಲವಣ ವರ್ಜಿತ. ತ್ರಿದೋಷ ಸಿರಿದವ್ವು, ಮೂತ್ರಕೆಚ್ಚನವ್ವು, ಪ್ರಮೇಹಮವ್ವು, ಕೈ ಕಾಲು, ಕಣ್ಣು ಉರಿಯಕ್ಕು ಇದು ವಾತಪ್ರಮೇಹವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಶುಕ್ಲ ಬೇರೆಯಾ ವುದುಂ ಎಣ್ಣೆಯಂಥ ವರ್ಣ, ಸುಣ್ಣದ ನೀರಿನ ವರ್ಣ, ಇದು ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಮೇಹ. ವಾತಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ವಿಳಂಗ, ಎರಡು ಅಣಿಲೆ, ಸಾಸುವೆ, ಶುಂಠಿ, ಮತ್ತಿ, ಕಡಲೆ, ಬೆಟ್ಟಗರಿಕೆ, ಇವಂ ಕಷಾಯವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು. ಇನ್ನು, ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ—ತಾವರೇಕಂದ, ಅನುರದ ವಳ್ಳಿ, ಅಣಿಲೆ, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ವಿಳಂಗ, ಮತ್ತಿಯ ಬೇರು, ಇದರ ಕಷಾಯ ಲೇಸು. ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ—ಶ್ರೀಗಂಧ, ಅಗರು, ದೇವದಾರು, ಅಣಿಲೆ, ಕಚೋರ, ಇದರ ಕಷಾಯ ಲೇಸು.

D 1399

ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ :—ರಸ, ಚಂದ್ರ ಗ ೪ ತೂಕ, ಬಿಳಿಯ ಇಲಿಪಾಷಾಣ ಗ ೮ ತೂಕ, ವತ್ಸನಾಭಿ ಗ ೧ ತೂಕ, ಇವಂ ಕೂಡಿ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಎಳನೀರು, ಶ್ರೀಗಂಧದ ನೀರು, ಬಾಳೆಯ ಗೆಡ್ಡೆಯ ರಸ, ಜೀರಿಗೆ ರಸ, ಮುಡಿವಾಳದ ರಸ, ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ರಸ, ಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂವಿನ ರಸ, ಅತ್ತಿಪಾನ, ಆಸಾಡಿಯ ರಸ, ನೆಲದಾಳ ರಸ, ಹೊನ್ನಗನ್ನೆಯ ರಸ, ಈ ರಸಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದು ಜಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಆ ಕಲ್ಪವ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆ ಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಒಂದು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲ ಇಂಗಿಸಿ ಪಾನಡೆಗಟ್ಟಿ ತಾಮ್ರವಾತ್ರೆಯ ಸಿರಿಸಿ, ಮೇಲೊಂದು ಶ್ರಾವೆಯ ಮುಚ್ಚಿ ಒಂದು ವಿಘಳಿಗೆ ಪಾಕ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜೆ ಕರ್ಪೂರ ೧ ತೂಕ, ಕಸ್ತೂರಿ ೧ ತೂಕ, ಇವಂ ಕೂಡಿ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಜಂತದ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿಸಿಕೊಂಡು ೧ ತೂಕವನ್ನೂ, ಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣ, ಕೋಷ್ಠ, ಎಳ ನೀರಿಂ ಕೊಳ್ಳಲು ತಾಪಜ್ವರ, ಶೀತಜ್ವರ ಹರ. ಹಾಲು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ ಹರ. ಮಧುರಾಹಾರ ಪಥ್ಯ. ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು.

ಬಿಳಿಯ ಇಲಿಯ ಪಾಷಾಣ, ಎಲೆಗವ್ವಲಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೆೊಂಡು ಹಾಗಲದ ಸೊ ಸ್ತಿನ ರಸದಿಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕಾರಗಣಿಸಿನ ರಸ, ಬೆಲ್ಲದಿಂ ಕೊಡೆ ಶೀತಜ್ವರ ಹರ.

ಕೆಂಪಿನ ಪಾಷಾಣವ ಕವಡೆ ತೋರಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ೬ ಬಾರಿ ತೊಳೆದು ಅದನ್ನು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸುಣ್ಣದ ಹರಳೊಳಗೆ ಇರಿಸಿ ನೀರ ಹೊಯ್ದರೆ ಬೆಂದು ಶುದ್ಧ ನಹುದು. ಅದನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ೬ ಬಾರಿ ತೊಳೆದು, ಮತ್ತೆ ಹಾಗಲರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದುಚಾವ

ಅರೆದು, ಹೆಸರತೋರ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ, ಶುಂಠಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ, ಜೀರಿಗೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೊಡೆ ಭಳಿಜ್ವರ ಹರ.

ಆಮಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ :—ತ್ರಿಕಟುಕ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸೈಂಧವ, ಅಜಾ ನೋದ, ಅತಿಬಜೆ, ಕೊಡಸಿಗೆಯ ಬೀಜ, ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು, ಅಗುಳುಶುಂಠಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಪತ್ರಿ, ಕರಿಬೇವು, ಎಲವದ ಹಗಿನು, ಲವಂಗ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವೆಲ್ಲ ಬೆಚ್ಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ೯ ಭಾಗ ಭಂಗಿಯ ಹುಡಿ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಅಗಲೀ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಗಲೀ ಅಡಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣಮಂ ಕೊಳ್ಳಲು ಆಮಾತಿಸಾರ ಹರ, ರಕ್ತಹರ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಪ್ಪದು.

ಮೂತ್ರಕೃಘ್ನಕ್ಕೆ :—ದಾಳಿಂಬದ ಹೀಚು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಪಾಪಾಣಭೇದಿ, ಶಿಲಾಧಾತು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ರಾಜಾನ್ನದ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯ ಮೂತ್ರಕೃಘ್ನಂ, ಮೂತ್ರಕರ್ಕರೆಯುಂ ಕೆಡುಗುಂ. ಅಥವಾ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಲೇಕ್ಕಂ ಮಾಡುವುದು. ಕುಂಬಳದ ಬೀಜದ ತಿರುಳು ತೂಕ, ಪಾಪಾಣಭೇದಿ ಸಮೂಲ ಗ ೯ ತೂಕ, ಹಿಟ್ಟುಳಿಕನ ಸಮೂಲ ಗ ೩ ತೂಕ, ನೆಗ್ಗಲಬೇರು ಗ ೩ ತೂಕ, ಇವಂ ಕಾಳಾದಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಕುದಿಯ ಮೂರುದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮೇಹದ ಕಲ್ಲು ಕೊಡೆದು ಬೀಳ್ಗುಂ. ಮೊಲ್ಲೆಯಬೇರಂ ಅಡಿನ ಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುದಿಯ ಪ್ರಮೇಹ ಮಾಣ್ಗುಂ.

ಬಲವರ್ಧನಕ್ಕೆ :—ನೆಗ್ಗಲಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಯ ಚಟ್ಟು, ಅಮರದ ವಳ್ಳಿ, ಇವಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಲೇಹ್ಯಂ ಮಾಡುಗೆ, ಬಲವರ್ಧನ.

ಇರುಳುಗಣ್ಣಿಗೆ :—ಮುತ್ತುಗದ ಹೊಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಸೈಂಧವನೆಚ್ಚಿ, ಇರುಳು ಗಣ್ಣು ಮಾಣ್ಗುಂ.

ಕಿವಿಕೇವಿಗೆ :—ಕಡಲುನಾಲಿಗೆಯ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸಮಂ ಬಿಡಲು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೀವು ಸುರಿವುದು ಮಾಣ್ಗುಂ. ಸಬ್ಬಸಿಗೆ, ಸೈಂಧವ, ಶುಂಠಿ, ಬಜೆ, ಓಮಂ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು, ಬೆಣ್ಣೆಯಲಟ್ಟು ಕಿವಿಯಲೆರೆಯ ಕಿವಿಯ ವಾತಂ ಮಾಣ್ಗುಂ. ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸಮುದ್ರಫಲ, ಸಾಸಿವೆ, ಸೈಂಧವ, ಕುರು ಟಿಗೆಯ ಬೇರು, ಪ್ರತಿ ೨ ತೂಕವಂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ೨ ಮಾನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಆ ತುಪ್ಪಮಂ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಸೊಳುಕಿವಿಯಲೆರೆದು ಕಿವಿಗೆ ಅರಳೆಯಂ ಮುಚ್ಚಿ ಗಾಳಿ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಅರಳೆಯನಿಕ್ಕಿ ತುಪ್ಪಮಂ ಬಿಡಲು ಖಂಡ ಒಡೆದು ಕಿವಿ ಕೇವದು. ನಾಳಿ ಹೋದ ಹುಣ್ಣು, ಕೀವುರಸಿಗೆ ಸುರಿಯುವುದು ಮಾಣ್ಗುಂ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ
ಪ್ರ ಕೀ ರ್ಣ ವಿ ಷ ಯ ಗ ಳು

D 1393

ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ. ಶುಭಮಸ್ತು.

ಪಿಂ ಡೋ ತ್ವ ತ್ತಿ

ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವರಸ್ಯೋದಯಕಾರಣಂ ।
ಯೇನ ಕ್ಷಿತೌ ತ್ರಿಧಾ ಚಾಸೀತ್ತತ್ಪುನಃ ಪಂಚಧಾ ಸ್ಫುಟಂ ॥ ೧ ॥
ಪಂಚಧಾ ಪುನರೇತಸ್ಯ ಪಂಚವಿಂಶತಿಕಃ ಪುಮಾನ್ ।
ಚಾಯತೇ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ಯತ್ ಸ್ವರೋದಯಕಾರಣಂ ॥ ೨ ॥

ಟೀಕೆ :—ಅವುದಾದರೊಂದು ಸ್ವರ ಬರುವ ಮೊದಲು ಅದು ಮೂಲ ರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಐದು ರೂಪವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಐದರೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದು ಐದೈದು ರೂಪವಾಯಿತು. ಆಗಲಾಗಿ ಇವುತ್ಪತ್ತಿದು ಭೇದವಾಯಿತು.

ಶರೀರೇ ಸ್ವರಸಂಭೂತಿಃ ಸ್ವರೋ ನಾಡೀಸಮಾಶ್ರಯಃ ।
ಸ್ವರನಾಡಿಸ್ವರೂಪಾರ್ಥಂ ಶರೀರಂ ತತ್ರ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೩ ॥

ಟೀಕೆ :—ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು, ಆ ಸ್ವರವು ನಾಡಿಗನಾಶ್ರಯವಾಗಿ ಇರಲುಳ್ಳದು, ಅದು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸ್ವರದ ನಾಡಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲಿ ಶರೀರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಶರೀರಂ ಪಿಂಡಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ತತಃ ಪಿಂಡಃ ಪ್ರಕಥ್ಯತೇ ।
ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತಸ್ಮಶ್ರಂ ಚೈತನ್ಯೇನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ॥ ೪ ॥

ಟೀಕೆ :—ಶರೀರವನ್ನೇ ಪಿಂಡವೆಂಬುದಾಗಿ ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತದೊಡಗೂಡಿ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ಇಹುದು.

ದಿನೇನೈಕೇನ ಕಲಲಃ ಪಂಚಮಾದಪಿ ಬುದ್ಧ್ಯದಃ ।
ದಶಾಹಂ ಶೋಣಿತಂ ತಸ್ಮಾನ್ನಾಂಸಪಿಂಡಂ ತು ಪಕ್ಷತಃ ॥ ೫ ॥

ಟೀಕೆ :—ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಕಲಲಾಕಾರವಾಗಿ ಇಹುದು. ಐದು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೊಬ್ಬಳಿಕೆಯ ಹುದು. ಹತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ರಕ್ತವಹುದು. ಹದಿನೈದು ದಿನಕ್ಕೆ ಮಾಂಸದ ಪರಿಯಹುದು.

ವಾಸರಾಣಾಂ ತು ವಿಂಶತ್ಯಾ ಘನಮಾಂಸಂ ಭವೇತ್ತತಃ ।
ದಿನಾಸಾಂ ಸಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಪತ್ರವಾಂ ಕುಲಿರೋ ಭವೇತ್ ॥ ೬ ॥

ಟೀಕೆ :—ಇವು ತ್ವದಿನಕ್ಕೆ ಮಾಂಸದ ಗಟ್ಟಿಯಹುದು. ಇವು ತ್ವದಿನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅವಯವಗಳ ಮೊಳಕೆಗಳನ್ನುಳ್ಳದಹುದು.

ಪಂಚಭೂತಾನ್ವಿತಂ ಮಾಸೇ ಮಾಸಾಭ್ಯಾಂ ಮೇದಸಾನ್ವಿತಂ |

ಮಾಸತ್ರಯೇಪಿ ಮಜ್ಜಾ ಸ್ಥಿತುರ್ಯೇ ಕೇಶಾಂಗಸಂಯುತಂ || ೭ ||

ಟೀಕೆ :—ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನುಳ್ಳದಹುದು. ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ವಸೆಯನ್ನುಳ್ಳದಹುದು. ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಬ್ಬು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಎಲುಬುಗಳನ್ನುಳ್ಳದಹುದು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೂಡಲು ಬೆರಳುಗಳನ್ನುಳ್ಳದಹುದು.

ಪಂಚಮೇ ಮಾಸಿ ಕರ್ಣಾಕ್ಷಿನಾನಾವಕ್ತ್ರಾದಿರಂಧ್ರಕಃ |

ಕರಪಾದಗುದಾಶಾಂಘಿ ಮಾಸೇ ಪವೈ ಪ್ರಜಾಯತೇ || ೮ ||

ಟೀಕೆ :—ಐದನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಬಾಯಿ, ನೋದಲಾದಂತಹ ತಂತುಗಳುಳ್ಳದಹುದು. ಆರನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೈ ಕಾಲು ಮೊಟ್ಟೆಯ ತಂತುಗಳನ್ನುಳ್ಳದಹುದು.

ವಾಯ್ಸಾ ಯುತಂ ಸಪ್ತಮೇಘ ಚಾಪ್ತಮೇ ಸರ್ವಾರಕ್ತಿತಃ |

ನವಮೇ ಮಾಸಿ ಸಂಜಾತಂ ಸ್ವರಣಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಯತೇ || ೯ ||

ನವಮೇ ದಶಮೇ ವಾಪಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಥಿಗಳ ಭವಮುತ್ಸೃಜೇತ್ |

ಟೀಕೆ :—ಏಳನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡ ಮೊದಲೊಂದು ಇಹುದು. ಎಂಟನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಾರಕ್ತಿಯನ್ನುಳ್ಳದಹುದು. ಒಂಭತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮದ ನೆನಪನ್ನುಳ್ಳದಹುದು. ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಯಾ ಹತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಅಗಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಳ್ಳವಾಗಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ಪೊರವುಡುವುದು.

ಸಪ್ತಮೇ ಮಾಸಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನೋಽಸಿ ಜೀವತಿ || ೧೦ ||

ಅಲ್ಪಾಯುರಲ್ಪಸತ್ತ್ವೈಶ್ಚ ಕ್ಷೀಣಧಾತುಶ್ಚ ರೋಗವಾನ್ |

ಟೀಕೆ :—ಏಳನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಪಿಂಡ ಬದುಕುವುದು, ಅಲ್ಪಾಯು ಅಲ್ಪ ಸತ್ತ್ವ, ಕ್ಷೀಣಧಾತು, ರೋಗವನ್ನುಳ್ಳದಹುದು.

ಅಷ್ಟಮೇ ಮಾಸಿ ಸಂಜಾತಃ ಕಥಂ ಗರ್ಭೋ ನ ಜೀವತಿ || ೧೧ ||

ಮಾತುರಪಿ ಸ್ವದೇಹೇ ಚ ಚಲನಂ ತಸ್ಯ ಜಾಯತೇ |

ಟೀಕೆ :—ಎಂಟನೆಯ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಗರ್ಭವು ಬದುಕದು. ತಾಯಿ ದೇಹದೊಳಗೆಯೂ ತನ್ನ ದೇಹದೊಳಗೆಯೂ ತಿರುಗುವುದು. ತನ್ನ ದೇಹದೊಳಗೆ ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಲವೇ ತಾಯಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು.

ಪೋಡತ ದಿವಸಾಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಯುಗ್ಮಾಸು ಸಂವಿರೇತ್ || ೧೨ ||

ಯುಗ್ಮಾಸು ಪುತ್ರಾ ಜಾಯಂತೇ ಸ್ತ್ರೀಯೋಯುಗ್ಮಾಸು ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಃ |

ಟೀಕೆ :—ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಹೊಲೆಯಾದುದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹದಿನಾರು ದಿನಸ ಪರಿಯಂತರ ಕಲೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಮೇಲೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುದಿನ ಕಲೆ ಉಳಿಯದು. ಅದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಮದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಕೂಡುವುದು. ಸಮ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟುವರು. ವಿಷಮದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವರು.

ತಸ್ಮಾದ್ಯುಗ್ಮಾಸು ಪುತ್ರಾರ್ಥಿ ಸಂವಿಶೇದಾರ್ತನೇ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ || ೧೩ ||

ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಶೋಣಿತಕೇ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಯಾತ್ ಪುಂಸಃ ಶುಕ್ಲಾಧಿಕೇ ಪುಮಾನ್ ||

ಟೀಕೆ :—ಅದು ಕಾರಣ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಬಯಸುವಾತನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೆಚ್ಚುಗಿಯರಿತು ದಿವಸಗಳೊಳಗೆ ಸಮದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯ ಶೋಣಿತ ಅಧಿಕವಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯಹಳು. ಪುರುಷನ ಶುಕ್ಲ ಅಧಿಕವಾದರೆ ಪುರುಷನಹನು.

ರಾತ್ರೌ ಚತುರ್ಥೇ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಅಲ್ಪಾಯುರ್ಧನವರ್ಜಿತಃ || ೧೪ ||

ಪಂಚಮೇ ಪುತ್ರೀಣೀ ನಾರೀ ಷಷ್ಠೇ ಪುತ್ರಸ್ತು ಮಧ್ಯಮಃ ||

ಟೀಕೆ :—ಸೂತಕವಾದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಗಂಡಹುದು. ಅದು ಅಲ್ಪಾಯು, ನಿರ್ಧನಿಕನು. ಐದನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಡೆಯುವಂಥಾ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಅಹಳು. ಆರನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡಹುದು, ಮಧ್ಯಮ ಭಾಗವುಳ್ಳವನು.

ಸಪ್ತಮೇ ಚ ಪ್ರಜಾ ಯೋಷಿದಷ್ಟಮ್ಯಾಮೀಶ್ವರಸ್ಸುತಃ || ೧೫ ||

ನವಮ್ಯಾಂ ಪುತ್ರಭಾಗ್ಯಂ ಪಾ ದಶಮ್ಯಾಂ ತು ವರಃ ಪುಮಾನ್ ||

ಟೀಕೆ :—ಏಳನೇ ದಿನಸ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಹೆಣ್ಣುಹುದು. ಆ ಶಿಶು ಬಂಜೆಯಹಳು. ಎಂಟನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡಹುದು. ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಹೆಣ್ಣುಹುದು. ಹತ್ತನೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡಹುದು.

ನವಮ್ಯಾಂ ಸತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀ ದಶಮ್ಯಾಂ ಪುತ್ರಸ್ತು ವರ್ಧಕಃ || ೧೬ ||

ಏಕಾದಶ್ಯಾಮಧಮಾ ಸ್ತ್ರೀ ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ||

ತ್ರಯೋದಶ್ಯಾಂ ಸಾ ವಧೂಃ ಸ್ಯಾದ್ವರ್ಣಸಂಕರಕಾರಿಣೀ || ೧೭ ||

ಟೀಕೆ :—ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಆಕೆ ಸತಿವ್ರತೆ. ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವಳು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಡೆವಳು. ಹತ್ತನೇ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡು. ಅವನು ತಂದೆ ತಾಯಿ ಕುಲವನ್ನು ದ್ಧರಿಸನು. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಹೆಣ್ಣುಹುದು, ಅವಳು ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆವಂತವಳಹಳು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡು. ಅವನು ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ನಹನು. ಹದಿನಾರನೆಯ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಹೆಣ್ಣು, ಆಕೆ ಮಹಾ ದುಸ್ಥಿತಿ, ಜಾತಿಭೇದದಲ್ಲಿ ನಡೆವಂಥವಳು.

ಧರ್ಮಧ್ವಜಃ ಕೃತಜ್ಞಶ್ಚಾಪ್ಯಾತ್ಮವೇದೀ ದೃಢವ್ರತಃ |

ಜಾಯತೇ ಚ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ಗುಣವ್ರಾತ್ಪ್ರೀರ್ಷ ಗತೌಸತಿಃ || ೧೮ ||

ಟೀಕೆ :—೧೪ ನೆಯ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡಹುಡು. ಆತನು ವೇದಾರ್ಥಗಳ ಬಲ್ಲವನಹನು, ದೃಢವಾದ ವ್ರತವ ಬಲ್ಲವನಹನು, ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಹಂತಹನು.

ರಾಜಸತ್ವೀ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಾ ರಾಜವಂಶಗತಿನ್ವಥಾ |

ಜಾಯತೇ ಸಂಚದಶ್ಯಾಂ ತು ಬಹುಪುತ್ರಸರಿವೃತಾ || ೧೯ ||

ಟೀಕೆ :—ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಹೆಣ್ಣುಹುಡು. ಆಕೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯಳಹಳು, ಅಧಿಕವಾದ ಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳವಳಹಳು. ದೊಡ್ಡ ರಾಜವಂಶಗಳನ್ನೈದು ವಳು, ಹಲವು ಮಕ್ಕಳ ಹಡೆಗುವಳು.

ವಿದ್ಯಾಲಕ್ಷಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸತ್ಯಬುದ್ಧಿ ರ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |

ಸಮಃ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪೋಷಶ್ಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಪುಮಾನ್ || ೨೦ ||

ಟೀಕೆ :—ಹದಿನಾರನೆಯ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿಂತರೆ ಅದು ಗಂಡಹುಡು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳು, ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳವನು, ಸತ್ಯವಂತನೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳಗೆ ದಯೆ ಉಂಟಾತನಹನು.

ಅಸ್ಥಿ ಮಜ್ಜಾ ಶುಕ್ಲಮಿತಿ ಪಿತುರಂಶೋ ಭವಿಸ್ಯತಿ |

ರಕ್ತರೋಮಾಣಿ ಪಿಶಿತಃ ಮಾತುರಂಶೋ ಭವಿಸ್ಯತಿ || ೨೧ ||

ಟೀಕೆ :—ಎಲುಬು, ಕೊಬ್ಬು, ಶುಕ್ಲವು, ತಂದೆಯ ಭಾಗವು. ರಕ್ತವು, ರೋಮಂಗಳು, ಮಾಂಸವು, ತಾಯಿ ಭಾಗವು.

ಲೋಮುತ್ಸಕ್ವಲಲಾನ್ಯಸ್ಥಿ ಪಾರ್ಥಿವಾಂಶಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |

ಅಬಂಶಾಃ ಶುಕ್ಲವಿಣ್ಮೂತ್ರಸಿದ್ರಾಲಸ್ಯಾದಿ ಕೃತ್ಯತೇ || ೨೨ ||

ಟೀಕೆ :—ರೋಮವು, ಮಾಂಸವು, ಎಲುಬು, ಸೃಥಿವಿಯ ಅಂಶ. ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ನಿದ್ರೆ, ಅಲಸ್ಯ, ಇವು ಅಪ್ಪುವಿನ ಅಂಶಗಳು.

ಕ್ಷುಧಾ ತೃಷ್ಣಾ ಚ ಶಾಂತಿಶ್ಚ ಭವೇದಂಶಾಶ್ಚ ತೇಜಸಃ |

ಆಕುಂಚಿತಂ ಪ್ರಸರಣಂ ಧಾವನಂ ವಲನಂ ತಥಾ || ೨೩ ||

ಟೀಕೆ :—ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ, ದೇಹದ ಶಾಂತಿ, ಇವು ತೇಜದ ಅಂಶಗಳು. ಮುದುಡು ವಣ, ನಿಡುವಣ, ಅಡುವಣ,

ಏಕಾದಶೈತೇ ಕಥಿತಾ ವಾಯೋರಂಶಾ ಅಮೀ ಮತಾಃ |

ದ್ವೇಷೋ ಲಜ್ಜಾ ಭಯಂ ಮೋಹ ಆಕಾಶಾಂಶಶ್ಚ ತಾದೃಶಃ || ೨೪ ||

ಟೀಕೆ :—ಇವು ಮೊದಲಾದುವು ವಾಯುವಿನ ಅಂಶಗಳು. ಕೋಪ, ಲಜ್ಜೆ, ಅಂಜಿಕೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ದ್ವೇಷವು, ಆಕಾಶದ ಅಂಶಗಳು.

ಜಿಹ್ವಾತ್ವಕ್ಶುರ್ಮನಾಸಾಕ್ಷೀಣಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಪಂಚಕಂ |

ಉಸಸ್ಥ ಗುದವಾಕ್ಪಾಣಿವಾದಂ ಕರಣೇಂದ್ರಿಯಂ ಮತಂ || ೨೫ ||

ಟೀಕೆ :—ನಾಲಿಗೆ, ತೋಗಲು, ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ಮೂಗುಗಳು, ಇವು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಉಸಸ್ಥ, ಗುದ, ವಾಕ್, ಕೈ, ಕಾಲುಗಳು, ಇವು ಕರಣೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎನಿಸಿಕೊಂಬುವು.

ಚತುರ್ದಳಂ ಸ್ಯಾದಾಧಾರೇ ಸ್ವಸ್ಥಾನೇ ಚ ಪಡಂಗುಳಂ |

ನಾಭೌ ದರದಳೋಪೇತಂ ಸೂರ್ಯಸಂಖ್ಯಾದಳಂ ಹೃದಿ || ೨೬ ||

ಟೀಕೆ :—ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಳವದ್ದವು, ಯೋನಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆರು ದಳದ ಪದ್ದವು, ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಳದ ಪದ್ದವು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ೧೨ ದಳದ ಪದ್ದವು.

ಕುಂಠೇ ಸ್ಯಾತ್ ಮೋಡರದಳಂ ಭ್ರೂಮಧ್ಯೇ ದ್ವಿದಳಂ ತಥಾ |

ಸಹಸ್ರದಳಮಾಖ್ಯಾತಂ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಷು ಪಂಕಜಂ || ೨೭ ||

ಟೀಕೆ :—ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರುದಳದ ಪದ್ದವು. ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯದಿ ಎರಡುದಳದ ಪದ್ದವು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರದಳದ ಪದ್ದವು.

ಏತಾನಿ ಸಪ್ತಪದ್ಮಾನಿ ಚಕ್ರಾಖ್ಯಾನಿ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ || ೨೮ ||

ಟೀಕೆ :—ಈ ಏಳು ಪದ್ಮಂಗಳನ್ನು ಸಪ್ತಚಕ್ರಗಳೆಂಬರು.

ದೇಹಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂ ನಾಡ್ಯೋ ಬಹುರೂಪಾಶ್ಚ ವಿಸ್ತರಾತ್ |

ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಸ್ತು ಬುಧೈರ್ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವದೇಹಜ್ಞಾನಹೇತವೇ || ೨೯ ||

ಟೀಕೆ :—ದೇಹಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂಥಾ ನಾಡಿಗಳು ಹಲವುರೂಪವಾಗಿ ವಿಸ್ತರದೊಡಗೂಡಿ ಇವವು.ಅವರುಗಳಿಂದಾದ ಕರ್ಮ ದೇಹದೊಳಗಣ ಅರಿಕೆಗೋಸುಗ ಎಲ್ಲ ಹೊತ್ತು ಅರಿಯಬೇಕು.

ಸಪ್ತವಿಂಶತಿ ನಕ್ಷತ್ರಂ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಂ ನವಗ್ರಹಾಃ |

ಶರೀರಾಭ್ಯಂತರೇ ದೇವಿ ದರ್ಶಯೇತ್ಸ ಭವೇದ್ಗುರುಃ || ೩೦ ||

ಟೀಕೆ :—ಇಪ್ಪತ್ತಿಳು ನಕ್ಷತ್ರಂಗಳನ್ನು, ಸಪ್ತದ್ವೀಪಂಗಳನ್ನು, ನವಗ್ರಹಂಗಳನ್ನು ಶರೀರದೊಳಗೆ ಅವನು ತೋರಬಲ್ಲನೋ ಆತನೇ ಗುರು.

ಸಾಗರಾನ್ ಸಪ್ತ ವೇದಾಂಶ್ಚ ಚತುರೋಷ್ಟದಿಶ್ಚ ಧಾ ।
ಶರೀರಾಭ್ಯಂತರೇ ದೇವಿ ಯದೀಕ್ಷೇತ್ ಸ ಭವೇದ್ಗುರುಃ ॥ ೨೧ ॥

ಟೀಕೆ :—ಸಪ್ತಸಾಗರಂಗಳನ್ನೂ, ವೇದಂಗಳನ್ನೂ, ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಶರೀರ
ದೊಳಗೆ ಬಲ್ಲೊಡೆ ಆತನೇ ಗುರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಬಾಹ್ಯರ್ದ್ವಂದ್ರಮಾ ಮರುತ್ ।
ಶರೀರಾಭ್ಯಂತರೇ ದೇವಿ ಯದೀಕ್ಷೇತ್ ಸ ಭವೇದ್ಗುರುಃ ॥ ೨೨ ॥

ಟೀಕೆ :—ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಾಯುಗಳನ್ನು ಶರೀರದೊಳಗೆ
ಬಲ್ಲೊಡೆ ಆತನೇ ಗುರು.

ನಾ ಡೀ ಪ ರೀ ಕ್ಷೇ

ಸಿತ್ತೋದ್ರೇಕತಟಿಪ್ತ್ರಕಾರಗಮನಂ ತೀವ್ರೋಷ್ಣಮಧ್ಯಾಂಗುಳಿಃ
ಶ್ಲೇಷ್ಮಾನ್ಮಂದಗತಿಶ್ಚ ಕುಕ್ಕುಟಗತಿಃ ಶೀತಾಂಗಮಾನುಮಿಕಾ ।
ಅಂಗುಷ್ಠಮಣಿಬಂಧಮೂಲತ ಇದಂ ವಾತಂ ಚ ಸಿತ್ತಂ ಕಂಠಂ
ತ್ರಿಸ್ಥಾನೇಷು ಕರಾಗ್ರದಕ್ಷಿಣಸ್ತುರ್ತೀರ್ನಾಡೀಕ್ರಮೇ ಕಥ್ಯತೇ ॥

.....
.....ರೋಗಮಿತಿ ಪ್ರಕಾರಪ್ರಭವೋ ಜಾತಾಸ್ತು ಶೋಕೇ ಚಿತಾಂ ।
ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಲಾಘವಮಂದವೇಗಂ ಸು ದಿ ವ್ಯವಿಧಾನ್
ಏತೇ ಹೃದ್ಯವಿದಂ ಚ ನಾಡಿಸುಲಿಭಂ ಪ್ರೇಗುಮ್ಲೋದೀತಂ ॥
ದೂತನ ನಾಮಾಕ್ಷರಮಂ
ಸಂಘಾತಮ ವೆರಳಲಿ ಗುಣಿಸಿ ಮೂರ್ಗ್..... ।

... .. ೪ವ
ಉಳಯದದು ॥
... .. ಗ್ರಾಹಲಕ್ಷ್ಯಂ ತ್ವರಿತಗತಿಮಲಂ ತ್ಯಾಜ್ಯ
... .. ಗಲಯೋಃ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಲೋಮಾದಿಶೀತಂ ।
ಕಾಲಂ ಹನ್ಯಾತ್ಪು ತೀಘ್ರಂ ಚಲ ಚಲಗತೋ.....ಕರಾತ್ರಂ
ವಕ್ರಂ ಚಕ್ರಂ ಚ ರೂಢಂ ಭ್ರಮರರಸಮಯಂ ಶ್ವಾಸಘೋಷೋಪಸರ್ಗಂ ॥
.....ಹನ್ಯಾಚ್ಚ ಸಪ್ತಂ ದಿನದಿನಮಿಲಿತಂ ನಾಡಿಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಚ ದೃಷ್ಟಂ
ಕಾಸಂ ಶ್ವಾಸಗ್ರಹಣ್ಯಂ ಕಂಠಕರ್ಣ್ಯಕ್ಷಿತಿತಂ ।
ಘ್ರಾಣಂ ಪೈತ್ಯಸ್ವರೂಪಂ ಕರಚರಣ ಉರೋ
... .. ಲಲಾಟಂ ಜಲಜನಿತಭೃಶಂ ನಾಡಿಸ್ಪತ್ಯೋದಯಂ ಚ ॥

ತೀವ್ರಶ್ವಾಸೇಕ್ಷಣಾಕ್ಷಿ ಕ್ಷಯಚಿರ
ನಾಭಿರ್ದ್ವಕ್ರಾಂಡರೂಲಂ ಕರತಲಹಿಮವಾಕ್ಪಾದಶಾಖಾಂತರಾಲಂ ।
ಲಕ್ಷ್ಯಂ ನೈದ್ಯೋತ್ತಮಾ ಯನ್ನಿಜವಿಧಿಲಿಖಿತಂ ಪಶ್ಯತೀಶಂ ಚಿನೇಂದ್ರಂ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ಗುನ್ಮಟೀಶಂ ವಿರಚಿತಸಮಯಗ್ರಂಥದೃಷ್ಟಂ ಮನೋಜ್ಞಂ ॥

ಕರ್ಮವಿಪಾಕ :—

ಶಿರುಹಂತಾಪ್ಯತೀಸಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಹಂತಾ ಚ ಮೇಹಿನಂ ।
 ನಿತ್ಯವಾದೀ ಶ್ವಾಸರೋಗೀ ಅರ್ಶಾಂಸಿ ಜೀವಹಿಂಸಕಃ ॥
 ಕಾಂತಾಹರ್ಷ ರಾಜರೋಗೀ ವಿಸಂದ್ಯ ಜಿಹ್ವರೋಗಕಂ ।
 ಯತೀಂ ಸಿಂದ್ಯ ವಿಸರ್ಪಂ ಚ ಮಾತರಂ ಸಿಂದ್ಯ ಗಂಡಮಾಲಕಂ ॥
 ಸಿತರಂ ಸಿಂದ್ಯ ಸನ್ನಿಹತಂ ವಿಪ್ಲವಂ ಸಿಂದ್ಯ ಚ ಅಂಧತಾಂ ।
 ಶಿವಂ ಸಿಂದ್ಯ ಕಾಸರೋಗೀ ಮಾತರಂ ಸಿಂದ್ಯ ಮಹೋದರೀ ।
 ನೇದಂ ಸಿಂದ್ಯ ಮುಖರಾಗ್ರಂ ಬಭಿರತ್ತಂ ಚ ಚಾಯತೇ ॥
 ಅಶೀತಿಸಾರರೋಗಾಣಾಂ ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ತು ವೈತ್ಯಕಂ ।
 ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಚ ವಿಂಶತಿ ಜ್ವೇಯೋ ಗುಲ್ಮಅಪ್ಪವಿಧಃ ಪಠಃ ॥
 ಶ್ವಾಸಃ ಪಂಚವಿದಃ ಕಾಸ ಉದರಾಷ್ಟಕಮೇವ ಚ ।
 ದ್ವಾದಶ ಕ್ಷಯರೋಗಶ್ಚ ಲೋಘ ಏಕಾದಶಸ್ತಥಾ ॥
 ಕುಷ್ಠ ಅಪ್ಪಾದಶ್ಚೈವ ಮೇಯೋ ವಿಂಶತಿಶ್ಚ ತಥಾ ।
 ಅರ್ಶಾಂಸಿ ಸಪ್ತಾಕಾರಾಣಿ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಕಾ ಜ್ವರಾಃ ॥
 ಷಣ್ಮವತ್ಯಕ್ಷಿರೋಗಾಶ್ಚ ಉನ್ಮಾದಶ್ಚಾಷ್ಟಕಸ್ತತಥಾ ।
 ಗ್ರಹಣೀ ಚತುರ್ವಿಧಾ ಜ್ವರಾಃ ಸನ್ನಿಹತಾಃ ಸ್ತಯೋದರ ॥
 ತ್ರಯಃಷಷ್ಟಿ ಮಹಾರೋಗಾ ಇತ್ಯೇತೇ ಕರ್ಮರೋಗಕಾಃ ।

10 1359

ವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಗಂಡುಗುಬ್ಬಿಯ ಕರುಣಂ ತೆಗೆದು ಅವರೊಳಗೆ ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯವನಿಕ್ಕಿ
 ಅವ ಮಡಕೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಮೂತ್ರಗ್ರೆದು ಮತ್ತೊಂದು ಮಡಕೆಯ ಮುಚ್ಚಿ ೨ ದಿನ ಮಹಾ
 ರಾತ್ರಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಆದನ್ನು ಮಲವನ ವಸ್ತ್ರಗಳೊಳಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಆಕರ್ಷಣವಶ್ಯ. ಸಿದ್ಧನ
 ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ವರಮಾಗುವನು.

“ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತಿ ಇಂದ್ರಾಯ ಮಮತಿ ಸ್ವಾಹಾ” ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಉತ್ತ
 ರಾಣಿಯ ಕಡ್ಡಿಯ ೨೧ ಸಾರಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ದಂತವನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ರಾಜವಶ್ಯ.

ನೇಲಾವರಿಯಂ ಹಾನಿನ ಹಲಿಯಂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾವಿ ದೀವಿಗೆಯ ಹೊತ್ತಿನ ಆ
 ದೀವಿಗೆ ಕಂಡವರು ಮಕನ ಬಿಟ್ಟು ಬಿತ್ತಲೆ ಆವನರು. ಹಾನಲಿ ಹತ್ತನ ಬೀಜದ ತಿರುಳಂ
 ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತೊಡೆದು ಸೂರ್ಯಪುಟದಲ್ಲಿ ತೈಲವ ತೆಗೆದು ಮುಚ್ಚಿಸಿ ವಶ್ಯ.

ಅಂಗುರದ ಬೇರು, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಿಯ ಬೇರು, ಈರರಿಯ ಬೇರು, ಇವಂ ಸಮಾನಂ
 ಗೊಂಡು ಅರೆದು ಇಂದ್ರಗೋನದ ಮುಳುನಿನ ಏಷ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಸುಣ್ಣ
 ದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲು ಮರಣಾಂತಿಕವಶ್ಯ.

ದೃಷ್ಟಿದ್ರಾವಣಕ್ಕೆ :—ಬಿದುಲೆ, ಹೊನ್ನೆ. ಕೆಂಪಿನ ಆಗಸೆಯ ಹೂ, ನಾಂಗುಶಿಕ್ಕ
 ಪಾದರಸ, ಇವನ್ನು ಕೂಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತಿಲಕವಿಡಲು ದೃಷ್ಟಿದ್ರಾವಣ ಮಾಡ್ಕುಂ.

ಹಾಲೆಯ ಹೂ. ಈಶ್ವರಿಯ ಸಮಾಲ್ಪ. ಇವಂ ಸಮಾಸಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ತಳವು ಬೆನ್ನಕ್ಕೆ ಬಕ್ಕು.

ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪೆಯ ಚಿವುಟು ಮೂಷೆಯೊಗೆ ಇಂಪ ತೈಲ ಬಕ್ಕು. ಆ ತೈಲ ಮೊಳು ಸುಣ್ಣ ಕಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಆ ಸುಣ್ಣ ನ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇಕ್ಕುಲು ಇಂದ್ರಿಯ ಬಲನೆಯಕ್ಕು.¹

ವ್ಯಕ್ತಿ :—ರಸ ರೂಪ ಹಾಗಲದ ಕಾಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಧನಿ ನನುಗುನ್ನು ಬೇರ ತೇದು ಭರಣಿಯ ತುಂಬ ಗುಳೆ ದ ರಸದಲ್ಲಿ ಅದರ ವರ್ತಮಾನ.

ಕು ಉಷ್ಣ ತ್ವದ ಕಾಯಿಗೆ ಆದಕೆ ಹರಳ ತುಂಬ ಮೂಷೆಯು ಮೂರ್ಧನಿ ಹಾಕಿ ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಷೆ ಮಾರಣೆ ಅವಿಶ್ಯವಾರ ರುಗುವು ಮುರುಗುವಲ್ಲಿ ಅತಿ ಒಬೆ ಬದಲ ಕಪ್ಪೆ ಎತ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸರಗೆಗೆ ತೊಡೆಯುವುದು.

ಮುರುಷ್ಣ ತ್ವದ ಬೀಜ ನಾಗಕಣಿ ಕ ಬೀಜ. ಬೀಜ ಮೂರ್ಧನಿ ಅದಮ ಕಡಲೆ ಗಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಬೀಜಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ಸ್ತ್ರೀಯರು.

ಹಾಗಲದ ಕಾಯ ಬೀಜವ ತೆಗೆದು ಮುರುಗುವ ಮಾಡಿ ಮೂರ್ಧನಿ ಸುತ್ತಿ ತನ್ನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗೆ ಬೇಯಿಸ ಹೆಕ್ಕುವ ರಸದಲ್ಲಿ ಸೇರಕೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಉಟದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೆ ವರ್ಯ.

ಕು ಉಷ್ಣ ತ್ವದ ಕಾಯ ಬೀಜವ ತೆಗೆದು ಮುರುಗುವ ತುಂಬ ಉಷ್ಣ ತ್ವದ ಮೂರ್ಧನಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಾಪ ಬೀಜವ ಸಂಪೇದಕಮಾಡು ಮುರುಗುವ ಮಾಡಿ ಗುಳಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇಯಿಸಿ ಮುಟನುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಮುರುಷವರ್ಯ.

ಕಿರುಸೆತ್ತೆಯ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ತಂದು ಬೋರ್ಧನಿ ಸನ್ನಾನದ ವಾವದೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಣ ಗಟ್ಟಿ ಸೂತಕನಾದ ನುಲ್ಕು ಎಗೆ ಬೋರ್ಧನಿಗೆ ಇಂಪಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ತುಪ್ಪವ ಕಾಸಿ ಉಟದಲ್ಲಿ ಆ ತುಪ್ಪವುಕ್ಕುಲು ಹೂಡತುಂಗು ಮಾಡಿ ಮುರುಷನೊಲಿವನು. ಮುರುಷವರ್ಯ ತನ್ನದು.

ಏರ್ಪಡ್ತಂಧನಕ್ಕೆ :—ಅವಿಶ್ಯವಾರ ಹೂವ ಹಂಚಕೆ ಹೂವ ಗುಳಿಗೆಯ ರಕ್ತವ ಬಟ್ಟು ಸೆಡ್ಡೆ ಕರ್ಪೂರ ರಸ, ಮುಳ್ಳೆಗೊಳ್ಳು ರಸ, ಕುಡುಕೆಯೆಂದು ನ ಸೇರು ಸವಣ್ಣಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಎರಡತ್ತಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಬೀಯಿಸಿ ರಸ ಗ ಗುಳಿಕೆ ಮಾಡಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಲಲ್ಲಿ ಸೇಯಿಸುವುದು. ಬೇನ.ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಹಾಲು ಉಗುಸುವುದು. ಈ ಗುಳಿಕೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಕೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮುರಗೆ ಕಪ್ಪೆಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಕೊಟವು ಒಡಲು ಶತ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಭೋಗ ಮಾಡಬಹುದು.

1 ಇವರ ನಂತರ ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥಶ್ಲೋಕವಿದೆ :—‘ರುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ರತವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ’¹

ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಯ ಕಾಯೋಳಿಗೆ ೧೦ ತೂಕ ಪಾದರಸವ ತುಂಬಿ ಏಳುಸಿರೆ ಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿಸಿ ಗುಡಾಣದೊಳಗೆ ಎರಡು ಕೊಳಗ ಸುಣ್ಣವ ಹೊಯ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಆ ಕಾಯಂ ಬರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಕೊಳಗ ಸುಣ್ಣವ ಕಾಯಿಸಿ ಇರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಳ್ಳ ಹಸುವಿನ ಹಾಲ ಹೊಯ್ದು, ಹಸು ಕರು ಒಂದೇ ವರ್ಣದ ಹಾಲು, ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಬೆಂದ ಬಳಿಕ ಅದರ ಮೇಲೆ ತೆಗೆಮೆ ಗುಟಿಕೆಯಕ್ಕು. ಅದಂ ಕೊಳ್ಳೆ, ಶತ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೆರೆಯಬಹುದು.

ಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—

ಇಕ್ಷೂರಣತುರವಾನರಬೀಜಂ ಮುಸಲಿರತುಪರಿಶಲ್ಮಲಿಸಾರಂ ।

ರಕ್ತರಗೋಘ್ನತಮಧುಸಂಮಿಶ್ರಂ ರತುವರಜಯಕರಮಿತಿ ಸಿದ್ಧಂ ।

ಪುನರ್ನವತಿಲಮಾಷಾ ಅಶ್ವಗಂಧರತಾವರೇ ।

ಕುನಟೀ ತಾಳಮಾಲೀ ಚ ಸರ್ವಂ ಧಾಗಂ ಸಮಾಂಶಕಂ ।

ಭಕ್ಷಯೇತ್ ಕ್ಷೀರಸಂಯುಕ್ತಮನ್ತಹಂ ವಾರಕದ್ವಯಂ ।

ಪುಷ್ಪಿಕಾಮನೃವೃದ್ಧಿಂ ಚ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಕಾಮಕಾರಕಂ ॥

ಬೀಜೋಮೈ, ಜೇರು, ಎಳ್ಳು, ಉದ್ದು, ಹಿರಿಮದ್ದಿನ ಬೇರು, ಅಷಾಢಿಯ ಗಿಣಸು, ನಸು ಗುನ್ನಿಯ ಬೀಜ, ನೆಲದರಿಸಿನ, ಗೆಣಸು, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ವಸ್ತ್ರ ಗಾಳಿತವಂ ಮಾಡಿ ೧೪ ದಿನ ತ್ರಿಯಂಗುಲ ಚೂರ್ಣವ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ವೀರ್ಯವರ್ಧನ. ವೃದ್ಧನಾದರೂ ಕಾಮಕಾರಕಂ ಸ್ತಂಭನ.

ವರೈಕ್ಕೆ :—ದೊಡ್ಡ ಗುಳ್ಳದ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಅದರ ಬೀಜವಂ ತೆಗೆದು ರಸವ ತುಂಬಿ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಪುಟಿಕ್ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಆ ಮೇಲೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಮೇಧ್ರಲೇಪ ಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ.

ಮರಣಾಂತಿಕವರೈಕ್ಕೆ :—

ತಿಲಪುಷ್ಪವಿಕಂಗಾನಿ ಕರ್ಪೂರಂ ಚಂದನಂ ಗುಡಂ ।

ಅಶ್ವೇಂದ್ರಿಯಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಲೇಪನಂ ಮರಣಾಂತಿಕಂ ।

ಕರವೀರಸ್ಯ ನಿಯಾಸಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ತಂಡುಲಂ ತಥಾ ।

ಮಧುನೈವ ಚ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಲೇಪನಂ ಮರಣಾಂತಿಕಂ ।

ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಯ ಬೇರು ಎಷ್ಟುದ್ದವಿಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟುದ್ದವನು -ತಂದು ಅಗೆದುಕೊಂಡಿಟ್ಟು ನಕ್ಷತ್ರ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಆ ನಕ್ಷತ್ರ ಬೀಳುವ ಕಡೆಗೆ ಆ ಗಿಡವಂ ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಬೀಳುವುದೋ ಆ ಗಿಡವಂ ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡು ಓದೆ ನೋಡದೇ ಬರುವುದು. ಆ ಬೇರನ್ನು ತಾಮ್ರದ ತಗಡಿಗೆ ಹುದುಗಿಸಿ ಹೆಲ್ಲು ನುಲಿಯೆ ಏಳನೆಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯಾದರೂ ದ್ರಾವಣ ತಪ್ಪದು.

ಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ಕೃಷ್ಣೋಮೃತ್ತದ ಕಾಯೋಳಗೆ ಒಂದು ತೂಕ ರಸವಂ ತುಂಬಿ ಮೇಣವ ತೊಡೆದು ಕಾಯಂ ಬಲಿತ ಬಳಕ ಕೊಯ್ದು ಆ ಬೀಜವ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೇದು ಕೊಡಲು ಸ್ತಂಭನ.

ವರೈಕ್ಕೆ :— ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬೀಜವಂ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೇದು ಭಗಕ್ಕೆ ಪೂಸಲು ಸ್ತ್ರೀಯರು ತನಗಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಒಲಿಯರು.

ಸ್ತನ ದೊಡ್ಡ ದಾಗುವುದಕ್ಕೆ :—ಬಜೆ, ಹೆಗ್ಗಣಿಕೆ, ಯಷ್ಟಿಹುಲ್ಲು, ತುರುಚಿ, ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿರೆದು ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಪೂಸೆ ಸ್ತನ ದೊಡ್ಡಿತಕ್ಕು.

ಅಗುಳಿಕೆ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಹೂಲಿಯ ಬೇರು, ವ್ಯಾವರ್ತದ ಬೇರು, ಇವನ್ನು ತೇದು ಮೈಗೆ ಪೂಸಿಕೊಂಡರೆ ಅಗುಳಿಕೆ ತೆಗೆಯುವುದು.

ರಾಜವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಕುಂಕುಮ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕರ್ಪೂರ, ಇವಂ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೇದು ತಿಲಕವಿಡೆ ರಾಜವಶ್ಯ.

ಗರ್ಭಕ್ಕೆ :—ಮುತ್ತುಗದ ಬೀಜವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗವಂ ಮಾಡಲು ಗರ್ಭವಕ್ಕು.

ಸರ್ಪಬಾಧಾಬಂಧನ :—ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಿಲ ಬೇರು ಯ ಬೇರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿರೆ ಸರ್ಪಬಾಧಾಬಂಧನ. ಸಮುದ್ರಪಾಳದ ಬೀಜವನ್ನು ಅಡಿನ ಹೋತನ ಮೂತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ. ವಿಷ ತೀರ್ಗುಂ.

ಸಂಕೋಲೆ ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ :—ಆದಿತ್ಯಭಕ್ತನ ಬೇರ ರಸವ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಪಾದ ರಸದಿಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಪೂಸೆ ಸಂಕೋಲೆ ಮುರಿಯುವುದು.

ಮದ್ದುಕುಣಿಕೆಯಂ ಕಳ್ಳಿಹಾಲಲ್ಲರೆದು ಅರಳೆ ಬತ್ತಿ ಗೂಡಿ ದೀಪವ ಹೊತ್ತಿಸಿ ನೋಡೆಬಿಟ್ಟು ಓಡುಮರು.

1 ಮೂಲಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ :—

ಸತ್ವಾತಿಹಾರ್ಯವಿಭವಾಷ್ಟಕಭಾಸಮಾನಂ

ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಜಿನಸಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ||

ಯಾವಂತಿ.....ವಿದ್ಯಂತೇ ಭುವನತ್ರಯೇ |

ತಾವಂತಿ ಸತತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ರಿಃ ಸರೀತ್ಯ ಸಮಾಮೃಹಂ ||

೧೦೧-ನೇ ಪತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ :—

ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ ||

ಶ್ರೀಮದ್ಗೀರ್ವಾಣಚಕ್ರೇಶ್ವರಮಕುಟತಟಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ಪದರಾಗೋ

ದ್ವಾಮಪ್ರೋದ್ಯತ್ಸ ಮಾನುರುಣಚರಣಸರೋಜಂ ಶುನಾಸೀರವೈರಿ |

ಸ್ತೋಮಾದ್ಯಕ್ರೂರಝುಂಝಾಸಿಲನಗಣಿತಸದ್ಭಕ್ತವಾರಾಶಿಚಂದ್ರಂ

ಶ್ಯಾಮಾಂಗಜ್ಯೋತಿಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನಮಗೆ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಳ್ಕಿ ದೇವಂ ||

ಈ ಪದ್ಯವು “ಪದ್ಮಣಸಂಧಿತ” ವಿರಚಿತ “ಹಯಸಂರ ಸಮುಚ್ಚಯ”ದಲ್ಲಿದೆ,

ಅಂಬು ಹೊಡುವುದಕ್ಕೆ:—ಸಂಧ್ಯಾವರ್ತದ ಬೇರು, ಅಪಡಿಯ ಬೇರು, ಇವಂ ಅರೆದು ಸುಂಗಳು ಅಂಬು ಮೈಯ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಮುದ್ರಪಾಳವಂ ಗೋಮೂತ್ರದ ಲ್ಲರೆದು ಪೂಸಲು ಅಂಬು ಹೊರವಡುವದು.

ಅಂಬು ಕಟ್ಟಿಗೆ :—ಬಿಳಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯ ಬೇರಂ ಸಿದ್ಧ ದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಬಾಯೊಳಿರಲು ಅಂಬು ತಡೆಯುವದು.

ಖಡ್ಗ ಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಸಮೂಲವಂ ನೀರಲ್ಲರೆದು ಕುಂಬಳದ ಕಾಯ ಪೂಸಿ ಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಯಲು ರೇಕೆ ತಾಗದು. ಇಂಗನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೇದು ಅಲಗಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಪೂಸಲು ಖಡ್ಗ ಸ್ತಂಭನ. ಬೆಕ್ಕೆಯ ಬೇರ ತಂದು ಧೂಳಿಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಕೋಣನಕಾಯ ಮೊನಸಲ್ಲ ಕೊಳ್ಳಲು ಅಡ್ಡಹೊಯ್ದು ಮೇಲೆ ನೆನೆಸೆ ನಿಲ್ಲುವದು.

ಒಲುಮೆಗೆ ಗಂಡಾದರೂ ಹೆಣ್ಣಾದರೂ ಒಲ್ಲದಿರೆ :—ಮರುಳುಮೃತ್ತದ ಕಾಯ ತಂದು ಕಡಕಿ ಕುಡುಕೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳಿ ರವಿವಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡಿನ ಮೂತ್ರ, ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೂತ್ರ, ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವರಿತು ಜಲವ ಬಿಟ್ಟು ಮುಂಜೆ ಎಂಟು ದಿನದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಆವ ಉಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿಲತೈಲದಲ್ಲಿ ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತು ವುದು, ಒಲಿಯುಮರು ಸಿದ್ಧಾಂತ. ತಪ್ಪಬರದು. ಹೊನ್ನುಮೃತ್ತಕಾಯ ತೋಡಿ ಹೋಳು ಮಾಡಿ ಹುರುಳಿಯ ಬೀಜವ ತುಂಬಿ ಅದಿತ್ಯಹಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಳುದಿನ ಮೂತ್ರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸುಣ್ಣದಲ್ಲೆಟ್ಟು ಪುಸೆ ವಶ್ಯ ಮಾಡು, ತಪ್ಪಬರದು, ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಕರಿ ಉಮ್ಮತ್ತ, ಕು ಗುರುಗಂಜಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಕತ್ತ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಕೆಯ ತುಂಬಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳಿ ಅದ ತೆಗೆದು ಅರಿಸಿ ಅಂಬಿಲ ದಲ್ಲಿ ಹದಮಾಡಿ ಭಗಮಂ ಪುಸೆ ಆ ಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಒಲ್ಲಳು. ಅಡ್ಡತೂಕ ಕೆಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿಯ ಕಪ್ಪು ನೀರೆಗೆ ಪುಸೆ ಸ್ತ್ರೀ ವಶ್ಯ.

ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣವ ಕಚ್ಚಿ ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ:—ಬೋಳ ಕರಗವ ಶುಂಠಿ ಕೂಡಿ ಅಗಿದು ಮೆದ್ದು ಕೂಡೆ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣವ ಕಚ್ಚಿ ಎತ್ತುವುದು.

ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ:—ನೆಲಗುಳ್ಳ, ಹೊಸ ಸುಣ್ಣ, ನೀರಲ್ಲರೆದು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಲಕ ವಿಡಲು ಅವರ ನೋಡುತ ಹಾರೆಯನ್ನುಜ್ಜಲು ಕೈ ಬೇಯದು. ಬಿಳಿಯ ಗಣಿಜಲೆಯ ಬೇರನ್ನು ಮೆದ್ದು ಕೆಂಡವ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಬಾಯಿ ಬೇಯದು. ಮತ್ತಿಯ ಮರನ ತೈಲ, ಗಾಲವದ ಮರದ ತೈಲ, ಈ ಎರಡರ ತೈಲವಂ ತಂದು ಕೈಗೆ ಪೂಸಿಕೊಂಡು ಹಾರೆಯ ತೆಗೆ ಯಲು ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭನ. ಹಾಲುಮಾಣಿಕದ ಒಡಗು ಹುದ ಬೇರಂ ಸಿದ್ಧ ದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ತೇದು ತಿಲಕವಿಟ್ಟು ಹಾರೆಯ ತೆಗೆಯಬಹುದು.

ಕೊಡಮುಳಿಗೆ :—ಮಾಯಸದ ಎಡದ ಕಣ್ಣಂ ತಂದು ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಉಂಗುರವ ಮಾಡಿ ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಇಡಲು ಕೊಡಮುಳಿಯಕ್ಕು.

ಕೊಡಮುಳಿಯ ಮಂತ್ರ:—“ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತಿ, ಗರ್ಭಾಣೀ ಎಷ್ಟರಿ, ರುದ್ರಾಣಿ, ಲಾಂಛಿ, ಚಂಡಿ, ಮಹಕಾಳಿ, ಸಾರಣಿ, ಧಾರಣಿ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮಿ, ನಿರಂಜನಿ, ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಿ,

ಜಾಟರಿ, ವಾಸುಕಿ, ಮದನಕರ್ಕಶಿ, ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ, ನಾರಾಯಣಿ, ಕುಂಭಿನಿ, ಇಂತು ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟುಕೋಟಿ ದೇವತೆಯಂ ನೆನೆದು ಕಟ್ಟಿದೇನೆ, ಕಾಹಂ ಇಕ್ಕಿದೇನೆ," ಈ ಮುದ್ರೆಯಂ ಆರುವತ್ತೆಂಟು ಬಾರಿ ಪಠಿಸಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಒಂದು ಬಾರಿಯರೆದ ಬೆಣಚಿನ ಕಲ್ಲನ್ನು ತಂದು ಈ ಮಂತ್ರದಿಂ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಇಪ್ಪೆಯ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿರಲು ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುವುದು. ಬಾಯೊಳಗಿರಲೂ ಕೊಡಮಳೆಯಕ್ಕು.

ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೇರು, ಆ ಬೀಜ, ಸಾಸಿವೆ, ಇವಂ ತಿಲತೈಲದ ಲ್ಲರೆದು ಕಲಿಸಿ ಮೈಗೆ ಪೂಸಿಕೊಂಡರೆ ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭನ.

ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಉತ್ತರಣಿಯ ಬೀಜ, ಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೀಜ, ಇವಂ ಅರೆದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ವಿಳಕ್ಕಿದೆಯೊಳಗೆ ಮಡಿಸಿ ಅಣಲೊಳಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗನ ಮಾಡೆ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ. ಕರ್ಪೂರ, ಸೈಂಧವ, ಎಮ್ಮೆಕಿವಿ, ಗುಗ್ಗಿ, ಹೊಮ್ಮುಗುಳು, ಇವಂ ಸಮಾಗಂ ಗೊಂಡು ಅರೆದು ಲೇವನಂ ಮಾಡುವರು. ಆದಿತ್ಯವಾರ ಗುಬ್ಬಿ ಮೈಥುನ ಮಾಡುವಾಗ ಕೊಂಬನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಕೈಗೆ ಪೂಸಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈಯಂ ಪಿಡೆಯ ವಶ್ಯ. ಬಜೆ, ಕೋಷ್ಠ, ಅಂಗುರ, ಗುಳ್ಳದ ಬೇರು, ಸಸಿವೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅರೆದು ಲಿಂಗಲೇವನಂ ಮಾಡೆ ಸುವಳವಕ್ಕು. ಬೀಜಕೊಳವಳಿಕೆಯ ಬೇರು ಮೋನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟವಿದ್ಯಾರ್ಚನೆ ಮುಂತಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಂದು ರಕ್ಷೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತ ಕಟ್ಟಿ ಸ್ತಂಭನ.

ಕೋಣನ ಕಿವಿಯ ಗುಗ್ಗಿ, ರಸ, ಕರ್ಪೂರ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸಮಾವಾಗಿ ಕಲಿಸಿ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಪೂಸಿ ಅವಳ ಕೈಯ್ಗೆ ಹಿಡಿಯೆ ಹಸ್ತದ್ರಾವಣ.

‘ತೇಜ ಸ್ವಾಹಾ ಓಂ ಸ ವಾರುಣ ವಾ ಸ್ವಾಹಾ’ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂ ಕೆಂಪಿನ ಅಗಸೆಹೂವಂ ತಂದು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಅದಂ ತನ್ನ ಹೊಕ್ಕುಳಿಗೆ ಲೇವನಂ ಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗನ ಮಾಡೆ ಬಹಳ ಸತ್ಪ್ರವಹುದು.

ಪಾದರಸ, ಹಿವ್ವಲಿ, ತಾವರೆಯ ಹೂವು, ಕರುಪಿಗೆಯ ಹಾಲು, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಲಿಂಗಲೇವನಂ ಮಾಡೆ ವಶ್ಯ. ಬಿಲ್ಲದ ಬೀಜವನ್ನು ಗುಗ್ಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಆ ತೂಕ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಲೇವನಂ ಮಾಡೆ ಮೂರ್ಛ ವಶ್ಯ.

‘ಓಂ ಸ್ವರೂಪಿ ಮೂಲವಾರಾಹಿ, ಕುನ್ಸಾರಿ. ಚಾಂಡಾಕ ಸ್ವಾಹಾ’. ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗಂಭೀರ ಬಾರಿ ಶ್ವರಾನಂದ ಬೂದಿಯ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮೇಲೆ ತಳೆಯೆ ವಶ್ಯ.

‘ತೇಜ ಸ್ವಾಹಾ ಓಂ ವಾರುಣಿ ಸ್ವಾಹಾ’ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ... .. ವೃ ತಂದು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಅದಂ ತನ್ನ ಹೊಕ್ಕುಳಿಗೆ ಲೇವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಭೋಗನ ಮಾಡೆ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಾದರೂ ಮೆರೆಯಲಕ್ಕು. ಟಂಕಣಕಾರ, ಪಾದರಸ, ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಲೇವನಂ ಮಾಡೆ ವಶ್ಯ. ಕೆನ್ನೈದಿಲಗಿಡೆಯ ಹಾಲು ಅರೆದು ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಿ ಕೆಳಗಿಕ್ಕಿ ಗೊಬ್ಬರದೊಳಗೆ ಹೂಳಿ ಎಂಟುದಿನವಿರಿಸಿ ತಗೆದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಲಿಂಗಲೇವನಂ ಗೈಯ್ಯ ಕಾವುಗಾತ್ರವಕ್ಕು. ಸಂಚಾರಾಣದ ಗಿಡುವಿನ ಸಮೂಲ, ಹೊರಲಿಗ, ಚಿಕ್ಕುಹೊರಲಿಗನ ಸಮೂಲ, ಭಂಗಿಯ ಪುಡಿ, ಯೆಡುದುಂಬಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ

ಕೂಡಿ ಅರೆದು ಬಲೆಯ ಮೇಣವ ಹಾಕಿ ಅರೆದು ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಾಗಿಸಿ ಯಷ್ಟು ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀ ವಶ್ಯ.

ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಂಡೆಗೆ ಒತ್ತುವ ಎಣ್ಣೆ :—ಸಹಸ್ರವೇದಿ, ಬಳಿಗುರುಗುಂಜಿ ಆ ತೂಕ, ಬಿಳು ಗಾರ ೯ ತೂಕ, ಮರಳು ಉಮ್ಮತ್ತ ೯ ತೂಕ, ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ಅಗಸರ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಮೂತ್ರ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಂಡೆಗೊತ್ತೆ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ ತಪ್ಪದು.

ಎರಡು ವರಹ ತೂಕ ದೊಡ್ಡ ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಇದ್ದ ಬೀಜವ ತೆಗೆದು ಆ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಆ ರಸವ ತುಂಬಿ ಜೇನುಮೇಣವ ಮುಚ್ಚಿ ಮೂರು ಹೊರೆ ಅರುವೆಯ ಸುತ್ತಿ, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಇದ್ದಲು, ನೆಲ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಮೂರು ಹದ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ನೆಳಲೊಳು ಆರಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ತಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ೫ ಸೇರು ಸುಣ್ಣವ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಿರುಮಣ್ಣು ಗೊಂಡು ಇರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ೫ ಸೇರು ಸುಣ್ಣದ ಹರಳು ಸುರಿದು ಆ ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದ ಲೇಪಂ, ರಸದ ಲೇಪ, ಗುಳ್ಳದ ಲೇಪ ಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಭೋಗಿಸಿ ೩ ದಿನ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಬರುವಳು. ಸೈಂಧುಪು, ಹುಣಸೇಹಣ್ಣಿನ ನಾರು, ನಿಂಬೇತೆರುಳು, ಇಷ್ಟಿಬೀಜ, ಇವಂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇದು ಲೇಪವು ಮತ್ತು, ಬಿಳಿಗುಂಜಿ, ಮುತ್ತುಗದ ಬೀಜ, ಇಷ್ಟಿಬೀಜ, ಹಂಗರೇಬೀಜ, ಇವಂ ಬೆಣತಕ್ಕಿಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆರಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇದು ಲೇಪ ೩ ಹದವು. ಕೊಳವಳಿಕೆಬೀಜ ೧ ತೂಕ, ಹಂಗರೇಬೀಜ ೧ ಸೊಲ್ಲಗೆ, ಪುರುಷ ರತ್ನ ಸೊಲ್ಲಗೆ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ ೧ ತೂಕ, ಪತ್ರೇ ಗ ೧ ತೂಕ, ಲವಂಗ ೧ ತೂಕ, ಮದ್ದು ೧ ತೂಕ ಸನೆಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿಯ ಸುಟ್ಟು ಗಜ್ಜುಗದ ಪ್ರಮಾಣ ಮೆಲ್ಲುವುದು. ಮಧುರಾಹಾರ ಸಧ್ಯ. ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಿಂದ ಶಾಂತಿ. ಕೊಳವಳಿಕೆ ಬೀಜ, ಹಂಗರೇಬೀಜ, ಪುರುಷರತ್ನ, ಇವ ಸಮ ಯಷ್ಟಿಬೀಜ, ಸನೆಬೆಲ್ಲ ೩, ಎಳನೀರಲ್ಲಿ ಅಡಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿ ಸುಟ್ಟು ಗಜ್ಜು ಗಪ್ರಮಾಣ ಸೇವಿಸುವುದು. ಸಧ್ಯ ವ.ಧುರಾಹಾರ. ಲವಣಾವ್ಲ ವಜ್ಯF. ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಿಂದ ಶಾಂತಿ. ಒಂದು ಬೆಂದ ನುಗ್ಗೇಕಾಯಿಗೆ ೧ ತೂಕ ಮದ್ದು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೆಲ್ಲಗಣಿಕೆ ರಸವ ಬಿಟ್ಟು ೩ ತೊಟ್ಟು ಕೈಯೆಣ್ಣೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಕಾಯ ಅಗಿದು ರಸವ ನುಂಗಿ ಸಿಪ್ಪೆ ಉಗುಳುವುದು. ಸಧ್ಯ ಮಧುರಾಹಾರ. ಲವಣಾವ್ಲ ವಜ್ಯF. ಹುಳಿಯಿಂದ ಶಾಂತ. ೧ ಸೊಲ್ಲಗೆ ವಾದಕ್ಕೆಯನ್ನು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಸ್ಥವಾನದಲ್ಲಿ ಮೆದ್ದು ಮೂರು ತುತ್ತು ಹಾಲೋಗರ ಸಧ್ಯ.

D 1361 & D 1366

ವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಗೋರೋಚನ, ಅಡಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣಂಗೊಂಡು ಬೆಣ್ಣೆ, ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಪೂಸೆ ಸರ್ವಜನವಶ್ಯ. ಅದ ಮೈಗೆ ಪೂಸೆ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ. ಅದು ಬಾಯೊಳರೆ ಜನವಶ್ಯ.

ಚಕ್ಷುಬಂಧನಕ್ಕೆ :—ಕೋಳಿವಿಟ್ಟೆಯ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತಿಲಕವಿಡೆ ಚಕ್ಷುಬಂಧನ.

ದನದ ಹುಳು ಉದುರಲು :—ಬೆಳಲಕ್ಕೆಯ ಬೇರು ಮೋನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಪೊಟ್ಟಣ ಮಂ ಕಟ್ಟಿ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ದನದ ಹುಳು ಉದುರುವುದು.

ಮೈಯನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿಸಲು :—ಚಗಚೆಯ ಬೀಜ, ಅರಸಿನ, ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ದಲ್ಲಿ ತೇದು ಮೈಗೆ ಪೂಸೆ ಮೈ ಕೆಂಪಾಗುವುದು.

ವಾದಿ ಮೂಗನಾಗಲು :—ಅಲದ ಬಿಳಿಲ ತುದಿಯ ತಂದು ಎಳೆದಾಗಿ ಇದ್ದ ಮೂರು ಹಿಡಿ ಹಿಡಿಹಿಡಿಕೆಯ ಸೊಪ್ಪು, ಮೂರು ಹಿಡಿ ನವಿಲುಗರಿ, ಮಯೂರಶಿಖಿ, ಇವ ತಿಲಕವಿಡೆ ವಾದಿ ಮೂಗನಕ್ಕು.

ವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಆಕಲಕರೆ, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ, ಪುಣುಗು, ಇವುಗಳ ಲೇಪನಂ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ.

ದನ ಬರುವುದಕ್ಕೆ :—ಬಿಳಿಯ ಹೂಲಿಯ ಕೋಲಂ ಎರಡುಗೈದು ಅದಕ್ಕೆ ಹುತ್ತದ ಮೇಲಣ ಅಂಕೋಲೆ, ದಾಗುಡಿ, ಸುಡುಗರೆ, ಅನರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ಹಿಂ ರಂ... ರ...' ಎಂದು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಪೂಸುವುದು. ಆ ಕೋಲಿಂದ ಕೆಲವು ದನವ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಹಾಕಿ ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದನವೂ ಹಿಂದೆ ಹತ್ತಿ ಬರುವುದು.

ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಕರ್ಪೂರ, ಗೋರೋಚನ, ಉಮ್ಮತ್ತ, ಬಿಳಿಯ ಸಾಸಿವೆ, ಅಗಸೆಯ ಹೂವಿನ ರಸ, ಗುಳ್ಳದ ಬೀಜ, ಆಳಲೆ, ಮಯೂರಶಿಖಿ, ಮು ಲ್ಲಕೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಪಾರಿವಾಣದ ಹಿಕ್ಕೆ, ಕಾಂತಭಸ್ಮ, ಮದ್ಯಾಂಶು ನೊದಲದ ರಸ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಇವು ಸಮಾನ.....ಲತ್ವ ದೃಢ.

ವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—ಗೋರೋಚನ, ನೀಲಿ, ನವಣಿ, ಪುಷ್ಕನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂದು ಶಂಖಪುಷ್ಟಿ, ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು ತನಗೆ ಬೇಕಾದವಳ ನೋಡಲು ದೃಷ್ಟಿದ್ರಾವಣ.

ಅಟ್ಟ ಹತ್ತುವ ಬೀಜ, ಕರಿಯ ಕನಕದ ಬೀಜ, ಇವಂ ತನ್ನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀ ವಶ್ಯ.

ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿಯಂ ನೋನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಹಸಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕೈಯಂ ಪೂಸಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದವಳ ಕೈಯ ಮುಟ್ಟಿ ಹಸ್ತದ್ರಾವಣ.

ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿಯಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಸುಣ್ಣವಾಗಲೀ, ಎಣ್ಣೆ ಯಾಗಲೀ ಇಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ.

ಪಾತಾಳಗರುಡನ ಬೇರಂ ಆದಿತ್ಯವಾರ ನೋನದಿಂದ ತಂದು ಹಾಲಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಕ್ಕು ಉಂಗುರವ ಕಟ್ಟಿ ಕಿರಿಯ ನೂಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆ ಉಂಗುರ ಮುಟ್ಟಿಸೆ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ.

ಅದ್ರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಿನ ಕಣಿಗಲೆಯ ಬಂದಣಿಕೆಯ ತಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಸರ್ವ ಜನ ವಶ್ಯ.

ಸ್ವಾತಿಯಲ್ಲಿ.....ಸಿಗಿಯ ಬಂದಣಿಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ.

ಪುಷ್ಕನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ, ಮೇಣು ರೇವತಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಿಯ ಬೇರಂ ತಂದು ಮುಖಮಂ ಪೂಸೆ ಜನವಶ್ಯ.

ಆ ಬೇರಂ ಗೋರೋಚನ, ಕಾದ ಇಟ್ಟಿಯ ಬೇರು ತಿಲಕಂ ಮಾಡೆ ಜನವಶ್ಯ.

ಖಡ್ಗಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ :—ಗರುಗ, ಹುರುಳಿ, ನೀಲಿ, ಈ ಮೂರನ್ನು ಜವಳಂಗೊಳ್ಳೆ ಕಳರಿ ಎಂಟು ಹಲ ನೀರಿಂದ ನೆನೆಯಲಿಡುವುದು. ಬಿಳಿಯ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆಯ ಸಮೂಲವಂ ತಂದು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಂಬಳಕಾಯ ಪುಷ್ಪಮಂ ನೋಡುವುದು. ಇರಿದರೆ ಹರಿಯದು.

ಇದಿರುಕಣ್ಣು ಕೆಡೆವುದಕ್ಕೆ :—ಅರಸಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಅರಿದಳ, ಗೋರೋಚನ, ಶಂಖ ಪುಡಿ, ಇವಂ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಕದಡಿ ನೊಸರು ತುಪ್ಪದಿ ಮದಿಸಿ ತನ್ನ ಅಂಗಕ್ಕೆ ತಿಲಕ ವಿದೆ ಇದಿರುಕಣ್ಣು ಕೆಡುಗುಂ.

ಜೂಜು ಗೆಲುವುದಕ್ಕೆ :—ಪಾದರಸ, ನಾಂಗುಲಿಕ, ಭೂಸಕ್ಕರೆ, ಇವಂ ಸಮಾನಂ ಗೊಂಡು ಅರೆದು ಕೈಯಂ ಪೂಸಿ ಹಾಸಂಗಿಯಂ ಹಿಡಿದು ಆಡಲು ಜೂಜು ಗೆಲುವುದು.

D 1372 & D1373

ದೀವಿಗೆಗೆ :—ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಮೂಲವಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲರೆದು ಬೆರಕಂ ದೀವಿಗೆಯ ಹೊತ್ತಿ ಸಬಹುದು.

D 1386

ಸರ್ಪಜನ ವಶ್ಯ, ರಾಜವಶ್ಯಕ್ಕೆ :—

ಶ್ವೇತಾರ್ಕಮೂಲಂ ಶಿಬಿವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿಗೋರೋಚನಂ ಕುಂಕುಮಚಂದನಂ ಚ |

ಏತಾನಿ ಸದ್ಯಸ್ತಿಲಕಂ ಲಲಾಟೇ ತ್ರಿಲೋಕವಶ್ಯಂ ಮದನಾಮೃತಂ ಚ ||

ತಿಲಕಕ್ಕೆ :—ಕರ್ಪೂರದ ಪಂಚಗವ್ಯ, ಬಿಳಿಗಣಜಿಬಿ ಬೇರು, 'ಯದದ್ಯಕಚ್ಚ ವೃತ್ರಹನ್' ನಿಕೃತ್ಯ ಹತ್ತು ಅವೃತ್ತಿ ಜಪ. ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಬೋಣ.

ಶ್ರೀ ಗುರುನೇಗತಿ. ಇಂದ್ರಜಾಲವಂ ಪೇಳ್ವೆ:—ಕೊಡಸಿಗೆ ಬೀಜ, ಅಂಕೋಲೇಬೀಜ, ಇವ ಸುರುಗಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಆ ಸುರುಗಿಯ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸೆ ತೈಲ ಬರುವುದು. ಆ ತೈಲವ ಭರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ ಆ ತೈಲವಂ ಕಟರಿಗೆ ಚೆಮ್ಮಿಸಿ ಆ ತೈಲವಂ ಕೈಯಂ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೈಯ್ಯಂ ಪಿಡಿಯೆ ವೊಂದುಮು ತೈಲವಂ ಪೂಸಿ ಕಿವಿಯಂ ಪಿಡಿಯೆ ನೊಲವಹುದು. ಮರದದು ನೀರ ತಳಿಯೆ ಮಾಡುವುದು. ಅನೆ, ಕುದುರೆ ನಾನಾರೂಪವಹುದು. ಅದ ಚಿಮ್ಮಿಸೆ ಜಡದ ರೂಪ ವೆಲ್ಲ ಚೈತನ್ಯವಹುದು. ನೀರ ತಳಿಯೆ ಮಾಡುವುದು. ಗೋಸಮಾನ ಆದವಳು ಕರುಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋವುದು.

ಶ್ರೀ ಗುರುನೇ ಗತಿ. ವಜ್ರತೈಲವ ತೆಗೆವ:—ನರವಿಷ್ಣು, ಕೊಡಗವಿಷ್ಣು, ನರಿಯ ವಿಷ್ಣು, ಕಾಳಹಯವಿಷ್ಣು, ಸುನರ್ಣವಿಷ್ಣು, ಯವಿಷ್ಣು, ಸುಡುಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಆ ತೈಲವಂ ತೆಗೆದು ಆ ತೈಲದಿ ದೀಪವಂ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಆ ತೈಲವಂಬುಕ ಹೊಡೆದವರಿಗೆ ಇಡೆ ಒಂದು ನಾಡಿ ಹೋವುದು. ಆ ತೈಲವಂ ಇಡೆ ದಿವ ವಂ ಇರುವಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೋಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆ ತೈಲವಂ 'ಮರುದ್ಯ ತೂ... .. ಮಯೂರನೇಣ ಯಾಂತ್ರಿ ಹಿಂ, ಹ್ರೀಂ, ಪ್ರಳಯಭೈರವಾಯ, ಹುಂ ಫಟ್ ಸ್ವಾಹಾ' ಬೂರಾದ ಅವೆ ಸಹ ಬಾರದು. ಆ ತ್ರಿವರ್ತಮಾನಗಳಾಗಲೀ ಹೇಳುವನು. ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಆಗಲೇ ಹೆಣ್ಣು

ದೇವತೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇರುಳು ಸಂಜೆ ಮಗಚಿಸಿ... ..ಮುರಿಯುವುದು. ಬೆತ್ತಲೆ ಹೆಂದು ಬಿಡುವುದು. ತೊಳೆದರೆ ಮಾಣುವುದು. ಆ ತೈಲವಂ ಅಂಕೋಲೆ, ನೆಲದಾಳಿಸೆಟ್ಟು, ಬಿಳಿಯ ಬೇರು, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡೆಯ ಪಂಚಕಮಂ, ಬಿಳಿಯ ಅಗಸೆ, ಬಿಳಿಯ ಗರಿಕೆ, ನಂದಿ ವರ್ತ, ಕಂಚುಕಾರ, ಪಾದರಿ, ಇನಿತರ ಬೇರು ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಆಕಳದ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅಂಬಿಲ ಯಾ ಸೆಟ್ಟು ಜೇನು ಹಾಕಿದರೆ ಅದಕ್ಕೈದುರನಾಡದು. ಇದು ತಪ್ಪದು. ಕುಂಬಳ ಕಾಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಪ್ರತಿ ಸುಡುವುದು.

ರಸನ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮಂತ್ರ:—“ಒಂಬಾಳು, ಗುರುಬಾಳು, ಒಡೆದರೆ, ಬಡೆದರೆ, ಹಂ ಯಾಣೆ, ಬ್ರಹ್ಮನಾಣೆ,” ಇನಿತು ಅಂಗೈಯ್ಯಲಿರಿಸಿ ಐದು ಬಾರಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಮೊಗಸಿಟ್ಟು ಹೆಸರು, ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆಯ ಕೊಂಬುದು. ರಸನ ಕೊಂಬುದು. ರಸನ ತೆಗೆಯಬೇಕಾದರೆ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯ ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕೊಂಬುದು.

ಇಂದ್ರಜಾಲ:—“ಓಂ ಪಿಶಾಚಿದೇವಿ ಸ್ವಾಹಾ” ಈ ಮಂತ್ರಮಂ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಇದ ೨೫ ಸಲ ಮಂತ್ರಿಸುತ್ತರೆ ಆ ದೇವತೆ ಹೊನ್ನು ಮತ್ತು ಹಣವ ಕೊಡುವಳು. “ಓಂ ಕರ್ಣ ಪಿಶಾಚಿನಿ, ಪಿಂಗಳಲೋಚನಿ,” ಈ ಮಂತ್ರದಿಂ ಸಿಂಧಿಯಂ ತಿಂದು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನು ಮಾಡೆ ಕರ್ಣಪಿಶಾಚಿ ಬಂದು ಕಿವಿಯೊಳು ಬಗೆದ ಕಾರ್ಯಮಂ ತ್ರಿಲೋಕದೊಳು ನಡೆದ ದುಡಬಿಲಂ ಪೇಳುಂ.

“ಓಂ ಪಿಶಾಚಿದೇವಿ ಸ್ವಾಹಾ” ಈ ಮಂತ್ರದಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಇದು ಕೃಷ್ಣಚತು ರ್ದಶಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃಷ್ಣಚತುರ್ದಶಿ ತನಕ ಜನಂಗೈಯ್ಯಿ ೬ ದಿನ ಇರುಳು ಆ ದೇವತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನುಕ್ಕು. ನಿತ್ಯ ಸ್ನಾ ಪಣ ಕೊಡುವಳು.

“ಓಂ ಕಾಳಿದೇವಿ ಸ್ವಾಹಾ” ಈ ಮಂತ್ರದಿ ಸೋಮವಾರ ಬಿಳಿಯ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಬೇರ ಕರಿಯ ಕನಕನ ರಸದಲ್ಲಿ ತಿಲಕವನಿಡೆ ಕಾನಿ:ತಮಕ್ಕು.

ಸರ್ಪಟ, ಅರಿಸಿನವಂ ಅಕ್ಕಿಗಚ್ಚಿನಲ್ಲೆಂದು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ನಸ್ಯಂಗೈಯ್ಯಿ ನವಗ್ರಹ ಬಿಟ್ಟುಪೋವುದು.

ಅಂಗುರ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡೆ, ಬೆಣ್ಣೆಗರುಗ, ಇಷ್ಟಂ, ಇವ ಸಮಾನಂಗೊಂಡು ಮಡಣಿಯ ಕಣ್ಣು ಪೂಸೆ ಮದಣೆ ಅಂಜಗು. ಅದರಿಂ ತಿಲಕವಿಡೆ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರನಾದೊಡಂ ಅಂಜಗು. ನಸ್ಯಗೈಯ್ಯಿ ಒಂದು

ಕರಿಯ ನಾಯ ಹುಳು ತೋಳಿಆ ಕೋಳಿಯ ವಿಸ್ತೆಯ ತಿಲಕ ವಿಟ್ಟು ಉಂಬ ಪಂದಿಯ ನೋಡಲು ಆಗಲೇ ಕ್ರಿಮಿಯಕ್ಕು. ಆ ತಿಲಕವಂ ತೊಡೆಯಲು ಬಾಯಲಕೋಚಾ ಈ ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದು ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯಲ್ಲಿ ನವಿಲ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬನ್ನಿ ಯ ಬೀಜವ ಇಟ್ಟು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಸಲಹಿ ಆ ಮರದ ನಾರನ್ನು ದಾಳವ ಮಾಡಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಸವಿಲಂತಕ್ಕು. ಈ ಸರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿ, ನರಿ, ಹಾವು, ಕರಿ ಅಡುಗಳ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಆ ಜಂತುಗಳಕ್ಕು.

ಕರಿಯ ಬೆಕ್ಕಿನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಚಿಟ್ಟವುಡಲದವ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಆ ಬೀಜವನ್ನು ಬಾಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳೆ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನಂತಕ್ಕು.

ಕೆಂಚಿನ ಗುಂಜಿಯ ಹೆಂಗಸಿನ.....ಮಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಆ ಬೀಜವನ್ನು ತೆಗೆದು ತಿಲಕವಿಡೆ ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀಯಕ್ಕೂ. ಹೆಗ್ಗಣವ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಮೇಗಣ ಇದು ಹನ ... ಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಮೂರುದಿನ ಉಪವಾಸವಿರಿಸಿ ಮಾಯಿಸಿ ಅದರ ವಿಷ್ವಯ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಗಿಗೆ ತೊಡೆಯೆ ಮಾಡುಂ.

ಮಂಗಳವಾರ ಸತ್ತವರ ಸುಟ್ಟ ಇದ್ದಲಿಯನರೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೀರ ನೀಜಲಹುದು.

ಶಸ್ತ್ರಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ:—ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಿದ ಮಾನವನ ತಲೆಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಆ ಹಾವಿನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಶಸ್ತ್ರಂಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿ ಶಸ್ತ್ರಸ್ತಂಭನ. ಹಾಲಾಹಲವೆಂಬ ವಿಷ, ವತ್ಸನಾಭಿಗೆ ಕೋಳಿಕುಟುಮನ ಗೆಡ್ಡೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲನ ಬೇರು, ನೆಲದೊಳು ಜೇಡನ ಹುಳುವಿನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಉಡುವನರೆದು ಶಸ್ತ್ರಲೇಪನಂ ಮಾಡಲು ಶಸ್ತ್ರಸ್ತಂಭನ.

ವಶ್ಯಕ್ಕೆ:—ಸಿದ್ಧದಿನದಲ್ಲಿ ಮಯೂರಶಿಖೆ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಸಹದೇವಿ ಈ ೩ ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಅಂಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಹೋಗಿ ಸರ್ವಜನವಶ್ಯ.

ಶ್ರೀಗಂಧ, ಗೋರೋಚನ, ರಾಜಾನ್ನದಕ್ಕಿ, ನಂದ್ಯಾವರ್ತ, ಇವಂ ಸಮಂಗೊಂಡು ಜೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಅಲದ ತಿಗೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಬತ್ತಿಯ ಮಾಡಿ ಕೆಂದಾವರೆನೂಲ ಸುತ್ತಿ ಗರು ಗದ ರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ಕಸಿಲೆ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಹೆಚ್ಚಲು ರಾಜವಶ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ, ಪುರುಷವಶ್ಯ.

ಶ್ರೀಗಂಧಮಂ, ಗೋರೋಚನಮಂ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಚಂದನ, ಕೋಷ್ಠ, ಮುತ್ತು, ಹವಳ, ತಗರ, ಎಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ಮಣಿತಿಲೆ, ಮಣಿಮಂ ... ೮೦, ಸೀಸ, ಕೃಷ್ಣೆ, ತಪಸಿ, ಸುರದಾರು, ಕೆನ್ನೈದಿಲಗೆಡ್ಡೆ, ಲವಂಗ, ಶ್ರೇಣಿಕಾರ್ಕ, ದೇವದಾರು, ತಾಳಕ, ಬನ್ನಿ, ದೇವದಾರು, ಉತ್ತರಣಿ, ... ಎತ್ತುನಾಲಿಗೆ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಇವಂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ತಿಲಕವಿಡೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮೋಹಿನಿ.

ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನಕ್ಕೆ:—ಅಂಕೋಲೆಯ ಹಣ್ಣು ಕಾಳಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೊಡರ ಎತ್ತಿ ಕೊಡಲು ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ.

ತಾರೇಹಗಿನಂ ನೀರಲ್ಲರೆದು, ಪೊಕ್ಕುಳಿಗೆಲ್ಲ ಎರ ತೊಡೆಯೆ ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ.

ವಶ್ಯಕ್ಕೆ:—ಪಾದರಸ, ಸೂಜಿಕಲ್ಲು, ಪಿಟಲುಪು, ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಟಂಕಣ, ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ನೀಳೆಯದೆಲೆಯ ರಸ, ಗಜಸಿವ್ವಲಿ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಇವಂ ಸಣ್ಣನಾಗರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಂಗಲೇಪಂ ಮಾಡುವುದು. ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ, ಮೋಹನ.

ಅಗಸೆಯ ಹೂವ ಹುಡಿ ಮಾಡಿ, ಕಿರುಕಸಾಲೆರಸದಲ್ಲಿ ತೇದು, ಲಿಂಗಲೇಪಂ ಮಾಡಿ ಕೊಡೆ ವಶ್ಯ. ಕುರುಟಿಗೆಯ ಬೀಜ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಬೆಳುಗಾರಮಂ ಸಮಾನಮಂ ಕೂಡಿ, ಕರಿಯಾವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಲೇಪಂ ಮಾಡಲು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕುಂಭದ್ರೋಣ ತಪ್ಪದು.

GENERAL INDEX

ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಕಾರಾದಿ ಸೂಚಿ

ಅ	ಪುಟ	ಪುಟ
ಅಂಕೋಲೆ	1	ಅತಿಶಯೋ 22
ಅಂಡಜಕಾಟ	196	ಅತಿಶಯೋ 181
ಅಂಡನಾತ	75, 80, 147	ಅತಿಶಯೋ 151
ಅಂಡಶೂಲೆ	186	ಅತಿಶಯೋ 8, 19, 23, 24, 25, 33,
ಅಂತರದಾನರ	1	34, 36, 39, 43, 44, 45,
ಅಂತರ್ದಾಹ	184	46, 48, 50, 66, 68, 95,
ಅಂಧಕಾರ	160	96, 124, 132, 141, 181,
ಅಂಧತಾ	210	188, 189
ಅಂಬುಕಟ್ಟು	214	ಅತಿಶಯೋ 210
ಅಂಬುಪುಣ್ಣ	84	ಅತ್ತಿ 1
ಅಂಬು ಹೊರಡುವುದು	214	ಅತ್ಯುಷ್ಣ 17
ಅಕ್ಷಿರೋಗ	210	ಅಧಿಮಾಂಸ 37
ಅಕ್ಷಿಶೂಲೆ	161, 162	ಅನಲ 37
ಅಗುಳಿಕೆ ತೆಗೆಯುವುದು	213	ಅನಿಲ 38
ಅಗ್ನಿ ಕುಮಾರ	8	ಅಪಸ್ಮಾರ 57, 72
ಅಗ್ನಿ ಕುಮಾರರಸ	9	ಅಪಾನದ್ವಾರರೋಗ 36
ಅಗ್ನಿ ಕುಮಾರರಸಯೋಗ	9	ಅಬಂಶ 207
ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ	50, 54, 60, 118, 202	ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ 10
ಅಗ್ನಿ ಮುಖ	9	ಅಭ್ರಕಾದಿ ಚೂರ್ಣ 10, 156
ಅಗ್ನಿ ವರ್ಧನ	38, 54	ಅಮೃತಕೇಸರರಸ 10
ಅಗ್ನಿ ಸದನ	114	ಅಮೃತಸಂಜೀವಿನೀರಸ 10
ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭನ	214, 215	ಅಮೃತಾದಿಯೋಗ 11
ಅರ್ಜೀರ್ಣ	13, 21, 35, 48, 69,	ಅಮೃತಾಮಲಕ ಚೂರ್ಣ 11
	118, 156, 158	ಅಮೃತಪಿತ್ತ 31, 73, 133, 145
ಅರ್ಜೀರ್ಣಜ್ವರ	18	170, 171
ಅರ್ಜೀರ್ಣನಾತ	158, 168	ಅಯೋಮೇಳಕಾದಿವಟಿಕ 11, 156
ಅಡ್ಡ ಗಡಿ	52	ಅರಗುಹುಣ್ಣು 194
ಅಡ್ಡ ಗೈ	197, 200	ಅರತಿ 58

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಅರಳಿ	1	ಆಕ್ಷಾರ	129
ಅರಿ	17, 193	ಆಚಕಿ	20
ಅರಿ ಬೆಳೆದ ಕಣ್ಣು	160	ಆಡುಸೋಗೆ	1
ಅರುಚಿ	25, 32, 33, 38, 46, 52, 141, 184	ಆತಿಗುವಿ	90
ಅರುವಾಳ	1	ಆದಿತ್ಯಭಕ್ತ	1
ಅರೆದಲೆಬೇನೆ	72, 76, 149, 160, 171, 179	ಆಧ್ವಾನಪಟ್ಟಶಾಲೆ	58
ಅರೋಚಕ	15, 17, 18, 26, 50, 51, 111, 158, 170	ಆನಂದನಾಯಕರಸ	13
ಅರ್ಜುನಗಣ್ಣು	193	ಆನಂದಭೈರವಿ	13
ಅರ್ಜುನಗಂಪು	160	ಆನೆಗಚ್ಚು	196
ಅರ್ಧಶಿರೋವ್ಯಥಾ	186	ಆಮ	17, 46, 70, 158
ಅರ್ಬುದ	78	ಆಮಗೃಹಣಿ	25
ಆರ್ಫಸ್	163, 210	ಆಮದೋಷ	118
ಆಶಕ್ತ	22	ಆಮಯಘ್ನ	103
ಆಶೀತವಾಯು	25	ಆಮರಕ್ತ	30, 44, 100
ಅಶ್ಮರಿ	139, 140, 141	ಆಮಶಂಕೆ	168
ಅಶ್ಮರೀಯ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ರ	171, 199	ಆಮಶಾಲೆ	25, 133
ಅಶ್ವಗಂಧಿಘೃತ	11	ಆಮಾಂತ್ಯವಿರೇಚನ	186
ಅಶ್ವಗಂಧಿಚೂರ್ಣ	12	ಆಮಾತಿಸಾರ	40, 124, 133, 198, 203
ಅಶ್ವಗಂಧಿಲೇಹ್ಯ	12	ಆಮಾದಿಶಾಲೆ	198
ಅಷ್ಟಗುಲ್ಮ	69	ಆಯುಸಾದಿಚೂರ್ಣ	14, 156
ಅಷ್ಟಚೂರ್ಣ	12, 13	ಆಯುಸಾದಿವಟಕ	14
ಅಷ್ಟದೋಷ	135	ಆಯುಷ್ಯಕರ	103
ಅಷ್ಟಪ್ರತ್ಯಷ್ಟ	17, 135	ಆರದ ಹುಣ್ಣು	175
ಅಷ್ಟವ್ಯಾಧಿ	51	ಆರೋಗ್ಯ	23, 38, 92
ಅಸಾಧ್ಯಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	118	ಆರ್ತವಬೇನೆ	156
ಅಸಾಧ್ಯಮೇಹ	122	ಆದ್ರ್ವಕುಷ್ಠ	159
ಅಸೃಗ್ಧರ	78	ಆವರಿಕೆ	2
ಅಸ್ತಿಗತಜ್ವರ	112	ಆವಾಹನವರ್ತಿಯೋಗ	14
ಅಶ್ಮಶಾಲೆ	58	ಆಷಾಢಿ	2
ಆ		ಆಸನತಿಮಿರ	99, 160
ಆಕರ್ಷಣ ವಶ್ಯ	210	ಆಸನದ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೊಕ್ಕೆ	99
ಆಕಾಶಾಂಶ	208	ಆಸನನೂತಿಹುಣ್ಣು	99
		ಆಸನವ್ಯಾಧಿ	14
		ಆಸ್ರವಶಾಲೆ	179
		ಆಹಿಕಜ್ವರ	13, 171

ಇ	ಪುಟ	ಪುಟ
ಇಂಗುಲಿಕ ಟೆಷಧ	14	ಉರಿಮೂತ್ರ 5, 8, 119, 149, 170.
ಇಂಗುಳ	2	172
ಇಂದ್ರಜಾಲ	218-220	ಉರಿಮೂತ್ರಕೃಳ್ಳ 172
ಇಂದ್ರನೇಷ್ಟಿ	190	ಉರಿರಕ್ತಪಿತ್ತ 177
ಇಂದ್ರಿಯಚಲನೆ	211	ಉಷ್ಣ 17, 34, 35, 43, 44, 171
ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಮೇಹ	35	ಉಷ್ಣ ಬೊಕ್ಕೆ 198
ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಧನ	98	ಊ
ಇದಿರುಕಣ್ಣು ಕೆಡುವುದು	218	ಊತಿ 69
ಇದಿರೋಕರಿಕೆ	78, 84	ಊದುಕಾಮಾಲೆ 85, 86, 130
ಇರುವಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ	176	ಊದುಬೇನೆ 21
ಇರುಳುಗಣ್ಣು	62, 63, 85, 97, 160, 181, 203	ಊರ್ಧ್ವಜವಿಕ್ರಮ 161
ಇಲಿ ಕಚ್ಚಿದರೆ	76	ಊರ್ಧ್ವತ್ವ 11, 159
ಇಲಿವಾಲ	2	ಊರ್ಧ್ವಪಿತ್ತ 149
ಇಷ್ಟಲ	58	ಊರ್ಧ್ವವ್ಯಾಧಿ 162, 163
ಇಸುಬಿನ ಹುಣ್ಣು	9, 61, 69, 75	ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸ 21, 22, 133, 158
ಈ		ಋ
ಈಶ್ವರಿ	2, 3	ಋತು ಕೆಡುವುದು 110
ಉ		ಋತುವಾಗಲು 3, 6, 7, 107
ಉಗನಿ	3	ಎ
ಉಗ್ರಜ್ವರ	83	ಎಕ್ಕೆ 3
ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು	16	ಎತ್ತನಾಲಿಗೆ 3
ಉದರಭರ್ತಿ	171	ಎದೆಉರಿ 170
ಉದರರೋಗ	23, 37, 52, 118	ಎದೆನೋವು 21
	210	ಎದೆಬಾವು 52, 79
	127	ಎದೆಬೇನೆ 21
ಉದರಹ್ಯಾಧಿ	127	ಎದೆದೋಷ 24
ಉದರತೋಷೆ	19	ಎದೆಸೋಲು 99
ಉದರಸೂಡಿ	20	ಎಲಚಿ 3
ಉನ್ಮಾದ	47, 72, 87, 170, 210	ಎಲುಬಿನೊಳಗೆ ಹರಿವ ಬೇನೆ 126
ಉಬ್ಬಸ	111, 155	ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರ 113
ಉಮ್ನತ್ತ	3	ಎಲ್ಲಾ ತೆರದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ 82
ಉರಿಕೆ	195	ಎಲ್ಲಾ ಪುಣ್ಣು 84
ಉರಿಜ್ವರ	100	ಎಲ್ಲಾ ವಿಧ ವಾತ 85
ಉರಿತ	154	ಎಸಗ 3

ಎ	ಪುಟ	ಪುಟ
ಏಕಾಹಿಕ	16, 43	ಕಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿ 136, 151
ಏಲಾದಿಚೂರ್ಣ	14	ಕಣ್ಣು ನೀರು 56, 135, 160, 193
ಏಳುವಾಗ ನೋವು	~126	ಕಣ್ಣು ಬಿಳುವು 135
ಒ		ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ 83, 97, 134, 136, 160
ಒಡಲೊಳು ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬೀಳಲು	75	ಕಣ್ಣು ಮಂಜು 135
ಒಡೆಯದೆ ಇದ್ದ ಬಾವು	77	ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿರುವುದು 57
ಒಲುಮೆ	134, 214	ಕಣ್ಣು ರೋಗ 17, 89, 94, 134, 142, 145, 146, 193
ಒಳಜ್ವರ	151	ಕಣ್ಣು ರೋಗಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ 161
ಓ		ಕಣ್ಣು ಶೂಲೆ 162
ಓಕರಿಕೆ	7, 133, 179	ಕಣ್ಣು ಹುಳುಕು 136
ಕ		ಕಣ್ಣು ಹೂವು 1, 2, 5, 17, 135, 136, 147, 160, 181, 201
ಕಂದಸಿ	4	ಕತ್ತಿಯ ಹುಣ್ಣು 163
ಕಂಸ	31, 61, 101	ಕತ್ತಿ ಗಾಲ 4
ಕಕ್ಕೆ	3	ಕನಕಸುಂದರರಸ 15
ಕಗ್ಗೊರಲೆ	3	ಕಸಾಲವಾಯು 171
ಕಜ್ಜೆ 3, 53, 69, 143, 174, 175		ಕಸಾಲಶೂಲೆ 51, 162, 171, 190
ಕಟಿನೋವು	158	ಕಪಿತ್ತ ಲೇಪ 16
ಕಟಿಶೂಲೆ	106	ಕಪ್ಪು ಕೋರ 199
ಕಟ್ಟಿದ ಮಲಮೂತ್ರ	186	ಕಸ 54, 70
ಕಟ್ಟಿದ ಮೂತ್ರ	186	ಕಸಶೂಲೆ 133
ಕಡುಕುರು	130	ಕರಕು 92, 159
ಕಣ್ಣು ಕಪ್ಪು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ	94	ಕರಣೇಂದ್ರಿಯ 208
ಕಣ್ಣು ಪರೆ	78	ಕರಪಾದತಾಪ 170
ಕಣ್ಣಿನ ಸತ್ರ	6	ಕರುಣಾಕರಸ 16
ಕಣ್ಣು ಉರಿ	4	ಕರ್ಮವಿಪಾಕ 210
ಕಣ್ಣು ಎನೆ	62	ಕರ್ಣರುಕ್ 161
ಕಣ್ಣು ಕಪ್ಪು	156	ಕರ್ಣರೋಗ 168
ಕಣ್ಣು ಕಾಣಬಾರದುದು	160	ಕರ್ಣ ಶೂಲೆ 70
ಕಣ್ಣು ಕೆ(ವು)	160	ಕಲಲ 204
ಕಣ್ಣು ಕುಟಿ	143	ಕಲ್ಯಾಣ ಅಂಜನ 16
ಕಣ್ಣು ಗೆಂಪು	62	ಕಲ್ಯಾಣಲವಣ 17
ಕಣ್ಣು ತಿಮಿರ	162, 163	ಕವಚೇಂದ್ರಯೋಗ 188
ಕಣ್ಣು ತಿಟ್ಟಿ	135	ಕಷಾಯಗಳು 17-21
ಕಣ್ಣು ತೊಳೆವ ಕಷಾಯ	180	

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಕಾಂತಕರ	183	ಕಿವಿಕೇವು	174, 203
ಕಾಂತಾದಿವಟಕ	21, 156	ಕಿವಿ ಕೇಳದಿರುವುದು	57, 131
ಕಾಂತಾಹ	210	ಕಿವಿ ಕೇಳಬರುವುದು	131
ಕಾಂತಿಪ್ರದ	103	ಕಿವಿಗಟ್ಟಿ	137
ಕಾಚ	17, 56, 135, 181	ಕಿವಿಜೇನೆ	3, 137, 160, 161, 162
ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣ ಎತ್ತುವುದು	214	ಕಿವಿಯ ಕೊರಜೆ	75
ಕಾಮಾಲೆ	6, 7, 16, 37, 44, 47, 83, 85, 86, 90, 92, 93, 95, 97, 118, 130, 139, 141, 143, 145, 158, 168, 170, 171, 172, 198	ಕಿನ್ನಡು	74, 131
ಕಾಮಾಲೆಪಾಂಡು	141	ಕಿವಿ ಹಾಲೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಬರಲು	61
ಕಾಮಿಲೆ	47, 103, 112, 119	ಕೀಟಕಸನ್ನಿ ಪಾತ	190
ಕಾಯಸಿದ್ಧಿ	70	ಕೀಳುಗಣ್ಣು	83
ಕಾಯಾನಲ	70	ಕೀಳುಗಣ್ಣು ದೋಷ	160
ಕಾರುವುದು	18	ಕೀಳುಶೋಧನೆ	19
ಕಾಲಬೀಟಿ	67	ಕುಕ್ಷಿರೋಗ	12
ಕಾಲಿನ ವ್ಯಾಧಿ	128	ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣು	79
ಕಾಸ	13, 15, 18, 20, 21, 35, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 54, 55, 58, 72, 73, 74, 80, 87, 88, 89, 90, 95, 96, 97, 98, 103, 110, 111, 114, 118, 132, 158, 210	ಕುರಿ	174, 175
ಕಾಸರಕ	4	ಕುರು	77, 28
ಕಾಸರೋಗಿ	210	ಕುರುಕುಜ್ವರ	113
ಕಾಳಕೂಟವಿಷ	134	ಕುರುಕುಡುಣ್ಣು	173, 193
ಕಿಡ್ಡನೆ	98	ಕುಲಿರ	204
ಕಿಡ್ಡನೆಶಾಲೆ	58	ಕುಷ್ಠ	16, 21, 23, 39, 44, 50, 54, 58, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 90, 96, 114, 144, 145, 146, 147, 159, 161, 162, 210
ಕಿರಿವಲಾದಿ ಚಾರಣ	15	ಗು ಬಗೆಯ ಕುಷ್ಠ	81
ಕಿರುನಾಲಿಗೆ	196	ಕುಷ್ಠ ದೋಷ	86
ಕಿರುನಾಲಿಗೆ ಔಷಧಿ	76	ಕುಷ್ಠ ನಾಶ	183
ಕಿರುನೆಲ್ಲಿ	4	ಕುಷ್ಠ ವ್ರಣ	163
		ಕೂಷ್ಮಾಂಡಘೃತ	21
		ಕೂಸು ಬೀಳುವುದು	75, 94, 151
		ಕೃತ್ರಿಮ	121, 134, 184, 196,
		ಕೃತ್ರಿಮಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣ	120
		ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಧಿ	184
		ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಧಿಲಕ್ಷಣ	120, 184
		ಕೃತ್ರಿಮವಿಷ	184

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಕೃತ್ರಿಮಹರ	121	ಕೊಳೆಹಾವಿನ ವಿಷ	94
ಕೃಘ್ರಮಯ	27	ಕೋನೆ	91, 200
ಕೃಮಿ 5, 19, 25, 44, 58, 88,		ಕ್ರೂರಜ್ವರ	168
114, 118		ಕ್ರೂರವಾದ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ	160
ಕೃಮಿಜಾಲ	184	ಕ್ಷಮ	184
ಕೃಮಿದೋಷಕ್ಕೆ ಗುಟಿಕೆ	24	ಕ್ಷತ	22, 163
ಕೃಮಿದೋಷ	24	ಕ್ಷಯ 15, 27, 31, 37, 43, 44,	
ಕೃಮಿನಾಶ	54, 182	45, 47, 49, 54, 89, 90,	
ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕಭಸ್ಮ	22	95, 103, 210	
ಕೆಂಪಿನ ಅಗಸೆ	4	ಕ್ಷುದ್ರವ್ರಣ	194
ಕೆಂಪಿನ ಬಿಳಿಯ ಹೆನ್ನೆ	86	ಖ	
ಕೆಂಪುಹೆನ್ನೆ 78, 104, 105, 176		ಖಡ್ಗಸ್ತಂಭನ	214, 218
ಕೆಂಬರವು	6, 7	ಗ	
ಕೆಂಬಾವು	78	ಗಂಗಾಧರಚೂರ್ಣ	23
ಕೆಟ್ಟಗಣ್ಣು	79	ಗಂಟು	175
ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ	135	ಗಂಡಭೇರುಂಡ ರಸ	23
ಕೆಟ್ಟ ನೆತ್ತರು	20	ಗಂಡಮಾಲೆ (ಗಂಡಾಮಲೆ) 69, 75, 78,	
ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣು	77	79, 80, 84, 87, 95, 128,	
ಕೆಬುಳು	85	136, 144, 169, 199, 210	
ಕೆಮ್ಮಲು 155, 196		ಗಂಡಮಾಲೆಯ ಹೊರಲೇಪ	80
ಕೆಮ್ಮೆ 1, 2, 7, 8, 11, 18, 21, 22,		ಗಂಡುಹುಣ್ಣು	68
38, 41, 42, 44, 98, 110,		ಗಂಡಾಪ	188
111, 114, 132, 134, 151,		ಗಂಧಕಗುಟಿಕೆ	23
155, 156, 158, 159, 195,		ಗಂಧಕಶೈಲ	22
196		ಗಂಭೀರವ್ರಣ	164
ಕೆಮ್ಮು ಗೂಡಿದ ಜ್ವರ	132	ಗಜಕೇಸರೀಯೋಗ	24
ಕೇಶಚ್ಯುತಿ	184	ಗಣಿಕೆ	4
ಕೈಕಾಲುಶೈತ್ಯ	57	ಗರ	203
ಕೈಕಾಲು ಹತ್ತಿದ ವಾತ	97	ಗರಳ	184
ಕೈಮಸಕು 4, 68, 92, 97, 133,		ಗರ್ಭ 88, 90, 205, 215	
151		ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟುವುದು	100
ಕೈಮಸಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಮಂತ್ರ	76	ಗರ್ಭ ಕಳಚಿ ಬಿಳುವುದು	89
ಕೈಹುಣ್ಣು	64	ಗರ್ಭ ಕಳೆಯುವುದು	6
ಕೊಡಮುಳೆ	214	ಗರ್ಭಪತನ	166
ಕೊಡಮುಳೆಯ ಮಂತ್ರ	214	ಗರ್ಭಬಳಲಿಕೆ	151

ಪುಟ	ಪುಟ
ಗರ್ಭ ಬೀಳುವುದು 75, 151	ಗುಲ್ಮೋದರ 17, 114
ಗರ್ಭನಾಶ 109, 110	ಗೂದೆ 87, 128, 136
ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವುದು 100, 166, 167	ಗೂರು 110, 111
ಗರ್ಭಮಕ್ಕು 6, 86, 105, 106	ಗಡ್ಡೆ 34, 78, 127, 174, 175, 200
ಗರ್ಭವಾಗಲು 2, 5	ಗೋದರುಡಿ 127
ಗರ್ಭವಾಗದು 166	ಗೌರೀಹರರಸ 25
ಗರ್ಭಶೂಲೆ 151	ಗ್ರಂಥಿ 52, 54
ಗರ್ಭಸ್ತಂಭನ 88	ಗ್ರಂಥಿಶೂಲೆ ಚೂರ್ಣ 25
ಗರ್ಭಿಣಿ 29, 47	ಗ್ರಹ 208
ಗರ್ಭಿಣೀಜ್ವರ 106	ಗ್ರಹ ಉಚ್ಚಾಟನ 146
ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಭರ್ಧಿ 133	ಗ್ರಹಣೆ 11, 13, 16, 19, 26, 27, 32, 34, 37, 50, 54, 66, 68, 123, 124, 125, 159, 176, 188, 189, 198, 201, 210
ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಬಸಿರು ಬೇನೆ 106	
ಗರ್ಭಿಣೀರೋಗ 43, 44	ಗ್ರಹಣೀವ್ಯಾಧಿ 42
ಗರ್ಭಿಣೀಹೆನ್ನೆತ್ತರು 5, 8, 105	ಗ್ರಹಣೀಕವಾಟರಸ 26
ಗರ್ಭಿಣೀಹೆಂಗಸಿನ ಶೂಲೆ 109	ಗ್ರಹಣೀಗಜಕೇಸರೀರಸ 25
ಗಳಗ್ರಂಥಿ 84	ಗ್ರಹಣೀಘೂತಾಸ್ತಿವಟಕ 25
ಗಳಗ್ರಹ 184	ಗ್ರಹಣೀಶೂಲೆ 145
ಗಳರೋಗ 180	ಗ್ರಹದೋಷ 3
ಗಾಯ 4, 22	ಗ್ರಹಶಂಕೆ 156
ಗುಗ್ಗುಳಶುದ್ಧಿ 24	
ಗುಮ್ಮಟೇಶ 209	ಘ
ಗುರು 208, 209	ಘನಮಾಂಸ 204
ಗುರುಗುಂಜಿಯ ವಿಷ 61	ಘೋಷಾಬೋಳರಸ 26
ಗುಡಜಾಂಕುರ 54	ಚ
ಗುಡವ್ಯಾಧಿ 21	ಚಂಡಭಾನು 26
ಗುಲ್ಮ 11, 16, 21, 23, 34, 35, 36, 46, 50, 51, 54, 58, 67, 81, 90, 95, 99, 111, 127, 127, 128, 145, 149, 150, 168, 210	ಚಂದನಾದಿಚೂರ್ಣ 26
ಗುಲ್ಮರೋಗ 181	ಚಂದ್ರಕಲೆ 27
ಗುಲ್ಮವಾತ 158, 168	ಚಂದ್ರಮಸ್ 209
ಗುಲ್ಮವ್ಯಾಧಿ 26	ಚಂದ್ರಾವರ್ತ 190
ಗುಲ್ಮಶೂಲೆ 24, 50, 54, 55, 58, 83, 86, 146, 195	ಚಂದ್ರೋದಯ 166
	ಚಕ್ರ 208

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಚಕ್ಷುಬಂಧನ	216	ಜಂಬೂ	130
ಚಕ್ಷುರೋಗ	134, 180	ಜಂಬ್ವಾದಿಗುಳಿಗೆ	28, 156
ಚಕ್ಷುರೋಗನಿದಾನ	190	ಜಠರಾಗ್ನಿ	12, 199
ಚತುರನಾನಾರಸ	26	ಜಡ	84
ಚಮಟ	35	ಜಡತಾ	184
ಚಲನ	55	ಜನವಶ್ಯ	216, 217
ಚಳುಕು	18, 151	ಜನಾರ್ದನರಸಯೋಗ	29
ಚಾತುರ್ಥಿಕ	10, 16, 43, 53, 75, 101, 118, 121, 146	ಜಬ್ಬು	159
ಚಾತುರ್ಥಿಕಜ್ವರ	96, 115, 142	ಜಲ ಕಟ್ಟಿ ಇದ್ದುದು	99
ಚಾತುರ್ಥಿಕಜ್ವರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ	155	ಜಲಗರ	83, 127, 172
ಚಾಳಾಯಿಸ	62, 85, 192	ಜಲ ಬಿಡುವುದು	5
ಚಿಟ್ಟಾಡಲ	4	ಜಲೋದರ	17, 21, 34, 44,
ಚಿತ್ರಮೂಲ	4	ಜಾತ್ಯಾದಿಚೂರ್ಣ	29
ಚುಚಲ	4	ಜಿನೇಂದ್ರ	209
ಚೂರ್ಣರಾಜ	28	ಜಿಹ್ವಾದಿಮೋಷ	115
ಚೀರುಕುಟ	126	ಜಿಹ್ವಾಮಯ	115
ಚೀಳಿನ ಔಷಧ	117	ಜಿಹ್ವಾರೋಗ	, 116, 210
ಚೀಳು	3	ಜಿಹ್ವಾಲೇಷ	185
ಚೀಳುವಿಷ	88, 94	ಜಿಹ್ವಾಸ್ತಂಭ	72
ಚೊಡಸಿಧ್ಧಿರಸ	28	ಜೀರ್ಣಜ್ವರ	31
ಛ		ಜೀವಹಿಂಸಕ	210
ಛರ್ದಿ	26, 31, 32, 38, 43, 44, 71, 103, 131, 133, 171, 184, 185	ಜೂಜಕ್ಕಿ	4
ಛಳಿ	75, 101, 112, 158	ಜೂಜು ಗೆಲುವುದು	218
ಛಳಿಗೆ ಕಲ್ಪ	112	ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ	203
ಛಳಿಗೆ ಗುಳಿಗೆ	118	ಜ್ವರ	16, 17, 18, 24, 26, 27, 29, 31, 38, 43, 44, 49, 55, 63, 64, 66, 83, 84, 96, 97, 106, 107, 113, 123, 129, 132, 140, 146, 151, 158, 161, 162, 166, 168, 180, 184, 185, 186, 187, 188, 191, 192, 200
ಛಳಿಜ್ವರ	1, 5, 53, 102, 189, 203,		
ಛಳಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪ	102		
ಛಳಿಹರ	181		
ಜ		ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅಂಗೋದ್ವರ್ತನ	183
ಜಂಗಮವಿಷ	164, 184	ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅಂಜನ	180
ಜಂತು ಬೀಸುವುದು	74, 129	ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಗುಳಿಗೆ	101, 103

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಲೇಪ	66, 103	ತಾರೆಯ ಗುಳಿಗೆ	30
ಜ್ವರದರ್ಶಿ	158	ತಾಳಕೇಶ್ವರರಸ	33
ಜ್ವರನಿದಾನ	114	ತಾಳಕೇಶ್ವರೀರಸ	32
ಜ್ವರಸ್ಪರ್ಶೋಪ	17	ತಾಳೀಸಚೂರ್ಣ	31, 32
ಜ್ವರಮುರಾರಿ	29	ತಾಳೀಸವಟಕ	32
ಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	114	ತಿಲಕ	218
ಜ್ವರಶೂಲೆ	30	ತಿಮಿರ	17, 134, 135, 159, 160, 181, 198
ಜ್ವರಶೂಲೆಹರರಸ	30		
ಜ್ವರಸ್ತಂಭನ	30, 193	ತಿಮಿರವಾತ	126
ಜ್ವರಹರ	103, 183	ತಿಟ್ಟಿ	135
ಜ್ವರಾಂಕುಶ	30	ತುರುವೆ	4
ಜ್ವರಾಂಕುಶಕಲ್ಪ	30	ತುಷ್ಟಿಕರ	183
ಜ್ವರಾತಿಸಾರ	123, 125	ತುಳಸಿ	5
ಡ		ತ್ವಷ್ಠ	22, 26
ಡಾಕಿನೀದೋಷ	139	ತ್ವಷ್ಟಾ	27, 187
ತ		ತೇಜಸ್	207
ತಗರು ಗೆಲುವುದು	7	ತೇರಣದ ತೈಲ	33
ತಲೆಭಳಿ	7	ತೊಂಡೆಯ ಹೂವು	5
ತಲೆ ತಿರುಗುವುದು	84, 129	ತೊಡೆಬೇನೆ	21
ತಲೆನೋವು	60, 190	ತೊಡೆವಾಳ	4, 6, 138, 148
ತಲೆಭಾರ	84	ತೊನ್ನು	5, 11, 130, 159, 163
ತಲೆರೋಗ	135	ತ್ರಿಕಾಲಾವರ್ತಿ	190
ತಲೆಶೂಲೆ	190, 198	ತ್ರಿದೋಷ	8, 9, 13, 16, 50, 57
ತಲೆಶೂಲೆಗೆ ನಸ್ಯ	101	ತ್ರಿದೋಷಜ್ವರ	43, 57
ತಲೆಶೂಲೆಗೆ ಮಧು	101	ತ್ರಿದೋಷಹರ	41, 114
ತಲೆಹುಣ್ಣು	60, 61, 77,	ತ್ರಿಲೋಕವಶ್ಯ	218
ತವರ ಸಿಂದೂರ	30	ತ್ರಿಲೋಕ್ಯತಾಪಹರ ರಸ	33
ತಾಪ	112	ತ್ರಿಲೋಕ್ಯನೋಹಿನಿ	220
ತಾಪಜ್ವರ	23, 26, 30, 53, 100, 101, 102, 113, 117, 138, 202	ತ್ಯಾಹಿಕ	16, 43
		ತ್ವದೋಷ	163
		ಢ	
ತಾಪಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪ	112	ದಂತನೂತಿ	136, 137
ತಾಲುದೋಷ	188	ದಂತನೂತಿಗೆ ಹತ್ತಿಬತ್ತಿ	137
ತಾಲುರೋಗ	115, 116	ದಂತಬೇನೆ	144

	ಪುಟ		ಪುಟ
ದಂತವ್ರಣ	137	ದೇಹವುಷ್ಟಿ	170
ದಂತಶೂಲೆ	33, 37, 72	ದೇಹಮುಬ್ಬುವರ್ಧನ	117
ದಂತಹರ್ಷ	184	ದೋಷ	186, 195
ದಂತಹುಣ್ಣು	137	ದಾರ್ಬಲ್ಯ	184
ದಂತಾಮಯ	37	ದ್ರಾವಣ	212
ದಂತಾರ್ಬುದ	137	ದ್ವಂದ್ವಮೇಹ	122
ದದ್ರು	159	ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಕಂಡಾಃ	161
ದನದ ಕಣ್ಣು	79	ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಘರ್ಷಣಂ	161
ದನದ ವ್ರಣ	69	ದ್ವಿಜಾನಾಂ ರಕ್ತಸ್ತಾವಃ	161
ದನದ ಹುಳು	216	ದ್ವೀಪ	208
ದನ ಬರುವುದು	217	ದ್ವೈಹಿಕ	16, 43
ದವನ	5	ಧ	
ದಶಕೂಟದ ಕಷಾಯ	143	ಧನುರ್ವಾತ	47, 57, 73
ದಶನೂತಿ	137	ಧಾತುಗತ ಶ್ವಾಸ	16
ದಶಮೂಲಂಗಳು	60	ಧಾತುನಾಕ್ಷಿಕ ಚಾರ್ಣ	34
ದಾಡೆಬಂಧ	57	ನ	
ದಾಹ 18, 27, 31, 43, 44, 111,		ನಂದ್ಯಾವರ್ತ	5
185, 187		ನಂಜಿಗಣ್ಣು	63
ದಾಹಜ್ವರ 97, 100, 101, 113		ನಂಜು	108
ದಾಳಿಂಬ	5	ನಂಜುಗೂಡಿದ ಜ್ವರ	53
ದಾಳಿಂಬಾದಿ ಚಾರ್ಣ	33	ನಕ್ಷತ್ರ	208
ದಿವಾಂಜನ	90	ನಯನಶೂಲೆ	150
ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ	94	ನಯನಾಮಯ	37
ದಿವ್ಯರಸ	34	ನರಗಂಡಮಾಲೆ	79
ದೀಪನ 4, 15, 18, 22, 38, 42,		ನರಗಳಲ್ಲಾದ ಹುಣ್ಣುಗಳು	164
79, 149, 151, 170,		ನರಮಾಲೆ	79
188, 194, 199		ನರಶೂಲೆ	51
ದೀವಿಗೆ	218	ನರಸಿಕ್ಕು	162
ದುರ್ಬಲತೆ	44	ನರೇಜರೆ	5
ದುವ್ರಣ	175	ನವಗ್ರಹ	219
ದುಶ್ಶರ್ಮ	19	ನವಜ್ವರ	33, 53, 201
ದುಷ್ಪ್ರವಣ 159, 163, 173, 175		ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯ	1, 2, 5, 7, 35,
ದೃಷ್ಟಿ ತಿಳಿಯುವುದು	135		100, 189
ದೃಷ್ಟಿದ್ರಾವಣ	210, 217	ನಾಟಿಲಿಕಾ	34
ದೃಷ್ಟಿಪುಷ್ಪ	182	ನಾಡಿ	35, 208

	ಪುಟ		ಪುಟ
ನಾಡಿದುಡುಕು	65	ನೀರುತಾಪ	172
ನಾಡೀಪರೀಕ್ಷೆ	209—210	ನೀರುದೋಷ	147
ನಾಡೀಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ನಿಷಿದ್ಧ ಕಾಲ	65	ನೀರುಬಳ್ಳೆ	172
ನಾಡೀವ್ರಣ	105	ನೀರುವ್ಯಾಧಿ	177
ನಾಡೀಹುಣ್ಣು	163	ನೀರುಳ್ಳಿ	5
ನಾನಾದ್ವರ	43, 117	ನೀರೋಡುವಿಕೆ	127
ನಾನಾ ದೋಷ	43, 44	ನೀಲಗಣ್ಣು	135
ನಾನಾಬಗೆಯ ಅತಿಸಾರ	133	ನೀಲವರ್ಣಬಹುಮೂತ್ರ	153
ನಾನಾಬಗೆಯ ಉಗ್ರಶೂಲೆ	133	ನೀಲವಿಲಾಸದ	36
ನಾನಾವ್ರಣ	77, 173	ನುಗ್ಗೆ	5
ನಾನಾವ್ಯಾಧಿ	118	ನುಣುಚುಸತ್ತರು ಹೋಗುವುದು	122
ನಾನಾಹುಣ್ಣು	64	ನೂತಿ	77, 136, 174, 175
ನಾಭಿಶೂಲೆ	123	ನೂತಿಹುಣ್ಣು	62, 136
ನಾರಹುಣ್ಣು	80	ನೆಗಡಿ	21, 158
ನಾರಿ	205	ನೆಗ್ಗಿಲು	5
ನಾಲಿಗೆದೋಷ	101, 102	ನೆತ್ತಿಯ ಉಷ್ಣ	192
ನಾಲಿಗೆದ್ರವ	65	ನೆತ್ತಿಯ ಶೂಲೆ	190
ನಾಸವಾತ	58	ನೆತ್ತರು	19, 20, 23
ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿನೆಸ್ಯ	65	ನೆತ್ತರು ಕಾರುವುದು	84
ನಾಳಕಿವಿ	61	ನೆತ್ತರು ಹೋಗುವುದು	83
ನಾಳಿಕೇರಗುಳಿಗೆ	155	ನೆತ್ತರೊಡ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ	160
ನಾಳಿಕೇರವಟಕ	35	ನೆಲದಾಳ	5
ನಾಳಿಹೋದ ಹುಣ್ಣು	203	ನೆಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟು	5
ನಿತ್ಯವಾದಿ	210	ನೆತ್ರಬಾವಿಗೆ ತೈಲಮಾಡುವ ಕ್ರಮ	62
ನಿದ್ರಾನಿವಾರಕ ಅಂಜನ	188	ನೆತ್ರರೋಗ	4, 7, 136, 191, 201
ನಿದ್ರಾನಿವಾರಣ	188	ನೆತ್ರರೋಗದ ಲೇಪ	135
ನಿರ್ದೇಶ	194	ನೆತ್ರವಾಯು	135
ನಿರೋಹದ್ಯವ್ಯಂಗುಳು	60	ನೆತ್ರವ್ಯಾಧಿ	135
ನಿರ್ವಿಷ	93, 94	ನೋವಿನ ಕಣ್ಣು	156
ನಿಲುವು	42	ನೋವುಗಂಟು	181
ನಿಶಾಂಧ	181	ನೋವುಳ್ಳ ಹುಣ್ಣುಗಳು	164
ನಿತಿ	175		
ನಿಶ್ವಾಸ	31		
ನೀರಕೋಂಬು	71	ವಂಚಗುಲ್ಮ	50, 52, 85, 127
ನೀರಡಿಕೆ	18, 158	ವಂಚವಕ್ತ್ರರಸ	36

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಪಂಚವರ್ಣದ ದೀವಿಗೆ	182	ಪಿಂಡ	204
ಪಂಚಶೂಲೆ	71	ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿ	204-209
ಪಂಚಸಾರ	144	ಪಿತ್ಯ	207, 210
ಪಂಚಾಗ್ನಿಯೋಗ	36	ಪಿತ್ತ 4, 5, 26, 31, 38, 44, 47,	
ಪಂಚಾನನರಸ	36	54, 103, 111, 133, 162,	
ಪಂಚಾಮೃತಯೋಗ	37		170, 193
ಪಂಚಾಮೃತರಸ	36	ಪಿತ್ತಲುದ್ರೇಕ	133
ಪಕ್ವಶೂಲೆ 42, 125, 148, 152		ಪಿತ್ತಕಾಸ	88
ಪಕ್ವಶೂಲೆ	89	ಪಿತ್ತಜ್ವರ 18, 29, 49, 53, 100,	
ಪಟಲ 17, 56, 181, 193		134, 145, 201	
ಪಟಲಕಣ್ಣು 79, 143, 160		ಪಿತ್ತದಿಂ ಕೂಡಿದ ವಾತ	99
ಪಟಲಾರ್ಬುದ	160	ಪಿತ್ತದಿಂದವು ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	191
ಪದ್ಮ	208	ಪಿತ್ತದಿಂ ದೇಹನಷ್ಟ	149
ಪಯಣದೋಷ	2	ಪಿತ್ತದಿಂ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಹುಮೂತ್ರ	152,
ಪರಿಗಣ್ಣು	135		153
ಪವಿತ್ರರೋಗ	163	ಪಿತ್ತಪ್ರಮೇಹ	178
ಪಳೇಯಣ್ಣು	69	ಪಿತ್ತರೋಗ	189
ಪಾಂಡವ್ಯ	103	ಪಿತ್ತವಾಂತಿ	129
ಪಾಂಡು 21, 31, 34, 35, 38, 39,		ಪಿತ್ತಹರ	70, 194
43, 55, 87, 90, 111,		ಪಿತ್ತಾಂತವನುನ	186
118, 131, 132, 145		ಪಿತ್ತಾಧಿಕೃಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ಪಾಂಡುಕಾಮಾಲೆ 46, 130		ಪಿಷ್ಪಲ್ಯಾದಿ ರಸಾಯನಯೋಗ	37
ಪಾಂಡುರೋಗ 15, 19, 34, 54,		ಪಿಶಾಚ	166
95, 97, 141, 158,		ಪೀನಸ 68, 70, 111, 112, 158,	
168, 172		180, 186, 189	
ಪಾಂಡುವಾತ	45	ಪೀನಸ ವ್ಯಾಧಿ	144
ಪಾಂಡ್ವಾಮಯ	27	ಪೀನಸಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ	64
ಪಾದತಾಪ	170	ಪೀನಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದು	111
ಪಾದರಿ	6	,, ,, ಹಾಕುವುದು	111
ಪಾದಶೂಲೆ	85	ಪುತ್ರ	205, 206
ಪಾನಾ	82	ಪುತ್ರಕರ	103
ಪಾರ್ಥಿವಾಂಶ	207	ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ	116
ಪಾರ್ಶ್ವ	32	ಪುದುವನು	180
ಪಾರ್ಶ್ವಶೂಲೆ 125, 201		ಪುಮಾನ್	205, 206
ಪಾನಟಿ	6	ಪುರಾಣಜ್ವರ	100

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಪುರುಷವಶ್ಯ	211, 220	ಪ್ರಸೂತಿಕಾಜ್ವರ	102
ಪುರುಷವ್ಯಾಧಿ	64, 70	ಪ್ರಸೂತಿಕಾಮಯ	132
ಪುಷ್ಪ	73	ಸ್ನಿಹ	34
ಪುಷ್ಪದ	103	ಫ	
ಪುಷ್ಪಕರ	183	ಫಲದಾನಂದರಸ	182
ಪುಷ್ಪ	181	ಫಿರಂಗಿ ಉಚ್ಚೈ	182
ಪುಷ್ಪನಷ್ಟ	91	ಫಿರಂಗಿಚೆಕ್ಕೆ ಚೂರ್ಣ	39
ಪುಷ್ಪವತಿ	105, 108	ಫಿರಂಗಿವ್ರಣ	182
ಪುಷ್ಪಶಾಲೆ	91	ಫಿರಂಗಿಶಾಲೆ	69
ಪೂಜ್ಯಪಾದ	31, 39, 61, 103, 191, 192	ಫಿರಂಗಿಮಣ್ಣಿಗೆ ರಸ ಔಷಧಿ	66
ಪೂರ್ಣಜ್ವರ	11, 159	ಫಿರಂಗಿಮಣ್ಣು ಶಾಲೆ	64, 68
ಪೈತ್ಯ	74, 170, 210	ಫೇನ	184
ಪೈತ್ಯಜ್ವರ	26	ಬ	
ಪೈತ್ಯಮೂಲವ್ಯಾಧಿ	140	ಬಂಗಾರಸಿಂದೂರ	39
ಪೈತ್ಯವಾಯು	32	ಬಂಗು	84, 130, 195
ಪ್ರಮೇಹ	7, 8, 13, 19, 23, 49, 54, 55, 71, 75, 93, 95, 97, 100, 119, 120, 145, 147, 148, 152, 156, 179, 202, 203	ಬಂಜೆ	6, 86, 167
ಪ್ರಮೇಹಕಲ್ಲು	5, 139, 149, 172, 203	ಬಿಚ್ಚರ	5
ಪ್ರಮೇಹ ಅಸಫ್ಯ	168	ಬಿಡನಾದ ವೇದ	42
ಪ್ರಮೇಹವಾತ	168	ಬಧಿರತ್ವ	210
ಪ್ರಮೇಹಾಘ್ರಾಯ	178	ಬದ್ಧಮಲ	21
ಪ್ರಣವಯೋಗ	38	ಬಲ	2
ಪ್ರತಾಪಲಂಕೇವ್ವರ	38	ಬಲವರ್ಧನ	203
ಪ್ರದೀಪನ	168	ಬಸಿರಾದವರ ಕೆಂಬರವು	110
ಪ್ರಭಾವತೀರಸ	39	ಬಸಿರು	3, 19, 21
ಪ್ರಲಾಪ	184, 187	ಬಸಿರು ಕಷ್ಟಗಳು	36
ಪ್ರಸವ	107	ಬಸಿರು ದೋಷ	21
ಪ್ರಸೂತಿ	2, 38, 75	ಬಸಿರು ನಿಲ್ಲುವುದು	110
		ಬಸಿರುನೋವು	21
		ಬಸುರುಹೆನ್ನೆ	105
		ಬಸುರಿಶಾಲೆ	107
		ಬಹುಗ್ರಾಹಿ	41, 114
		ಬಹುಮೂತ್ರ	2, 14, 20, 22, 35,
			42, 93, 121, 152,
			155, 172
		ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಪಥ್ಯ	156

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಬಹುಮೂತ್ರದ ಹತ್ತು ಅವಸ್ಥೆ	157	ಬಿಳಿಯ ಕುಷ್ಠ	80
ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾನ್ತ	157	ಬಿಳಿಯಕೋರ	198, 199
ಬಹುರೋಗ	32	ಬಿಳಿಯತೋನ್ನು	130
ಬಳಲಿಕೆ	15	ಬಿಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು	78
ಬಾಣಂತಿ	29	ಬೀಜ ತಿಂಬ ಹುಳು	193, 194
ಬಾಣಂತಿಕೆನ್ನು	99	ಬುದ್ಬದ	204
ಬಾಣಂತಿಕ್ಷಯ	131, 132	ಬೂದಿಕುಂಬಳ	2
ಬಾಣಂತಿಜ್ವರ	106	ಬೆಂದದುಣ್ಣು	74
ಬಾಣಂತಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ	132	ಬೆನ್ನು ಸೋವು	21
ಬಾಣಂತಿರೋಗ	81, 84, 85, 107, 131, 132	ಬೆನ್ನು ಹುಣ್ಣು	144
ಬಾಣಂತಿರೋಗಕ್ಕೆ ಮದ್ದು	139	ಬೆವರು	13
ಬಾಣಂತಿಯರ ಸಕಲ ರೋಗ	132	ಬೆಳ್ಳಿ ಭಸ್ಮ	41
ಬಾಣಂತಿಸನ್ನಿ	4	ಬೇಕೋಂಡಿ	6
ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುವುದು	19, 170	ಬೇನೆ	20, 85
ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬಿಳುವುದು	112	ಬೋಳಕರಗ	6
ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ರಕ್ತ	71	ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಸ	170
ಬಾಯಿ ನಾರುವುದು	200	ಬ್ರಹ್ಮ ಹತ್ಯಾ	210
ಬಾರದ ಮೆಲೆ ಬರುವುದು	85	ಬ್ರಹ್ಮ	209
ಬಾಲಕರ ಅತಿಸಾರ	109		
ಬಾಲಕರ ಭರ್ವಿ	109	ಭಗಂದರ	9, 163, 166
ಬಾಲಕರ ರೋಗ	43, 44	ಭಗದ ಗಂಭ	166
ಬಾವು	76, 77	ಭಗದಾಳ	83
ಬಾಹುಭಗದಳ	69	ಭಗರಕ್ತ	166
ಬಾಳೇಹೂವಿನ ಚೂರ್ಣ	40, 156	ಭಗರೈಲಿ	167
ಬಿಕ್ಕುಲು (ಬಿಕ್ಕುಳು, ಬಿಕ್ಕು)	7, 21, 26, 91, 95, 131, 159, 187, 195, 196	ಭಗರಾಲೆ	167
ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಜ್ವರ	113	ಭವರಗೆಲುವು	6
ಬಿಬಿರು	6	ಭಾಸ್ಕರ	209
ಬಿದ್ದ ನಾಲಿಗೆ	65, 131	ಭುಕ್ತಿ ದ್ವೇಷ	24
ಬಿಲ್ವಾದಿ ಅಂಜನ	40	ಭೂತ	35, 139
ಬಿಲ್ವಾದಿ ಲೇಹ್ಯ	40	ಭೂತಘ್ನ	103
ಬಿಸಿನೆತ್ತರು	83	ಭೇದಿ	51, 176, 201
ಬಿಳಿದು ಹೋಗುವುದು	3, 4	ಭೇದಿಜ್ವರಾಂಕುಶ	41
		ಭ್ರಮೆ	18, 24, 26, 31, 63, 64, 184, 187
		ಭ್ರಾಂತಿ	18

ಮ	ಪುಟ	ಪುಟ	ಪುಟ
ಮಂಗಳಕರ	183	ಮದನಾಮೃತ	218
ಮಂಜುಗಣ್ಣು	135, 193	ಮದಾತ್ಮಯ	185
ಮಂಡಲ ಕಚ್ಚಿದರ	76	ಮದ್ವ ಬಿಡುವುದು	41, 114, 170
ಮಂಡಲ ದಂಷ್ಟ್ರ ವಿಷ	61	ಮಧುತಾಕಿ ಬಿಜ್ಜವರು	134
ಮಂಡಲಿ ವಿಷ	94	ಮಯೂರಸಿಲೆ	6
ಮಂಡಿಗೆ ಲೇಸ	186	ಮರಣಾಂತಿಕ ವಶ್ಯ	210, 212
ಮಂಡಿನೋವು	156, 185	ಮರಣೆ	18, 80
ಮಂಡೆಶೂಲೆ	147	ಮರಳುತುತ್ತ	6
ಮಂಡೆಶೂಲೆಗೆ ತೈಲ	74	ಮರುತ್	209
ಮಂಡೆಯ ಹುಣ್ಣಿಗೆ	76	ಮಸದಾಮಯ	60
ಮಂದಾಗ್ನಿ	11, 13, 38, 44, 45, 48, 51, 85, 111, 159	ಮಾರ್ಮಾತ್ರತ ವ್ರಣ	164
ಮಕ್ಕಳ ಅತಿನಾರ	1, 7	ಮಲಕಟ್ಟು	89
ಮಕ್ಕಳ ಕರಕು ಉರಿ	91	ಮಲಬಿಡುವುದು	6
ಮಕ್ಕಳ ಕಾಸ	41	ಮಲಮೂತ್ರ	158
ಮಕ್ಕಳ ಕಿವಿಕೀವು	91	ಮಲರೂಲಿ	58
ಮಕ್ಕಳ ಕೆಮ್ಮು	42, 110	ಮಸಕು	68
ಮಕ್ಕಳ ಕೋವೆ	108	ಮಹಾಗ್ರಹ	103
ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರ	1, 3, 7, 108, 109	ಮಹಾಜ್ವರ	100
ಮಕ್ಕಳ ಗುಳಿದೋಷ	108	ಮಹಾಜ್ವರಂಕುರ	43
ಮಕ್ಕಳ ರೋಗ	68, 89, 91	ಮಹಾ ದುಷ್ಕರೋಗ	17
ಮಕ್ಕಳ ವಾಂತಿ	1	ಮಹಾ ರೋಗ	55
ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಾಧಿ	109	ಮಹಾಸಂಜೀವಿನೀಗುಳಿಗೆ	43
ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು	106	ಮಹಾಸರ್ಪಗಳ ವಿಷ	165
ಮಕ್ಕಳು ಅಳುವುದು	108	ಮಹೇಶ್ವರ ಜ್ವರ	27
,, ಉಚ್ಚುವುದು	108	ಮಹೇಶ್ವರ ವ್ಯಾಧಿ	27
,, ಬೆಚ್ಚುವುದು	108	ಮಹೋದರ	4, 7, 19, 44, 90, 127
ಮಗ್ಗು ರೆಯ ಹುಣ್ಣು	22	ಮಹೋದರ ವಿಷ	165
ಮಡುವಾಗಲದ ಕಲ್ಪ	94	ಮಹೋದರೀ	210
ಮದ	11, 72, 98, 184	ಮಾಂಸ	181
ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರಿ	78	ಮಾಂಸಸಿಂಡ	204
ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀ ಮಾತೃ	41	ಮಾಂಸಮೇಹ	122
ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀಯ	42	ಮಾತು ಬರುವುದು	83
ಮದನ ಕಾಮೇಶ್ವರೀಯೋಗ	42	ಮಾತೃ	207, 210
ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀಗುಳಿಗೆ	114	ಮಾದಳ	6

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಮಾಧವನ ವ್ಯಾಧಿ	7	ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕು	5, 20, 95, 117
ಮಾಸು ಬೀಳುವುದು	107, 151	ಮೂತ್ರ ಹೋಗದಿರುವುದು	20
ಮಿಟಲಿ	6	ಮೂತ್ರಾಘಾತ	114
ಮುಖರಾಗ್ಯ	210	ಮೂರ್ಛೆ	18, 31, 39, 63, 64, 168, 184, 187
ಮುಖರೋಗ	84, 151	ಮೂರ್ಛೆವಶ್ಯ	215
ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟು	25, 88, 90, 106, 109	ಮೂರ್ಧ ವ್ಯಾಧಿ	4
ಮುಡುಬು ಶೂಲೆ	85, 181, 197	ಮೂಲರೋಗ	168, 198
ಮುತ್ತಗ	6	ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ	3, 6, 9, 13, 22, 26, 27, 38, 46, 51, 74, 82, 83, 90, 97, 117, 126, 140, 141, 158, 163, 175, 176, 177, 193, 195
ಮುಷ್ಟಿನವರು	29	ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಕೂಡಿದ ಅತಿಸಾರ	123
ಮುರಂತಕಯೋಗ	44	ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಮೊಳೆ	158
ಮುಷ್ಟಿ ಕೀಲು	33	ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ	140
ಮುಷ್ಟಿ ಶೂಲೆ	147	ಮೂಷಕ	117
ಮುಸ್ತಕಿಯ ಚೂರ್ಣ	44, 156	ಮೂಷಕವಿಷ	148
ಮೂಗಿಗೆ ನಸ್ಯ	111	ಮೃತ್ಯುಂಜಯರಸ	44
ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ	71, 84, 112, 141, 194	ಮೃದುಕೋಷ್ಟ	146
ಮೂಗಿನ ದೋಗ	135	ಮೇಗಾಲು ಹುಣ್ಣು	173
ಮೂಗಿನ ವ್ಯಾಧಿ	33	ಮೇಘನಾದರಸ	44
ಮೂಗು ನಾರುವುದು	111	ಮೇಣುಹುಣ್ಣು	68
ಮೂತ್ರಕಟ್ಟು	171	ಮೇಲುರೋಧನೆ	19
ಮೂತ್ರಕಲ್ಲು	42	ಮೇಲ್ನಾಗರು	73
ಮೂತ್ರಕಲ್ಲಿಗೆ ಗುಳಿಗೆ	124	ಮೇಹ	24, 31, 42, 45, 64, 121, 172, 210
ಮೂತ್ರಕೃಘ್ನ	42, 67, 95, 122, 152, 171, 172, 203	ಮೇಹಾಗ್ನಿ	158
ಮೂತ್ರದ ಉಪದ್ರ	20	ಮೇಹಾರ ಚೂರ್ಣ	45, 156
ಮೂತ್ರನಿರೋಧ	7, 8	ಮೇಹಿ	210
ಮೂತ್ರ ಬಹಳ ಹೋಗುವುದು	154	ಮೈ ಅಲಸಿಕೆ	20
ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು	3, 6, 71, 75	ಮೈತಿಮಿರ	74, 130
ಮೂತ್ರರಕ್ತ	112, 124	ಮೈನಾರುವುದು	200
ಮೂತ್ರರೋಗ	119, 152, 196	ಮೈನೋವು	84
ಮೂತ್ರವ್ಯಾಧಿ	67		
ಮೂತ್ರಶರ್ಕರೆ	203		
ಮೂತ್ರಶೂಲೆ	172		

ಪುಟ	ಪುಟ
ಮೈಬಾವು	86, 128
ಮೈಬೆಳ್ಳಪ್ಪುದು	21
ಮೈಬೇನೆ	38
ಮೈಯನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿರುವುದು	21
ಮೈಶಾಲೆ	147, 169
ಮೈಲೆರೋಗ	5
ಮೈಸೋಲು	99
ಮೊಗದ ಹುಣ್ಣು	137
ಮೊಡನೆ	73, 130, 195
ಮೊಲನಾಗರ	99, 177
ಮೊಲೆಬರುವುದು	107, 166
ಮೊಲೆಬೇನೆ	21
ಮೊಲೆವಿಡಿ	148
ಮೊಲೆಹಾಲು	2, 107, 108
ಮೊಳೆ	169
ಮೋಹ	4, 134
ಮೋಹಜ್ವರ	159
ಯ	
ಯಂತ್ರಾಪೀಡೆ	171
ಯಕ್ಷ	95
ಯತಿಂದಾ	210
ಯಶೋಕರ	183
ಯೋನಿದೋಷ	82, 86, 104
ಯೋನಿನೆತ್ತರು	179
ಯೋನಿಮೂತ್ರದೋಷ	82
ಯೋನಿರಕ್ತ	104, 105, 141,
	171
ಯೋನಿವ್ರಣ	171
ಯೋನಿಶಾಲೆ	104, 106, 107,
	125
ಯೋನಿಶಿತ್	205
ರ	
ರಕ್ತ	17
ರಕ್ತ ಅರ್ಶನ್	25
ರಕ್ತ ಉಷ್ಣ	119
ರಕ್ತ ಕಾರುವುದು	7
ರಕ್ತ ಕೃಘ್ರ	199
ರಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೇನೆ	100
ರಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	191
ರಕ್ತೋದ್ಭವ ಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ರಕ್ತಸಿತ್ತ	11, 15, 19, 22, 27, 31,
	112, 141, 149, 176, 183
ರಕ್ತ ಪ್ರಕೋಪ	141
ರಕ್ತ ಪ್ರಮೇಹ	42, 71, 72, 139, 176
ರಕ್ತ ಮಂಡಲ	159
ರಕ್ತ ಮೂತ್ರ	171
ರಕ್ತ ಮೂತ್ರರೋಗ	119
ರಕ್ತ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ	82
ರಕ್ತ ಪ್ರಮೇಹ	122
ರಕ್ತ ವಮನ	71
ರಕ್ತ ಶಾಲೆ	105
ರಕ್ತ ಸಿರೆ	147
ರಕ್ತ ಹರ	203
ರಕ್ತ ಹೋಗುವುದು	125, 126
ರಕ್ತಾತಿಸಾರ	95 123, 132, 133,
	138, 171, 198
ರಸ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮಂತ್ರ	219
ರಸಭಸ್ಮ	46
ರಸ ಹತ್ತುವುದು	72
ರಸ ಸುರಿಯುವ ಹುಣ್ಣು	164
ರಂಜಯೋಗಸಫದ್ಯ	46
ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀರಸ	45
ರಾಜರೋಗಿ	210
ರಂಜನಶ್ಯ	210, 213, 218, 220

	ಪುಟ		ಪುಟ
ರುದ್ರ	209	ವಾತಿ	4,15,67,88,95,108,
ರೂಕ್ಷಜ್ವರ	37		129,143
ರೂಪು	23	ವಾತ	4,9,17,20,21,22,32,
ರೋಗ	28,55		36,39,44,45,46,47,53,
ರೋಗಸ್ತಂಭನ	46		54,55,83,85,86,88,96,
ರೋಗಹತಿಲೋಹರಸ	46		97,98,99,125,145,158
ಲ		ವಾತಕ್ಷಯ	50
ಲಕ್ಷಿ	7	ವಾತಗುಲ್ಮ	81,107,158
ಲಘುಜ್ವರಂಕುಶ	47	ವಾತಚಕ್ಷುರೋಗ	190
ಲಲಾಟಭದ್ರಿ	186	ವಾತೋದ್ಭವಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ಲಸಂಗಾದಿಚೂರ್ಣ	47	ವಾತಜ್ವರ	13,15,18,29,33,35,
ಲಾಕ್ಷಾದಿತ್ರೈಲ	47		63,113,117,134,145,
ಲೇಸ	97		150,151,163,201
ಲೇಪಲಕ್ಷಣ	182	ವಾತದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿದ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	191
ಲೋಕೈಯಹುಣ್ಣು	144	ವಾತದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿದ ಬಹುಮೂತ್ರ	153
ಲೋಕವಶ್ಯ	2	ವಾತನಯನ	180,192
ಲೋಹಭಸ್ಮ	47	ವಾತ ಸಾನಾಜ್ವರ	13
ನ		ವಾತನೋವು	198
ನಜ್ರಕವಾಟಿ	48	ವಾತಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ	192
ನಜ್ರಕ್ಷಾರ	48	ವಾತಪ್ರಮೇಹ	178,202
ನಜ್ರತ್ರೈಲ	218	ವಾತಬೇನೆ	21,160
ನಡವಾನಲ	185,187	ವಾತಷೂಲವ್ಯಾಧಿ	140
ನಡವಾನಲಚೂರ್ಣ	48	ವಾತರೋಗ	210
ನಡವಾನಲರಸ	48	ವಾತಶೂಲೆ	45,58,85,86,133
ನಧೂ	205	ವಾತಶೂಲೆಯ ಲಕ್ಷಣ	189
ನಮನ	74,146,184	ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ	43,201
ನಮನದ್ರವ್ಯಂಗಳು	59	ವಾತಹರ	114,194
ನರಾಹಾದಿಚೂರ್ಣ	49,156	ವಾತಾದಿಲಕ್ಷಣ	189
ನತೀಕರಣ	211	ವಾತಾಸಹಲೇಪ	183
ನಶ್ಯ	2,210,211,212,213	ವಾತೋದರ	4
	215,216,217,220	ವಾದಿ ಮೂಗನಾಗಲು	217
ನಹ್ನಾಮಯ	27	ವಾಯು	34,46,57,58,168
ನಳ್ಯಯೋಗ	7	ವಾಯುಗುಲ್ಮ	200

	ಪುಟ		ಪುಟ
ವಾಯುರೋಗ	50	ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ	41
ವಾಯ್ವಂಶ	208	ವೀರ್ಯಸ್ತಂಭನ	211,212
ವಾಲ್ಮೀಕೋದನಚೂರ್ಣ	49,156	ವೇದ	209,210
ವಿಕ್ಷೇಪ	194	ವೈದ್ಯಲಕ್ಷಣ	65
ವಿಚರ್ಚೆ	82	ವ್ಯಸನ	42
ವಿಚಾರಗಲುನು	2	ವ್ರಣ	2,77,132,164,173, 174,175,194
ವಿದ್ಯಾಕುಮಾರಿ	130	ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಮದ್ದು	173
ವಿದ್ವಾನ್	161,162	ವ್ರಣದಾಹ	163
ವಿರೋಧ	3,7,17,70,108,119, 134,139,143,146,155 184,186	ವ್ರಣರುಕ್	161,162
ವಿರೋಚನ	34,74,137,138,155	ವ್ರಣರೋಗ	173
ವಿರೋಚನದ್ರವ್ಯಂಗಳು	59	ವ್ರಣಹರಮಂತ್ರ	194
ವಿವರ್ಣತಾ	24	ಶ	
ವಿಷ	34,88,161,213	ಶಂಖಭಸ್ಮ	50
ವಿಷಜ್ವರ	87	ಶಂಖವಟಕ	50
ವಿಷಸ್ರಯೋಗ	165	ಶತವೀರ್ಯವರ್ಧನ	89
ವಿಷಮಜ್ವರ	10,16,53,113, 131,146	ಶರೀರ	204
ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ	139	ಶರೀರಧಾತುನಷ್ಟ	40
ವಿಷಮುತ್ರಜ್ವರ	43,176	ಶಸ್ತ್ರಸ್ತಂಭನ	220
ವಿಷಮುಷ್ಣಿತ್ವೈಲ	49	ಶಾಂತಿಕರ	180
ವಿಷಮು	3,7	ಶಾಕಿನಿ	133
ವಿಷಮಾಧಿಕ	88	ಶಾಖ	54
ವಿಷಹರ	6,13,61	ಶಿಖೆ	84
ವಿಷಾಸಹ	27	ಶಿರೋಶೂಲೆ	185
ವಿಷೂಚಿ	21,158,168	ಶಿರೋಭ್ರಮಣ	47,170
ವಿಷೂಚಿಶೂಲೆ	58,179	ಶಿರಮಾಲಿಗೆ ಟೆಪಧಿ	144
ವಿಷ್ಣು	209,210	ಶಿರೋಮೂರ್	27
ವಿಸರ್ಪ	11,159,195	ಶಿರೋರೋಗ	112,189,190
ವೀರಭದ್ರರಸ	49	ಶಿರೋರ್ತಿ	189
ವೀರ್ಯ	91,98	ಶಿವ	210
ವೀರ್ಯವರ್ಧನ	2,3,78,79,81, 82,95,97,103,122, 150,211	ಶಿಶುಹಂತಾ	210
		ಶೀತ	50
		ಶೀತಕ್ಕೆ ಲೇಸಧೂಸ	187
		ಶೀತಗಜಾಂಕುರ	51

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಶೀತಜ್ವರ	23,24,26,27,32, 51,70,96,102,113, 137,138,146,159, 188,201,202	ಶ್ರೀಕುರು ಶ್ರೀಗಂಧ ಶ್ಲೇಷ್ಮ	77 7 1,9,17,19,32,36, 53,58,99,125,134, 158,210
ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ	113		
ಶೀತನಾಶನ	188	ಶ್ಲೇಷ್ಮಕಟ್ಟು	8,9
ಶುಂಠಿಕುಠಾರ	51	ಶ್ಲೇಷ್ಮಗುಲ್ಮ	127
ಶುಂಠ್ಯಾದಿಪ್ರಯೋಗ	51	ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ	13,18,23,29, 53,134
ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹ	39,12,91,119,122	ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಣ್ಣುರೋಗ	191
ಶುಕ್ಲಮೇಹ	122	ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ	192
ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿ	90	ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಮೇಹ	178,202
ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ	90,97,194	ಶ್ಲೇಷ್ಮಮೂಲವ್ಯಾಧಿ	140
ಶುಕ್ಲಹೆಣ್ಣೆ	104	ಶ್ಲೇಷ್ಮರೋಗಲಕ್ಷಣ	189
ಶುದ್ಧರಸವಟಕ	51,156	ಶ್ಲೇಷ್ಮವಾತಜ್ವರ	18
ಶುದ್ಧಿ	138	ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರ	114,194
ಶುಷ್ಕಕಾಸ	184	ಶ್ಲೇಷ್ಮೋದ್ಭವ ಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ಶೂನ್ಯಹತ್ತದೆ ಹಾವುಕಡಿದರೆ ಮಂತ್ರ	92	ಶ್ವಾಸ	13,15,20,35,38, 43,44,45,47,51,58, 69,72,74,85,89,95, 96,97,98,103,110, 111,118,184,210
ಶೂಲಕುಠಾರಯೋಗ	52	ಶ್ವಾಸರೋಗಿ	210
ಶೂಲಗಜಾಂಕುರರಸ	52	ಶ್ವೇತಕುಷ್ಠ	86,162
ಶೂಲೆ	8,11,23,24,27,37, 39,45,50,51,53,54, 55,68,91,133,159, 162,181,195,198	ಶ್ವೇತಗುಂಜಾದಿನವಟಕ	52,156
ಶೂಲೆಗಂಟು	64	ಶ್ವೇತಾತಿಸಾರ	123
ಶೂಲೆನಾತ	125		
ಶೂಲೆವ್ರಣ	174	ಸ	
ಶೈತ್ಯ	35		
ಶೈತ್ಯದೇಹ	42		
ಶೈತ್ಯವಾತಕ್ಕೆ ಔಷಧ	169		
ಶೋಣಿತ	95,204	ಸಂಕೋಲೆ ಮುರಿಯುವುದು	213
ಶೋಣಿತ ಉರಿಮೂತ್ರ	119	ಸಂಗ್ರಹಣೆ	25,26,34,39, 50,141,159,198
ಶೋಫ	4,34,46,60,90,210		
ಶೋಷ	16	ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಜ್ವರ	26

ಪುಟ	ಪುಟ
ಸಂಜೀವಿನೀಗುಳಿಗೆ	52
ಸಂಜೀವಿನೀಯೋಗ	53
ಸಂಜೀವಿನೀರಸ	53
ಸಂಜೆಗಣ್ಣು	17,75,152
ಸಂತಾಪ	184
ಸಂದುವಾತ	126
ಸಂದುವಾತಶೂಲೆ	126
ಸಂದುಶೂಲೆ	148
ಸಂದೇಹವಾದ ಸ್ಥಳದ ಬೋಜನ	134
ಸಂಬಾರವಳ್ಳಿ	7
ಸಕಲಜ್ವರ	103,145
ಸಕಲರುಕ್	103
ಸಕಲರೋಗ	53,102,131,170
ಸಕಲರೋಗಕ್ಕೆ ಚಾರ್ಣ	53
ಸಕಲವಿಧವ್ಯಾಧಿ	54
ಸಕಲವ್ಯಾಧಿ	32,53
ಸಗತಿಕವ್ಯೂ	164
ಸಗುತ್ತಿತ್ತೆ	7
ಸಣಬು	7
ಸಣ್ಣವರ ಅತಿಸಾರ	132
,, ಉಚ್ಚವುದು	109,132
,, ಓಕರಿಕೆ	109
,, ಕಾರಿಕೆ	132
,, ಕೆಮ್ಮು	109,132
,, ಜ್ವರ	109,132
ಸಣ್ಣವರಿಗೆ ಮಾತು ಬರುವುದು	82
ಸತ್ಯಕೂಸು ಬೀಳುವುದು	7,75
ಸತ್ಯ	23,175
ಸತ್ಯಭಸ್ಮ	50
ಸತ್ಯಹಾಸಿ	184
ಸದನ	24
ಸನ್ನಿ	44
ಸನ್ನಿಗೆ ಅಂಜಸ	73
ಸನ್ನಿಜ್ವರ	169
ಸನ್ನಿ ತಲೆನೋವು	101
ಸನ್ನಿ ಪಾತ	1,8,9,10,15,16,
ಸನ್ನಿ ಪಾತಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ	73
ಸನ್ನಿ ಪಾತಗುಲ್ಮ	127
ಸನ್ನಿ ಪಾತಜ್ವರ	13,35,36,57,
	101,139,184
ಸನ್ನಿ ಪಾತತ್ರಿದೋಷ	54
ಸನ್ನಿ ಪಾತಭೃರವರಸ	54
ಸನ್ನಿ ಪಾತಮರತ	65
ಸನ್ನಿ ಪಾತಮೂಲವ್ಯಾಧಿ	140
ಸನ್ನಿ ಪಾತರೋಗಲಕ್ಷಣ	190
ಸಮಜ್ವರ	39
ಸಮರಸಗುಟಿಕ	55
ಸಮಸ್ತ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	192
ಸಮಸ್ತ ಕೆಟಿಕ	190
ಸಮಸ್ತ ಜ್ವರ	145
ಸಮಸ್ತ ದೋಷ	46
ಸಮಸ್ತ ಶೂಲೆ	48
ಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಿದರೆ	13
ಸರ್ಪದಂಶ	165
ಸರ್ಪಬಾಧಾಬಂಧನ	213
ಸರ್ಪವಿಷ	88,148
ಸರ್ಪವಿಷಹರ	94
ಸರ್ಪಕಣ್ಣು ರೋಗ	146
ಸರ್ಪಕುಷ್ಠ	87,88
ಸರ್ಪಗುಲ್ಮ	81
ಸರ್ಪಜನವಶ್ಯ	217,218,220
ಸರ್ಪಜ್ವರ	34, 35, 36, 45,
	103, 113, 115,
	118, 169, 186
ಸರ್ಪತಿಮಿರ	69
ಸರ್ಪಸಿತ್ತ ಕೆಮ್ಮುಲು	197,198

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಸರ್ವರೋಗ	84,88,96,123	ಸುನೇತ್ರಿ	56
ಸರ್ವವಾತ	34,37,99	ಸುಬುದ್ಧಿ	96
ಸರ್ವವಿಷ	3, 114	ಸುಪರ್ಣಕಾಯಕಾಂತಿ	23
ಸರ್ವವಿಷಹರ	7	ಸುಳುಜ್ವರ	113
ಸರ್ವವಿಷಹರಮಂತ್ರ	61	ಸೂಚಕಾಭರಣರಸ	56
ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ	26,47,54,58,95	ಸೂಚೀಮುಖರಸ	57
ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಗೆ ಗುಳಿಗೆ	54	ಸೂಜೀಕಲ್ಪಸಿಂಧೂರ	57
ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಗೆ ಚೂರ್ಣ	54	ಸೂತಕ	19
ಸರ್ವವ್ರಣ	9,68,193	ಸೂತಕಕಟ್ಟು	106
ಸರ್ವಶೂಲೆ	46, 50, 52	ಸೂತಕ ಕೆಡುವುದು	110
ಸರ್ವಾಂಗಜ್ವರ	193,199	ಸೂತಕವಾಗುವುದು	108
ಸರ್ವಾಂಗತಿಮಿರ	69	ಸೂರ್ಯಾವರ್ತ	190
ಸರ್ವಾಂಗವಾತ	85,139	ಸೂಳು	158
ಸರ್ವಾಂಗಶೂಲೆ	85	ಸೂಳುಕಿವಿ	203
ಸರ್ವಾಂಜನ	90	ಸೂಳೆಯರು ಒಲುಮೆಗೆ ಮದ್ದನ್ನಿತ್ತಿದರೆ	134
ಸಾಗರ	209	ಸೊಗದೆ	7
ಸಾಧ್ಯಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	118	ಸೊನೆಹುಣ್ಣು	77
ಸಾಧ್ಯಸಾಧ್ಯಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	117-118	ಸೌತೆಕಾಯಿ	7
ಸಿಕ್ಕುಮೂತ್ರ	119	ಸ್ತಂಭನ	114,213,215
ಸಿತಪ್ರನೇಹ	24	ಸ್ತನಗಳು	107
ಸಿತಮೂತ್ರ	24	ಸ್ತನ ದೊಡ್ಡದಾಗುವುದು	213
ಸಿದ್ಧರಸ	55	ಸ್ತನವೃದ್ಧಿ	7
ಸಿಧ್ಧೆ	82	ಸ್ತ್ರೀ	204,205,206
ಸಿರಮಾಲೆ	69	ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಫಲವಾಗುವುದು	82
ಸಿರುಗಣ್ಣು	135	ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೆಟ್ಟ ಪುಷ್ಪ	90
ಸಿವಳಿಗೆ	73	ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ತಂಭನ	41
ಸೀಸಭಸ್ಮ	55	ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯ	211,212,214, 216,217,220
ಸೀಸವಟಕ	56	ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶ	72
ಸೀಸಾದಿಚೂರ್ಣ	56,156	ಸ್ಥಾನರಜಂಗಮವಿಷ	164,165
ಸುಖಪ್ರಸವ	110,167	ಸ್ಥಾನರವಿಷ	164,184
ಸುಖಾವಹ	27	ಸ್ಥಾನರವಿಷನಿದಾನ	184
ಸುದರ್ಶನಮಹಾಮಂತ್ರ	115	ಸ್ಥೋಟಕ	87
ಸುದೃಷ್ಟಿ	136	ಸ್ವರಸಂಭೂತಿ	204

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಸ್ವರಸ್ರಾವ	184	ಹೆಳೆಯಹುಣ್ಣು	65,77,138
ಸ್ವರೋದಯ	204	ಹೆಳೆವ್ರಣ	173
ಸ್ವೇದ	38	ಹಾವಿನಮಂತ್ರ	95
ಸ್ವೇದಶಾಂತಿ	183	ಹಾವಿನವಿಷ	5,95
ಸ್ವೇದ ಉದ್ವರ್ತನ	188	ಹಾವು	3,34,97
		ಹಾವುಗಳ ನಾನಾವಿಷ	114
ಹ		ಹಿಕ್ಕಾ	27,184,187
ಹಂಜಕ	7	ಹಿಂಗ್ವಾದಿಚೂರ್ಣ	58
ಹಣೆಯ ಬೇನೆ	160	ಹಿರಿ ಏಲಾದಿಚೂರ್ಣ	15
ಹಣ್ಣು ಗಣ್ಣು	56	ಹುಣಸೆ	8
ಹರಿದ್ರಾವಟಿಕ	57, 156	ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಮದ್ದು	170
ಹರಿವಾಣ	7	ಹುಣ್ಣು	9,77,84,128,136, 173,174,199
ಹಲವುಕಾಲದ ಜ್ವರ	11,159	ಹುಣ್ಣುಗಳ ದಾಹ	163
ಹಲವುಕಾಲದ ರೋಗ	19	ಹುಣ್ಣು ಬೇನೆ	162
ಹಲಸು	8	ಹುತಾಶರಸ	58
ಹಲ್ಲುಕುರು	64,130,137	ಹುಬ್ಬಿನ ಬೇನೆ	160
ಹಲ್ಲು ಒರಸುವುದು	161	ಹುಳುಕಡ್ಡಿ	70
ಹಲ್ಲುಕೃಮಿ	137	ಹೂವುಗಣ್ಣು	79
ಹಲ್ಲುಗಳ ನೆತ್ತರು	161	ಹೈದಯಶಾಲೆ	98,107
ಹಲ್ಲುನೋವು	137	ಹೈದ್ರವ	32
ಹಲ್ಲುಬಾಯಿ ಕೂಡುವುದು	129	ಹೈದ್ರೋಗ	24,54,58,103
ಹಲ್ಲುಬೇನೆ	161	ಹೈದ್ರೋಗಗಜಕೇಸರಿ	58
ಹಲ್ಲುಶಾಲೆ	72,83,91,137	ಹೆಂಗಸಿನ ನೆಗೆ	128
ಹಲ್ಲುಹಳು	92,137	ಹೆಗಲು	73
ಹಸಿಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರ	109	ಹೆಜ್ಜೆಸರ	23
ಹಸಿವಿಲ್ಲದುದು	19	ಹೆಜ್ಜರಿ	159
ಹಸುಮಕ್ಕಳು	29	ಹೆನ್ನೆತ್ತರು	5,6,53,80,82,105, 142,148,162
ಹಸ್ತದ್ರಾವಣ	215,217	ಹೆನ್ನೆರೋಗ	104
ಹಸ್ತಿಗತ ಚೂರ್ಣ	27	ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳ ನಂಜು	108
ಹಳದೀಬಣ್ಣದ ಬಹುಮೂತ್ರ	153	ಹೆರಲಾರದವರು	75
ಹಳೆಯಜ್ವರ	18,137,138	ಹೆರಿಗೆ	91
ಹಳೆಯಜ್ವರಗಳಿಗೆ ಔಷಧ	139	ಹೆರುವಬೇನೆ	151
ಹಳೆಯನೋವು	126		

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಹೇರಳೆ	8	ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ	7,8,12,19,23,
ಹೊಕ್ಕುಳುಶಾಲೆ	176		38,66,68,83,97,
ಹೊಗೆಗಣ್ಣು	17		122,123,124,
ಹೊಟ್ಟೆ ಊರಿ	7,8,125		125,132,133,144,
ಹೊಟ್ಟೆ ಕಚ್ಚುವುದು	76		181,188,189
ಹೊಟ್ಟೆ ಕಲ್ಮಷ	35	ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬೀಳುವುದು	107
ಹೊಟ್ಟೆ ಕಳೆಯುವುದು	21,67	ಹೊಟ್ಟೆಯ ರೋಗ	58
ಹೊಟ್ಟೆ ಕೋಲು	100	ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ	46
ಹೊಟ್ಟೆ ಗಟ್ಟು	1	ಹೊಟ್ಟೆ ರಕ್ತ ಹೋಗುವುದು	123
ಹೊಟ್ಟೆ ಗಡ್ಡೆ	6,151	ಹೊಟ್ಟೆ ಶಾಲೆ	46,71,76,96,
ಹೊಟ್ಟೆ ದೋಷ	24		125,179
ಹೊಟ್ಟೆ ನುಲಿಯುವುದು	76	ಹೊಟ್ಟೆ ಹರಿಯುವುದು	5
ಹೊಟ್ಟೆ ನೆತ್ತರು	122	ಹೊಟ್ಟೆ ಹೋಗುವುದು	100
ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಯುವುದು	129	ಹೊಟ್ಟೆ ಗೊನ್ನೆ	8
		ಹೊಮ್ಮು ಗುಳು	8
		ಹೋದ ಕಣ್ಣು	135

SUBJECT INDEX

ರೋಗಗಳ ಅಕಾರಾದಿ ಸೂಚಿ

ಪುಟ		ಪುಟ	
<u>ಅಂಡವೃದ್ಧಿ, ಅನ್ತ್ರವೃದ್ಧಿ</u>			
ಅಂಡಜಕಾಟ	196	ವಹ್ಯಾಶ್ಮಮಯ	27
ಅಂಡವಾತ	75,80,147	ವಿಷೂಚಿಕಾ	21,158,168
ಅಂಡಶೂಲೆ	186	ಹಸಿವಿಲ್ಲದುದು	19
ಗೋದರುಡಿ	127	ಹೊಟ್ಟೆ ಕೋಲು	100
ಚೀರುಕುಟ	126	<u>ಅತಿ ಸಾರ</u>	
<u>ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ರ್ಯ, ಅಜೀರ್ಣ, ವಿಷೂಚಿಕಾ</u>		ಅತಿಸಾರ	8,19,23,24,25,33, 34,36,39,43,44, 45,46,48,50,66, 68,95,96,124, 132,141,181,188, 198,210
ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ರ್ಯ	50.54,60,118,202	ಅತಿಸಾರಿ	210
ಅಗ್ನಿವರ್ಧನ	38,54	ಆಮರಕ್ತ	34,44,100
ಅಗ್ನಿಸದನ	114	ಆಮಶಂಕೆ	168
ಅನಲ	37	ಆಮಾತಿಸಾರ	40,124,133, 198,203
ಅಜೀರ್ಣ	13,21,35,48,69, 118,156,158	ಜ್ವರಾತಿಸಾರ	123,125
ಅಜೀರ್ಣಜ್ವರ	18	ನಾನಾಬಗೆಯ ಅತಿಸಾರ	133
ಅಜೀರ್ಣವಾತ	158,168	ಭೇದಿ	41,52,176,201
ಆಮ	17,46,70,158	ಮೂಲನ್ಯಾಧಿಕೂಡಿದ ಅತಿಸಾರ	148
ಆಮದೋಷ	118	ರಕ್ತಹೋಗುವುದು	125,126
ಕಾಯಾನಲಸುದೀಪನ	70	ರಕ್ತಾತಿಸಾರ	95,123,132, 133,138,171,198
ಜಠರಾಗ್ನಿ	12,199	ಶ್ವೇತಾತಿಸಾರ	123
ಜಡ	84,184	ಹೊಟ್ಟೆ ಕಳೆಯುವುದು	21,67
ದೀಪನ	4,15,18,22,38,42, 79,149,151,170, 188,194,199	ಹೊಟ್ಟೆ ಹರಿಯುವುದು	5
ಸ್ರವೀಪನ	168	ಹೊಟ್ಟೆ ಹೋಗುವುದು	100
ಮಂದಾಗ್ನಿ	11,13,38,44,45, 48,51,85,111,159	ಹೊಟ್ಟೆ ನೆತ್ತರು	122
ವಡವಾನಲ	185,187	ಹೊಟ್ಟೆ ರಕ್ತ ಹೋಗುವುದು	123

	ಪುಟ	ಪುಟ
ಅಸಸ್ಕಾರ	57,72	ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ನೋಳೆ 158
ಅಸಸ್ಕಾರ		ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ 140
ಅಮ್ಲಸಿತ್ತ	31,78,134,145,170,171	ನೋಳೆ 169
ಅರೂಚಿ	58	ರಕ್ತ ಅರ್ಶಸ್ಸು 25
ಅರೂಚಿ	25,32,33,38,46,52,141,184	ರಕ್ತ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ 82
ಅರೂಚಿ	15,17,18,26,50,51,111,158,170	ವಾತಮೂಲವ್ಯಾಧಿ 140
ಅಶ್ಮರಿ	139,140,141	ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ 140
ಅಶ್ಮರಿ		ಸನ್ನಿ ಪಾತಮೂಲವ್ಯಾಧಿ 140
ಅಶ್ಮರಿ		ಉದರರೋಗ
ಅಶ್ಮರಿ		ಅಷ್ಟಪ್ರತ್ಯಷ್ಟ 17
ಅಶ್ಮರಿ		ಅಷ್ಟಿಲ 58
ಅಶ್ಮರಿ		ಇರುವಾಯಿ ಕಟ್ಟುವುದು 176
ಅಶ್ಮರಿ		ಉದರರೋಗ 23,37,52,118,210
ಅಶ್ಮರಿ		ಉದರವ್ಯಾಧಿ 127
ಅಶ್ಮರಿ		ಉದರಶೋಷೆ 19
ಅಶ್ಮರಿ		ಉದರಸೂಡಿ 20
ಅಶ್ಮರಿ		ಕುಕ್ಷಿರೋಗ 12
ಅಶ್ಮರಿ		ಗುಲ್ಮೋದರ 17,114
ಅಶ್ಮರಿ		ಜಲೋದರ 17,21,34,44
ಅಶ್ಮರಿ		ನೀರಕೊಂಬು 71
ಅಶ್ಮರಿ		ನೀರುದೋಷ 147
ಅಶ್ಮರಿ		ನೀರುಬಳ್ಳೆ 172
ಅಶ್ಮರಿ		ನೀರೋಡುವಿಕೆ 127
ಅಶ್ಮರಿ		ಸ್ನಿಹ 34
ಅಶ್ಮರಿ		ಮಹೋದರ 4,7,19,44,90,127
ಅಶ್ಮರಿ		ಮಹೋದರ 210
ಅಶ್ಮರಿ		ವಾತೋದರ 4
ಅಶ್ಮರಿ		ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿ 7,8,125
ಅಶ್ಮರಿ		ಹೊಟ್ಟೆ ಕಚ್ಚುವುದು 76
ಅಶ್ಮರಿ		ಹೊಟ್ಟೆ ಕಲ್ಮಷ 35
ಅಶ್ಮರಿ		ಹೊಟ್ಟೆ ಗಟ್ಟು 1
ಅಶ್ಮರಿ		ಹೊಟ್ಟೆ ದೋಷ 24

ಪುಟ		ಪುಟ	
ಹೊಟ್ಟೆ ನುಲಿಯುವುದು	76	<u>ಕರ್ಣ ರೋಗ</u>	
ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಯುವುದು	129	ಕರ್ಣರೋಗ	161,168
ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆ	7,8,12,19,23,38, 66,68,83,97,122, 123,124,125,132, 133,144,181,188, 189	ಕರ್ಣಶಾಲೆ	70
ಹೊಟ್ಟೆಯ ರೋಗಗಳು	58	ಕಿವಿಕೇವು	174,203
ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ	46	ಕಿವಿ ಕೇಳದೇ ಇರುವುದು	57,131
ಹೊಟ್ಟೆ ಶಾಲೆ	46,71,76,96, 125,179	ಕಿವಿ ಕೇಳಬರುವುದು	131
ಹೊಟ್ಟೆ ಹರಿಯುವುದು	5	ಕಿವಿಗಟ್ಟು	137
<u>ಉದಾವರ್ತ : ಅನಾಹ</u>		ಕಿವಿಬೇನೆ	3,137,160,161,162
ಕಟ್ಟಿದ ಮಲ	186	ಕಿವಿಯ ಕೊರಚೆ	75
ಬದ್ಧ ಮಲ	21	ಕಿವುಡು	74,131
ಮಲ ಕಟ್ಟುವುದು	89	ಕಿವಿರೂಲೆವ್ರಣ	174
ಮಲ ಬಿಡುವುದು	6	ಕಿವಿಹಾಲೆ ಸಣ್ಣ ನಾಗಿ ಬರುವುದು	61
ಮಲಮೂತ್ರವೋಗದಿರುವುದು	158	ನಾಳಕಿವಿ	61
ಮಲಶಾಲೆ	58	ಬಧಿರತ್ವ	210
<u>ಉನ್ಮಾದ</u>		ಸೂಳುಕಿವಿ	203
ಉನ್ಮಾದ	47,72,87,210	<u>ಕಾಸ</u>	
ನಾನಾವರ್ಣಉನ್ಮಾದ	170	ಕಾಸ	13,15,18,20,21,31, 35,38,39,41,42,43, 44,45,47,54,55,58, 73,74,80,87,88,89, 90, 95, 96, 97, 98, 103, 110, 111, 114, 118,132,158,210
ಡಾಕಿನಿದೋಷ	139	ಕಾಸರೋಗಿ	210
ಪಿಶಾಚ	166	ಕೆಮ್ಮು	1,2,7,8,11,18,21, 22,38,41, 42,44, 98,110,111,114, 132, 134, 151, 155, 156, 158, 159,195,196
ಪ್ರಲಾಪ	184,187	<u>ಕೆಮ್ಮಲು</u>	
ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ	170	ಕೆಮ್ಮಲು	155,196
ಭೂತ	35,139	ಕೆಮ್ಮುದೋಷ	195
ಭೂತಘ್ನ	103		
ಶಾಕಿನಿ	139		
ಸ್ತುತಿಭ್ರಂಶ	72		

	ಪುಟ		ಪುಟ
ದ್ವಾದಶಕಾಸ	72	ಕ್ರಿಮಿದೋಷಕ್ಕೆ ಗುಟಿಕೆ	24
ಸಿತ್ತಿಕಾಸ	88	ಜಂತು ಬಿಳುವುದು	74,129
ಶುಷ್ಕಕಾಸ	184	ದನದ ಹುಳು	216
ಸರ್ವಸಿತ್ತಕೆಮ್ಮಲು	197,198	ಬೀಜ ತಿಂಬ ಹುಳು	193,194

ಕುಷ್ಠ ರೋಗಕ್ಷಯ ರೋಗ

ಆದ್ರ್ವಕುಷ್ಠ	159	ಕ್ಷಯ	15,27,31,37,43,44, 45,47,49,54,89,90, 95,103,210
ಕುಷ್ಠ	16,21,23,39,44,50, 54,58,80,81,82,87, 88,90,96,114,144, 145,146, 147,159, 161,162,183,210	ಯಕ್ಷ್ಮ	95
		ವಾತಕ್ಷಯ	50
		ಶೋಷ	16

ಗಲಗಂಡ, ಗಂಡಮಾಲಾ, ಗ್ರಂಥಿ,ಅರ್ಬುದ

ಗಲ ಬಗೆಯಕುಷ್ಠ	81	ಅರ್ಬುದ	118
ಕುಷ್ಠ ತಿಮಿರ	159	ಗಂಡಮಾಲೆ	69,75,78,79,80,84, 87,95,128,136,144, 169,199,210
ಕುಷ್ಠ ದೋಷ	86	ಗಂಡಮಾಲೆಯ ಹೊರಲೇಸ	80
ಕುಷ್ಠವ್ರಣ	163	ಗಂಡುಹುಣ್ಣು	68
ತೊನ್ನು	5,11,130,159,163	ಗಲಗ್ರಂಥಿ	84
ತ್ವಗ್ದೋಷ	163	ಗ್ರಂಥಿ	52,54
ದದ್ರು	159	ನರಗಂಡಮಾಲೆ	79
ದುಶ್ಚರ್ಮ	19	ನರಮಾಲೆ	79
ದೇಹಮಬ್ಬು	117	ಶಿರಮಾಲೆಗೆ ಔಷಧಿ	144
ಪಾನಾ	82	ಸಿರಮಾಲೆ	69
ಬಿಳಿಯ ಕುಷ್ಠ	80		
ಬಿಳಿತೊನ್ನು	130		
ಮೃದುಕುಷ್ಠ	146		
ವಿಚರ್ಚಿ	82		

ಗುಲ್ಮ ರೋಗ

ಶ್ವೇತಕುಷ್ಠ	86,162	ಅಷ್ಟಗುಲ್ಮ	69
ಸರ್ವಕುಷ್ಠ	87,88	ಐದುಗುಲ್ಮ	181
ಸಿಧ್ಧೆ	82	ಗುಲ್ಮ	11,16,21,23,34,35, 36,46,50,51,54,58, 67, 81, 90, 95, 99, 111, 127, 128,149, 150,168,210

ಕ್ರಿಮಿ ರೋಗ

ಕ್ರಿಮಿ	5,19,24,25,44,54,58, 88,114,118,183,184
ಕ್ರಿಮಿದೋಷ	24

ಗುಲ್ಮವಾತ	158,168,	ಪಿತ್ತಾಂತವಮನ	186
ಗುಲ್ಮವ್ಯಾಧಿ	26	ಲಲಾಟಭದ್ರ	186
ಗುಲ್ಮಶೂಲೆ	24,50,54,55,58,	ವಮನ	74,146,184
	83,86,146,195	ವಾಂತಿ	4,15,67,88,95,108,
ಗೆಡ್ಡೆ	34,78,127,174,		129,143
	175,200		<u>ಜ್ವರ</u>
ಪಂಚಗುಲ್ಮ	50,52,85,127	ಅಸಾಧ್ಯಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	118
ವಾತಗುಲ್ಮ	8,107,118	ಆಸ್ತಿಗತಜ್ವರ	118
ವಾಯುಗುಲ್ಮ	200	ಅಹಿಕಜ್ವರ	13,117
ಶ್ಲೇಷ್ಮಗುಲ್ಮ	127	ಉಗ್ರಜ್ವರ	83
ಸನ್ನಿಪಾತಗುಲ್ಮ	127	ಉಜ್ವರ	100
ಸರ್ವಗುಲ್ಮ	81	ಎಲ್ಲಾಜ್ವರ	113
ಹೊಟ್ಟೆಗೆಡ್ಡೆ	6,151	ಏಕಾಹಿಕ	16,43
	<u>ಗ್ರಹಣೆ</u>	ಒಳಜ್ವರ	151
ಅನುಗ್ರಹಣೆ	52	ಕುರುಕುಜ್ವರ	113
ಗ್ರಹಣೆ	11,13,16,19,26,27,	ಕೆಮ್ಮುಗೂಡಿದಜ್ವರ	132
	32,34,37,50,54,66,	ಕ್ರೂರಜ್ವರ	168
	68,123,124,125,	ಚಾತುರ್ಥಿಕ	10,16,43,53,75,
	159,176,188,189,		101,118,121,146
	198,201,210	ಚಾತುರ್ಥಿಕಜ್ವರ	96,115,142,155
ಗ್ರಹಣೇವ್ಯಾಧಿ	42	ಭಳಿ	75,101,112,158,181
ಗ್ರಹಣೇಶೂಲೆ	145	ಭಳಿಗೆ ಕಲ್ಮ	112
ಸಂಗ್ರಹಣೆ	25,26,34,39,50,	ಭಳಿಗೆ ಗುಳಿಗೆ	118
	141,159,198	ಭಳಿಜ್ವರ	1,5,53,102,189,203
	<u>ಭದ್ರ</u>	ಭಳಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಮ	102
ಆಕ್ಷಾರ	129	ಜಬ್ಬು	159
ಉದರಭದ್ರ	171	ಜೀರ್ಣಜ್ವರ	31
ಇದಿರೋಕರಿಕೆ	78,84	ಜ್ವರ	16,17,18,24,26,27,
ಓಕರಿಕೆ	7,133,179		29,31,38,43,44,49,
ಕಾರುವುದು	18		55,63,64,66,83,84,
ಭದ್ರ	26,31,32,38,43,44,		96,97,106,107,
	71,103,131,133,		113,123,129,132,
	171,184,185		140,146,151,153,
			161,162,166,168,
			180,184,185,186,
			187,188,199,201,
ಸಿತ್ತನಾಂತಿ	189		210

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅಂಜನ	186	ಮಹೇಶ್ವರಜ್ವರ	27
ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಅಂಗೋದ್ವರ್ತನ	183	ಮಹೇಶ್ವರವ್ಯಾಧಿ	27
ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಗುಳಿಗೆ	101,103	ಮೋಹಜ್ವರ	159
ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಲೇಪ	66,103	ರೂಕ್ಷಜ್ವರ	37
ಜ್ವರದರ್ಶಿ	158	ವಾತಜ್ವರ	13,15,18,29,33,
ಜ್ವರಸಿದಾನ	114		35,53,113,117,
ಜ್ವರಸ್ಪರ್ಶೋಪ	17		154, 145, 150,
ಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	114		151,163,201
ಜ್ವರಶೂಲೆ	30	ವಾತ ನಾನಾಜ್ವರ	13
ಜ್ವರಸ್ತಂಭನ	30,193	ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ	43,201
ಜ್ವರಹರ	103,183	ವಿಷಜ್ವರ	87
ತಲೆಛಳಿ	7	ವಿಷಮಜ್ವರ	10,16,53,113,
ತಾಸ	112		131,146
ತಾಸಜ್ವರ	23,26,30,53,100,	ವಿಷಮಶೀತಜ್ವರ	43,139,176
	101,102,112,113,	ಶೀತಜ್ವರ	23,24,26,27,32,51,
	117,138,202		70, 96, 102, 113,
ತಾಸಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪ	112		137,138, 146,159,
ತ್ರಿದೋಷ	8,9,13,16,41,50,		188, 201, 202
	57, 114	ಶೀತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ	113
ತ್ರಿದೋಷಜ್ವರ	43,57	ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ	13,18,23,29,53,
ತ್ವ್ರೈಹಿಕ	16,43		134
ದಾಹಜ್ವರ	97,100,101,113	ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಾತಜ್ವರ	18
ದ್ವೈಹಿಕ	16,43	ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಜ್ವರ	26
ನಂಜು	108	ಸಕಲಜ್ವರ	103,145
ನಂಜುಗೂಡಿದ ಜ್ವರ	53	ಸನ್ನಿ	44
ನವಜ್ವರ	33,53,201	ಸನ್ನಿಗೆ ಅಂಜನ	73
ನಾನಾಜ್ವರ	43,117	ಸನ್ನಿಜ್ವರ	169
ಪಿತ್ತಜ್ವರ	18,29,49,53,100,	ಸನ್ನಿ ತಲೆನೋವು	101
	134,145,201	ಸನ್ನಿ ಪಾತ	1,8,9,10,15,16,
ಪುರಾಣಜ್ವರ	100		33,45,49,50,57,
ಪೂರ್ಣಜ್ವರ	11,159		95,139,150,156,
ಸೈತ್ಯಜ್ವರ	26		187,200,210
ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಜ್ವರ	113	ಸನ್ನಿ ಪಾತಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ	73
ಮಹಾಜ್ವರ	100	ಸನ್ನಿ ಪಾತಜ್ವರ	13,35,36,57,
			101,139,184

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಸನ್ನಿ ಪಾತತ್ರಿದೋಷ	54	ಪೀನಸಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ	64
ಸನ್ನಿ ಪಾತಮರತೆ	65	ಪೀನಸಕ್ಕೆ ಹೊಗೆ ಸೇದುವ ಕ್ರಮ	111
ಸನ್ನಿ ಪಾತರೋಗಲಕ್ಷಣ	190	ಮೂಗಿಗೆ ನಸ್ಯ	111
ಸಮಜ್ವರ	39	ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ರಕ್ತ	71
ಸಮಸ್ತಜ್ವರ	145	ಮೂಗಿನ ರಕ್ತ	71, 84, 112,
ಸರ್ವಜ್ವರ	34,35,36,45,103, 113,115,118,169, 186		141, 194
ಸರ್ವಾಂಗಜ್ವರ	193,199	ಮೂಗಿನ ರೋಗ	135
ಸಾಧ್ಯಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	118	ಮೂಗಿನ ವ್ಯಾಧಿ	33
ಸಾಧ್ಯಸಾಧ್ಯಜ್ವರಲಕ್ಷಣ	117-118	ಮೂಗು ನಾರುವುದು	111
ಸುಳುಜ್ವರ	113	<u>ನೇತ್ರ ರೋಗ</u>	
ಹಲವುಕಾಲದ ಜ್ವರ	11,159	ಅಂಧಕಾರ	160
ಹಳೆಯಜ್ವರ	18,137,138,139	ಅಂಧತಾ	210
ಹೆಜ್ಜವರ	23	ಅಕ್ಷಿಶೂಲೆ	161,162
		ಅತಿರಕ್ತ	181
<u>ತೃಷ್ಣಾ</u>		ಅತ್ಯುಷ್ಣ	17
ಉರ್ಧ್ವತೃಷ್ಣೆ	11,159	ಅಧಿಮಾಂಸ	37
ತೃಷ್ಣೆ	22,26	ಅರಿ	17,193
ತೃಷ್ಣಾ	27,187	ಅರಿಬೆಳೆದ ಕಣ್ಣು	160
ನೀರಡಿಕೆ	18,158	ಅರ್ಜುನಗಣ್ಣು	193
ನೀರುತಾಸ	172	ಅರ್ಜುನಗಂಪು	160
		ಆಪ್ತದೋಷ	135
<u>ದಾಹ</u>		ಅಕ್ಷಿರೋಗ	210
ಅಂತರ್ದಾಹ	184	ಇರುಳುಗಣ್ಣು	62, 63, 85,97, 160,181,203
ಉರಿಕೆ	195	ಉಷ್ಣ (ಕಣ್ಣು)	17
ಉರಿತ	134	ಕಣ್ಣುಪರೆ	78
ಕರಪಾದತಾಸ	170	ಕಣ್ಣಿನ ಪತ್ರ	6
ದಾಹ	18,27,31,43,44, 111,185,187	ಕಣ್ಣುಉರಿ	4
		ಕಣ್ಣು ಎವೆಗಳು ಬಾತುಕೊಂಡು ನೀರು ಸೋರುವುದು	62
<u>ನಾಸಾ ರೋಗ</u>		ಕಣ್ಣು ಕಪ್ಪು	94,156
ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿ ನಸ್ಯ	65	ಕಣ್ಣು ಕಾಣಬಾರದುದು	160
ಪೀನಸ	68,70,111,112,144, 158,180,186,189	ಕಣ್ಣು ಕೀವು	160

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಕಣ್ಣು ಕುಟಿ	143	ದೃಷ್ಟಿಪುಷ್ಪ	182
ಕಣ್ಣು ಗೆಂಪು	62	ನಂಜಗಣ್ಣು	63
ಕಣ್ಣು ತಿಮಿರ	17,134,135,160, 162,163,166,181	ನಯನಶೂಲೆ	150
ಕಣ್ಣು ತೀಟೆ	135	ನಯನಾಮಯ	37
ಕಣ್ಣು ತೊಳೆವ ಕಷಾಯ	180	ನಿಶಾಂಧ	181
ಕಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿ	136,151	ನೀಲಗಣ್ಣು	135
ಕಣ್ಣು ನೀರು	56,135,160,193	ನೆತ್ತರೋಳಾದ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ	160
ಕಣ್ಣು ಬಿಳಿಪು	135	ನೆತ್ರಬಾವಿಗಿ ತೈಲ	62
ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ	83,97,134,136,160	ನೆತ್ರರೋಗ	4,7,136,191,201
ಕಣ್ಣು ಮಂಜು	135	ನೆತ್ರರೋಗದ ಲೇಪ	135
ಕಣ್ಣು ಮಾಂಸ	181	ನೆತ್ರವಾಯು	135
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿರುವುದು	57	ನೆತ್ರವ್ಯಾಧಿ	135
ಕಣ್ಣು ರೋಗ	17, 89, 94, 134, 142,145,146,193	ನೋವಿನ ಕಣ್ಣು	156
ಕಣ್ಣು ರೋಗಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ	161	ಪಟಲ	17,56,181,193
ಕಣ್ಣು ಹುಳುಕು	136	ಪಟಲಕಣ್ಣು	79,143,160
ಕಣ್ಣು ಶೂಲೆ	162	ಪಟಲಾಬುಧ	160
ಕಣ್ಣು ಹೂವು	1,2,5,17,135,136, 147,160,181,201	ಪರೆಗಣ್ಣು	135
ಕಾಚ	17,66,135,181	ಪಿತ್ತದಿಂದ ೨೪ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	191
ಕೀಳುಗಣ್ಣು	83,160	ಪಿತ್ತಾಧಿಕೃ ಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣು	79	ಪುಷ್ಪ	181
ಕೆಟ್ಟಗಣ್ಣು	79	ಮಂಜುಗಣ್ಣು	135,193
ಕೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿ	135	ರಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ೨೪ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	191
ಕೆಬುಳು	85	ರಕ್ತೋದ್ಭವ ಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ಕ್ರೂರವಾದ ಕಣ್ಣು ಬೇನೆ	160	ರಕ್ತಸಿರೆ	147
ಚಕ್ಷುರೋಗ	134,180	ವಾತಚಕ್ಷುರೋಗ	190,191
ಚಕ್ಷುರೋಗನಿದಾನ	190	ವಾತದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿದ ಕಣ್ಣು ರೋಗ	191
ಚಳುಕು	18,151	ವಾತನಯನ	180,192
ಚಾಳಾಯಿಸ	62,85,192	ವಾತಪ್ರಕೋಪದ ಚಕ್ಷುರೋಗ	192
ದನದ ಕಣ್ಣು	79	ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಕ್ಷುರೋಗ	191
ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ	94	ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೋಪ ಚಕ್ಷುರೋಗ	192
ದೃಷ್ಟಿತಿಳಿಯುವುದು	135	ಶ್ಲೇಷ್ಮೋದ್ಭವ ಚಕ್ಷುರೋಗ	191
		ಸಂಜೆಗಣ್ಣು	17,75,152
		ಸಮಸ್ತ ಕಣ್ಣು ವ್ಯಾಧಿ	192
		ಸರ್ವಕಣ್ಣು ರೋಗ	146

	ಪುಟ	ಪುಟ
ಸಿರುಗಣ್ಣು	135	<u>ಪ್ರಮೇಹ</u>
ಸುದೃಷ್ಟಿ	136	ಅಸಾಧ್ಯಮೇಹ 122
ಹಣ್ಣು ಗಣ್ಣು	160	ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಮೇಹ 35
ಹೂವುಗಣ್ಣು	79	ದ್ವಂದ್ವಮೇಹ 122
ಹೊಗೆಗಣ್ಣು	17	ನೀಲವರ್ಣ ಬಹುಮೂತ್ರ 153
ಹೋದಕಣ್ಣು	135	ಪಿತ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಹುಮೂತ್ರ 152,153
		ಪಿತ್ತಪ್ರಮೇಹ 178
	<u>ಪಾಂಡುರೋಗ</u>	ಪ್ರಮೇಹ 7,8,13,19,23,49,54,55,71,75,93,95,97,100,119,120,145,147,148,152,156,179,202,203
ಉದುಕಾಮಾಲೆ	85,86,130	ಪ್ರಮೇಹಕಲ್ಲು 5,139,149,172,203
ಕಾಮಾಲೆ	6,7,16,37,44,47,83,85,86,90,92,93,95,97,118,130,139,141,143,145,158,168,170,171,172,198	ಪ್ರಮೇಹಕ್ಕೆ ಆಸಫ್ಯ 64
ಕಾಮಾಲೆಪಾಂಡು	141	ಪ್ರಮೇಹವಾತ 168
ಕಾಮಿಲಾ	47,103,111,119	ಪ್ರಮೇಹಾಧ್ಯಾಯ 178
ಪಾಂಡವ್ಯ	103	ಬಹುಮೂತ್ರ 2,14,20,22,35,42,93,121,152,155,156,157,172
ಪಾಂಡು	21,31,34,35,38,39,43,55,87,90,111,118,131,132,145	ಬಹುಮೂತ್ರದವರ ಹತ್ತು ಅವಸ್ಥೆ 157
ಪಾಂಡುಕಾಮಾಲೆ	146,130	ಬಹುಮೂತ್ರದವರಿಗೆ ಸಫ್ಯ 156
ಪಾಂಡುರೋಗ	15,19,34,54,95,97,141,158,168,172	ಬಹುಮೂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾಮೃತ 157
ಪಾಂಡುವಾತ	45	ಬಿಳಿದು ಹೋಗುವುದು 3,4
ಪಾಂಡ್ವಾಮಯ	27	ಮಾಂಸಮೇಹ 122
ವಿಧ್ವಂಸಕಾಮಾಲೆ	130	ಮೂತ್ರ ಬಹಳ ಹೋಗುವುದು 154
	<u>ಪಿತ್ತರೋಗ</u>	ಮೂತ್ರರಕ್ತ 112,124
ಉರ್ಧ್ವಪಿತ್ತ	149	ಮೇಹ 24,31,42,45,64,121,172,210
ಪಿತ್ತ	4,5,26,31,38,44,47,54,70,103,111,133,162,170,193,194	ಮೇಹಾಗ್ನಿ 158
ಪಿತ್ತಉದ್ರೇಕ	133	ಮೇಹಿ 201
ಪಿತ್ತರೋಗ	189	ರಕ್ತಪ್ರಮೇಹ 42,71,72,139,176
ಪಿತ್ತದಿಂದ ದೇಹನಷ್ಟ	149	ರಕ್ತಮೇಹ 122
ಸೃತ್ಯ	74,170,210	ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಹುಮೂತ್ರ 153
		ವಾತಪ್ರಮೇಹ 178,202
		ಶುಕ್ಲಪ್ರಮೇಹ 39,42,91,119,122
		ಶುಕ್ಲಮೇಹ 122

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಮೇಹ	178,202	<u>ಮದಾತ್ಮಯ</u>	
ಸಿತಪ್ರಮೇಹ	24	ಮದಾತ್ಮಯ	185
ಸಿತಮೂತ್ರ	24	ಮಧ್ವ ಬಿಡುವುದು	41,114,170
ಹಳದಿಬಣ್ಣದ ಬಹುಮೂತ್ರ	153	ಮಧುತಾಕಿ ಬಿಡವರು	134
<u>ಬಾಲಕರೋಗ</u>		<u>ಮಸೂರಿಕಾ</u>	
ಬಾಲಕರ ಅತಿಸಾರ	109	ಕಪ್ಪುಕೋರ	199
ಬಾಲಕರ ಭರ್ದಿ	109	ಬಿಳಿಯಕೋರ	198,199
ಬಾಲಕರೋಗ	43,44	<u>ಮುಖರೋಗ</u>	
ಭೂತಾನುಯ	103	ಉರ್ಧ್ವಜವಿಕೃತಿ	161
ಮಕ್ಕಳ ಕೆಮ್ಮು	42,110	ಉರ್ಧ್ವವ್ಯಾಧಿ	162,163
ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರ	1, 7	ಮುಖರೋಗ	84,151
ಮಕ್ಕಳ ಕರಕು ಉರಿ	91	<u>ಅಂಗಲರೋಗ</u>	
ಮಕ್ಕಳ ಕಾಸ	42	ಗಲ್ಲಗ್ರಹ	184
ಮಕ್ಕಳ ಕಿವಿಕೀವು	91	ಗಲ್ಲರೋಗ	180
ಮಕ್ಕಳ ಕೋನೆ	108	<u>ಆಜಿಹ್ವಾರೋಗ</u>	
ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರ	1,3,7,108,109	ಕಿರುನಾಲಿಗೆ	196
ಮಕ್ಕಳ ಗುಳಿದೋಷ	108	ಕಿರುನಾಲಿಗೆ ಔಷಧಿ	76
ಮಕ್ಕಳ ರೋಗ	68,89,91	ಜಿಹ್ವಾದಿದೋಷ	115
ಮಕ್ಕಳ ನಾಂತಿ	1	ಜಿಹ್ವಾಮಯ	115
ಮಕ್ಕಳ ನ್ಯಾಧಿ	109	ಜಿಹ್ವಾರೋಗ	115,116,210
ಮಕ್ಕಳು ಅಳುವುದು	108	ಜಿಹ್ವಾಲೇಪ	185
,, ಉಚ್ಚುವುದು	108	ಜಿಹ್ವಾಸ್ತಂಭ	72
,, ಬೆಚ್ಚುವುದು	108	ನಾಲಿಗೆದೋಷ	101,102
ಮಾತು ಬರುವುದಕ್ಕೆ	82	ನಾಲಿಗೆದ್ರವ	65
ಸಣ್ಣ ನರ ಅತಿಸಾರ	132	ಬಿಡ್ಡನಾಲಿಗೆ	65,131
,, ಉಚ್ಚುವುದು	109,132	<u>ಇತಾಲರೋಗ</u>	
,, ಓಕರಿಕೆ	109	ತಾಲುದೋಷ	188
,, ಕಾರಿಕೆ	132	ತಾಲುರೋಗ	115,116
,, ಕೆಮ್ಮು	109,132	<u>ಕಂಡಂತರೋಗ</u>	
,, ಜ್ವರ	109,132	ದಂತನೂತಿ	136,137
ಸಣ್ಣ ನರಿಗೆ ಮಾತು ಬರುವುದು	82	ದಂತಬೇನೆ	144
ಹಸಿಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರ	109		
ಹಸುಮಕ್ಕಳು	29		

	ಪುಟ		ಪುಟ
ದಂತವ್ರಣ	137	ಮೂತ್ರಘಾತ	114
ದಂತಶೂಲೆ	33,37,72	ಮೂತ್ರನಿರೋಧ	7,8
ದಂತಹರ್ಷ	184	ಮೂತ್ರ ಬಿಡುವುದು	3,6,71,75
ದಂತಹುಣ್ಣು	137	ಮೂತ್ರರೋಗ	119,152,196
ದಂತಾನುಯ	37	ಮೂತ್ರವ್ಯಾಧಿ	67
ದಂತಾರ್ಬುದ	137	ಮೂತ್ರಶರ್ಕರೆ	203
ದಾಡೆಬಂಧ	57	ಮೂತ್ರಶೂಲೆ	172
ದ್ವಿಜಘರ್ಷಣ	161	ಮೂತ್ರಸಿಕ್ಕು	5,20,95,117
ದ್ವಿಜಕಂಡೂ	161	ಮೂತ್ರ ಹೋಗದಿರುವುದು	20
ದ್ವಿಜರಕ್ತಸ್ರಾವ	161	ರಕ್ತಮೂತ್ರ	171
ಹೆಲ್ಲಕುರು	64,130,137	ರಕ್ತಮೂತ್ರರೋಗ	119
ಹೆಲ್ಲು ಒರಸುವುದು	161	ಶೋಣಿತ ಉರಿಮೂತ್ರ	119
ಹೆಲ್ಲುಕೃಮಿ	137	ಸಿಕ್ಕುಮೂತ್ರ	119
ಹೆಲ್ಲುನೆತ್ತರು	161	<u>ಮದ, ಮೂರ್ಛಾ</u>	
ಹೆಲ್ಲುನೋವು	137	ಛೇದ	18,24,26,31,63,64,184,187
ಹೆಲ್ಲುಬಾಯಿ ಕೂಡುವುದು	126	ಭ್ರಾಂತಿ	18
ಹೆಲ್ಲುಬೇನೆ	161	ಮದಮೂರ್ಛೆ	11
ಹೆಲ್ಲುಶೂಲೆ	72,83,91,137	ಮದ	72,98,184
ಹೆಲ್ಲುಹುಳು	92,137	ಮರನೆ	18,80
<u>ಮೂತ್ರಕೃಛ್ರ, ಮೂತ್ರಾಘಾತ</u>		ಮೂರ್ಛೆ	18,31,39,63,64,168,184,187
ಅಶ್ಮರೀಯ ಮೂತ್ರಕೃಛ್ರ	171,199	ಮೈಲಸಿಕೆ	20
ಆಚಕಿ	20	ಮೋಹ	4,134
ಉರಿಮೂತ್ರ	5,8,119,149,170,172	ನಿದ್ರಾನಿವಾರಕ ಅಂಜನ	188
ಉರಿಮೂತ್ರಕೃಛ್ರ	172	ನಿದ್ರಾನಿವಾರಣ	188
ಕಟ್ಟಿದಮೂತ್ರ	186	<u>ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ</u>	
ಜಲಕಟ್ಟು	99	ಉರಿರಕ್ತ ಪಿತ್ತ	177
ಜಲಗರ	83,127,172	ಕಟ್ಟಿರಕ್ತ	20
ಜಲ ಬಿಡುವುದು	5	ನೆತ್ತರು	19,20,23
ಮೂತ್ರಕಟ್ಟು	171	ನೆತ್ತರು ಕಾರುವುದು	84
ಮೂತ್ರಕಲ್ಲು	42	ನೆತ್ತರು ಹೋಗುವುದು	83,122
ಮೂತ್ರಕೃಛ್ರ	42,67,95,122,152,171,172,203	ರಕ್ತ	17
ಮೂತ್ರದ ಉಷದ್ಯ	20	ರಕ್ತಉಷ್ಣ	119

	ಪುಟ		ಪುಟ
ರಕ್ತಕಾರುವುದು	7	ಶುಕ್ಲಸ್ತಂಭನ	90,97,194
ರಕ್ತಕೃಳ್ಳ	199	ಸತ್ತ್ವ	23,170,184
ರಕ್ತಜೇನೆ	160	ಸ್ತ್ರೀವೀರ್ಯಸ್ತಂಭನ	41
ರಕ್ತಪಿತ್ತ	11,15,19,22,27, 31,112,141,149, 176,183	<u>ವಾ ತ ವ್ಯಾ ಧಿ</u>	
ರಕ್ತಪ್ರಕೋಪ	141	ಅನಿಲ	38
ರಕ್ತವಮನ	203	ಅಶೀತವಾಯು	25
ರಕ್ತಹರ	203	ಆಧ್ವಾನ	58
ಶೋಣಿತ	95,204	ಊರುಜೇನೆ	21
<u>ವಾ ಜೀ ಕ ರ ಣ</u>		ಎಂಭತ್ತುತ ರದವಾತ	86
ಆಯುಷ್ಯಕರ	103	ಎಲ್ಲಾವಿಧವಾತ	85
ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಧನ	98	ಕಂಪನ	31
ದುರ್ಬಲತೆ	44,184	ಕಂಪ	61,101
ದೇಹಪುಷ್ಟಿ	170	ಕಟಿನೋವು	158
ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯ	1,2,5,7,35,100, 189	ಕಟಿಶೂಲೆ	106
ಪುದುವನು	180	ಕಪಾಲವಾಯು	171
ಪುಷ್ಟಿ	73,103,183	ಕೈಕಾಲುಹತ್ತಿದವಾತ	97
ಬಡವಾದ ದೇಹ	42	ಕೈಮಸಕು	4,68,92,97,133,151
ಬಲ	2	ಕೈಮಸಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಮಂತ್ರ	76
ಬಲವರ್ಧನ	203	ತಿಮಿರ	198
ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀಯ	41,42,78,114	ತಿಮಿರವಾತ	126
ಮದನಾಮೃತ	218	ತೋಡೆಜೇನೆ	21
ವಿಷಯ	3,7	ಧನುರ್ವಾತ	47,57,73
ವಿಷಯಾಧಿಕ	88	ನರಸಿಕ್ಕು	162
ವೀರ್ಯ	91,98	ನಾಡಿದುಡುಕು	65
ವೀರ್ಯವರ್ಧನ	2,3,78,79,81, 82,95,97,103, 122,150,212	ನೋವುಗಂಟು	181
ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ	41	ಪಾರ್ಶ್ವ	32
ವೀರ್ಯಸ್ತಂಭನ	211,212	ಪಿತ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾತ	99
ಶತವೀರ್ಯವರ್ಧನ	89	ವೈತ್ಯವಾಯು	2
ಶರೀರಧಾತುನಷ್ಟ	40	ಪ್ರಮೇಹವಾತ	168
ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿ	90	ಜೆನ್ನನೋವು	21
		ಮರುದಾಮಯ	60
		ಮಸಕು	68
		ಮುಡುಬುಶೂಲೆ	85,181,197
		ಮುಷ್ಟಿಕೀಲು	33

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಮೈಯ ತಿಮಿರ	74,130	ಚೇಳಿನ ಔಷಧ	117
ಮೈನೋವು	84	ಚೇಳುವಿಷ	88,94
ಮೈಬೇನೆ	38	ಜಂಗಮವಿಷ	164,184
ಮೈಸೋಲು	99	ನಿರ್ವಿಷ	93,94
ವಾತ	4,9,17,20,21,22,32, 36,39,44,45, 46,47, 53,54,55, 58,83,85, 86, 88, 96, 97, 98, 99, 125, 145, 158	ಮಂಡಲ ಕಚ್ಚುವುದು	76
ವಾತನೋವು	198	ಮಂಡಲದಂಷ್ಟ್ರವಿಷ	61
ವಾತಬೇನೆಗಳು	21, 160	ಮಂಡಲವಿಷ	94
ವಾತರೋಗ	210	ಮಹಾಸರ್ಪಗಳ ವಿಷ	165
ವಾತಹರ	114,194	ಮಹೋದರವಿಷ	165
ವಾತಾದಿಲಕ್ಷಣ	189	ಮೂಷಕ ವಿಷ	148
ವಾತಾಸಹಲೇಸ	183	ವಿಷ	34,88,165,213
ವಾಯು	34,46,57,58,168	ವಿಷಪ್ರಯೋಗ	165
ವಾಯುರೋಗ	50	ವಿಷಹರ	6,13,61
ಶೈತ್ಯವಾತಕ್ಕೆ ಔಷಧ	169	ವಿಷಾಸಹ	27
ಸಂದುವಾತ	126	ಹಾವುಕಡಿದರೆ ಮಂತ್ರ	92
ಸರ್ವತಿಮಿರ	69	ಸರ್ಪ ಕಚ್ಚುವುದು	13
ಸರ್ವವಾತ	34,37,99	ಸರ್ಪದಂಶ	165
ಸರ್ವಾಂಗತಿಮಿರ	69	ಸರ್ಪವಿಷ	88,94,148
ಸರ್ವಾಂಗವಾತ	85,139	ಸರ್ಪವಿಷ	3,7,114
ಹೆದ್ದುರಿ	158	ಸರ್ಪವಿಷಹರಮಂತ್ರ	61
ವಿದ್ರಧಿ		ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮವಿಷ	164,165
ವಿದ್ರಧಿ	161,162	ಸ್ಥಾವರವಿಷ	164,184
ವಿಷ		ಸ್ಥಾವರವಿಷನಿದಾನ	184
ಇಲಿ ಕಚ್ಚುವುದು	76	ಹಾವಿನ ಮಂತ್ರ	95
ಕಾಳಕೂಟವಿಷ	184	ಹಾವಿನ ವಿಷ	5,95
ಕೃತ್ರಿಮವಿಷ	120,121,134, 184, 196	ಹಾವು	7
ಕೊಳೆಹಾವಿನ ವಿಷ	94	ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದು	34,93
ಗರ	200	ಹಾವುಗಳ ನಾನಾವಿಷ	114
ಗರಳ	184	ವಿ ಸ ಸರ್ಪ	
ಗುರುಗುಂಜಿಯ ವಿಷ	61	ವಿ ಸರ್ಪ	11,159,195
ಚೀಳು	3	ವಿ ಸ್ಫೋಟ	
		ವೈಣ ರೋಗ	
		ಅಡ್ಡಗಡಿ	52
		ಅಡ್ಡಗೈ	197,200
		ಅರಗುಹುಣ್ಣು	194

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಅಂಬುಪುಣ್ಣ	84	ನಾನಾಹುಣ್ಣ	64
ಅತಿಗುವಿ	90	ನಾರಹುಣ್ಣ	80
ಆರದಹುಣ್ಣ	175	ನಾಳಿಹೋದ ಹುಣ್ಣ	203
ಆಸನನೂತಿಹುಣ್ಣ	99	ನಿಶಿ	175
ಇಸುಬಿನಹುಣ್ಣ	9,61,69,75	ನೂತಿ	77,136,174,175
ಉಷ್ಣ ಬೊಕ್ಕೆ	198	ನೂತಿಹುಣ್ಣ	62,136
ಊತಿ	69	ನೋವುಳ್ಳ ಹುಣ್ಣ	164
ಎಲ್ಲಾ ಪುಣ್ಣಗಳು	84	ಸಳೇಹುಣ್ಣ	69
ಕಜ್ಜಿ	3,53,69,143,174,175	ಪುರುಷವ್ಯಾಧಿ	64,70
ಕಡುಕುರು	130	ಫಿರಂಗಿಉಬ್ಬೆ	182
ಕತ್ತಿಯ ಹುಣ್ಣ	163	ಫಿರಂಗಿವ್ರಣ	182
ಕರಕು	159	ಫಿರಂಗಿಹುಣ್ಣ	64,66,68
ಕಾಲಿನ ಬೀಟೆ	67	ಬಂಗು	84,130,195
ಕುರಿ	174,175	ಬಾಹುಭಗದಳ	69
ಕುರು	77,128	ಬೆಂದ ಹುಣ್ಣ	74
ಕುರುಕುಹುಣ್ಣ	173,193	ಬೆನ್ನು ಹುಣ್ಣ	144
ಕೆಟ್ಟಹುಣ್ಣ	77	ಭಗಂದರ	9,163,166
ಕೈಹುಣ್ಣ	64	ಮಂಡೆಯ ಹುಣ್ಣ	76
ಕ್ಷತ	22,163	ಮಗ್ಗರೆಯ ಹುಣ್ಣ	22
ಕ್ಷುದ್ರವ್ರಣ	194	ಮರ್ಮಾಶ್ರಿತವ್ರಣ	164
ಗಂಟು	175	ಮೇಗಾಲುಹುಣ್ಣ	173
ಗಂಭೀರವ್ರಣ	164	ಮೇಣುಹುಣ್ಣ	68
ಗಾಯ	4,22	ಮೇಲ್ಮಾ ಗುರು	73
ಜಂಬೂ	130	ಮೊಗದ ಹುಣ್ಣ	137
ತಲೆಹುಣ್ಣ	60,61,77	ನೊಡವಿ	73,130,195
ತೊಡೆವಾಳ	4,6,138,148	ನೊಲನಾಗರ	99,177
ದನದ ವ್ರಣ	69	ರಕ್ತಮಂಡಲ	159
ದಶನೂತಿ	137	ರಸ ಸುರಿಯುವ ಹುಣ್ಣ	164
ದುವ್ರಣ	175	ಲೋಕ್ಕಿಯ ಹುಣ್ಣ	144
ದುಷ್ಪವ್ರಣ	159,163,173,175	ವಿಕ್ಷತ	194
ದುಷ್ಪವ್ರಣದ ಬೇನೆ	163	ವ್ರಣ	2,77,122,164,173,174,175,194
ನರಗಳ ಹುಣ್ಣ	164	ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಮಧು	173
ನಾಡಿವ್ರಣ	105,163	ವ್ರಣದಾಹ	163
ನಾನಾವ್ರಣ	77,173		

	ಪುಟ		ಪುಟ
ವ್ರಣರುಕ್	161,162	ಮಂಡಿಶೂಲಿಗೆ ತೈಲ	74
ವ್ರಣರೋಗ	173	ಮೂರ್ಧವ್ಯಾಧಿ	4
ವ್ರಣಹರಮಂತ್ರ	194	ಶಿರಃಶೂಲೆ	185
ಶ್ರೀಕುರು	77	ಶಿರೋಭ್ರಮಣ	170
ಸಗತಿವ್ರಣ	164	ಶಿರೋಭ್ರಮ	47
ಸರ್ವವ್ರಣ	9,68,193	ಶಿರೋರುಕ್	27
ಸೊನೆಹುಣ್ಣು	77	ಶಿರೋರೋಗ	112,189,190
ಹಳೆಯ ಹುಣ್ಣು	65,77,138	ಶಿರೋರ್ತಿ	185
ಹಳೇವ್ರಣ	173	ಸನ್ನಿ ತಲೆನೋವು	101
ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಮಧು	170	ಸಮಸ್ತ ಕೀಟಕ	190
ಹುಣ್ಣು	9,77,84,128,136,173,174,199	ಸೂರ್ಯಾವರ್ತ	190
ಹುಣ್ಣು ದಾಹ	163	ಸೂಳು	158
ಹುಣ್ಣು ಬೇನೆ	162	ಹಣೆಯ ಬೇನೆ	160
ಹುಳುಕಡ್ಡಿ	70	ಹುಬ್ಬಿನ ಬೇನೆ	160

ಶಿ ರೋ ರೋ ಗ

ಶೂ ಲ ರೋ ಗ

ಅರದಲೆಬೇನೆ	72,76,149,160,171,179	ಅಕ್ಕಿಶೂಲೆ	58
ಅರ್ಧಶಿರೋವ್ಯಥಾ	186	ಆಧ್ವಾನವಟ್ಟುಶೂಲೆ	58
ಇಂದ್ರನೇಷ್ಟಿ	190	ಅಮಶೂಲೆ	25,133
ಕೀಟಕಸನ್ನಿ ಪಾತ	190	ಅಮಾದಿಶೂಲೆ	198
ಚಂದ್ರಾವರ್ತ	190	ಅಸ್ರವಶೂಲೆ	179
ತಲೆ ತಿರುಗುವುದು	84,129	ಉರುಬೇನೆ	21
ತಲೆನೋವು	60,190	ಎಲುಬಿನೋಳಿಗೆ ಹರಿವ ಬೇನೆ	126
ತಲೆಭಾರ	84	ಎಳುವಾಗ ನೋವು	126
ತಲೆಯ ರೋಗ	135	ಕಪಾಲಶೂಲೆ	51,162,171,190
ತಲೆಶೂಲೆ	190,198	ಕಫಶೂಲೆ	133
ತಲೆಶೂಲೆಗೆ ನಸ್ಯ	101	ಕಿಡ್ಡನೆಶೂಲೆ	58,98
ತಲೆಶೂಲೆಗೆ ಮಧು	101	ನರಶೂಲೆ	51
ತ್ರಿಕಾಲಾವರ್ತಿ	190	ನಾನಾಬಗೆಯ ಉಗ್ರಶೂಲೆ	133
ನೆತ್ತಿಯ ಉಷ್ಣ	192	ನಾಭಿಶೂಲೆ	123
ನೆತ್ತಿಯ ಶೂಲೆ	190	ಸಂಚಿಶೂಲೆ	71
ಮಂಡಿನೋವು	156,185	ಸಕ್ಕುಶೂಲೆ	42,89,125,148,152
ಮಂಡಿಶೂಲೆ	147	ವಾರ್ಪ್ಪಶೂಲೆ	125,201
		ಫಿರಂಗಿಶೂಲೆ	69

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಫಿರಂಗಿಹುಣ್ಣು ಶೂಲೆ	64,68	ಧಾತುಗತಶ್ವಾಸ	16
ಬೇನೆ	20,85	ನಿಶ್ವಾಸ	31
ಮುಷ್ಟಿ ಶೂಲೆ	147	ಶ್ವಾಸ	13,15,20,35,38,43,
ಮೈಯ ಶೂಲೆ	147,169		44,45,47,51,58,69,
ರಕ್ತ ಶೂಲೆ	105		74,85,89,95,96,97,
ವಾತಶೂಲೆ	45.58,85,86,133		98, 103, 110, 111,
ವಾತಶೂಲೆಯ ಲಕ್ಷಣ	189		118, 184, 210
ವಿಷೂಚಿಶೂಲೆ	58,79	ಶ್ವಾಸರೋಗಿ	210
ಶೂಲೆ	8,11,23,24,27,37,		
	45,50, 51, 53,54,	ಶ್ಲೇಷ ದ	
	55,68,91,133,159,	ಆನೆಗಜ್ಜು	196
	162, 181, 195,198	ಕಾಲಿನ ವ್ಯಾಧಿ	128
ಶೂಲೆಗಂಟು	64	ಶ್ಲೇಷ್ಣ ರೋಗ	
ಶೂಲೆವಾತ	125	ಕಫ	54,70,133
ಸಂದುವಾತಶೂಲೆ	126	ಕ್ಲಮ	184
ಸಂದುಶೂಲೆ	148	ನೆಗಡಿ	21,158
ಸಮಸ್ತ ಶೂಲೆ	48	ಬಚ್ಚರ	5
ಸರ್ವಶೂಲೆ	46,50,52	ಬಳಲಿಕೆ	15
ಸರ್ವಾಂಗಶೂಲೆ	85	ಶೀತ	50,187,188
ಹಳೇನೋವು	126	ಶೀತಕ್ಕೆ ಲೇಪಧೂನ	187
ಹೊಕ್ಕುಳುಶೂಲೆ	176	ಶೈತ್ಯ	35
		ಶೈತ್ಯದೇಹ	42
ಶೋಧ		ಶ್ಲೇಷ್ಣ	1,9,17,19,32,36,
ಎದೆಬಾವು	52,79		53, 58, 99, 125,
ಒಡೆಯದೆ ಇದ್ದ ಬಾವು	77		134,158,210
ಕೆಂಬಾವು	78	ಶ್ಲೇಷ್ಣ ಕಟ್ಟು	8,9
ಬಾವು	76,77	ಶ್ಲೇಷ್ಣ ರೋಗಲಕ್ಷಣ	189
ಮೈಬಾವು	86,128	ಶ್ಲೇಷ್ಣ ಹರ	114,194
ಶೋಫ	4,34,46,60,90,210		
ಶ್ವಾಸ		ಸ್ತ್ರೀರೋಗ	
		ಅ-ಅಸೃಗ್ಧರ	
ಉಬ್ಬಸ	111,155	ಅಸೃಗ್ಧರ	27
ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸ	21,22,133,158	ಆರ್ತವಬೇನೆ	156
ಗೂರು	110,111	ಯತು ಕೆಡುವುದು	110

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಋತುವಾಗುವುದು	3,6,7,107	ಗರ್ಭಣೀಭದ್ರಾ	133
ಕೆಂಪಿನ ಬಿಳಿಯ ಹೆನ್ನೆ	86	ಗರ್ಭಣೀಚ್ಚರ	106
ಕೆಂಪು ಹೆನ್ನೆ	78,104,105,176	ಗರ್ಭಣಿಯ ಬಸಿರುಬೇನೆ	106
ಕೆಂಬರುವು	6,7	ಗರ್ಭಣೀರೋಗ	43,44
ಪುಷ್ಪನಷ್ಟ	91	ಗರ್ಭಣೀಹೆನ್ನೆತ್ತರು	5,8,105,109
ಪುಷ್ಪವತಿ	105,108	ಬಂಜೆ	6,86,167
ಪುಷ್ಪಶೂಲೆ	91	ಬಸಿರಾದವರ ಕೆಂಬರುವು	110
ಬಿಳಿಯ ಹೆನ್ನೆ	78	ಬಸಿರು	19,21
ಮುಟ್ಟುಕಟ್ಟು	25,88,96,106,109	ಬಸಿರುದೋಷ	3
ಶುಕ್ಲಹೆನ್ನೆ	104	ಬಸಿರು ನಿಲ್ಲುವುದು	110
ಸೂತಕ	19	ಬಸಿರುನೋವು	21
ಸೂತಕಕಟ್ಟು	106	ಬಸಿರುಕಷ್ಟಗಳು	36
ಸೂತಕ ಕೆಡುವುದು	110	ಬಸುರಾದವರ ಹೆನ್ನೆ	105
ಸೂತಕವಾಗುವುದು	108	ಬಸುರಶೂಲೆ	107
ಸ್ತ್ರೀಯಿಗೆ ಕೆಟ್ಟಪುಷ್ಪ	90	<u>ಇ-ಯೋನಿರೋಗ</u>	
ಹೆನ್ನೆತ್ತರು	5,6,55,80,82,105,142,148,162	ಭಗದ ಗಂಧ	166
ಹೆನ್ನೆ ರೋಗ	104	ಭಗದಾಳ	83
<u>ಆ-ಗರ್ಭರೋಗ</u>		ಭಗರಕ್ತ	166
ಗರ್ಭ	88,90,205,213	ಭಗತಿಥಿಲ	167
ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟುವುದು	105	ಭಗಶೂಲೆ	167
ಗರ್ಭ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವುದು	89	ಯೋನಿದೋಷ	82,86,104,179
ಗರ್ಭ ಕಳೆಯುವುದು	6	ಯೋನಿಮೂತ್ರದೋಷ	82
ಗರ್ಭವತನ	166	ಯೋನಿರಕ್ತ	104,105,141,171
ಗರ್ಭಬಳಲಿಕೆ	151	ಯೋನಿವ್ರಣ	171
ಗರ್ಭ ಬೀಳುವುದು	75,151	ಯೋನಿಶೂಲೆ	104,106,107,125
ಗರ್ಭನಾಶನ	109,110	ಹೆಂಗಸಿನ ನೆಗೆ ಹೊರಡುವುದು	128
ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವುದು	100,166,167	<u>ಈ-ಸೂತಿಕಾರೋಗ</u>	
ಗರ್ಭಮಕ್ಕು	6,86,105,106	ಕೂಸು ಬೀಳುವುದು	7,75,94,107,151
ಗರ್ಭವಾಗುವುದು	2,5	ಪುತ್ರಕರ	103
ಗರ್ಭವಾಗದು	166	ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ	116
ಗರ್ಭಶೂಲೆ	151	ಪ್ರಸವ	107
ಗರ್ಭಸ್ತಂಭನ	88	ಪ್ರಸೂತಿ	2,38,75
ಗರ್ಭಣಿ	29,47	ಪ್ರಸೂತಿಕಾಜ್ವರ	75,102

	ಪುಟ		ಪುಟ
ಪ್ರಸೂತಿಕಾಮಯ	239	ಮೊಲೆವಡಿ	148
ಬಾಣಂತಿ	21	ಮೊಲೆಹಾಲು	2,107,108
ಬಾಣಂತಿಕೆಮ್ಮು	99	ಸ್ತನ ದೊಡ್ಡದಾಗುವುದು	213
ಬಾಣಂತಿಕ್ಷಯ	131,132	ಸ್ತನವೃದ್ಧಿ	7
ಬಾಣಂತಿಜ್ವರ	106		
ಬಾಣಂತಿಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಷಾಯ	132	<u>ಸ್ವರ ಭೇದ</u>	
ಬಾಣಂತಿರೋಗ	81,84,85,107, 131,132	ಸ್ವರಸಂಭೂತಿ	204
ಬಾಣಂತಿರೋಗಕ್ಕೆ ಮಧು	139	ಸ್ವರೋದಯ	204
ಬಾಣಂತಿಯರ ಸಕಲರೋಗ	132	ಸ್ವರಸ್ರಾವ	184
ಬಾಣಂತಿಸನ್ನಿ	4	<u>ಹಿ ಕೃಷ್ಣ</u>	
ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು	106	ಬಿಕ್ಕುಲು	7, 21, 26,91,95,131, 159, 187, 195, 196
ಮಾಸುಬಿಳುವುದು	107,151	ಹಿ ಕೃಷ್ಣ	27,184,187
ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಫಲನಾಗುವುದು	82		
ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳ ನಂಜು	108	<u>ಹೃದ್ರೋಗ</u>	
ಹೆರಲಾರದವರು	75		
ಹರಿಗೆ	91	ಎದೆಉರಿ	170
ಹೆರುವಬೇನೆ	151	ಎದೆನೋವು	21
ಸತ್ತ ಕೂಸು ಬಿಳುವುದು	75,107	ಎದೆಬೇನೆ	21
ಸುಖಪ್ರಸವ	110,167	ಎದೆಸೋಲು	99
<u>ಉ—ಸ್ತನರೋಗ</u>		ಹೃದಯಶೂಲ	98,107
ಮೊಲೆ ಬರುವುದು	107,166	ಹೃದ್ರೋಗ	32
ಮೊಲೆಬೇನೆ	21	ಹೃದ್ರೋಗ	24,54,58,103

ERRATA

ಶು ದ್ಧಾ ಶು ದ್ಧ ಪ ತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಸಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
4	16	ಚಿಟ್ಟಾಕಾಡಲ	ಚಿಟ್ಟಾಡಲ
7	23	ಅರೆದು ಬಿಕ್ಕಲು	ಅರೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಬಿಕ್ಕಲು
11	19	ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ	ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ
16	9-10	ಕನಕಂಧರರಸ	ಕನಕಸುಂದರರಸ
17	9	ಗೇರಹರಳ	ಗೇರಹರಳ
20	8	ಕೆಡಸುಗುಂ	ಕೆಡಿಸುಗುಂ
23	6	ಬೀಳಿನ ಆಲದ ಬೀಳಿದ	ಆಲದ ಬೀಳಿನ
26	8	D-1373 & D-1374	D-1371 & D-1374
27	23	ದಾಹಮಸ್ಯಗ್ಧರಾನ್	ದಾಹಮಸ್ಯಗ್ಧರಾನ್
34	2	ಹೋವಿನ	ಹೊವಿನ
36	7	೧ ತೂಕ,	ರಸ ೧ ತೂಕ,
,,	17	ಸನಣೇಗೊಡ್ಡೆ	ನನಣೇಗೊಡ್ಡೆ
,,	20	ಕೆಡಸುಗುಂ	ಕೆಡಿಸುಗುಂ
38	12	ಪಿತ್ತ	ಪಿತ್ತ
39	20	ಇವುಗಳು	ಇವುಗಳ
41	29	ಪಂಚಾಕ್ಷರ	ಪಂಚಕ್ಷಾರ
42	7	ಬೆಳದಕಿಲ	ಬೆಳಡಕಿಲ
,,	10	ಕಿರುಸಾಲೆ	ಕಿರುಕಸಾಲೆ
48	12	ನೆಲವತಿ	ನೆಲಾವರೆ
49	16	D-1373 & D-1374	D-1371 & D-1374
50	15	D-1391 & D-1396	D-1392 & D-1396
57	30	ಹಂದ್ರಾವಟಕ	ಹಂದ್ರಾವಟಕ
58	8	ಇಷ್ಟಿಲ	ಅಷ್ಟಿಲ
,,	9	ನಾಸನಾತ, ಶೂಲೆ	ಕಾಸ, ವಾತಶೂಲೆ
60	21	D-1359	D-1350

ಪುಟ	ಸಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
61	23	ಸರ್ವವಿಷಹರ	ಸರ್ವವಿಷಹರ
63	28	ಕಿರುಗುನಟ	ಕಿರುಗುನಟ
64	22	ಹಲಕುರುವಿಗೆ	ಹಲ್ಲ ಕುರುವಿಗೆ
65	3	ಅವಸ್ಥಾರ	ನಾಡೀಪರೀಕ್ಷೆ
„	9	ಸಮ್ಯಕ್ಸ	ಸಮಜ್ಞ
68	29	ಸದಕ	ಪದ್ಮಕ
71	27	ತೇದಿ	ತೇದು
„	28	ಹಿಟ್ಟಿಳಿಕನ	ಹಿಟ್ಟಿಳಿಕನ
76	21	ಹೊಟ್ಟಿ ಶಾಲೆ	ಹೊಟ್ಟಿ ಶಾಲೆ
78	3	R-1361	D-1361
„	7	ಇದಿರೋಕರಿಗೆ	ಇದಿರೋಕರಿಗೆ
„	24	ಹೊನ್ನೆಗೆ	ಹೆನ್ನೆಗೆ
„	27	ಹೊನ್ನೆ	ಹೆನ್ನೆ
„	„	ಕಿರುಸಾಲೆ	ಕಿರುಕಸಾಲೆ
„	28	ಹೊನ್ನೆಗೆ	ಹೆನ್ನೆಗೆ
„	29	ಹೊನ್ನೆ	ಹೆನ್ನೆ
79	15	ಎಡೆಬಾವಿಗೆ	ಎದೆಬಾವಿಗೆ
„	16	ಎಡೆಬಾವು	ಎದೆಬಾವು
86	7	ಅದಿರೊಳಗೆ	ಅದರೊಳಗೆ
89	15	ಮಗುವಿನ	ಮಗುವಿನ
91	1	ನಷ್ಟವಾದರೆ	ನಷ್ಟವಾದರೆ
92	20	ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿ	ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿ
100	5	ನಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ	ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವರೆ
112	29	ಯವಸಿಂಹ	ಯವಸಿಂಹ
116	15	ಜಸಸ್ಪತ್ರಮಸಾಪ್ನುಯಾತ್	ಜಸಸ್ಪತ್ರಮಸಾಪ್ನುಯಾತ್
„	16	ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನೋ	ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನೋ
120	32	ಗೋಡಗೆ	ಗೋಡೆಗೆ
130	7	ಹಲಕುರುವಿಗೆ	ಹಲ್ಲಕುರುವಿಗೆ
136	14	ಕಣ್ಣು ಹುಳು	ಕಣ್ಣು ಹುಳು
144	1	ಪಂಚಸಾದಕ್ಕೆ	ಪಂಚಸಾರಕ್ಕೆ

ಪುಟ	ಸಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
167	25	ಶಿಥಿಲನಾಗೆ	ಶಿಥಿಲನಾಗೆ
175	12	ಕಜ್ಜಿಗೆ	ಕಜ್ಜಿಗೆ
182	1	ದ್ವಿತೀಯ	ದ್ವಿತೀಯ
183	6	ವಪುಷ್ಪಃ	ವಪುಷಃ
183	31	ಧಾತ್ರೈಲಾಶ್ವ	ಧಾತ್ರೈಲಾಶ್ವ
184	8	ಕೃಮಿಕೋಟಶತಂ	ಕೃಮಿಕೋಟಶತಂ
191	26	ಸೂಚೀ	ಸೂಚೀ
200	8	ಈಸಂಕ್ತಿಗೆ ನೇರಿ D-1400ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ ಓದುವುದು	
202	14	D-1399	D-1393
213	15	ಸಮಾಮೃಹಂ	ನಮಾಮೃಹಂ
